VELIKA BORBA

Elen G. Vajt

PREDGOVOR

Ova knjiga nije objavljena s ciljem da otkrije postojanje greha, patnje i bede u ovom svetu. To je svima dobro poznato. Ova knjiga nije objavljena da prikaže nepomirljivu borbu između tame i svetlosti, greha i pravednosti, zla i dobra, smrti i života. Duboko u svom srcu to već znamo, znamo da i sami učestvujemo u tom sukobu.

Međutim, ponekad se u svakome od nas budi želja da saznamo nešto više o tom velikom sukobu. Kako je počeo? I da li je oduvek plamteo? Koji činioci doprinose ovoj izuzetno složenoj pojavi? U kakvom je odnosu pojedinac prema njoj? U čemu je čovekova lična odgovornost? U ovom svetu postojim bez svoje odluke, nisam imao drugi izbor. Da li je to dobro ili rđavo za mene?

Koja su velika načela predmet sukoba? Koliko će trajati? Kako će se završiti? Hoće li Zemlja nestati u dubini ledene, večne noći bez Sunca, kao što tvrde pojedini naučnici? Ili je pred njom neka bolja budućnost, blistava od svetlosti života, topla od večne Božje ljubavi?

Da pitanja učinimo bliskim sebi: Kako se ovaj sukob u mom srcu, ova borba između sebičnosti, koja mi se nameće, i ljubavi koja iz mene zrači, može završiti pobedom dobra, završiti za svu večnost? Šta o tome govori Biblija? Kako Bog može da nam odgovori na to pitanje, koje ima večnu važnost za svaku dušu?

Nedoumice slične ovima navaljuju sa svih strana. One se uporno uzdižu iz dubine našeg srca. Zahtevaju određene odgovore.

Bog, koji nam je usadio čežnju za nečim boljim, probudio želju da upoznamo istinu, i neće uskratiti odgovore nijednome od nas, neće nam oduzeti pravo da raspolažemo neophodnim znanjem; jer »Gospod, Gospod, ne čini ništa ne otkrivši tajne svoje slugama svojim, prorocima.«

Zato je, dragi čitaoci, cilj ove knjige, da pomogne namučenoj duši da pronađe dobro rešenje za sve ove probleme. Knjiga je potekla iz pera autora koji je doživeo i utvrdio da je Bog dobar i koji u razgovoru sa Bogom i proučavanjem Njegove Reči otkriva da se Gospodnje tajne pokazuju onima koji se boje Boga i da će On samo takvima otkriti svoj zavet.

Da bismo bolje shvatili osnovu ovog velikog sukoba, koji je prožeo život celog svemira, pisac ga je prikazao oslanjajući se na velike, stvarne događaje koji su se razvijali tokom poslednjih dvadeset stoleća.

Knjiga započinje tragičnim poslednjim prizorima iz istorije Jerusalima, grada Božjih izabranika, koji su odbili da prihvate Čoveka sa Golgote, iako je došao da im ponudi spasenje. Polazeći od tih događaja, i putujući dugim razvojnim putem naroda, knjiga ukazuje na progonstva Božje dece tokom prvih stoleća, na veliki otpad koji je nastao u Njegovoj Crkvi, na veliko i opšte probuđenje u doba reformacije, kada su jasno izražena pojedina velika načela ovog sukoba, na strašnu lekciju koju je ostavila Francuska svojim odbacivanjem načela pravednosti, na oživljavanje i uzdizanje Pisma, na njegov blagotvorni, spasonosni uticaj, na versko buđenje koje će nastati tokom poslednjih dana; na oslobađanje sjajnog vrela Božje Reči, s njegovim prekrasnim otkrivenjima svetlosti i znanja koja će suzbiti zlokobne prodore svih zabluda tame.

Sadašnji preteći sukob oko životnih načela, sukob u kome niko ne može ostati neutralan, predstavljen je jednostavno, blistavo, snažno.

I na kraju, reč je o večnoj, slavnoj pobedi dobra nad zlom, istine nad zabludom, svetlosti nad tamom, radosti nad tugom, nade nad očajanjem, slave nad sramotom, života nad smrću, večne, napaćene ljubavi nad osvetničkom silom mržnje.

Ranija izdanja ove knjige dovela su srca mnogih duša pravom Pastiru; molitva je izdavača da i ovo izdanje donese još bogatije, večne, dobre plodove.

Izdavači

UVOD

Adam je pre pojave greha uživao u neposrednom razgovoru sa svojim Stvoriteljem; ali pošto se čovek svojim prestupom odvojio od Boga, ljudskom rodu uskraćena je ova visoka prednost. Međutim, planom otkupljenja otvoren je put kojim stanovnici ove Zemlje mogu i dalje uspostavljati vezu sa Nebom. Bog je razgovarao sa ljudima preko svoga Duha, a božanska svetlost izlivala se na svet u otkrivenjima koja je davao svojim izabranim slugama. »Nego naučeni od Svetoga Duha govoriše sveti Božji ljudi.« (2. Petrova 1,21)

U razdoblju prvih dvadeset i pet stoleća ljudske istorije nije bilo pisanog otkrivenja. Ljudi koje je Bog podučavao prenosili su svoje znanje drugima, i tako je ono prenošeno od oca sinu, od naraštaja naraštaju. U Mojsijevo vreme počelo je pripremanje pisane Reči. Nadahnuta otkrivenja zapisana su u nadahnutoj Knjizi. Ovo delo nastavljeno je u toku dugog

razdoblja od šesnaest vekova – od Mojsija, istoričara Stvaranja do Zakona, pa sve do Jovana, koji je zapisao najuzvišenije istine Radosne vesti.

Biblija ukazuje na Boga kao na svog Autora, iako je pisana ljudskom rukom; raznovrsnim stilom svojih različitih knjiga, ona otkriva odlike svojih mnogobrojnih pisaca. Sve istine otkrivene u njoj, »od Boga su dane« (2. Timotiju 3,16); ali izražene ljudskim rečima. Beskonačni je svojim Svetim Duhom rasvetlio um i srce svojih slugu. Davao im je snove i viđenja, simbole i slike, a oni kojima je istina na taj način bila otkrivana, oblikovali su božanske misli ljudskim jezikom.

Deset zapovesti izgovorio je sam Bog, i napisao ih svojom rukom. One imaju božansko, a ne ljudsko poreklo. Tako Biblija sa svojim istinama, koje su izražene ljudskim jezikom, predstavlja zajedništvo božanskog i ljudskog. Takvo zajedništvo postojalo je u prirodi Isusa Hrista, koji je bio Božji Sin i Sin čovekov. Na Bibliju se odnosi ono što se odnosilo na Hrista, da »Reč postade telo i useli se u nas«. (Jovan 1,14)

Biblijske knjige napisane u različitim vremenima, nastojanjem ljudi koji su se veoma razlikovali po svom položaju i zanimanju, po duševnim i duhovnim sposobnostima, otkrivaju velike stilske raznolikosti, ali i raznovrsnost tema kojima se bave. Različiti autori služe se različitim načinima izražavanja; često jednu istu istinu jedan pisac iznosi mnogo jasnije od drugoga. Pošto čak nekoliko autora raspravlja o istoj temi, ali iz različitih aspekata ili se različito odnose prema njoj; može se steći utisak, a to se posebno događa površnim, nemarnim čitaocima, ili čitaocima punih predrasuda, da postoje neke nesaglasnosti ili suprotnosti upravo na onim mestima na kojima razumni, pobožni istraživač, koji ima jasan uvid, otkriva samo potpuni i savršeni sklad.

Pošto istinu iznose različiti pojedinci, na videlo izlaze i njeni različiti vidovi. Jedan pisac je mnogo dublje zadivljen jednim delom predmeta; jasno shvata one tačke koje se slažu s njegovim iskustvom ili s njegovom sposobnošću shvatanja i ocenjivanja; drugi razmatra drugu fazu; i tako svaki od njih, pod uticajem Svetoga Duha, objavljuje ono što se najdublje i najsnažnije urezalo u njegov um – različite vidove istine u životu svakoga od njih, ali je ipak savršeni sklad ostvaren preko svih. Istina, otkrivena na taj način, sjedinjuje se i prerasta u savršenu celinu, prilagođenu da zadovolji potrebe ljudi u svim životnim okolnostima i iskustvu.

Bogu je bilo ugodno da preko ljudskih oruđa prenese svoju istinu svetu; i On sam, svojim Svetim Duhom, određivao je i osposobljavao ljude da izvrše to delo. On je usmeravao njihov um prilikom izbora o čemu će govoriti i šta će pisati. Blago je bilo stavljeno u zemljane sudove, iako je poticalo sa Neba. Svedočanstva su bila prenošena nesavršenim izražajnim mogućnostima ljudskog jezika, ali je svedočanstvo bilo Božje; poslušno, verno Božje dete pratilo ga je u slavi božanske sile, pune blagodati i istine.

Bog je u svojoj Reči, poverio ljudima znanje neophodno za spasenje. Sveta pisma moraju biti prihvaćena kao autoritativno, nepogrešivo otkrivenje Njegove volje. Ona su pravilo vere, objavitelj doktrina i potvrda iskustva. »Sve je pismo od Boga dano i korisno za učenje, za karanje, za popravljanje, za poučavanje u pravdi, da bude savršen čovek Božji, za svako dobro delo pripravljen.« (2. Timotiju 3,16.17)

Međutim, činjenica da je Bog svoju volju otkrio ljudima preko svoje Reči, nije isključila potrebu za stalnom prisutnošću i vođstvom Svetoga Duha. Potpuno suprotno! Naš Spasitelj obećao je svoga Duha koji će Reč otvarati Njegovim slugama, rasvetljivati i primenjivati njena učenja. Pošto je to isti Duh, koji je nadahnuo Bibliju, nemoguće je da učenja Duha postanu suprotna učenjima Reči.

Sveti Duh nije bio izliven – niti će ikada biti darovan – da zameni Bibliju; jer sama Pisma izričito naglašavaju da je Božja Reč merilo kojim se sva učenja i sva iskustva moraju ocenjivati. Apostol Jovan kaže: »Ne verujte svakome duhu, nego kušajte duhove jesu li od Boga; jer mnogi lažni proroci iziđoše na svet.« (1. Jovanova 4,1) Prorok Isaija objavljuje: »Zakon i svedočanstvo tražite! Ako li ko ne govori tako, njemu nema zore!« (Isaija 8,20)

Ljudi svojim zabludama nanose veliku sramotu delu Svetoga Duha; tvrdeći da su prosvetljeni Njime, govoreći da više nema potrebe da ih Božja Reč vodi. Njih vode utisci koje oni u svojoj duši smatraju Božjim glasom. Međutim, duh koji upravlja njima nije Božji Duh. Takvo povođenje za utiscima i zanemarivanje Pisma može jedino stvoriti pometnju, zavaravanje i propast. Ono doprinosi ostvarenju zamisli Zloga. Služba Svetoga Duha ima životnu važnost za Hristovu Crkvu, i zato sotona lukavo pokušava da pomoću grešaka koje čine ekstremisti i fanatici izloži preziru delo Svetoga Duha i navede Božji narod da zanemari ovaj Izvor snage koji mu je sam Gospod stavio na raspolaganje.

U skladu sa Božjom Rečju, Njegov Duh treba da nastavi svoje delo u celom razdoblju propovedanja Jevanđelja. Tokom mnogih vekova, u vreme nastajanja Svetog pisma Starog i Novog zaveta, Sveti Duh nije prestajao da prosvetljuje um pojedinaca, nezavisno od otkrivenja obuhvaćenih svetim kanonom. Biblija prikazuje kako su, pod uticajem Svetoga Duha, ljudi dobijali opomene, ukore, savete i uputstva, u pitanjima koja ni na koji način nisu bila povezana sa nastajanjem Pisma. Spomenuti su proroci iz raznih vekova o čijim izjavama ništa nije zabeleženo. Sveti Duh je na sličan način, posle zaključenja kanona Svetog pisma, trebalo da nastavi svoje delo, da prosvetljuje, opominje i teši Božju decu.

Isus je obećao svojim učenicima: »A utešitelj Duh Sveti, kojega će Otac poslati u ime Moje, On će vas naučiti svemu i napomenuće vam sve što vam rekoh.« (Jovan 14,26) »A kada dođe On, Duh istine, uputiće vas na svaku istinu; ... i javiće vam što će biti unapredak.« (Jovan 16,13) Pismo jasno govori da se ova obećanja, koja nisu ograničena samo na dane apostola, odnose na Hristovu crkvu svih vremena. Spasitelj ovako uverava svoje sledbenike: »I evo, Ja sam s vama u sve dane, do svršetka veka!« (Matej 28,20) Pavle takođe izjavljuje da se darovi i ispoljavanje Svetoga Duha pokazuju u Crkvi »da se sveti priprave za delo službe, na sazidanje tela Hristova, dokle dostignemo svi u jedinstvo vere i poznanje Sina Božjega, u čoveka savršena, u meru rasta visine Hristove.« (Efescima 4,12.13)

Za vernike u Efesu apostol se ovako molio: »Da Bog Gospoda našega Isusa Hrista, Otac slave, dade vam Duha premudrosti i otkrivenja da Ga poznate, i bistre oči srca vašega da biste mogli videti koje je nada NJegova zvanja... i kakva je izobilna veličina sile NJegove na nama koji verujemo.« (Efescima 1,17-19) Služba Božjeg Duha prosvetljuje razum i otvara um za dubine svete Božje Reči, to je bio blagoslov koji je Pavle želeo da osigura crkvi u Efesu.

Petar je posle zadivljujućeg pokazivanja Svetoga Duha na dan Pedesetnice, pozvao narod da se pokaje i krsti u Hristovo ime, za oproštenje svojih greha, a onda je rekao: »I primićete dar Svetoga Duha, jer je za vas obećanje i za decu vašu, i za sve daljne koje će god dozvati Gospod Bog naš.« (Dela 2,38.39)

U neposrednoj povezanosti sa prizorom velikog Božjega dana, Gospod je preko proroka Joila obećao posebno izlivanje svoga Duha (Joilo 2,28). Ovo proročanstvo je doživelo delimično ispunjenje prilikom izlivanja Svetoga Duha na dan Pedesetnice; ali će svoje potpuno ispunjenje dobiti u pokazivanju božanske blagodati koja će pratiti završno delo jevanđelja.

Velika borba između dobra i zla pojačavaće se sve do samog kraja vremena. U sva vremena sotona je svoj gnev usmeravao protiv Hristove crkve; a Bog je izlivao svoju blagodat i svoga Duha na svoj narod da ga ojača i spremi da se odupre silama zloga. Kada su Hristovi apostoli trebali da objave Njegovo jevanđelje svetu i da ga zapišu za sva buduća vremena, dobili su posebno prosvetljenje Svetim Duhom. Međutim, u vreme kada se Crkva bude približila svom konačnom izbavljenju, sotona će delovati još većom silom. On će se pojaviti obuzet velikim gnevom, »znajući da vremena malo ima«. (Otkrivenje 12,12) On će se truditi »sa svakom silom, i znacima, i lažnim čudesima«. (2. Solunjanima 2,9) Taj vrhunski um, koji je nekada bio najviši među Božjim anđelima, u razdoblju od šest hiljada godina, potpuno se posvetio delu prevare i razaranja. Sveobuhvatnost sotonske veštine i podmuklosti, sve surovosti, razvijene tokom tih vekovnih sukoba, biće u tom završnom sukobu upotrebljene protiv Božjeg naroda. I upravo u to vreme opasnosti, Hristovi sledbenici treba da objave opomenu svetu da se približio drugi Gospodnji dolazak; ljudi će morati da se pripreme da prilikom Njegovog dolaska stanu pred Njega »čisti i pravi u miru«. (2. Petrova 3,14) U to će vreme poseban dar blagodati i sile biti Crkvi isto toliko neophodan kao i u dane apostola.

Prosvetljenje silom Svetog Duha omogućilo je piscu ovih stranica da vidi prizore duge borbe između dobra i zla. Više puta bilo mu je omogućeno da posmatra događaje iz velike borbe između Hrista, Kneza života, Tvorca našeg spasenja, i sotone, kneza zla, uzročnika greha i prvog prestupnika Božjeg zakona. Neprijateljstvo koje je pokazao prema Hristu, sotona je pokazao i prema Hristovim sledbenicima. Tokom cele istorije čovečanstva može se pratiti ista sotonina mržnja prema načelima Božjeg zakona, ista prisutnost laži koja teži da zabludu prikaže kao istinu, čovekove zakone kao Božje zakone, obožavanje stvorenja kao obožavanje Stvoritelja. Tokom svih vekova sotona je ulagao napore da Božji karakter pogrešno predstavi tako da ljudi steknu netačan pojam o Bogu i da bi Ga se zbog toga bojali, mrzeli umesto voleli; on nastoji da ukloni Božji zakon tako da čovek poveruje da je slobodan od njegovih zahteva; progoni sve koji se usude da se usprotive njegovim obmanama. Sve to možemo shvatiti ako proučavamo životopise patrijaraha, proroka, apostola, mučenika i reformatora.

Sotona će se tokom velikog završnog sukoba, poslužiti istim načinom, pokazivati isti duh, truditi se da postigne isti cilj kao i u svim prethodnim stolećima. Ono što je bilo, ponovo će biti, osim što će buduća borba biti obeležena tako pojačanom snagom kakvu svet još nikada do tada nije doživeo. Sotonine prevare biće još podmuklije, njegovi napadi još odlučniji. Ako bude moguće, pokušaće da prevari i same izabrane (Marko 13,22).

Dok je Božji Duh otkrivao mojim mislima velike istine svoje Reči i prizore iz prošlosti i budućnosti, bilo mi je naloženo da objavim drugima ono što mi je bilo otkrivano – da pratim istoriju sukoba kroz sve protekle vekove, posebno da bih je predstavila u takvoj svetlosti koja će rasvetliti borbu u budućnosti koja se brzo približava. Trudeći se da ostvarim taj cilj, pokušavala sam da na takav način izaberem i prikupim zbivanja iz istorije Crkve da sam mogla da pratim razotkrivanje velikih probnih istina koje su u različitim razdobljima bile davane svetu, koje su izazivale sotonin gnev i neprijateljstvo Crkve okrenute svetu, a koje su svojim svedočenjem podržavali oni koji »nisu marili za svoj život do same smrti«.

U tim zapisima možemo sagledati nagoveštaje o sukobu koji je pred nama. Prateći ih u svetlosti Božje Reči, prosvetljeni Njegovim Duhom, možemo sagledati zamke zloga, i opasnosti kojih se moraju čuvati oni koji će prilikom Njegovog dolaska biti proglašeni »bez mane« pred Gospodom.

Veliki događaji koji su obeležili napredak reformi u prošlim vremenima, sada su postali istorija, dobro poznata i široko priznata u protestantskom svetu; to su činjenice koje niko ne može osporiti. Ovu istoriju, u skladu sa svrhom knjige ukratko sam predstavila; ova sažetost mora biti uzeta u obzir, jer su činjenice sabijene u mali prostor koji je izgledao usklađen sa potrebom da njihova važnost bude pravilno shvaćena. U nekim slučajevima, u kojima su istoričari tako grupisali zbivanja da omoguće sažeto, pravilno shvatanje predmeta ili su na prihvatljiv način sažimali pojedinosti, navodila sam njihove reči, međutim, u nekim slučajevima nisam posebno navodila izvore, jer citati nisu bili navođeni s ciljem da autori budu istaknuti kao autoriteti, već zato što su njihove reči omogućavale brzo i jasno predstavljanje predmeta. Prikazivanjem iskustava i pogleda onih koji su unapređivali delo reforme u naše vreme, na sličan način poslužila sam se njihovim objavljenim delima.

Svrha ove knjige nije u tome da predstavi nova saznanja o borbama iz prošlih vremena, već da istakne činjenice i načela od značaja za buduće događaje. Međutim, posmatrani kao deo sukoba između sila svetlosti i tame, svi ovi zapisi o prošlosti dobijaju novo značenje; preko njih je moguće rasvetliti budućnost; osvetliti put onima koji će, kao i reformatori

iz prošlih vekova, biti pozvani, da čak suočeni sa opasnošću da izgube sva svoja zemaljska dobra, posvedoče »za Reč Božju i za svedočanstvo Isusa Hrista«!

Ona treba da iznese na videlo prizore iz velike borbe između istine i zablude, da razotkrije sotonina lukavstva, i učini da im se uspešno odupremo, da pronađe zadovoljavajuće rešenje za veliki problem zla, da u takvoj svetlosti prikaže poreklo i konačno uklanjanje greha da se jasno pokaže Božja pravednost i dobra volja u svim Njegovim postupcima prema Njegovim stvorenjima; da se vidi sveta, nepromenljiva priroda Njegovog zakona. To je cilj i svrha ove knjige. Da se njenim uticajem ljudi mogu osloboditi sile tame i postati »sunaslednici nasledstva svetih u videlu«, da slave Onoga koji ih je voleo i dao sebe za njih, iskrena je molitva pisca!

1. poglavlje

RAZORENjE JERUSALIMA

»Kad bi i ti znao u ovaj tvoj dan što je za mir tvoj! Ali je sada sakriveno od očiju tvojih. Jer će doći dani na tebe, i okružiće te neprijatelji tvoji opkopima, i opkoliće te, i obuzeće te sa sviju strana; i razbiće tebe i decu tvoju u tebi, i neće ostaviti u tebi kamena na kamenu, zato što nisi poznao vremena u kojemu si pohođen.« (Luka 19,42-44)

Isus je sa vrha Maslinske gore posmatrao Jerusalim. Spokojan i lep oku bio je prizor koji se pokazivao pred Njim. Bilo je vreme Pashe, pa su se sinovi Jakovljevi iz svih zemalja okupljali da proslave veliki narodni praznik. Između vrtova i vinograda, zelenih padina posutih šatorima hodočasnika, uzdizali su se terasasti brežuljci, dostojanstvene palate i masivna utvrđenja izrailjske prestonice. Izgledalo je kao da kćer Sionska u svojoj oholosti govori: »Sedim kao carica i neću videti žalost!« - isto tako prelepa i osećajući se sada isto tako sigurnom u naklonost Neba kao i onda, kada je vekovima pre toga, carski pesnik pevao: »Prekrasna je visina, uteha svoj zemlji, gora Sion... grad cara velikoga!« (Psalam 48,2) Veličanstvene zgrade Hrama mogle su se jasno videti. Zraci zalazećeg Sunca obasjavali su snežnu belinu njegovih mermernih
zidova i odbijali se od zlatnih vrata, kula i kupola. Kao »savršenstvo lepote« uzdizao se hram, ponos jevrejskog naroda. Koje bi dete Izrailjevo moglo da posmatra taj prizor, a da ne oseti duboku radost i divljenje! Međutim, sasvim drugačije misli obuzimale su Isusa. »I kad se približi, ugleda grad i zaplaka za njim.« (Luka 19,41) Otkupitelj sveta iznenada je bio obuzet tajanstvenom tugom, usred sveopšteg klicanja kojim je pozdravljen Njegov pobedonosni ulazak u grad, iako su se palmove grane talasale, radosni uzvici Osana izmamljivali odjeke s bregova, a hiljade glasova proglašavale Ga carem. On, Sin Božji, Obećani, čija je moć nadvladavala smrt i pozivala njene robove iz grobova, bio je obliven suzama, ne zbog običnog bola, već zbog prevelike, nesavladive agonije.

Nije plakao zbog sebe, iako je dobro znao kuda će Ga noge odneti. Pred Njim se prostirala Getsimanija, poprište Njegove sve bliže agonije. Ovčija vrata bila su na vidiku, vrata kroz koja su stolećima provođene životinje određene za žrtvu, vrata koja će se i za Njega otvoriti, kada bude bio »vođen kao jagnje na zaklanje«. (Isaija 53,7) Nije daleko bila ni Golgota, mesto Njegovog raspeća. Put kojim će Hristos uskoro krenuti prekrivao je užas velike tame, jer je svoju dušu trebalo da ponudi kao žrtvu za greh. Ipak, razmišljanje o ovim prizorima nije bacilo senku tuge na Njega u ovom radosnom trenutku. Nikakvo predosećanje o Njegovoj natčovečanskoj muci nije pomračivalo Njegov nesebični duh. Plakao je nad hiljadama osuđenih Jerusalimljana, nad slepilom i nepokajanjem onih koje je došao da blagoslovi i spase.

Pred Isusovim očima bila je hiljadugodišnja istorija Božje posebne naklonosti i očinske brige, iskazane prema izabranom narodu. Tu je bilo i brdo Morija, na kome je sin obećanja, kao žrtva koja se nije opirala, bio vezan i položen na oltar – simbol prinošenja Božjeg Sina. Tu je zavet blagoslova, slavno mesijansko obećanje, bio potvrđen ocu svih vernih (1. Mojsijeva 22,9.16-18). Tu su bili i plamenovi žrtve, koji su se uzdizali k nebu s Ornanovog gumna i odvratili mač anđela zatirača (1. Dnevnika 21) – kao prikladan simbol Spasiteljeve žrtve i posredovanja za grešne ljude. Bog je čašću uzdigao Jerusalim iznad cele Zemlje. Gospod je »izabrao Sion«, »omile mu živeti u njemu«. (Psalam 132,13) U njemu su sveti proroci vekovima izgovarali svoje poruke pune upozorenja. U njemu su sveštenici mahali svojim kadionicama dok su se oblaci tamjana, s molitvama vernih, uzdizali Bogu. Tu je svakoga dana bila prinošena krv zaklanih jaganjaca, unapred ukazujući na Božje Jagnje. U njemu je Gospod, oblakom slave iznad prestola milosti, pokazivao svoju prisutnost. Tu je počivalo podnožje tajanstvenih lestvica koje su povezivale Nebo i Zemlju (1. Mojsijeva 28,12; Jovan 1,51) – onih lestvica kojima su se penjali i spuštali Božji anđeli i koja su svetu otvorila put u Svetinju nad svetinjama. Da je Izrailj kao narod sačuvao svoju vernost Nebu, Jerusalim bi, kao Božji izabranik, večno stajao (Jeremija 17,21-25). Ali, istorija tog povlašćenog naroda predstavljala je zapis o otpadu i pobuni. Taj narod se usprotivio blagodati Neba, zloupotrebio svoje prednosti i zanemario svoje prilike.

Iako se Izrailjci »rugahu glasnicima Božjim i ne marahu za reči Njegove i smejahu se prorocima Njegovim« (2. Dnevnika 36,16), On je nastavio da im se i dalje pokazuje kao »Bog milostiv, žalostiv, spor na gnev i obilan milosrđem i istinom« (2. Mojsijeva 34,6); ne mareći za ponovljena odbijanja, Njegova milost nastavljala je da ih poziva. Bog im je u ljubavi punoj sažaljenja, ljubavi koja je nadmašivala ljubav oca prema sinu koji je poveren njegovom staranju, slao »zarana jednako glasnike svoje, jer Mu beše žao naroda Njegova i stana Njegova«. (2. Dnevnika 36,15) Kada prigovori, usrdne molbe i ukori nisu pomogli, poslao im je najbolji dar Neba; izlio im je celo Nebo u tom jednom daru!

Sin samoga Boga bio je poslan da se zauzme za nepokajnički grad. Hristos je presadio Izrailja kao dobru lozu iz Egipta (Psalam 80,8). Njegova ruka uklonila je neznabošce pred njim. On ga je zasadio »na rodnu brdašcu«! Njegova zaštitnička ruka podigla je ogradu oko njega. Poslao je svoje sluge da ga neguju. Zato je i uzviknuo: »Što je još trebalo učiniti vinogradu Mojemu što mu ne učinih?« (Isaija 5,1-4) Međutim, kada je očekivao da će roditi grožđem, vinograd je rodio vinjagom. Ispunjen dubokom nadom da će se rod konačno pokazati, sam je došao u svoj vinograd da bi ga, ukoliko bude moguće, spasao od uništenja. Okopao je svoju lozu; orezao je i negovao. Bio je neumoran u svojim naporima da spase vinograd koji je posadio.

Gospod videla i slave tri godine je prolazio kroz svoj narod, »čineći dobro i isceljujući sve koje đavo beše nadvladao«, zavijao rane ljudima slomljena srca, oslobađao zarobljene, vraćao vid slepima, činio da hromi prohodaju, da gluvi čuju, da se gubavi čiste, da mrtvi ustaju i da se siromašnima propoveda Jevanđelje (Dela 10,38; Luka 4,18; Matej 11,5). Svim društvenim grupama podjednako je upućivao poziv: »Hodite k Meni svi koji ste umorni i natovareni, i Ja ću vas odmoriti!« (Matej 11,28)

On je istrajno obavljao svoju misiju milosti, iako je kao nagradu za dobro dobijao zlo, i mržnju za ljubav (Psalam 109,5). Nikada nije odbio nikoga ko bi zatražio Njegovu blagodat. Kao beskućnik i putnik, kome su poniženja i oskudica svakodnevno padali u deo, živeo je da služi nevoljnima, da olakšava bedu bližnjima, da ih preklinje da prime dar života. Talasi milosti, koji su se odbijali od tih tvrdovratih srca, vraćali su se ponovo kao još snažnija plima saosećajne, bezgranične ljubavi. Ipak, Izrailj je okrenuo leđa svom najboljem Prijatelju i jedinom Pomoćniku. Pozivi Njegove ljubavi bili su prezirani, Njegovi saveti odbacivani, Njegove opomene izvrgavane poruzi.

Trenutak nade i oproštenja brzo je prolazio; čaša Božjeg dugo odlaganog gneva bila je skoro puna. Oblaci koji su se prikupljali tokom vekova otpada i pobune, sada već nabijeni pretećom nepogodom, pretili su da se provale nad grešnim narodom; Onoga koji ga je jedini mogao izbaviti od zle sudbine, narod je prezirao, zlostavljao, odbacivao i na kraju osudio da bude razapet. Vreme kada je Izrailj kao narod uživao božansku naklonost i blagoslove, isteklo je kada se Hristos našao na krstu, na Golgoti. Gubitak jedne jedine duše je nesreća koja beskrajno nadmašuje sve dobitke i sva blaga ovoga sveta; dok je posmatrao Jerusalim, propast celoga grada, celog naroda, pokazala se pred Hristovim očima – propast toga grada, toga naroda koga je Bog nekada izabrao da bude Njegovo naročito blago.

Proroci su plakali nad otpadom Izrailja i nad strašnim pustošenjem kojim su njegovi gresi bili pohođeni. Jeremija je poželeo da mu oči postanu izvori suza da bi mogao da plače dan i noć nad pobijenim kćerima svoga naroda, nad Gospodnjim stadom koje je bilo odvedeno u ropstvo (Jeremija 9,1, 13,17). Kakav je, onda, bio bol Onoga čiji je proročki pogled mogao da obuhvati ne godine, već vekove! On je gledao anđela zatirača koji je podigao mač protiv grada u kome je tako dugo bilo Gospodnje boravište. Sa obronaka Maslinske gore, sa istog mesta koje je kasnije zauzeo Tit sa svojom vojskom, gledao je preko doline sveta predvorja i tremove, i od suza zamagljenim očima, iz strašne perspektive, posmatrao zidove okružene neprijateljskim četama. Slušao je bat armija koje su se postrojavale za rat. Čuo je vapaj majki i dece koja su opkoljenom gradu plakala za hlebom. Posmatrao je njegove svete i prekrasne zgrade, njegove palate i kule, obuhvaćene plamenom, a mesta na kojima su nekada stajale pritisnuta gomilama zadimljenih razvalina.

Gledajući dalje kroz vekove, video je zavetni narod rasejan po svim zemljama, »kao olupine na pustoj obali«. U privremenoj kazni, koja je uskoro morala da se izlije na njegove sinove, video je samo prve gutljaje iz čaše gneva koju će na konačnom sudu morati da ispiju sve do dna. Božansko saučešće i živa ljubav, našli su svoj izraz u ovim tužnim rečima: »Jerusalime, Jerusalime, koji ubijaš proroke i zasipaš kamenjem poslane k sebi, koliko puta hteh da skupim čeda tvoja, kao što kokoš skuplja piliće svoje pod krila, i ne hteste!« O, narode koji si bio uzdizan iznad svih ostalih, da si poznao vreme svoga pohođenja i ono što je za tvoj mir! Ja sam zaustavio anđela pravde, Ja sam te pozivao na pokajanje, ali uzalud. Ti nisi odbacivao i odbijao samo sluge, predstavnike i proroke, već samoga Sveca Izrailjeva, svog Otkupitelja. Ako, dakle, budeš uništen, sam ćeš biti odgovoran! »I nećete da dođete k Meni da imate život!« (Matej 23,37; Jovan 5,40)

Hristos je u Jerusalimu gledao simbol sveta okorelog u neverstvu i buntovništvu, sveta koji žuri u susret osvetničkim Božjim sudovima. Jadi grešnog roda, koji su tištali Njegovu dušu, iznudili su sa Njegovih usana taj izrazito gorak krik. Gledao je tragove greha koji su se mogli sagledati u ljudskoj bedi, suzama i krvi; Njegovo srce bilo je pokrenuto beskrajnim sažaljenjem prema nevoljnima i napaćenima na Zemlji; čeznuo je da im svima pomogne. Međutim, ni Njegova ruka nije mogla da zaustavi plimu ljudskih stradanja; samo će retki potražiti svoj jedini Izvor pomoći. Bio je spreman da svoju dušu prepusti smrti samo da im spasenje stavi nadohvat ruke; ali samo retki pojedinci doći će k Njemu da dobiju večni život.

Veličanstvo Neba je u suzama! Sin večnog Boga uznemiren u duhu, iznemogao od briga! Ovaj prizor je ispunio celo Nebo čuđenjem. Prikazao nam je beskrajnu grešnost greha; pokazao nam je koliko je težak zadatak, čak i za moć Večnoga, da spase krivca od posledica prestupanja Božjeg zakona. Isus je, gledajući unapred prema poslednjem naraštaju, video svet izložen prevari sličnoj onoj koja je izazvala razorenje Jerusalima. Jevreji su učinili veliki greh odbacivanjem Hrista; veliki greh hrišćanskog sveta biće odbacivanje Božjeg zakona, koji predstavlja temelj Njegove vladavine i na Nebu i na Zemlji. Gospodnje zapovesti biće prezrene i proglašene ništavnim. Milioni u okovima greha, sotoninih robova, osuđenih da dožive drugu smrt, odbiće da slušaju reči istine u dan svoga pohođenja. Strašne li zaslepljenosti! Užasnog li bezumlja!

Hristos se ponovo, dva dana pre Pashe, kada je poslednji put izašao iz Hrama u kome je obelodanio licemerje jevrejskih starešina, zajedno sa učenicima, popeo na Maslinsku goru i smestio se sa njima na travnatoj padini koja se uzdizala iznad grada. Još jednom se zagledao u njegove zidine, njegove kule i palate. Još jednom je mogao da gleda Hram i njegovu blistavu lepotu, sličnu prekrasnoj dijademi koja je ukrašavala sveto brdo.

Psalmista je hiljadu godina pre toga dana, veličao Božju naklonost prema Izrailju zato što je njegov sveti dom izabrao za svoje boravište: »U Salemu je stan NJegov i naselje NJegovo na Sionu!« »Nego izabra koleno Judino, goru Sion, koja Mu omile. I sagradi svetinju svoju kao gornje svoje stanove, i kao zemlju utvrdi je doveka.« (Psalam 76,2; 78,68.69) Prvi Hram bio je podignut tokom najblagoslovenijeg razdoblja u istoriji Izrailja. Car David je prikupio veliku zalihu blaga za tu svrhu, a pod uticajem božanskog nadahnuća načinjeni su planovi za njegovu izgradnju (1. Dnevnika 28,12.19). Solomun, najmudriji car u Izrailju, dovršio je ovo delo. Hram je predstavljao najveličanstveniju građevinu koju je svet ikada video. Međutim, Bog je preko proroka Ageja prorekao drugi Hram: »Slava će ovoga doma poslednjega biti veća nego onoga prvoga, veli Gospod nad vojskama.« »I potrešću sve narode, i doći će Izabrani svih naroda, i napuniću ovaj dom slave, veli Gospod nad vojskama.« (Agej 2,9.7)

Narod koji se posle života provedenog u progonstvu, oko pet stotina godina pre Hristovog rođenja, vratio u opustošenu i skoro praznu zemlju, obnovio je Hram, razoren u doba Navuhodonosora. Među tim ljudima bilo je staraca koji su se još sećali slave Solomunovog hrama i koji su plakali prilikom postavljanja temelja za novi, jer je morao da bude mnogo skromniji od prethodnog. Prorok je upečatljivo opisao osećanja koja su preovladavala u narodu: »Ko je među vama ostao koji je video ovaj dom u prvoj slavi njegovoj? A kakav vi sada vidite? Nije li prema onome kao ništa u vašim očima?« (Agej 2,3; Jezdra 3,12) U to vreme dato je obećanje da će slava kasnijeg Hrama biti veća od slave prethodnoga.

Drugi Hram se po veličanstvenosti nije mogao uporediti s prvim; niti je bio posvećen istim vidljivim znacima božanske prisutnosti kao prvi. Nikakva natprirodna sila nije se pokazala da obeleži njegovo posvećenje. Oblak slave nije se pojavio da ispuni tek izgrađenu svetinju. Oganj s neba nije se spustio da sažeže žrtvu na njegovom oltaru. Šekina nije više počivala među heruvimima u Svetinji nad svetinjama; kovčeg, presto milosti i ploče svedočanstva nisu se nalazile u njemu. Nikakav glas nije odjeknuo s Neba da na pitanja sveštenika objavi Gospodnju volju.

Jevreji su stolećima uzaludno pokušavali da pokažu na koji su se način ispunila Božja obećanja data preko Ageja; ali, oholost i neverovanje potamnili su njihov um i nisu bili u stanju da shvate pravo značenje prorokovih reči. Drugi Hram nije bio počastvovan oblakom Gospodnje slave, već stvarnom prisutnošću Onoga u kome je živela svaka punina Božanstva telesno – koji je sam bio Bog otkriven u telu. »Čežnja svih naroda« zaista se pojavila u svom Hramu kada je Čovek iz Nazareta učio i isceljivao u njegovim svetim tremovima. Hristovom prisutnošću, i samo Njegovom prisutnošću, drugi Hram je slavom nadmašio prvi. Međutim, Izrailj je odbacio ponuđeni dar sa Neba. Zajedno sa skromnim Učiteljem, koji je toga dana izašao kroz njegova zlatna vrata, slava je zauvek otišla iz toga Hrama. Spasiteljeve reči su se već ispunile: »Eto će vam se ostaviti vaša kuća pusta!« (Matej 23,38)

Hristovo proročanstvo o razorenju Hrama ispunilo je učenike strahom i čuđenjem. Poželeli su da potpunije shvate značenje Njegovih reči. Bogatstvo, trud i veština graditelja u razdoblju dužem od četrdeset godina neštedimice su ulagani u povećavanje njegovog sjaja. Irod Veliki potrošio je na njega rimsko i jevrejsko bogatstvo, pa ga je čak i imperator sveta obogatio svojim darovima. Masivni blokovi beloga mermera, ogromnih razmera, poslani iz Rima u tu svrhu, sačinjavali su deo njegove građevine, i upravo na njih učenici su skrenuli pažnju svoga Učitelja, govoreći: »Učitelju, gle kakvo je kamenje i kakva građevina!« (Marko 13,1)

Isus je na ove reči dao svečan i zapanjujući odgovor: »Zaista vam kažem, neće ostati ovde ni kamen na kamenu koji se neće razmetnuti!« (Matej 24,2)

Učenici su u mislima razorenje Jerusalima povezali sa događajima prilikom Hristovog dolaska, kada bude došao da u slavi ovoga sveta preuzme presto celokupnog carstva, da kazni nepokajane Jevreje, a da narod oslobodi rimskog jarma. Gospod im je rekao da će još jednom doći, i zato su se prilikom spominjanja sudova nad Jerusalimom njihove misli vratile tom dolasku, i dok su se na Maslinskoj gori okupljali oko Spasitelja, postavili su mu pitanje: »Kaži nam kada će to biti? I kakav je znak Tvoga dolaska i posletka veka?« (Matej 24,3)

Budućnost je pred učenicima bila milostivo sakrivena. Da su u to vreme potpuno shvatili dve tragične činjenice – Otkupiteljeve patnje i Njegovu smrt, i razorenje njihovog grada i Hrama – bili bi ispunjeni užasom. Hristos im je opisao niz istaknutih događaja koji će se zbiti pre kraja vremena. Njegove reči tada nisu bile potpuno shvaćene; ali njihovo značenje biće otkriveno Njegovom narodu u vreme kada mu budu neophodna uputstva koja se kriju u njima. Proročanstvo koje je izrekao imalo je dvostruko značenje; najavljivalo je razorenje Jerusalima, ali i užase poslednjeg velikog dana.

Isus je učenicima, koji su Ga pažljivo slušali, objavio sudove koji će pasti na otpali Izrailj, i posebno odmazdu koja će ga zadesiti zbog odbacivanja i razapinjanja Mesije. Očigledni znaci prethodiće tragičnom vrhuncu zbivanja. Trenutak od koga su se užasavali stići će iznenada i brzo. Spasitelj je upozorio svoje sledbenike: »Kada, dakle, ugledate mrzost opustošenja, o kojoj govori prorok Danilo, gde stoji na mestu svetome, koji čita da razume, tada, koji budu u Judeji, neka beže u gore!« (Matej 24,15.16; Luka 21,20.21) Kada rimske zastave budu pobodene na svetom tlu, koje se protezalo nekoliko stotina metara izvan gradskih zidina, onda Hristovi sledbenici treba bežanjem da potraže sigurnost. Oni koji budu želeli da pobegnu ne smeju oklevati, kada zapaze znak upozorenja. U celoj judejskoj zemlji, kao i u samom

Jerusalimu, ovaj znak za bežanje odmah su morali da poslušaju. Onaj koji se bude zadesio na kućnom krovu ne sme da se spusti u kuću, čak ni da pokupi svoje najvrednije blago. Oni koji budu radili u poljima ili vinogradima ne smeju odvajati vreme da pokupe plašteve koje su odložili, dok su radili u toku najvrelijih časova u danu. Ne smeju oklevati ni trenutka da ne bi bili obuhvaćeni opštim uništenjem.

Za vreme Irodove vladavine, Jerusalim je postao ne samo mnogo lepši, već je podizanjem kula, zidova i utvrđenja, povećana prirodna snaga njegovog položaja, pa je izgledao skoro neosvojiv. Onaj koji bi u to vreme proricao njegovo uništenje, bio bi, kao i Noje u svoje doba, prozvan nerazumnim izazivačem nemira. Međutim, Hristos je rekao: »Nebo i zemlja proći će, ali reči Moje neće proći!« (Matej 24,35) Gnev se podigao protiv Jerusalima zbog njegovih greha, a njegovo uporno neverovanje zapečatilo je njegovu sudbinu.

Gospod je preko proroka Miheja objavio: »Čujte ovo, poglavice doma Jakovljeva i knezovi doma Izrailjeva, koji se gadite na pravdu, i sve što je pravo izvrćete, koji gradite Sion krvlju, i Jerusalim bezakonjem. Poglavari njegovi sude po mitu, i sveštenici njegovi uče za platu, i proroci njegovi gataju za novac, a na Gospoda se oslanjaju govoreći: nije li Gospod usred nas? Neće doći zlo na nas!« (Mihej 3,9-11)

Ove reči verno opisuju grešnost stanovnika Jerusalima, veoma uverenih u svoju pravednost. Iako su tvrdili da strogo poštuju načela Božjeg zakona, kršili su sva njegova pravila. Mrzeli su Hrista zato što su Njegova neporočnost i svetost otkrivali njihovo bezakonje; optuživali su Ga da je uzrok svih nevolja koje su ih zadesile kao posledica njihovih greha. Iako su znali da je bezgrešan, izjavljivali su da je Njegova smrt neophodna, jer samo tako narod može biti siguran. »Ako ga ostavimo tako, svi će Ga verovati, pa će doći Rimljani i uzeti nam zemlju i narod«, govorile su jevrejske starešine (Jovan 11,48). Ukoliko Hristos bude žrtvovan, mogli bi još jednom da postanu snažan, ujedinjen narod. Tako su razmišljali, i podržavali odluku svog prvosveštenika da je bolje da jedan čovek umre nego da propadne sav narod.

Jevrejske starešine tako su gradile »Sion krvlju, i Jerusalim bezakonjem«. (Mihej 3,10) Ipak, iako su ubijali svoga Spasitelja zato što ih je korio zbog greha, bili su tako duboko uvereni u svoju pravednost da su sebe i dalje smatrali omiljenim Božjim narodom i očekivali da ih Gospod oslobodi njihovih neprijatelja. Prorok nastavlja: »Zato će se s vas Sion preorati kao njiva i Jerusalim će postati gomila, i gora od doma visoka šuma.« (Mihej 3,12)

Gospod je skoro četrdeset godina, posle Hristovog izricanja presude nad Jerusalimom, odlagao svoje sudove nad gradom i narodom. Uzvišeno je bilo Božje strpljenje prema ljudima koji su odbacili Njegovo jevanđelje i pogubili Njegovog Sina. Kratka priča o neplodnom drvetu predstavlja Božje postupanje prema jevrejskom narodu. Zapovest je bila izrečena: »Poseci je, dakle, zašto zemlji da smeta?« (Luka 13,7), ali ih je božanska milost još malo poštedela. Još je među Jevrejima bilo mnogo onih koji ništa nisu znali o Hristovom karakteru i delu. Deca nisu imala priliku da prime svetlost koju su njihovi roditelji prezreli. Bog je preko propovedanja apostola i njihovih saradnika želeo da Njegova svetlost zablista i nad njima, i da im bude dozvoljeno da vide ispunjavanje proročanstva, ne samo o rođenju i životu Isusa Hrista, već i o Njegovoj smrti i vaskrsenju. Deca neće biti osuđena za grehe svojih roditelja; ali, kada budu upoznala celokupnu svetlost darovanu roditeljima, i kada budu odbacila dodatnu svetlost koju su dobila, postaće učesnici u gresima svojih roditelja i dopuniti meru njihovog bezakonja.

Neizmerno Božje strpljenje prema Jerusalimu samo je učvrstilo Jevreje u njihovom tvrdovratom nepokajanju. U svojoj mržnji i surovosti prema Isusovim učenicima odbacili su i poslednju ponudu milosti. Bog je tek tada povukao svoju zaštitu nad njima, prestao da svojom silom obuzdava sotonu i njegove anđele i prepustio ih vlasti toga vođe koga su sami izabrali. Deca Izrailjeva odbacila su Hristovu blagodat, koja bi ih osposobila da suzbiju svoje zle pobude, i one su ih nadvladale. Sotona je raspalio u njima njihove najsurovije i najniže strasti. Ljudi se više nisu razumno ponašali; postali su bezumni i ostali u vlasti nagona i slepog besa. U svojoj surovosti postali su slični sotoni. U porodicama, kao i narodu, u najvišim i najnižim društvenim slojevima, zavladali su na isti način sumnjičavost, zavist, mržnja, sukobi, buntovništvo, ubistva. Nigde nije bilo sigurnosti. Prijatelji i rođaci izdavali su jedni druge. Roditelji su ubijali svoju decu, a deca svoje roditelje. Narodni upravitelji nisu imali snage da vladaju sobom. Strasti koje nisu savladali pretvarale su ih u tirane. Jevreji su prihvatili lažna svedočanstva da osude nevinog Božjeg Sina. Sada su lažna svedočanstva unosila nesigurnost u njihov život. Svojim delima kao da su već dugo govorili: »Neka nestane ispred nas Sveca Izrailjeva!« (Isaija 30,11) Želja im je bila ispunjena. Strah Božji više ih nije uznemiravao. Sotona je stao na čelo naroda, a najviši građanski i verski autoriteti potpali su pod njegovu vlast.

Vođe suprotstavljenih pokreta ponekad bi se sjedinjavali u pljačkanju i mučenju svoje nesrećne žrtve, ali posle toga ponovo bi se bacali jedni na druge i bez milosti se istrebljivali. Čak ni svetost Hrama nije mogla da obuzda Njihovu okrutnost. Vernike su ubijali i pred oltarom i Svetinja je bila oskrnavljena telima ubijenih. Međutim, u svojoj slepoj i bogohulnoj oholosti podstrekači ovog paklenog dela javno su izjavljivali da se ne boje da će Jerusalim biti razoren, jer je to Božji grad. Da bi još više učvrstili svoju moć, podmićivali su lažne proroke da objavljuju, čak i u trenutku kada su rimske legije opsedale Hram, da narod treba da očekuje da će Bog izbaviti svoj grad. Mnoštvo je sve do kraja čvrsto verovalo da će se Svevišnji umešati i pobediti njihove neprijatelje. Međutim, Izrailj je odbacio božansku zaštitu i sada više nije imao ko da ga brani. Nesrećni Jerusalim! Razdiran unutrašnjim podelama; krv njegove dece, koja su se međusobno poubijala, tekla je njegovim ulicama, dok su strane armije razarale njegova utvrđenja i ubijale njegove vojnike!

Sva proročanstva koja je Hristos izrekao o razorenju Jerusalima doslovno su se ispunila. Jevreji su doživeli verodostojnost Njegovih opominjućih reči: »Jer kakvom merom merite, onakvom će vam se meriti!« (Matej 7,2)

Propast i kaznu najavljivali su znaci i čuda koja su se događala. Usred noći neka neprirodna svetlost obasjavala je Hram i oltar. Na oblacima prilikom zalaska Sunca, pojavljivale su se slike bojnih kola i ratnika koji su se svrstavali za bitku. Sveštenike koji su po noći služili u Svetinji plašili su tajanstveni zvuci; zemlja je podrhtavala, a čuli su se i mnogobrojni glasovi koji su vikali: »Bežimo odavde!« Velika istočna vrata, koja su bila tako teška da ih je moglo zatvoriti samo desetak ljudi, i koja su bila učvršćena ogromnim gvozdenim polugama, ukopanim duboko u čvrstu kamenu podlogu, bez vidljivog uzroka, otvorila su se u pola noći. (Milman, *The History of the Jews,* book 13)

Neki čovek istrajno sedam godina je hodao jerusalimskim ulicama objavljujući nesreće koje će zadesiti grad. On je i danju i noću pevao neobičnu tužbalicu: »Glas sa istoka! Glas sa zapada! Glas sa sva četiri vetra! Glas protiv Jerusalima i protiv Hrama! Glas protiv ženika i protiv neveste! Glas protiv svega naroda!« (Isto) Ovog neobičnog čoveka bacili su u tamnicu i izbičevali, ali nikakva pritužba nije se čula sa njegovih usana. Na sve uvrede i zlostavljanja odgovarao je jedino rečima: »Teško, teško Jerusalimu«; »Teško, teško njegovim stanovnicima!« Glas njegove opomene nije prestajao da se razleže, sve dok nije poginuo za vreme opsade koju je najavljivao.

Nijedan hrišćanin nije stradao prilikom razorenja Jerusalima. Hristos je svojim učenicima uputio opomenu, i svi koji su poverovali Njegovim rečima, pazili su na obećani znak. Isus je rekao: »Kada vidite da Jerusalim opkoli vojska, onda znajte da se približilo vreme da opusti. Tada koji budu u Judeji neka beže u gore, a koji budu u gradu neka izlaze napolje.« (Luka 21,19.20) Kada su Rimljani pod Cestijem opkolili grad, neočekivano su prekinuli opsadu, iako su sve okolnosti bile pogodne za odlučan napad. Opkoljeni stanovnici, bez nade da će se uspešno odbraniti, bili su spremni da se predaju, onda je rimski vojskovođa, bez vidljivog uzroka povukao svoje snage. Međutim, Božje milostivo proviđenje usmeravalo je događaje u korist Njegovog naroda. Obećani znak bio je pokazan hrišćanima koji su ga čekali, i tako se pružila prilika svima koji su bili spremni da poslušaju Spasiteljevu opomenu. Događaji su se tako odvijali da ni Jevreji ni Rimljani nisu mogli da spreče odlazak hrišćana. Kada se Cestije povukao, Jevreji su provalili iz Jerusalima i krenuli u poteru za vojskom koja se povlačila; pošto su obe strane bile potpuno zauzete, hrišćani su imali priliku da napuste grad. U tom trenutku i unutrašnjost zemlje bila je oslobođena od neprijatelja koji bi mogli pokušati da ih zadrže. Jevreji su u vreme opsade bili okupljeni u Jerusalimu na proslavi praznika Senica, tako da su hrišćani u celoj zemlji imali mogućnost da se nesmetano povuku. Bez oklevanja povukli su se na sigurno mesto – u grad Pelu, u pokrajini Pereji, s one strane Jordana.

Jevrejske snage, koje su progonile Cestija i njegovu armiju, napale su tako žestoko njegovu zaštitnicu da joj je zapretilo potpuno uništenje. Rimljani su uz velike napore jedva uspeli da se izvuku. Jevreji nisu pretrpeli skoro nikakve gubitke i natovareni plenom, pobedonosno su se vratili u Jerusalim. Međutim, taj prividni uspeh imao je rđave posledice. Nadahnuo ih je duhom tvrdoglavog otpora Rimljanima, koji je osuđenom gradu ubrzo doneo neizrecive patnje.

Strašne nesreće zadesile su Jerusalim, kada ga je Tit ponovo opkolio. Grad je bio napadnut u vreme Pashe, kada su se milioni Jevreja našli među njegovim zidovima. Zalihe namirnica, koje bi pažljivim raspolaganjem, godinama mogle da snabdevaju stanovnike, ranije su bile uništene zbog zavisti i osvetoljubivosti sukobljenih stranaka, tako da su stanovnici bili izloženi užasima gladovanja. Mera pšenice prodavana je za talanat. Glad je bila tako strašna da su ljudi žvakali kožu svojih opasača i sandala i presvlake svojih štitova. Mnogi ljudi noću su se iskradali iz grada i sakupljali samonikle biljke koje su rasle izvan zidova. Mnogi među njima bili su uhvaćeni i pogubljeni posle užasnih mučenja, a onima koji su uspeli da se vrate često je otimano ono što su uz tako veliku opasnost prikupili. Ljudi na vlasti izlagali su neljudskim mučenjima nestašicom pogođene stanovnike, pokušavajući da iznude od njih poslednje neznatne zalihe hrane koje su možda sačuvali. Sve ove surovosti mnogo puta činili su upravo oni koji su bili dobro nahranjeni, ali i oni koji su želeli da naprave zalihe za budućnost.

Hiljade su izgubile život od gladi i bolesti. Prirodne naklonosti kao da su bile uništene. Muževi su otimali od svojih supruga, a žene od svojih muževa. U takvim prilikama nije bilo neobično videti decu kako grabe hranu iz usta svojih ostarelih roditelja. Pitanje proroka: »Može li žena zaboraviti porod svoj da se ne smiluje na čedo utrobe svoje«, dobilo je odgovor među zidinama ovog osuđenog grada: »Svojim rukama žene žalostive kuhaše decu svoju, ona im biše hrana u pogibli kćeri naroda svojega!« (Plač Jeremijin 4,10) Ponovo se ispunilo proročansko upozorenje objavljeno četrnaest stoleća pre toga: »Žena koja je bila meka i vrlo nežna među vama, koja od mekote i nežnosti nije bila navikla stajati nogom svojom na zemlju, prozliće se prema milome mužu svojemu i prema sinu svojemu i prema kćeri svojoj... i deci koju rodi, jer će ih jesti krišom u oskudici svakoj od nevolje i od teskobe, kojom će ti pritužiti neprijatelj tvoj po svim mestima tvojim.« (5. Mojsijeva 28,56.57)

Rimske vođe pokušavali su da zaplaše Jevreje i da ih tako navedu na predaju. Zarobljenici koji su se odupirali prilikom zarobljavanja bili su bičevani, mučeni i razapinjani pred gradskim zidovima. Stotine su svakoga dana bile ubijane na taj način, a ovo strašno delo je nastavljano sve dok u Josafatovoj dolini i na Golgoti nije bilo podignuto toliko krstova da je između njih jedva bilo mesta za prolaz. Tako se ispunila strašna kletva izrečena pred Pilatovom sudskom stolicom: »Krv NJegova na nas i na našu decu!« (Matej 27,25)

Tit bi vrlo rado učinio kraj ovim strašnim prizorima i tako prištedeo Jerusalimu punu meru kazne koja mu je bila određena. Bio je užasnut gledajući mrtva tela pobijenih kako u gomilama leže u dolinama. S vrha Maslinske gore posmatrao je veličanstveni Hram i bio tako oduševljen prizorom da je izdao naređenje da se ne sme dirnuti nijedan njegov kamen. Pre nego što je pokušao da zauzme ovo utvrđenje, uputio je ozbiljan poziv jevrejskim starešinama da ga ne prisiljavaju da krvlju obeščasti to sveto mesto. Ukoliko budu izašli i prihvatili bitku na bilo kom drugom mestu,

nijedan Rimljanin neće povrediti svetost Hrama. Josif Flavije, vrlo rečitim pozivom, preklinjao ih je da se predaju, da spasu sebe, svoj grad i svoje mesto za bogosluženje. Međutim, na njegove reči odgovorili su ogorčenim kletvama. Strelama su obasuli poslednjeg ljudskog posrednika koji je, preklinjući ih, stajao pred njima. Jevreji su odbacili i pozive Božjeg Sina, pa su ih sada opomene i pozivi samo učvršćivali u odluci da sve do kraja pružaju otpor. Uzaludni su bili Titovi napori da spase Hram; Neko veći od njega izjavio je da ni kamen na kamenu neće ostati od njega.

Slepa tvrdovratost jevrejskih starešina i strašni zločini koji su se događali u opsednutom gradu, izazivali su užas i gnev Rimljana i Tit je konačno odlučio da u jurišu osvoji Hram. Nameravao je ipak, ukoliko to bude moguće, da ga sačuva od razaranja. Međutim, njegove zapovesti nisu bile izvršene. Kada se jedne večeri povukao u svoj šator, Jevreji su provalili iz Hrama i napali njegove vojnike. U toku bitke, neki vojnik ubacio je buktinju kroz neki otvor u trem i kedrovinom obloženi zidovi prostorija koje su okružavale Hram, bili su zahvaćeni požarom. Tit je požurio na mesto, praćen vojvodama i legionarima, i zapovedio vojnicima da gase vatru. Niko nije poslušao njegove reči. Vojnici, pokretani besom, bacali su raspaljene baklje u prostorije koje su okružavale Hram i mačevima masakrirali mnoštvo koje je u njima potražilo utočište. Krv je potocima tekla niz stepenice Hrama. Hiljade i hiljade Jevreja su izgubile život. Ubojnu viku nadjačavali su glasovi koji su vikali: »Ihabod!« - Nestala je slava!

»Tit je ustanovio da nije u stanju da obuzda gnev svojih vojnika. Zajedno sa oficirima ušao je u Hram i pregledao unutrašnjost svetog zdanja. Njegov sjaj ispunio ih je divljenjem; pošto to sveto mesto još nije bilo zahvaćeno plamenom, učinio je poslednji napor da ga spase; progurao se napred, i još jednom zapovedio vojnicima da zaustave širenje požara. Centurion Liberalis pokušao je da svojom zapovedničkom palicom privoli vojnike na poslušnost, ali čak ni poštovanje prema imperatoru nije moglo da nadvlada žestoko neprijateljstvo prema Jevrejima, surovo borbeno uzbuđenje i nezadrživu želju za plačkanjem. Vojnici su gledali kako na sve strane oko njih blista zlato, koje je zaslepljujuće odsjajivalo prema podivljalim plamenovima požara; smatrali su da su neprocenjiva blaga sakrivena u svetinji. Neki vojnik neprimetno je bacio raspaljenu buktinju kroz otvorena vrata; i u trenutku cela zgrada bila je u plamenu. Zaslepljeni dimom i ognjem oficiri su morali da se povuku, a dostojanstvena zgrada bila je prepuštena svojoj sudbini.

Bio je to užasan prizor za Rimljane, a još više za Jevreje. Celi vrh brda koje se uzdizalo iznad grada, buktao je kao vulkan. Jedna za drugom zgrade su se rušile su žasnim treskom i nestajale u plamenom ponoru. Krovovi od kedrovine ličili su na plamena jedra; pozlaćeni tornjevi blistali su crvenom svetlošću kao plameni jezici; a sa kula nad vratima uzdizali su se visoki stubovi plamena i dima. Okolni brežuljci bili su osvetljeni; grupe ljudi iz naroda okružene tamom sa strahom i užasom posmatrali su napredovanje razaranja. Na zidovima i uzvisinama gornjeg grada okupljala su se lica, neka bleda od strašnog očajanja, a druga mrgodna od nezadovoljene želje za osvetom. Uzvici rimskih vojnika koji su trčali tamo i amo, i zapomaganje buntovnika koji su nestajalu u plamenu, mešali su se sa hujanjem požara i tutnjavom greda koje su padale. Odjeci s planina ponavljali su krik naroda na uzvišicama; duž celog zida odjekivali su krici i zapomaganje; ljudi koji su izdisali od gladi trošili su poslednju snagu da izuste krik tuge i očajanja.

Masakr koji se događao u unutrašnjosti hrama, bio je užasniji od onoga koji se mogao videti napolju. Ljudi i žene, stari i mladi, buntovnici i sveštenici, oni koji su se borili i oni koji su tražili milost, bili su odreda isečeni u ovom krvoproliću. Broj pobijenih nadmašivao je broj ubica. Legionari su morali da gaze preko gomila mrtvih da bi nastavili svoje delo istrebljenja.« (Milman, *The History of the Jews,* book 16)

Posle razaranja Hrama, ubrzo je i ceo grad pao u ruke Rimljanima. Jevrejske starešine napustile su svoje neosvojive kule i Tit ih je zatekao prazne. Posmatrao ih je zadivljeno i tvrdio da mu ih je sam Bog predao u ruke; jer nikakva ratna oruđa, bez obzira na svoju snagu, ne bi mogla da savladaju ta velika utvrđenja. Grad i Hram bili su razoreni do temelja, a zemlja na kojoj je nekada stajao sveti dom bila je »uzorana kao njiva«. (Jeremija 26,18) Za vreme opsade i krvoprolića koje je usledilo poginulo je više od milion ljudi. Preživeli su bili odvedeni kao zarobljenici, prodati kao roblje, odvedeni u Rim da ulepšaju trijumf pobednika, bacani zverima u amfiteatrima ili rasejani kao beskućnici i lutalice po celom svetu.

Jevreji su sami sebi iskovali okove; sami su prepunili čašu osvete. Strašnim uništenjem koje ih je zadesilo kao narod, i u svim nevoljama koje su ih pratile u njihovom rasejanju, samo su prikupljali žetvu koju su svojim rukama posejali. Prorok je rekao: »Propao si, Izrailju.«, »jer si pao svojega radi bezakonja!« (Osija 13,9; 14,1) Njihove patnje često su predstavljane kao kazna koja ih je zadesila po izričitom Božjem nalogu. Veliki varalica je na taj način pokušao da prikrije svoje delo. Tvrdovratim odbacivanjem božanske ljubavi i milosti, Jevreji su doprineli da im bude uskraćena Božja zaštita, a da sotoni bude dozvoljeno da po svojoj volji upravlja njima. Užasne surovosti koje su se događale za vreme razaranja Jerusalima predstavljaju samo prikaz sotonine osvetničke moći nad onima koji se podvrgnu njegovoj vlasti.

Nikada nećemo znati koliko dugujemo Hristu za mir i zaštitu koje uživamo. Božja moć obuzdava i sprečava ljudski rod da potpuno ne padne pod sotoninu vlast. Neposlušni i nezahvalni imaju više nego dovoljno razloga da budu zahvalni Bogu za Njegovu milost i strpljivost kojom obuzdava okrutne i surove snage Zloga. Međutim, kada prestupe granice božanskog podnošenja, ta zaštita se povlači. Bog se ne ponaša prema grešniku kao izvršilac presude izrečene prestupniku, ali one koji su odbacili Njegovu milost prepušta samima sebi da žanju ono što su posejali. Svaki odbačeni zrak svetlosti, svaka opomena, prezrena ili odbačena, svaka nesavladana strast, svaki prestup Božjeg zakona, sve to predstavlja seme koje donosi svoju sigurnu žetvu. Božji Duh, kome se čovek uporno odupire, konačno se povlači od grešnika, i tako nema više nijedne snage koja bi mogla obuzdati strasti duše, nema više zaštite od sotonine zlobe i njegovog neprijateljstva. Razorenje Jerusalima je strašno i svečano upozorenje svima koji se neozbiljno odnose prema

ponudama božanske blagodati i odupiru se pozivima božanske milosti. Odlučnije svedočanstvo o Božjoj mržnji prema grehu i o izvesnosti kazne koja će zadesiti krivce, nikada nije bilo objavljeno.

Spasiteljevo proročanstvo o sudovima koji će pohoditi Jerusalim treba da dobije još jedno ispunjenje, kome će ovo strašno pustošenje biti samo bleda senka. U sudbini izabranog grada možemo videti budućnost sveta koji je odbacio Božju milost i pogazio Njegov zakon. Mračni su izveštaji o ljudskoj bedi s kojom se svet suočavao tokom dugih stoleća zločina. Srce se steže, a svest gubi, dok o tome razmišljamo. Strašne su posledice odbacivanja autoriteta Neba. Međutim, još mračnija slika nam je pokazana prilikom otkrivanja budućnosti. Izveštaji o prošlosti – o dugom nizu buna, sukoba i revolucija, »ratnika koji se bije... u graji viču, i odelo u krv uvaljano«. (Isaija 9,5) Šta predstavlja to sve prema užasu onoga dana u kome će Božji Duh, koji obuzdava sile zla, biti potpuno uskraćen zlima, kada više neće obuzdavati izlive ljudskih strasti i sotonskog gneva! Svet će tada videti, kao nikada do tada, posledice sotonine vlasti.

Ali, toga dana, kao i u vreme razorenja Jerusalima, Božji narod biće izbavljen, svaki koji se nađe zapisan među živima (Isaija 4,3). Hristos je izjavio da će ponovo doći da uzme k sebi svoje verne: »I tada će proplakati sva plemena na zemlji, i ugledaće Sina čovečjega gde ide na oblacima nebeskim sa silom i slavom velikom. I poslaće anđele svoje s velikim glasom trubnim i sabraće izabrane NJegove od četiri vetra, od kraja do kraja nebesa.« (Matej 24,30.31) I tada će oni koji nisu poslušali Jevanđelje biti uklonjeni duhom usta Njegovih i uništeni sjajem Njegovog dolaska (2. Solunjanima 2,8). Bezakonici će, kao i nekadašnji Izrailj, uništiti sami sebe; pašće zbog svoga bezakonja. Svojim grešnim životom doveli su sebe u takav nesklad s Bogom, njihova priroda postala je toliko pokvarena zlom, da će pokazivanje Njegove slave za njih biti kao oganj koji proždire.

Neka se ljudi čuvaju da ne zanemare pouku koja im je objavljena Hristovim rečima. Kao što je upozorio svoje učenike na razorenje Jerusalima, dajući im i znake propasti koja se približava da bi se mogli izbaviti; tako je opomenuo i svet na dane konačnog uništenja, a dao mu je i znake njegovog približavanja, tako da svako ko hoće može izbeći gnev koji dolazi. Isus je izjavio: »I biće znaci na suncu i na mesecu i na zvezdama, i ljudima na zemlji tuga!« (Luka 21,25; Matej 24,29; Marko 13,24-26; Otkrivenje 6,12-17) Oni koji vide ove preteče Njegovog dolaska treba da znaju »da je blizu kod vrata«. (Matej 24,33) »Stražite, dakle«, reči su Njegove opomene (Marko 13,35). Oni koji budu poslušali opomenu neće biti ostavljeni u tami, niti će ih taj dan zateći nespremne. Ali, onima koji neće stražiti »doći će dan Gospodnji kao lupež noću« (1. Solunjanima 5,2-5).

Savremeni svet nije ništa više spreman da poveruje u vest za ovo vreme, nego što su Jevreji bili gotovi da prihvate Spasiteljevo upozorenje da će Jerusalim biti razoren. Kada god bude došao, Božji dan će zateći bezbožne u stanju nespremnosti. Život će se odvijati svojim uobičajenim tokom; ljudi će biti obuzeti uživanjima, poslovima, putovanjima, sticanjem novca; verske vođe preterano će hvaliti napredak sveta i njegovu prosvećenost; kada ljudi budu uljuljkani u lažnu sigurnost – tada, kao što se ponoćni provalnik prikrada nečuvanom boravištu, tako će iznenadna propast pogoditi bezbrižne i bezbožne, »i neće uteći«. (1. Solunjanima 5,3)

2. poglavlje

PROGONSTVA U PRVIM STOLEĆIMA

Kada je svojim učenicima otkrivao sudbinu Jerusalima i događaje prilikom svog drugog dolaska, Isus je prorekao i iskustva koja će pripadnici Njegovog naroda sticati od vremena kada će se uzeti od njih pa sve do svog povratka u sili i slavi, kada će doći da im donese izbavljenje. Spasitelj je sa Maslinske gore posmatrao u duhu oluje koje će se uskoro obrušiti na apostolsku Crkvu; gledajući dublje u budućnost, video je rušilačke vetrove koji će udarati Njegove sledbenike u budućim vekovima tame i progonstava. U nekoliko kratkih rečenica sudbonosne važnosti predvideo je kakav će deo vladari ovoga sveta dodeliti Božjoj crkvi (Matej 24,9.21.22). Hristovi sledbenici moraće da prođu istim putem poniženja, prezira i patnji kojim je prošao njihov Učitelj. Neprijateljstvo koje se razbuktalo protiv Otkupitelja sveta usmeriće se i protiv svih onih koji će poverovati u Njegovo ime.

Istorija prve Crkve svedoči da su se Spasiteljeve reči ispunile. Sve zemaljske i paklene snage svrstale su se protiv Hrista u licu Njegovih sledbenika. Neznaboštvo je shvatilo da će, ukoliko hrišćanstvo bude pobedilo, njegovi hramovi i oltari biti uklonjeni sa lica Zemlje; zato je prikupilo sve snage da uništi hrišćanstvo. Planule su vatre progonstva. Hrišćanima su oduzimana imanja, a oni proganjani iz svojih domova. »Mnogi borbu i stradanja podnesoše.« (Jevrejima 10,32) »A drugi ruganje i boj podnesoše, pa još i okove i tamnice.« (Jevrejima 11,36) Mnogo hrišćana svojom krvlju zapečatilo je svoje svedočanstvo. Plemići i robovi, bogati i siromašni, učeni i nenaučeni, svi bez razlike nemilosrdno su ubijani.

Ova progonstva, koja su započela u vreme Nerona nekako u doba mučeništva apostola Pavla, s većom ili manjom žestinom, nastavljala su se kroz vekove. Hrišćane su lažno optuživali za najstrašnije zločine i predstavljali ih kao uzročnike velikih nesreća – gladi, širenja bolesti i zemljotresa. Kada su tako postali predmet sveopšte mržnje i sumnjičenja, pojavilo se dovoljno potkazivača koji su za novac izdavali nevine. Bili su osuđivani kao pobunjenici protiv imperije, kao neprijatelji religije, kao društvena kuga. Mnogi su bili bacani pred divlje zveri ili u amfiteatrima živi spaljivani. Neki su bili razapeti; drugi ušivani u kože divljih zveri i isterivani u arenu da ih psi rastrgnu. Kažnjavanje hrišćana često je služilo kao glavna zabava prilikom javnih svetkovina. Nepregledno mnoštvo okupljalo se da uživa u tom prizoru koje je agoniju žrtava i njihovo umiranje pozdravljalo smehom i odobravanjem.

Hristovi sledbenici, gde god da su potražili utočište, bili su gonjeni kao divlje zveri. Bili su prinuđeni da se sakrivaju na pustim i usamljenim mestima. »U sirotinji, u nevolji, u sramoti, kojih ne beše dostojan svet, po pustinjama potucaše se, po gorama i po pećinama i po rupama zemaljskim.« (Jevrejima 11,37.38) Katakombe su hiljadama poslužile kao zaklon. Ispod brežuljaka izvan grada Rima, bile su iskopane duge galerije kroz zemlju i kamen; mračna i zamršena mreža prolaza prostirala se kilometrima iza gradskih zidina. Hristovi sledbenici u ovim podzemnim skloništima sahranjivali su svoje mrtve, a tu su, kada bi bili osumnjičeni ili stavljeni van zakona, takođe nalazili svoj dom. Kada Davalac života bude podizao iz groba one koji su se borili u dobroj borbi vere, mnogi mučenici za Hrista izaći će iz tih mračnih pećina.

Ovi Isusovi svedoci i u najsurovijim progonstvima sačuvali su čistotu svoje vere. Iako lišeni svake udobnosti, sakriveni od svetlosti Sunca, iako su svoj dom morali da grade u mračnim, prijateljski naklonjenim nedrima Zemlje, nisu se žalili ni prigovarali. Rečima vere, strpljenja i nade hrabrili su jedni druge da izdrže odricanja i nevolje. Gubitak svakog zemaljskog blagoslova nije ih morao naterati da odbace svoje poverenje u Hrista. Nevolje i progonstva predstavljali su samo stepenice preko kojih su se približavali svom počinku i svojoj nagradi.

Kao i Božje sluge iz davnina, mnogi su bili »pobijeni, ne primivši izbavljenje, da dobiju bolje vakrsenje«. (Jevrejima 11,35) Takvi su se sećali reči svoga Učitelja da treba da budu posebno radosni kada ih progone Hrista radi, jer će velika biti njihova plata na nebesima; jer su pre njih i proroke tako progonili. Klicali su od radosti što su postali dostojni da pretrpe istine radi, zato su se iz razgorelog plamena podizale pobedonosne pesme. Gledajući u veri prema Nebu, videli su Hrista i anđele kako se iz nebeskih utvrđenja saginju i gledaju prema njima s najdubljim saučešćem, pozdravljajući njihovu nepokolebljivost. Čuli su i glas s Božjeg prestola koji im se obraćao: »Budi veran do same smrti i daću ti venac života!« (Otkrivenje 2,10)

Svi sotonini napori da nasiljem uništi Hristovu Crkvu, ostali su uzaludni. Velika borba u kojoj su Isusovi učenici položili svoje živote, nije prestala kada su ovi verni zastavnici pali na svom mestu. Svojim porazom postali su pobednici. Božje sluge bile su pobijene, ali Njegovo delo postojano je išlo napred. Jevanđelje je nastavilo da se širi i povećava broj svojih pristalica. Prodiralo je i u područja koja su bila nepristupačna čak i rimskim orlovima. Neki hrišćanin, raspravljajući se sa mnogobožačkim upraviteljima, koji su podupirali progonstvo, ovako im se obratio: »Vi nas možete ubijati, mučiti, osuđivati... vaša nepravda dokaz je naše nevinosti... Vaša okrutnost... ništa ne koristi.« Ona je predstavljala samo još snažniji poziv da i drugi prihvate njihova uverenja. »Što nas više kosite, to se naš broj sve više umnožava; krv hrišćana slična je semenu.« (Tertulijan, Apologija, paragraf 50)

Hiljade hrišćana bile su bacane u tamnice i ubijane, ali drugi su zauzimali njihova mesta. Oni koji su pretrpeli mučeničku smrt za svoju veru bili su sigurni u Hristu; On ih je proglasio pobednicima. Oni su se borili u dobroj borbi vere i primiće venac slave, kada Hristos bude došao. Patnje koje su trpeli sjedinjavale su hrišćane međusobno i s njihovim Otkupiteljem. Njihov živi primer i vernost do same smrti predstavljali su trajno svedočanstvo u prilog istini; tamo gde je to najmanje očekivano, sotonini podanici napuštali su njegovu službu i stupali pod Hristovu zastavu.

Zato je sotona, da bi se uspešnije borio protiv Božje vladavine, promenio svoje planove i pokušao da svoju zastavu podigne usred hrišćanske Crkve. Kada bi uspeo da prevari Hristove sledbenike i da ih navede da ožaloste Boga, njima bi ponestalo snage, čvrstine i istrajnosti, pa bi tako postali njegov nemoćni plen.

Veliki protivnik sada je pokušao da veštinom postigne ono što nije uspeo silom. Progonstvo je prestalo i bilo zamenjeno opasnom privlačnošću zemaljskog blagostanja i svetovne časti. Idolopoklonici su bili navedeni da prihvate deo hrišćanske vere, a da istovremeno odbace neke njene bitne istine. Oni su izjavljivali da prihvataju Isusa kao Božjeg Sina i da veruju u Njegovu smrt i vaskrsenje, ali nisu bili uvereni u svoju grešnost i nisu osećali potrebu da se pokaju i promene svoje srce. Čineći sa svoje strane neke ustupke, predlagali su da i hrišćani prihvate nagodbu, tako da se svi mogu sjediniti verovanjem u Hrista.

Crkvi je tako zapretila strašna opasnost. Tamnice, mučenja, oganj i mač predstavljali su blagoslov u poređenju sa njom. Neki među hrišćanima ostali su čvrsti, ističući da ne žele nikakav kompromis. Drugi su bili skloni da popuste ili prilagode neke odlike svoje vere i tako se sjedine sa onima koji su prihvatili samo deo hrišćanstva, tvrdeći da to može dovesti do njihovog potpunog obraćenja. Bilo je to vreme duboke zabrinutosti u redovima vernih Hristovih sledbenika. Pod plaštom prividnog hrišćanstva, sotona se uvlačio u Crkvu da bi pokvario njenu veru i misli vernika odvratio od reči istine.

Većina hrišćana konačno je prihvatila snižavanje svojih merila i tako je nastupilo sjedinjavanje hrišćanstva i neznaboštva. Iako su obožavaoci idola tvrdili da su se obratili i sjedinili s Crkvom, i dalje su se držali svoga idolopoklonstva, zamenjujući samo dotadašnje predmete svoga obožavanja slikama Isusa, pa čak i Marije i svetaca. Pokvareni kvasac idolopoklonstva, unesen tako u Crkvu, nastavio je svoje zlo delo. Lažne nauke, praznoverni obredi i idolopokloničke ceremonije, bili su uneseni u njenu veru i njena bogosluženja. Pošto su se Hristovi sledbenici ujedinili s idolopoklonicima, hrišćanska religija se iskvarila, a Crkva izgubila svoju čistotu i svoju snagu. Međutim, postojali su i oni koji nisu bili zavedeni ovim prevarama. Oni su i dalje ostali verni Autoru istine i klanjali se jedino Bogu.

Među onima koji tvrde da slede Isusa uvek su postojale dve klase. Dok jedna proučava Spasiteljev život i iskreno se trudi da ukloni svoje nedostatke i da se usaglasi sa Uzorom, druga se odriče jednostavnih, jasnih istina koje obelodanjuju njihove zablude. Čak i u svom najboljem stanju Crkvu nisu činili samo istinski, neporočni i iskreni vernici. Naš Spasitelj je govorio da oni koji se svesno odaju grehu ne smeju biti primani u Crkvu, a ipak se povezao sa ljudima nesavršenog

karaktera, pružio im blagoslove svoga učenja i svoga primera i omogućio priliku da sagledaju i uklone svoje nedostatke. Između dvanaestorice apostola postojao je i izdajnik. Juda je bio prihvaćen, ali ne zbog nedostataka u svome karakteru, već uprkos njima. On je bio povezan sa učenicima, da bi, prema Hristovim savetima i primeru, shvatio kako izgleda hrišćanski karakter i tako bio pokrenut da uvidi svoje greške, da se pokaje, i uz pomoć božanske blagodati, očisti svoju dušu »poslušanjem istine«. Međutim, Juda nije hodio u svetlosti kojom je milostivo bio obasjan njegov životni put. Popuštajući grehu, kao da je izazivao sotonu da ga kuša. Zle osobine njegovog karaktera zadobile su prevlast. Pokorio je svoj um vlasti sila tame, ljutio se kada su njegove mane bile ukorene, i tako bio naveden da učini strašni zločin, da izda svoga Učitelja. Isto tako i svi oni koji gaje zlo pod plaštem pobožnosti, mrze one koji, osuđujući njihove grešne puteve, narušavaju njihov mir. Kada im se bude pružila povoljna prilika, i oni će, slično Judi, izdati one koji su se, njihovog dobra radi, trudili da ih opomenu.

Apostoli su se suočavali u Crkvi s onima koji su propovedali pobožnost, iako su potajno činili bezakonje. Ananija i Sapfira odigrali su ulogu takvih varalica, praveći se da daju Gospodu celu žrtvu, iako su lakomo zadržali za sebe jedan njen deo. Duh istine otkrio je apostolima pravi karakter ovih licemera, a Božji sudovi uklonili su ovu prljavu mrlju koja je kvarila čistotu Crkve.Ovaj očigledni dokaz, da Božjem Duhu u Crkvi ništa nije sakriveno, uneo je užas u srca licemera i prestupnika. Oni nisu mogli dugo da opstanu povezani s onima koji su, svojim navikama i opredeljenjima, dosledno predstavljali Isusa Hrista, i kada su nevolje i progonstva zahvatili Njegove sledbenike, samo su ljudi, spremni da se istine radi odreknu svega, poželeli da ostanu Hristovi sledbenici. Tako je, sve dok je trajalo progonstvo, Crkva uglavnom ostajala čista. Ali, kada je progonstvo prestalo, primani su i nedovoljno iskreni i posvećeni obraćenici, i tako je otvoren put da sotona stekne uporište u Crkvi.

Međutim, ne postoji nikakvo zajedništvo između Kneza videla i kneza tame, i zato ne može biti nikakvog zajedništva ni između njihovih sledbenika. Kada su se hrišćani složili da se ujedine s onima koji su se samo delimično obratili od neznaboštva, krenuli su putem koji ih je odvodio sve dalje od istine. Sotona je trijumfovao, jer je uspeo da prevari tako veliki broj Hristovih sledbenika. Onda je učinio sve da svojom silom još odlučnije utiče na njih i da ih pokrene da progone one koji su ostali verni Bogu. Niko nije bolje osposobljen da se bori protiv prave hrišćanske vere od onih koji su nekada bili njeni branitelji; ti otpali hrišćani, sjedinjeni sa svojim poluneznabožačkim prijateljima, usmerili su sve svoje napore protiv suštine Hristove nauke.

Očajnička borba čekala je one koji su želeli da ostanu verni istini i da se odlučno usprotive zabludama i gnusnim delima, koja su se odevena u sveto ruho uvlačila u Crkvu. Biblija više nije bila prihvaćena kao merilo vere. Nauka o verskoj slobodi bila je proglašena jeretičkom, a njeni zastupnici omrznuti i progonjeni.

Posle duge i oštre borbe, manjina vernih odlučila je da prekine svaku vezu sa otpalom Crkvom, ukoliko ona i dalje uporno bude odbijala da se oslobodi laži i idolopoklonstva. Shvatili su da je to odvajanje neophodno ukoliko žele da ostanu poslušni Božjoj Reči. Nisu se usuđivali da i dalje trpe zablude kobne po svoju dušu, i pruže primer koji će dovesti u opasnost veru njihove dece i dece njihove dece. Da bi osigurali mir i jedinstvo bili su spremni da učine svaki ustupak koji će biti u skladu s vernošću Bogu; ali, osećali su da bi i sam mir bio preskupo plaćen, ukoliko moraju da žrtvuju načela. Ako bi se jedinstvo moglo održati jedino sporazumom na štetu istine i pravde, onda neka bude razlikovanja, pa čak i rata!

Bilo bi dobro i za Crkvu i za svet kada bi načela, koja su pokretala te nepokolebljive duše, bila obnovljena u srcu onih koji tvrde da pripadaju Božjem narodu. Zapažena je zabrinjavajuća ravnodušnost prema naukama koje predstavljaju stubove hrišćanske vere. Sve više širi se mišljenje da one i nemaju neku životnu važnost. Ovo izopačeno gledište jača ruke sotonskim slugama, tako da lažne teorije i kobne zablude, koje su verni iz prošlih vekova, dovodeći u opasnost i svoj sam život, pokušavali da suzbiju i razobliče, danas blagonaklono gledaju hiljade onih koji se smatraju Hristovim sledbenicima.

Prvi hrišćani bili su zaista poseban narod. Njihovo besprekorno vladanje i nepokolebljiva vera predstavljali su stalni ukor koji je narušavao spokojstvo grešnika. Iako malobrojni, bez bogatstva, položaja ili počasnih zvanja, bili su strah i trepet za prestupnike svuda gde su ljudi upoznali njihov karakter i njihovu doktrinu. Upravo zbog toga su ih bezakonici mrzeli, isto kao što je bezbožni Kajin mrzeo Avelja. Iz istog razloga iz koga je Kajin ubio Avelja, ubijali su pripadnike Božjeg naroda oni koji su pokušavali da se oslobode ograničenja koja im je Sveti Duh postavljao. Iz istog razloga Jevreji su odbacili i razapeli Spasitelja, jer je neporočnošću i svetošću svoga karaktera predstavljao stalan ukor njihovoj sebičnosti i pokvarenosti. Od Hristovog vremena pa sve do danas, Njegovi verni učenici pokretali su mržnju i protivljenje onih koji su voleli i sledili puteve greha.

Kako bi se, onda, Jevanđelje moglo nazvati porukom mira? Kada je Isaija prorekao rođenje Mesije, dao mu je titulu Kneza mira. Anđeli su, objavljujući pastirima da se rodio Hristos, pevali iznad vitlejemske ravnice: »Slava na visini Bogu, i na zemlji mir, među ljudima dobra volja!« (Luka 2,14) Prividna suprotnost postoji između ove dve proročke izjave i Hristovih reči: »Ne mislite da sam ja došao da donesem mir na zemlju; nisam došao da donesem mir nego mač!« (Matej 10,34) Međutim, pravilno shvaćene, one su u savršenom skladu. Jevanđelje je poruka mira. Hrišćanstvo je sistem koji, prihvaćen i primenjen, širi mir, sklad i sreću po celoj Zemlji. Hristova religija sjediniće bliskim bratskim vezama sve one koji prihvate njena učenja. Isusova misija težila je da pomiri ljude s Bogom, ali i jedne s drugima. Međutim, svet kao celina nalazi se u vlasti sotone, Hristovog najogorčenijeg neprijatelja. Jevanđelje objavljuje ljudima načela života koja se potpuno razlikuju od njihovih navika i želja, pa zbog toga buntovno ustaju protiv njih. Oni mrze neporočnost koja

otkriva i osuđuje njihove grehe, i zato progone i uništavaju one koji im objavljuju njegove pravedne i svete zahteve. Upravo u tom smislu – pošto uzvišene istine koje ono donosi pokreću mržnju i sukobe – Jevanđelje je nazvano mačem.

Tajanstveno Proviđenje koje dozvoljava da pravednici trpe progonstvo vođeno rukom bezakonika bilo je uzrok velike nedoumice mnogih koji su slabi u veri. Neki su spremni da odbace svoje poverenje u Boga zato što dozvoljava da zli ljudi napreduju, dok najbolji i najneporočniji moraju da trpe nevolje i muke koje im nanosi njihova okrutna sila. Kako, pitaju se oni, može Neko tako pravedan i milostiv, koji raspolaže tako neizmernom moći, da trpi takvu nepravdu i nasilje? Ovo je pitanje s kojim mi nemamo nikakvog posla! Bog nam je dao dovoljno dokaza o svojoj ljubavi i mi ne smemo sumnjati u Njegovu dobrotu zato što nismo u stanju da shvatimo delovanje Njegovog Proviđenja. Spasitelj je rekao svojim učenicima, predviđajući sumnje koje će tištati njihove duše u dane nevolja i mraka: »Opominjite se reči koju vam Ja rekoh: nije sluga veći od gospodara svojega. Ako Mene izgnaše i vas će izgnati; ako Moju reč održaše i vašu će održati!« (Jovan 15,20) Isus je za nas pretrpeo više nego što će ikoji od njegovih sledbenika morati da pretrpi od surovosti pokvarenih ljudi. Oni koji su pozvani da pretrpe muke i mučeništvo idu stopama Božjeg dragog Sina.

»Ne docni Gospod s obećanjem!« (2. Petrova 3,9) On ne zaboravlja niti zanemaruje svoju decu, ali bezakonicima dozvoljava da pokažu svoju pravu prirodu, tako da nijedan među onima, koji žele da poslušaju Njegovu volju, ne stekne pogrešno mišljenje o njima. I opet, pravedni se nalaze u peći nevolje; da bi i sami bili očišćeni, da bi njihov primer posvedočio drugima o stvarnosti vere i pobožnosti; osim toga, da bi njihovo dosledno ponašanje moglo osuditi bezbožnike i nevernike.

Bog dozvoljava bezakonicima za napreduju i otvoreno pokazuju svoje neprijateljstvo prema Njemu, tako da kada budu napunili meru svoga bezakonja svi mogu videti Njegovu pravednost i milost u činu njihovog potpunog uništenja. Dan Njegove osvete se približava; dan kada će svi koji su kršili Njegov zakon i tlačili Njegov narod dobiti pravednu platu za svoja dela; dan kada će svako surovo ili nepravedno delo protiv Božjih vernih sledbenika biti kažnjeno kao da je učinjeno protiv samoga Boga.

Međutim, postoji još jedno mnogo važnije pitanje koje treba da privuče pažnju savremenih Crkava. Apostol Pavle izjavljuje da će »svi koji pobožno hoće da žive u Hristu Isusu biti gonjeni«. (2. Timotiju 3,12) Zašto, onda, izgleda kao da progonstvo u velikoj meri okleva? Jedini razlog takvog stanja je u tome što se Crkva usaglasila sa svetovnim merilima i zato ne izaziva nikakvo protivljenje! Savremena religija nema onaj neporočni i sveti karakter kojim je u vreme Hrista i Njegovih apostola bila obeležena hrišćanska vera. Hrišćanstvo je jedino zbog duha nagodbe sa grehom, jedino zbog toga što se velike istine Božje Reči tako ravnodušno posmatraju, jedino zato što ima tako malo žive pobožnosti u Crkvi, postalo naizgled tako popularno u svetu. Duh progonstva će oživeti i ponovo se raspaliti oganj progonstva, čim nastupi buđenje vere i sile prve Crkve.

3. poglavlje

ERA DUHOVNE TAME

Apostol Pavle je u svojoj Drugoj poslanici Solunjanima prorekao veliki otpad, čija će posledica biti uspostavljanje papske moći. On je izjavio da Hristov dan neće doći »dok ne dođe najpre otpad, i ne pokaže se čovek bezakonja, sin pogibli, koji se protivi i podiže više svega što se zove Bog ili se poštuje, tako da će on sesti u crkvi Božjoj, pokazujući sebe da je Bog.« Osim toga, apostol opominje svoju braću da se »već radi tajna bezakonja«. (2. Solunjanima 2,3.4.7) U tom ranom razdoblju video je da se u Crkvu uvlače zablude koje će pripremiti put razvoju papstva.

»Tajna bezakonja«, malo pomalo, u početku neprimetno i tiho, a onda sve otvorenije, onoliko koliko je jačala njena snaga i njena vlast nad ljudskim umom, obavljala je svoje prevarno i bogohulno delo. Skoro neosetno neznabožački običaji su se uvukli u hrišćansku Crkvu. Duh nagodbe i usklađivanja sa svetom neko vreme je bio suzbijan surovim progonstvima koje je Crkva podnosila od neznabožačke ruke. Međutim, kada je progonstvo prestalo, kada je hrišćanstvo ušlo u vladarske dvorove i palate, odbacilo je skromnu jednostavnost Isusa Hrista i Njegovih apostola i zamenilo je sjajem i ohološću neznabožačkih sveštenika i upravljača; umesto božanskih zahteva prihvatilo je ljudske teorije i tradicije. Prividno Konstantinovo obraćenje početkom četvrtog stoleća, izazvalo je veliku radost, a svet, ogrnut plaštem pravednosti, ušetao je u Crkvu. Posle toga, delo kvarenja ubrzano je krenulo napred. Neznaboštvo, naizgled pobeđeno, slavilo je pobedu. Njegov duh zavladao je Crkvom. Njegove doktrine, ceremonije i sujeverje uvukli su se u veru i bogosluženje onih koji su sebe smatrali Hristovim sledbenicima.

Ovaj sporazum između neznaboštva i hrišćanstva omogućio je pojavljivanje »čoveka bezakonja«, za koga je u proročanstvu nagovešteno da će se protiviti Bogu i uzdizati iznad Njega. Ovaj divovski sistem lažne religije predstavlja remek-delo sotonske sile – spomenik njegovim naporima da preuzme presto i upravlja Zemljom po svojoj volji.

Sotona je jednom pokušao da učini kompromis sa samim Hristom. On je u pustinji kušanja pristupio Božjem Sinu; pokazao Mu sva carstva ovoga sveta i svu njihovu slavu i ponudio da sve to preda u Njegove ruke ukoliko bude priznao prevlast kneza tame. Hristos je ukorio drskog kušača i primorao ga da se udalji. Međutim, sotona je postigao mnogo veće uspehe, kada je sa istim kušanjima pristupio ljudima. Crkva je da bi sebi osigurala svetovne dobitke i časti, bila navedena da potraži naklonost i podršku velikih ljudi na Zemlji, na taj način odbacila je Hrista i obećala pokornost predstavniku sotone – rimskom episkopu.

Jedno od osnovnih učenja Rimske crkve glasi da je papa vidljiva glava sveopšte Hristove Crkve i da ima vrhovni autoritet nad episkopima i pastirima u svim delovima sveta. Štaviše, papi su pripisane i same titule Božanstva! Prozvan je »Gospod Bog Papa« i proglašen nepogrešivim. On zahteva da mu se klanjaju svi ljudi. Isti zahtev koji je postavio u pustinji kušanja, sotona i dalje postavlja preko Rimske crkve, i mnoštvo ljudi spremno je da mu udovolji.

Međutim, oni koji se boje i poštuju Boga dočekali su ovaj drski zahtev, uperen protiv Neba, na isti način na koji je Hristos dočekao nagovaranje lukavog neprijatelja: »Poklanjaj se Gospodu Bogu svojemu i njemu jedinome služi!« (Luka 4,8) Bog u svojoj Reči nikada nije nagovestio da je postavio ijednog čoveka da bude glava Njegove Crkve. Doktrina o papskoj prevlasti je u neposrednoj suprotnosti sa učenjima Pisma. Papa ne može imati nikakvu vlast nad Hristovom Crkvom, osim ako je nasilno prisvoji.

Pripadnici Rimske crkve uporno optužuju protestante da su jeretici i da su se samovoljno odvojili od prave Crkve. Međutim, bilo bi bolje da te optužbe primene na sebe. Oni su u stvari oborili Hristovu zastavu i udaljili se od »vere koja je jednom bila predana svetima«. (Juda 3)

Sotona dobro zna da će Sveto pismo osposobiti ljude da prepoznaju njegove prevare i da se odupru njegovoj sili. Čak je i Spasitelj sveta upravo Rečju odbio njegove napade. Hristos je na svaki napad, podizao štit večne istine, i govorio: »Pisano je!« Svakom protivnikovom predlogu suprotstavljao je mudrost i silu Reči. Da bi zadržao svoju moć nad ljudima, da bi učvrstio autoritet papskog prisvajača, sotona je morao da ih spreči da upoznaju Pisma. Biblija bi uzdizala Boga, a smrtne ljude stavila na njihovo pravo mesto; i zato su njene svete istine morale da ostanu sakrivene i potisnute. Rimska crkva prihvatila je ovu logiku. Širenje Biblije bilo je stotinama godina zabranjivano. Narodu nije bilo dozvoljeno da je čita ili ima u svojoj kući, a nenačelni sveštenici i visoki dostojanstvenici su njena učenja tumačili tako da podržavaju njihove zahteve. Na kraju, papa je bio skoro sveopšte priznat kao Božji namesnik na Zemlji, kome pripada autoritet nad Crkvom i državom.

Pošto je na taj način uklonio sredstvo za otkrivanje zablude, sotona je mogao da deluje u skladu sa svojim namerama. Proročanstvo je objavilo da će papstvo »pomišljati da promeni vremena i zakone«. (Danilo 7,25) Nije trebalo dugo čekati na pokušaj da se obavi ovo delo. Da bi obraćenima iz neznaboštva bila osigurana zamena za obožavanje idola i da bi im bilo omogućeno da makar po imenu prihvate hrišćanstvo, u hrišćansko bogosluženje postepeno je uvedeno obožavanje slika i relikvija. Dekretom opšteg crkvenog sabora konačno je ozakonjen ovaj sistem idolopoklonstva. Da bi dovršio ovo bogohulno delo, Rim se usudio da iz Božjeg zakona izbriše drugu zapovest, koja zabranjuje obožavanje idola, a da podeli desetu, i tako sačuva broj.

Duh popuštanja neznaboštvu otvorio je put daljem nepoštovanju autoriteta Neba. Delujući preko neposvećenih starešina Crkve, sotona je uneo nezakonite promene i u četvrtu zapovest, nastojeći da potisne staru Subotu, dan koji je Bog blagoslovio i posvetio (1. Mojsijeva 2,2.3), i da umesto nje uzdigne praznik koji su neznabošci svetkovali kao »Časni dan Sunca«. Ova promena nije u početku javno uvođena. Svi hrišćani tokom prvih stoleća svetkovali su pravi dan odmora. Oni su revnovali za Božju čast, i verujući da je Njegov zakon nepromenljiv, pažljivo su čuvali svetost njegovih propisa. Međutim, sotona je veoma podmuklo delovao preko svojih oruđa i trudio se da postigne svoj cilj. Da bi pažnja naroda bila skrenuta na nedelju, ona je proglašena praznikom sećanja na Hristovo vaskrsenje. Verske službe obavljane su toga dana, koji je i dalje smatran samo danom razonode, dok je Subota svetkovana kao sveti praznik.

Da bi pripremio put za delo koje je odlučio da obavi, sotona je davno pre Hristovog dolaska naveo Jevreje da opterete Subotu najstrožim zabranama, pretvarajući tako njeno svetkovanje u teret. Koristeći lažnu svetlost u kojoj je naveo ljude da je sada posmatraju, izložio ju je preziru kao jevrejsku ustanovu. Iako su hrišćani nastavili da poštuju nedelju kao praznik radosti, on ih je naveo da subotu u znak svoje mržnje prema judaizmu, proglase danom posta, danom žalosti i tuge.

Car Konstantin je početkom četvrtog stoleća izdao dekret kojim je nedelju proglasio javnim praznikom u celoj Rimskoj imperiji. Dan Sunca svetkovali su njegovi neznabožački podanici, a poštovali su ga i hrišćani; car je zastupao politiku ujedinjenja sukobljenih interesa neznaboštva i hrišćanstva. Episkopi Crkve to su tražili od njega, jer su nadahnuti ambicijom i željom za vlašću, smatrali da ukoliko neznabošci i hrišćani budu svetkovali isti dan, neznabošcima će biti mnogo lakše da makar po imenu prihvate hrišćanstvo, pa će na taj način biti unapređena sila i slava Crkve. Međutim, iako su mnogi bogobojazni hrišćani bili postepeno navođeni da prihvate misao da i nedelja uživa neki stepen svetosti, oni su i dalje držali pravi dan odmora kao sveti Gospodnji dan i svetkovali ga u znak poslušnosti četvrtoj zapovesti.

Veliki varalica time još nije dovršio svoje delo. Odlučio je da pod svoju zastavu okupi ceo hrišćanski svet, i da svoju moć ostvaruje preko svoga predstavnika, oholog pontifeksa koji je tvrdio da je Hristov predstavnik. Ovaj cilj zaista je postignut nastojanjem poluobraćenih neznabožaca, častoljubivih prelata, i crkvenih ljudi odanih svetu. Veliki koncili održavani s vremena na vreme, okupljali su crkvene dostojanstvenike iz celog sveta. Subota je na skoro svakom takvom koncilu bila sve više potiskivana, dok je nedelja na odgovarajući način uzdizana. Tako je neznabožački praznik konačno postao poštovan kao božanska ustanova, dok je biblijska Subota proglašena ostatkom judaizma, a njeni poštovaoci prokleti.

Veliki otpadnik uspeo je da sebe uzdigne »više svega što se zove Bog ili se poštuje«. (2. Solunjanima 2,4) Usudio se da promeni jedini propis Božjeg zakona koji celom čovečanstvu nepogrešivo ukazuje na istinitog i živog Boga. Bog je u četvrtoj zapovesti otkriven kao Stvoritelj neba i Zemlje, i tako se odvojio od svih lažnih bogova. Sedmi dan je upravo kao uspomena na delo stvaranja i bio posvećen kao dan odmora za čoveka. Bio je određen da u mislima ljudi uzdiže

živoga Boga kao Izvor postojanja i predmet poštovanja i obožavanja. Sotona nastoji da odvrati ljude od vernosti Bogu i poslušnosti Njegovom
zakonu; zbog toga svoje napore posebno usmerava protiv zapovesti koja ukazuje na Boga kao na Stvoritelja.

Protestanti danas pokušavaju da dokažu da je Hristovo vaskrsenje u nedelju učinilo taj dan hrišćanskim danom odmora. Međutim za to im nedostaju biblijski dokazi. Ni Hristos ni Njegovi apostoli nikada takvu čast nisu ukazivali tom danu. Poštovanje nedelje kao hrišćanske ustanove ima svoje poreklo u »tajni bezakonja« (2. Solunjanima 2,7), koja je započela svoje delo još u vreme apostola Pavla. Gde i kada bi Gospod prihvatio ovo dete papstva? Koji bi se valjan razlog mogao naći za promenu koju Pismo ne odobrava?

U šestom stoleću papstvo se već veoma učvrstilo. Sedište njegove moći bilo je smešteno u carskom gradu, a rimski biskup bio je proglašen za poglavara celokupne Crkve. Neznaboštvo je ustupilo svoje mesto papstvu. Aždaja je predala Zveri »silu svoju, i presto svoj, i oblast veliku«. (Otkrivenje 13,2) Tako je započelo razdoblje od 1260 godina papskog nasilja, prorečeno u Danilovom proročanstvu i Otkrivenju (Danilo 7,25; Otkrivenje 13,5-7). Hrišćani su bili prisiljavani ili da se odreknu svoje besprekornosti i prihvate papske ceremonije i njegovo bogosluženje, ili da svoj život provedu u tamnicama ili da pretrpe smrt na spravi za rastezanje, na lomači ili od dželatove sekire. Sada su se ispunile Isusove reči: »I predavaće vas i roditelji i braća i rođaci i prijatelji, i pobiće neke od vas. I svi će omrznuti na vas imena Mojega radi.« (Luka 21,16.17) Progonstvo je silovito zahvatilo verne, više nego ikada pre toga, a svet je pretvoren u nepregledno bojno polje. Hristova Crkva je stotinama godina nalazila utočište u zabiti i na skrivenim mestima. Prorok to ovako opisuje: »I žena uteče u pustinju gde imaše mesto pripravljeno od Boga da se onde hrani hiljadu i dvesta i šezdeset dana.« (Otkrivenje 12,6)

Uspon Rimske crkve na vlast obeležava početak mračnog srednjeg veka. Tama je postajala sve gušća, kako se njena moć povećavala. Vera više nije bila usmerena prema Hristu, njenom stvarnom temelju, već prema papi u Rimu. Narod je umesto da se oslanja na Božjeg Sina i od Njega traži oproštenje greha i večno spasenje, gledao prema papi, prema sveštenicima i prelatima na koje je on preneo svoj autoritet. Oni su učili ljude da je papa njihov zemaljski posrednik i da se niko ne može približiti Hristu osim uz njegovu pomoć; štaviše, da im je on postavljen umesto Boga i da zato mora imati njihovu bezuslovnu poslušnost. Neposlušnost njegovim zahtevima bila je dovoljan razlog za izricanje najstrože kazne telu i duši prestupnika. Misli ljudi tako su skrenute od Boga prema pogrešivim, grešnim, okrutnim ljudima, čak i više od toga, prema samom knezu tame, koji je preko njih iskazivao svoju moć. Greh je bio odeven u odeću svetosti. Kada Pismo bude potisnuto, kada čovek počne da sebe smatra najvišom vlašću, ne treba očekivati ništa drugo osim podvala, prevara i besramnog bezakonja. Uzdizanje ljudskih zakona i tradicija prouzrokovalo je pojavu pokvarenosti kao posledicu potiskivanja Božjeg zakona.

Ovo su bili opasni dani za Hristovu Crkvu. Preostalo je zaista malo vernih nosilaca zastave. Iako istina nije bila ostavljena bez svedoka, ponekad je, ipak, izgledalo kao da će zablude i sujeverje preovladati i da će istinita religija biti proterana sa Zemlje. Jevanđelje je nestajalo sa vidika, iako su se istovremeno umnožavale verske ceremonije i ljudi bili izloženi strogim, ali samovoljnim zahtevima Crkve.

Sveštenici su im govorili da u papi ne gledaju samo svog posrednika pred Bogom, već i da učinjenim delima mogu okajati svoje grehe. Duga hodočašća, dela kajanja, obožavanje relikvija, podizanje crkava, svetilišta i oltara, davanje velikih svota novca Crkvi – sva ta i mnoga druga slična dela zahtevana su od ljudi da bi umilostivili božanski gnev ili osigurali Njegovu naklonost; kao da je Bog sličan ljudima i da se ljuti zbog sitnica, a može Ga se smiriti darovima ili delima pokajanja.

Iako su se poroci širili, čak i među starešinama Rimske crkve, njen uticaj je ipak sve više rastao. Krajem osmog veka, papine pristalice počele su da tvrde da su u prvim vekovima postojanja Crkve rimski biskupi imali istu duhovnu vlast kakvu su u to vreme stekli. Da bi dokazali ovo tvrđenje, morali su se poslužiti nekim sredstvima koja bi ga makar prividno potvrdila; a to im je otac laži spremno preporučio. Monasi su počeli falsifikovati stare spise. Tada su otkrivene odluke koncila koje do tada nisu uopšte bile poznate, a kojima je od najranijih vremena, bila potvrđivana vrhovna vlast pape. Crkva koja je odbacila istinu lakomo je prihvatila ove prevare.

Malobrojni verni hrišćani, koji su želeli da zidaju na pravim temeljima (1. Korinćanima 3,10.11) bili su zbunjeni i smeteni, jer je smeće lažnih učenja ometalo njihovo delo. Kao i među graditeljima jerusalimskih zidova u Nemijino vreme, bilo je i među njima onih koji su bili spremni da kažu: »Klonula je snaga nosiocima, a ruševina ima mnogo, ne možemo zidati zida!« (Nemija 4,10) Umorni od stalne borbe protiv progonstava, prevara, bezakonja i svih drugih prepreka koje je sotona izmišljao da bi sprečio njihovo napredovanje, neki među vernim graditeljima su se obeshrabrili; radi mira i sigurnosti za svoju imovinu i život, napustili su prave temelje. Drugi, nezastrašeni protivljenjem svojih neprijatelja, neustrašivo su izjavljivali: »Ne bojte se! Pomenite Gospoda velikoga i strašnoga« (Nemija 4,14) i nastavljali da rade, svaki sa svojim mačem pripasanim uz bok (Efescima 6,17).

Isti duh mržnje i protivljenja istini pokretao je Božje neprijatelje u svim vekovima, ali od Njegovih slugu zahtevana je ista budnost i vernost. Hristove reči upućene prvim učenicima, mogu se odnositi na Njegove sledbenike sve do kraja vremena: »A što vam kažem, svima kažem: stražite!« (Marko 13,37)

Izgledalo je kao da tama postaje sve gušća. Obožavanje slika i likova postajalo je sve uobičajenije. Pred slikama su paljene sveće i njima su upućivane molitve. Množili su se najnerazumniji i najsujeverniji običaji. Ljudske misli bile su toliko podvlašćene sujeverju da je razum naizgled izgubio svaki uticaj na njih. Pošto su i sami sveštenici i episkopi bili

ljubitelji uživanja, telesni i pokvareni, zaista se moglo očekivati da i narod, koji se povodio za njihovim primerom, potone u neznanje i porok.

Sledeći korak u papskoj nadmenosti učinjen je u jedanaestom stoleću kada je papa Grgur VII proglasio nepogrešivost, savršenstvo, Rimske crkve. Među izjavama koje je dao jedna je glasila da, prema Svetom pismu, Crkva nikada nije grešila, niti će ikada grešiti. Međutim, dokazi iz Svetog pisma nisu podržavali ovo tvrđenje. Oholi pontifeks objavio je da ima vlast da ruši careve, da nijednu presudu koju on donese niko ne može poništiti, ali da samo on ima pravo da poništi presude svih ostalih.

Izrazit primer tiranskog karaktera ovog zastupnika nepogrešivosti možemo zapaziti u njegovom postupanju prema nemačkom caru Henriku IV. Car je zbog toga što se usudio da iskaže nepoštovanje prema papskom autoritetu, isključen iz Crkve i zbačen s prestola. Henrik je uplašen zbog izdaje i pretnji svojih knezova, koji su papskom odlukom bili ohrabreni da ustanu protiv njega, shvatio da se mora pomiriti s Rimom. U pratnji svoje supruge i vernog sluge usred zime prešao je Alpe da se ponizi pred papom. Kada je stigao pred dvorac u kome se papa nalazio, bio je, bez svojih čuvara doveden, u jedno spoljašnje dvorište da tamo, izložen surovoj zimskoj hladnoći, nepokrivene glave i bosih nogu, odeven u bednu odeću, čeka papsko odobrenje da se pojavi pred njim. Tek posle tri dana, provedena u postu i kajanju, papa je pristao da mu udeli oproštenje. Međutim, i posle svega, ono je bilo dato pod uslovom da car mora da čeka na papino odobrenje, pre nego što će smeti da preuzme znake svoje carske vlasti ili početi da primenjuje svoju moć. Grgur, ponosan na svoj uspeh, hvalio se da je njegova dužnost da gazi oholost careva.

Kakve li izrazite razlike između razmetljive oholosti ovog bahatog pontifeksa i Hristove krotosti i nežnosti, koji je sebe opisao kako stoji pred vratima srca i moli da uđe da bi mogao da donese oproštenje i mir, i koji je učio svoje učenike: »Koji hoće među vama da bude prvi, da vam bude sluga!« (Matej 20,27)

Sledeća stoleća svedočila su o neprekidnom umnožavanju zabluda koje su postojale u doktrinama koje su stizale iz Rima. I pre uspostavljanja papstva učenja neznabožačkih filozofa privlačila su pažnju Crkve i širila svoj uticaj u njoj. Mnogi prividno obraćeni i dalje su se držali načela svoje neznabožačke filozofije i ne samo da su nastavljali da ih proučavaju, već su ih nametali i drugima kao sredstvo da se uticaj proširi i među neznabošcima. Ozbiljne zablude na taj način uvukle su se u hrišćansku veru. Jednu od istaknutih zabluda predstavljalo je verovanje u čovekovu urođenu besmrtnost i u njegovo svesno stanje posle smrti. Ova doktrina postavila je temelj na kome je Rim izgradio prizivanje svetaca i obožavanje Device Marije. Odatle je proizašlo i lažno učenje o večnim mukama nepokajanih, koje se vrlo rano uvuklo u hrišćanstvo.

Tako je bio pripravljen put za uvođenje još jednog neznabožačkog verovanja koje je Rim nazvao čistilištem, i kojim se služio da zastraši lakoverno i sujeverno mnoštvo. Ovom jeresi proglašeno je postojanje mesta za mučenje, u kome duše onih koji nisu zaslužili večno prokletstvo treba da pretrpe kaznu za svoje grehe, i iz koga će, kada se budu očistili od svoje poročnosti, biti primljeni na Nebo.

Još jedna izmišljotina bila je neophodna Rimu da iskoristi strahovanja i poroke svojih sledbenika doktrina o oproštajnicama. Potpuno oproštenje greha, prošlih, sadašnjih i budućih, oslobađanje od svih dosuđenih muka i kazni, bilo je obećano svima koji bi se prijavili da učestvuju u papinim ratovima koje je vodio za širenje svoje zemaljske vlasti, kažnjavanje svojih neprijatelja, ili istrebljenje onih koji su se usudili da poreknu njegovu duhovnu prevlast. Ljude su, osim toga, učili da davanjem novca Crkvi mogu da se oslobode greha i izbave duše svojih umrlih prijatelja koje se nalaze u plamenu koji ih muči. Takvim sredstvima Rim je punio svoje kovčege i održavao raskoš, rasipnost i poroke takozvanih

predstavnika Onoga koji nije imao gde glavu svoju zakloniti.

Biblijski obred Gospodnje večere bio je zamenjen idolopokloničkom žrtvom mise. Papski sveštenici izjavljivali su da svojim nerazumljivim mrmljanjem mogu pretvoriti obični hleb i vino u stvarno »Hristovo telo i krv«. (Cardinal Wiseman, *The Real Presence of the Body and Blood of Our Lord Jesus Christ in the Blessed Eucharist, Proved From Scripture,* lecture 8, sec. 3, par. 26) Bogohulnom drskošću, otvoreno su svojatali moć Boga Stvoritelja, Boga koji je sve načinio. Od hrišćana je, pod pretnjom smrtne kazne, zahtevano da se zavetuju na veru u ovu strašnu jeres, koja vređa celo Nebo. Mnogi od onih koji su to odbili bili su predati plamenu.

U trinaestom veku osnovana je najstrašnija od svih papskih oruđa – inkvizicija. Knez tame sarađivao je s vođama papske hijerarhije. Na njihovim tajnim savetovanjima sotona i njegovi anđeli usmeravali su misli zlih ljudi, dok je nevidljiv u njihovoj sredini stajao i Božji anđeo, koji je zapisivao strašne izveštaje o njihovim bezakoničkim dekretima i pisao istorijat dela toliko užasnih da bi se mogla prepustiti ljudskim očima. »Vavilon veliki« bio je »pijan od krvi svetih«. Unakažena tela miliona mučenika vapila su Bogu tražeći osvetu nad ovom otpalom silom.

Papstvo je postalo svetski tiranin. Kraljevi i carevi klanjali su se pred odlukama rimskog pontifeksa. Sudbine ljudi, i za vreme i za večnost, kao da su se nalazile u njegovoj vlasti. Stotinama godina rimsko učenje bilo je opšte i bespogovorno prihvatano, njegovi obredi s poštovanjem obavljani, njegovi praznici redovno slavljeni. Njegovi sveštenici bili su poštovani i velikodušno podupirani. Nikada posle toga Rimska crkva nije dostigla tako veliko dostojanstvo, veličanstvenost i moć.

Međutim, »podne papstva bilo je ponoć sveta«. (J. A. Wylie, *The History of Protestantism,* b. 1, ch. 4) Sveto pismo bilo je skoro nepoznato, ne samo narodu, već i samim sveštenicima. Papske starešine su, kao i nekadašnji fariseji, mrzeli svetlost koja je otkrivala njihove grehe. Pošto su uklonili Božji zakon,

merilo pravednosti, mogli su se služiti svojom moći bez ikakvih ograničenja, i odavati se porocima bez ikakvog ustručavanja. Prevare, lakomstvo i raskalašnost su preovladavali. Ljudi nisu prezali ni od kakvog zločina kojim bi mogli steći bogatstvo ili položaj. Papske i prelatske palate bile su mesta najporočnijeg razvrata. Neki među vladajućim papama bili su krivi za zločine tako surove da su pojedini svetovni vladari pokušavali da uklone te dostojanstvenike iz Crkve kao monstrume suviše pokvarene da bi se mogli trpeti. Evropa stolećima nije ostvarivala nikakav napredak u nauci, umetnosti niti civilizaciji. Moralna i intelektualna paraliza zahvatila je hrišćanstvo.

Stanje sveta pod vlašću rimske sile prestavljalo je strašno i značajno ispunjenje reči proroka Osije: »Izgibe moj narod, jer je bez znanja, kada si ti odbacio znanje, i Ja ću tebe odbaciti... kada si zaboravio Boga svojega, i Ja ću zaboraviti sinove tvoje.« »Jer nema istine, ni milosti, ni znanja za Boga u zemlji. Zaklinju se krivo i lažu i ubijaju i kradu i čine preljubu, zastraniše, jedna krv stiže drugu.« (Osija 4,6.1.2)

4. poglavlje

VALDENŽANI

Videlo istine nije moglo biti potpuno ugašeno, iako je, tokom dugog razdoblja papske prevlasti, duboka tama obavijala Zemlju. U svim vekovima bilo je Božjih svedoka – ljudi koji su gajili veru u Hrista kao jedinog Posrednika između Boga i čoveka, koji su uzdizali Bibliju kao jedino pravilo života, i koji su svetkovali pravi dan odmora. Koliko svet duguje tim ljudima, njihovo potomstvo nikada neće saznati. Bili su žigosani kao jeretici, njihove pobude napadane, njihov karakter potcenjivan, njihovi spisi zabranjivani, pogrešno predstavljani ili sakaćeni. Ipak, stajali su čvrsto, i iz stoleća u stoleće čuvali svoju veru u svoj njenoj čistoti, kao sveto nasledstvo za naraštaje koji će doći.

Istorija Božjeg naroda tokom vekova tame koji su proticali pod rimskom vlašću zapisana je na Nebu, ali je našla vrlo malo mesta u ljudskim zapisima. O postojanju Božjeg naroda ima malo tragova, osim u optužbama njegovih progonitelja. Rim se držao politike brisanja svih tragova neslaganja sa svojim doktrinama i dekretima. Sve što je jeretičko, bez obzira da li se radilo o ličnostima ili spisima, obavezno je uništavano. Izrazi sumnje, ili pitanja o autoritetu papskih dogmi, bili su dovoljan razlog da se oduzme život bogatome ili siromašnome, čoveku visokoga ili nižega porekla. Rim se trudio da uništi svaki zapis o svojoj okrutnosti prema protivnicima njegove doktrine. Papski koncili izdavali su dekrete da se knjige i drugi spisi takve sadržine bacaju u vatru. Pre pronalaska štampe, knjiga je bilo malo, i u obliku koji nije bio pogodan za čuvanje; pa tako pristalicama Rima skoro ništa nije stajalo na putu da ostvare svoje namere.

Nijednoj crkvi u okvirima rimske vlasti nije bilo prepušteno da nesmetano uživa slobodu savesti. Čim je steklo vlast, papstvo je pružilo ruke da skrši sve koji su odbijali da priznaju njegovu prevlast, i tako su se jedna za drugom crkve pokoravale njegovoj moći.

Prvobitno hrišćanstvo vrlo rano ukorenilo se u Velikoj Britaniji. Jevanđelje koje su Britanci primili u toku prvih stoleća nije bilo iskvareno rimskim otpadom. Progonstvo pod neznabožačkim carevima, koje se proširilo čak i do tih udaljenih obala, predstavljalo je jedini dar koji su prve crkve primile iz Rima. Mnogi hrišćani, koji su od progonstva bežali u Englesku, nalazili su utočište u Škotskoj; odakle je istina odnesena u Irsku, i u svim tim zemljama bila je radosno prihvaćena.

Neznaboštvo je ponovo zadobilo prevlast, kada su Saksonci prodrli u Englesku. Osvajačima je bilo ispod časti da primaju pouke od svojih robova, pa su hrišćani bili primorani da se povuku u planine i u puste močvare. Međutim, videlo je, iako privremeno sakriveno, ipak nastavilo da sija. U Škotskoj, posle skoro jednog stoleća, ono je zablistalo sjajem koji se proširio sve do udaljenih zemalja. Iz Irske je došao pobožni Kolumba sa svojim saradnicima, koji su, okupivši oko sebe rasejane vernike na usamljenom ostrvu Jona, učinili od njega središte svojih misionarskih napora. Među tim evanđelistima nalazio se i jedan poštovalac biblijskog dana od odmora, Subote, tako je i ta istina bila objavljena narodu. Na Joni je bila utemeljena škola, iz koje su misionari odlazili, ne samo u Škotsku i Englesku, već i u Nemačku, Švajcarsku, pa čak i Italiju.

Međutim, Rim je upravio svoje oči prema Engleskoj i odlučio da je stavi pod svoju vlast. Njegovi misionari tokom šestog stoleća prihvatili su se obraćenja neznabožačkih Saksonaca. Ponosni varvari su ih s naklonošću primali i na hiljade prihvatali rimsku veru. Kada se ovo delo proširilo, papski poslanici i njihovi obraćenici uspostavili su vezu sa sledbenicima prvih hrišćana. Među njima je postojala velika razlika. Dok su jedni, pod uticajem Biblije, bili jednostavni i skromni u ponašanju, karakteru i doktrini, drugi su izražavali sujeverje, raskoš i nadmenost papstva. Rimski emisari zahtevali su da i ove hrišćanske crkve priznaju vlast suverenog pontifeksa. Britanci su krotko odgovorili da žele da vole sve ljude, ali da papa nema prava na prevlast u Crkvi, i da mu oni mogu priznati samo onu potčinjenost koju su dužni svakom Hristovom sledbeniku. Nekoliko puta ponavljani su pokušaji da se privole na pokornost Rimu; ali ovi jednostavni hrišćani, zapanjeni ohološću rimskih emisara, odlučno su odgovorili da ne priznaju drugog gospodara osim Hrista. Tada se otkrio pravi duh papstva. Rimski poslanik je izjavio: »Ako ne želite da primite braću koja vam donose mir, primićete neprijatelje koji će vam doneti rat. Ako ne želite da se sjedinite s nama u pokazivanju puta života Saksoncima, primićete od njih smrtni udarac.« (J. H. Merle D'Aubigné, *History of the Reformation of the Sixteenth*

Century, b. 17, ch 2) To nisu bile prazne pretnje. Protiv ovih svedoka biblijske vere upotrebljeni su rat, intrige i prevare, sve dok britanske crkve nisu bile uništene ili primorane da se pokore autoritetu pape.

Grupe hrišćana, skoro potpuno nedirnute papskom pokvarenošću, vekovima su postojale u zemljama izvan vlasti Rima. Bile su okružene neznaboštvom i vremenom potpadale pod uticaj nekih njegovih zabluda, ali nastavljale su da uzdižu Bibliju kao jedino pravilo vere i drže mnoge njene istine. Ovi hrišćani verovali su u nepromenljivost Božjeg zakona i svetkovali dan odmora po četvrtoj zapovesti. Crkve koje su se držale ove vere i ovih običaja postojale su u centralnoj Africi i među Jermenima u Aziji.

Među onima koji su se usprotivili širenju papske moći istaknuto mesto zauzimaju valdenžani. Upravo u zemlji u kojoj je papstvo postavilo svoje sedište, postojao je i najodlučniji otpor njegovim lažima i pokvarenosti. Crkve u Pijemontu vekovima su uspevale da sačuvaju svoju nezavisnost, ali konačno je došao dan kada je Rim zatražio njihovu pokornost. Posle neuspešnih borbi protiv njegove tiranije, starešine ovih crkava nerado su priznale prevlast sile kojoj je naizgled ceo svet odavao počast. Ipak, bilo je onih koji su odbili da se pokore autoritetu pape ili prelata. Odlučili su da ostanu verni Bogu i da sačuvaju neporočnost i jednostavnost svoje vere. Nastupilo je odvajanje. Oni koji su se držali stare vere sada su se povukli, neki, napustivši svoje rodne Alpe, podigli su zastavu istine u stranim zemljama, drugi su se povukli u zabačene gudure i stenovite planinske tvrđave i tu zadržali svoju slobodu obožavanja Boga.

Vera koju su stolećima uzdizali i propovedali valdenžanski hrišćani, oštro se razlikovala od lažnih doktrina koje je Rim širio. Njihova verovanja temeljila su se na Božjoj pisanoj reči, istinskom izvoru hrišćanstva. Međutim, ovi skromni seljaci, u svojim neuglednim skloništima, odsečeni od sveta, vezani svojim svakodnevnim teškim radom sa stadima i u vinogradima, nisu sami otkrili istine koje su se suprotile dogmama i jeresima otpale Crkve. Njihova vera nije bila nova, tek otkrivena. Svoju veru nasledili su od svojih otaca. Zastupali su veru apostolske Crkve »koja je jedanput dana svetima«. (Juda 3) »Crkva u pustinji«, a ne ohola hijerarhija sa sedištem u velikoj svetskoj prestonici, predstavljala je istinsku Hristovu crkvu, čuvara blaga istine koje je Bog poverio svome narodu da ga objavi svetu.

Jedan od osnovnih uzroka koji su pokrenuli do odvajanja prave Crkve od Rima bila je njegova mržnja prema biblijskom danu odmora, Suboti. Papska sila je, kao što je proročanstvo nagovestilo, oborila istinu na tlo. Božji zakon je bio pogažen, dok su uzdizane ljudske tradicije i običaji. Crkve koje su se nalazile u vlasti papstva vrlo rano bile su naterane da slave nedelju kao sveti dan. Okruženi sveopštim zabludama i praznovericama, mnogi, čak i među pripadnicima Božjeg naroda, postali su tako zbunjeni da su se, svetkujući Subotu, istovremeno uzdržavali i od rada nedeljom. Međutim, to nije zadovoljavalo papske starešine. Oni su zahtevali da narod, ne samo svetkuje nedelju, već i da krši Subotu, pa su najoštrijim rečima napadali sve one koji su se usuđivali da je poštuju. Jedino je bežanjem iz oblasti pod rimskom vlašću čovek mogao mirno da ispunjava Božji zakon.

Među prvim stanovnicima Evrope, koji su na svom jeziku dobili prevod Svetog pisma, bili su valdenžani. Stotinama godina pre reformacije imali su na svom maternjem jeziku rukopisne prepise Biblije. Imali su neizmenjenu istinu i to ih je učinilo posebnim predmetom mržnje i progonstva. Tvrdili su da je Rimska crkva otpali Vavilon iz Otkrivenja i izlagali svoj život opasnosti odupirući se njegovoj pokvarenosti. Dok su neki među njima, izloženi pritisku stalnog gonjenja, malo - pomalo napuštali načela kojima su se odlikovali i počeli da prave kompromise, ostali su se čvrsto držali istine. Tokom stoleća tame i otpada upravo su valdenžani odbacivali prevlast Rima, obožavanje likova kao idopoklonstvo i svetkovali pravi dan odmora, Subotu. U najtežim olujama protivljenja sačuvali su svoju veru. Iako probadani savojskim kopljima i spaljivani na rimskim lomačama, nepokolebljivo su stajali na strani Božje reči i Njegove časti.

U ponosnim planinskim utvrđenjima, koja su u svim vekovima pružala utočište progonjenima i potlačenima, valdenžani su nalazili sklonište. Ovde je videlo istine blistalo usred tame srednjeg veka. Ovde su, tokom hiljadu godina, svedoci istine čuvali prastaru veru.

Bog je svom narodu osigurao veličanstveno svetilište, u skladu sa uzvišenošću istina koje im je poverio da ih čuvaju. Tim vernim izgnanicima planine su postale simbol Gospodnje nepromenljive pravednosti. Svojoj deci pokazivali su vrhove koji su se nadnosili nad njima puni neprolaznog dostojanstva i govorili im o Onome koji je nepromenljiv (Jakov 1,17), čija Reč je trajna kao i ta večna brda. Bog je učvrstio planine i opasao ih snagom, nijedna ruka osim ruke Svemogućega ne može ih pokrenuti s njihovog mesta. Na isti način je utvrdio i svoj zakon, temelj svoje vladavine i na Nebu i na Zemlji. Čovekova ruka se može podići na svoga bližnjega i uništiti njegov život; ali ta ruka bi pre bila u stanju da iskoreni planine sa njihovih mesta i baci ih u more nego što bi mogla promeniti samo jedno slovo u Gospodnjem zakonu ili izbrisati samo jedno od Njegovih obećanja onima koji ispunjavaju Njegovu volju. Božje sluge u svojoj vernosti Njegovom zakonu, treba da budu isto tako čvrste kao i nepomične planine.

Planine koje su okružavale njihove duboke doline bile su im stalni svedoci Božje stvaralačke moći i nepogrešivi dokazi Njegovog zaštitničkog staranja. Ovi hodočasnici naučili su da vole te tihe simbole Gospodnje prisutnosti. Nikada se nisu jadali zbog svoje teške sudbine; nikada se nisu osećali usamljenima u svojoj planinskoj samoći. Zahvaljivali su Bogu što im je osigurao utočište od ljudskog gneva i okrutnosti. Radovali su se svojoj slobodi u kojoj su Mu služili. Često, kada bi neprijatelji krenuli u potragu za njima, moćna brda služila su im kao sigurna odbrana. S mnogih visokih litica odjekivale su melodije kojima je slavljen Bog, a sve Rimske armije nisu mogle da ućutkaju njihove zahvalne glasove.

Pobožnost ovih Hristovih sledbenika bila je nepokvarena, jednostavna i topla. Oni su načela istine cenili mnogo više od kuća i njiva, prijatelja, rođaka, pa čak i samog života. Iskreno su se trudili da ova načela urežu u srca mladih. Od

najranijeg detinjstva mlade su poučavali Pismu i učili da zahteve Božjeg zakona smatraju svetima. Prepisi Biblije su bili retki, i zato su njene dragocene tekstove usađivali u sećanje. Mnogi su bili u stanju da napamet izgovaraju velike delove Starog i Novog zaveta. Misli o Bogu povezivane su s uzvišenim prizorima u prirodi i jednostavnim blagodatima svakodnevnog života. Mala deca znala su da se sa zahvalnošću obraćaju Bogu kao Darodavcu svakog blagoslova i svake utehe.

Roditelji, iako nežni i odani u svojoj ljubavi, mudro su učili svoju decu da ne ugađaju sebi. Pred njima je bio život pun nevolja i iskušenja, možda čak i mučenička smrt. Od detinjstva su bila navikavana da podnose teškoće, da se pokoravaju naredbama, ali da ipak razmišljaju i deluju samostalno. Učila su vrlo rano da nose odgovornosti, da paze šta govore, da shvate mudrost ćutanja. Samo jedna neoprezno izgovorena reč koja bi doprla do ušiju njihovih neprijatelja mogla je ugroziti ne samo život onoga koji ju je izgovorio, već i život stotina njegove braće, jer su neprijatelji istine, kao vukovi koji progone svoj plen, išli tragom onih koji su se usuđivali da zahtevaju slobodu verovanja.

Valdenžani su istine radi žrtvovali svoje zemaljsko blagostanje, i zato su morali istrajno i strpljivo da rade da bi osigurali svoj svakodnevni hleb. Svaki delić obradive zemlje u planinama bio je pažljivo korišćen; čak su im doline i manje plodne padine donosile prinos. Štedljivost i strogo samoodricanje predstvljali su deo vaspitanja koje su njihova deca dobijala kao svoje jedino nasledstvo. Roditelji su ih učili da Bog zahteva da život bude ispunjen radom, a da je životne potrebe moguće zadovoljiti jedino ličnim radom, promišljenošću, staranjem i verom. Taj proces vaspitanja je bio naporan i zamoran, ali je bio zdrav, upravo ono što je čoveku u njegovom grešnom stanju bilo neophodno, bila je to škola koju mu je Bog osigurao da bi se obučio i razvio. Dok su se mladi na taj način privikavali na naporan rad i teškoće, ni negovanje intelekta nije bilo zanemareno. Učili su ih da sve njihove sposobnosti pripadaju Bogu i da ih treba razvijati i upotrebljavati u Njegovoj službi.

Valdenžanske crkve svojom neporočnošću i jednostavnošću podsećale su na crkve iz apostolskih vremena. Oni su, odbacujući prevlast pape i prelata, uzdizali Bibliju kao jedini vrhovni, nepogrešivi autoritet. Njihovi pastiri, suprotno oholim sveštenicima iz Rima, sledili su primer svoga Učitelja, koji »nije došao da mu služe, nego da služi«. Hranili su Gospodnje stado, vodeći ga na zelene pašnjake i žive izvore Njegove svete Reči. Daleko od spomenika ljudske raskoši i oholosti, vernici su se okupljali, ne u veličanstvenim crkvama ili velikim katedralama, već u senci planina, u alpskim dolinama, ili, u vreme opasnosti, u nekom stenovitom utvrđenju, da slušaju Reč istine iz usta Hristovih slugu. Pastiri nisu samo propovedali Jevanđelje, već su posećivali i bolesne, održavali veronauku deci, savetovali zalutale, trudili se da razreše rasprave i unaprede sklad i bratsku ljubav. U vreme mira živeli su od dragovoljnih darova naroda, ali, slično Pavlu, tvorcu šatora, svaki je imao neki zanat ili zanimanje, da bi, ukoliko bude potrebno, mogao osigurati svoje potrebe.

Propovednici su održavali i nastavu za mlade. Iako je pažnja bila posvećivana opštem obrazovanju, Biblija je ostajala najvažniji predmet. Mladi su napamet učili Jevanđelja po Mateju i Jovanu, zajedno s mnogim Poslanicama. Bili su zaposleni i prepisivanjem biblijskih spisa. Neki rukopisi sadržali su celu Bibliju, neki samo kratak izbor tekstova, kojima je dodavano i kratko objašnjenje istina koje su ljudi dugo sakrivali pokušavajući da sebe uzdignu iznad Boga.

Strpljivim, neumornim radom, ponekad u dubokim, mračnim pećinama ispod zemlje, uz svetlost buktinja, prepisivani su sveti spisi, stih po stih, poglavlje po poglavlje. Delo je išlo napred, otkrivena Božja volja blistala je kao čisto zlato; koliko je tek ova volja bila blistavija, jasnija i moćnija zbog nevolja koje su podnošene zbog nje, mogli su da shvate samo oni koji su bili uključeni u to delo. Nebeski anđeli okružavali su te verne radnike.

Sotona je navodio papske sveštenike i prelate da Reč istine prekrivaju bezvrednošću zabluda, jeresi i sujeverja, ali ona je na čudesan način bila sačuvana, nepokvarena tokom svih vekova tame. Ona nije nosila žig čoveka, već pečat samoga Boga. Ljudi su ulagali velike napore da prikriju jednostavno, jasno značenje Pisma; da učine da se njegovi tekstovi međusobno suprote; ali Božja Reč, slično kovčegu nad uzburkanim dubinama, odolela je olujama koje su pretile da je unište. I kao što rudnik sadrži bogate žile zlata i srebra sakrivene ispod površine, da svi koji žele da otkriju njegove bogate zalihe moraju da kopaju, tako i Sveto pismo sadrži riznice istine koje oslanjajući se na molitvu mogu otkriti samo ozbiljni, skromni istraživači. Bog je odredio da Biblija bude stalni udžbenik celom čovečanstvu, u detinjstvu, u mladosti i zrelosti. On je svoju Reč dao ljudima da bi otkrio samoga sebe. Svaka otkrivena istina predstavlja novo otkrivenje prirode njenog Autora. Proučavanje Pisma je od Boga određeno sredstvo kojim se ljudi mogu dovesti u blisku vezu sa svojim Stvoriteljem, da jasnije upoznaju Njegovu volju. Biblija je posrednik u povezivanju Boga i čoveka.

Iako su smatrali da je strah Gospodnji početak mudrosti, valdenžani nisu previđali važnost koju u procesu razvijanja uma i oživljavanja svesti ima dodir sa svetom, sa ljudskim znanjem i aktivnim životom. Iz svojih škola u planinama neke mladiće slali su u obrazovne ustanove u gradovima Francuske i Italije, u kojima je bilo više prilika za proučavanje, razmišljanje i posmatranje, nego u njihovim rodnim Alpima. Poslani mladići su tako bili izloženi iskušenjima, postajali su svedoci poroka, sretali se sa sotoninim zlonamernim predstavnicima, koji su im nametali najpodmuklije jeresi i najopasnije zablude. Međutim, njihovo obrazovanje još od detinjstva pripremilo ih je za sve te izazove.

U školama u koje su odlazili nikome nisu smeli da se poveravaju. Njihova odeća bila je tako skrojena da je mogla da prikrije njihovo najveće blago – dragocene rukopise Pisma. Ove prepise, plodove višemesečnog i višegodišnjeg truda, nosili su sa sobom, i kada god im je bilo moguće da to učine ne izazivajući sumnju, oprezno bi stavljali delove rukopisa nadohvat ruke onima čija su im srca izgledala spremna da prihvate istinu. Još od majčinog krila, mladi valdenžani bili su vaspitavani s tim ciljem pred očima, dobro su razumeli svoj zadatak i verno ga obavljali. U ovim obrazovnim ustanovama mnogi

obraćenici prihvatali su istinsku veru, pa se često događalo da su njena načela prožimala celu školu, međutim, papske starešine nisu uspevale, ni posle najpažljivije istrage, da pronađu izvore ove takozvane pokvarene jeresi.

Hristov duh je misionarski duh. Prva težnja obnovljenog srca je da i druge dovede Spasitelju. Taj duh gajili su i valdenžanski hrišćani. Osećali su da Bog od njih traži mnogo više nego da samo sačuvaju čistu istinu u svojim crkvama. Na njima je počivala svečana odgovornost da svojom svetlošću obasjaju i one koji se nalaze u tami, moćnom silom Božje Reči pokušavali su da raskinu okove koje je Rim nametnuo ljudima. Valdenžanski propovednici bili su obrazovani kao misionari, jer od svakoga koji je želeo da bude primljen u propovedničku službu očekivalo se da stekne iskustvo kao evanđelista. Svaki je bio obavezan da tri godine služi u nekom misionarskom polju pre nego što preuzme dužnost u nekoj crkvi u domovini. Ova služba, koja je od samog početka zahtevala samoodricanje i žrtvu, bila je prikladan uvod u propovednički život u vremenima koja su kušala ljudsku dušu. Mladići koji su bili rukopoloženi za svetu službu nisu očekivali zemaljsko bogatstvo i slavu, već život ispunjen teškim radom i opasnošću, a na kraju možda i mučeničku smrt. Misionari su odlazili dvojica po dvojica, onako kao što je Isus slao svoje učenike. Sa svakim mladićem bio bi udružen stariji iskusni radnik; mladić je radio pod nadzorom svog pratioca, koji je bio odgovoran za njegovo obučavanje, pa je zato očekivao da sluša njegova uputstva. Ovi saradnici nisu uvek zajedno delovali, ali često su se sastajali da se mole i savetuju, jačajući tako jedan drugoga u veri.

Otkriti cilj svoje misije značilo bi prouzrokovati sopstveni poraz. Oni su zbog toga brižljivo prikrivali svoj pravi zadatak. Svaki propovednik imao je neki zanat ili neko zanimanje, tako da su ovi misionari pod plaštem nekog svetovnog poziva, obavljali svoj rad. Obično bi se pojavljivali kao putujući trgovci. »Prodavali su svilu, nakit i drugu robu koju su mogli da nabave samo u najudaljenijim središtima. Kao trgovci bili su dobro primani i tamo gde bi kao misionari bili prognani.« (Wylie, b. 1. ch. 7). Neprekidno su se molili Bogu, očekujući posebnu mudrost da bi mogli da otkriju blago, skupocenije od zlata i bisera. Prepise Biblije, u celini ili u delovima, tajno su nosili i kada bi se ukazala povoljna prilika, obraćali su pažnju svojih kupaca na ove rukopise. Na taj način budili su želju za čitanjem Božje Reči i rado ostavljali poneki njen deo onima koji su to želeli.

Delovanje ovih misionara počinjalo je u ravnicama i dolinama u podnožju njihovih planina, ali širilo se i daleko izvan tih granica. Bosih nogu, u gruboj odeći prašnjavoj od puta, sličnoj odeći njihovog Učitelja, prolazili su kroz velike gradove i stizali u udaljene zemlje. Na sve strane sejali su dragoceno seme. Crkve su nicale duž njihovog puta, a krv mučenika svedočila je za istinu. Tek će Božji dan otkriti bogatu žetvu duša koja je prikupljena radom ovih vernih ljudi. Božja Reč je neprimetno i tiho probijala svoj put kroz hrišćanstvo, nailazeći na radostan prijem u ljudskim srcima i domovima.

Biblija za valdenžane nije bila samo izveštaj o Božjem postupanju prema ljudima u prošlosti, ili otkrivenje o čovekovim odgovornostima i dužnostima u sadašnjosti, već i nagoveštaj opasnosti i slave u budućnosti. Verovali su da kraj svega nije daleko, i dok su uz molitvu i sa suzama proučavali njene stranice postajali su sve osvedočeniji u njene dragocene izjave i svoju dužnost da drugima objave njene spasonosne istine. Prepoznavali su plan spasenja koji je jasno otkriven na njenim svetim stranicama, i nalazili utehu, nadu i mir u svojoj veri u Isusa. Dok je videlo rasvetljavalo njihov um i unosilo radost u njihova srca, čeznuli su da njenim zracima osvetle one koji se nalaze u tami papskih obmana.

Videli su kako pod vođstvom pape i sveštenika mnoštvo uzaludno pokušava da stekne oproštenje mučeći svoje telo zbog greha svoje duše. Naučeni da se oslanjaju na svoja dobra dela da bi stekli spasenje, ljudi su stalno posmatrali sebe, u mislima se bavili svojim grešnim stanjem, gledali sebe izložene Božjem gnevu, i tako mučili svoju dušu i svoje telo, ne nalazeći olakšanja. Na taj način ove savesne duše bile su zarobljene doktrinama Rima. Hiljade su se odricale prijatelja i rođaka i provodile život u manastirskim ćelijama. Uzaludno su pokušavali da umire svoju savest čestim ponavljanjem postova, surovim bičevanjima, ponoćnim bdenjima, dugim zamornim klečanjem na hladnom, vlažnom kamenju u svojim turobnim prebivalištima, dugim hodočašćima, ponižavajućim pokorama i zastrašujućim mučenjima. Mučeni svešću o svojoj grešnosti, progonjeni strahom od Božjeg osvetničkog gneva, mnogi su patili sve dok iscrpljena priroda ne bi popustila i dok, bez zraka svetlosti i nade, ne bi pali u grob.

Valdenžani su čeznuli da tim izgladnelim dušama ponude hleb života, da im objave poruke mira u Božjim obećanjima i da im ukažu na Hrista kao jedinu nadu u spasenje. Smatrali su da je doktrina o dobrim delima kojima se mogu okajati prestupi Božjeg zakona utemeljena na laži. Oslanjanje na ljudske zasluge sprečava pogled na Hristovu beskrajnu ljubav. Isus je umro kao žrtva za čoveka zato što grešni ljudski rod ne može učiniti ništa da sebe preporuči Bogu. Zasluge raspetog i vaskrslog Spasitelja predstavljaju temelj hrišćaninove vere. Oslanjanje duše na Hrista mora da bude isto tako stvarno, njena povezanost s Njime mora da bude isto tako čvrsta kao što su udovi povezani s telom, ili loza sa čokotom.

Sveštenička hijerarhija je svojim učenjima navela ljude da karakter Boga, pa čak i samoga Isusa Hrista, proglase strogim, mračnim i odbojnim. Spasitelj im je predstavljan kao Biće sa tako malo saosećanja prema grešnom čoveku da zbog toga treba potražiti posredovanje sveštenika i svetaca. Oni kojima su misli bile prosvetljene Božjom Rečju čeznuli su da tim dušama prikažu Isusa kao njihovog Spasitelja, punog saosećanja i ljubavi, koji ih raširenih ruku poziva da dođu k Njemu sa svim svojim teretom greha, svojim brigama i svojim umorom. Čeznuli su da uklone prepreke koje je sotona nagomilao da
ljudi ne mogu da vide obećanja, da neposredno pristupe Bogu, da priznaju svoje grehe i dobiju oproštenje i mir.

Valdenžanski misionari rado su objašnjavali zainteresovanim dušama dragocene istine Jevanđelja. Oprezno bi im pokazivali pažljivo prepisane delove Svetoga pisma. Bila im je najveća radost da uliju nadu savesnoj, grehom ranjenoj duši, koja je poznavala Boga jedino kao osvetoljubivo biće, koje jedva čeka da izvrši pravdu. Drhtavih usana i suznih očiju, često na kolenima, otkrivali su svojoj braći dragocena obećanja koja su ukazivala na jedinu nadu grešnika. Tako je videlo istine prodiralo u mnoge zamračene umove, razgonilo mračne oblake, sve dok Sunce pravednosti sa zdravljem na svojim zracima ne bi zasjalo u srcu. Neke delove Pisma često su čitali mnogo puta, jer su slušaoci to tražili, kao da žele da se uvere da su dobro čuli. Posebno željno tražili su ponavljanje ovih reči: »I krv Isusa Hrista, sina NJegova, očišćava nas od svakoga greha.« (1. Jovanova 1,7) »I kao što Mojsije podiže zmiju u pustinji, tako treba i Sin čovečji da se podigne, da nijedan koji Ga veruje ne pogine, nego da ima život večni.« (Jovan 3,14.15)

Mnogima su na taj način postali jasni zahtevi Rima. Videli su uzaludnost posredovanja ljudi ili anđela u korist grešnika. Kada bi istinska svetlost obasjala njihov um, radosno su uzvikivali: »Hristos je moj sveštenik; Njegova krv je moja žrtva; Njegov oltar je moja ispovedaonica!« Potpuno su se oslonili na Isusove zasluge, ponavljajući reči: »Jer bez vere nije moguće ugoditi Bogu!« (Jevrejima 11,6) »Jer nema drugoga imena pod nebom danoga ljudima kojim bismo se mi mogli spasti.« (Dela 4,12)

Nekima od tih jadnih, olujama izbijenih duša obećanje o Spasiteljevoj ljubavi izgledalo je skoro neshvatljivo. Tako je veliko bilo olakšanje koje je ono donosilo, takva širina svetlosti ih je obasjavala, da su osećali kao da se već nalaze na Nebu. Svoje ruke s poverenjem su stavljali u Hristove ruke; svojim nogama su stupali na Stenu vekova. Nestalo je svakog straha od smrti. Bili su spremni da odu u tamnicu i na lomaču ukoliko bi time mogli proslaviti ime svoga Otkupitelja.

Na tajnim mestima Božja Reč je na taj način objavljivana i čitana, ponekad samo jednoj duši, ponekad maloj grupi koja je čeznula za videlom i istinom. Često bi i cela noć bila provedena na taj način. Oduševljanje i divljenje bilo je tako veliko da je glasnik milosti ponekad morao da prekine čitanje da bi slušaoci svojim razumom prihvatili poruku spasenja. Često bi se čule reči slične ovima: »Hoće li Bog stvarno prihvatiti moj prilog? Hoće li se i na mene nasmešiti? Hoće li mi oprostiti?« Onda bi na to stigao odgovor: »Hodite k Meni svi koji ste umorni i natovareni i Ja ću vas odmoriti!« (Matej 11,28)

Vera je prihvatila obećanje i onda se mogao čuti radostan odgovor: »Neće više biti dugih hodočašća; neće biti ni dugih putovanja do svetih mesta. Isusu mogu da dođem ovakav kakav jesam, grešan i nesvet, a On neće odbaciti pokajničku molitvu. 'Oprostiće ti se gresi tvoji!' I moji, čak i moji, mogu da budu oprošteni!«

Plima svete radosti ispunjavala bi srce, a Isusovo ime uzdizano je hvalom i zahvaljivanjem. Te srećne duše vraćale su se svojim domovima da šire videlo, da drugima govore, najbolje što mogu, o svom novom iskustvu; da su pronašli pravi i živi Put! Reči Pisma imale su neku neobičnu i svečanu silu koja se neposredno obraćala srcu onih koji su čeznuli za istinom. Bio je to Božji glas, on je osvedočavao one koji su slušali.

Vesnici istine nastavljali su dalje svojim putem, ali su njihova skromna pojava, njihova iskrenost, njihova ozbiljnost i duboka revnost, često spominjani. Mnogo puta njihovi slušaoci nisu ih pitali odakle dolaze ili kuda idu. Bili su toliko obuzeti, najpre iznenađenjem, a kasnije zahvalnošću i radošću, da nisu ni pomišljali da postave takvo pitanje. Kada su ih pozivali da ih prate do njihovih domova, odgovarali su da moraju da posete ovce koje su se izgubile iz stada. Da se nismo sreli s nekim nebeskim anđelom – govorili su ljudi.

Vesnici istine u mnogo slučajeva nikada se više nisu pojavili. Krenuli su svojim putem u neku stranu zemlju ili su provodili sumorne dane u nekom nepoznatom zatvoru; ili su se njihove kosti belasale na mestu na kome su svedočili za istinu. Međutim, reči koje su ostavljali za sobom nisu mogle biti izbrisane. One su obavljale svoje delo u srcima ljudi; njihovo blagosloveno delovanje biće u potpunosti poznato tek na dan suda.

Valdenžanski misionari prodirali su u sotonino carstvo, a sile tame bile su pozvane na veću budnost. Knez zla pažljivo je pratio svaki napor ulagan u unapređenje istina, i time budio strah svojih oruđa. Papske starešine u radu ovih skromnih putnika videle su nagoveštaj opasnosti koja preti njihovom delu. Ukoliko budu dozvolili da videlo istine i dalje nesmetano sija, ono će rasterati teške oblake zabluda kojima su obavili narod. Ono će ljudske misli usmeriti prema Bogu, i samo prema Bogu, i konačno potkopati prevlast Rima.

Već i samo postojanje ovih ljudi, koji su se držali vere prve Crkve, neprestano je svedočilo o otpadu Rima, i upravo zato pobuđivalo najogorčeniju mržnju i progonstvo. Njihovo odbijanje da se odreknu Biblije predstavljalo je uvredu koju Rim nije mogao da otrpi. Odlučio je da ih istrebi sa Zemlje. Tako su započeli najstrašniji krstaški ratovi protiv Božjeg naroda u njihovim planinskim boravištima. Inkvizitori su krenuli njihovim tragom, i često je ponavljan prizor u kome je nevini Avelj pao od ruke surovog ubice Kajina.

Njihove plodne zemlje stalno su pustošene, njihova boravišta i kapele sravnjivane sa zemljom, tako da je u oblastima u kojima su nekada postojala plodna polja i domovi nevinog, vrednog naroda ostajala samo pustoš. I kao što gladna zver postaje još bešnja kada oseti ukus krvi, tako se i bes predstavnika Rima još više raspaljivao patnjama njihovih žrtava. Mnogi od ovih svedoka neporočne vere bili su progonjeni po planinama i hvatani po dolinama u kojima su se skrivali, okruženi moćnim šumama i stenovitim vrhovima.

Nikakva optužba nije mogla biti podignuta protiv karaktera i morala ovih izopštenih ljudi. Čak su i njihovi neprijatelji govorili da su miroljubivi, smireni i pobožni ljudi. Njihova velika greška bila je samo u tome što nisu služili Bogu u

skladu s papinim odredbama. Zbog tog zločina morali su da podnose poniženja, uvrede i mučenja koja su ljudi ili đavoli uspeli da izmisle.

Kada je Rim u jednom trenutku odlučio da istrebi omrznutu sektu, papa je izdao bulu kojom je njene pripadnike osudio kao jeretike i dozvolio njihov pokolj. Nisu ih optuživali kao neradnike, kao nepoštene, kao nepokorne, već je objavljeno da imaju izgled pobožnosti i svetosti koji vara »ovce iz pravoga stada«. Zato je papa naredio da »ova zlonamerna i odvratna sekta zlobnika« ukoliko »odbije da se pokori bude smrvljena kao otrovna zmija«. (Wylie, b.16, ch.1) Da li je ovaj oholi vlastodržac očekivao da se ikada ponovo sretne s ovim rečima? Da li je znao da su one zabeležene u nebeskim knjigama, da bi se s njim suočile na sudu? Isus je naglasio: »Kada učiniste jednome od ove Moje najmanje braće, Meni učiniste!« (Matej 25,40)

Ova papska bula zahtevala je od svih vernika Crkve da se pridruže krstaškom ratu protiv jeretika. Kao podsticaj za uključenje u ovaj surovi posao, bula je »oslobađala od svih crkvenih kazni i globa, opštih i posebnih, razrešavala sve one koji se pridruže krstaškom ratu svih zakletvi koje su položili; ona je priznavala njihovo pravo na bilo koju imovinu koju su nezakonito stekli; obećavala je oproštenje svih greha onima koji će ubiti bilo kog jeretika. Ona je proglasila ništavim sve ugovore sklopljene u korist valdenžana, naređivala njihovim slugama da ih napuste, zabranjivala svima da im pruže bilo kakvu pomoć, i davala pravo svima da uzmu u posed njihovu imovinu«. (Wylie, b. 16, ch.1) Ovaj dokument jasno pokazuje koji je duh upravljao iz pozadine. Bila je to rika Aždahe, a ne Hristov glas.

Crkvene starešine nisu želele da svoj karakter usklade sa uzvišenim merilima Božjeg zakona, već su uspostavili merilo koje je njima odgovaralo, odlučni da prisile svakoga da mu se pokori, jer Rim tako hoće! Događale su se najstrašnije tragedije. Pokvareni i bogohulni sveštenici i pape obavljali su delo koje je im je sotona odredio. Milost nije imala mesta u njihovoj prirodi. Isti duh koji je razapeo Hrista i pobio apostole, isti duh koji je pokretao krvožednog Nerona protiv vernika njegovog vremena, bio je na delu da očisti Zemlju od onih koji su mili Bogu.

Progonstva koja su ga pratila tokom mnogih stoleća ovaj bogobojazni narod podnosio je strpljivo i nepokolebljivo u težnji da proslavi svog Otkupitelja. Ne obazirući se na krstaške ratove, koji su vođeni protiv njih, na surovo ubijanje kome su bili izloženi, oni su nastavili da šalju svoje misionare da šire dragocenu istinu. Bili su progonjeni do smrti, ali je njihova krv natapala posejano seme i ono nije ostalo bez roda. Valdenžani su svedočili za Boga vekovima pre Luterovog rođenja. Rasejani po mnogim zemljama, posejali su seme reformacije koja je počela u vreme Viklifa, raširila se i utvrdila u doba Lutera, reformacija koju treba da nastave sve do kraja vremena oni koji su spremni da sve pretrpe »za reč Božju i za svedočanstvo Isusa Hrista«. (Otkrivenje 1,9)

5. poglavlje
DžON VIKLIF

U vremenima pre reformacije postojao je vrlo mali broj prepisa Biblije, ali Bog nije dozvoljavao da Njegova Reč bude potpuno uklonjena. Njene istine nisu smele da zauvek ostanu sakrivene. On je isto tako lako mogao da skine lance sa Reči života, kao što je mogao da otvori tamnička vrata ili ukloni prevornice s gvozdenih kapija da oslobodi svoje sluge. Božji Duh je u raznim zemljama Evrope pokretao ljude da traže istinu kao sakriveno blago. Voljom Proviđenja, dovedeni u dodir sa Svetim pismom, oni su s najvećim zanimanjem proučavali njegove svete stranice. Bili su spremni da prihvate videlo bez obzira na cenu koju će morati da plate. Iako nisu uspevali da jasno sagledaju sva pitanja, Bog im je ipak pomogao da shvate mnoge dugo zaboravljene istine. Kao nebeski vesnici krenuli su napred, kidajući lance zabluda i sujeverja, pozivajući dugogodišnje robove da ustanu i učvrste svoju slobodu.

Osim među valdenžanima, Božja Reč je vekovima postojala uglavnom na jezicima poznatim samo učenima; ali sada je nastupilo vreme da Pismo bude prevedeno i dato ljudima u različitim zemljama na njihovom maternjem jeziku. Svet je izašao iz ponoćnog mraka. Vreme tame je isticalo, a u mnogim zemljama pojavili su se znaci svitanja.

U Engleskoj se u četrnaestom stoleću pojavila »jutarnja zvezda reformacije«. Džon Viklif bio je vesnik reforme, ne samo u Engleskoj, već i u celom hrišćanstvu. Veliki protest protiv Rima, koji je on pokrenuo, nikada nije bio ućutkan. Taj protest rasplamsao je borbu koja će doneti oslobođenje pojedinaca, crkava i naroda.

Viklif je dobio svestrano humanističko obrazovanje, ali za njega je strah Gospodnji značio početak mudrosti. Već je na koledžu bio poznat po svojoj vatrenoj pobožnosti, ali i po izvanrednim sposobnostima i velikoj učenosti. U svojoj žeđi za znanjem trudio se da upozna sve grane obrazovanja. Izučio je skolastičku filozofiju, kanone Crkve i građansko pravo, posebno pravo svoje zemlje. U njegovom kasnijem radu jasno se pokazala vrednost ovog ranog školovanja. Temeljno poznavanje spekulativne filozofije njegovog vremena osposobilo ga je da ukaže na njene zablude; a proučavanje crkvenih i državnih zakona omogućilo mu je da se uključi u veliku borbu za postizanje građanske i verske slobode. Iako je znao rukovati oružjem koje mu je na raspolaganje stavljala Božja Reč, stekao je i intelektualnu disciplinu koju mu je davala škola, tako da je razumevao taktiku školovanih. Sila njegovog genija i širina i temeljitost njegovog znanja budili su poštovanje i prijatelja i neprijatelja. Njegove pristalice su sa zadovoljstvom gledale kako se njihov junak podiže na prvo mesto među vodećim umovima u zemlji; što je njegovim neprijateljima onemogućavalo da izlože preziru delo reforme naglašavajući neznanje ili slabosti njegovih predstavnika.

Još za vreme školovanja, Viklif je počeo da se bavi proučavanjem Pisma. Biblija je u stara vremena, postojala samo na starim jezicima, pa su samo poznavaoci klasičnih jezika bili u stanju da prokrče put do izvora istine, koji je bio

nedostižan neobrazovanim ljudima. Tako je bio pripremljen put za Viklifovo kasnije reformatorsko delovanje. Učeni ljudi proučavali su Božju Reč i pronašli veliku istinu o Njegovoj besplatnoj blagodati koja je u njoj otkrivena. Svojim predavanjima oni su širili znanje o ovoj istini, i tako omogućavali drugima da se obrate živoj Reči.

Kada je Viklif obratio pažnju na Pismo, počeo je da ga proučava sa istom temeljitošću koja ga je osposobila da stekne obrazovanje u školama. Sve do toga trenutka osećao je veliku prazninu, koju nisu mogle da popune ni njegove sholastičke studije niti učenje Crkve. U Božjoj Reči pronašao je ono što je do tada uzaludno tražio. Tu je otkrio plan spasenja i Hrista kao jedinog Zastupnika ljudi. Predao je sebe Hristovoj službi i odlučio da objavljuje istine koje je otkrio.

Slično kasnijim reformatorima, u trenutku kada je započinjao svoje delo, Viklif nije mogao da predvidi kuda će ga ono odvesti. Nije se namerno usprotivio Rimu. Međutim, odanost istini neizbežno ga je dovela u sukob sa zabludom. Što je jasnije shvatao papske pogreške, to je usrdnije objavljivao biblijska učenja. Shvatio je da je Rim zanemario Božju Reč i zamenio je ljudskom tradicijom, zato je neustrašivo optužio sveštenstvo da je prognalo Bibliju, zahtevao da ona bude vraćena narodu, a da se njen autoritet ponovo uspostavi u Crkvi. Bio je sposoban, revnostan učitelj i rečit govornik, a svojim svakodnevnim životom prikazivao istine koje je propovedao. Njegovo poznavanje Pisma, snaga njegovog rasuđivanja, neporočnost njegovog života, njegova nepokolebljiva hrabrost i njegovo poštenje zadobili su mu opšte poštovanje i poverenje. Mnogi u narodu postali su nezadovoljni svojom dotadašnjom verom kada su prepoznali bezakonje koje je preovladavalo u Rimskoj Crkvi, pa su sa neskrivenom radošću pozdravljali istine koje je Viklif iznosio na svetlost dana; dok su se papske vođe ispunjavale gnevom, kada su shvatile da je ovaj reformator stekao uticaj veći od njihovog.

Viklif je veoma oštroumno razotkrivao zablude i neustrašivo napadao mnoge zloupotrebe koje je Rim svojim autoritetom odobravao. Dok je radio kao kraljevski kapelan, smelo je ustao protiv plaćanja danka koji je papa zahtevao od engleskog monarha i pokazao da je papsko prisvajanje vlasti nad svetovnim vladarima suprotno i razumu i otkrivenju. Papini zahtevi su inače izazivali veliko ogorčenje, pa su Viklifova učenja uticala na vodeće umove u državi. Kralj i plemstvo su se ujedinili u odricanju papske vrhovne vlasti i odbijanju da plate porez. Na taj način je zadat odlučan udarac papskoj prevlasti u Engleskoj.

Drugo zlo protiv koga je reformator vodio dugu i odlučnu borbu bili su prosjački monaški redovi. Ovi monasi su preplavili Englesku, i postali velika smetnja razvoju i blagostanju naroda. Proizvodnja, obrazovanje, moral, sve je to bilo izloženo njihovom štetnom uticaju. Besposličarski, prosjački život ovih monaha nije samo teško iscrpljivao materijalna bogatstva naroda, već je koristan rad izlagao preziru. Mladi su bili obeshrabreni i iskvareni. Zahvaljujući uticaju monaha mnogi su bili navedeni da stupe u manastire i da se posvete manastirskom životu i to ne samo bez odobrenja svojih roditelja, već i bez njihovog znanja ili suprotno njihovoj izričitoj zapovesti. Jedan od ranih otaca u rimskoj Crkvi, uzdižući zahteve monaštva iznad obaveza detinjske ljubavi i dužnosti, ovako je izjavio: »Ako bi tvoj otac ležao pred tvojim vratima plačući i jadikujući, ako bi tvoja majka pokazivala telo koje te je nosilo i grudi koje su te hranile, ne oklevaj da ih pogaziš nogama i kreneš pravo prema Hristu!« Ovom »strahovitom nečovečnošću«, kako ju je Luter kasnije nazvao, »koja je više priličila vuku i tiraninu nego hrišćaninu i čoveku«; srce dece je otvrdnulo prema njihovim roditeljima. (Barnas Sears, *The Life of Luther,* p. 70.69) Papske starešine su na taj način, slično nekadašnjim farisejima, svojom tradicijom ukidali Božje zapovesti. Domovi su ostajali pusti, a roditelji bez svojih sinova i kćeri.

Čak su i studenti na univerzitetima bili zavedeni ovim lažnim opisima i navođeni da se pridruže monaškim redovima. Mnogi su kasnije žalili zbog onoga što su učinili, shvatajući da su upropastili svoj život i ožalostili svoje roditelje, ali kada su jednom upali u zamku više nije postojala mogućnost da ponovo steknu slobodu. Mnogi roditelji, plašeći se uticaja monaha, nisu slali svoje sinove na univerzitet. Tako je nastupilo osetno smanjenje broja studenata koji su u velikim obrazovnim centrima pohađali predavanja. Škole su propadale, a neznanje preovladavalo.

Papa je ovim monasima dodelio privilegiju da primaju ispovesti i daju oproštenje. To je postalo izvor velikog zla. Željni da povećaju svoje prihode, monasi su bili toliko spremni da daju oproštenje greha, da su zlikovci svih vrsta hrlili k njima, što je doprinelo brzom umnožavanju najstrašnijih poroka. Bolesni i siromašni bili su prepušteni svojim patnjama, jer su prilozi kojima je trebalo zadovoljiti njihove potrebe odlazili monasima, koji su pretnjama iznuđivali milostinju od naroda, proglašavajući bezbožnicima sve one koji bi se usudili da njihovim redovima uskrate darove. U suprotnosti s njihovim zavetom siromaštva, bogatstvo monaha neprestano je raslo, a njihove veličanstvene palate i raskošne gozbe još više su isticale sve veće siromaštvo naroda. Da bi svoje vreme mogli da provode u obilju i zadovoljstvima, slali su kao svoju zamenu neke ljude koji su jedino bili u stanju da ponavljaju neobične priče, legende i doskočice da bi zabavili ljude i učinili ih pravim igračkama u rukama monaha. Tako su monasi nastavljali da vladaju sujevernim mnoštvom i da ga navode na verovanje da se sva njegova verska dužnost sastoji od priznavanja papine vlasti, obožavanja svetaca i davanja darova monasima, jer je to sasvim dovoljno za mesto na Nebu.

Obrazovani i pobožni ljudi uzalud su pokušavali da reformišu ove monaške redove; ali je zato Viklif, zahvaljujući pravilnom shvatanju, udario u sam koren zla, izjavljujući da je sistem pogrešan i da mora biti ukinut. Rasprave i istraživanja mnoge su probudili iz sna. Dok su monasi prolazili zemljom, nudeći papski oproštaj, mnogi su počeli da sumnjaju u mogućnost dobijanja oproštenja za novac, pa su se pitali ne bi li bilo bolje da oproštaj zatraže od Boga, umesto od rimskog pontifeksa. Mnogi su se zgražavali zbog lakomstva monaha, čiju pohlepu naizgled nikada nije bilo moguće zadovoljiti. Govorili su: »Rimski monasi i sveštenici nas izjedaju kao rak. Bog nas mora izbaviti ili će narod

propasti!« (D'Aubigné, b. 17, ch. 7) Monasi su, da bi prikrili svoje srebroljublje, tvrdili da slede Spasiteljev primer, izjavljujući da su se Isus i Njegovi učenici izdržavali darovima naroda. Ovim tvrđenjem naneli su štetu sami sebi, jer su mnoge tako naveli da se obrate Bibliji i sami ustanove šta je istina, a upravo je to Rim najmanje želeo. Misli ljudi bile su usmerene Izvoru istine, koji je on želeo da prikrije.

Viklif je počeo da piše i objavljuje traktate protiv monaha, ne želeći toliko da se upusti u raspravu s njima, koliko da ljudske misli privuče učenjima Biblije i njenom Autoru. Izjavio je da pravo na oproštenje ili na isključenje iz Crkve, ne pripada u većoj meri papi nego običnim sveštenicima, i da niko ne može biti stvarno isključen sve dok najpre ne navuče božansku osudu na sebe. Delotvorniji način zaista nije mogao da izabere u pokušaju da obori tu ogromnu zgradu duhovne i svetovne vlasti koju je papa izgradio i u kojoj je u duhovnom ropstvu držao milione ljudi.

Viklif je ponovo bio pozvan da brani prava engleske krune protiv nasrtaja Rima; u svojstvu kraljevskog ambasadora proveo je dve godine u Holandiji, u pregovorima s papskim predstavnicima. Tu je uspostavio vezu sa sveštenicima iz Francuske, Italije i Španije i dobio priliku da pogleda iza scene i stekne saznanje o mnogim činjenicama koje su mu ostale sakrivene dok je bio u Engleskoj. Osim toga, mnogo od onoga što je naučio dobro mu je poslužilo u kasnijem radu. Preko tih predstavnika papskog dvora upoznao je pravi karakter i ciljeve hijerarhije. Vratio se u Englesku da još otvorenije i s još većom revnošću nastavi svoja nekadašnja izlaganja, objavljujući da su lakomstvo, oholost i prevara bogovi Rima.

U jednom od svojih spisa, govoreći o papi i njegovim skupljačima poreza, kaže: »Oni izvlače iz naše zemlje svakidašnji hleb siromaha, i mnogo hiljada maraka kraljevskog novca godišnje za sakramente i duhovne usluge, to je prokleta jeres simonije, i doprinose da celo hrišćanstvo prihvata i podržava to krivoverje. I zaista, da naše područje ima ogromno brdo zlata, i da nijedan drugi čovek nikada ne uzima sa njega, već samo ovaj oholi poreznik svetovnog sveštenika, tokom vremena ovo brdo moralo bi da bude potrošeno, jer on novac stalno iznosi iz zemlje, a ne donosi ništa osim Božjeg prokletstva zbog simonije.« (John Lewis, *History of the Life and Sufferings of J. Wiclif,* page 37)

Viklifa je, kratko vreme posle povratka u Englesku, kralj poslao u parohiju u Latervortu. Bio je to dokaz da monarh nije bio nezadovoljan njegovim otvorenim rečima. Viklifov uticaj osećao se prilikom donošenja odluka u dvoru, ali i prilikom oblikovanja verovanja naroda.

Međutim, papa je uskoro zagrmeo protiv njega. Tri bule bile su poslane u Englesku – jedna univerzitetu, druga kralju i treća prelatima, i sve tri zahtevale su da odmah budu preduzete odlučne mere kojima će biti utišan ovaj učitelj jeresi (Augustus Neander, *General History of the Christian Religion and Church,* period 6, sec. 2, pt. 1, par. 8). Međutim, pre nego što su bule stigle, biskupi, u svojoj revnosti, pozvali su Viklifa da izađe pred njih na suđenje. Dvojica najmoćnijih knezova u kraljevini dopratila su ga na sud, a narod, koji je okružio zgradu i uspeo da prodre u nju, tako je zaplašio sudije da je suđenje privremeno bilo odloženo, a njemu je bilo dozvoljeno da mirno ode svojim putem. Malo kasnije umro je kralj Edvard III, koga su pod starost prelati pokušali okrenuti protiv reformatora, a Viklifov nekadašnji zaštitnik je postao regent.

Dolazak papskih bula suočio je celu Englesku sa odlučnom zapovešću da se jeretik uhvati i zatvori u tamnicu. Zatražene mere vodile su na lomaču. Izgledalo je da će Viklif neizbežno i vrlo brzo pasti kao žrtva osvete Rima. Ali Onaj koji je nekada davno rekao: »Ne boj se... Ja sam ti štit« (1. Mojsijeva 15,1), ponovo je ispružio svoju ruku da zaštiti svoga slugu. Smrt je odnela, ne reformatora, već papu koji je naredio njegovo uništenje. Grgur XI je umro, a sveštenici, okupljeni da sude Viklifu, jednostavno su se razišli.

Božje proviđenje je i dalje, usmeravajući događaje, omogućavalo reformaciji da se razvije. Posle smrti Grgura XI bila su izabrana dvojica protivpapa. Dve sukobljene strane, obe proglašene nepogrešivima, sada su zahtevale poslušnost. Svaki od njih pozivao je svoje pristalice da mu pomognu u ratu protiv suparnika, podupirući svoje zahteve strašnim anatemama protiv svojih protivnika i obećanjima o nebeskim nagradama za svoje pomagače. Ova zbivanja veoma su oslabila moć papstva. Suparničke strane preduzimale su sve što je bilo u njihovoj moći da napadnu jedna drugu, pa je Viklif privremeno bio ostavljen da živi u miru. Anateme i optužbe letele su od pape papi, a reke krvi su prolivene u podršci njihovim međusobno suprotstavljenim zahtevima. Zločini i skandali preplavili su Crkvu. U međuvremenu, reformator se, u tihom zaklonu svoje parohije u Latervortu, marljivo trudio da ljudima skrene pažnju sa sukobljenih papa na Isusa, Kneza mira.

Razdor u Crkvi, sa svim sukobima i pokvarenošću koje je izazvao, pripremao je put reformaciji, pomažući ljudima da vide stvarnu prirodu papstva. U spisu koji je objavio, »O razdoru papa« (*On the Schism of the Popes*), Viklif je pozivao ljude da razmisle da li su i jedan i drugi papa možda u pravu kada se međusobno nazivaju antihristom. Pisao je: »Bog više nije mogao da podnosi zloga da vlada preko jednog takvog sveštenika, već je... načinio podelu među njima, tako da ljudi, u Hristovo ime, lakše mogu pobediti obojicu.« (R. Vaughan, *Life and Opinions of John de Wycliffe,* vol. 2, p. 6)

Viklif je, kao i njegov Učitelj, propovedao Jevanđelje siromasima. Nezadovoljan da širi videlo samo u njihovim skromnim domovima i samo u svojoj parohiji u Latervortu, odlučio je da ga odnese u sve delove Engleske. Da bi to postigao organizovao je grupu propovednika, jednostavnih, odanih ljudi, koji su voleli istinu i najviše od svega želeli da je prošire. Ovi ljudi krenuli su na sve strane, poučavali ljude na trgovima, na ulicama velikih gradova, na seoskim stazama. Tražili su stare, bolesne, siromašne, i objavljivali im radosnu poruku o Božjoj blagodati.

Viklif je kao profesor teologije na Oksfordu propovedao Božju Reč i u univerzitetskim dvoranama. Istina je tako verno objavljivana studentima, koje je poučavao, da je dobio titulu »Doktor Jevanđelja«. Međutim, najveće delo njegovog života bio je prevod Biblije na engleski jezik. U svom delu »O istini i značenju Pisma« izrazio je svoju nameru da prevede Bibliju, tako da svaki stanovnik Engleske na jeziku u kome je odrastao može čitati o neuporedivim Božjim delima.

Međutim, njegovo delovanje je iznenada bilo zaustavljeno. Iako još nije navršio ni šezdeset godina života, neprekidni napori, proučavanja i neprijateljski napadi iscrpli su njegovu snagu i učinili da pre vremena ostari. Razboleo se od neke teške bolesti. Vesti o tome izazvale su veliku radost među monasima. Pomislili su da će sada gorko zažaliti zbog svih zala koja je naneo Crkvi, pa su požurili u njegovu sobu da saslušaju njegovu ispovest. Predstavnici četiri verska reda, zajedno sa četvoricom građanskih službenika, okupili su se oko postelje navodnog samrtnika. Kazali su mu: »Smrt vam je za vratom, budite svesni svojih pogrešaka i u našoj prisutnosti povucite sve što ste izjavili na našu štetu!« Reformator ih je bez reči saslušao; onda je zamolio svoga pomoćnika da ga podigne u postelji i, upravivši odlučan pogled prema njima, dok su stajali očekujući njegovo odricanje, rekao čvrstim, jakim glasom, koji ih je često nagonio da uzdrhte: »Neću umreti, već ću živeti! I ponovo su iznositi zla dela monaha!« (D'Aubigné, b. 17, ch.7) Zaprepašćeni i zbunjeni, monasi su požurili da izađu iz sobe.

Viklifove reči su se ispunile. Doživeo je da u ruke svojih zemljaka stavi najsnažnije od svih oružja protiv Rima- da im da Bibliju, sredstvo koje je Nebo odredilo da oslobodi, prosvetli i evangelizuje ljude. Morao je da savlada mnogobrojne i velike prepreke da bi obavio ovo delo. Bio je opterećen bolestima, znao je da mu je preostalo samo još nekoliko godina rada, video je protivljenje s kojim će morati da se suoči, ali, ohrabren obećanjima iz Božje Reči, išao je napred ne plašeći se ničega. U punoj snazi svoje intelektualnosti, bogatog iskustva, bio je uz pomoć posebnih dela božanskog proviđenja sačuvan i osposobljen da obavi najuzvišeniji od svih poslova. Dok je celo hrišćanstvo bilo izloženo metežu, reformator je u svojoj parohiji u Latervortu, ne obazirući se na oluje koje su besnele napolju, pregnuo da obavi svoj izabrani zadatak.

Delo je bilo dovršeno – prvi engleski prevod Biblije ikada načinjen. Božja Reč postala je dostupna Engleskoj. Reformator se nije plašio ni tamnice ni lomače. U ruke engleskog naroda stavio je videlo koje se nikada više neće ugasiti. Dajući Bibliju svojim zemljacima, učinio je više da raskine okove neznanja i poroka, više da oslobodi i uzdigne svoju zemlju, nego što je ikada bilo učinjeno najsjajnijim pobedama na bojnom polju.

Pošto je štamparska veština još bila nepoznata, jedino su se laganim i mukotrpnim radom mogli umnožavati prepisi Biblije. Zanimanje za knjigu je bilo tako veliko da su se mnogi spremno uključili u delo prepisivanja; ipak samo uz velike teškoće prepisivači su mogli da zadovolje potražnju. Neki bogatiji kupci zahtevali su celu Bibliju. Drugi su kupovali samo delove. U mnogo slučajeva, nekoliko porodica se složilo da kupe jedan primerak. Tako je Viklifova Biblija uskoro prokrčila sebi put i stigla u domove ljudi.

Obraćajući se zdravom ljudskom razumu, Viklif je pokrenuo ljude iz njihove pasivne pokornosti papskim dogmama. Viklif je sada propovedao izrazite protestantske doktrine – spasenje verom u Hrista i nepogrešivost Svetog pisma. Propovednici koje je slao, širili su Bibliju, zajedno sa spisima reformatora, i to sa takvim uspehom da je novu veru prihvatila skoro polovina naroda u Engleskoj.

Pojava Svetog pisma obeshrabrila je crkvene autoritete. Sada su morali da se suoče sa silom mnogo moćnijom od Viklifa – silom protiv koje njihovo oružje nije mnogo pomagalo. U Engleskoj u to vreme nije bilo zakona koji je zabranjivao Bibliju, jer nikada do tada nije bila objavljena na narodnom jeziku. Takvi zakoni bili su kasnije izdavani i strogo primenjivani. U međuvremenu, uprkos naporima sveštenika, za neko vreme pružila se prilika za širenje Božje Reči.

Papske vođe ponovo su skovali plan da utišaju glas reformatora. Tri puta su ga pozivali na suđenje, ali uzalud. Prvo je sinod biskupa njegove spise proglasio jeretičkim, a kada su na svoju stranu preveli mladog kralja Ričarda II, izašao je kraljevski dekret kojim su na tamnicu bili osuđeni svi koji su verovali u zabranjene doktrine.

Viklif se na odluku sinoda žalio parlamentu; neustrašivo je optužio hijerarhiju pred narodnom skupštinom i zahtevao sprečavanje velikih zloupotreba, koje je Crkva odobravala. Uverljivom snagom opisivao je pokvarenost i nezakonito prisvajanje prava od strane papske stolice. Njegovi neprijatelji ostali su zbunjeni. Viklifove prijatelje i pomagače naterali su na pokornost, pa su sa sigurnošću očekivali da će se i reformator, već u dubokoj starosti, usamljen i bez prijatelja, pokloniti pred ujedinjenim autoritetom krune i mitre. Međutim, umesto toga, papisti su morali da priznaju poraz. Parlament, pokrenut snažnim Viklifovim rečima, ukinuo je osuđujuću presudu i reformator je ponovo bio slobodan.

I treći put bio je izveden na suđenje, ovoga puta pred najviši crkveni tribunal u kraljevstvu. Ovde nikakva potpora neće biti ukazana jeresi! Rim će konačno pobediti i zaustaviti delovanje reformatora! Tako su mislili papisti. Ukoliko budu uspeli da ostvare svoju nameru, Viklif će biti primoran da se odrekne svojih doktrina ili će napustiti sudsku dvoranu i otići na lomaču.

Međutim, Viklif nije povukao svoje reči; nije želeo da se pretvara. Neustrašivo se držao svojih učenja odbacujući optužbe svojih progonilaca. Ne misleći na sebe, na svoj položaj, na priliku u kojoj se nalazi, poveo je svoje slušaoce pred božanski sud, i njihova lukavstva i prevare odmerio na vagi večne istine. Uticaj sile Svetoga Duha osećao se u sudskoj dvorani. Kao da je sam Bog delovao na slušaoce. Izgledalo je kao da nemaju snage da napuste mesto. Reformatorove reči, kao strele iz Gospodnjeg luka, probadale su njihova srca. Optužbu za jeres, koju su podigli protiv njega, on im je

ubedljivo vratio. Tražio je da odgovore, kako se usuđuju da šire svoje zablude? Radi dobitka, da bi Božju blagodat prodavali kao robu.

Konačno ih je zapitao: »Sa kime se, razmislite malo, sukobljavate? Sa jednim starim čovekom na ivici groba? Ne! Sa Istinom – Istinom koja je jača od vas, a koja će vas pobediti!« (Wylie, b. 2, ch. 13) Posle tih reči, povukao se sa skupa i od njegovih protivnika niko nije ni pokušao da ga u tome spreči.

Viklifov posao skoro je bio završen; zastava istine koju je tako dugo nosio, uskoro će ispasti iz njegovih ruku; ali, trebalo je da još jednom posvedoči za Jevanđelje. Istina je morala da odjekne i u samoj tvrđavi carstva zablude. Viklif je bio pozvan pred papski sud u Rimu, koji je tako često prolivao krv svetaca. Nije bio nesvestan opasnosti koja mu preti, i sigurno bi se odazvao pozivu da mu napad paralize nije onemogućio putovanje. Međutim, iako njegov glas nije mogao da se čuje u Rimu, mogao je da progovori preko pisama, i upravo je to odlučio da učini. Reformator je iz svoje parohije poslao papi pismo, koje je, iako puno poštovanja po tonu i hrišćanskom duhu, predstavljalo jasan ukor raskoši i oholosti papske stolice.

Pisao je: »Zaista se radujem da svakom čoveku razjasnim i objavim istinu koje se držim, a posebno rimskom biskupu; koju će on, iako pretpostavljam da je zdrava i prava, ili spremno potvrditi kao istinu, ili, ako je pogrešna, ispraviti.«

»Prvo, mislim da je Hristovo jevanđelje celovit Božji zakon... Priznajem i mislim da je rimski biskup, ako je ovde na Zemlji Hristov zamenik, najviše od svih ostalih ljudi vezan zakonom Jevanđelja. Veličina među Hristovim učenicim ne izražava se svetovnim dostojanstvima ili počastima, već potpunim i najtačnijim ugledanjem na Hrista, na Njegov život i ponašanje... Hristos je u vreme svog života na Zemlji ovde bio najsiromašniji kao čovek, prezirao je i odbacivao sve svetovne položaje i časti...«

»Nijedan veran čovek ne bi smeo da sledi ni samoga papu ni bilo koga od svetih ljudi, osim u onome u čemu su oni sledili Gospoda Isusa Hrista; jer su Petar i sinovi Zevedejevi, tražeći svetovne časti, i ne ugledajući se na Hristov primer, zaista zgrešili, pa zato u tim gresima ne zaslužuju da ih sledimo...«

»Papa treba da prepusti svetovnim silama svu zemaljsku vlast i upravu, i da osim toga delotvorno pokrene i na to opomene celokupno svoje sveštenstvo, jer je tako činio i Hristos, a posebno preko svojih apostola. Prema tome, ako sam pogrešio u bilo kojoj od ovih tačaka, ponizno ću se pokoriti svakoj kazni, čak i smrtnoj, ukoliko to budu zahtevale okolnosti, jer da mi je bilo moguće da delujem u skladu sa svojom voljom ili svojom željom; svakako bih se pojavio pred rimskim biskupom, ali me je Gospod pohodio drugačije, suprotno tome, i primorao da se većma pokoravam Njemu nego li ljudima.«

Završavajući pismo, rekao je: »Pomolimo se našemu Bogu da On tako pokrene našega papu Urbana VI, kao što je počeo, da sa svojim sveštenstvom sledi Gospoda Isusa Hrista u životu i ponašanju; da zajedno mogu delotvorno poučavati narod, tako da i narod, na sličan način, može u tome verno slediti njih.« (John Foxe, *Acts and Monuments*, vol. 3, pp. 49.50)

Viklif je tako papi i njegovim kardinalima pokazao Hristovu krotkost i poniznost, ističući ne samo pred njima, nego i pred celim hrišćanstvom, razliku između njih i Učitelja čijim predstavnicima su se proglašavali.

Viklif je bio duboko uveren da će svojim životom platiti svoju vernost. Kralj, papa, i biskupi ujedinili su se da izazovu njegovu propast; bilo je izvesno da ga samo nekoliko meseci deli od lomače. Međutim, njegovu hrabrost ništa nije moglo pokolebati. Govorio je: »Zašto govoriš da izdaleka tražiš krunu mučeništva? Propovedaj Hristovo Jevanđelje oholim prelatima i mučeništvo te neće mimoići! Šta! Treba da živim i da ćutim?... Nikada! Neka udarac padne, očekujem ga!« (D'Aubigné, b. 17, ch. 8)

Međutim, Božje proviđenje i dalje je štitilo svoga slugu. Čovek koji je celoga života smelo ustajao u odbranu istine, izlažući se svakodnevno životnoj opasnosti, nije smeo da padne kao žrtva mržnje svojih neprijatelja. Viklif se nikada nije trudio da sebe zaštiti, ali Gospod je bio njegov Zaštitnik, i sada, kada su njegovi neprijatelji osećali da imaju u svoj plen, Božja ruka ga je sklonila izvan njihovog domašaja. U svojoj crkvi u Latervortu, upravo kada se spremao da podeli Gospodnju večeru, pao je pogođen paralizom i uskoro je izdahnuo.

Bog je Viklifu odredio zadatak. On je stavio Reč istine u njegova usta i postavio stražu oko njega da bi ova Reč mogla stići do naroda. Njegov život bio je zaštićen, njegovo delo produženo, sve dok nisu bili položeni temelji za veliko delo reformacije.

Viklif se pojavio iz tame mračnog srednjeg veka. Pre njega niko nije prošao tim putem, niko mu svojim delom nije pomogao da oblikuje svoj sistem reformi. Podignut da, slično Jovanu Krstitelju, obavi posebnu misiju, bio je glasnik nove ere, novoga doba. Ipak, u sistemu istine koju je objavljivao postojala je takva jedinstvenost i potpunost koju nisu nadmašili reformatori posle njega, a neki od njih je nisu ni dostigli, čak ni stotinama godina posle njega. Tako je dubok i širok bio postavljeni temelj, tako čvrst i istinit okvir, da ga nisu morali opet postavljati ni oni koji su došli posle njega.

Veliki pokret koji je Viklif započeo sa ciljem da oslobodi savest i um, da raskine lance koji su narode toliko dugo vezivali uz trijumfalne rimske kočije, imao je svoj koren u Bibliji. Tu je bio izvor reke blagoslova koja je, još u četrnaestom stoleću kao voda života, potekla kroz vekove. Viklif je prihvatao Sveto pismo sa sveobuhvatnom verom kao nadahnuto otkrivenje Božje volje, kao potpuno merilo vere i ponašanja. Bio je vaspitan da Rimsku crkvu smatra božanskim, nepogrešivim autoritetom i da se bezuslovnim poštovanjem prihvati učenja i običaje ukorenjene hiljadugodišnjim trajanjem, ali sve to je odbacio i poslušao Božju svetu Reč. To je bio autoritet koji je uzdizao pred ljudima kao autoritet koji zaslužuje poštovanje. Umesto Crkve koja progovara preko pape, kao jedini pravi autoritet

priznavao je Božji glas koji govari preko Božje Reči. Govorio je da Biblija nije samo savršeno otkrivenje Božje volje, već i da je Sveti Duh njen jedini Tumač, i da svaki čovek, proučavajući svete spise, sam mora da prepozna svoju dužnost. Na taj način je ljude odvraćao od pape i Rimske crkve i upućivao ih Božjoj Reči.

Viklif je bio jedan od najvećih reformatora. Po širini intelekta, po jasnoći misli, po odlučnosti da uzdigne istinu, po smelosti da je brani, samo su se nekolicina kasnijih reformatora mogla s njime uporediti. Neporočnost života, neumorna revnost pri proučavanju i radu, nepodmitljivo poštenje, hristolika ljubav i vernost u svojoj službi, to su bile karakteristike ovog prvog reformatora. I sve to uprkos intelektualnoj tami i moralnoj pokvarenosti vremena u kome se pojavio!

Viklifov karakter je svedočanstvo o vaspitnoj i preobražavajućoj moći Svetoga pisma. Upravo je Biblija stvorila od njega ono što je bio. Napor da shvati velike istine otkrivenja donosio je svežinu i snagu svim njegovim sposobnostima. On je širio granice njegovog uma, izoštravao zapažanja, donosio zrelost njegovim odlukama. Proučavanje Biblije oplemenjuje svaku misao, svako osećanje i svaku težnju bolje od bilo kakvog drugog proučavanja. Ono donosi stabilnost namera, strpljivost, hrabrost i čvrstinu, oplemenjuje karakter i posvećuje dušu. Ozbiljno, smerno proučavanje Pisma, koje dovodi um onoga koji proučava u neposredni dodir s beskrajnim umom, daće svetu ljude snažnijeg i aktivnijeg uma i plemenitijih načela nego što bi ga moglo dati najtemeljitije proučavanje ljudske filozofije. Psalmista kaže: »Reči Tvoje kad se jave, prosvetljuju i urazumljuju proste.« (Psalam 119,130)

Istine koje je Viklif objavljivao još neko vreme nastavile su da se šire; njegovi sledbenici, poznati kao viklifovci ili lolardi, obišli su ne samo Englesku, već i druge zemlje, propovedajući vest o Jevanđelju. Sada, pošto njihov vođa nije više bio sa njima, propovednici su još revnije radili nego ranije i mnoštvo ljudi hrlilo je da čuje njihovo propovedanje. Neki pripadnici plemstva, pa čak i kraljeva žena, bili su među obraćenicima. Na mnogim mestima zapažale su se izrazite promene u ponašanju naroda, a idolopoklonički simboli Rimske crkve bili su uklonjeni iz bogomolja. Međutim, uskoro se nemilosrdna oluja progonstva obrušila na one koji su se usudili da prhvate Bibliju da im bude vodič. Engleski vladari, željni da ojačaju svoju moć uz podršku Rima nisu oklevali da žrtvuju reformatore. Lomača je prvi put u istoriji Engleske bila namenjena sledbenicima Jevanđelja. Mučeništvo se nizalo jedno za drugim. Zastupnici istine, progonjeni i mučeni, svoje vapaje mogli su da upute samo uhu Gospoda Svedržitelja. Gonjeni kao neprijatelji Crkve i izdajnici države, nastavljali su da propovedaju na skrivenim mestima, nalazeći najsigurnije utočište u skromnim domovima siromaha, a često i u jamama i pećinama.

Uprkos besu progonstva, vekovima je upućivan smiren, odan, ozbiljan i strpljiv protest protiv sveopšte pokvarenosti u verskom životu. Hrišćani tog ranog vremena samo su delimično poznavali istinu, ali naučili su da vole i slušaju Božju Reč, i da strpljivo stradaju zbog nje. Kao i učenici u apostolsko doba, mnogi su svoja zemaljska dobra žrtvovali za Hristovo delo. Oni koji su imali prednost da ostanu u svojim domovima, radosno su pružali utočište svojoj prognanoj braći, a kada bi i oni sami bili primorani da napuste svoj kraj, radosno su prihvatali svoju prognaničku sudbinu. Istina, hiljade drugih, užasnuti besom svojih progonitelja, otkupljivali su ssvoju slobodu cenom svoje vere, i izlazili iz svojih tamnica u odeći pokajnika i tako objavljivali svoje odricanje. Ipak, nije bio ni mali broj onih – a među njima i ljudi plemenitog porekla kao i onih skromnoga i niskoga, koji su neustrašivo svedočili o istini u svojim tamničkim ćelijama, u »lolardskim kulama«, i koji su se usred mučenja i plamena, radovali što su se našli dostojni da upoznaju »zajednicu Njegovih muka«.

Papistima nije uspelo da svoju nameru prema Viklifu ostvare za vreme njegovog života, ali njihova mržnja nije imala mira sve dok je njegovo telo mirno počivalo u grobu. Dekretom Koncila u Konstanci, više od četrdeset godina posle njegove smrti, njegove kosti bile su iskopane i javno spaljene, a pepeo bačen u obližnji potok. Jedan stari pisac kaže: »Ovaj potok odneo je njegov pepeo u Ejvon, Ejvon u Severn, Severn u obližnje more, a ono u veliki okean. Tako je Viklifov pepeo postao simbol njegovog učenja, koje se sada proširilo po celome svetu.« (T. Fuller, *Church History of Britain*, b. 4, sec. 2, par. 54) Njegovi neprijatelji nisu shvatili važnost svog mrsko dela.

Jan Hus iz Češke, upravo zahvaljujući Viklifovim spisima, bio je pokrenut da odbaci mnoge zablude Rimske crkve i započne svoje reformatorske delo. Tako je u ove dve zemlje, toliko međusobno udaljene, bilo posejano seme istine. Delo se iz Češke, proširilo po drugim zemljama. Misli ljudi bile su upravljene prema dugo zaboravljenoj Božjoj Reči. Božanska ruka je pripremala put velikoj reformaciji.

6. poglavlje

HUS I JERONIM

Jevanđelje je vrlo rano doprlo u Češku, još u devetom stoleću. Biblija je bila prevedena na narodni jezik, a i javna bogosluženja održavana su na narodnom jeziku. Međutim, kako se povećavala moć papa, tako je i Sveto pismo bilo potiskivano. Papa Grgur VII, koji je prihvatio zadatak da oholost kraljeva baci u prah, nije se ništa manje trudio ni da porobi narod, pa je izdao bulu kojom je zabranio održavanje bogosluženja na češkom jeziku. Papa je izjavio da je »Svemogućemu ugodno da se bogosluženje održava na nepoznatom jeziku i da su mnoga zla i mnoge jeresi nastale zbog kršenja ovog pravila«. (Wylie, b.3, ch. 1) Rim je tako naredio da se ugasi videlo Božje Reči i da narod ostane u tami. Međutim, Nebo je odredilo druga sredstva za čuvanje Crkve. Mnogi valdenžani i albigenzi, progonjeni iz svojih domova

u Francuskoj i Italiji, došli su u Češku. Iako se nisu usuđivali da javno propovedaju, revnosno su potajno delovali. Tako je prava vera održavana iz stoleća u stoleće.

Još i pre Husovog vremena bilo je u Češkoj ljudi koji su ustali da javno osude pokvarenost Crkve i razuzdanost naroda. Njihovi napori probudili su opšti interes. Hijerarhiju je obuzeo strah i ponovo je počelo progonstvo sledbenika Jevanđelja. Naterani da svoja bogosluženja održavaju u šumama i po planinama, da beže od vojnika koji su ih gonili, mnogi nisu uspevali da izbegnu smrt. Posle izvesnog vremena izašlo je i naređenje da će svi koji napuste rimsko bogosluženje biti spaljeni. Međutim, iako su bili spremni da žrtvuju svoj život, hrišćani su i dalje očekivali pobedu svoje vere. Jedan od onih koji su »propovedali da se spasenje može steći jedino verom u raspetog Spasitelja« izjavio je na samrti: »Gnev neprijatelja istine ima sada prevlast nad nama, ali neće zauvek tako biti; ustaće neko iz običnog naroda, bez mača i vlasti, i njega neće uspeti da savladaju!« (Wylie, b.3, ch. 1) Luterovo vreme još je predstavljalo daleku budućnost; ali, neko je već ustajao, i njegovo svedočanstvo protiv Rima uzdrmaće narode.

Jan Hus je bio čovek skromnog porekla, a smrću svoga oca rano je ostao siroče. Njegova pobožna majka, smatrajući obrazovanje i strah Gospodnji najvrednijim blagom, potrudila se da to nasledstvo osigura svome sinu. Hus se školovao u provincijskoj školi, a onda se obratio univrzitetu u Pragu da bude primljen kao siromašni student. Do Praga ga je dopratila majka, siromašna udovica, koja svome sinu nije mogla da pokloni nikakva svetovna blaga, ali, kada su se približili velikome gradu, klekla je pored mladića bez oca, i zatražila da ga blagoslovi njegov Otac koji je na nabesima. Jadna majka nije ni slutila na koji će način njena molitva biti uslišena.

Hus se na univerzitetu odlikovao svojim neumornim zalaganjem i brzim napredovanjem, dok je svojim besprekornim životom i ljubaznim, prijatnim ponašanjem zadobio sveopšte poštovanje. Bio je odani pripadnik Rimske crkve i revnosno je nastojao da stekne duhovne blagoslove koje je ona obećavala. Prilikom proslave nekog jubileja otišao je da se ispovedi, dao nekoliko poslednjih novčića iz svoje skromne zalihe i pridružio se procesiji da bi mogao da dobije obećano oproštenje greha. Pošto je završio univerzitetske studije, ušao je u sveštenički stalež brzo se počeo uspinjati lestvicama ugleda, pa je uskoro imenovan za člana kraljevskog suda. Bio je izabran i za profesora, a posle toga i za rektora univerziteta na kome je stekao obrazovanje. Za svega nekoliko godina skromni korisnik stipendije za siromašne postao je ponos svoje zemlje, čije je ime postalo priznato po celoj Evropi.

Međutim, Hus je u jednoj sasvim drugoj oblast započeo svoje delo reforme. Nekoliko godina posle posvećenja za sveštenika, bio je postavljen za propovednika u Vitlejemskoj kapeli. Osnivač ove kapele smatrao je veoma važnim propovedanje Pisma na narodnom jeziku. Uprkos protivljenju Rima, ovaj običaj nije bio potpuno ukinut u Češkoj. Ipak, veliko nepoznavanje Biblije vladalo je u narodu, a najgori poroci širili su se među pripadnicima svih staleža. Hus je nepoštedno napadao sva ta zla, i pozivao se na Božju Reč zastupajući načela istine i neporočnosti.

Jedan stanovnik Praga, Jeronim, koji je kasnije vrlo blisko sarađivao sa Husom, vraćajući se iz Engleske, doneo je neke Viklifove spise. Engleska kraljica, koja se obratila i prihvatila Viklifova učenja, bila je češka princeza, i zahvaljujući njenom uticaju, reformatorova dela bila su vrlo proširena u njenoj rodnoj zemlji. Hus je ova dela čitao s velikim zanimanjem; verovao je da je njihov autor iskreni hrišćanin i s naklonošću je gledao na reforme koje je Viklif zastupao. Hus je, iako to još nije znao, već krenuo stazom koja će ga odvesti daleko od Rima.

Nekako u to vreme u Prag su stigla dva stranca iz Engleske, obrazovani ljudi, koji su primili svetlost i došli da je rasprostrane u ovoj udaljenoj zemlji. Svoje delovanje započeli su otvorenim napadom na papinsku prevlast, vlasti su ih ubrzo ućutkale; ali su oni, nespremni da se odreknu svoje namere, pribegli drugim sredstvima. Pošto su bili i umetnici, a ne samo propovednici, poslužili su se svojom veštinom. Na javnom mestu, pristupačnom narodu, pokazali su dve slike. Jedna je predstavljala Hrista kako ulazi u Jerusalim, »krotak i jašući na magaretu« (Matej 21,5), praćen svojim učenicima u iznošenoj odeći i bosih nogu. Druga slika je prikazivala pontifikalnu procesiju – papu ukrašenog raskošnom odećom i sa trostrukom krunom, kako jaše na veličanstveno ukrašenom konju, ispred koga su koračali trubači, a pratili ga svečano odeveni kardinali i prelati.

Bila je to propoved koja je privukla pažnju svih staleža. Gomile ljudi dolazile su da gledaju slike. Nikome nije trebalo tumačiti pouku, jer su mnogi bili duboko potreseni razlikom između krotkosti i poniznosti Hrista kao Učitelja i oholosti i arogancije pape, Njegovog navodnog sluge. U Pragu je nastalo veliko uzbuđenje, a stranci su posle nekog vremena našli za potrebno, da radi svoje sigurnosti, odu iz grada. Međutim, pouka koju su dali građanima nije bila zaboravljena. Slike su ostavile dubok utisak i na Husa i navele ga da podrobnije proučava Bibliju i Viklifove spise. Iako čak ni tada još nije bio spreman da prihvati sve reforme koje je Viklif predlagao, mnogo jasnije uspevao je da sagleda istinsku prirodu papstva, pa je još revnije osuđivao oholost, častoljublje i pokvarenost hijerarhije.

Videlo se iz Češke proširilo na Nemačku, jer su neredi na Praškom univerzitetu izazvali povlačenje stotina nemačkih studenata. Mnogi među njima od Husa su dobili prve pouke o Bibliji i posle povratka u domovinu počeli su da propovedaju Jevanđelje njenim stanovnicima.

Vesti o njegovom delovanju u Pragu stigle su do Rima, i Hus je uskoro bio pozvan da se pojavi pred papom. Poslušati značilo je izložiti se sigurnoj smrti. Češki kralj i kraljica, Univerzitet, pripadnici plemstva i visoki državni službenici sjedinili su se u pozivu pontifeksu da dozvoli Husu da ostane u Pragu i da preko svog predstavnika odgovori na optužbe u Rimu. Umesto da odobri ovu molbu, papa je održao suđenje i osudio Husa, a grad Prag stavio pod interdikt.

U to vreme takva osuda, kada god bi bila izrečena, izazivala je veliko uzbuđenje i strah. Ceremonije koje su pratile njeno proglašenje bile su tako sračunate da uzazovu užas u narodu koji je u papi gledao predstavnika samoga Boga, koji

u svojoj ruci drži ključeve Neba i pakla, i ima moć da izrekne kako svetovne tako i duhovne kazne. Ljudi su verovali da su vrata Neba zatvorena za oblasti pogođene interdiktom; da su sve dok se papi ne svidi da ukloni prokletstvo čak i mrtvi isključeni iz stanova blaženih. U skladu sa ovom strašnom kaznom, sve verske službe bile su ukinute. Crkve su bile zatvorene. Venčanja su obavljana u porti crkava. Mrtvi, kojima je bilo uskraćeno sahranjivanje u posvećenoj zemlji, bili su pokopani, bez pogrebne službe, u jamama ili na poljima. Tim merama, koje su delovale na maštu, Rim je pokušavao da zavlada savešću ljudi.

Grad Prag bio je zahvaćen nemirima. Veliko mnoštvo je optuživalo Husa kao uzročnika svih ovih nevolja i zahtevalo da se preda u osvetničke ruke Rima. Da bi stišao oluju, reformator se privremeno povukao u svoje rodno selo. Pišući prijateljima koje je ostavio u Pragu, kazao je: »Povukao sam se iz vaše sredine da bih sledio propis i primer Isusa Hrista, da ne bih dao priliku zlonamernima da navuku na sebe večno prokletstvo, da ne bih pobožnima postao uzrok nevolje i progonstva. Povukao sam se i iz bojazni da bezbožni sveštenici ne bi nastavili da još dugo vremena zabranjuju propovedanje Božje Reči među vama, međutim, nisam se povukao da bih se odrekao božanske istine, za koju sam, uz Božju pomoć, spreman i da umrem.« (Bonnechose, *The Reformers Before the Reformation*, vol. 1, p 87) Hus nije prestao da radi, putovao je po okolnim područjima i propovedao željnom mnoštvu. Tako su mere koje je papa preduzeo da suzbije Jevanđelje učinile da se ono još više proširi. »Jer ništa ne možemo protiv istine, nego samo za istinu.« (2. Korinćanima 13,8)

»Husov um, u tom razdoblju njegove karijere, izgleda da je bio poprište bolnog sukoba. Iako je Crkva pokušavala da ga savlada svojim napadima, on ipak nije odbacio njen autoritet. Rimska crkva i dalje je za njega bila Hristova nevesta, a papa Božji predstavnik i zamenik. Hus se u stvari borio protiv zloupotrebe autoriteta, a ne protiv samog načela. To je dovodilo do užasnog sukoba između osvedočenja njegovog razuma i zahteva njegove savesti. Ako je autoritet pravedan i nepogrešiv, kao što je verovao da jeste, kako to da se oseća nateran da mu odrekne poslušnost? Poslušati, bio je uveren, znači grešiti; ali, kako poslušnost jednoj nepogrešivoj Crkvi može da dovede do takvog ishoda? To je bio problem koji nije mogao da reši; to je bila sumnja koja ga je iz časa u čas progonila. Najviše se uspeo približiti rešenju kada je pomislio da se ponovo događa ono što se dogodilo nekada u dane našega Spasitelja, kada su Crkvu predstavljale neverne osobe koje su se i poslužile svojim zakonskim autoritetom u bezakoničke svrhe. To ga je navelo da svoje usmerenje i preporuku drugima prihvati pravilo, da propisi Pisma, prihvaćeni razumom, treba da upravljaju savešću; drugim rečima, da je Bog koji govori preko Biblije, a ne Crkva koja govori preko svog sveštenstva, jedini nepogrešivi vodič.« (Wylie, b.3, ch. 2)

Kada se posle nekog vremena stanje u Pragu nešto smirilo, Hus se vratio u svoju Vitlejemsku kapelu da nastavi, sa još većom revnošću i hrabrošću, da propoveda Božju Reč. Njegovi neprijatelji bili su aktivni i moćni, ali kraljica i mnogi plemići bili su njegovi prijatelji, a i narod je u velikom broju bio na njegovoj strani. Upoređujući njegova čista i uzvišena učenja i posvećen život sa ponižavajućim dogmama koje su papisti propovedali, i sa lakomstvom i razuzdanošću koju su pokazivali, mnogi su smatrali prednošću da budu na njegovoj strani.

Hus je sve do tada stajao sam u svom radu, ali sada mu se u delu reforme pridružio Jeronim koji je za vreme svog boravka u Engleskoj prihvatio Viklifova učenja. Ova dvojica su od tada postali nerazdvojni u životu, ali ni u smrti se nisu rastavili. Blistavost genija, rečitost i obrazovanje – darovi kojima je pridobio naklonost naroda sve to bile su osobine koje je u velikoj meri Jeronim imao; ali je Hus bio još bogatiji vrlinama koje predstavljaju stvarnu snagu karaktera. Njegovo smireno rasuđivanje služilo je kao kočnica Jeronimovom naglom i neobuzdanom duhu, koji je sa istinskom poniznošću priznavao Husovu vrednost i pokoravao se njegovim savetima. Zahvaljujući njihovim zajedničkim naporima delo reforme je mnogo brže napredovalo.

Bog je učinio da veliko videlo obasja um ovih izabranih ljudi i da im otkrije mnoge zablude Rima; ali oni ipak nisu dobili celokupno videlo koje će kasnije biti stavljeno na raspolaganje svetu. Bog je preko njih, svojih slugu, izvodio ljude iz tame otpalog hrišćanstva, ali morali su da se sukobljavaju sa mnogim velikim preprekama, a On ih je korak po korak, vodio napred, u skladu sa njihovim mogućnostima. Svakako, nisu bili spremni da odjednom prihvate celokupno videlo. Slično punom sjaju podnevnog Sunca za one koji su dugo boravili u tami, tako bi i njih zaslepilo videlo, kada bi im bilo otkriveno, i navelo ih da ustuknu. Zato ga je Bog, malo - pomalo, otkrivao vođama onoliko koliko je narod mogao da prihvati. Iz stoleća u stoleće, trebalo je da se, jedan za drugim, pojavljuju verni radnici, koji će povesti narod putem reformi.

Raskol u Crkvi se nastavljao. Pape, njih trojica, borili su se za prevlast, a njihovi sukobi ispunjavali su hrišćanstvo zločinima i bunama. Nezadovoljni bacanjem anatema, pribegli su svetovnom oružju. Svaki se bacio na kupovanje oružja i na prikupljanje vojnika. Naravno, za to im je bio potreban novac; i da bi ga stekli, nudili su na prodaju crkvene službe, povlastice. Sveštenici su, ugledajući se na svoje pretpostavljene, pribegavali simoniji i ratu da bi ponizili svoje suparnike i ojačali svoju moć. Hus je iz dana u dan sa sve većom smelošću grmeo protiv bezakonja koje je tolerisano u ime religije, dok je narod otvoreno optuživao rimske starešine za svu bedu koja je preplavila hrišćanstvo.

Ponovo je izgledalo da se grad Prag našao na ivici krvavog sukoba. Kao i u pređašnja vremena, Božji sluga bio je optužen »da donosi nesreću Izrailju«. (1. O carevima 18,1) Grad je ponovo bio stavljen pod interdikt, a Hus se opet povukao u svoje rodno selo. Svedočanstvo koje je tako verno objavljivao iz svoje drage Vitlejemske kapele došlo je kraju. Sa šire pozornice trebalo je da progovori celom hrišćanstvu, pre nego što će položiti svoj život kao svedok istine.

Da bi se zla koja su tištala Evropu izlečila sazvan je opšti sabor u Konstanci. Sabor je po želji cara Sigismunda sazvao Jovan XXIII jedan od trojice sukobljenih papa. Zahtev za održavanjem sabora nikako nije bio po volji papi Jovanu XXIII, čiji karakter i politika ne bi mogli da izdrže proveravanje, makar i od strane prelata tako labavog morala kakvi su bili sveštenici onoga vremena. Međutim, nije se usudio da se odupre Sigismundovoj volji.

Osnovni zadatak Sabora bio je da ukloni razdor u Crkvi i iskoreni jeres. Upravo zato su i ostala dvojica sukobljenih papa bila pozvana da se pojave pred Saborom, ali i Jan Hus, glavni predstavnik novih strujanja u Crkvi. Dvojica papa, plašeći se za svoju sigurnost, nisu se lično pojavila, već preko svojih delegata. Papa Jovan XXIII, iako je navodno sam sazvao Sabor, došao je na zasedanje ispunjen mnogim zlim slutnjama, sumnjajući da je car skovao tajni plan da ga smeni, plašeći se da će biti pozvan na odgovornost zbog poroka kojima je osramotio tijaru, ali i zbog zločina kojima ju je zadobio. Ipak, ušao je u grad Konstancu s velikom pompom, u pratnji sveštenika najvišeg položaja i povorke dvorana. Celokupno sveštenstvo i gradski dostojanstvenici, s nepreglednim mnoštvom građana, izašli su da ga pozdrave. Iznad njegove glave njihao se zlatni baldahin, koji su nosila četiri visoka službenika. Pred njim je nošena hostija, a bogata odeća kardinala i plemića ostavljala je veličanstven utisak.

U međuvremenu još jedan putnik približavao se Konstanci. Hus je bio potpuno svestan opasnosti koje mu prete. Oprostio se od svojih prijatelja kao da ih više nikada neće videti; pošao je na ovo putovanje osećajući da će završiti na lomači. Iako je dobio propusnicu od kralja Češke, iako je u toku putovanja primio još jednu od cara Sigismunda, ipak je učinio sve potrebne pripreme kao da očekuje smrt.

U pismu koje je poslao prijateljima u Prag, napisao je: »Braćo moja... Polazim sa kraljevskom propusnicom da se sretnem sa svojim mnogobrojnim i smrtnim neprijateljima... Oslanjam se potpuno na svemogućeg Boga, na svoga Spasitelja; uzdam se da će uslišiti vaše usrdne molitve, da će u moja usta staviti svoju mudrost i svoj razum da bih im se mogao odupreti; da će mi dati svoga Svetoga Duha da bi me ojačao u svojoj istini; tako da bih se mogao hrabro suočiti s iskušenjima, tamnicom i, ako bude bilo neophodno, čak i sa okrutnom smrću. Isus Hristos je trpeo za svoje voljene, pa zar bi trebalo da budemo iznenađeni što nam je ostavio svoj primer da bismo mogli strpljivo podnositi sve našega spasenja radi? On je Bog, a mi smo Njegova stvorenja; On je Gospodar sveta, a mi smo prezreni smrtnici – a ipak se žrtvovao! Zašto, onda, ne bismo i mi trpeli, a posebno onda kada će nam patnja doneti pročišćenje? I zato, ljubljeni, ako moja smrt treba da doprinese Njegovoj slavi, molite se da dođe brzo, i da me On osposobi da nepokolebljivo podnesem sve svoje nevolje. Ali, ako bi bilo bolje da se vratim među vas, molite se Bogu da se vratim neokaljan – što znači, da se ne odreknem nijedne title istine Jevanđelja, da bih svojoj braći ostavio izvrstan primer. Verovatno, upravo zato, nikada više nećete ugledati moje lice u Pragu; ali ako volja svemogućega Boga odluči da me vrati vama, nastavimo da koračamo napred čvrsta srca u poznanju Njegovog zakona i u ljubavi prema Njemu.« (Bonnechose, vol. 1, pp. 147.148)

U drugom pismu, nekom svešteniku koji je postao učenik Jevanđelja, Hus s velikom poniznošću govori o svojim greškama, optužujući sebe »da je nalazio zadovoljstvo u nošenju bogate odeće, i da je uzalud trošio sate na bezvredne zabave«. A onda je dodao ove dirljive preporuke: »Neka slava Božja i spasenje duša zaokupe tvoje misli, a ne posedovanje crkvenih privilegija i imanja. Čuvaj se da ne ukrašavaš svoju kuću više nego svoju dušu; i iznad svega, staraj se o svojoj duhovnoj građevini. Budi pobožan i ponizan sa siromašnima, i ne troši svoje imanje na gozbe. Ukoliko ne budeš popravio svoj život i ne budeš se uzdržavao od suvišnoga, plašim se da ćeš biti surovo kažnjen, kao što sam i ja sam... Ti poznaješ moju nauku, jer si primao moje pouke još od detinjstva, stoga bi bilo beskorisno za mene da ti još nešto pišem. Međutim, preklinjem te milošću našega Gospoda da me ne podražavaš u bilo kojoj taštini u koju si me video da padam.« Na omotnici pisma je dodao: »Preklinjem te, moj prijatelju, da ne lomiš ovaj pečat sve dok ne budeš potpuno siguran da sam mrtav.« (Bonnechose, vol. 1, pp. 148. 149)

Za vreme svog putovanja, Hus je na sve strane nalazio dokaze o raširenosti svoje nauke i o naklonosti koju je njegovo delo uživalo. Narod se u velikim grupama okupljao da ga pozdravi, a u nekim gradovima gradske vlasti su ga pratile ulicama.

Husu je obećana potpuna sloboda, kada je stigao u Konstancu. Carevoj propusnici dodato je i papino lično obećanje o zaštiti. Međutim, uprkos svim tim svečanim i ponovljenim izjavama, po naređenju pape i kardinala, reformator je posle kratkog vremena uhvaćen i bačen u jednu odvratnu tamnicu. Kasnije je premešten u utvrđeni zamak na drugoj obali Rajne i u njemu držan kao zatvorenik. Papi je ova verolomnost malo koristila, jer se uskoro našao u istoj tamnici (Isto, vol. 1, p. 247). Pred Saborom je, naime, bilo dokazano da je kriv za najodvratnije zločine, osim ubistava, simonije i preljube, za »grehe suviše teške da bi se mogli spomenuti«. Tako je na Saboru zaključeno, a papa je na kraju lišen tijare i bačen u tamnicu. I dvojica ostalih papa bila su svrgnuta i izabran je novi papa.

Iako je papa Jovan XXIII bio proglašen krivim za teže zločine od onih zbog kojih je Hus optuživao sveštenstvo i zbog kojih je zahtevao reformu, ipak je isti Sabor koji je svrgnuo pontifeksa nastavio da ispituje reformatora. Zatvaranje Husa izazvalo je veliko ogorčenje u Češkoj. Moćni plemići uputili su Saboru ozbiljan protest protiv ovog nasilja. Car, koji je teška srca dozvolio kršenje propusnice, usprotivio se postupku protiv njega. Međutim, reformatorovi neprijatelji bili su puni mržnje i odlučni. Iskoristili su careve predrasude, njegova strahovanja i njegovu revnost za Crkvu. Iznosili su opširne dokaze da se »jereticima ne moraju držati obećanja, niti osobama osumnjičenim za jeres, iako imaju propusnice koje su izdali car ili kraljevi.« (Jacques Lenfant, *History of he Council of Constance*, vol. 1, p. 516) Tako su pobedili.

Oslabljen bolešću i tamnicom, jer su vlaga i pokvareni tamnički vazduh izazvali groznicu koja ga je skoro lišila života, Hus je konačno bio izveden pred sabor. Opterećen lancima, stajao je pred carem koji je založio svoju čast i dao

časnu reč da će ga zaštititi. Tokom ovog dugog suđenja čvrsto je branio istinu, i pred okupljenim dostojanstvenicima Crkve i države izrekao je svečan i ozbiljan protest protiv pokvarenosti hijerarhije. Kada su zatražili od njega da izabere između odricanja od svojih učenja i smrti, prihvatio je sudbinu mučenika.

Božja blagodat ga je održavala. Za vreme sedmica patnji koje su protekle pre nego što mu je izrečena konačna presuda, nebeski mir ispunjavao je njegovu dušu. Pisao je jednom prijatelju: »Pišem ovo pismo u tamnici, okovanom rukom, očekujući da ću sutra biti osuđen na smrt... kada se, uz pomoć Isusa Hrista, ponovo budemo sreli u ugodnom miru budućeg života, shvatićeš kako se Bog milostivo pokazao prema meni i kako me je uspešno podržavao usred mojih iskušenja i nevolja.« (Bonnechose, vol. 2, p. 67)

Hus je u tami svoga zatvora unapred video pobedu istinske vere. Vrativši se u snu u svoju kapelu u Pragu u kojoj je propovedao Jevanđelje, video je papu i njegove biskupe kako brišu Hristove slike koje je naslikao na njenim zidovima. »Ovo viđenje ga je uznemirilo; ali sledećeg dana video je mnoštvo slikara zauzetih obnavljanjem ovih likova u još većem broju i blistavijim bojama. Čim su završili svoj zadatak, slikari, koji su bili okruženi velikim mnoštvom, uzviknuli su: 'Neka sada dođu papa i biskupi, nikada ih više neće izbrisati!' Dok je pričao ovaj san, reformator je izjavio: 'Potpuno sam siguran da Hristova slika nikada neće biti izbrisana! Želeli su da je unište, ali će ona biti naslikana iznova u svim srcima rukom mnogo boljih slikara nego što sam ja!'« (D'Aubigné, b. 1, ch. 6)

Hus je i poslednji put bio izveden pred Sabor. Bio je to mnogobrojan i sjajan skup – car, knezovi iz carstva, kraljevski izaslanici, kardinali, biskupi, sveštenici, i nepregledno mnoštvo koje se toga dana okupilo da prati događaje. Iz svih delova hrišćanskog sveta okupili su se svedoci ove prve velike žrtve u velikoj borbi u kojoj je trebalo izboriti slobodu savesti.

Pozvan da izrekne svoju konačnu odluku, Hus je izjavio da odbija da se odrekne svojih učenja, i usmerivši svoj prodorni pogled prema monarhu čija je časna reč bila tako besramno pogažena, izjavio: »Odlučio sam svojom slobodnom voljom da se pojavim pred ovim Saborom pod javnom zaštitom i verom cara ovde prisutnog.« (Bonnechose, vol. 2, p. 84) Duboko crvenilo obojilo je Sigismundove obraze kada su se oči svih prisutnih u dvorani okrenule prema njemu.

Kada je presuda bila proglašena, počeo je proces rasčinjavanja. Biskupi su prvo odenuli svoga zatvorenika u svešteničku odeću. Kada je prihvatio svešteničku odeždu, Hus je rekao: »Našeg Gospoda Isusa Hrista su odenuli u belu odeću da bi Ga ponizili i uvredili, kada Ga je Irod izveo pred Pilata.« (Isto, vol. 2, p. 86) Kada su ga ponovo pozvali da se odrekne svojih pogleda, odgovorio je okrenuvši se prema narodu: »S kakvim bih obrazom, onda, stupio pred nebeski sud? Kako bih u oči pogledao to mnoštvo ljudi kojima sam propovedao čisto Jevanđelje? Ne! Cenim njihovo spasenje više od ovog jadnog tela, koje je sada određeno za smrt!« Svešteničku odeću skidali su sa njega deo po deo, a svaki biskup je izricao prokletstvo, dok je obavljao svoj deo ceremonije. Konačno, »stavili su mu na glavu pokrivalo ili mitru od papira, na kojoj su bili naslikani zastrašujući demonski likovi, s natpisom 'Arhijeretik' koji se nalazio s prednje strane. Hus je kazao: 'S velikom radošću nosiću ovu krunu srama Tebe radi, o Isuse, jer si i Ti nosio mene radi trnovu krunu!'«

Kada su ga tako odenuli, »prelati su izjavili: 'Sada tvoju dušu predajemo đavolu!' Jan Hus je na to rekao, podižući svoje oči prema nebu: 'A ja predajem svoj duh u Tvoje ruke, o Gospode Isuse, jer si me Ti otkupio!'« (Wylie, b.3, ch. 7)

Posle toga predali su ga u ruke svetovnim vlastima i izveli na mesto pogubljenja. Pratila ga je nepregledna povorka, stotine naoružanih ljudi, sveštenika i biskupa u skupocenim odeždama, ali i stanovnika Konstance. Kada je bio privezan za stub na lomači i sve bilo spremno da se vatra zapali, mučenika su još jednom pozvali da odbaci svoje zablude i spase svoj život. Hus je odgovorio: »Koje zablude treba da odbacim? Ne osećam se kriv ni za jednu. Pozivam Boga kao svedoka da je sve što sam napisao ili propovedao bilo sračunato da spase duše od greha i propasti; zato ću s posebnom radošću svojom krvlju posvedočiti za onu istinu o kojoj sam pisao i propovedao.« (Isto, b.3, ch. 7) Kada je plamen počeo da liže svuda oko njega, zapevao je: »Isuse, Sine Davidov, budi mi milostiv!« Nastavljao je da peva sve dok njegov glas nije zauvek utihnuo.

Čak su i njegovi neprijatelji bili zadivljeni njegovim herojskim držanjem. Neki revnosni papista, opisujući Husovo, ali i mučeništvo Jeronima, koji je umro kratko vreme posle njega, ovako govori: »Obojica su se ponašala postojano, kada im se približio poslednji čas. Pripremali su se za oganj kao da odlaze na svadbenu gozbu. Nisu ispustili nijedan krik bola. Kada su se plamenovi razgoreli, počeli su da pevaju himne, i jedva da je žestina ognja mogla zaustaviti njihovo pevanje.« (Isto, b. 3, ch. 7)

Kada je Husovo telo potpuno izgorelo, njegov pepeo, zajedno sa zemljom na kojoj je spaljen, bio je prikupljen i bačen u Rajnu, a ona ga je odnela u okean. Njegovi progonitelji uzaludno su maštali o tome kako su uspeli da iskorene istine koje je propovedao. Nisu ni sanjali da je pepeo koji je toga dana odnesen u more bio sličan semenu koje će biti posejano u svim zemljama na svetu; da će i u do tada nepoznatim zemljama doneti bogatu žetvu svedoka za istinu. Glas koji se čuo u saborskoj dvorani u Konstanci stvorio je odjeke koji će se čuti kroz sve buduće vekove. Husa više nije bilo, ali istina za koju je umro nikada neće propasti. Njegov primer vere i čvrstine ohrabriće mnoge da, iako suočeni s mučenjem i smrću, odlučno stanu na stranu istine. Njegovo pogubljenje celome svetu pokazalo je podmuklu svirepost Rima. Neprijatelji istine, iako tada to još nisu znali, unapredili su delo koje su uzaludno pokušavali da unište.

Međutim, još jedna lomača bila je zapaljena u Konstanci. Još jedan svedok je svojom krvlju morao da posvedoči za istinu. Jeronim, opraštajući se sa Husom prilikom njegovog odlaska na Sabor, pozvao ga je da bude hrabar i čvrst, izjavljujući da će mu pohitati u pomoć, ako bude izložen bilo kakvoj opasnosti. Kada je čuo da je reformator zatvoren,

verni učenik odmah je počeo da se sprema da ispuni svoje obećanje. Bez propusnice krenuo je na put u Konstancu, praćen samo jednim pratiocem. Kada je u grad stigao, uverio se da je jedino sebe izložio opasnosti i da ne postoje nikakve mogućnosti da učini bilo šta da oslobodi Husa. Pobegao je iz grada, ali je prilikom povratka kući bio uhvaćen, okovan u lance i u pratnji čete vojnika vraćen u Konstancu. Prilikom prvog pojavljivanja pred saborom, njegovi pokušaji da odgovori na optužbe protiv sebe bili su dočekani uzvicima: »Na lomaču s njime! U oganj!« (Bonnechose, vol 1, p. 234) Bio je bačen u tamnicu, okovan u položaju koji mu je izazivao velike patnje, i hranjen samo hlebom i vodom. Posle nekoliko meseci tamnovanja, okrutnosti kojima je u zatvoru bio izložen izazvale su bolest koja je ugrozila njegov život, pa su njegovi neprijatelji, plašeći se da će umreti, ublažili svoju surovost, ali je još godinu dana ostao zatvoren.

Husova smrt nije donela rezultate kojima su se papisti nadali. Nepoštovanje njegove propusnice izazvalo je buru negodovanja, pa je Sabor, iz sigurnosnih razloga zaključio da će, umesto da spali Jeronima, pokušati da ga prinudi da se odrekne svoje vere. Bio je izveden pred Sabor, i stavljen pred izbor, da se odrekne ili da umre na lomači. U početku tamnovanja smrt bi mu izgledala kao milostivo rešenje u upoređenju sa strašnim patnjama kojima je bio izložen; ali sada, oslabljen bolešću, surovostima zatvorskog života, mučen strahovanjima i neizvesnošću, odvojen od prijatelja, obeshrabren Husovom smrću, Jeronim je popustio i pristao da se pokori Saboru. Zavetovao se da će priznati katoličku veru i prihvatiti odluku kojom su osuđene sve Viklifove i Husove doktrine, osim onih »svetih istina« koje su propovedali. (Isto, vol. 2, p. 141)

Jeronim je na ovaj način pokušao da priguši glas svoje savesti i izbegne osudu. Međutim, u usamljenosti svoje ćelije mnogo jasnije je sagledao sve što je učinio. Setio se Husove hrabrosti i vernosti, i kao suprotnost tome, svoga poricanja istine. Setio se božanskog Učitelja i svog obećanja da će Mu služiti, Učitelja koji je njega radi pretrpeo smrt na krstu. Pre odricanja, usred svih svojih patnji, nalazio je utehu u obećanju da će mu Bog biti naklonjen, ali sada su kajanje i sumnja mučili njegovu dušu. Znao je da će morati da se odriče još mnogo puta, pre nego što uspostavi mir s Rimom. Put kojim je pošao mogao je da se završi jedino potpunim otpadom. Odlučio je: neće se odreći svoga Gospoda da bi izbegao kratko vreme stradanja.

Uskoro je ponovo bio izveden pred Sabor. Njegova pokornost nije zadovoljila njegove sudije. Njihova krvožednost, pojačana Husovom smrću, zahtevala je novu žrtvu. Jedino će neograničenim odbacivanjem istine Jeronim moći da sačuva život! Međutim, on je već odlučio da potvrdi svoju veru i pođe u plamen za svojim bratom mučenikom.

Povukao je svoje ranije odricanje i, kao čovek na samrti, svečano zatražio priliku da se brani. Plašeći se delovanja njegovih reči, prelati su uporno zahtevali da samo potvrdi ili odrekne opravdanost podignutih optužbi. Jeronim je protestovao protiv takve surovosti i nepravde. Uzviknuo je: »Vi ste me držali tri stotine i četrdeset dana u strašnoj tamnici, u nečistoći, u nezdravim okolnostima, u smradu, u krajnjoj oskudici svega; i onda me izvodite pred sebe, slušate moje smrtne neprijatelje, ali mene odbijate da čujete... Ako ste zaista mudri ljudi, ako ste videlo svetu, pripazite da ne grešite protiv pravde. Što se mene tiče, ja sam samo slabi smrtnik; moj život nema veliku vrednost, i kada vas pozivam da ne izreknete nepravednu presudu, govorim manje za sebe, a više za vas!« (Isto, vol. 2, pp. 146.147)

Njegov zahtev konačno je bio odobren. Jeronim je u prisutnosti svojih sudija klekao i pomolio se da božanski Duh upravlja njegovim mislima i rečima da ne kaže ništa što bi se suprotilo istini ili bilo nedostojno njegovog Učitelja. Na njemu se toga dana zaista ispunilo obećanje koje je Bog dao prvim učenicima: »I pred vlastelje i careve vodiće vas mene radi... a kada vas predaju, ne brinite se kako ćete ili šta ćete govoriti; jer će vam se u onaj čas dati šta ćete kazati. Jer vi nećete govoriti, nego Duh Oca vašega govoriće iz vas.« (Matej 10,18-20)

Jeronimove reči izazvale su zaprepašćenje i divljenje čak i njegovih neprijatelja. Celu godinu dana bio je okružen tamničkim zidinama, nije mogao da čita, pa čak ni da vidi, trpeo je velike fizičke muke i duševna strahovanja. Međutim, iznosio je svoje dokaze takvom jasnoćom i silom kao da je imao najbolju priliku da se pripremi. Ukazao je svojim slušaocima na dugi niz svetih ljudi koje su osudile nepravedne sudije. U skoro svakom naraštaju bilo je onih, koji su, trudeći se da oplemene ljude svoga vremena, bili osuđivani i proterivani, iako se kasnije pokazalo da su zasluživali čast. I samog Hrista jedan nepravedni sud osudio je kao zločinca.

Jeronim je prilikom svoga odricanja, priznao opravdanost presude izrečene Husu; sada se pokajao zbog toga i posvedočio o mučenikovoj nevinosti i svetosti. Rekao je: »Poznajem ga od njegovog detinjstva. Bio je to divan čovek, pravedan i svet, ali uprkos svojoj pravednosti bio je osuđen... I ja, i ja sam spreman da umrem: neću ustuknuti pred mučenjima, koja su mi pripremili moji neprijatelji i lažni svedoci, koji će jednoga dana zbog svojih kleveta morati da odgovaraju pred velikim Bogom, koga niko ne može prevariti.« (Bonnechose, vol. 2, p. 151)

Optužujući samoga sebe što se odrekao istine, Jeronim je nastavio: »Od svih greha koje sam učinio od svoje mladosti, nijedan ne opterećuje tako teško moje misli, nijedan me ne nagoni na tako gorko kajanje, kao onaj koji sam učinio na ovom sudbonosnom mestu, kada sam se složio s bezakoničkom presudom izrečenom Viklifu i svetom mučeniku Janu Husu, mome učitelju i mome prijatelju. Da! Priznajem od srca taj greh, i sa užasavanjem izjavljujem da sam sramotno klonuo kada sam, plašeći se smrti, osudio njihovu nauku. Ja se zato ponizno molim... svemogućem Bogu da se udostoji da mi oprosti moje grehe, a posebno taj jedan, najodvratniji od svih.« Pokazujući na svoje sudije, odlučno je izjavio: »Vi ste osudili Viklifa i Jana Husa, ne zato što su poljuljali doktrine Crkve, već jednostavno zato što su žigosali sramna dela, koja se dešavaju među sveštenstvom – njihovu raskoš, njihovu oholost, i sve poroke prelata i sveštenika. Ono što su oni tvrdili, i što je nepobitno, i ja mislim i izjavljujem kao i oni.«

Prekinuli su ga u pola reči. Prelati, drhteći od gneva, počeli su da viču: »Ima li ikakve potrebe za daljim dokazivanjem? Svojim očima gledamo najupornijega od svih jeretika!«

Jeronim je, nepokoleban olujom njihovog gneva, uzviknuo: »Šta? Ne mislite li možda da se plašim umreti? Vi ste me držali celu godinu u ovoj užasnoj tamnici, koja je strašnija i od same smrti! Postupali ste prema meni surovije nego Turčin, Jevrejin ili neznabožac, i meni živome trulo meso doslovno je otpadalo sa kostiju; a ja se ipak ne tužim, jer tužakanje ne dolikuje čoveku srca i duha, ali ne mogu da ne izrazim svoje čuđenje nad tako velikim varvarstvom prema hrišćaninu.« (Isto, vol. 2, pp. 151-153)

Ponovo se razmahala oluja gneva, i Jeronima su žurno vratili u tamnicu. Ipak, među okupljenima je bilo i ljudi na koje su Jeronimove reči ostavile dubok utisak i koji su poželeli da mu spasu život. Posetili su ga zato crkveni dostojanstvenici i ponovo nagovarali da se pokori Saboru. Obećani su mu najsjajniji izgledi kao nagrada ukoliko prestane da se protivi Rimu. Međutim, slično svome Učitelju, kada mu je bila ponuđena sva slava ovoga sveta, Jeronim je ostao nepokolebljiv.

»Dokažite mi iz svetih spisa da sam u zabludi«, rekao im je, »i ja ću se odreći svega!«

»Iz svetih spisa«, uzviknuo je jedan od kušača. »Zar bi se sve moralo prosuđivati po njima? Ko bi ih mogao razumeti sve dok ih Crkva ne protumači?«

»Zar su ljudske tradicije dostojnije poverenja od Jevanđelja našeg Spasitelja?«, odgovorio je Jeronim. »Pavle one kojima je pisao nije pozivao da slušaju ljudske tradicije, već da istražuju Pisma!«

»Jeretik!«, glasio je odgovor. »Kajem se što sam te tako dugo nagovarao. Vidim da te pokreće sam đavo!« (Wylie, b. 3, ch. 10)

Uskoro mu je bila izrečena smrtna presuda. Bio je odveden na isto mesto na kome je Hus žrtvovao svoj život. Krenuo je pevajući, a lice mu je blistalo od radosti i spokojstva. Svoj pogled upravio je prema Hristu, a smrt ga više nije užasavala. Kada je dželat, spremajući se da potpali lomaču, stao iza njega, mučenik je uzviknuo: »Dođi slobodno napred; zapali oganj pred mojim licem! Da sam se plašio ne bih bio ovde!«

Njegove poslednje reči, kada se plamen već podigao oko njega, bile su reči molitve. Povikao je: »Gospode, svemogući Oče, sažali se na mene i oprosti mi moje grehe, jer Ti znaš da sam uvek voleo Tvoju istinu!« (Bonnechose, vol. 2, p. 168) Glas se više nije čuo, ali usne su i nastavile da se pokreću u molitvi. Kada je oganj završio svoje delo, pepeo mučenika, zajedno sa zemljom na kojoj je ležao, bio je prikupljen i, kao i Husov, bačen u Rajnu.

Tako su poginule Božje verne svetlonoše. Međutim, videlo istine koju su objavljivali, sjaj njihovog herojskog primera, nije se mogao ugasiti. Ljudi bi lakše mogli naterati Sunce da se vrati po svojoj putanji nego što bi uspeli da spreče osvitanje dana, koji se već tada rađao u svetu.

Husovo pogubljenje zapalilo je plamen negodovanja i ogorčenja u Češkoj. Ceo narod je osećao da je pao kao žrtva svešteničke mržnje i careve verolomnosti. Ljudi su govorili da je bio veran učitelj istine i Sabor koji ga je osudio bio je optužen za njegovo ubistvo. Njegova nauka sada je privlačila mnogo više pažnje nego ikada pre toga. Papskim ediktima Viklifovi spisi osuđeni su na spaljivanje. Ali, oni koji su izbegli tu sudbinu bili su sada izvađeni iz svojih skrovišta i proučavani zajedno s Biblijom, ili njenim delovima koje je narod uspeo da nabavi, i tako su mnogi bili pokrenuti da prihvate reformisanu veru.

Husove ubice, ipak, nisu mogle mirno da stoje i posmatraju pobedu njegove ideje. Papa i car ujedinili su napore da skrše pokret reforme i Sigismundove armije krenule su na Češku.

Međutim, pojavio se izbavitelj. Jan Žiška, koji je odmah posle početka rata potpuno izgubio vid, i koji je uprkos tome bio jedan od najsposobnijih vojskovođa svoga vremena, postao je vođa Čeha. Uzdajući se u Božju pomoć i pravednost svoga pokreta, taj narod je uspeo da se odupre najmoćnijoj armiji koja je mogla da krene protiv njega. Car je više puta, dovodeći sveže čete, provaljivao u Češku, ali uvek je bio sramotno poražen. Husiti su se uzdigli iznad smrtnoga straha, i niko se pred njima nije mogao održati. Nekoliko godina posle početka rata umro je hrabri Žiška, ali je njegovo mesto zauzeo Prokop, takođe hrabar i uspešan vojskovođa, a u izvesnom smislu čak i sposobniji kao vođa.

Neprijatelji Čeha, znajući da je slepi ratnik umro, pomislili su da sada imaju povoljnu priliku da vrate ono što su izgubili. Papa je proglasio krstaški rat protiv Čeha, i ponovo je velika vojska navalila na Češku, ali samo zato da pretrpi još jedan strašan poraz. Proglašen je novi krstaški rat. U svim katoličkim zemljama Evrope prikupljani su ljudi, novac i oružje. Mnoštvo ljudi stupilo je pod papsku zastavu, sigurni da će konačno biti učinjen kraj husitskim jereticima. Uverena u pobedu, ogromna armija je ušla u Češku. Narod je ustao u odbranu. Dve armije su se približavale jedna drugoj toliko da ih je delila samo reka. »Krstaši su po broju bili izrazito nadmoćni, ali umesto da krenu preko reke i zametnu bitku sa husitima, zbog čega su i došli iz tolike daljine, stajali su i u tišini posmatrali protivničke ratnike.« (Wylie, b. 3, ch. 17) Onda je neki tajanstveni užas obuzeo njihove redove. Bez zadatog udarca, ova moćna vojska se raspršila kao da ju je pogodila neka nevidljiva sila. Veliki broj vojnika pao je od mača husita, koji su krenuli za beguncima, a ogroman plen dospeo je u ruke pobednika, tako da je ovaj rat, umesto da ih osiromaši, obogatio Čehe.

Posle nekoliko godina, pod novim papom, proglašen je novi krstaški rat. Kao i pre toga, ljudi i sredstva prikupljani su u svim katoličkim zemljama Evrope. Velike povlastice bile su obećane onima koji se uključe u ovaj opasni poduhvat. Puno oproštenje najgnusnijih greha bilo je ponuđeno svakom krstašu. Svima koji poginu u ratu, obećana je bogata nagrada na Nebu, a onima koji prežive čast i bogatstvo na bojnom polju. Ponovo je okupljena ogromna armija, koja je prešla granicu i ušla u Češku. Husitske snage povukle su se pred njom, uvlačeći neprijatelja sve dublje i dublje u

unutrašnjost zemlje, i navodeći ga da pobedu smatra već dobijenom. Prokopova armija konačno je zastala, okrenula se prema neprijatelju i pošla napred da prihvati bitku. Krstaši, shvativši svoju grešku, ostali su u logoru čekajući ishod. Kada se začula tutnjava točkova armije koja se približavala, čak i pre nego što su se husiti pojavili na vidiku, panika je ponovo zavladala među krstašima. Knezovi, vojskovođe i obični vojnici, oslobađajući se oružja, razbežali su se na sve strane. Uzalud je papski legat, koji je vodio invaziju, pokušavao da prikupi svoje uplašene i rasturene snage. Uprkos svojim krajnjim naporima, i on sam bio je ponesen rekom begunaca. Poraz je bio potpun, i ogroman plen ponovo je pao u ruke pobednika.

Tako se ogromna armija, koju su poslale najsnažnije zemlje Evrope, čete hrabrih ratnika, obučenih i opremljenih za rat po drugi put povukla bez ijednog udarca mačem, pred braniocima malene i sve do tada slabe države. Tu se pokazala božanska sila. Napadači su bili obuzeti nekim natprirodnim strahom. Onaj isti koji je bacio faraonove čete u Crveno more, koji je naterao u bekstvo armije Madijanaca pred Gedeonom i njegove tri čete vojnika, koji je u toku jedne noći oborio snage ohologa Asirca, ponovo je ispružio svoju ruku da rasprši snage tlačitelja. »Drhtaće od straha gde straha nema. Jer će Bog rasuti kosti onih koji ustaju na tebe. Ti ćeš ih posramiti, jer ih Bog odvrže.« (Psalam 53,5)

Papske vođe, očajne što nisu postigle pobedu oružjem, konačno su pribegle diplomatiji. Sklopljen je kompromis, po kome su Česi, iako im je bila zagarantovana sloboda savesti, ipak bili stavljeni pod vlast Rima. Česi su postavili četiri uslova za mir s Rimom: slobodno propovedanje Biblije, pravo cele Crkve na hleb i vino prilikom deljenja Gospodnje večere, upotrebu maternjeg jezika prilikom bogosluženja; isključenje sveštenika iz svih svetovnih položaja i vlasti, i da u slučaju zločina, civilni sudovi imaju pravo suđenja i klericima i laicima. Papske vlasti konačno su se »složile da četiri husitska mirovna zahteva budu prihvaćena, ali da pravo njihovog objašnjavanja, što znači, određivanja njihovog preciznog sadržaja, treba da pripada crkvenom saboru – drugim rečima, papi i caru.« (Wylie, b. 3, ch. 18) Na toj osnovi sklopljen je mirovni ugovor, a Rim je licemerstvom i prevarom stekao ono što je propustio da zadobije ratom, jer je, uzimajući pravo da sam tumači husitske ugovorne tačke, kao što je to bio slučaj i sa Biblijom, dobio priliku da izvrće njihovo značenje u skladu sa svojim potrebama.

Veliki deo češkog naroda, videći da su njihove slobode prodate, nije se mogao složiti s ugovorom. Pojavile su se podele i razdori, što je dovelo i do međusobnih sukoba i krvoprolića. U tom sukobima pao je plemeniti Prokop, a češke slobode su propale.

Sigismund, izdajnik Husa i Jeronima, postao je sada češki kralj, i bez obzira na svoju zakletvu da će braniti prava Čeha, uložio je sve snage da uvede katolicizam. Međutim, njegova podložnost Rimu nije mu donela mnogo koristi. U razdoblju od dvadeset godina njegov život bio je ispunjen naporima i opasnostima. Njegove armije su bile iscrpljene, a njegove riznice ispražnjene dugim i besplodnim ratovanjem, a onda, pošto je u miru vladao samo godinu dana, umro je, ostavljajući kraljevstvo na ivici građanskog rata, a potomstvu ime žigosano teškim teretom srama.

Bune, sukobi i krvoprolića nastavljali su se i dalje. Strane armije ponovo su provaljivale u Češku, a unutrašnje podele i dalje su uznemiravale državu. Oni koji su ostali verni Jevanđelju bili su izloženi krvavim progonstvima.

Pošto su njihova nekadašnja braća, ušavši u savez sa Rimom, prihvatila njegove zablude, oni koji su ostali odani staroj veri organizovali su se kao posebna Crkva i uzeli ime »Ujedinjena braća«. Tim delom navukli su na sebe prokletstvo svih staleža. Ipak, njihova odlučnost ostala je nepokolebljiva. Prisiljeni da traže utočište u šumama i pećinama, sastajali su se da čitaju Božju Reč i održavaju bogosluženja.

Preko glasnika koje su potajno slali u razne zemlje, saznali su da tu i tamo ima »usamljenih poštovalaca istine, nekoliko u ovom mestu, nekoliko u onom, koji su izloženi kao i oni progonstvu; i da usred Alpa postoji jedna stara Crkva, koja se oslanja na Bibliju i protestuje protiv idolopokloničke pokvarenosti Rima«. (Wylie, b. 3, ch. 19) Ta vest radosno je primljena i tako je počela prepiska s valdenžanskim hrišćanima.

Verni Jevanđelju, Česi su provodili noć svoga progonstva, u najtamnijim trenucima upravljali su svoj pogled prema horizontu kao ljudi koji očekuju jutro. »Pali su im u deo teški dani, ali... sećali su se reči koje je prvi izgovorio Hus, a ponovio Jeronim, da stoleće mora proći pre nego što bude svanuo dan. Te reči su za taborićane – husite – bile isto ono što su Josifove reči bile plemenima u kući ropstva: 'Ja ću umreti, ali će vas Bog sigurno pohoditi i izvesti iz ove zemlje.'« (Isto, b. 3, ch. 19) »Završne godine petnaestog stoleća svedočile su o laganom, ali sigurnom rastu crkava Ujedinjene braće. Iako daleko od stvarne slobode, ipak su uživali komparativan mir. U početku šesnaestog stoleća imali su već dve stotine svojih crkava u Češkoj i Moravskoj.« (Ezra Hall Gillett, *Life and Times of John Huss*, vol. 2, p. 570) »Tako je značajan bio ostatak koji je, izbegavši razorni gnev ognja i mača, dobio priliku da vidi svitanje dana koji je Hus prorekao.« (Wylie, b. 3, ch. 19)

7. poglavlje

LUTER SE ODVAJA OD RIMA

Martin Luter zauzima istaknuto mesto među onima koji su bili pozvani da izvedu Crkvu iz tame zablude na svetlost čiste vere. Revan, vatren i odan, zato što nije znao za drugi strah osim straha Božjega i nije priznavao drugi temelj vere osim Svetoga pisma, Luter je bio pravi čovek za svoje vreme; preko njega Bog je obavio veliko delo reformisanja Crkve i prosvetljenja sveta.

Luter je, kao i prvi vesnici Jevanđelja, poticao iz redova siromaha. Svoje rane godine proveo je skromnom domu nemačkog seljaka. Njegov otac svakodnevnim teškim radom u rudniku zarađivao je sredstva za njegovo školovanje. Želeo je da mu sin postane pravnik, ali je Bog odlučio da od njega načini graditelja velikog hrama koji se polako gradio kroz vekove. Teškoće, odricanja i stroga disciplina predstavljali su školu u kojoj je Beskrajna mudrost pripremala Lutera za značajnu misiju njegovog života.

Luterov otac je bio čovek snažnog i aktivnog uma, velike snage karaktera, pošten, odlučan i otvoren. Bio je veran svome shvatanju dužnosti i nije se obazirao na posledice. Njegov nepokvareni zdrav razum navodio ga je da sa nepoverenjem gleda na monaški sistem. Bio je veoma nezadovoljan kada je Luter, bez njegove saglasnosti, stupio u manastir; tek posle dve godine otac se pomirio sa sinom, ali je čak i tada njegovo mišljenje ostalo nepromenjeno.

Luterovi roditelji poklanjali su veliku pažnju obrazovanju i vaspitanju svoje dece. Trudili su se da ih pouče poznavanju Boga i primeni hrišćanskih vrlina. Očeve molitve često su se uzdizale Bogu u prisutnosti sina tako da dete zapamti Gospodnje ime i jednoga dana pomogne u širenju Njegove istine. Roditelji su željno koristili svaku priliku koju im je omogućio njihov teški život za negovanje moralne i intelektualne kulture. Ulagali su ozbiljne i istrajne napore da svoju decu pripreme za pobožan i koristan život. Čvrstina i snaga karaktera ponekad ih je navodila da u svojoj strogosti predaleko odu, ali je i sam reformator, iako svestan da su u nekim oblastima grešili, u njihovoj strogosti nalazio više pozitivnih nego negativnih činilaca.

U školi, u koju je bio poslat još u ranom detinjstvu, prema Luteru su postupali grubo, čak surovo. Siromaštvo njegovih roditelja bilo je toliko veliko da je nekako u vreme, kada je iz svoga doma prešao na školovanje u drugi grad, ponekad morao pevanjem od vrata do vrata da zarađuje svoju hranu, pa je često patio od gladi. Mračna, sujeverna shvatanja o religiji, koja su u to vreme preovladavala, ispunjavala su ga strahom. Noću je ležao žalosna srca, gledajući sa strahom i drhtanjem u mračnu budućnost, obuzet neprekidnim užasom pri pomisli na Boga kao strogog, nepopustljivog sudiju, surovog tiranina, umesto kao na ljubaznog nebeskog Oca.

Luter je, iako izložen mnogim i velikim obeshrabrenjima, odlučno grabio napred prema visokim merilima moralnog i intelektualnog savršenstva koje je privlačilo njegovu dušu. Bio je gladan i žedan znanja, a ozbiljna i praktična priroda njegovog uma navodila ga je da želi ono što je trajno i korisno, umesto onoga što je upadljivo i površno.

Kada se, u svojoj osamnaestoj godini, upisao na univerzitet u Erfurtu, položaj mu je već bio povoljniji i izgledi bolji nego prethodnih godina. Roditelji, koji su štednjom i marljivošću osigurali dovoljno sredstava za život, sada su bili u stanju da mu pruže svaku potrebnu pomoć. Uticaj razboritih prijatelja donekle je ublažio mračne posledice njegovog ranijeg vaspitanja. Sada se prihvatio izučavanja najboljih autora, marljivo prikupljajući i pamteći njihove najznačajnije misli i pretvarajući mudrost mudrih u svoju. Uprkos strogoj disciplini svojih nekadašnjih učitelja, vrlo rano budio je nadu da će se istaći, pa je sada u povoljnijim okolnostima njegov um počeo da se brzo razvija. Razvijeno pamćenje, živa mašta, sposobnost zdravog rasuđivanja, neumorno zalaganje, uskoro su ga uvrstili u red najboljih studenata. Intelektualna disciplina pomogla mu je da umno sazri i stekne živahnost uma i oštrinu shvatanja koje će ga pripremiti za kasnije sukobe u životu.

Strah Gospodnji ispunjavao je Luterovo srce, osposobljavajući ga da ostane istrajan u namerama i čineći da bude duboko ponizan pred Bogom. Uvek je bio svestan da zavisi od božanske pomoći i nije propuštao da svaki dan započne molitvom, moleći se od srca da ga Bog vodi i podržava. Često je govorio: »Usrdna molitva zamenjuje više od polovine učenja!« (D'Aubigné, b. 1, ch. 2)

Dok je jednoga dana pregledao knjige u univerzitetskoj biblioteci, Luter je otkrio latinsku Bibliju. Takvu knjigu nikada pre toga nije video. Nije znao čak ni da postoji. Slušao je delove Jevanđelja i Poslanica, koje su sveštenici čitali narodu za vreme javnog bogosluženja, i pretpostavljao da je to cela Biblija. Sada, prvi put, gledao je celokupnu Božju Reč. S pomešanim osećanjem strahopoštovanja i čuđenja okretao je njene svete stranice; ubrzanog pulsa i uzbuđenog srca sam je čitao reči života, povremeno zastajući da uzvikne: »O, kada bi mi Bog dao da imam ovakvu knjigu!« (Isto, b. 2, ch. 2) Nebeski anđeli bili su pored njega, a zraci svetlosti s Božjeg prestola otkrivali su njegovom razumu riznice istine. Uvek je strahovao da će uvrediti Boga, ali je sada, kao nikada pre toga, postao duboko svestan svog grešnog stanja.

Iskrena želja da se oslobodi greha i uspostavi mir s Bogom navela ga je da konačno stupi u manastir i posveti se monaškom životu. Ovde je bio primoran da obavlja najniže dužnosti i prosi od kuće do kuće. Bio je u godinama kada čovek najviše čezne za poštovanjem i ugledom, pa su ove ponižavajuće službe duboko vređale njegova urođena osećanja; ipak, strpljivo je podnosio sva ova poniženja, verujući da su neophodna zbog njegovih greha.

Svaki trenutak, koji je mogao da odvoji od svojih svakodnevnih dužnosti, koristio je za učenje, uskraćujući sebi san i gunđajući čak i zbog vremena koje je trošio na svoje oskudne obroke. Iznad svega uživao je u proučavanju Božje Reči. Pronašao je Bibliju vezanu lancem za manastirski zid, i vrlo često joj se vraćao. Što se više osvedočavao u svoju grešnost, to se usrdnije trudio da svojim delima zaradi oproštenje i stekne mir. Živeo je vrlo strogim načinom života, pokušavajući da postom, bdenjem i bičevanjem suzbije zle strane svoje prirode, od kojih ga ni monaški život nije uspevao da oslobodi. Nije se ustezao ni od koje žrtve kojom bi mogao dostići onu neporočnost srca, koja bi ga osposobila da bude prihvaćen pred Bogom. Kasnije je objašnjavao: »Bio sam zaista pobožan monah i sledio sam pravila svoga reda strože nego što mogu rečima opisati. Ako bi ikada monah, svojim monaškim delima, mogao da stekne Nebo, ja bih sigurno dobio pravo na to... Da sam još nešto duže ostao u tome, moja ispaštanja dovela bi me do smrti.« (Isto, b.

2, ch. 3) Ova stroga samodisciplina doprinela je da izgubi snagu i počne da pati od užasnih grčeva od kojih se nikada nije potpuno oporavio. Međutim, svi napori njegove napaćene duše nisu mu donosili olakšanje. Na kraju se našao na ivici očajanja.

Kada mu je izgledalo da je sve izgubljeno, Bog mu je podigao prijatelja i pomoćnika. Pobožni Štaupic obratio je njegovu pažnju na Božju Reč i pozvao ga da svoju pažnju odvrati od samoga sebe, da prestane da razmišlja o beskrajnim kaznama za kršenje Božjeg zakona i da gleda na Isusa, Spasitelja koji će mu oprostiti grehe. »Umesto da mučiš sebe zbog svojih grehova, baci se u naručje svoga Otkupitelja. Osloni se na Njega, na pravednost Njegovog života, na pomirenje ostvareno Njegovom smrću... Poslušaj Božjeg Sina! On je postao čovek da bi te uverio u Božju naklonost.« »Ljubi Onoga koji je prvi ljubio tebe!« (Isto, b. 2, ch. 4) Tako je govorio ovaj glasnik milosti. Njegove reči duboko su uticale na Luterove misli. Posle mnogih borbi sa svojim ukorenjenim slabostima, bio je konačno u stanju da shvati istinu, i mir se uselio u njegovu izmučenu dušu.

Luter je bio posvećen za sveštenika, pozvan da izađe iz manastira i prihvati službu profesora na Univerzitetu u Vitenbergu. Ovde se posvetio proučavanju Pisma na izvornim jezicima. Počeo je da drži predavanja o Bibliji, a značenje Psalama, Jevanđelja i Poslanica postajalo je razumljivo mnoštvu oduševljenih slušalaca. Štaupic, njegov prijatelj i starešina, pozivao ga je da stane za propovedaonicu i objavljuje Božju Reč. Luter je oklevao, osećajući se nedostojnim da govori narodu u Hristovo ime. Tek posle dužeg opiranja pristao je da se odazove nagovaranju svojih prijatelja. Postao je dobar poznavalac Božje Reči i Božja blagodat počivala je na njemu. Svojom rečitošću je oduševljavao slušaoce, jasnoćom misli i silom reči kojima je objavljivao istinu osvedočavao je njihov um, a svojom vatrenošću dirao njihova srca.

Luter je i dalje bio pravi sin papske Crkve i nije ni pomišljao da bi ikada mogao da postane nešto drugo. Božje proviđenje navelo ga je da poseti Rim. Pošao je na putovanje pešice, i usput noćivao u manastirima. U jednom manastiru u Italiji zadivio se bogatstvu, veličanstvenosti i raskoši pred kojom se našao. Zahvaljujući kneževskim prihodima, monasi su boravili u sjajnim stanovima, odevali se najbogatijim i najskupljim odeždama, i gostili za raskošno postavljenim trpezama. S bolnom zabrinutošću Luter je upoređivao ove prizore sa samoodricanjima i teškoćama iz svog života. Zapao je u nedoumice.

Konačno je u daljini ugledao grad na sedam brežuljaka. Duboko uzbuđen, bacio se ničice na zemlju i uzviknuo: »Sveti Rime, pozdravljam te!« (Isto, b. , ch. 6) Ušao je u grad, posećivao crkve, slušao neobične priče koje su ponavljali sveštenici i monasi i obavljao sve obrede koji su se od njega zahtevali. Na sve strane mogao je da posmatra prizore koji su ga ispunjavali zaprepašćenjem i užasom. Zapazio je da bezakonje vlada u sveštenićkim redovima. Slušao je nepristojne šale viših sveštenika, užasavao se njihovog strašnog bogohuljenja, koje su ispoljavali čak i za vreme mise. U susretima sa monasima i građanima, zapažao je raskalašnost i razvrat. Svuda je, umesto svetosti nailazio na svetogrđe. Pisao je o tome: »Niko ne može ni zamisliti kakvi se gresi i kakva bogohulna dela čine u Rimu; čovek ih mora videti i čuti da bi verovao. Zato ljudi imaju običaj da kažu: ‘Ako postoji pakao, onda je Rim sagrađen iznad njega, to je ambis iz koga izlaze svi gresi!’« (Isto, b. 2, ch. 6)

Dekretom, koji je tek bio izdat, papa je obećao oproštenje greha svim vernicima koji se na kolenima popnu »Pilatovim stepenicama« za koje su tvrdili da je njima sišao naš Spasitelj, kada je napuštao rimski sud, i koje su na čudesan način iz Jerusalima bile prenesene u Rim. Luter se jednoga dana pobožno penjao tim stepenicama, kada mu se iznenada učinilo da čuje neki gromoviti glas kako mu govori: »Pravednik će od vere živ biti!« (Rimljanima 1,17) Skočio je na noge i ispunjen stidom i užasom, požurio se da napusti to mesto. Te reči nikada nisu prestale da utiču na njegovu dušu. Od tog trenutka sagledavao je jasnije nego ikada veličinu zablude u kojoj živi čovek ako se oslanja na svoja dela da bi stekao spasenje, ali i neophodnost čvrste vere u Hristove zasluge. Njegove oči su se otvorile i nikada više neće se zatvarati za sve zablude papstva. Kada je okrenuo svoje lice od Rima, okrenuo se i srcem od njega, i od toga vremena odvajanje je postajalo sve vidljivije, dok konačno nije prekinuo sve veze s papskom Crkvom.

Posle povratka iz Rima Luter je na univerzitetu u Vitenbergu dobio titulu doktora teologije. Sada je bio slobodan da se, više nego ikada pre toga, posveti Svetom pismu koje je voleo. Svečano se zavetovao da će u sve dane svoga života pažljivo proučavati i verno propovedati Božju Reč, a ne izreke i nauku papa. Više nije bio samo obični monah ili profesor, već ovlašćeni vesnik Biblije. Bio je pozvan da kao pastir hrani Božje stado, koje je bilo gladno i žedno istine. Odlučno je izjavio da hrišćani ne smeju prihvatati nijednu nauku osim one koja se temelji na autoritetu Svetoga pisma. Ove reči udarile su u sam temelj papske prevlasti. One su sadržale osnovna načela reformacije.

Luter je sagledao opasnost koja preti od uzdizanja ljudskih teorija iznad Božje Reči. Neustrašivo je ustao protiv spekulativnog neverovanja skolastika i usprotivio se filozofiji i teologiji koje su već tako dugo svojim uticajem podjarmljivale narod. On je takav pristup proučavanju proglasio ne samo bezvrednim, već i štetnim, i pokušao je da misli svojih slušalaca odvrati od mudrovanja filozofa i teologa i privuče ih večnim istinama koje su iznosili proroci i apostoli.

Dragocena je bila poruka koju je objavljivao željnom mnoštvu koje je gutalo svaku njegovu reč. Nikada pre toga njihove uši nisu slušale takve pouke. Radosne vesti o Spasiteljevoj ljubavi, sigurnost u oproštenje i mir zaslugom Njegove pomiriteljske krvi, radovale su srce naroda i nadahnjivale ga besmrtnom nadom. U Vitenbergu je zapaljena svetlost čiji će zraci dopreti i do najudaljenijih krajeva Zemlje, i čiji sjaj će se povećavati sve do kraja sveta.

Međutim, svetlost i tama ne mogu se uskladiti. Između istine i zablude postoji nepomirljivi sukob. Uzdizati i braniti jedno znači napadati i rušiti drugo. Naš Spasitelj je sam izjavio: »Ne mislite da sam Ja došao da donesem mir na zemlju;

nisam došao da donesem mir, nego mač!« (Matej 10,34) Luter je nekoliko godina posle početka reformacije izjavio: »Bog me ne vodi, On me gura napred. On me nosi. Ja nisam svoj gospodar. Želeo bih da živim povučeno, ali sam bačen usred buna i revolucija.« (D'Aubigné, b. 5, ch. 2) Upravo je trebalo da bude pozvan u bitku.

Rimska crkva je od Božje blagodati načinila robu za prodaju. Stolovi menjača novca (Matej 21,12) bili su stavljeni pored njenih oltara, a vazduh se prolamao od vike kupaca i prodavaca. Pod izgovorom da se prikupljaju sredstva za građenje crkve svetoga Petra u Rimu, oproštajnice za greh bile su javno ponuđene na prodaju i to po nalogu samoga pape. Po cenu zločina trebalo je graditi hram u kome će biti održavana bogosluženja, a ugaoni kamen trebalo je postaviti po cenu bezakonja! Međutim, upravo sredstva koja je Rim prihvatio za svoje uzdizanje zadala su smrtonosni udarac njegovoj moći i veličini. Upravo je to pokrenulo najodlučnijeg i najuspešnijeg od svih neprijatelja papstva, i započelo bitku koja je potresla papski presto i uzdrmala trostruku tijaru na pontifeksovoj glavi.

Tecel, službenik postavljen da vodi prodaju oproštajnica u Nemačkoj, bio je proglašen krivim za najpodlije zločine protiv društva i protiv Božjeg zakona, ali pošto je izbegao kaznu koja je odgovarala njegovim zločinima, dobio je zadatak da unapređuje papine koristoljubive i nesavesne planove. S velikom bezočnošću ponavljao je najbestidnije laži i pričao čudesne priče da prevari neuki, lakoverni i sujeverni narod. Da su ljudi imali Božju Reč sigurno ne bi bili tako prevareni. Da bi ostali pod vlašću papinstva, da bi se uvećala moć i bogatstvo njihovih častoljubivih vođa, Biblija im je bila uskraćena. (vidi: John C.L. Gieseler, *A Compendium of Ecclesiastical History*, per. 4, sec. 1, par. 5)

Kada je Tecel ulazio u grad, pred njim je išao glasnik, koji je najavljivao: »Božja blagodat i blagodat Svetoga oca su na vašim vratima!« (D'Aubigné, b. 3, ch. 1) Narod je s dobrodošlicom dočekivao hulnika samozvanca tako kao da se sam Bog spustio s Neba među njih. U crkvi je započela besramna trgovina, a Tecel je, stupivši na propovedaonicu, uzdizao oproštajnice kao najdragoceniji dar od Boga. Govorio je da će zaslugom tih potvrda o oproštenju svi gresi kupca, koje on od tada poželi da učini, već biti oprošteni, tako da mu čak ni pokajanje neće biti potrebno.« (Isto, b.3, ch. 1) I više nego to, uveravao je on svoje slušaoce, oproštajnice imaju moć da spasu ne samo žive, nego i mrtve; da će upravo u trenutku, kada novac zvekne na dnu njegovog kovčega, duša u čiju je korist uplaćen biti puštena iz čistilišta i krenuti prema Nebu (vidi: K.R. Hagenbach, *History of the Reformation*, vol. 1, p. 96).

Kada je Simon zatražio od apostola da kupi moć da čini čuda, Petar mu je odgovorio: »Novci tvoji s tobom da budu na pogibao, što si pomislio da se dar Božji može dobiti za novce.« (Dela 8,20) Međutim, hiljade su željno prihvatile Tecelovu ponudu. Zlato i srebro počelo je da se sliva u njegovu riznicu. Spasenje koje se može kupiti novcem sticano je mnogo lakše od onoga koje je zahtevalo pokajanje, veru i istrajan napor da se čovek odupre zlu i da ga pobedi.

Nauka o oproštajnicama naišla je na otpor obrazovanih i pobožnih ljudi u Rimskoj crkvi, jer mnogi nisu imali poverenja u nedokazano tvrđenje koje se toliko suprotilo i razumu i otkrivenju. Nijedan visoki sveštenik nije se usudio da podigne svoj glas protiv ove nezakonite trgovine; ali duboko u duši ljudi su postali uznemireni i nesigurni, i mnogi su se željno pitali neće li Bog delovati preko nekog svog oruđa da očisti svoju Crkvu.

Luter se, iako i dalje svim srcem na strani pape, užasnuo zbog bogohulnih izjava trgovaca oproštajnicama. Mnogi od njegovih parohijana pokupovali su potvrde o oproštenju i uskoro su počeli da dolaze svome duhovnom pastiru, da priznaju razne svoje grehe i očekuju odrešenje, ne zato što su se pokajali i želeli da promene, već na temelju oproštajnica. Luter je odbio da im da oproštaj od greha, i opomenuo ih da će propasti u svojim gresima ukoliko se ne pokaju i ne promene svoj život. Veoma zbunjeni, obratili su se Tecelu sa žalbom da njihov ispovednik ne priznaje potvrde; neki su čak smelo zahtevali da im vrati novac. Monaha je obuzeo gnev. Izrekao je najstrašnija prokletstva, naredio da se na javnim trgovima zapale vatre i izjavio da je primio »naređenje od pape da spali sve jeretike koji se usude da ustanu protiv njegovih najsvetijih oproštajnica«. (D'Aubigné, b. 3, ch. 4)

Luter je tada odlučno započeo svoje delo pobornika istine. Njegov glas je odjeknuo sa propovedaonice kao ozbiljna, svečana opomena. Prikazivao je narodu uvredljiv karakter greha, govorio da je čoveku nemoguće da svojim delima umanji krivicu ili izbegne kaznu. Ništa osim pokajanja pred Bogom i vere u Hrista ne može da spase grešnika. Hristovu blagodat nije moguće kupiti, jer je to dar koji se besplatno dobija. Savetovao je ljudima da ne kupuju oproštajnice, već da u veri gledaju prema raspetom Otkupitelju. Pričao im je o svom bolnom iskustvu kada je uzaludno pokušavao da ponižavanjem i delima pokajanja stekne spasenje, i uveravao svoje slušaoce da je stekao mir i radost samo odvraćanjem pogleda sa sebe i verovanjem u Hrista.

Kada je Tecel nastavio da trguje i daje svoje bezbožne izjave, Luter je odlučio da primeni mnogo delotvorniji protest protiv njegovih drskih zloupotreba. Prilika mu se uskoro pružila. Dvorska crkva u Vitenbergu imala je mnogo relikvija, koje su u vreme pojedinih praznika iznošene pred narod, i svi koji bi toga dana posetili crkvu i ispovedili se, dobili bi uveravanje da su im svi gresi potpuno oprošteni. U skladu sa tim, tih dana narod se u velikom broju okupljao u crkvi. Najvažniji od tih praznika, dan Svih svetih, upravo se približavao. Luter je dan pre praznika, pridružujući se mnoštvu koje je hitalo u crkvu, prikovao na njenim vratima listu od 95 teza protiv nauke o oproštajnicama. Objavio je svoju spremnost da sledećega dana na Univerzitetu brani ove teze pred svima koji smatraju za potrebno da ih napadnu.

Njegove teze privukle su opštu pažnju. Ljudi su ih stalno iznova čitali i prepričavali na sve strane. Na univerzitetu i u celom gradu, nastalo je veliko uzbuđenje. Ovim tezama je dokazano da pravo garantovanja oproštenja greha i povlačenja kazne za greh nikada nije bilo prepušteno papi ili bilo kome čoveku. Cela zamisao je bila farsa sredstvo da se iznudi novac igranjem na kartu ljudskog sujeverja sotonina izmišljotina da uništi duše svih onih koji budu poverovali u njegova

lažna obećanja. Luter je takođe pokazao da je Hristovo Jevanđelje najdragocenije blago Crkve i da se Božja blagodat, njime otkrivena, besplatno daje svima koji je traže pokajanjem i verom.

Luterove teze pozivale su na raspravu, ali se niko nije usudio da prihvati izazov. Pitanja koja je on postavio za nekoliko dana proširila su se po celoj Nemačkoj, a za nekoliko sedmica odjeknula su u celom hrišćanstvu. Mnogi odani katolici, koji su videli i osuđivali strašno bezakonje koje je preovladavalo u Crkvi, nisu znali kako da zaustave njegovo napredovanje, radosno su čitali teze, i prepoznali u njima Božji glas. Osetili su da je Gospod milostivo podigao svoju ruku da zadrži plimu pokvarenosti koja se širila iz rimske stolice. Knezovi i ljudi iz vlasti potajno su se radovali što će konačno biti zaprečen put drskoj sili koja je svima uskraćivala pravo na prigovor protiv svojih odluka.

Međutim, mnogi koji su voleli greh i sujeverje uplašili su se kada su shvatili da su razobličene zablude kojima je umirivan njihov strah. Lukavi teolozi, ometeni u svom poslu odobravanja zločina, videći da je njihov dohodak doveden u pitanje, gnevno su počeli da brane svoje nedokazane tvrdnje. Reformator je morao da se suoči s ogorčenim tužiocima. Neki su ga optužili da je prenagljeno i nepromišljeno delovao. Drugi su izjavljivali da ga ne vodi Bog, već taština, oholost i drskost. On je odgovarao: »Ko još nije svestan da čovek kao čovek vrlo retko može da objavi neku svoju novu misao bez nekog makar prividnog ponosa i da pri tome ne bude optužen da izaziva svađu?... Zašto su Hristos i mučenici bili pobijeni? Zato što je izgledalo da oholo osuđuju mudrost svoga vremena; zato što šire novotarije, a prethodno nisu ponizno zatražili savet od predstavnika starih mišljenja.«

Zatim je ponovo dodao: »Sve što budem činio biće učinjeno ne mudrošću čoveka, već po Božjem savetu. Ako to delo bude od Boga, ko će ga zaustaviti? Ako ne bude, ko će ga unaprediti? Ne moja volja, ne njihova, ne naša; nego Tvoja volja, o sveti Oče, koji si na nebesima!« (Isto, b. 3, ch. 6)

Iako je Božji Duh pokrenuo Lutera da započne svoje delo, ono nije moglo da napreduje bez oštrih sukoba. Prigovori neprijatelja, njihovo pogrešno predstavljanje njegovih namera, njihove nepravedne i zlonamerne primedbe o njegovom karakteru i pobudama, sve to sručilo se na njega kao sveopšta poplava, i nije ostajalo bez uticaja. Smatrao je da će se narodne starešine, i u Crkvi i u školama, radosno sjediniti s njim u naporima da reforma bude izvedena. Ohrabrujuće reči potekle od ljudi na visokim položajima nadahnjivale su ga radošću i nadom. U mašti je već gledao svetlije dane koji će svanuti u Crkvi. Međutim, ohrabrenja su ubrzo bila zamenjena prigovorima i osudama. Mnogi crkveni i državni dostojanstvenici bili su osvedočeni u istinitost njegovih teza, ali uskoro su shvatili da će prihvatanje tih istina zahtevati velike promene. Prosvetliti i reformisati narod u stvari znači potkopati autoritet Rima, zaustaviti hiljade potoka koji su se slivali u njegovu riznicu, i na taj način u velikoj meri ograničiti rasipnost i raskoš papskih starešina. Osim toga, naučiti ljude da misle i deluju kao odgovorna bića, a da spasenje očekuju samo od Hrista, značilo bi rušiti pontifeksov presto i potkopavati autoritet njegovih branitelja. Iz tog razloga odbacili su znanje koje im je Bog ponudio i svrstali se protiv Hrista i istine, protiveći se čoveku koga im je On poslao da ih prosvetli.

Luter je drhtao dok je razmišljao o sebi – jedan čovek protiv najmoćnije sile na Zemlji! Ponekad je bio u nedoumici da li ga je zaista Bog pokrenuo da ustane protiv autoriteta Crkve. Kasnije je ovako pisao: »Ko sam bio ja da se suprotstavim papinom veličanstvu, pred kojim... su drhtali kraljevi zemaljski i ceo svet? ...Niko ne može znati kako je moje srce patilo u toku te prve dve godine, i u kakvu sam malodušnost, čak mogu reći i u očajanje, pao!« (Isto, b. 3, ch. 6) Međutim, nije se potpuno prepustio obeshrabrenju. Kada mu je ljudska podrška bila uskraćena, gledao je samo na Boga i uverio se da se s punim pouzdanjem može osloniti na tu svemoćnu ruku.

Luter je jednom prijatelju reformacije ovako pisao: »Mi se ni proučavanjem ni razumom ne možemo uzdići do razumevanja Pisma. Tvoja prva dužnost je da počneš da se moliš. Obrati se Gospodu da ti, po svojoj velikoj milosti, podari pravo razumevanje svoje Reči. Ne postoji nijedan drugi tumač Božje Reči osim samog Autora te Reči, jer je On sam rekao: 'I biće svi naučeni od Boga!' (Jovan 6,45) Nemoj se ničemu nadati od svog rada, od svog razumevanja, osloni se jedino na Boga i na uticaj Njegovog Duha. Veruj rečima čoveka koji je stekao takvo iskustvo!« (Isto, b. 3, ch. 7) Ova pouka ima životnu važnost za one koji osećaju da ih je Bog pozvao da drugima objave svečane istine za ovo vreme. Te istine izazvaće sotonino neprijateljstvo i otpor ljudi koji vole zablude koje je on izmislio. U sukobu sa silama zla postoji potreba za nečim većim nego što je snaga razuma i ljudske mudrosti.

Kada su se protivnici pozivali na običaje i tradiciju, ili na izjave i autoritet pape, Luter im je odgovarao Biblijom i samo Biblijom. U njoj su postojali dokazi na koje nisu mogli da odgovore, i upravo zbog toga ti robovi formalizma i sujeverja tražili su njegovu krv, kao što su i Jevreji tražili Hristovu krv. »On je jeretik«, vikali su rimski revnitelji. »Ako dozvolite tom jeretiku da živi samo još jedan sat, vi izdajete Crkvu! Neka se odmah podigne lomača za njega!« (Isto, b. 3, ch. 9) Međutim, Luter nije pao kao plen njihovog gneva. Bog mu je dao zadatak koji je morao da obavi, pa su nebeski anđeli bili poslani da ga štite. Ipak, mnogi koji su od Lutera primili dragoceno videlo istine bili su izloženi sotonskom gnevu i neustrašivo su, istine radi, podneli mučenje i smrt.

Luterova učenja privlačila su pažnju umnih ljudi po celoj Nemačkoj. Iz njegovih propovedi i spisa širili su se zraci svetlosti koji su podizali i prosvetljavali hiljade. Živa vera zauzimala je mesto mrtvog formalizma u kome je Crkva dugo tavorila. Ljudi su svakodnevno gubili poverenje u praznoverja Rima. Predrasude su se rušile. Božja Reč, s kojom je Luter upoređivao svaku nauku i svaku tvrdnju, bila je slična dvoseklom maču, i prodirala je u ljudska srca. Na sve strane osećala se želja za duhovnim napredovanjem. Na sve strane se zapažala takva glad i žeđ za pravednošću kakva se vekovima nije osećala. Oči ljudi, tako dugo usmeravane obredima i zemaljskim posrednicima, sada su se pokajnički i s verom obraćale Hristu i to Hristu raspetome.

Ovo opšte interesovanje još više je pojačavalo strahovanja papskih vlasti. Luter je primio poziv da dođe u Rim i odgovara zbog optužbe za jeres. Ova zapovest užasom je ispunila njegove prijatelje. Dobro su znali kakva mu opasnost preti u tom pokvarenom gradu, koji je već bio pijan od krvi Isusovih mučenika. Protivili su se njegovom odlasku u Rim i zatražili da se ispitivanje obavi u Nemačkoj.

Dogovor o tome konačno je sklopljen i određen papski legat koji će ispitati slučaj. U uputstvima koja je pontifeks poslao svome predstavniku bilo je naglašeno da je Luter već proglašen za jeretika. Legat je zato dobio nalog da »ga optuži i obuzda bez ikakvog odlaganja«. Ukoliko bi Luter ostao uporan, a legatu ne bi uspelo da ga dobije u svoje ruke, bio je ovlašćen da ga »proglasi osobom van zakona u svim krajevima Nemačke, i isključi iz Crkve sve koji su povezani s njim«. (Isto, b. 4, ch. 2) Papa je još naredio svom legatu, da za potpuno iskorenjivanje ove zarazne jeresi, treba da isključi iz Crkve sve, bez obzira na dostojanstvo u Crkvi ili u državi, osim samog cara, koji propuste da uhvate Lutera i njegove sledbenike, i da ih predaju osveti Rima.

U ovom slučaju pokazan je istinski duh papstva. U celom tom dokumentu nema ni traga hrišćanskim načelima, pa čak ni opšteljudskoj pravednosti. Luter se nalazio veoma daleko od Rima i nije imao nikakve mogućnosti da objasni ili odbrani svoje gledište; međutim, čak i pre nego što je njegov slučaj ispitan, bio je po kratkom postupku proglašen jeretikom, istoga dana je opomenut, optužen, suđen i osuđen; a sve to učinjeno je u organizaciji samozvanog svetog oca, jedinog vrhovnog, nepogrešivog autoriteta u Crkvi i državi.

Upravo u to vreme, kada je Luteru toliko bilo neophodno da oseti saučešće i dobije savet istinskog prijatelja, Božje proviđenje poslalo je Melanhtona u Vitenberg. Mlad, skroman i uzdržan u ponašanju, Melanhton je svojim zdravim rasuđivanjem, širokim znanjem, prijatnom rečitošću, zajedno s neporočnošću i čestitošću karaktera, zadobijao opšte divljenje i uživao visoki ugled. Ipak, sjaj njegovih talenata nije nadmašivao privlačnost njegove prirode. On je vrlo brzo postao iskren sledbenik Jevanđelja i Luterov najpouzdaniji prijatelj i dragoceni saradnik; svojom ljubaznošću, opreznošću i tačnošću dopunjavao je Lutera i njegovu hrabrost i odlučnost. Njihovo zajedništvo na poslu dodavalo je snagu reformaciji i bilo izvor velikog ohrabrenja za Lutera.

Augsburg je bio izabran kao mesto na kome će biti održano suđenje i reformator je pešice krenuo na put. Pratila su ga ozbiljna strahovanja. Otvoreno su mu pretili da će ga usput uhvatiti i ubiti, i prijatelji su ga preklinjali da se ne izlaže opasnosti. Čak su mu predlagali da za neko vreme napusti Vitenberg i da potraži utočište kod ljudi koji će ga radosno zaštititi. Međutim, on nije hteo da napusti položaj na koji ga je Bog postavio. Morao je da nastavi da uzdiže istinu ne obazirući se na oluje koje su besnele oko njega. Govorio je: »Ja sam sličan Jeremiji, čovek sukoba i prepiranja, ali što se njihove pretnje budu umnožavale, umnožavaće se i moja radost... Oni su već uništili moju čast i moj ugled. Samo mi je jedno preostalo: to je moje jadno telo, pa, neka ga uzmu, na taj način skratiće mi život za nekoliko sati. Međutim, što se tiče moje duše, nju mi ne mogu uzeti. Onaj koji želi da Hristovu reč objavljuje svetu, mora svakog trenutka očekivati smrt.« (Isto, b. 4, ch. 4)

Vest o Luterovom dolasku u Augsburg donela je veliko zadovoljstvo papskom legatu. Izgledalo je da se buntovni jeretik, koji je privlačio pažnju celoga sveta, konačno našao u vlasti Rima i legat je odlučio da mu ne dopusti da umakne. Naime, reformator nije osigurao propusnicu. Prijatelji su ga preklinjali da ne izlazi pred legata bez garantnog pisma i uložili su velike napore da ga ishode od cara. Legat je, naime, nameravao da prisili Lutera, ukoliko bude moguće, da porekne svoje reči ili, ako to ne uspe, da ga prebaci u Rim u kome bi podelio sudbinu Husa i Jeronima. Zato je preko posrednika pokušavao da ga nagovori da pred njega izađe bez propusnice, prepuštajući se tako njegovoj milosti. Međutim, reformator je to odlučno odbio. I zaista, sve dok nije dobio dokument koji mu je obećavao carevu zaštitu nije se pojavljivao pred papskim izaslanikom.

Rim je tada odlučio da primeni nov metod: pokušaće da prividnom blagošću pridobije Lutera. U svojim razgovorima s Luterom, legat je bio vrlo ljubazan, ali je zahtevao da se Luter bezuslovno pokori autoritetu Crkve i da u svemu, bez dokazivanja ili raspitivanja, napusti svaku tačku svog učenja. Međutim, nije pravilno ocenio prirodu čoveka s kojim je raspravljao. Luter je odgovarajući izrazio svoje poštovanje prema Crkvi, svoju težnju za istinom, svoju spremnost da odgovori na sve primedbe povezane sa svojim učenjim i da svoju nauku prepusti oceni nekih vodećih univerziteta. Međutim, istovremeno je protestovao protiv kardinalovog zahteva da se odrekne svoje nauke iako mu niko nije dokazao da je pogrešna.

Jedini odgovor koji je stigao, glasio je: »Odreci se, odreci se!« Reformator je dokazao da Biblija podržava njegova gledišta i odlučno je izjavio da se ne može odreći istine. Legat, nemoćan da odgovori na Luterove dokaze, ne pružajući reformatoru priliku da govori, obasuo ga je bujicom prekora, poruga, ali i laskanja, pomešanih s tradicionalnim citatima i izrekama crkvenih otaca. Luter je, videći da je razgovor, vođen na takav način, potpuno beskoristan, na kraju jedva dobio pristanak legata da svoj odgovor iznese u pismenom obliku.

»Čineći tako«, - pisao je jednom prijatelju, »optuženi dobija na dva načina: prvo, ono što je napisano moguće je dati na ocenu drugima; drugo, čovek dobija priliku da deluje na strahovanja, ako ne i na savest, oholog i brbljivog despota, koji bi ga inače nadvladao svojim zapovedničkim jezikom.« (Martin, *The Life and Times of Luther*, pp. 271.272)

Luter je prilikom sledećeg razgovora, dao jasno, kratko i snažno tumačenje svojih pogleda, potpuno potvrđeno mnogim navodima iz Svetog pisma. Pošto je glasno pročitao svoj spis, predao ga je kardinalu, ali ga je ovaj prezrivo bacio u stranu, izjavljujući da sadrži samo mnoštvo praznih reči i neodgovarajućih citata. Luter, koji je skočio na noge,

sada se suočio sa nabusitim kardinalom na njegovom tlu – na tradicijama i učenjima Crkve potpuno je oborio njegove pretpostavke.

Kada je prelat shvatio da se Luterovi dokazi ne mogu pobiti, izgubio je vlast nad sobom i gnevno uzviknuo: »'Odreci se svojih pogleda ili ću te poslati u Rim da se pojaviš pred sudijama kojima je naređeno da tvoj slučaj uzmu u postupak. Ja ću isključiti iz Crkve i tebe i sve tvoje sledbenike i svakoga koji će te u bilo koje vreme podržati!' A onda je konačno izjavio, oholim i gnevnim glasom: 'Odreci se ili se nemoj više pojavljivati!'« (D'Aubigné, London ed, b. 4, ch. 8)

Reformator se, zajedno sa svojim prijateljima odmah povukao, jasno pokazujući da se od njega ne može očekivati nikakvo odricanje. Međutim, to nije bilo ono što je kardinal nameravao. On je oholo mislio da će nasiljem naterati Lutera na pokornost. Pošto je, ostao sam sa svojim pomoćnicima, gledao je u njih, krajnje nezadovoljan neočekivanim neuspehom svojih metoda.

Luterovi napori ovom prilikom ipak nisu ostali bez pozitivnih rezultata. Mnoštvo okupljenih imalo je priliku da uporedi ova dva čoveka, da samo proceni koji se duh pokazao preko njih, ali i snagu i istinitost njihovih pogleda. Kakve li ogromne razlike! Reformator jednostavan, skroman i čvrst, stajao je u Božjoj sili, imajući istinu na svojoj strani, dok papin predstavnik, uobražen, drzak, ohol i nerazuman, nije imao nijedan jedini dokaz iz Svetog pisma, iako je gnevno vikao: »Odreci se ili ću te poslati u Rim da primiš kaznu!«

Ne uzimajući u obzir Luterovo garantno pismo, papisti su se zaverili da ga uhvate i bace u tamnicu. Prijatelji su ga uveravali da je nekorisno da produži svoj boravak u gradu, da, uz krajnju opreznost, odmah mora da se vrati u Vitenberg, tako da niko ne sazna za njegove namere. U skladu sa tim predlozima, pre zore napustio je Augsburg jašući na konju, u pratnji samo jednog vodiča koga su mu dodelile gradske vlasti. Pun mračnih slutnji potajno je prošao mračnim i tihim gradskim ulicama. Neprijatelji, budni i surovi, smišljali su njegovu propast. Hoće li izbeći zamku koju su mu pripremili? Bili su to trenuci zabrinutosti i ozbiljnih molitava. Stigao je do malih vrata na gradskim zidovima. Otvorila su se pred njim i zajedno s vodičem prošao je bez smetnji. Kada su se našli u sigurnosti izvan zidova, begunci su požurili, i kada je legat saznao za Luterov odlazak, on je već bio izvan domašaja svojih progonilaca. Sotona i njegovi izaslanici bili su pobeđeni. Otišao je čovek koga su želeli da imaju u svojoj vlasti, pobegao je kao ptica iz ptičareve zamke.

Vest o Luterovom bekstvu zaprepastila je i razgnevila legata. Očekivao je da će dobiti veliku nagradu zbog svoje mudrosti i čvrstine u postupanju prema čoveku koji je toliko uznemirio Crkvu, ali njegova nada nije se ostvarila. Svoj gnev izrazio je u pismu Fridrihu, saksonskom izbornom knezu, ogorčeno optužujući Lutera i zahtevajući da Fridrih pošalje Lutera u Rim ili da ga protera iz Saksonije.

Braneći se, Luter je zahtevao da mu legat ili sam papa Biblijom dokažu greške, i na najsvečaniji način obavezao se da će se odreći svoje nauke ukoliko se pokaže da se suproti Božjoj Reči. Izrazio je i svoju zahvalnost Bogu što ga je udostojio da strada za tako sveto delo.

Izborni knez je do tada jedva nešto znao o reformatorovoj nauci, ali na njega su uticale iskrene, snažne i jasne Luterove reči, i zato je odlučio da sve dok se reformatoru ne dokaže zabluda ostane njegov zaštitnik. Odgovarajući na zahtev koji mu je uputio legat, rekao je u svom pismu: »'Pošto se dr Martin pojavio pred vama u Augzburgu, treba da budete zadovoljni. Mi ne očekujemo da ćete pokušati da ga naterate da povuče svoje ideje ukoliko mu ne dokažete da je u zabludi. Nijedan od učenih ljudi u mojoj kneževini nije me obavestio da su doktrine dr Martina bezbožne, protivhrišćanske ili jeretičke.' Šta više, knez je odbio da pošalje Lutera u Rim, ili da ga protera iz svoje države.« (D'Aubigné, b. 4, ch. 10)

Izborni knez je shvatio da je u društvu nastupilo opšte kršenje moralnih obaveza i da je neophodno veliko delo reforme. Složene i skupe mere za obuzdavanje i kažnjavanje zločina bile bi potpuno nepotrebne, kada bi ljudi prihvatili i slušali Božje zahteve i načela prosvetljene savesti. Uvideo je da se Luter bori da postigne taj cilj i potajno se radovao što se oseća pozitivniji uticaj u Crkvi.

Osim toga, shvatio je da je Luter izuzetno uspešan kao univerzitetski profesor. Prošla je tek godina dana otkako je reformator prikovao svoje teze na vrata dvorske crkve, a već je došlo do osetnog smanjenja broja hodočasnika koji su posećivali crkvu na dan Svih svetih. Rimu su počeli da nedostaju vernici i darodavci, ali njihovo mesto zauzeli su pripadnici jedne druge grupe ljudi koji su dolazili u Vitenberg, ali ne kao hodočasnici da se poklone relikvijama, već kao studenti koji su ispunjavali njegove obrazovne ustanove. Luterovi spisi u svim krajevima probudili su novo zanimanje prema Svetom pismu, i ne samo iz svih delova Nemačke, već i iz drugih zemalja, studenti su se u velikim grupama upisivali na njegov univerzitet. Mladi ljudi, kada bi prvi put ugledali Vitenberg, »dizali bi ruke k nebu i hvalili Boga što je učinio da svetlost istine zasija iz toga grada, kao u stara vremena sa Siona, i da se odatle proširi i do najudaljenijih zemalja«. (Isto, b. 4, ch. 10)

Sve do tada, Luter je delimično odbacivao rimske zablude. Ali, kada je uporedio Sveto pismo s papinskim dekretima i propisima, zaprepastio se. Ovako je pisao o tome: »Čitam dekrete pontifeksa i... skoro da ne znam da li je papa sam antihrist, ili njegov apostol, Hristos je u tako velikoj meri pogrešno predstavljen i razapet u njima.« (Isto, b. 5, ch. 1) Ipak, u to vreme Luter je i dalje podržavao Rimsku Crkvu i nije ni pomišljao da će se ikada izdvojiti iz njenog zajedništva.

Reformatorovi spisi i njegova nauka dospeli su u sve narode u hrišćanstvu. Delo se proširilo na Švajcarsku i Holandiju. Prepisi njegovih dela stigli su u Francusku i Španiju. Njegovo učenje prihvaćeno je u Engleskoj kao reč

života. Istina se proširila i u Belgiji i Italiji. Hiljade su se budile iz svoje smrtonosne omamljenosti u radost i nadu života vere.

Rim se sve više i više gnevio zbog Luterovih napada, a neki od njegovih fanatičnih protivnika, doktora na katoličkim univerzitetima, izjavljivali su da će onome ko ubije buntovnog monaha svi gresi biti oprošteni. Jednoga dana približio se reformatoru neki stranac, koji je imao pištolj skriven ispod plašta, i upitao ga zašto hoda sasvim sam. Luter je odgovorio; »Ja se nalazim u Gospodnjim rukama. On je moja snaga i moj štit. Šta bi mi čovek mogao učiniti?« (Isto, b. 6, ch. 2) Kada je čuo ove reči, stranac je prebledeo i brzo se udaljio iz blizine nebeskih anđela.

Rim je odlučio da uništi Lutera, ali Bog je bio njegova odbrana. O njegovoj nauci svuda se pričalo – »u kolibama i u manastirima... u plemićkim zamkovima, na univerzitetima, u kraljevskim palatama«. Na sve strane ustajali su plemeniti ljudi da podrže njegove napore. (Isto, b. 6, ch. 2)

Luter je nekako u to vreme, čitajući Husova dela, ustanovio da su češki reformatori propovedali nauku o opravdanju verom, koju je i on sam pokušavao da uzdigne i proširi. Zato je rekao: »Mi svi, Pavle, Avgustin i ja, bili smo husiti i ne znajući da smo to!« Onda je nastavio: »Bog će svakako pohoditi svet, jer mu je ova istina bila objavljena pre stotinu godina, a on ju je spalio!« (Wylie, b. 6, ch. 1)

U jednom pozivu nemačkom caru i plemićima da podrže reformu hrišćanstva, Luter je ovako pisao o papi: »Strašno je posmatrati čoveka koji sebe proglašava Hristovim namesnikom, i koji se diči veličanstvenošću s kojom se ne može uporediti nijedan car! Da li to znači biti sličan siromašnome Isusu ili skromnome Petru? On je, kažu oni, gospodar sveta! Ali Hristos, čiji namesnik on želi da bude, rekao je: 'Moje carstvo nije od ovoga sveta!' Može li se vlast namesnika proširiti preko granica vlasti njegovog gospodara?« (D'Aubigné, b. 6, ch. 3)

Ovako je pisao o univerzitetima: »Mnogo se plašim da će se univerziteti pokazati kao velika vrata pakla, ukoliko se ne budu marljivo potrudili da objasne Sveto pismo, da ga urežu u srca mladih. Nikome ne savetujem da svoje dete pošalje tamo gde Sveto pismo ne uživa vrhovnu vlast. Svaka ustanova u kojoj ljudi nisu neprestano zauzeti Božjom Rečju mora da se pokvari.« (Isto, b. 6, ch. 3)

Ovaj spis brzo se širio Nemačkom i izvršio snažan uticaj na ljude. Narod se ustalasao, a mnogo su bili pokrenuti da stupe pod zastavu reformacije. Luterovi protivnici, goreći od želje za osvetom, podsticali su papu da preduzme odlučne mere protiv njega. Odlučeno je da njegova nauka odmah bude osuđena. Reformatoru i njegovim sledbenicima bilo je određeno šezdeset dana da se odreknu svojih učenja, ukoliko to ne budu učinili, svi će biti isključeni iz Crkve.

Bila je to velika kriza za reformaciju. Stotinama godina rimska pretnja isključenjem užasavala je srca moćnih vladara, a moćne imperije ispunjavala jadom i očajanjem. Svi su sa strahom i užasom gledali one na koje je bilo bačeno ovo prokletstvo; njima je bio zabranjen svaki dodir s bližnjima i bili su stavljeni izvan zakona, svako ih je mogao progoniti do istrebljenja. Luter nije bio slep za oluju koja se spremala protiv njega, ali ostao je čvrst, uzdajući se u Hrista da će mu i dalje biti podrška i štit. Sa tom verom i hrabrošću mučenika pisao je: »Šta će se uskoro dogoditi ne znam, niti želim da znam... Neka udarac padne gde treba, ja sam bez straha. Ni jedan jedini list neće pasti bez odobrenja našega Oca. Koliko više će se On postarati za nas! Vrlo je lako umreti za Reč, jer je i Reč, koja je postala telo, sama umrla. Ako budemo umrli s Njim, mi ćemo i živeti s Njim; ako budemo prošli kroz ono kroz šta je On pre nas prošao, bićemo tamo gde je i On, i zauvek boraviti s Njim!« (Isto, 3d London ed, Walther, 1840, b. 6, ch. 9)

Kada je papska bula stigla do Lutera, on je rekao: »Ja je prezirem i napadam kao bezbožnu i lažnu... Ona osuđuje samoga Hrista... Radostan sam što mogu podnositi takva zla za najbolje od svih dela. Već sada osećam veću slobodu u svom srcu; jer konačno znam da je papa antihrist, i da je njegov presto, presto samoga sotone.« (D'Aubigé, b. 6, ch. 9)

Ipak, rimska osuda nije ostala bez delovanja. Tamnica, mučenja i mač bili su sredstva dovoljna da osiguraju poslušnost. Slabi i sujeverni zadrhtali su pred papinim dekretom; pa iako je vladala sveopšta naklonost prema Luteru, mnogi su smatrali da je život suviše dragocen da bi bio izložen opasnosti zbog dela reforme. Sve je ukazivalo kao da će se reformatorovo delo uskoro završiti.

Međutim, Luter je i dalje ostao neustrašiv. Rim je bacio anatemu na njega, a svet ga je posmatrao, ne sumnjajući da će poginuti ili biti prisiljen da popusti. On je nepokolebljivom žestinom anatemu vratio natrag autoru i javno objavio svoju odluku da zauvek prekida sa Rimom. U prisutnosti mnoštva studenata, doktora, i građana svih klasa i položaja, spalio je papsku bulu i još neke dokumente koji su podržavali papsku vlast. O tome je ovako rekao: »Moji neprijatelji bili su u stanju, spaljujući moje knjige, da naude delu istine u mislima običnog naroda i unište njihove duše; zato sam i ja spalio njihove knjige. Ozbiljna bitka tek je počela. Sve do sada samo sam se igrao s papom. Počeo sam ovo delo u Božje ime; ono će se završiti bez mene, ali u Njegovoj sili.« (Isto, b. 6, ch. 10)

Na prekore svojih neprijatelja, koji su ga ismejavali zbog slabosti njegovog pokreta, Luter je odgovorio: »Ko zna nije li me Gospod izabrao i pozvao; i zar ne bi trebalo da se plaše da preziruć mene ne prezru i samoga Boga? Mojsije je bio sam prilikom izlaska iz Egipta; Ilija je bio sam za vreme vladavine cara Ahava; Isaija je bio sam u Jerusalimu; Jezekilj sam u Vavilonu... Bog nikada nije za proroka izabrao ni prvosveštenika ni bilo koga među visokim ličnostima; obično je birao ponizne i prezrene ljude, jednom čak i pastira Amosa. U svako vreme, sveti su morali da ukoravaju velikane, kraljeve, kneževe, sveštenike i mudrace, izlažući opasnosti svoj život... Ja ne kažem da sam prorok, ali tvrdim da oni treba da se plaše upravo zato što sam ja sam, a oni mnoštvo. Siguran sam u to da je Božja Reč sa mnom i da nije s njima!« (Isto, b. 6, ch. 10)

Ipak, Luter bez strašne velike unutrašnje borbe nije odlučio da se konačno odvoji od Crkve. Nekako u to vreme je pisao: »Svakoga dana sve više i više osećam kako je teško odbaciti nedoumice koje smo stekli još u detinjstvu. O, koliko mi je bola nanelo, iako sam imao Bibliju na svojoj strani, da pred samim sobom opravdam to što se moram usuditi da sam stanem protiv pape i da ga proglasim antihristom! Kakve sam sve nevolje pretrpeo u svom srcu! Koliko sam samo puta postavio sebi pitanje koje se tako često čulo sa usana papista: »Zar si ti jedini mudar? Zar svi drugi greše? Kako će to biti, ako posle svega, ukoliko si ti pogrešio i na svoju stranu privukao tolike duše, one zauvek budu proklete? Tako nekako razmišljao sam i uz sotoninu pomoć, sve dok Hristos, svojom nepogrešivom Rečju, nije učvrstio moje srce protiv tih sumnji!« (Martyn, pp. 372.373)

Papa je zapretio Luteru isključenjem iz Crkve ukoliko ne povuče svoje reči, i sada je ta pretnja bila ostvarena. Pojavila se nova bula, koja je objavila reformatorovo konačno odvajanje od Rimske Crkve, izričući nad njime pokletstvo Neba, uključujući u isto prokletstvo i sve one koji će prihvatiti njegovu nauku. Veliki sukob razbuktao se do kraja.

Protivljenje pada u deo svima onima koje Bog upotrebi da objave istine za svoje vreme. Tako je postojala istina za Luterovo vreme – istina posebno važna za to vreme; i danas postoji istina posebno važna za današnju Crkvu. Onome koji sve čini u skladu sa savetima svoje volje bilo je ugodno da ljude stavi u različite okolnosti i da im dodeli dužnosti posebno određene za vreme u kome žive i uslove u kojima se nalaze. Ukoliko budu cenili videlo koje im je dodeljeno, širi vidici istine otvoriće se pred njima. Međutim, mnogi danas ništa više ne žele istinu od papista koji su se suprotstavljali Luteru. Kao i u pređašnja vremena postoji ista spremnost za prihvatanje ljudskih teorija i tradicija umesto Božje Reči. Oni koji objavljuju istinu za ovo vremene ne smeju očekivati da će biti dočekani s većim oduševljenjem, nego što su to doživeli reformatori iz prošlih vekova. Velika borba između istine i zablude, između Hrista i sotone, zaoštravaće se sve više do kraja istorije sveta.

Isus je rekao svojim učenicima: »Kada biste bili od sveta, onda bi svet svoje ljubio; a kako niste od sveta, nego vas Ja iz sveta izabrah, zato mrzi na vas svet. Opominjite se reči koje vam Ja rekoh: nije sluga veći od gospodara svojega. Ako Mene izagnaše, i vas će izagnati; ako Moju reč održaše, i vašu će održati.« (Jovan 15,19.20) Sa druge strane, naš Gospod jasno je objavio: »Teško vama kada stanu svi dobro govoriti o vama; jer su tako činili i lažnim prorocima oci njihovi!« (Luka 6,26) Duh ovoga sveta nije danas ništa više u skladu s Hristovim Duhom nego što je bio u pređašnjim vremenima; oni koji danas objavljuju Božju Reč u svoj njenoj čistoti, neće biti primani s većom naklonošću nego oni u prohujalim vekovima. Oblici protivljenja istini mogu se menjati, neprijateljstvo može biti manje otvoreno zato što je postalo podmuklije; isto protivljenje i sada postoji i postojaće sve do kraja vremena.

8. poglavlje

LUTER PRED DRŽAVNIM SABOROM

Novi car, Karlo V, stupio je na nemački presto i izaslanici Rima požurili su da mu izraze svoja čestitanja i da ga nagovore da svoju moć upotrebi protiv reformacije. Sa druge strane, saksonski izborni knez, kome je Karlo u velikoj meri mogao da bude zahvalan za svoju krunu, molio ga je da ništa ne preduzima protiv Lutera, dok ga prethodno ne sasluša. Car se tako našao u velikoj nedoumici i neprilici. Papisti ne bi bili zadovoljni ničim manjim osim carskim dekretom kojim bi Luter bio osuđen na smrt. Izborni knez odlučno je izjavio da »ni njegovo carsko veličanstvo ni bilo koja druga ličnost nisu dokazali da su Luterovi spisi netačni«, zato je »zahtevao da se doktoru Martinu izda propusnica tako da se može pojaviti pred sudom sastavljenim od učenih, pobožnih i nepristrasnih sudija«. (D'Aubigné, b. 6, ch. 11)

Sve stranke sada su upravile svoju pažnju na Sabor nemačkih država koji je zasedao u Vormsu, kratko vreme posle izbora Karla V za nemačkog cara. Na ovom Saboru trebalo je razmatrati važna politička pitanja i interese; nemački knezovi su se, naime, prvi put suočavali sa svojim mladim vladarem na jednoj ovakvoj savetodavnoj skupštini. Iz svih nemačkih krajeva okupili su se crkveni i državni dostojanstvenici. Svetovni velikaši visokog roda, moćni i ljubomorni na svoja nasledna prava; crkveni poglavari, svesni svoje nadmoćnosti po položaju i moći; dvorski vitezovi sa svojom naoružanom pratnjom; ambasadori stranih, udaljenih zemalja – svi su se okupili u Vormsu. Rasprava o sudbini saksonskog reformatora nalazila se u središtu pažnje ovog velikog skupa.

Karlo je prethodno zatražio od izbornog kneza da dovede Lutera na zasedanje Sabora, obećavajući mu svoju zaštitu i priliku da sa merodavnim ličnostima nesmetano raspravlja o spornim pitanjima. Luter je nestrpljivo čekao da se pojavi pred carem. U to vreme njegovo zdravlje bilo je veoma narušeno, ali je ipak pisao izbornom knezu: »Ako se ne mogu zdrav pojaviti u Vormsu, mene će onako bolesnog kakav budem odneti tamo. Ako me car zove, nema nikakve sumnje da me to sam Bog poziva. Ukoliko oni požele da se protiv mene posluže nasiljem, a to je vrlo verovatno (jer me svakako nisu pozvali da bi se nečemu naučili od mene), svoju sudbinu stavljam u Gospodnje ruke. I sada je živ i vlada Onaj isti koji je tri mladića sačuvao u raspaljenoj ognjenoj peći. Ukoliko me ne bude izbavio, moj život je i tako beznačajan. Potrudićemo se samo da Jevanđelje ne bude izloženo ruganju zlih, bićemo spremni da za njega prolijemo i svoju krv samo da oni ne pobede. Nije moje da odlučujem da li ću svojim životom ili svojom smrću najviše doprineti spasenju svih... Od mene sve možete očekivati... osim da pobegnem ili da se odreknem. Pobeći ne mogu, a još manje bih se mogao odreći!« (Isto, b. 7, ch. 1)

Kada je po Vormsu počela da se širi vest da Luter treba da se pojavi pred Saborom, zavladalo je sveopšte uzbuđenje. Aleander, papski legat kome je slučaj bio posebno poveren, veoma se uzbudio i razljutio. Predviđao je da će posledice Luterovog dolaska biti kobne po papsku stranu. Ponovo voditi raspravu u slučaju u kome je papa već izrekao osuđujuću presudu značilo bi prezreti autoritet suverenog pontifeksa. Osim toga, plašio se da će rečiti i snažni dokazi ovoga čoveka navesti mnoge knezove da papinoj strani uskrate svoju podršku. Zato je kod Karla najenergičnije protestovao protiv Luterovog dolaska u Vorms. U to vreme bila je objavljena i bula kojom je proglašeno Luterovo isključenje iz Crkve; a to je, zajedno s legatovim izlaganjem, navelo cara da popusti. Napisao je pismo izbornom knezu da Luter, ukoliko se ne odrekne, mora da ostane u Vitenbergu.

Nezadovoljan ovom pobedom, Aleander se poslužio svom svojom snagom i lukavstvima da iznudi Luterovu osudu. Upornošću koja bi bila dostojna nekog uzvišenijeg cilja, naturao je ovo pitanje knezovima, prelatima i drugim učesnicima zasedanja, optužujući Lutera za »pobunu, ustanak, bezbožnost i bogohuljenje«. Međutim, njegova žestina i revnost jasno su otkrivali duh kojim je delovao. »Njega pokreću mržnja i osvetoljubivost mnogo snažnije nego revnost i pobožnost«, bilo je opšte mišljenje. (Isto, b. 7, ch. 1) Većina na saboru bila je više nego ikada sklona da s naklonošću razmotri Luterov slučaj.

Aleander je s udvostručenom revnošću podsećao cara na dužnost da sprovede papske edikte. Međutim, po nemačkim zakonima to nije moglo biti učinjeno bez saglasnosti knezova; zato je na kraju, savladan njegovom nametljivošću, Karlo pozvao legata da iznese svoj problem pred Sabor. »Bio je to veliki dan za nuncija. Sabor je bio veliki, predmet još veći. Aleander je zastupao Rim... majku i gospodaricu svih crkava.« Trebalo je da brani Petrovo kneževstvo pred okupljenim hrišćanskim kneževinama. »Raspolagao je govorničkim darom, bio je dorastao veličini prilike. Proviđenje je odredilo da Rim predstavlja i brani najsposobniji od njegovih govornika pred najveličanstvenijim sudom, pre nego što bude osuđen.« (Wylie, b. 6, ch. 4) Reformatorovi prijatelji sa izvesnim strahovanjima očekivali su kakve će posledice imati Aleanderov govor. Saksonski izborni knez nije bio prisutan, ali je po njegovoj zapovesti jedan od njegovih savetnika beležio izlaganje papinog izaslanika.

Služeći se svom snagom svoje učenosti i rečitosti, Aleander se založio da obori istinu. Iznosio je optužbu za optužbom protiv Lutera kao neprijatelja Crkve i države, živih i mrtvih, sveštenika i laika, koncila i običnih hrišćana. »Luterove zablude pružaju dovoljno razloga«, izjavio je, da se opravda spaljivanje »stotine hiljada jeretika«.

Na kraju izlaganja pokušao je da pripadnike reformisane vere izloži preziru: »Šta su svi ti luterani? Gomila drskih nastavnika, pokvarenih sveštenika, raskalašnih monaha, neupućenih pravnika, propalih plemića, zajedno s običnim narodom koga su zaveli i izopačili. Koliko je katolička stranka nadmoćnija nad njima i brojčano, i po sposobnostima i snazi! Jednodušno izglasan dekret ovog veličanstvenog skupa prosvetliće jednostavne, opomenuti drske, opredeliti kolebljive i dati snagu slabima.« (D'Aubigné, b. 7, ch. 3)

Takvim oružjem u svim vekovima bili su napadani branitelji istine. Isti dokazi se i sada upotrebljavaju protiv onih koji se usuđuju da objave, suprotno udomaćenim zabludama, jednostavna i neposredna učenja Božje Reči. »Ko su ti učitelji novih nauka?« - uzvikuju oni koji žele popularnu religiju. »Oni su neobrazovani, malobrojni, pripadnici siromašnog sloja, a ipak tvrde da imaju istinu i da pripadaju Božjem izabranom narodu! Oni su neznalice i zavedeni. Koliko je po broju i uticaju nadmoćnija naša Crkva! Koliko velikih i obrazovanih ljudi ima među nama! Koliko je više moći na našoj strani!« To su dokazi koji imaju snažan uticaj na svet; ali ništa nisu uverljiviji danas nego u dane reformatora.

Reformacija se nije, kao što mnogi smatraju, završila sa Luterom. Ona je morala da se nastavi sve do kraja istorije ovoga sveta. Luter je morao da obavi veliko delo, da i druge obasja svetlošću koja je po Božjem odobrenju rasvetlila njegov put; međutim, ni on nije dobio celokupnu svetlost koja je bila namenjena svetu. Od njegovog vremena sve do sada, nova svetlost je neprestano blistala sa stranica Svetoga pisma, nove istine su se neprestano otkrivale ljudima.

Legatov govor je ostavio snažan utisak na Sabor. Nije bilo Lutera da jasnim i uverljivim istinama Božje Reči porazi papskog viteza. Niko nije ni pokušao da ustane i brani reformatora. Došla je do izražaja jedino opšta saglasnost da se osuda ne izrekne samo njemu i njegoj nauci, već i da se, ukoliko bude moguće, potpuno iskoreni jeres. Rimu je bila pružena najpovoljnija mogućnost da odbrani svoje delo. Sve što je mogao da kaže u svoju odbranu, bilo je rečeno. Međutim, ova prividna pobeda bila je znak poraza. Od tada će se razlika između istine i zablude videti sve jasnije, što se otvorenije budu svrstavale na bojnom polju jedna protiv druge. Nikada više Rim neće stajati tako čvrsto kao tada!

Iako većina članova Sabor ne bi oklevala da Lutera prepusti osveti Rima, mnogi među njima uvideli su i osudili postojeću pokvarenost u Crkvi, i želeli da suzbiju zloupotrebe koje je nemački narod podnosio kao posledicu izopačenosti i lakomstva hijerarhije. Legat je papsku upravu predstavio u najlepšoj svetlosti. Tog trenutka Gospod je pokrenuo jednog člana Sabora da verno opiše posledice papske tiranije. Vojvoda Georg od Saksonije s plemenitom odlučnošću ustao je na ovom kneževskom skupu i poraznom tačnošću naveo papske prevare i bezakonja, i njihove strašne posledice. Na kraju je rekao:

»Ovo su samo neke od zlouporeba koje glasno viču protiv Rima. Odbacio je svaki stid i sram i njegov jedini cilj je... novac, novac, novac... tako da propovednici koji bi morali propovedati istinu ne izgovaraju ništa osim laži, i ne samo da ih podnose, već i nagrađuju, jer što je veća njihova laž, to je veći i njihov dobitak. Upravo iz tog zagađenog izvora i teku takve zagađene vode. Razvrat pruža svoju ruku da se rukuje s lakomstvom. ... Nažalost, upravo sablazni koje izazivaju sveštenici mnoge jadne duše teraju u večnu propast. Mora se izvršiti opšta reforma!« (Isto, b. 7, ch. 4)

Ni sam Luter ne bi mogao snažnije da optuži papske zloupotrebe; a činjenica da je govornik bio odlučni reformatorov neprijatelj, dala je još veći uticaj njegovim rečima.

Da su oči okupljenih mogle biti otvorene, oni bi ugledali Božje anđele u svojoj sredini, kako zracima svetlosti razgone tamu zabluda i otvaraju ljudski um i srce da prihvati istinu. Upravo je moć Boga istine i mudrosti nadvladala čak i neprijatelje reformacije i tako pripremila put za veliko delo koje je trebalo obaviti. Martin Luter nije bio prisutan, ali glas Nekoga koji je veći od Lutera odjeknuo je na tom skupu.

Sabor je odmah odredio komisiju koja će pripremiti listu papskih nameta, koji su tako teško opterećivali nemački narod. Ova lista, koja je sadržala sto i jednu pojedinost, bila je predstavljena caru sa zahtevom da odmah preduzme neophodne mere za sprečavanje tih zloupotreba. Potpisnici zahteva su izjavili: »Kakvog li gubitka hrišćanskih duša, kakvih li pljački, kakvih li iznuda, zahvaljujući sablaznima kojima je okružena duhovna glava hrišćanstva! Naša je dužnost da sprečimo propast i sramotu našeg naroda. Iz tog razloga ponizno, ali najodlučnije zahtevamo od vas da naredite hitnu opštu reformu i sprovedete njeno ostvarenje.« (Isto, b. 7, ch. 4)

Sabor je zatim zahtevao da se reformator pojavi pred okupljenima. Ne hajući za Aleanderova preklinjanja, proteste i pretnje, car se na kraju složio i Luter je bio pozvan da dođe pred Sabor. Zajedno s pozivom bila je izdata i propusnica, koja je garantovala njegov povratak na sigurno mesto. I jedno i drugo je poslano u Vitenberg po glasniku koji je bio zadužen da ga dovede u Vorms.

Luterovi prijatelji su se uplašili i uznemirili. Znajući neprijateljstvo i predrasude koje su postojale protiv njega, plašili su se da ni propusnica neće biti poštovana, pa su ga preklinjali da ne dovodi u opasnost svoj život. On je odgovorio: »Papisti ne žele moj dolazak u Vorms, već moju osudu i smrt. Ali, to ništa ne znači. Nemojte se moliti za mene, već za Božju Reč... Hristos će mi dati svoga Duha da savladam te sluge zablude. Ja sam ih prezirao za života, a pobediću ih svojom smrću. Oni se sada u Vormsu marljivo pripremaju da me nateraju da se odreknem svojih doktrina, a evo kako će izgledati moje poricanje: ranije sam govorio da je papa Hristov zamenik; sada tvrdim da je neprijatelj našega Gospoda, da je đavolov apostol.« (Isto, b. 7, ch. 6)

Luter nije morao da krene sam na ovo opasno putovanje. Osim carevog poslanika, njegova tri najodanija prijatelja odlučila su da ga prate. Melanhton je iskreno želeo da im se pridruži. Njegovo srce bilo je povezano sa Luterovim, i želeo je da ga prati, ako bude potrebno, i u tamnicu i u smrt. Međutim, njegove molbe bile su odbijene. Ako Luter bude ubijen, sve nade reformacije usredsredile bi se u ovom njegovom mladom saradniku. Reformator je rekao kada se opraštao sa Melanhtonom: »Ako se ne budem vratio, ako me moji neprijatelji budu ubili, nastavi da propovedaš, i ostani čvrst u istini. Radi umesto mene... Ako ti budeš preživeo, moja smrt neće biti važna.« (Isto, b. 7, ch. 7) Studenti i građani koji su se okupili da isprate Lutera, bili su duboko potreseni. Mnoštvo ljudi, čija su srca bila dirnuta Jevanđeljem, pozdravljalo ga je sa suzama u očima. Tako su reformator i njegovi pratioci krenuli iz Vitenberga.

Na putu su se osvedočili da su narod mučile mračne slutnje. U nekim gradovima nisu im ukazivane nikakve počasti. Kada su se zaustavili da prenoće, prijateljski raspoloženi sveštenik izrazio je svoja strahovanja tako što je Luteru pokazao sliku jednog italijanskog reformatora koji je mučenički završio svoj život. Sledećeg dana saznali su da su Luterovi spisi osuđeni u Vormsu. Carevi glasnici objavljivali su njegov dekret i pozivali narod da vlastima preda zabranjene spise. Luterov pratilac, plašeći se za Luterovu sigurnost na Saboru, misleći da je njegova odlučnost već pokolebana, upitao ga je da li želi da nastavi put. Luter je odgovorio: »Iako sam u svakom gradu stavljen pod interdikt, ići ću dalje!« (Isto, b. 7, ch. 7)

Luter je u Erfurtu primljen s počastima. Okružen zadivljenim mnoštvom, prolazio je ulicama kojima se tako često kretao sa svojom prosjačkom torbom. Posetio je svoju manastirsku ćeliju i tu razmišljao o borbama koje je vodio da bi svetlost, koja je sada obasjala Nemačku, zasijala u njegovoj duši. Pozvali su ga da propoveda. To mu je bilo zabranjeno, ali mu je pratilac ipak dozvolio i monah koji je nekada bio proglašen za manastirskog slugu, stupio je na propovedaonicu.

Okupljenom mnoštvu govorio je na osnovu Hristovih reči: »Mir vam!« Rekao je: »Filofozi, doktori i pisci pokušavali su da nauče ljude kako da steknu večni život i u tome nisu imali uspeha. Želim ovo da vam kažem: ...Bog je jednog Čoveka podigao iz mrtvih, Gospoda Isusa Hrista, da bi uništio smrt, iskorenio greh i zatvorio vrata pakla. To je delo spasenja... Hristos je pobedio! To je radosna vest, i mi smo spaseni ne svojim nego Njegovim delom... Naš Gospod Isus Hristos je rekao: 'Mir vam, pogledajte ruke moje', a to je trebalo da znači: Gledaj, čoveče, Ja, i samo Ja uklonio sam tvoje grehe, Ja sam te otkupio; i sada imaš mir, govori Gospod!«

Nastavio je objašnjavajući da se istinska vera iskazuje u posvećenom životu. »Pošto nas je Bog spasao, neka Mu naša dela budu ugodna. Da li si bogat? Neka se tvoja dobra upotrebe za potrebe siromašnih. Da li si siromašan? Neka tvoja služba bude ugodna bogatima. Ako je tvoj rad donosi koristi samo tebi, onda je i služba koju navodno obavljaš za Boga lažna.« (Isto, b.7, ch. 7)

Ljudi su ga bez daha slušali. Hleb života lomio se za ove izgladnele duše. Hristos je pred njima bio uzdignut iznad papa, legata, careva i kraljeva. Luter nije spominjao svoj opasni položaj. Nije ni pokušavao da pažnju privuče na sebe ili da izazove saosećanje. Razmišljajući o Hristu sebe je potpuno izgubio iz vida. Sakrio se iza Čoveka sa Golgote, trudeći se da Isusa jedino predstavi kao Otkupitelja grešnika.

Nastavljajući put, reformator je u svim mestima pobuđivao veliko interesovanje. Željno mnoštvo tiskalo se oko njega, a prijateljski glasovi upozoravali su ga na namere papista. Neki su govorili: »Spaliće vas! Pretvoriće vaše telo u

pepeo, kao što su to učinili s Janom Husom.« Luter je odgovorio: »Kada bi raspalili vatru celim putem od Vormsa do Vitenberga, i kada bi se njeni plamenovi uzdizali do neba, pošao bih kroz njih u ime Gospodnje; pojavio bih se pred njima, ušao bih u usta toj nemani i polomio njene zube, ispovedajući ime Gospoda Isusa Hrista.« (Isto, b. 7, ch. 7)

Vest o njegovom približavanju Vormsu izazvala je veliku uznemirenost. Njegovi prijatelju drhtali su nad njegovom sigurnošću; njegovi neprijatelji uplašili su se za uspeh svoje strane. Uložili su velike napore da ga odvrate da uđe u grad. Na podsticaj papista dobio je savet da se povuče u zamak jednog prijatelja viteza, u kome će, tako je bilo rečeno, sve teškoće biti razrešene na miran način. Prijatelji su pokušavali da ga uplaše opisujući mu opasnosti kojima će biti izložen. Svi ti napori su bili uzaludni. Luter je, i dalje nepokoleban, izjavio: »Čak i kada bi u Vormsu bilo toliko đavola kao crepova na krovovima kuća, ipak bih ušao u grad!« (Isto, b. 7, ch. 7)

Prilikom ulaska u Vorms, nepregledno mnoštvo okupilo se kod gradskih vrata da ga pozdravi. Takvo mnoštvo nije se okupilo da pozdravi ni samoga cara. Uzbuđenje je bilo veliko, a iz mnoštva neki prodoran i plačan glas zapevao je pogrebnu pesmu da podseti Lutera na sudbinu koja ga očekuje. »Bog će biti moja odbrana«, rekao je on, dok je izlazio iz svoje kočije.

Papine pristalice nisu verovale da će se Luter stvarno usuditi da uđe u Vorms, i zato ih je njegov dolazak zaprepastio. Car je odmah sazvao svoje savetnike da razmotre kako se dalje moraju ponašati. Jedan biskup, vatreni papski pristalica, izjavio je: »Dugo smo već razmatrali ovo pitanje. Neka se vaše imperatorsko veličanstvo odmah oslobodi toga čoveka. Zar nije Sigismund naredio da Jan Hus bude spaljen? Mi nismo obavezni da dajemo propusnicu nekom jeretiku niti da je poštujemo!« »O, ne« - odgovorio je car. »mi moramo održati svoje obećanje!« (Isto, b. 7, ch. 8) Odlučeno je da reformator mora biti saslušan.

Ceo grad bio je željan da vidi tog neobičnog čoveka i povorka posetilaca uskoro je krenula kroz njegov stan. Luter koji se jedva oporavio od svoje nedavne bolesti, bio je umoran od puta, koji je trajao skoro pune dve sedmice; morao je da se pripremi za sutrašnje sudbonosne događaje, i zato mu je bilo neophodno da se u tišini odmori. Međutim, želja ljudi da ga vide bila je tako velika, da je mogao da iskoristi samo nekoliko sati odmora, a onda su se plemići, vitezovi, sveštenici i građani počeli okupljati oko njega. Među njima je bilo i plemića koji su smelo zahtevali od cara da podrži reformu, ukidanje crkvenih zloupotreba, i koji su se, kako se Luter kasnije izrazio, »svi oslobodili uz pomoć moga jevanđelja« (Martyn, p. 393). Neprijatelji, kao i prijatelji, dolazili su da vide neustrašivog monaha, ali on ih je primao s nepokolebljivim spokojstvom, odgovarajući svima dostojanstveno i mudro. Njegovo držanje bilo je odlučno i hrabro. Njegovo bledo, mršavo lice, obeleženo tragovima napora i bolesti, imalo je ljubazan, čak i radostan izraz. Svečanost i duboka ozbiljnost njegovih reči imala je snagu kojoj se čak ni njegovi neprijatelji nisu mogli odupreti. I prijatelji i neprijatelji bili su zadivljeni. Neki su bili uvereni da ga prožima božanski uticaj; drugi su izjavljivali, kao i fariseji kada su hteli da prikažu Hrista: »Đavo je u njemu!«

Luter je sutradan bio pozvan da prisustvuje sednici Sabora. Jedan carev službenik bio je određen da ga doprati do dvorane za prijeme, ali mu je to uspelo tek posle velikih teškoća. Sve ulice bile su zakrčene ljudima željnim da vide monaha koji se usudio da ustane protiv papinog autoriteta.

Dok se spremao da stupi pred sudije, jedan stari vojskovođa, heroj iz mnogih bitaka, ljubazno mu je rekao: »Jadni monaše, jadni monaše, ti ćeš sada morati da se držiš mnogo dostojnije nego što smo se ja ili bilo koji zapovednik držali i u najkrvavijoj od naših bitaka. Ali, ako je tvoja bitka pravedna, i ako si siguran u to, idi napred u Božje ime, i ničega se ne boj. Bog te neće ostaviti!« (D'Aubigné, b. 7, ch. 8)

Konačno, Luter je izašao pred Sabor. Car je sedeo na prestolu. Bio je okružen najuglednijim ličnostima u carstvu. Nijedan čovek nikada se nije pojavio pred tako veličanstvenim skupom kao što je bio ovaj pred kojim je Martin Luter morao da odgovara za svoju veru. »Već i samo ovo pojavljivanje bilo je značajna pobeda nad papstvom. Papa je osudio ovog čoveka, a on je sada stajao pred sudom koji se, samim tim činom, postavio iznad pape. Papa ga je stavio pod prokletstvo, i time ga odvojio od sveukupnog ljudskog društva; a on je bio pozvan rečima punim poštovanja i primljen na najsjajnijem skupu na svetu. Papa ga je osudio na trajno ćutanje, a on se upravo spremao da progovori pred hiljadama pažljivih slušalaca okupljenih i iz najudaljenjih hrišćanskih krajeva. Luter je tako postao sredstvo preko koga su izvedene odlučujuće promene. Rim je polako silazio sa svoga prestola, a upravo je glas ovog monaha doprineo ovoj izmeni.« (Isto, b. 7, ch. 8)

U prisutnosti ovako moćnog plemićkog sabora reformator skromnoga porekla osećao se zbunjen i nesiguran. Neki kneževi, zapažajući njegova osećanja, pristupili su mu i jedan od njih je prošaputao: »Ne bojte se onih koji ubijaju telo, a ne mogu nauditi duši!« Drugi je dodao: »I pred velikaše i careve vodiće vas Mene radi, za svedočanstvo njima i neznabošcima... ne brinite se kako ćete ili šta ćete govoriti, jer će vam se u onaj čas dati šta ćete kazati!« (Matej 10,18-20) Tako su velikani ovoga sveta upotrebili Hristove reči da bi u času iskušenja ojačali Njegovog slugu.

Lutera su doveli na mesto koje se nalazilo neposredno ispred carevog prestola. Duboka tišina zavladala je u prepunoj dvorani. Tada je ustao neki carski službenik, koji je pokazujući zbirku Luterovih spisa, zahtevao da reformator odgovori na dva pitanja – Da li spise priznaje za svoje, i da li je voljan da opozove mišljenja koja je u njima izrazio. Kada su pročitali naslove knjiga, Luter je odgovorio na prvo pitanje i priznao da su knjige njegove. Onda je nastavio: »Što se tiče drugog pitanja, pošto se ono odnosi na veru i spasenje duša, a uzimajući u obzir da je povezano s Božjom Rečju, koja je najveće i najdragocenije blago i na Nebu i na Zemlji, mislim da bih postupio nerazumno kada bih odgovorio bez razmišljanja. Možda bih potvrdio manje nego što okolnosti zahtevaju, ili više nego što istina traži, i tako bih zgrešio

protiv ove Hristove izreke: ‘A ko se odreče Mene pred ljudima, odreći ću se i Ja njega pred Ocem svojim koji je na nebesima!’ (Matej 10,33) Upravo zato, u punoj poniznosti, molim vaše imperatorsko veličanstvo, da mi da vremena tako da mogu odgovoriti ne vređajući Božju Reč!’« (D’Aubigné, b. 7, ch. 8)

Luter je mudro postupio, kada je postavio taj zahtev. Njegov čin uverio je skup da ne deluje iz strasti ili iz trenutnih pobuda. Takvu smirenost i samosavlađivanje niko nije očekivao od čoveka poznatog po smelosti i nepopustljivosti, pa je i to doprinelo njegovoj snazi i osposobilo ga da kasnije mudro, odlučno, razumno i dostojanstveno odgovara i tako iznenadi i razočara svoje protivnike i ujedno izrekne ukor njihovoj drskosti i oholosti.

Sledećega dana trebalo je da izađe pred Sabor i da konačni odgovor. Njegovo srce za trenutak je klonulo, dok je mislio o silama koje su se ujedinile protiv istine. Njegova vera je klonula, obuzeo ga je strah, zadrhtao je, užas ga je savladao. Opasnosti su se umnožavale pred njim, neprijatelji su bili pred pobedom, a sile tame pred trijumfom. Oblaci su se nagomilavali i pretili da ga odvoje od Boga. Čeznuo je za sigurnošću da će Gospod nad vojskama biti s njim. U muci svoje duše bacio se licem na zemlju i kriknuo slomljena srca, upućujući očajnički vapaj koji niko osim Boga nije mogao potpuno razumeti.

Molio se: »O, svemoćni i večni Bože, kako je strašan ovaj svet! Gle, otvorio je svoja usta da me proguta, a ja imam tako malo poverenja u Tebe... Ako se moram osloniti samo na silu ovoga sveta, onda je sve izgubljeno... Moj poslednji čas je došao, moja osuda je izrečena... O, Bože, Ti mi pomozi protiv sve mudrosti ovoga sveta. Učini to... Ti sam... jer to nije moje, već Tvoje delo. Ja ovde nemam ništa, ništa za što bih se morao boriti s velikanima ovoga sveta... Ali, ovo delo je Tvoje.... to je pravedno i večno delo. O, Gospode, pomozi mi! Verni i nepromenljivi Bože, ja se ne uzdam u čoveka... Sve što dolazi od čoveka je nesigurno, sve što dolazi od čoveka propada... Ti si me izabrao za ovo delo... Stani na moju stranu, Tvoga voljenoga Sina Isusa Hrista radi, jer je On moja odbrana, moj štit, i moj tvrdi grad!« (Isto, b. 7, ch. 8)

Premudro Proviđenje dozvolilo je da Luter prepozna opasnosti koje mu prete, da se ne bi oslonio na svoju snagu, da ne bi nesmotreno srljao u bitku. Međutim, nije se užasavao ličnih patnji, nije strahovao pred mukama ili smrću, nije bežao od svega što mu je neposredno pretilo. Našao se u krizi i osećao je svoju nedoraslost da se suoči s njom. Svojim slabostima mogao je da ugrozi delo istine. Nije se borio s Bogom radi svoje sigurnosti, već radi pobede Jevanđelja! Kao Jakovljev, u noćnoj borbi na usamljenom potoku, bio je i njegov strah i sukob u njegovoj duši! I kao Izrailj, i on je pobedio s Bogom. U svojoj krajnjoj bespomoćnosti, svojom verom povezao se sa Hristom, moćnim Izbaviteljem. Ojačao se obećanjem da se sam neće pojaviti pred Saborom. Mir se vratio u njegovu dušu, i radovao se što će dobiti priliku da Božju Reč uzdigne pred vladarima naroda.

Oslonivši se na Boga, Luter je počeo da se priprema za bitku koja ga je očekivala. Razmatrao je odgovore koje će dati, pretraživao je delove svojih spisa, nalazio u Svetom pismu odgovarajuće dokaze kojima će podupreti svoja gledišta. A onda, položivši levu ruku na Sveto pismo, koje je bilo otvoreno pred njim, podigao je desnu ruku i zavetovao se da »ostane veran Jevanđelju, i otvoreno prizna svoju veru, čak i ako svoje svedočanstvo bude morao da zapečati krvlju«. (Isto, b. 7, ch. 8)

Kada je ponovo bio izveden pred Sabor, njegovo lice nije pokazivalo tragove straha ili zbunjenosti. Spokojan i miran, ali veličanstveno hrabar i otmen, uspravio se kao Božji svedok pred velikašima ovoga sveta. Carski službenik opet je zahtevao da se izjasni hoće li povući svoju nauku. Luter je odgovorio smirenim i poniznim glasom, bez oštrine ili vatrenosti. Njegovo držanje bilo je skromno i puno poštovanja; ali otkrivalo je sigurnost i oduševljenje što je iznenadilo okupljene.

»Uzvišeni care, svetli knezovi, milostiva gospodo«, rekao je Luter. »Izlazim pred vas danas u skladu s naredbom koja mi je juče data, i pozivajući se na Božju milost molim vaše veličanstvo i vaša slavna visočanstva da milostivo saslušate odbranu dela koje smatram pravednim i istinitim. Ukoliko, iz neznanja, budem prekršio dvorske običaje i pravila, molim vas da mi oprostite; pošto nisam odrastao u palatama kraljeva, već u samoći manastira.« (Isto, b. 7, ch. 8)

Zatim je izjavio, prelazeći na pitanje, da sva njegova objavljena dela nemaju isti karakter. U nekima je raspravljao o veri i dobrim delima, pa su ih čak i njegovi neprijatelji ocenili ne samo kao bezazlena, već i kao korisna. Odbaciti ta dela značilo bi osuditi istine koje sve strane priznaju. Druga grupa sastoji se od spisa koji razobličavaju pokvarenost i zoupotrebe koje čini papstvo. Odreći se tih dela značilo bi ojačati tiraniju Rima i širom otvoriti vrata mnogim i velikim bezakonjima. U trećoj grupi svojih spisa ustao je protiv pojedinaca, koji su branili postojeća zla. Što se tiče tih knjiga, dobrovoljno je priznao da je, možda, bio oštriji nego što je trebalo. Nikada nije tvrdio da je nepogrešiv, ali ni tih knjiga se nije mogao odreći, jer bi tako ohrabrio neprijatelje istine, koji bi iskoristili priliku da još surovije napadaju Božji narod.

Zatim je nastavio: »Ali, ja sam ipak samo čovek, pa ću se braniti na isti način na koji se branio Hristos: ‘Ako zlo rekoh, dokaži da je zlo!’ (Jovan 18,23)... Preklinjem vas Božjom milošću, presvetli care, i vas, uzvišeni kneževi, i vas ljude svih položaja, da mi pomoću spisa proroka i apostola dokažete da sam pogrešio. Čim se u to budem uverio, povući ću svaku grešku, i biću prvi koji će uhvatiti moje knjige i baciti ih u vatru!«

»Ono što sam upravo rekao, nadam se, jasno pokazuje da sam pažljivo odmerio i razmotrio opasnosti kojima se izlažem; ali, daleko od toga da me obeshrabruje, već raduje činjenica što vidim da je Jevanđelje danas, kao i u pređašnja vremena, uzrok nevolja i razmirica. To je karakter, to je sudbina Božje Reči. Sam Isus Hristos je rekao: ‘Jer nisam došao da donesem mir na zemlju, nego mač!’ Bog je veličanstven i strašan u svojim savetima; pazite da, pokušavajući da suzbijete razmirice, ne počnete progoniti svetu Božju Reč, i tako navučete na sebe zastrašujući poplavu nepremostivih opasnosti, sadašnjih propasti i večnih pustošenja... Mogao bih navesti mnoge primere iz Božje Reči. Mogao bih govoriti

o faraonu, vavilonskim vladarima, i onima u Izrailju, čiji napori nikada više nisu doprinosili njihovoj propasti nego u trenutku kada su pokušavali da savetima, naizgled vrlo mudrim, ojačaju svoju vlast. 'Bog je uklanjao planine, a oni to nisu znali!'« (Isto, b. 7, ch. 8)

Luter je govorio nemački, a onda su ga zamolili da iste reči ponovi na latinskom. Iako iscrpljen pređašnjim naporima, pristao je da ponovi ceo govor, istom jasnoćom i snagom kao i prvi put. Božje proviđenje je tako odredilo. Misli mnogih knezova bile su tako zaslepljene zabludama i sujeverjem da odmah nisu shvatili snagu Luterovog dokazivanja, ali ponavljanje im je omogućilo da jasno razumeju objavljene činjenice.

Oni koji su tvrdoglavo zatvarali svoje oči pred svetlošću i odlučivali da ne žele da budu osvedočeni istinom, razgnevila je snaga Luterovih reči. Kada je on završio svoje izlaganje, predstavnik Sabora gnevno je primetio: »Vi niste odgovorili na pitanje koje vam je postavljeno... Od vas se traži da date jasan i precizan odgovor... Hoćete li se ili nećete odreći?«

Reformator je odgovorio: »Pošto vaše veličanstvo i vaša visočanstva zahtevaju od mene jasan, jednostavan i precizan odgovor, daću vam ga i on će glasiti: Ja ne mogu pokoriti svoju veru ni papi ni saborima, jer je jasno kao dan da su često grešili ili se suprotili jedni drugima. Ukoliko, prema tome, ne budem osvedočen dokazima iz Pisma ili vrlo jasnim razlozima, ukoliko ne budem uveren uz pomoć tekstova koje sam naveo, i ukoliko na taj način moja savest ne bude vezana Božjom Rečju, *ja se ne mogu i ja se neću odreći,* jer nije sigurno za hrišćanina da govori protivno svojoj savesti. Ovde stojim, i ne mogu drukčije činiti, tako mi Bog pomogao! Amin!« (Isto, b. 7, ch. 8)

Tako je ovaj pravedni čovek ostao na sigurnom temelju Božje Reči. Nebeska svetlost obasjavala je njegovo lice. Veličina i neporočnost njegovog karaktera, njegov duševni mir i njegova radost u srcu, sve to pokazalo se svima, dok je svedočio protiv sile zablude i o nadmoćnosti one vere koja je pobedila svet.

Ceo Sabor je za trenutak zanemeo od iznenađenja. Kada je prvi put odgovarao, Luter je govorio tihim glasom, iskazao poštovanje, držao se skoro pokorno. Papisti su takvo držanje smatrali znakom da je hrabrost počela da ga napušta. Njegov zahtev za odlaganje rasprave, protumačili su kao uvod u odricanje. Sam Karlo, posmatrajući, zapažajući, poluprezrivo, monahovo izmučeno telo, njegovu običnu odeću, ali i jednostavnost njegovog izlaganja, poluoprezno je primetio: »Ovaj monah od mene nikada neće stvoriti jeretika!« Hrabrost i čvrstina koje je sada pokazivao, kao i snaga i jasnoća njegovog izlaganja, pripadnike svih strana duboko su iznenadile. Car, dirnut do divljenja, uzviknuo je: »Ovaj monah raspolaže neustrašivim srcem i nepokolebljivom hrabrošću!« Mnogi nemački kneževi ponosno su i radosno gledali ovog predstavnika svoga naroda.

Sledbenici Rima bili su poraženi, njihova strana je predstavljena u najnepovoljnijoj svetlosti. Pokušali su zato da sačuvaju svoju moć, ne pozivajući se na Pismo, već pribegavajući pretnjama, tom uobičajenom argumentu Rima. Predstavnik Sabora je izjavio: »Ako se ne budete odrekli, car i države u našoj imperiji dogovoriće se kakav stav treba da zauzmu prema jednom nepopravljivom jeretiku!«

Luterovi prijatelji, koji su s velikom radošću saslušali njegovu plemenitu odbranu, zadrhtali su na te reči, ali reformator je mirno rekao: »Neka Bog bude moj Pomoćnik, jer ja ništa ne mogu da poreknem!« (Isto, b. 7, ch. 8)

Bilo mu je naloženo da se povuče iz dvorane, dok knezovi budu većali. Svi su osećali da je nastupio krizni trenutak. Luterovo uporno odbijanje da se pokori, moglo je da utiče na tok istorije Crkve u budućim vekovima. Zato su odlučili da mu pruže još jednu priliku da se odrekne svojih pogleda. Poslednji put izveden je pred Sabor. Ponovo je bilo postavljeno isto pitanje, hoće li se odreći svoje nauke. On je odgovorio: »Nemam nikakav drugi odgovor osim onoga koji sam već dao!« Bilo je očigledno da ga ne mogu navesti, ni obećanjima ni pretnjama, da se pokori zahtevima Rima.

Papske starešine bile su ozlojeđene što je njihovu moć, pred kojom su drhtali i kraljevi i plemići, jedan skromni monah na takav način izložio preziru, želeli su da ga muče do smrti i da mu tako pruže priliku da oseti njihov gnev. Luter se svima obraćao s hrišćanskim dostojanstvom i smirenošću, iako je osećao da mu preti opasnost. Njegove reči nisu isticale ni ponos ni uzbuđenje, u njima nije bilo ni traga od pokušaja da događaji budu pogrešno predstavljeni. Izgubio je iz vida sebe, zaboravio je velike ljude koji su ga okružavali; osećao je da se nalazi u prisutnosti Onoga koji je beskrajno viši od pape, prelata, kraljeva i careva. Hristos je progovorio preko Luterovog svedočenja, tako snažno i uzvišeno da su i prijatelji i neprijatelji bili ispunjeni strahopoštovanjem i divljenjem. Božji Duh bio je prisutan na tom Saboru i uticao je na srca poglavara u carstvu. Mnogi knezovi smelo su priznali pravednost Luterovih pogleda. Mnogi su se osvedočili u istinu, iako su kod nekih ti utisci kratko trajali. Postojala je i treća grupa ljudi koji u to vreme nisu javno iznosili svoja uverenja, ali su kasnije, pošto su i sami proučili Bibliju, počeli neustrašivo da podržavaju reformaciju.

Izborni knez Fridrih sa strahom je očekivao Luterov izlazak pred Sabor i sa dubokim uzbuđenjem saslušao je njegov govor. Radosno i ponosno pratio je reformatorovu hrabrost, čvrstinu i samosavlađivanje i odlučio da ga još odlučnije brani. Upoređivao je sukobljene strane, shvatio je da se mudrost papa, kraljeva i prelata nije mogla održati pred silom itine. Papstvo je doživelo poraz čije će se posledice osećati među svim narodima i u sve vekove.

Kada je papin legat razumeo uticaj Luterovog govora, uplašio se, više nego ikada, za sigurnost rimske vlasti, i odlučio da se posluži svim sredstvima koje mu stoje na raspolaganju da uništi reformatora. Upotrebivši svu svoju govorničku i diplomatsku veštinu, kojima se tako izrazito odlikovao, objasnio je mladom caru koliko bi nerazumno i opasno bilo da zbog nekog nevažnog monaha, žrtvuje prijateljstvo i podršku moćne rimske stolice.

Njegove reči nisu ostale bez uticaja. Dan posle Luterovog odgovora, Karlo je naredio da na Saboru bude objavljena njegova odluka o nastavljanju politike njegovih prethodnika, politike podržavanja i zaštite rimske religije. Pošto je Luter

odbio da se odrekne svojih zabluda, biće primenjene najodlučnije mere protiv njega i jeresi koje širi. »Jedan usamljeni monah, zaveden svojom ludošću, ustao je protiv hrišćanske vere. Da bih zaustavio tu bezbožnost žrtvovaću svoja kraljevstva, svoje blago, svoje prijatelje, svoje telo, svoju krv, svoju dušu i svoj život. Spremam se da otpustim avgustinca Lutera, i da mu zabranim da izaziva i najmanji nered među ljudima; zatim ću ustati protiv njega i svih njegovih pristalica kao tvrdokornih jeretika isključenjem iz Crkve, prokletstvom i svim sredstvima da ih uništim. Pozivam podanike svih svojih država da se ponašaju kao verni hrišćani.« (Isto, b. 7, ch. 9) Ipak, car je objavio da se Luterova propusnica mora poštovati i da mu se mora dozvoliti da sigurno stigne do svog doma pre nego što budu preduzete mere protiv njega.

Među članovima Sabora sada su počela da se šire dva međusobno suprotna mišljenja. Papinski poslanici i predstavnici ponovo su zahtevali da se Luterova propusnica ne poštuje. Govorili su: »Rajna treba da primi njegov pepeo, kao što je primila pepeo Jana Husa pre stotinu godina.« (Isto, b. 7, ch. 9) Međutim, nemački knezovi, iako su i sami bili papine pristalice i zakleti Luterovi neprijatelji, protestovali su protiv takvog kršenja javno zadate reči kao mrlje na nacionalnoj časti. Ukazivali su na nesreće koje su pratile Husovu smrt i izjavili da se ne usuđuju da prizivaju na Nemačku i na glavu svoga mladog cara ponavljanje tih strašnih zala.

Sam Karlo je, odgovarajući na te podle zahteve, rekao: »Kada bi čast i vera bili prognani iz celoga sveta, morali bi naći utočište u srcima knezova!« (Isto, b. 7, ch. 9) Ipak su ga najogorčeniji Luterovi papinski neprijatelji i dalje nagovarali da prema reformatoru postupi onako kako je Sigismund postupio prema Husu – da ga prepusti na milost i nemilost Crkvi; ali setivši se prizora kada je Hus na javnom skupu pokazao svoje lance i podsetio monarha na prekršenu časnu reč, Karlo V je izjavio: »Ne volim da crvenim kao Sigismund!« (Lenfant, vol 1, p. 422)

Međutim, Karlo je hotimično odbacio istine koje je Luter objavio. »Čvrsto sam odlučio da sledim primer svojih predaka«, pisao je monarh. (D'Aubigné, b. 7, ch. 9) Odlučio je da ne skrene sa staze običaja, čak ni da pođe putem istine i pravde. Pošto su to njegovi očevi činili, i on će podržavati papstvo, sa svom njegovom okrutnošću i pokvarenošću. Tako je odredio svoj položaj, odbijajući da prihvati svetlost napredniju od one koju su primili njegovi preci ili da izvrši ijednu dužnost koju oni nisu izvršavali.

I danas ima mnogo ljudi koji se na sličan način pridržavaju običaja i tradicije svojih otaca. Kada im Gospod pošalje dodatnu svetlost, odbijaju da je prihvate. Samo zbog toga što nije bila otkrivena njihovim ocima, ni oni je ne žele. Mi se ne nalazimo u istom položaju u kome su bili naši očevi, prema tome, ni naše dužnosti i odgovornosti nisu iste kao njihove. Mi nećemo biti ugodni Bogu, ako gledamo na primer svojih otaca da bismo odredili svoju dužnost prema Bogu, umesto da sami pretražujemo Reč istine. Naša odgovornost je veća od odgovornosti naših predaka. Mi smo odgovorni za svetlost koju su oni primili, i koja nam je bila predata u nasleđe, ali smo odgovorni i za novu svetlost, koja nas sada obasjava iz Božje Reči.

Hristos je rekao o nevernim Jevrejima: »Da nisam bio došao i govorio im, ne bi greha imali; a sada izgovora neće imati za greh svoj!« (Jovan 15,22) Ta ista božanska sila preko Lutera je progovorila caru i nemačkim knezovima. Dok je svetlost još blistala iz Božje Reči, Njegov Duh je poslednji put pozivao mnoge na tom skupu. Kao što je Pilat, mnogo stoleća pre toga, dozvolio oholosti i častoljublju da zatvore njegovo srce za Otkupitelja sveta; kao što je uplašeni Filiks zamolio vesnika istine: »Idi za sada, i kad uzimam kad, dozvaću te« (Dela 24,25), kao što je oholi Agripa priznao: »Još malo pa ćeš me nagovoriti da budem hrišćanin« (Dela 26,28), a ipak odbacio poruku Neba – tako je i Karlo V, popuštajući diktatu svetovne oholosti i politike, odlučio da odbaci videlo istine.

Glasine o zaveri protiv Lutera širile su se na sve strane, izazivale su veliko uzbuđenje po celom gradu. Reformator je stekao mnoštvo prijatelja, koji su, poznavajući verolomnu surovost Rima prema svima koji bi se usudili da obelodane njegovu pokvarenost, odlučili da on ne sme da bude žrtvovan. Stotine plemića zavetovali su se da će ga štititi. Mnogi su otvoreno osuđivali carsku objavu kao slabost i pokornost nadmoćnoj sili Rima. Na vratima kuća i na javnim mestima pojavili su se plakati, neki su osuđivali, a neki podržavali Lutera. Na jednome od njih bile su napisane samo značajne reči mudrog čoveka: »Teško tebi, zemljo, kad ti je car dete!« (Propovednik 10,16) Sveopšte oduševljavanje Luterom u celoj Nemačkoj, uverilo je cara i Savet da bi svaka nepravda prema njemu dovela u opasnost ne samo mir u carstvu već i sigurnost prestola.

Fridrih Saksonski zadržao je mudru neutralnost, pažljivo skrivajući svoja prava osećanja prema reformatoru, dok ga je istovremeno budno štitio, prateći svaki njegov pokret, ali i pokrete njegovih neprijatelja. Međutim, bilo je i mnogih koji nisu ni pokušavali da prikriju svoju naklonost prema Luteru. Posećivali su ga knezovi, grofovi, baroni i druge istaknute ličnosti, i svetovne i crkvene. Spalatin je kasnije pisao: »Mala doktorova soba nije mogla da prihvati sve posetioce koji su se pojavljivali.« (Martyn, vol. 1, p. 4o4) Ljudi su gledali u njega kao u nešto više od običnog čoveka. Čak i oni koji nisu verovali u njegovu nauku, morali su da se dive toj uzvišenoj čestitosti, koja ga je navela da se pre hrabro izloži smrti, nego da optereti svoju savest.

Mnogi su ulagali ozbiljne napore da nagovore Lutera da pristane na dogovor sa Rimom. Plemići i knezovi upozoravali su ga da će, ukoliko nastavi da svoje mišljenje suprotstavlja mišljenju Crkve i Sabora, ubrzo biti proteran iz carstva i ostati bez odbrane. Na taj poziv Luter je odgovorio: »Hristovo Jevanđelje se ne može propovedati bez problema... Zašto bi me onda strah ili naslućivanje opasnosti odvojili od Gospoda i od ove božanske Reči koja jedina predstavlja istinu? Ne, radije ću se odreći svog tela, svoje krvi i svoga života!« (D'Aubigné, b. 7, ch. 10)

Ponovo su ga nagovarali da se pokori carskom sudu i da onda neće imati čega da se plaši. Ovako je odgovorio: »Slažem se iz celoga srca da car, knezovi, pa čak i najbeznačajniji hrišćani ispitaju i ocene moja dela; ali pod jednim uslovom, da uzmu Božju Reč kao svoje merilo. Čoveku ne preostaje ništa drugo nego da je sluša. Ne nudite mi nasilje nad mojom savešću, koja je vezana i prikovana uz Sveto pismo.« (Isto, b. 7, ch. 10)

Na jedan drugi poziv ovako je odgovorio: »Pristajem da se odreknem svoje propusnice. Stavljam svoju ličnost i svoj život u careve ruke, ali Božju Reč – nikada! » (Isto, b. 7, ch. 10) Izrazio je svoju spremnost da se pokori odluci opšteg Sabora, ali samo pod uslovom da od Sabora bude zahtevano da odlučuje u skladu sa Biblijom. »U onome što se odnosi na Božju Reč i na veru«, dodao je, »svaki hrišćanin je isto tako dobar sudija kao i papa, iako ga podržava makar i milion sabora.« (Martyn, vol. 1, p. 410) I prijatelji i protivnici na kraju su se uverili da su dalji napori oko pomirenja beskorisni.

Da je reformator popustio samo u jednoj tački, sotona i njegove čete odneli bi pobedu. Međutim, njegova nepokolebljiva čvrstina postala je sredstvo za oslobađanje Crkve i početak novog i boljeg doba. Uticaj ovog čoveka, koji se usudio da samostalno misli i deluje u verskim pitanjima, osećaće se u Crkvi i u svetu, ne samo u njegovo vreme, nego i u životu svih budućih naraštaja. Njegova čvrstina i vernost jačaće sve one, koji će do kraja vremena prolaziti kroz slična iskustva. Božja sila i veličanstvo uzdignuti su od tada iznad čovekovih sabora, iznad moćne sotonine sile.

Luter je ubrzo posle toga dobio nalog od cara da se vrati svojoj kući. Dobro je znao da će vrlo brzo posle toga biti proglašena i njegova osuda. Preteći oblaci nadvijali su se nad njegovim putem; ali njegovo srce, kada je odlazio iz Vormsa, bilo je puno radosti i hvale. Govorio je: »Sam đavo je čuvao papinu tvrđavu; ali je Hristos načinio u njoj široku pukotinu i sotona je bio prisiljen da prizna da je Gospod moćniji od njega.« (D'Aubigné, b. 7, ch. 11)

Luter je posle odlaska, u želji da njegova istrajnost ne bude proglašena za buntovništvo, pisao imperatoru: »Bog, koji ispituje srca, moj je Svedok da sam najiskrenije spreman da poslušam vaše veličanstvo, u časti i u sramoti, u životu i u smrti, i bez izuzetka osim Božje Reči, kojom čovek živi. U svim zbivanjima ovog sadašnjeg života, moja odanost ostaće nepokolebljiva, jer ovde nešto dobiti ili izgubiti nema uticaja na spasenje. Međutim, kada su večni interesi u pitanju, Bog ne želi da se čovek pokorava čoveku. Jer takvo pokoravanje u duhovnim pitanjima je stvarno obožavanje, koje se sme ponuditi jedino Stvoritelju.« (Isto, b. 7, ch. 11)

Na povratku iz Vormsa, Luter je dočekivan još srdačnije nego prilikom dolaska. Crkveni velikodostojnici pozdravljali su monaha isključenog iz Crkve, a građanske vlasti odavale su počasti čoveku koga je car osudio. Zahtevali su od njega da propoveda, a on, ne obazirući se na carevu zabranu, ponovo je stupio na propovedaonicu. »Nikada se nisam zavetovao da ću lancima vezati Božju Reč i to nikada neću ni činiti«, govorio je tom prilikom. (Martyn, vol. 1, p. 420)

Tek što je Luter izašao iz Vormsa, a papisti su već nagovorili cara da izda edikt protiv njega. U tom dekretu bio je optužen kao »sam sotona u obliku čoveka odeven u monašku halju« (D'Aubigné, b. 7, ch. 11) Izdata je zapovest da se odmah posle isteka važnosti propusnice preduzmu mere za sprečavanje njegovog rada. Svima je bilo zabranjeno da ga primaju na stanovanje, da mu daju hranu ili piće, ili da ga rečju ili delom, javno ili privatno, pomažu ili podržavaju. Morao je da bude uhvaćen gde god bi se našao, i da bude predat vlastima. Njegovi sledbenici trebalo je da budu zatvoreni, a njihova imovina zaplenjena. Njegovi spisi morali su biti uništeni i, konačno, svi koji bi se usudili da deluju suprotno ovom dekretu bili bi obuhvaćeni ovom osudom. Izborni saksonski knez i drugi knezovi, prijateljski naklonjeni Luteru, napustili su Vorms ubrzo posle njegovog odlaska i carev dekret dobio je pristanak državnog Sabora. Sada su papine pristalice bile radosne. Smatrale su da je sudbina reformacije zapečaćena.

Bog se ipak postarao da izbavi svoga slugu u ovom času opasnosti. Budne oči pratile su Luterovo kretanje, a jedno iskreno i plemenito srce odlučilo je da ga spase. Bilo je jasno da Rim neće biti zadovoljan ničim manjim od njegove smrti; jedino sakrivanjem mogao je da se izbavi iz lavljih kandži. Bog je udelio mudrost Fridrihu od Saksonije da stvori plan kako da sačuva reformatora. Uz pomoć iskrenih prijatelja, namera izbornog kneza je ostvarena i Luter je uspešno sakriven i od neprijatelja i od prijatelja. Na povratku u svoj dom bio je uhvaćen, odvojen od svojih pratilaca, i kroz šumu brzo odveden do dvorca Vartburg - usamljene planinske tvrđave. Lutera su uhvatili i odveli u takvoj tajnosti, da čak ni sam Fridrih dugo nije znao kuda je Luter odveden. Ovo neznanje nije bilo neplanirano, jer dokle god izborni knez ništa nije znao o Luterovom boravištu, nikome ništa nije mogao ni otkriti. Zadovoljio se time da zna da je reformator na sigurnom mestu, a to znanje mu je bilo dovoljno.

Proleće, leto i jesen su protekli, zima je došla, a Luter je i dalje bio zatvoren. Aleander i njegovi sledbenici su se radovali, jer je izgledalo da će svetlost Jevanđelja uskoro biti ugašena. Ali, umesto toga, reformator je upravo punio svoju svetiljku iz zaliha istine; njena svetlost će uskoro zasjati još jačim sjajem.

U prijateljskoj sigurnosti Vartburga, Luter se neko vreme radovao svom oslobođenju iz vatre i meteža bitke. Međutim, nije dugo mogao da izdrži u tišini i povučenosti. Navikao na život ispunjen radom i oštrim sukobima, teško je podnosio nerad. Tokom tih dana usamljenosti pojavilo mu se pred očima stanje Crkve, pa je u očajanju uzviknuo: »Teško nama! U ovim poslednjim danima Njegovog gneva nema nikoga ko bi se uspravio kao zid pred Gospodom i spasao Izrailj!« (Isto, b. 9, ch. 2) Zatim se u mislima pozabavio svojim stanjem, uplašen da će biti optužen zbog malodušnosti zato što se povukao iz sukoba. Počeo je da prigovara samome sebi zbog svoje lenjosti i ugađanja sebi. Ipak, svakoga dana postizao je više nego što bi se moglo očekivati od jednog čoveka. Njegovo pero nikada nije mirovalo. Dok su se njegovi neprijatelji zavaravali da su ga ućutkali, bili su zaprepašćeni i zbunjeni opipljivim dokazima da je i dalje aktivan. Mnoštvo traktata, izašlih iz njegovog pera, kružilo je Nemačkom. Prevodeći Novi zavet na nemački jezik,

obavio je najznačajniju službu za svoje sunarodnike. Sa svog stenovitog Patmosa nastavio je skoro celu godinu dana da objavljuje Jevanđelje, ukorava greh i zablude svoga vremena.

Međutim, Gospod nije povukao svoga slugu iz javnog života samo zato da bi ga sačuvao od gneva njegovih neprijatelja, niti radi toga da bi mu pružio povoljnu priliku da u tišini obavi sve ove važne poslove. On je morao da postigne nešto mnogo važnije od toga. U usamljenosti i povučenosti svog planinskog utočišta, Luter je ostao bez svake zemaljske potpore i svake ljudske hvale. Tako je sačuvan od oholosti i samopouzdanja, koje tako često prate uspeh. Patnjama i poniženjima bio je pripremljen da ponovo sigurno korača vrtoglavim visinama na kojima se iznenada našao.

Kada se raduju slobodi koju im je istina donela, ljudi su skloni da uzdižu one kojima se Bog poslužio da raskinu lance zabluda i sujeverja. Sotona se trudi da ljudske misli i osećanja odvrati od Boga i da ih upravi prema ljudskim oruđima, da ih navede da hvale instrument, a da zanemare Ruku koja usmerava sva dela Proviđenja. Često se događa da verske vođe, kojima se ukazuje takva hvala i odaje takvo poštovanje, gube iz vida da su zavisni od Boga, i tako počnu da se oslanjaju na sebe. Trude se da upravljaju umom i savešću ljudi, koji su skloni da se prepuste njihovom vođstvu, umesto da se upravljaju prema Božjoj Reči. Delo reforme često je usporavao takav duh njegovih sledbenika. Upravo od te opasnosti Bog je hteo da sačuva delo reformacije. Želeo je da to delo ne ponese čovekov žig, već Božji pečat. Ljudi su svoje oči upravili prema Luteru kao tumaču istine, a on im je bio uklonjen s vidika da bi svi pogledi bili upravljeni prema Autoru istine.

9. poglavlje

ŠVAJCARSKI REFORMATOR

K ada bira ljude preko kojih će reformisati Crkvu, bog primenjuje isti plan kojim se poslužio u vreme osnivanja Crkve, . Nebeski Učitelj ostavio je po strani velike ljude na Zemlji, ugledne i bogate, koji su navikli da dobijaju hvalu i uživaju poštovanje kao narodne vođe. Oholi i samosvesni u svojoj hvalisavoj nadmoćnosti, nikako nisu mogli da se dovoljno ponize da saosećaju sa svojim bližnjima ili da postanu saradnici skromnog Čoveka iz Nazareta. Zato je neobrazovanim, radom izmučenim galilejskim ribarima bio upućen poziv: »Hajdete za mnom, i učiniću vas lovcima ljudskim!« (Matej 4,19) Ovi skromni učenici bili su spremni da uče. Što su manje bili izloženi uticaju lažnih nauka svoga vremena, to ih je Hristos mogao uspešnije poučiti i pripremiti za svoju službu. Tako je bilo i u dane velike reformacije. Vodeći reformatori bili su ljudi iz običnog naroda – od svih ljudi svoga vremena najmanje skloni da postanu oholi zbog svog položaja ili da se prepuste uticaju fanatizma ili želji sveštenika da se mešaju u svetovne poslove. Bog se služi skromnim oruđima za ostvarenje velikih rezultata. Tada se slava ne pripisuje ljudima, već Onome koji je delovao preko njih da hoće i učine kao što je Njemu ugodno.

Nekoliko sedmica posle Luterovog rođenja u brvnari saksonskog rudara, Ulrih Cvingli rodio se u kolibi pastira u Alpima. Okolina u kojoj se Cvingli kretao u detinjstvu, kao i njegovo rano obrazovanje, trebalo je da ga pripreme za njegovu misiju. Dok je rastao okružen prizorima uzvišenosti, lepote i veličanstvenog dostojanstva prirode, njegove misli su vrlo rano bile nadahnute svešću o Božjoj veličini, moći i veličanstvu. Priče o junačkim delima koja su se događala na obroncima njegovih rodnih planina raspaljivale su njegovu mladalačku maštu. Sedeći na krilu svoje pobožne bake slušao je dragocene biblijske priče koje je uspela da napabirči iz mnoštva crkvenih legendi i tradicija. Željno i s velikim zanimanjem slušao je o velikim delima patrijarha i proroka, o pastirima koji su napasali svoja stada na palestinskim brežuljcima i s kojima su anđeli razgovrali, o Detetu iz Vitlejema i Čoveku sa Golgote.

Kao i Johan Luter, tako je i Cvinglijev otac želeo da njegov sin dobije pristojno obrazovanje, pa je dečak vrlo rano morao da napusti svoju rodnu dolinu. Njegov um brzo se razvijao, pa se uskoro pojavio problem gde naći učitelje sposobne da ga poučavaju. Kada je napunio trinaest godina, našao se u Bernu, gde se nalazila tada najuglednija škola u Švajcarskoj. Međutim, tu se pojavila opasnost koja je zapretila da ugrozi sve što mu je život obećavao. Naime, monasi su počeli ulagati najozbiljnije napore da ga privuku u manastir. Dominikanski i franjevački monasi borili su se za naklonost naroda, a to su pokušavali da ostvare upadljivim ukrašavanjem svojih crkava, raskošnim ceremonijama, i privlačnom snagom čuvenih relikvija i čudotvornih slika.

Dominikanci iz Berna shvatili su da će, ukoliko uspeju da privuku ovog darovitog mladog učenika, osigurati sebi i dobitak i čast. Njegova sjajna mladost, njegove prirodne govorničke i spisateljske sposobnosti, njegov talenat za muziku i poeziju, sve to, mnogo uspešnije od sve njihove raskoši i sjaja, privlačiće narod na njihova bogosluženja i povećavati prihode njihovog monaškog reda. Lukavstvima i laskanjem pokušavali su da nagovore Cvinglija da stupi u njihov manastir. Luter je, dok je još pohađao školu, ušao u manastirsku ćeliju, i bio bi izgubljen za svet da ga božansko Proviđenje nije oslobodilo. Cvingliju nije bilo dozvoljeno da se suoči sa istom opasnošću. Srećom, njegov otac je saznao za planove monaha. On nije želeo da dozvoli da njegov sin živi beskorisnim i bezvrednim monaškim životom. Shvatio je da je njegova buduća korisnost na kocki, pa mu je naredio da se bez odlaganja vrati kući.

Mladić je poslušao naređenje, ali nije dugo izdržao u svojoj rodnoj dolini, već se ubrzo vratio u školu i posle izvesnog vremena stigao je u Bazel. I upravo je u ovom gradu prvi put čuo radosnu vest o daru Božje blagodati. Vitembah, profesor starih jezika, proučavanjem grčkog i jevrejskog jezika, došao je u dodir sa Svetim pismom i tako su zraci božanske svetlosti obasjali i misli studenata kojima je predavao. On je učio da postoji istina, mnogo starija i beskrajno

dragocenija od teorija koje su širili skolastici i filozofi. Ta prastara istina glasi da je Hristova smrt jedina otkupnina za grešnika. Te reči su za Cvinglija bile kao prvi zrak svetlosti koji nagoveštava zoru.

Cvingli je iz Bazela uskoro bio pozvan da se prihvati svoga životnog zvanja. Njegovo prvo radno područje bila je jedna alpska parohija, ne mnogo udaljena od njegove rodne doline. Pošto je bio rukopoložen za sveštenika, on se »celom dušom posvetio traženju božanske istine; jer je bio potpuno svestan«, kaže jedan njegov saradnik u delu reforme, »koliko mora znati onaj kome je povereno Hristovo stado!« (Wylie, b. 8, ch. 5) Što je više istraživao Pisma, to mu je postajala jasnija razlika između njegove istine i jeresi Rima. Pokorio se zato Bibliji kao Božjoj Reči, jedinom dovoljnom, nepogrešivom merilu. Shvatio je da ona sama mora da tumači svoje istine. Nije se usuđivao da objašnjava Bibliju tako što bi je usklađivao s nekom unapred stvorenom teorijom ili doktrinom, već je smatrao svojom dužnošću da otkrije kakvo je njeno neposredno i očigledno učenje. Potrudio se da dobije svu neophodnu pomoć da bi stekao puno i pravilno razumevanje njenog značenja, prizivao je i
podršku Svetoga Duha, koja će ga, tako je govorio, otkriti svima koji ga iskreno i sa molitvom traže.

»Govorio je: 'Biblija dolazi od Boga, a ne od čoveka, u upravo taj Bog koji prosvetljuje daće ti da razumeš da te reči dolaze od Boga. Božja Reč... ne može da pogreši; ona je blistava, ona sebe propoveda, ona sebe objašnjava, ona rasvetljava dušu svim spasenjem i svom blagodaću; utešava je u Bogu, čini je poniznom, tako da gubi, čak i odbacuje sebe i prihvata Boga.' Cvingli je lično dokazao istinitost ovih reči. Govoreći o svom iskustvu iz toga vremena, kasnije je pisao: 'Kada... sam počeo da se potpuno predajem Božjoj reči, filozofija i teologija (skolastička) stalno su mi nagoveštavale da postoje neke nesuglasice. Na kraju sam pomislio: Ostavi se svega toga, i pronađi znanje o Bogu isključivo iz Njegove jednostavne Reči. Onda sam počeo da tražim od Boga da mi daruje svoju svetlost i Pismo je počelo da mi biva mnogo lakše.« (Isto, b. 8, ch. 6)

Nauku koju je Cvingli propovedao ne potiče od Lutera. Bila je to Hristova nauka, nauka o Hristu. Švajcarski reformator je izjavio: »Kada Luter propoveda Hrista, čini ono isto što ja činim. Oni koje je on doveo Hristu mnogobrojniji su od onih koje sam ja doveo. Ali to nije ni važno. Neću nositi nijedno drugo ime osim Hristovog čiji sam vojnik i koji mi je jedini Zapovednik. Nikada nijednu jedinu reč nisam napisao Luteru, niti Luter meni. A i zašto bi?... Da bi se moglo pokazati koliko je Božja reč u saglasnosti sama sa sobom, pošto smo nas obojica, bez ikakvog potajnog dogovaranja, tako jednoglasno propovedali doktrinu o Hristu.« (D'Aubigné, b. 8, ch. 9)

Cvingli je godine 1516. dobio poziv da prihvati službu propovednika u manastiru kod Ajnzidelna. Ovde je trebalo da stekne jasniji uvid u izopačenosti Rima i da kao reformator stekne uticaj koji će se osećati daleko izvan njegovih rodnih Alpa. Među najveće atrakcije Ajnzidelna ubrajan je lik Device Marije o kome je govoreno da ima moć da čini čuda. Iznad ulaza u manastir nalazio se natpis: »Ovde se može dobiti potpuno oproštenje greha!« (Isto, b. 8, ch. 5) Tokom svih godišnjih doba dolazili su hodočasnici da posete ovo Marijino svetilište, ali prilikom velikog godišnjeg praznika njegovog posvećenja tu se slivalo mnoštvo iz svih krajeva Švajcarske; pa čak i iz Francuske i Nemačke. Cvingli, koji se veoma uznemirio gledajući šta se zbiva, iskoristio je priliku da tim robovima sujeverja objavi slobodu koju donosi Jevanđelje.

Rekao je: »Nemojte zamišljati da je Bog u ovoj crkvi prisutan više nego u bilo kom drugom delu sveta. Bog je uvek sa vama i čuje vas bez obzira u kojoj zemlji živite... Mogu li vam beskorisna dela, duga hodočašća, darovi, likovi, prizivanje Device ili svetaca osigurati Božju blagodat?... Čemu koristi mnoštvo reči u koje zaodevamo svoje molitve? Kakve li koristi od sjajnih plašteva, obrijanih glava, dugih i širokih haljina, ili zlatom izvezenih papuča?... Bog gleda na srce, ali naša srca daleko su od Njega!« »Hristos koji se nekada žrtvovao na krstu, prava je Žrtva i Stradalnik, On je okajao grehe vernika za svu večnost.« (Isto, b. 8, ch. 5)

Mnogim slušaocima ova učenja nisu bila po volji. Osećali su se gorko razočarani kada im je rekao da je celo njihovo mukotrpno hodočašće bilo uzaludno. Oproštenje koje im je Hristovom zaslugom bilo besplatno ponuđeno, nisu mogli da shvate. Bili su potpuno zadovoljni starim putem u Nebo, koji im je Rim obeležio. Ustručavali su se od neizvesnog traženja bilo čega boljega. Bilo im je mnogo lakše da se za svoje spasenje oslone na sveštenike i papu nego da se trude da postignu neporočnost srca.

Međutim, druga grupa radosno je prihvatila vest o otkupljenju Hristovom zaslugom. Običaji koje im je Rim nametao nisu mogli da donesu mir njihovoj duši, pa su verom prihvatili Spasiteljevu krv kao svoju žrtvu pomirenja. Takvi su se vraćali svojim domovima da i drugima otkriju dragoceno videlo koje su primili. Istina je tako prenošena od zaseoka do zaseoka, od grada do grada, a broj hodočasnika koji su dolazili da posete Marijino svetilište osetno se smanjio. Smanjili su se i darovi, a u skladu s time i Cvinglijeva plata koja je isplaćivana iz tog izvora. Međutim, on je osećao stvarnu radost, dok je gledao kako se ruši sila fanatizma i sujeverja.

Crkveni uglednici nisu bili slepi prema delu koje je Cvingli obavljao, međutim, doneli su odluku da se neko vreme ne mešaju. Nadali su se da će ga pridobiti za sebe, pokušali su da ga privuku laskanjem, dok je u međuvremenu istina sticala uporište u srcima naroda.

Cvinglijev rad u Ajnzidelnu pripremio ga je za prostranija radna polja u koja je uskoro trebalo da uđe. Posle tri godine koje je proveo u tom mestu, bio je pozvan da služi kao propovednik u katedrali u Cirihu. U to vreme bio je to najvažniji grad u Švajcarskoj konfederaciji, i sve što se tamo događalo imalo je dalekosežan uticaj. Duhovnici koji su ga pozvali da dođe u Cirih, bili su odlučni da spreče bilo kakve novotarije i u skladu s tim počeli su ga upoznavati s njegovim dužnostima.

Kazali su mu: »Vi ćete uložiti najveće napore da povećate prihode Kaptola, ne zanemarujući ni najmanje. Vi ćete podsticati verne, i sa propovedaonice i preko ispovedaonice, da daju sve desetine i obaveze, i da svojim prilozima pokažu svoju ljubav prema Crkvi. Vi ćete biti marljivi u povećavanju prihoda koji dolaze od bolesnih, od misa, i uopšte od svakog crkvenog obreda.« »Vama pripada deljenje svetih tajni, propovedanje i staranje o stadu, jer sve to pripada kapelanovim dužnostima. Međutim, te dužnosti možete poveriti i zameniku, posebno propovedanje. Vi ne treba da delite svete tajne nikome osim uglednim osobama, i to jedino kada one to zatraže; zabranjeno vam je da to činite ne obraćajući pažnju na položaj ljudi.« (Isto, b. 8, ch. 6)

Cvingli je bez reči saslušao sve ove obaveze, a onda je, pošto je izrazio svoju zahvalnost na ukazanoj časti da bude pozvan na ovo važno mesto, počeo da objašnjava plan ponašanja koji je nameravao da sledi. Rekao je: »Hristov život je suviše dugo bio sakriven od naroda. Propovedaću o celom Jevanđelju po Mateju... crpeći isključivo sa izvora Pisma, istražujući njegove dubine, upoređujući tekst sa tekstom, tražeći prosvetljenje stalnom i iskrenom molitvom. Posvetiću svoju službu slavljenju Boga, hvaljenju Njegovog jedinog Sina, stvarnom spasavanju duša i njihovom usavršavanju u pravoj veri.« (Isto, b. 8, ch. 6) Cvingli je ostao uporan, iako se neki kanonici nisu složili s njegovim planom i pokušali da ga odgovore od njegovog sprovođenja. Izjavio je da se ne sprema da uvede neke nove metode, već stare koje je Crkva upotrebljavala u ranija i bolja vremena.

Istine o kojima je propovedao već su budile interesovanje; narod se okupljao u velikom broju da sluša njegovo propovedanje. Mnogi, koji već dugo nisu dolazili na bogosluženja, sada su bili među njegovim slušaocima. Svoju službu počeo je otvarajući Jevanđelja, čitajući i objašnjavajući svojim slušaocima nadahnute zapise o životu, učenju i smrti Isusa Hrista. I ovde, kao i u Ajnzidelnu, objavljivao je Božju Reč kao jedini nepogrešivi autoritet, a smrt Isusa Hrista kao jedinu potpunu Žrtvu. »Isusu Hristu, želim da vas povedem – Isusu Hristu, jedinom pravom Izvoru spasenja.« (Isto, b. 8, ch. 6) Oko ovog propovednika okupljalo se mnoštvo ljudi koji su zauzimali različite društvene položaje, od državnika i studenta, do zanatlije i seljaka. S dubokim zanimanjem slušali su njegove reči. Nije im samo objavljivao ponudu neograničenog spasenja, već je neustrašivo ukoravao zla i pokvarenost svoga vremena. Mnogi su se vraćali iz katedrale hvaleći Boga. Govorili su: »Ovaj čovek propoveda istinu. On će biti naš Mojsije, da nas izvede iz ove egipatske tame.« (Isto, b. 8, ch. 6)

Međutim, iako je njegov rad u početku bio veoma oduševljeno priman, posle nekog vremena počelo je da se pojavljuje i protivljenje. Monasi su ustali da spreče njegov rad i osude njegova učenja. Mnogi su ga dočekivali ruganjem i podsmesima; drugi su pribegavali drskostima i pretnjama. Međutim, Cvingli je sve strpljivo podnosio, govoreći: »Ako želimo da zadobijemo zle za Hrista, moramo zatvoriti svoje oči pred mnogo čime!« (Isto, b. 8, ch. 6)

Nekako u to vreme pojavilo se novo sredstvo za unapređenje dela reforme. Neki prijatelj reformisane vere poslao je iz Bazela u Cirih nekog Lucijana koji je doneo neke Luterove spise i nagovestio da bi prodaja tih knjiga mogla postati moćno sredstvo za širenje videla. Pisao je Cvingliju: »Ustanovi da li taj čovek ima dovoljno mudrosti i umešnosti, i ako bude tako, daj mu da od mesta do mesta, od grada do grada, od sela do sela, pa čak i od kuće do kuće, nosi među Švajcarce Luterove spise, a posebno njegovo objašnjenje molitve 'Oče naš' pisano za obične vernike. Što budu postajala poznatija, ova će dela više kupaca imati.« (Isto, b. 8, ch. 6) Tako je videlo krčilo sebi put.

U vreme kada se Bog priprema da polomi okove neznanja i sujeverja, sotona se s najvećom snagom trudi da ljude obavije tamom i još jače pritegne njihove okove. Kada su se pojedini ljudi u različitim zemljama podizali da narodu objave oproštenje i posvećenje krvlju Isusa Hrista, Rim je povećanom snagom pokušavao da u celom hrišćanstvu otvori svoje trgovine, nudeći oproštenje za novac.

Svaki greh imao je svoju cenu i ljudima su obećavane neograničene dozvole da čine greh ukoliko nastave da vredno popunjavaju crkvenu riznicu. Tako su se uporedo razvijala dva pokreta – jedan je nudio oproštenje greha za novac, a drugi oproštenje Hristovom zaslugom; Rim je ljudima davao dozvole da čine greh i pretvarao greh u izvor svojih prihoda, dok su reformatori osuđivali greh i ukazivali na Hrista kao Žrtvu pomirenja i kao Izbavitelja.

U Nemačkoj je prodaja oproštajnica bila poverena dominikanskim monasima predvođenim zloglasnim Tecelom. U Švajcarskoj je trgovina bila stavljena u ruke franjevaca pod upravom italijanskog monaha Samsona. Samson je već korisno poslužio Crkvi prikupivši velike svote novca u Nemačkoj i Švajcarskoj, kojima je popunio papsku riznicu. Sada je putovao po Švajcarskoj, privlačio veliko mnoštvo, lišavao siromašne seljake njihove skromne ušteđevine i prikupljao bogate priloge od pripadnika bogatijih staleža. Međutim, uticaj reforme već se osećao u usporavanju, iako ne i u zaustavljanju, ove trgovine. Cvingli se još nalazio u Ajnzidelnu kada je Samson, kratko vreme posle dolaska u Švajcarsku, zajedno sa svojom robom stigao u obližnji grad. Pošto je doznao za njegovu misiju, reformator je odmah ustao protiv nje. Ova dva čoveka nikada se nisu srela, ali je Cvingli postigao takav uspeh u razobličavanju monahovih postupaka da je ovaj bio prisiljen da ode u druge krajeve.

Cvingli je u Cirihu revnosno propovedao protiv trgovine oproštajnicama; kada se Samson približio gradu, dočekao ga je glasnik Gradskog saveta s porukom da ne ulazi u grad. Međutim, kada je lukavstvom, ipak uspeo da dobije dozvolu da uđe u grad, bio je proteran iz njega ne uspevši da proda ni jednu jedinu oproštajnicu, pa je uskoro napustio i Švajcarsku.

Reforma je dobila snažan podsticaj, kada se pojavila epidemija kuge ili "crne smrti", koja je prohujala Švajcarskom 1519. godine. Kada su se na taj način suočili sa smrću, mnogi su shvatili svu uzaludnost i bezvrednost oproštajnica koje su tek nedavno kupili; i zato su poželeli da njihova vera dobije sigurniji temelj. Cvingli je u Cirihu oboleo, njegovo stanje bilo je tako teško da su bile izgubljene sve nade u njegovo ozdravljenje, tako da su već počele da se šire glasine da je

umro. Međutim, i u tom teškom času, njegova nada i hrabrost ostale su nepokolebljive. Gledao je u veri na krst na Golgoti, oslanjajući se na Hristovu žrtvu pomirnicu potpuno dovoljnu za oproštenje. Kada se vratio iz predvorja smrti, nastavio je da još vatrenije nego ikada propoveda Jevanđelje; njegove reči imale su neodoljivu silu. Ljudi su radnosno pozdravljali svog omiljenog pastira, koji se vratio sa ivice groba. Oni sami, dolazili su od postelja bolesnih i umirućih i osećali, kao nikada do tada, svu vrednost Jevanđelja.

Cvingli je sada jasnije i bolje shvatao evanđeoske istine i još potpunije je doživeo njihovu obnoviteljsku moć. Čovekov pad u greh i plan otkupljenja bile su teme kojima se bavio. Govorio je: »U Adamu smo svi mrtvi, utonuli u pokvarenost i prokletstvo.« (Wylie, b. 8, ch. 9) »Hristos je... kupio za nas beskrajno otkupljenje... Njegovo stradanje je... večna žrtva, i večno uspešna da leči; ona zauvek zadovoljava božansku pravdu u korist onih koji se sa čvrstom i nepokolebljivom verom oslanjaju na nju.« Međutim, jasno je iznosio da ljudi ne mogu, zahvaljujući Hristovoj blagodati, da nastave život u grehu. »Gde god ima vere u Boga, tamo je i Bog; i gde god Bog nastava, tamo se javlja i revnost, navodeći i nagoneći ljude da čine dobra dela.« (D'Aubigné, b. 8, ch. 9)

Zanimanje za Cvinglijeve propovedi bilo je tako veliko da je katedrala uvek bila prepuna ljudi koji su dolazili da ga slušaju. Malo - pomalo, onoliko koliko su mogli da shvate, on je svojim slušaocima objavljivao istine. Posebno je pazio da im prerano ne objavi istine koje bi mogle da ih neugodno iznenade ili stvore predrasude. Njegov cilj je bio da zadobije njihova srca za Hristova učenja, da ih omekša Njegovom ljubavlju i da pred njima uzdigne Njegov primer, i dok budu prihvatali načela Jevanđelja, neizbežno će odbaciti svoje sujeverje i običaje.

Reformacija je, korak po korak, napredovala u Cirihu. Užasnuti, neprijatelji su pokušali da joj pruže odlučan otpor. Godinu dana pre toga u Vormsu, jedan monah iz Vitenberga odbio je poslušnost papi i caru, a sada je izgledalo da će se i u Cirihu pojaviti slično protivljenje papskim zahtevima. Zato je Cvingli bio izložen ponovljenim napadima. U papskim kantonima sledbenici Jevanđelja, s vremena na vreme, spaljivani su na lomači, ali njima to nije bilo dovoljno, morao je da bude ućutkan i učitelj jeresi. Biskup Konstance poslao je tri poslanika Gradskom savetu Ciriha, da optuže Cvinglija da uči ljude da krše zakone Crkve, i tako neposredno ugrožava mir i red u društvu. Ako autoritet Crkve bude potisnut u stranu, tako je poručio, zavladaće sveopšta anarhija. Cvingli je odgovorio da već četiri godine propoveda Jevanđelje u Cirihu, »i da je to sada najmirniji i najmiroljubiviji grad u celoj Konfederaciji«. Naglasio je dalje: »Zar nije, onda, hrišćanstvo najbolji čuvar opšte sigurnosti?« (Wylie, b.8, ch. 11)

Poslanici su pozvali gradske većnike da ostanu u Crkvi izvan koje, tako su tvrdili, nema spasenja. Cvingli je odgovorio: »Neka vas ova optužba ne pokoleba! Temelj Crkve je ista Stena, isti Hristos, koji je Petru nadenuo ime zato što Ga je priznao. U svakom narodu Bog prihvata svakoga koji veruje svim svojim srcem u Gospoda Isusa. I to je zaista ona Crkva izvan koje niko ne može biti spasen.« (D'Aubigné, London ed, b. 8, ch. 11) Kao rezultat ovog sastanka, jedan od papskih poslanika prihvatio je reformisanu veru.

Gradski savet odbio je da preduzme mere protiv Cvinglija, a Rim je počeo da se priprema za novi napad. Reformator je, kada su ga obavestili o zaveri njegovih neprijatelja, uzviknuo: »Neka samo dođu! Plašim ih se isto onoliko koliko se strma litica plaši valova koji udaraju u njeno podnožje!« (Wylie, b. 8, ch. 11) Napori crkvenih dostojanstvenika samo su učvršćivali delo koje su želeli da sruše. Istina je nastavila da se širi. Pristalice istine u Nemačkoj, obeshrabrene Luterovim nestankom, ponovo su se ohrabrile gledajući kako Jevanđelje napreduje u Švajcarskoj.

Kada se reformacija učvrstila u Cirihu, njeni plodovi mnogo jasnije mogli su se sagledati u suzbijanju zločina i unapređivanju reda i sklada. Cvingli je pisao: »Mir ima svoje boravište u našem gradu; nema svađe, nema licemerja, nema zavisti, nema sukoba. Odakle bi takvo jedinstvo moglo doći ako ne od Gospoda, i naše nauke, koja nas ispunjava rodovima mira i pobožnosti?« (Isto, b. 8, ch. 15)

Pobede koje je ostvarila reformacija navele su papine pristalice na još odlušnije napore da je sruše. Uočavajući male rezultate koje je donelo nasilje u suzbijanju Luterovog dela u Nemačkoj, odlučili su da se suprotstave reformaciji njenim sopstvenim oružjem. Vodiće rasprave sa Cvinglijem, i pošto bi im bila poverena organizacija, osiguraće svoju pobedu tako što će sami odrediti ne samo mesto rasprave, već i sudije koje će odlučivati koja je od sukobljenih strana odnela pobedu. Osim toga, kada jednom budu imali Cvinglija pod svojom vlašću, postaraće se da im više ne izmakne. Kada budu ućutkali vođu, onda će brzo slomiti i pokret. Međutim, pažljivo su sakrivali svoje prave namere.

Bilo je određeno da se rasprava održi u Badenu, međutim, Cvingli nije učestvovao. Gradsko veće Ciriha, sumnjajući u dobre namere papista, opomenuto raspaljenim lomačama na kojima su u papskim kantonima goreli sledbenici Jevanđelja, zabranilo je svom pastiru da se izloži opasnosti. U Cirihu je bio spreman da se suoči sa svim protivnicima koje bi Rim poslao; ali da ide u Baden, u kome je krv mučenika za istinu upravo bila prolivena, značilo bi izložiti se sigurnoj smrti. Ekolampad i Haler bili su izabrani da zastupaju reformatore, dok je poznati dr Ek, zajedno sa četom učenih doktora i prelata, predstavljao Rim.

Iako Cvingli nije prisustvovao raspravi, njegov uticaj se osećao. Zapisničare na raspravi birali su samo papisti, dok je drugima, pod pretnjom smrtne kazne, bilo zabranjeno da hvataju beleške. Cvingli je, uprkos svemu tome, svakoga dana dobijao tačan izveštaj o svemu što je bilo rečeno u Badenu. Neki student koji je prisustvovao raspravi, svake večeri sastavljao je izveštaj o dokazima koji su toga dana iznošeni. Dva druga studenta preuzela su zadatak da dostavljaju ove izveštaje Cvingliju u Cirih, zajedno sa svakodnevnim Ekolampadovim pismima. Reformator je odgovarao, dajući savete i predloge. Svoja pisma pisao je noću, a studenti su se do jutra vraćali s njima u Baden. Da bi izbegli budnost stražara

postavljenih na gradskim vratima, ovi glasnici nosili su korpe sa pilićima na svojoj glavi, pa su im bez smetnji dozvoljavali da prođu.

Tako je Cvingli vodio bitku sa svojim zlonamernim protivnicima. Mikonijus ističe da se »trudio mnogo više, svojim razmišljanjima, svojim besanim noćima i savetima koje je slao u Baden, nego što bi to činio da je lično raspravljao okružen svojim neprijateljima« (D'Aubigné, b. 11, ch. 13).

Papisti, radosni zbog očekivane pobede, došli su u Baden odeveni u svoje najskupocenije ruho, okićeni blistavim draguljima. Živeli su raskošno, njihovi stolovi bili su prepuni najskupljih poslastica i najizabranijih vina. Teret svojih crkvenih dužnosti olakšavali su zabavama i gozbama. Potpuno suprotna bila je pojava reformatora, koji su u očima posmatrača jedva izgledali nešto bolje od grupe prosjaka, koje su skromni obroci vrlo malo zadržavali za stolom. Ekolampadov domaćin, koji je iskoristio priliku da ga posmatra za vreme boravka u sobi, ustanovio je da najviše vremena provodi u proučavanju ili molitvi, pa je sa čuđenjem, veoma zadivljen, izvestio, da je jeretik »u najmanju ruku makar veoma pobožan«.

Na zasedanju, »Ek se oholo popeo za govornicu sjajno ukrašen, dok je skromni Ekolampad, jadno odeven, bio prisiljen da zauzme mesto ispred svoga protivnika na grubo izdeljanoj stolici.« (Isto, b. 11, ch. 13) Ekov zvonak glas i neograničena sigurnost, nikada ga nisu izneverili. Njegova revnost bila je podstaknuta izgledima da će dobiti zlato, ali i slavu; jer je trebalo da kao branitelj vere bude nagrađen većom svotom novca. Kada nije imao dovoljno dokaza, uvek je mogao da pribegne uvredama, pa čak i kletvama.

Ekolampad, skroman i bez velikog samopouzdanja, ustručavao se od sukoba, pa se, upustio u raspravu svečano se zavetujući: »Ne priznajem nikakvo drugo merilo ocenjivanja osim Božje Reči!« (Isto, b. 11, ch. 13) Iako ljubazan i pristojnog ponašanja, pokazao se kao sposoban i neustrašiv. Dok su se papisti, u skladu sa svojim navikama, stalno pozivali na autoritet crkvenih običaja, reformator se istrajno držao Svetoga pisma. Rekao je: »Običaji nemaju snage u našoj Švajcarskoj, osim ako su u skladu sa ustavom; a ovde, u pitanjima vere, Biblija je naš ustav.« (Isto, b. 11, ch. 13)

Razlika između dva suparnika nije ostala bez delovanja. Smireno, jasno reformatorovo dokazivanje, tako ljubazno i skromno predstavljeno, uticalo je na ljude koji su s odvratnošću odbacivali hvalisavo i oholo Ekovo izlaganje.

Rasprava je potrajala osamnaest dana. Papini prijatelji na kraju su s velikom samouverenošću zahtevali pobedu. Većina poslanika bila je na strani Rima i Parlament je proglasio pobedu nad reformatorima i odredio da zajedno sa Cvinglijem, svojim vođom, budu isključeni iz Crkve. Međutim, posledice rasprave pokazale su koja strana je bila u prednosti. Rasprava je predstavljala snažan podsticaj protestantskom delu, i uskoro posle toga značajni gradovi Bern i Bazel stali su na stranu reformacije.

10. poglavlje

NAPREDOVANjE REFORMI U NEMAČKOJ

Luterov tajanstveni nestanak je izazvao zaprepašćenje u celoj Nemačkoj. Na sve strane ljudi su se raspitivali za njega. Kružile su najneverovatnije glasine, a mnogi su verovali da je ubijen. Nastala je velika žalost, ne samo među njegovim prijateljima, već i među hiljadama onih koji nisu otvoreno stali na stranu reformacije. Mnogi su se svečano zaklinjali da će osvetiti njegovu smrt.

Rimske vođe sa užasom su pratili kako se osećanja u narodu okreću protiv njih i kako dostižu vrhunac. Iako su u početku bili oduševljeni navodnom Luterovom smrću, uskoro su poželeli da se sakriju od narodnog gneva. Ni njegova najsmelija dela, dok je bio među njima, nisu ih toliko uznemiravala koliko sada njegov nestanak. Oni koji su u svom gnevu pokušavali da unište smelog reformatora, bili su sada puni straha, iako je on postao bespomoćni zatvorenik. Jedan od njih je rekao: »Jedini način koji nam preostaje da se spasemo jeste da zapalimo baklje, da po celom svetu tražimo Lutera i da ga vratimo narodu koji ga priziva.« (D'Aubigné, b. 9, ch. 1) Carski edikt naizgled nije delovao. Papinski legati su bili ogorčeni, kada su shvatili da je on izazvao manje pažnje nego Luterova sudbina.

Vest da je Luter, iako zatvorenik, na sigurnom mestu, smirila je strah u narodu, ali je pojačala njegov uticaj. Ljudi su čitali njegove spise revnije nego ikada. Sve veći broj ljudi podržavao je delo hrabrog čoveka koji je, iako je sve bilo protiv njega, branio Božju Reč. Reformacija je sve više jačala. Seme koje je Luter posejao nicalo je na sve strane. Njegova odsutnost postigla je ono što njegova prisutnost nikada ne bi mogla. Njegovi saradnici još ozbiljnije prihvatili su svoje nove odgovornosti, pošto vođe više nije bilo među njima. Ispunjeni novom verom i revnošću, svom svojom snagom krenuli su napred, tako da delo koje je plemenito počelo ne bude ometeno u svom napredovanju.

Međutim, ni sotona nije ostao besposlen. Pokušao je sada ono što je pokušavao za vreme svakog reformnog pokreta – da prevari i uništi narod podmećući mu laž umesto istine. Kao što su se lažni hristi pojavljivali u prvom stoleću delovanja hrišćanske Crkve, tako su se u šesnaestom pojavili lažni proroci.

Neki ljudi, duboko prožeti uzbuđenjem koje je zavladalo u religijskom svetu toga vremena, uobrazili su da su dobili posebno otkrivenje sa Neba i tvrdili da ih je Bog zadužio da unaprede i dovrše delo reforme koje je, prema njihovom mišljenju, Luter slabo započeo. U stvari, samo su razarali ono što je Luter postigao. Odbacili su veliko načelo koje je prestavljalo temelj reformacije – da je Božja Reč jedino merilo vere i ponašanja, pa su umesto tog nepogrešivog vodiča

uzeli promenljivo, nesigurno merilo svojih osećanja i utisaka. Odbacivši na taj način nepogrešivo sredstvo za otkrivanje zabluda i laži, omogućili su sotoni da zavlada njihovim umom i da ga koristi po svojoj volji.

Jedan od takvih proroka tvrdio je da uputstva dobija od samog anđela Gavrila. Student koji mu se pridružio zanemario je studije, ističući da je od samog Boga dobio sposobnost da tumači Njegovu Reč. Priključili su im se i drugi ljudi, po prirodi skloni fanatizmu. Delovanje ovih zanesenjaka izazivalo je veliko uzbuđenje. Luterovo propovedanje učinilo je da ceo narod oseti potrebu za reformom, pa su sada i neki pošteni i iskreni ljudi bili zavedeni idejama ovih novih proroka.

Vođe ovog pokreta došli su u Vitenberg i postavili svoje zahteve Melanhtonu i njegovim saradnicima. Kazali su: »Bog nas je poslao da poučimo narod. Razgovarali smo na poverljiv način sa Gospodom i zato znamo šta će se dogoditi; u stvari, mi smo apostoli i proroci i upućujemo svoj poziv doktoru Luteru!« (Isto, b. 9, ch. 7)

Reformatori su bili zaprepašćeni i zbunjeni. Ovo je bio novi činilac s kojim se do tada nisu sretali i zato nisu znali kako da se ponašaju. Melanhton je zapazio: »Zaista je neki poseban duh u tim ljudima; ali koji?... S jedne strane, čuvajmo se da ne gasimo Božji Duh, a sa druge, da ne budemo zavedeni sotonskim duhom!« (Isto, b. 9, ch. 7)

Međutim, posledice novog učenja uskoro su postale očigledne. Ono je navodilo ljude da zanemare Bibliju ili da je potpuno odbace. U školama je zavladala zabuna. Studenti, koji su odbacivali sva ograničenja, zanemarili su studije i napustili univerzitet. Ljudi koji su smatrali sebe dovoljno sposobnim da ožive delo reformacije i da njime upravljaju uspeli su jedino da ga dovedu do ivice propasti. Papisti su se ponovo ohrabrili, stekli samopouzdanje i oduševljeno klicali: »Još jedna, poslednja bitka i sve će biti naše!« (Isto, b. 9, ch. 7)

Kada je Luter u Vartburgu saznao šta se događa, rekao je duboko zabrinut: »Uvek sam očekivao da će nam sotona poslati tu kugu!« (Isto, b. 9, ch. 7) Prozreo je pravi karakter tih samozvanih proroka i uvideo opasnost koja je zapretila delu istine. Ni protivljenje pape i cara nije ga navelo da se tako duboko, kao sada, zabrine i uplaši. Takozvani prijatelji reformacije pretvorili su se i njene najveće neprijatelje. Sve ove istine koje su mu donele toliko radosti i utehe bile su iskorišćene da unesu sukobe i stvore zabunu u Crkvi.

Božji Duh je u delu reforme vodio Lutera da ide napred i postigne i više nego što se nadao. Nikada nije planirao da zauzme položaj na kome se nalazio, ili da sprovede tako temeljne promene. Bio je samo oruđe u rukama Svemogućega. Ipak, često je drhtao nad posledicama svoga rada. Jednom je rekao: »Kada bih znao da će moja nauka povrediti samo jednog čoveka, jednog jedinog čoveka, bez obzira koliko bio skroman i nepoznat – što se i ne može dogoditi, jer se radi o čistom Jevanđelju – radije bih deset puta umro nego da je se odreknem!« (Isto, b. 9, ch. 7)

Sada je i Vitenberg, pravo središte reformacije, skoro potpao pod uticaj fanatizma i bezakonja. Ovo teško stanje nije izazvalo Luterovo učenje, iako su mu po celoj Nemačkoj njegovi neprijatelji za sve pripisivali krivicu. Ispunjen gorčinom, ponekad se pitao: »Zar se na ovaj način mora završiti veliko delo reformacije?« (Isto, b. 9, ch. 7) I ponovo, dok se rvao s Bogom u molitvi, mir se uselio u njegovo srce. Rekao je: »Ovo delo nije moje, već Tvoje. Ti nećeš dozvoliti da bude pokvareno sujeverjem ili fanatizmom.« Međutim, misao da se u takvoj krizi i dalje drži daleko od sukoba, nije se mogla održati. Odlučio je da se vrati u Vitenberg.

Bez odlaganja pošao je na ovo opasno putovanje. Još se nalazio pod carskim prokletstvom. Neprijatelji su imali slobodu da mu oduzmu život, a prijateljima je bilo zabranjeno da mu pomognu ili pruže utočište. Carska vlast sprovodila je najoštrije mere protiv njegovih pristalica. Međutim, on je shvatio da je delo Jevanđelja ugroženo i u Gospodnje ime neustrašivo je krenuo da se bori za istinu.

U pismu koje je uputio izbornom knezu, i u kome je izrazio svoju nameru da napusti Vartburg, Luter je rekao: »Neka vaše Visočanstvo primi k znanju da putujem u Vitenberg pod zaštitom mnogo veće sile nego što je sila knezova i prinčeva. Ne mislim da tražim podršku vašeg Visočanstva, a još manje da želim vašu zaštitu, radije bih da ja štitim vas. Kada bih znao da bi me vaše Visočanstvo htelo i moglo zaštititi, ne bih se uopšte ni kretao u Vitenberg. Nema mača koji bi mogao unaprediti ovo delo. Samo Bog mora da učini sve, bez čovekove pomoći ili učestvovanja. Onaj koji ima najveću veru, najsposobniji je da zaštiti.« (Isto, b. 9, ch. 8)

U drugom pismu, napisanom na putu prema Vitenbergu, Luter je dodao: »Spreman sam da pretrpim nezadovoljstvo vašeg Visočanstva i gnev celoga sveta. Zar stanovnici Vitenberga nisu moje stado? Zar ih Bog nije poverio mojim rukama? Zar ne bi trebalo, ako bude neophodno, da sebe izložim smrti njih radi? Osim toga, plašim se da u Nemačkoj ne izbije velika pobuna, kojom će Bog kazniti naš narod.« (Isto, b. 9, ch. 7)

S velikom opreznošću i poniznošću, ali odlučno i čvrsto, započeo je posao. Izjavio je: »Rečju moramo porušiti i uništiti ono što je bilo uspostavljeno nasiljem. Ja se neću poslužiti nasiljem protiv sujevernih i malovernih... Niko ne sme da bude silom nateran. Slobodno opredeljenje je sama suština vere.« (Isto, b. 9, ch. 8)

Uskoro se u Vitenbergu pročulo da se Luter vratio i da će propovedati. Narod se sakupio sa svih strana i crkva je bila prepuna. Stupivši na propovedaonicu, mudro i nežno poučavao je opominjao i ukoravao narod. Govoreći o onima koji su da bi ukinuli misu primenili nasilne mere, rekao je:

»Misa nije prihvatljiva, Bog joj se suprotstavlja, ona mora da bude ukinuta, i želeo bih da u celom svetu bude zamenjena evanđeoskom Večerom. Ali, niko silom ne sme biti odvojen od nje. To moramo prepustiti Božjim rukama. Njegova Reč treba da deluje, a ne mi. Vi se pitate zašto treba da bude tako? Zato što ja ne držim ljudska srca u svojoj ruci, kao što lončar drži glinu. Mi imamo pravo da govorimo, ali nemamo pravo da sudimo! Propovedajmo, ostalo pripada Bogu. Kada bih se poslužio silom, šta bih time dobio? Grimase, formalizam, podražavanje, ljudske uredbe i

licemerstvo... Ali, u tome nema nikakve iskrenosti srca, ni vere, ni dobrote. Tamo gde ovo troje nedostaje, sve nedostaje, a ja ne bih dao ni prebijene pare za tako nešto... Bog čini više svojom Rečju nego što vi i ja i ceo svet možemo učiniti sjedinjenom snagom. Bog osvaja srca, a kada je srce zadobijeno, sve je dobijeno...«

»Ja ću propovedati, raspravljati i pisati, ali nikoga neću prisiljavati, jer je vera dobrovoljni čin. Vidite šta sam ja učinio! Ustao sam protiv pape, oproštajnica i papinih prijatelja, ali bez nasilja i buna. Uzdigao sam Božju Reč; propovedao sam i pisao – i to je bilo sve što sam činio. A ipak, dok sam spavao... Reč koju sam propovedao oborila je papstvo, tako da mu u prošlosti ni knezovi ni carevi nisu naneli toliko štete. Ipak, ja nisam ništa učinio; sama Reč je sve to učinila. Da sam želeo da se pozovem na silu, verovatno bi cela Nemačka bila preplavljena krvlju. Kakav bi onda bio rezultat? Uništenje i opustošenje i tela i duše! Zato sam ostao miran i prepustio Reči da sama prohuji kroz svet.« (Isto, b. 9, ch. 8)

Luter je iz dana u dan, tokom cele sedmice, nastavio da propoveda željnom mnoštvu. Božja Reč razvejala je opčinjenost fanatičnim uzbuđenjem. Sila Jevanđelja vratila je zavedeni narod na put istine.

Luter nije imao volje da se sretne s fanaticima čije je delovanje izazvalo tako velika zla. Znao je da su to ljudi nezdravog rasuđivanja i neobuzdanih strasti, koji, iako su tvrdili da imaju posebno prosvetljenje sa Neba, nisu bili u stanju da pretrpe ni najmanje protivljenje, pa čak ni najljubazniji ukor ili savet. Prisvajajući najvišu vlast, od svakoga su zahtevali, da bez pogovora prizna njihove zahteve. Međutim, kada su zatražili da razgovaraju s njim, pristao je da se sretne s njima, i tako uspešno razobličio njihove namere da su samozvanci odmah napustili Vitenberg.

Fanatizam je privremeno bio obuzdan, ali posle nekoliko godina ponovo je izbio još većom žestinom i još strašnijim posledicama. Luter je o vođama tog pokreta, izrekao sledeću ocenu: »Za njih je Sveto pismo bilo samo mrtvo slovo, a svi su vikali: 'Sveti Duh! Sveti Duh! Ali, budite potpuno sigurni da neću poći tamo, kuda ih taj njihov duh vodi! Neka me Bog u svojoj milosti sačuva od Crkve u kojoj nema nikoga osim svetaca! Želim da boravim s poniznima, slabima, bolesnima, koji znaju i osećaju svoje grehe, koji uzdišu i neprestano se obraćaju Bogu iz dubine svoga srca da od Njega prime utehu i podršku.« (Isto, b. 10, ch. 10)

Tomas Mincer, najaktivniji među fanaticima, bio je čovek obdaren velikim sposobnostima, koje bi ga, da ih je pravilno usmerio, osposobile da čini dobro, ali on nije naučio ni prvo načelo istinske religije. »Bio je obuzet željom da reformiše svet, ali je zaboravio, kao što svi zanesenjaci čine, da reforma najpre treba da počne od njega.« (Isto, b. 9, ch. 8) Bio je željan da stekne položaj i uticaj; nespreman da bude drugi, čak ni iza Lutera. Izjavio je da su reformatori, zamenjujući autoritet pape autoritetom Pisma, uspostavili samo izmenjeni oblik papstva. Tvrdio je da je dobio božanski zadatak da uvede pravu religiju. »Onaj koji ima ovaj duh, ima i istinsku veru, iako nikada u životu neće videti Pismo«, govorio je Mincer. (Isto, b. 10, ch. 10)

Ovi fanatični učitelji dozvolili su da ih vode utisci, smatrajući da su svaka misao i svaka pobuda Božji glas, u skladu s tim odlazili su duboko u krajnost. Neki su čak spaljivali svoje Biblije, uzvikujući: »Slovo ubija, a Duh oživljava!« Mincerova učenja godila su ljudskoj težnji za nečim čudesnim, jer su zadovoljavala njihovu oholost, stavljajući ljudske ideje i mišljenja iznad Božje Reči. Hiljade su prihvatale njegova učenja. Uskoro je odbacio svaki red na javnim bogosluženjima, i izjavio da je poslušnost knezovima pokušaj da se istovremeno služi i Bogu i Velijaru.

Ljudi koji su počeli da odbacuju jaram papstva, istovremeno su postali netrpeljivi i prema ograničenjima koja su postavljale građanske vlasti. Mincerova prevratnička učenja, za koja je tvrdio za imaju božansku potvrdu, navodila su ih da odbacuju svaku zakonitost i daju maha svojim predrasudama i strastima. Usledili su najstrašniji prizori buna i sukoba, i nemačka polja natopila su se krvlju.

Duševna agonija koju je Luter mnogo ranije doživeo u Erfurtu pogodila ga je sada dvostrukom silinom, kada je shvatio da su posledice fanatičnog delovanja pripisane reformaciji. Papski knezovi su izjavili – a mnogi su bili spremni da poklone poverenje toj izjavi – da je pobuna logična posledica Luterove nauke. Iako je ova optužba bila potpuno neutemeljena, nanela je reformatoru velike teškoće. Takvo ponižavanje istine i upoređivanje s najnižim fanatizmom, bilo je više nego što je mogao da podnese. Sa druge strane, i vođe pobune su zamrzile Lutera zato što se ne samo usprotivio njihovim doktrinama i odbacio njihove izjave da su božanski nadahnuti, već ih je proglasio i pobunjenicima protiv građanskih vlasti. Da bi mu se osvetili i oni su njega nazvali nečasnim samozvancem. Tako je izgledalo da je na sebe navukao neprijateljstvo i knezova i naroda.

Papini prijatelji radovali su se, očekujući brzu propast reformacije; optuživali su Lutera i za zablude koje je on usrdno pokušavao da ispravi. Fanatična stranka, lažno predstavljajući da se prema njoj veoma nepravedno postupalo, uspela je da zadobije naklonost velikog broja ljudi i da, kao što se često događa sa onima koji stanu na pogrešnu stranu, njene pristalice budu proglašene mučenicima. Tako su upravo oni, koji su ulagali velike napore da se suprotstave reformaciji, sada bili sažaljevani i slavljeni kao žrtve surovosti i tlačenja. Bilo je to sotonsko delo, zadojeno istim duhom buntovništva koji se najpre pokazao na Nebu.

Sotona stalno pokušava da prevari ljude i da ih navede da greh nazovu pravednošću, a pravednost grehom. Koliko je samo uspeha postizao u tom delu! Koliko se puta događalo da se ukori i kritike upućuju Božjim vernim slugama samo zato što su neustrašivo ustajali u odbranu istine! Ljudi koji su samo sotonine sluge bivaju hvaljeni i slavljeni, pa čak proglašavani i mučenicima, dok se oni, koje bi trebalo poštovati i podržavati zbog njihove vernosti Bogu, prepuštaju sami sebi i izlažu sumnjičenjima i nepoverenju.

Prividna svetost, lažno posvećenje, i sada obavlja svoje prevarno delo. U različitim oblicima ono pokazuje isti duh kao i u Luterove dane, odvlačeći misli ljudi od Pisma i navodeći ih da slede svoja osećanja i utiske umesto da pokažu poslušnost Božjem zakonu. To je jedno od najuspešnijih sotoninih sredstava da neporočnost i istinu izloži klevetama.

Luter je neustrašivo branio Jevanđelje od napada koji su stizali sa svih strana. Božja Reč se pokazala kao moćno oružje u svim ovim sukobima. Tim oružjem borio se protiv vlasti koju je papa nezakonito prisvojio, protiv skolastičke filozofije, i stajao čvrsto kao stena protiv fanatizma koji je pokušavao da se udruži s reformacijom.

Svaka od ovih međusobno suprostavljenih struja je na svoj način odbacila Sveto pismo i uzdizala ljudsku mudrost kao izvor verske istine i znanja. Racionalizam je idolopoklonički uzdizao razum i proglašavao ga merilom prihvatljivosti svake vere. Papizam, koji je svome suverenom pontifeksu pripisivao nadahnuće koje se u neprekidnom toku protezalo od vremena apostola i ostajalo nepromenjeno tokom svih proteklih vremena, pružao je široke mogućnosti svakoj vrsti razvrata i pokvarenosti da se prikriva pod plaštom svetosti apostolskih ovlašćenja. Nadahnuće koje su prisvajali Mincer i njegovi saradnici nije imalo neki bolji izvor od nerazumljivih maštarija, dok je njegov uticaj rušilački delovao na svaki autoritet, ljudski ili božanski. Istinsko hrišćanstvo prihvata Božju Reč kao veliku riznicu nadahnute istine i probni kamen svakog nadahnuća.

Luter je u vreme povratka iz Vartburga dovršio svoj prevod Novog zaveta, pa je ubrzo posle toga Jevanđelje postalo dostupno nemačkom narodu na njegovom jeziku. Ovaj prevod s velikom radošću dočekali su svi oni koji su voleli istinu, ali su ga s prezrenjem odbacili oni koji su se opredelili za ljudske tradicije i zapovesti.

Sveštenike je uznemiravala pomisao da će i obični narod sada moći da raspravlja s njima o načelima Božje Reči, i da će tako razotkriti njihovo neznanje. Oružje njihovog telesnog razuma bilo je nemoćno pred mačem Duha. Rim se poslužio svim svojim autoritetom da spreči širenje Pisma, ali su svi dekreti, anateme i mučenja doživljavali neuspeh. Što je Rim više osuđivao i zabranjivao Bibliju, to je snažnija bila želja naroda da otkrije šta ona zaista uči. Svi koji su znali da čitaju želeli su da sami proučavaju Božju Reč. Nosili su je sa sobom, čitali i ponovo čitali, i nisu bili zadovoljni, sve dok velike delove teksta nisu napamet naučili. Luter je, videći s kakvom je naklonošću bio prihvaćen Novi zavet, odmah počeo da prevodi Stari, i objavljuje ga u delovima kako je koji završio.

Luterovi spisi oduševljeno su primani i u gradu i u selu. »Ono što su Luter i njegovi prijatelji pisali, drugi su širili. Monasi, koji su se uverili u neosnovanost monaških obaveza, željni da svoj nekadašnji život, provođen u neradu, zamene aktivnim obavezama, ali nepripremljeni da propovedaju Božju Reč, putovali su kroz pokrajine, posećivali zaseoke i kolibe i prodavali knjige koje su napisali Luter i njegovi prijatelji. Ubrzo je Nemačka bila preplavljena ovim smelim literarnim evanđelistima.« (Isto, b. 9, ch. 11)

Bogati i siromašni, obrazovani i nenaučeni, s dubokim interesovanjem proučavali su te spise. Nastavnici u seoskim školama noću su ih glasno čitali malim grupama koje su se okupljale oko ognjišta. Svaki takav napor doprinosio je osvedočenju neke duše istinom, koja je radosno prihvatala Reč i onda je kao vest Jevanđelja objavljivala drugima.

Tako su potvrđene nadahnute reči: »Reči tvoje kad se jave, prosvetljuju i urazumljuju proste.« (Psalam 119,130) Proučavanje Pisma izazivalo je duboke promene u ljudskim mislima i srcu. Papska vladavina svojim podanicima nametnula je gvozdeni jaram koji ih je držao u neznanju i poniženju. Praznoverno poštovanje ceremonija strogo je održavano; ali srce i um veoma malo su učestvovali u svim tim službama. Luterovo propovedanje, koje je objavljivalo jednostavne istine Božje Reči, a onda i sama Reč, stavljena u ruke običnom narodu, kao da su budili njegove uspavane snage, ne samo pročišćavajući i oplemenjujući čovekovu duhovnu prirodu, već ulivajući i novu snagu i polet njegovom umu.

Ljudi iz svih staleža s Biblijom u ruci branili su učenja reformacije. Prijatelji papstva, koji su proučavanje Biblije prepustili sveštenicima i monasima, sada su ih pozivali da stupe napred i da pobiju nova učenja. Međutim, ne poznavajući ni Pisma ni sile Božje, sveštenici i monasi pretrpeli su potpuni poraz od onih koje su smatrali nenaučenima i jereticima. Jedan katolički pisac je izjavio: »Na nesreću, Luter je nagovorio svoje sledbenike da veru ne poklanjaju nijednom drugom izvoru osim Svetom pismu.« (D'Aubigné, b. 9, ch. 11) Mnoštvo se okupljalo da sluša kako istinu brane slabo obrazovani ljudi i kako čak raspravljaju o njoj s učenim i rečitim teolozima. Sramno neznanje tih velikih ljudi postajalo je očigledno kada su se njihovi dokazi suočavali s jednostavnim učenjima Božje Reči. Radnici, vojnici, žene, čak i deca, bili su bolje upoznati s biblijskim učenjima nego sveštenici i učeni doktori.

Razlika između sledbenika Jevanđelja i branitelja papskog sujeverja nije bila ništa manje očigledna u redovima učenih ljudi, nego kod pripadnika običnog naroda. »Starim zastupnicima hijerarhije, koji su zanemarili proučavanje jezika i negovanje literature... stali su nasuprot mladići širokog uma, posvećeni istraživanju, koji su proučavali Pisma i upoznavali antička remek-dela. Obdareni aktivnim umom, oplemenjenom dušom, neustrašivim srcem, ovi mladi ljudi uskoro su raspolagali takvim znanjem da se dugo niko nije mogao meriti s njima... U skladu s tim, kada bi se ovi mladoliki branitelji reformacije sukobljavali s rimskim doktorima na bilo kome skupu, napadali su ih s takvom lakoćom i pouzdanjem da su se ti neupućeni ljudi kolebali, zbunjivali i doživljavali poraze, koji su ih sramotili u svačijim očima.« (Isto, b. 9, ch. 11)

Kada je rimsko sveštenstvo videlo da se broj njihovih vernika smanjuje, pozvali su u pomoć vlasti i služeći se svim sredstvima kojima su raspolagali pokušavali da vrate svoje slušaoce. Međutim, narod je u novom učenju našao ono što je zadovoljavalo potrebe njegove duše, i tako se okrenuo od onih koji su ga dugo hranili bezvrednom plevom praznovernih obreda i ljudskih tradicija.

Kada je izbilo progonstvo na učitelje istine, oni su poslušali Hristove reči: »A kada vas poteraju u jednom gradu, bežite u drugi.« (Matej 10,23) Videlo je prodiralo u sve krajeve. Begunci bi pronalazili gostoljubiva vrata koja su im se otvarala, tako da su iz tih domova propovedali Hrista, ponekad u crkvi, ili, ako bi im ta prednost bila uskraćena, u privatnim kućama ili pod vedrim nebom. Tamo gde su nalazili nekoga da ih sluša, pretvarali su to mesto u posvećeni hram. Istina, objavljivana takvom snagom i sigurnošću, širila se nezadrživim poletom.

Crkvene i građanske vlasti uzalud su pokušavale da slome »jeres«. Uzalud su pribegavale zatvaranju, mučenju, ognju i maču. Hiljade vernika zapečatile su svoju veru svojom krvlju, ali je delo, ipak, išlo napred. Progonstvo je samo pomoglo da se istina više proširi, a fanatizam koji je sotona pokušavao da ujedini s njom, samo je još jasnije otkrivao razliku između sotoninog delovanja i Božjeg dela.

11. poglavlje

PROTEST KNEZOVA

Jedno od najplemenitijih svedočanstava ikada izrečenih u prilog reformaciji bio je Protest hrišćanskih knezova Nemačke objavljen na zasedanju Sabora u Špajeru 1529. godine. Hrabrost, vera i čvrstina tih Božjih ljudi osigurala je budućim vekovima slobodu misli i savesti. Njihov Protest je celoj Reformisanoj crkvi dao ime Protestantska; njegova načela predstavljaju »samu suštinu protestantizma«. (D'Aubigné, b. 13, ch. 6)

Za reformaciju su osvanuli mračni i teški dani. Uprkos Ediktu iz Vormsa, koji je Lutera stavio izvan zakona, zabranio širenje njegovog učenja i verovanje u njega, verska tolerancija je do tada ipak postojala u carstvu. Božje proviđenje sprečavalo je delovanje snaga koje su se protivile istini. Karlo V želeo je da skrši reformaciju, ali kada bi već podigao ruku da zada udarac često se dešavalo da je morao da ga zadrži. Uvek je izgledalo da je uništenje svih onih koji su se usudili da se usprotive Rimu neizbežno, ali u odlučujućim trenucima na istočnim granicama pojavljivale bi se turske armije ili bi francuski kralj, ili čak i sam papa, ljubomoran na sve veću carevu moć, objavljivao rat Nemačkoj, i tako je, usred sukoba i bune naroda, reformacija dobijala priliku da ojača i da se proširi.

Međutim, katolički suvereni konačno su uspeli da razreše međusobne sporove i da se ujedine protiv reformacije. Sabor u Špajeru 1526. godine, svakoj državi dao je punu slobodu da rešava verska pitanja sve do zasedanja novog opšteg Sabora, ali, čim su minule opasnosti koje su dovele do ovog ustupka, car je sazvao Drugi sabor u Špajeru 1529. godine, sa ciljem da uništi jeres. Želeo je da navede knezove, po mogućnosti mirnim sredstvima, da ustanu protiv reformacije, a ukoliko mu taj pokušaj pretrpi neuspeh, bio je spreman da pribegne maču.

Papisti su klicali od radosti. U velikom broju došli su u Špajer i otvoreno pokazivali svoje neprijateljstvo prema reformatorima i svima koji su ih podržavali. Melanhton je ovako opisao to stanje: »Svet nas se gnuša i smatra nas smećem, ali će Hristos pogledati svoj jadni narod i sačuvati ga!« (Isto, b. 13, ch. 5) Evangeličkim knezovima, koji su prisustvovali Saboru, bilo je zabranjeno da Jevanđelje propovedaju u svojim stanovima. Međutim, stanovnici Špajera čeznuli su za Božjom Rečju i, ne osvrćući se na zabranu, hiljade su se okupljane na službama koje su održavane u kapeli izbornog saksonskog kneza.

Sve to ubrzalo je krizu. Na Saboru je objavljena careva poruka da je odluka o davanju verske slobode izazvala velike nerede i da car zato zahteva njeno ukidanje. Ovaj samovoljni čin izazvao je ogorčenje i zaprepašćenje evangeličkih hrišćana. Jedan od njih je izjavio: »Hristos je ponovo pao u ruke Kajafi i Pilatu!« Prijatelji pape opet su postali nasilni. Jedan fanatični papista je rekao: »Turci su mnogo bolji od luterana, jer Turci poštuju dane posta, a luterani ih krše. Ako bi trebalo da biramo između Božjeg Svetog pisma i starih crkvenih zabluda odbacili bismo ono prvo.« Melanhton je dodao: »Svakoga dana, pred celim skupom, Faber baca neki novi kamen na nas evangelike!« (Isto, b. 13, ch. 5)

Verska sloboda bila je zakonom propisana i evangeličke države odlučile su da se usprotive kršenju svojih prava. Luter, koji se i dalje nalazio pod prokletstvom proglašenim u Vormsu, nije mogao da bude prisutan u Špajeru, ali su njegovo mesto zauzeli njegovi saradnici i knezovi koje je Bog pokrenuo da u ovom teškom času brane njegovo delo. Plemeniti Fridrih od Saksonije, nekadašnji Luterov zaštitnik, ležao je u grobu, ali vojvoda Johan, njegov brat i naslednik, radosno je pozdravio reformaciju, iako prijatelj mira, pokazao je veliku energiju i hrabrost u svemu što se ticalo vere.

Sveštenici su zahtevali da se države koje su prihvatile reformaciju bezuslovno pokore vlasti Rima. Reformatori, sa svoje strane, zahtevali su slobodu koja im je prethodno bila zajamčena. Nikako se nisu mogli složiti da Rim ponovo dobije vlast nad državama koje su s velikom radošću prihvatile Božju Reč.

Kao kompromis konačno je predloženo da u zemljama u kojima se reformacija još nije učvrstila, Edikt iz Vormsa treba da bude strogo primenjen, ali da »u onima u kojima ga je narod odbio, i u kojima ne bi mogao da se usaglasi s njim bez opasnosti od pobune, u najmanju ruku pokreću da ne uvode nikakve nove reforme, da ne pokreću nijedno sporno pitanje, da ne ometaju slavljenje mise i da ne dozvole nijednom katoliku da prihvati luteranstvo.« (Isto, b. 13, ch. 5) Ova mera bila je izglasana na Saboru, na veliko zadovoljstvo papskih sveštenika i prelata.

Da je ovaj edikt stupio na snagu, »reformacija ne bi mogla da se širi... tamo gde je do tada bila nepoznata, niti bi se mogla postaviti na čvrste temelje... tamo gde je već postojala.« (Isto, b. 13, ch. 5) Sloboda govora bila bi zabranjena. Nijedno obraćenje ne bi bilo dozvoljeno. A od prijatelja reformacije bilo bi zahtevano da se odmah pokore svim ovim ograničenjima i zabranama. Izgledalo je da će se ugasiti sva nada sveta. »Ponovno uspostavljanje rimske hijerarhije...

nepogrešivo bi vratilo sve stare zloupotrebe«, a svakako da bi joj se odmah pružila prilika da se »dovrši uništenje dela koje je već bilo silno uzdrmano« fanatizmom i razdorima. (Isto, b. 13, ch. 5)

Kada se evangelička strana okupila da održi savetovanje, ljudi su zbunjeno gledali jedni druge. Jedni drugima postavljali su pitanje: »Šta bi sada trebalo činiti?« Na kocki su bila značajna pitanja od kojih je zavisila budućnost sveta. »Da li vođe reformacije treba da se pokore i prihvate Edikt? Iako se moglo dogoditi da se reformatori u ovoj krizi, koja je zaista bila velika, međusobno sukobe i donesu pogrešnu odluku! Koliko su naizgled prihvatljivih izgovora i dobrih razloga mogli da pronađu da se pokore! Luteranskim knezovima bilo je garantovano slobodno ispovedanje njihove religije. Isto pravo bilo je prošireno i na sve njihove podanike koji su pre proglašenja edikta prihvatili reformisanu religiju. Zar time ne bi trebalo da budu zadovoljni? Koliko bi opasnosti mogli izbeći ako se pokore? Kojim nepoznatim opasnostima i sukobima bi ih protivljenje moglo izložiti? Ko zna kakve će prilike pružiti budućnost? Da prihvatimo mir, da uzmemo maslinovu grančicu koju nam Rim nudi, da zacelimo rane koje tište Nemačku! Takvim i sličnim razlozima reformatori su mogli da opravdaju prihvatanje odluke koja bi za kratko vreme sigurno dovela do propasti njihovog dela.«

»Na sreću, shvatili su misao na kojoj se temeljio predloženi sporazum i zato su delovali u skladu sa svojom verom. O kojoj se ideji radilo? Bilo je to pravo Rima da vrši nasilje nad savešću i zabrani slobodu istraživanja. Međutim, zar im nije bilo zagarantovano da će zajedno sa svojim protestantskim podanicima uživati versku slobodu? Da, ali samo kao poklon posebno ugovoren sporazumom, a ne kao svoje pravo! Što se tiče ostalih koji nisu bili obuhvaćeni sporazumom, za njih je trebalo da vlada veliko načelo autoriteta, sloboda savesti nije dolazila u obzir; Rim bi ostao nepogrešivi sudija, a njegova reč morala bi se slušati! Prihvatiti predloženi sporazum značilo bi stvarno pristati da se verska sloboda ograniči na reformisanu Saksoniju, a da za sav ostatak hrišćanstva slobodno istraživanje i ispovedanje reformisane vere postane prestup, koji će se kažnjavati tamnicom i lomačom. Da li će se knezovi složiti da verska sloboda bude teritorjalno ograničena? Da li će objaviti da je reformacija zadobila svog poslednjeg obraćenika, da je osvojila poslednju stopu zemlje, i da se vladavina Rima mora ovekovečiti u svim krajevima u kojima je u tom trenutku imao vlast? Da li će reformatori posle toga još moći da tvrde da su nevini za krv stotina i hiljada vernika koji će zbog usvajanja ovog sporazuma u papskim zemljama, morati da polože svoj život? To bi u ovom najsudbonosnijem trenutku, značilo izdati delo Jevanđelja i slobodu hrišćanstva.« (Wylie, b. 6, ch. 15) Ne, pre su bili spremni »da žrtvuju sve, čak i svoje države, svoje krune i svoj život!« (D'Aubigné, b. 13, ch. 5)

Knezovi su odlučili: »Odbacimo ovaj dekret! O pitanjima savesti većina nema prava da odlučuje!« Poslanici su izjavili: »Dekretu iz 1526. godine zahvaljujemo za mir koji carstvo uživa; njegovo ukidanje ispunilo bi Nemačku nevoljama i podelama. U nadležnosti Sabora nije da čini nešto više osim da čuva versku slobodu, dok se Savet ne sastane.« (Isto, b. 13, ch.5) Dužnost države je da čuva versku slobodu i to je ujedno granica njene vlasti u verskim pitanjima. Svaka svetovna vlast koja u oblasti građanskog prava svojim autoritetom pokuša da reguliše ili nameće verske propise, krši upravo ono načelo za koje su se evangelički hrišćani tako dostojanstveno borili.

Prijatelji Rima odlučili su da skrše ono što su nazivali »drskom upornošću«. Počeli su pokušajem da unesu podele među sledbenike reformacije ili strah među sve one koji se nisu otvoreno izjasnili za nju. Konačno, pred Sabor su pozvali predstavnike slobodnih carskih gradova i od njih zahtevali da izjave hoće li se pokloniti zahtevima predloženog zakona. Predstavnici su tražili vremena, ali uzalud. Kada su ih konačno primorali da odluče, skoro polovina izjasnila se za reformaciju. Oni koji su na ovaj način odbili da žrtvuju slobodu savesti i pravo na lično mišljenje dobro su znali da će zbog svoje odluke u budućnosti biti izloženi kritici, osudi i progonstvu. Jedan od tih delegata je rekao: »Ili se moramo odreći Božje Reči, ili biti spaljeni!« (Isto, b. 13, ch. 3)

Kralj Ferdinand, carev predstavnik na Saboru, shvatio je da će Dekret izazvati ozbiljne podele ukoliko ne navede knezove da ga prihvate i podrže. Zato je pribegao nagovaranju, dobro znajući da bi upotrebom sile ove ljude samo još više učvrstio u njihovoj odlučnosti. On je »moljakao knezove da prihvate dekret, uveravajući ih da bi u tom slučaju car bio izuzetno zadovoljan njima«. Međutim, ovi verni ljudi priznavali su autoritet mnogo viši od vlasti svih zemaljskih upravljača, i mirno su odgovorili: »Mi ćemo poslušati cara u svemu što može doprineti održavanju mira i uzdizanju Božje časti!« (Isto, b. 3, ch. 5)

Kralj je pred celim Saborom na kraju objavio izbornom knezu i njegovim prijateljima da će edikt »uskoro biti napisan u obliku carskog dekreta« i da njima »jedino preostaje da se pokore većini«. Pošto je to izjavio povukao se sa skupa, ne pružajući priliku reformistima da razmisle ili da odgovore. »Oni su poslali delegaciju koja je kralja bezuspešno molila da se vrati.« Na sve njihove prigovore, on je samo odgovorio: »Ovo pitanje je rešeno; pokornost je sve što vam preostaje!« (Isto, b. 13, ch. 5)

Careva stranka bila je duboko uverena da će hrišćanski knezovi ostati verni načelu da je Sveto pismo iznad svih ljudskih doktrina i zahteva, dobro su znali da bi papstvo bilo srušeno ukoliko bi to načelo bilo ikada prihvaćeno. Međutim, kao i hiljade drugih posle njihovog vremena, gledajući samo »ono što je na očima«, varali su sebe da je carevo i papino delo dovoljno snažno dok je delo reformista izrazito slabo. Da su se reformisti oslanjali samo na ljudsku pomoć, bili bi zaista toliko bespomoćni koliko su papine pristalice pretpostavljale. Ali, iako brojčano slabi i u sporu sa Rimom, sačuvali su svoju snagu. »Protiv odluke Sabora obratili su se Božjoj Reči, a protiv cara Karla Isusu Hristu, Caru nad carevima i Gospodaru nad gospodarima.« (Isto, b. 3, ch. 6)

Kada je Ferdinand odbio da poštuje uverenje njihove savesti, knezovi su odlučili da ne uzmu u obzir njegovu odsutnost, već da bez odlaganja iznesu svoj protest pred nacionali savet. U skladu sa tom odlukom napisali su svečanu deklaraciju i predstavili je Saboru:

»Mi protestujemo ovom predstavkom, pred Bogom, našim jedinim Stvoriteljem, Zaštitnikom, Otkupiteljem i Spasiteljem, koji će jednoga dana biti naš Sudija, ali i pred svim ljudima i svim stvorenjima, i kažemo da se mi, u svoje ime i u ime našega naroda, ne slažemo niti pristajemo na bilo koji način na predloženi dekret, ili na bilo šta što se protivi Božjoj volji, Njegovoj svetoj Reči, ili našoj neizopačenoj savesti ili spasenju naših duša.«

»Šta? Da odobrimo ovaj edikt! Da potvrdimo da, kada Svemogući Bog pozove nekog čoveka k Božjem poznanju, taj čovek, ipak, ne može da primi poznanje Božje!« »Nema nijedne sigurne nauke osim one koja se slaže s Božjom Rečju... Gospod zabranjuje propovedanje svake druge nauke... Sveto pismo treba tumačiti drugim i jasnijim njegovim tekstovima... Ova sveta Knjiga je, u svemu što je hrišćaninu neophodno, lako razumljiva, i data da rastera tamu. Mi smo, blagodaću Božjom, odlučili da sačuvamo čisto i isključivo propovedanje Njegove jedine Reči, onakve kakva se nalazi u biblijskim knjigama Staroga i Novoga zaveta, bez dodavanja bilo čega što bi im moglo biti suprotno. Ova Reč je jedina istina, ona je sigurno merilo svake nauke i celokupnog života, ona nas nikada neće izneveriti ili prevariti. Onaj koji bude gradio na ovom temelju održaće se protiv svih paklenih sila, dok će celokupna ljudska taština koja mu se suprostavi pasti pred licem Božjim.«

»Iz tog razloga odbacujemo jaram koji nam je nametnut!« »U isto vreme očekujemo da će se njegovo carsko veličanstvo ponašati prema nama kao hrišćanski knez koji iznad svega ljubi Boga; objavljujemo svoju spremnost da pružimo njemu, ali i vama, milostiva gospodo, svu ljubav i poslušnost koja predstavlja našu pravednu i zakonitu dužnost.« (Isto, b. 3, ch. 6)

Ova izjava ostavila je dubok utisak na Sabor. Većina je bila zadivljena, ali i uznemirena zbog smelosti protestanata. Budućnost im se činila olujnom i nesigurnom. Razdori, sukobi i krvoprolića izgledali su im neizbežni. Međutim, reformisti su, sigurni u pravednost svog dela, oslanjajući se na ruku Svemogućega, »bili puni hrabrosti i čvrstine«.

»Načela koja postoje u ovom proslavljenom Protestu... predstavljaju suštinu protestantizma. Ovaj Protest suprostavlja se dvema vrstama zlostavljanja čoveka u oblasti vere: prva je mešanje građanskih vlasti, a druga je samovolja crkvene vlasti. Umesto ovih zloupotreba, protestantizam uzdiže moć savesti iznad svetovne vlasti, i autoritet Božje Reči iznad autoriteta vidljive Crkve. Na prvom mestu, odbacuje mešanje građanske vlasti u oblast koja pripada Bogu, i zajedno s prorocima i apostolima kaže: 'Većma se treba pokoravati Bogu nego li ljudima!' U prisutnosti krune Karla V, on uzdiže krunu Isusa Hrista. Ali, ide i dalje, on postavlja načelo da sva ljudska učenja moraju biti podložna sudu Božje Reči.« (Isto, b. 13, ch. 6) Protestanti su, osim toga, potvrdili svoje pravo da slobodno izražavaju svoja uverenja o istini. Oni, dakle, neće samo verovati i slušati, već i propovedati ono što Božja Reč objavljuje, odbacujući pravo sveštenika ili svetovnih vlasti da se u to mešaju. Protest iz Špajera predstavljao je svečano svedočanstvo protiv verske netrpeljivosti, i potvrđivanje prava svakog čoveka da obožava Boga u skladu s uverenjima svoje savesti.

Izjava je bila objavljena. Bila je upisana u sećanja hiljada i zabeležena u nebeskim knjigama, odakle je nikakav ljudski napor ne može izbrisati. Cela evangelička Nemačka prihvatila je protest kao izraz svoje vere. Na sve strane ljudi su u ovoj deklaraciji sagledavali obećanje jedne nove i bolje ere. Jedan od knezova rekao je protestantima u Špajeru: »Neka vas Svemogući, koji vam je dao blagodat da Ga priznate snažno, slobodno i neustrašivo, sačuva u toj hrišćanskoj čvrstini sve do dana večnosti.« (Isto, b. 13, ch. 6)

Da se reformacija, postigavši određenu meru uspeha, zadovoljila time da, zbog zadobijanja naklonosti sveta, zastane i sačeka bolja vremena, pokazala bi se neverna Bogu i sama sebi, i prouzrokovala svoju propast. Iskustvo ovih plemenitih reformista sadrži pouku svim kasnijim naraštajima. Sotonina metoda rada protiv Boga i Njegove Reči nije se promenila; on je i danas, isto toliko koliko je bio u šesnaestom stoleću, protiv toga da Biblija bude prihvaćena kao vodič u životu. U naše vreme zapaža se veliko udaljavanje od njenih učenja i načela, i zato je potrebno da se vratimo velikom protestantskom načelu – da je Biblija, i samo Biblija, pravilo vere i dužnosti. Sotona se i danas trudi da uz pomoć svih sredstava koja mu stoje na raspolaganju uništi versku slobodu. Antihrišćanska sila, koju su protestanti odbacili u Špajeru, i sada se obnovljenom snagom trudi da opet uspostavi svoju izgubljenu prevlast. Ista nepokolebljiva odanost Božjoj Reči, pokazana u toj krizi u kojoj se tada našla reformacija, i danas je jedina nada u sprovođenje ikakve reforme.

Pojavili su se zatim i znaci da opasnost preti protestantima, ali i dokazi da je Božja ruka ispružena da zaštiti svoje verne. Bilo je to upravo u času kada je »Melanhton brzim koracima vodio svoga prijatelja Simona Grineusa ulicama Špajera prema Rajni, terajući ga da brzo pređe reku. Simon je bio zaprepašćen takvim požurivanjem. Melanhton mu je odgovorio: 'Neki stariji čovek ozbiljnog i svečanog izgleda, meni potpuno nepoznat, pojavio se preda mnom i rekao: za koji trenutak Ferdinand će poslati sudske službenike da uhapse Grineusa!'«

Grineusa je tog dana užasnula propoved vodećeg papskog učitelja Fabera, i on ga je posle njenog završetka ukorio što brani »neke odvratne zablude«. »Faber je prikrio svoj gnev, ali se odmah posle toga pojavio pred kraljem, i od njega dobio ovlašćenje protiv nametljivog profesora iz Hajdelberga. Melanhton uopšte nije sumnjao da je Bog spasao njegovog prijatelja, poslavši jednoga od svojih svetih anđela da ga opomene.

»Stojeći nepomično na obali Rajne, Melahton je čekao sve dok reka nije izbavila Grineusa iz ruku njegovih progonitelja. 'Konačno', uzviknuo je Filip kada ga je ugledao na suprotnoj obali, 'Konačno je istrgnut iz surovih čeljusti

onih koji su žedni nevine krvi.' Kada se vratio svojoj kući, Melanhton je dobio obaveštenje da su je sudski službenici pretresli od krova do temelja tražeći Grineusa.« (Isto, b. 3, ch. 6)

Reformacija je sada trebalo da zauzme još istaknutije mesto u mislima velikana ove Zemlje. Evangeličkim knezovima bila je uskraćena audijencija kod kralja Ferdinanda, ali njima će se pružiti prilika da objave svoje verovanje u prisutnosti cara i okupljenih dostojanstvenika države i Crkve. Da bi utišao sukobe koji su potresali carstvo, Karlo V je godinu dana posle protesta u Špajeru sazvao Sabor u Augsburgu s namerom da sam predsedava njegovim sednicama. Protestantske starešine takođe su bile pozvane.

Velika opasnost zapretila je reformaciji, ali njeni branitelji poverili su svoje delo Bogu i zavetovali se da će ostati čvrsto uz Jevanđelje. Izbornog saksonskog kneza njegovi savetnici nagovorili su da ne ide na zasedanje Sabora. Govorili su mu da je car sazvao knezove da ih uhvati u zamku. »Zar ne znači staviti sve na kocku time što ćete se zajedno s moćnim neprijateljima naći zatvoreni u gradskim zidinama?« Međutim, drugi su dostojanstveno izjavljivali: »Neka se knezovi naoružaju jedino hrabrošću i Božje delo biće spaseno!« Sam Luter je rekao: »Bog je veran i On nas neće ostaviti!« (Isto, b. 14, ch.2) Izborni knez je krenuo, zajedno sa svojom pratnjom, prema Augsburgu. Svi su znali za opasnosti koje im prete, i zato su mnogi putovali mračna izraza lica i nemirna srca. Međutim, Luter, koji ih je pratio sve do Koburga, ojačao je njihovu onemoćalu veru pevajući pesmu, koju je napisao za vreme ovog putovanja: »Naš tvrdi grad je Gospod Bog«. Mnoge mračne slutnje bile su proterane, a mnoga klonula srca ohrabrena, zvucima ove nadahnute melodije.

Protestantski knezovi odlučili su da sačine izjavu o svojim verovanjima u sistematskom obliku, s dokazima iz Pisma, i da je objave na Saboru; priprema ove izjave bila je poverena Luteru, Melanhtonu i njegovim saradnicima. Ovu izjavu, takozvanu Konfesiju, protestanti su usvojili kao objašnjenje svoje vere, i okupili su se da potpišu taj značajni dokument. Bilo je to svečano i teško vreme. Reformisti su odlučno želeli da se njihovo delo ne pomeša s političkim pitanjima, osećali su da reformacija ne sme da širi nijedan drugi uticaj osim onoga koji proizilazi iz Božje Reči. Kada su hrišćanski knezovi pristupili da potpišu Konfesiju, Melanhton se umešao, govoreći: »Teolozi i propovednici treba da predlažu ove reforme; sačuvajmo autoritet zemaljskih moćnika za druga pitanja!« Johan Saksonski je odgovorio: »Bože sačuvaj da me isključiš iz ovoga posla. Ja sam odlučio da činim ono što je pravo, ne obraćajući pažnju na svoju krunu. Želim da priznam Gospoda. Moj izborni šešir i moj hermelin nisu mi tako dragoceni kao krst Isusa Hrista!« Kada je izgovorio ove reči, potpisao je svoje ime. Drugi knez, uzimajući pero u svoje ruke, rekao je: »Ako čast moga Gospoda Isusa Hrista ovo zahteva od mene, ja sam spreman... da se odreknem i svoga života i svih svojih dobara!« Nastavio je: »Radije ću se odreći svojih podanika i svojih država, radije otići iz zemlje svojih otaca sa štapom u ruci, nego prihvatiti ijednu drugu nauku, osim one koja je sadržana u ovoj Konfesiji.« (Isto, b. 14, ch. 6) Takva je bila vera i hrabrost ovih Božjih ljudi.

Došlo je ugovoreno vreme da se pojave pred carem. Karlo V, sedeći na prestolu, okružen izbornicima i knezovima, primio je u audijenciju protestantske reformiste. Pročitali su mu Konfesiju, izjavu o svojoj veri. Istine iz Jevanđelja, na tom slavnom zasedanju jasno su bile izrečene i istaknute zablude papske Crkve. Taj dan je s pravom proglašen »najvećim danom reformacije, i jednim od najslavnijih dana u istoriji hrišćanstva i čovečanstva«. (Isto, b. 4, ch. 7)

Prošlo je samo nekoliko godina otkako je usamljeni monah iz Vitenberga stajao u Vormsu pred nacionalnim Savetom. Sada su se umesto njega pojavili najplemenitiji i najmoćniji knezovi u carstvu. Luteru je bilo zabranjeno da se pojavi u Augsburgu, ali ipak je bio prisutan svojim rečima i molitvama. Pisao je kasnije: »Prepun sam radosti što sam doživeo ovaj trenutak, u kome je Hristos bio javno uzdignut trudom tako uglednih poštovalaca i na tako slavnom skupu.« (Isto, b. 14, ch. 7) I tako se ispunilo sve što je Pismo najavilo: »Govoriću o otkrivenjima tvojim pred carevima!« (Psalam 119, 46)

U dane apostola Pavla, Jevanđelje zbog koga se našao u tamnici, bilo je na sličan način objavljeno u carskom gradu pred knezovima i plemićima. Tako je i ovom prilikom, Jevanđelje čije je propovedanje sa propovedaonica zabranio car bilo objavljeno iz palate; ono što su mnogi smatrali nedostojnim da bude upućeno slugama, s divljenjem su slušali upravitelji i gospodari carstva. Kraljevi i veliki ljudi nalazili su se među slušaocima, krunisani knezovi bili su propovednici, a propoved je predstavljala Božju carsku istinu. Pisac ističe: »Od apostolskih vremena nikada nije bilo većeg dela ni veličanstvenijeg priznanja!« (D'aubigné, b. 14, ch. 7)

»Sve što su Luterove pristalice govorile bilo je istina, to ne možemo odreći«, rekao je jedan papski biskup. »Možete li zdravim razlozima pobiti Konfesiju koju su dali izborni knez i njegovi saradnici«, upitao je jedan drugi doktora Eka. Odgovor je glasio: »Spisima apostola i proroka – ne! Ali, spisima Otaca i koncila – da!« Onda je isti čovek zaključio: »Shvatio sam! Prema vama Luterove pristalice su u Pismu, a mi smo izvan njega!« (Isto, b. 14, ch. 8)

Neki nemački knezovi pristali su uz refomaciju. Car je lično izjavio da su protestantske tačke verovanja čista istina. Konfesija je bila prevedena na mnoge jezike i proširena po celoj Evropi; tokom sledećih naraštaja milioni ljudi su je prihvatili kao izraz svoje vere.

Božje verne sluge nisu se trudile same. Gospod nije napuštao svoj narod, dok su se poglavarstva i vlasti i nečisti duhovi ispod neba svrstavali protiv njih. Da su im oči mogle biti otvorene, videli bi isto tako jasne dokaze božanske prisutnosti i pomoći kao što je bilo omogućeno proroku iz davnine. Kada je Jelisijev sluga pokazao svome gospodaru neprijateljsku armiju, koja ih je okružavala i sprečavala im svaku mogućnost za izbavljenje, prorok se molio: »Gospode, otvori mu oči da vidi!« (2. O carevima 6, 17) I gle, planina je bila puna ognjenih kola i konja, bila je to nebeska vojska, postavljena da brani Božjeg čoveka. Na isti način anđeli su čuvali radnike u delu reformacije.

Jedno od načela koje je Luter naročito isticao bilo je da za delo reformacije ne traži podršku svetovnih sila i da nikada ne pribegava oružju da bi je odbranio. Radovao se kada su knezovi carstva priznali Jevanđelje, ali kada su predložili da se ujedine i osnuju ligu za njenu odbranu, izjavio je »da samo Bog treba da brani nauku Jevanđelja... što se ljudi manje budu mešali u taj posao, to će biti očiglednija Božja intervencija u njegovu korist. Sve predložene političke mere predostrožnosti bile su po njegovom mišljenju, izazvane nedostojnim strahom i grešnim nepoverenjem«. (D'Aubigné, London ed. b. 10, ch. 11)

Kada su se moćni neprijatelji ujedinili da iskorene reformisanu veru, i kada je izgledalo da će hiljade mačeva biti isukano protiv nje, Luter je ovako pisao: »sotona je dao maha svome gnevu; bezbožni pontifeksi su se urotili; i nama preti rat. Pozovite ljude da se u veri i molitvi junački bore pred Gospodnjim prestolom, tako da naši neprijatelji, pobeđeni Božjim Duhom, budu naterani na mir. Naša najveća potreba, naš najvažniji posao, je molitva; pomozite ljudima da shvate da su izloženi oštrici mača i gnevu sotone, i da se zato moraju moliti!« (D'Aubigné, b. 10, ch. 14)

Malo kasnije, govoreći o ligi o kojoj su razmišljali protestantski knezovi, Luter je ponovo izjavio da jedino oružje koje bi bilo upotrebljeno u tom ratu treba da bude »mač Duha«. Pisao je saksonskom izbornom knezu: »Ne možemo po svojoj savesti odobriti predloženi savez. Radije bismo deset puta umrli nego videli da je naše Jevanđelje doprinelo da se prolije samo jedna kap krvi. Naša uloga je da budemo kao jaganjci na klanici. Hristov krst moramo poneti. Neka se vaše visočanstvo ne plaši. Učinićemo mnogo više svojim molitvama, nego svi naši neprijatelji svim svojim hvalisanjem. Jedino ne smemo dozvoliti da se naše ruke uprljaju krvlju naše braće. Ako car bude zahtevao od nas da se predamo njegovim sudovima, mi smo spremni da se tamo pojavimo. Vi ne možete odbraniti našu veru; svaki od nas treba da veruje, prihvatajući opasnosti koje mu zaprete.« (Isto, b. 14, ch. 1)

Sa tajnog mesta molitve pojavila se slika koja je potresla svet u vreme velike reformacije. Tamo su Gospodnje sluge, ispunjene svetim spokojstvom, svojom nogom stupile na stenu Njegovih obećanja. Za vreme borbe u Augsburgu, Luter »nije provodio nijedan dan ne posvećujući najmanje tri sata molitvi, a ti sati bili su odvojeni od vremena koje je bilo najpovoljnije za proučavanje«. U tajnosti svoje sobe izlivao je svoju dušu pred Gospodom rečima »punim ljubavi, straha i nade, kao kada se neko obraća prijatelju«. Govorio je: »Znam da si Ti naš Otac i naš Bog, i da ćeš rasterati progonitelje svoje dece, jer si i Ti sam ugrožen zajedno sa nama. Ovo delo je Tvoje delo, i samo si nas Ti nagovorio da stavimo svoje ruke na njega. Odbrani nas, onda, o Oče!« (Isto, b. 14, ch. 6)

Melanhtonu, koji je bio skrušen pod teretom zabrinutosti i straha, poslao je ove reči: »Blagodat i mir u Hristu – u Hristu, kažem ti, a ne u svetu. Amin! Mrzim sve većom mržnjom te velike brige koje te izjedaju. Ako je ovo delo nepravedno, ostavi ga, ako je delo pravedno, zašto bismo onda poricali obećanja Onoga koji nam je zapovedio da spavamo bez straha?... Hristos neće nedostajati u delu istine i pravde. On živi, On vlada; kakav bismo onda strah još mogli imati?« (Isto, b. 14, ch. 6)

Bog je zaista uslišio viku svojih slugu. On je dao knezovima i propovednicima blagodati i hrabrost da uzdignu istinu nasuprot upraviteljima tame ovog sveta. Gospod je sam rekao: »Evo mećem u Sionu kamen krajeugaoni, izabrani i skupoceni; ko njega veruje neće se postideti.« (1. Petrova 2, 6) Protestantski reformisti gradili su na Hristu, i vrata paklena nisu ih mogla savladati.

12. poglavlje

REFORMACIJA U FRANCUSKOJ

Posle Protesta u Špajeru i Konfesije u Augsburgu, događaja kojima je reformacija u Nemačkoj obeležila svoje pobede, nastale su godine sukoba i tame. Oslabljen neslogom među svojim sledbenicima, izložen napadima moćnih neprijatelja, izgledalo je kao da je protestantizam osuđen na potpunu propast. Hiljade protestanata su svoje svedočenje zapečatili svojom krvlju. Izbio je i građanski rat, protestantsku stranu izdao je jedan od njenih najistaknutijih pristalica; najplemenitiji protestanski knezovi pali su u ruke caru i kao zarobljenici bili vođeni od grada do grada. Međutim, upravo u trenutku svoje prividne pobede, car je doživeo poraz. Morao je da posmatra kako mu se plen otima iz ruku i na kraju bude prinuđen da zajamči toleranciju nauci čijem je uništenju posvetio sav svoj život. Stavio je na kocku svoje carstvo, svoje bogatstvo, pa i sam svoj život u želji da istrebi jeres. Sada je morao da gleda svoje armije uništene u bitkama, svoje riznice iscrpljene, mnoga svoja kraljevstva ugrožena pobunama, dok se vera, koju je uzaludno pokušavao na suzbije, širi na sve strane. Karlo V borio se protiv nadmoćne sile. Sam Bog je rekao: »Neka bude svetlost«, ali car je pokušavao da sačuva oblast tame.

Njegove namere su propale, i pritisnut preranom starošću, izmoren dugim ratovanjem, odrekao se prestola i povukao se u jedan manastir.

U Švajcarskoj, kao i u Nemačkoj, za delo reformacije nastali su mračni dani. Dok su mnogi kantoni prihvatali reformisanu veru, drugi su slepom istrajnošću prianjali uz verovanja Rima. Njihova odluka da progone one koji su želeli da prihvate istinu konačno je prouzrokovala građanski rat. Cvingli, ali i mnogi koji su se ujedinili s njim u prihvatanju reformi, pao je na krvavom bojnom polju kod Kapela. Ekolampad, skršen tom teškom tragedijom, uskoro je umro. Rim se osećao kao pobednik i na mnogim mestima je ponovo zadobijao sve što je do tada izgubio. Međutim, Onaj čiji su

saveti od večnosti nije zaboravio svoje delo niti svoj narod. Njegova ruka doneće im izbavljenje. On će u drugim zemljama podići radnike koji će nastaviti i unaprediti delo reforme.

I pre nego se u Francuskoj čulo za Lutera kao reformatora, u toj zemlji je počela da sviće zora novoga dana. Istinu je među prvima prihvatio ostareli Lefevr, veoma obrazovan čovek, profesor na Univerzitetu u Parizu, iskreni i revnosni prijatelj pape. Prilikom proučavanja stare literature obratio je pažnju na Bibliju, pa je odlučio da zajedno sa svojim studentima proučava njene stranice.

Lefevr je bio oduševljeni poštovalac svetaca, pa je odlučio da na osnovu crkvenih legendi pripremi istoriju svetaca i mučenika. Bio je to zadatak koji je zahtevao veliki trud; i kada je već prilično odmakao, pomislio je da bi mu Biblija u tome mogla pomoći, pa je počeo da je proučava s tim ciljem pred očima. U njoj je zaista pronašao opise svetaca, ali veoma različite od onih koji su se pojavljivali u rimskom kalendaru. Bujica nebeske svetlosti preplavila je njegov um. Istovremeno zapanjen i ogorčen, odustao je od zadatka koji je sebi postavio i posvetio se Božjoj Reči. Dragocene istine koje je u njoj otkrio uskoro je počeo javno da propoveda.

Godine 1512, pre nego što su i Luter i Cvingli počeli svoje delo reforme, Lefevr je pisao: »Upravo je Bog onaj koji nam daje, verom, onu pravednost koja nas jedino blagodaću opravdava za večni život.« (Wylie, b. 13, ch. 1) Baveći se tajnom otkupljenja, uzviknuo je: »O, neizrecive li veličine te razmene – Bezgrešni je osuđen, a krivi oslobođen; Blagosloveni nosi prokletstvo, a prokleti je uveden u blagoslov; život umire, a umrli živi; Slava je obavijena tamom, a onaj koji nije poznavao ništa drugo osim zbunjenog izraza lica odeven je slavom.« (D'Aubigne, London ed., b. 12, ch. 2)

Dok je objavljivao da slava spasenja pripada jedino Bogu, govorio je i da dužnost poslušnosti pripada čoveku. Rekao je: »Ako si pripadnik Hristove Crkve, onda si i ud Njegovog tela; ako pripadaš Njegovom telu, onda si ispunjen božanskom prirodom... O, kada bi ljudi mogli da shvate ove prednosti, kako bi neporočno, časno i sveto živeli, kako bi prezira dostojnom, kada se uporedi sa slavom koja se krije u njima – tom slavom koju telesno oko ne može videti – ocenjivali svu slavu ovoga sveta.« (Isto, b. 12, ch. 2)

Među Lefevrovim slušaocima bilo je i nekih, koji su željno slušali njegove reči i koji će, još dugo pošto glas njihovog učitelja bude utihnuo, nastaviti da objavljuju istinu. Takav je bio Gijom Farel. Sin pobožnih roditelja, vaspitan da u slepom poverenju prihvata učenja Crkve, mogao bi, zajedno s apostolom Pavlom, da izjavi o sebi: »Po poznatoj jeresi naše vere življah farisejski.« (Dela 26,5) Odani katolik, goreo je željom da uništi sve koji bi se usudili da ustanu protiv njegove Crkve. Kasnije je ovako rekao, sećajući se tog razdoblja svoga života: »Škripao bih zubima kao besni vuk, kada bih čuo nekoga da govori protiv pape!« (Wylie, b. 13, ch. 2) Neumorno je obožavao svece, zajedno s Lefevrom redom je obilazio pariske crkve, klanjao se pred oltarima, ukrašavao svetilišta darovima. Međutim, uprkos svim delima nije mogao da nađe mir svojoj duši. Svest o vlastitoj grešnosti, koja ga je opterećivala, nisu mogla da proteraju ni sva dela pokajanja koja je činio. Zato je kao glas sa Neba ocenio reči reformatora: »Spasenje se stiče blagodaću!« »Nevini je osuđen, a zločinac oslobođen!« »Samo nam je Hristov krst otvorio vrata Neba i zatvorio vrata pakla.« (Isto, b. 13, ch. 2)

Farel je radosno prihvatio istinu. Obraćenjem koje je ličilo na Pavlovo, odbacio je okove tradicije i prihvatio slobodu sinova Božjih. »Umesto sa ubilačkim srcem krvožednog vuka«, vratio se, kako je sam rekao, »smireno kao krotko i bezazleno jagnje, koje se u srcu potpuno odvratilo od pape i priklonilo Isusu Hristu.« (D'Aubigne, b. 12, ch. 3)

Dok je Lefevr nastavljao da širi videlo među svojim studentima, Farel, isto toliko revan u delu Isusa Hrista kao što je bio u papskom delu, počeo je da javno propoveda istinu. Jedan crkveni dostojanstvenik, biskup od Moa, uskoro mu se pridružio. Drugi nastavnici, koji su uživali visok ugled zbog svojih sposobnosti i svoje učenosti, priključili su se propovedanju Jevanđelja, koje je sticalo sledbenike među pripadnicima svih društvenih slojeva, od domova zanatlija i seljaka, do kraljevske palate. Sestra Fransoa I, monarha koji je tada sedeo na prestolu, prihvatila je reformisanu veru. I sam kralj, kao i kraljica majka, neko vreme su blagonaklono posmatrali novu veru, tako da su reformatori sa velikim nadama gledali u budućnost, u vreme u kome će Francuska stati na stranu Jevanđelja.

Međutim, njihove nade nisu se ostvarile. Hristove učenike čekale su nevolje, predstojala su im progonstva. Ipak, sve to bilo je milostivo sakriveno od njihovih očiju. Nastupilo je vreme mira da prikupe snagu da se suoče s olujama, Reformacija je brzo napredovala. Biskup od Moa revnosno se trudio da u svojoj dijecezi pouči i sveštenstvo i narod. Neuke i nemoralne sveštenike je uklonio, a koliko god je to bilo moguće, zamenio pobožnim i učenim ljudima. Biskup je žarko želeo da njegov narod dobije pristup Božjoj Reči, i ta želja mu je uskoro bila ispunjena. Lefevr se prihvatio posla da prevede Novi zavet, i u isto vreme kada je Luterova nemačka Biblija izašla iz štampe u Vitenbergu, francuski Novi zavet objavljen je u Mou. Biskup nije štedeo ni truda ni novca da ga proširi među svojim parohijanima, pa su uskoro i seljaci u Mou imali Sveto pismo u svojim rukama.

Kao što putnici koji umiru od žeđi radosno pozdravljaju izvor žive vode, tako su ove duše primale poruku sa Neba. Radnici na poljima, zanatlije u svojim radionicama, olakšavali su sebi svakodnevne radne napore razgovarajući o dragocenim biblijskim istinama. Na kraju dana, umesto u krčmama, okupljali su se po domovima da zajednički čitaju Božju Reč i da se sjedinjuju u slavljenju Boga i molitvi. Velika promena uskoro se mogla zapaziti u tim mestima. Iako su njihovi stanovnici pripadali najskromnijim društvenim slojevima, iako su to bili neuki i teškim radom izmučeni seljaci, oplemenjujuća sila božanske blagodati ogledala se u njihovom životu. Skromni, ljubazni, posvećeni, stajali su kao svedoci onoga što Jevanđelje može da postigne u onima koji ga iskreno prihvate.

Svetlost zapaljena u Mou, daleko je proširila svoje zrake. Svakoga dana povećavao se broj obraćenika. Kralj je neko vreme obuzdavao gnev hijerarhije, jer je prezirao uskogrudi fanatizam monaha, ali papske vođe na kraju su ipak odnele

pobedu. Lomače su se razgorele. Biskup od Moa, prisiljen da bira između ognja i odricanja, izabrao je lakši put, ali, uprkos padu vođe, njegovo stado ostalo je čvrsto. Mnogi su usred ognja posvedočili za istinu. Svojom hrabrošću i vernošću na lomači, ovi jednostavni hrišćani govorili su hiljadama onih koji u dane mira nikada ne bi imali priliku da čuju njihovo svedočenje.

Međutim, nisu se samo skromni i siromašni, okruženi patnjama i prezirom, usuđivali da svedoče za Hrista. U raskošnim dvoranama zamkova i palata bilo je plemenitih duša, koje su istinu cenile mnogo više od položaja, pa čak i samog života. Viteška oprema sakrivala je plemenitija i nepokolebljivija srca od onih koja su se nalazila ispod biskupske odežde i mitre. Luj de Berken bio je plemićkog porekla. Hrabar i častan vitez, odan proučavanju, uglađenog ponašanja, besprekornog morala. Jedan pisac ovako govori o njemu: »Bio je odani sledbenik papskih uredaba, revan posetilac svih misa i propovedi... krunisao je sve svoje ostale vrline time što je luteranstvo posebno prezirao.« Međutim, kao i mnogi drugi, pod uticajem božanskog proviđenja došao je u vezu sa Biblijom i bio zadivljen što u njoj nije našao »doktrine Rima, već Luterove doktrine«. (Wylie, b. 13, ch. 9) Od tog trenutka u dubokoj odanosti posvetio se delu Jevanđelja.

»Kao najobrazovanji među francuskim plemićima«, zbog svoje darovitosti i rečitosti, svoje nesavladive hrabrosti i herojske revnosti, zbog uticaja na dvoru, kao kraljev miljenik, bio je, po mišljenju mnogih, sudbinski predodređen da postane reformator u svojoj zemlji. O njemu Beza kaže: »Berken je mogao da bude drugi Luter da je Fransoa I hteo da preuzme ulogu njegovog izbornog kneza.« »Gori je od Lutera«, uzvikivali su papisti. (Isto, b. 13, ch. 9) I zaista, njega su se papisti u Francuskoj ozbiljno plašili. Bacili su ga u tamnicu kao jeretika, ali ga je kralj oslobodio. Bitka je godinama trajala. Fransoa, kolebajući se između Rima i reformacije, naizmenično je tolerisao ili obuzdavao vatrenu revnost monaha. Papske vlasti tri puta su zatvarale Berkena u tamnicu, ali ga je kralj svaki put oslobađao, odbijajući, zadivljen njegovim sposobnostima i plemenitošću njegovog karaktera, da ga žrtvuje zlobi hijerarhije.

Prijatelji su mnogo puta upozoravali Berkena na opasnost koja mu preti u Francuskoj i nagovarali ga da krene stopama onih koji su našli svoju sigurnost u dobrovoljnom izgnanstvu. Plašljivi i prevrtljivi Erazmo, kome je uprkos sjaju njegove učenosti, nedostajala moralna veličina koja istinu ceni više od života i počasti, ovako je pisao Berkenu: »Zatraži da budeš poslat kao ambasador u neku stranu zemlju; idi i putuj po Nemačkoj. Ti poznaješ Bedu i njemu slične – on je čudovište sa hiljadu glava, koje rasipa svoj otrov na sve strane. Tvoji neprijatelji se zovu legija. Čak i da je tvoj slučaj bolji od slučaja Isusa Hrista, ne bi te pustili na miru, dok te ne bi bedno uništili. Nemoj se previše oslanjati na kraljevu zaštitu. U svakom slučaju, ne ugrožavaj moj dobar glas na teološkom fakultetu!« (Isto, b. 13, ch. 9)

Međutim, što su se opasnosti povećavale, to je jačala i Berkenova revnost. Umesto da prihvati Erazmovu politiku i sebični savet, odlučio je da primeni još smelije mere. Odlučio je da više ne ustaje samo u odbranu istine, već da počne da napada zabludu! Optužbu za jeres, koji su papisti pokušavali da podignu protiv njega, on će podići protiv njih. Njegovi najaktivniji i najogorčeniji protivnici bili su učeni teolozi i monasi sa teološkog fakulteta velikog Univerziteta u Parizu, jednog od najviših crkvenih autoriteta i u gradu i u državi. Berken je iz spisa ovih teologa, izvukao dvanaest izjava za koje je javno rekao »da se suprote Bibliji i da su zato jeretičke«, a zatim je pozvao kralja da bude sudija u toj raspravi.

Monarh, kome nije bilo mrsko da gleda kako se sukobljavaju sila i oštroumnost suprotstavljenih boraca, radostan zbog prilike da ponizi oholost drskih monaha, pozvao je prijatelje pape da Biblijom odbrane svoje teze. Oni su dobro znali da im to oružje neće mnogo pomoći, jer su mnogo bolje znali da se služe tamnicama, mučenjem i lomačama. Sada su se uloge promenile i već su videli sebe kako padaju u provaliju u koju su hteli da bace Berkena. Zbunjeno su gledali oko sebe tražeći neki izlaz.

»Upravo u to vreme bio je oštećen kip Device na uglu jedne ulice.« Veliko uzbuđenje zahvatilo je celi grad. Mnoštvo ljudi okupilo se na tom mestu, izražavajući svoje žaljenje i negodovanje. I sam kralj bio je duboko potresen. Ovo je bila prilika koju su monasi mogli iskoriste sebi u prilog, i oni su to brzo i učinili. Povikali su: »Ovo su plodovi Berkenove nauke. Ova luteranska zavera želi sve da uništi – religiju, zakone, pa i sam presto!« (Isto, b. 13, ch. 9)

Berken je bio ponovo zatvoren. Kralj je otišao iz Pariza, pa je monasima bilo prepušteno da deluju po svojoj volji. Reformatora su izveli pred sud i osudili na smrt. Da se Fransoa ne bi ponovo umešao da ga spase, presuda je izvršena istog dana kada je i izrečena. Berken je u podne izveden na mesto pogubljenja. Nepregledno mnoštvo okupilo se da prisustvuje događaju, a mnogi su sa zaprepašćenjem i zlim slutnjama ustanovili da je žrtva bila izabrana među najhrabrijim i najplemenitijim porodicama u Francuskoj. Zapanjenost, ogorčenost, prezir i gorka mržnja mogli su se čitati na licima mnogih među okupljenima, ali na jednom licu nije bilo senke. Misli mučenika bile su daleko od meteža kojim je bio okružen; bio je svestan jedino prisutnosti svoga Gospoda.

Strašna kola za prevoz osuđenika na kojima je sedeo, namrštena lica njegovih progonitelja, užasna smrt kojoj se približavao – na sve to nije obraćao pažnju, Onaj koji je bio živ i bio mrtav, i koji će živeti u večnosti, koji ima ključeve od smrti i groba, bio je pored njega. Berkenovo lice blistalo je nebeskim sjajem i mirom. Obukao je svoje najlepše odelo, nosio je »somotski plašt, prsluk od satena i damasta, i pozlaćene duge čarape.« (D'Aubigne, *History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin*, b. 2, ch. 16) Uskoro je trebalo da posvedoči svoju veru u prisutnosti Cara nad carevima i celog svemira, i zato nikakav znak žaljenja nije smeo da pokvari njegovu radost.

Dok se povorka polako kretala prepunim ulicama, narod je s divljenjem zapažao nepomućeni mir i radosni pobednički izraz njegovog lica i držanja. Govorili su: »On je sličan nekome koji sedi u hramu i razmišlja o svetim pitanjima!« (Wylie, b. 13, ch. 9)

Berken je na lomači, pokušao da uputi mnoštvu nekoliko reči, ali monasi, plašeći se posledica, počeli su da viču, a vojnici da zveckaju oružjem, pa su svojom bukom nadglasali mučenikove reči. Tako su 1529. godine najviši literarni i crkveni autoriteti kulturnog Pariza »pružili stanovništvu iz 1793. godine sraman primer kako se na gubilištu mogu ugušiti svete poruke umirućeg.« (Isto, b. 13, ch. 9)

Berken je bio zadavljen, a njegovo telo prepušteno plamenu. Vest o njegovoj smrti izazvala je žalost među prijateljima reformacije po celoj Francuskoj. Ali, njegov primer nije bio uzaludan. »I mi smo spremni«, govorili su svedoci istine, »da se radosno suočimo sa smrću, upravljajući svoj pogled prema životu koji će doći!« (D'Aubigne, *History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin*, b. 2, ch. 16)

Za vreme progonstva u Mou, učiteljima reformisane vere bile su oduzete dozvole za propovedanje, i zato su morali da odu u druge krajeve. Lefevr se posle nekog vremena našao u Nemačkoj. Farel se vratio u svoj zavičajni grad u istočnoj Francuskoj, da širi videlo u domu svog detinjstva. Već su se proširile vesti o tome šta se događalo u Mou, pa je istina, koju je neustrašivom revnošću propovedao, počela da stiče slušaoce. Međutim, ubrzo su se vlasti uznemirile i pokušale da ga ućutkaju. Proterali su ga iz grada. Iako više nije mogao javno da radi, putovao je ravnicama i ulazio u sela, propovedao u privatnim kućama i na sklonjenijim pašnjacima, nalazio utočište u šumama i stenovitim pećinama, u kojima se igrao u detinjstvu. Bog ga je time pripremao za veća iskušenja. »Iskušenja, progonstva i sotoninih spletaka, na koje sam bio unapred opomenut, uopšte mi nije nedostajalo«, govorio je on. »Bile su čak mnogo teže nego što sam ih mogao sam podneti; ali Bog je bio moj Otac, On mi je davao i uvek će mi davati snagu koja će mi biti potrebna!« (D'Aubigne, *History of the Reformation of the Sixteenth Century*, b. 12, ch. 9)

Kao i u dane apostola, progonstvo »iziđe za napredak Jevanđelja« (Filibljanima 1,12). Proterani iz Pariza i Moa, »oni što se bejahu rasejali, prolažahu propovedajući Reč«. (Dela 8,4) Tako je svetlost pronašla svoj put kojim je stigla u mnoge udaljene francuske provincije.

Bog je i dalje pripremao radnike koji će širiti Njegovo delo. U jednoj školi u Parizu školovao se razuman i miran mladić, koji je već dokazao da raspolaže snažnim i pronicljivim umom, koji se isticao kako besprekornošću svoga života tako i intelektualnom revnošću i odanošću religiji. Njegove sposobnosti i zalaganje uskoro su ga učinile ponosom škole, pa je potajno očekivano da će Žan Kalvin postati jedan od najsposobnijih i najslavnijih branitelja Crkve. Međutim, zraci božanske svetlosti prodrli su kroz zidine sholastike i sujeverja kojima je Kalvin bio okružen. Sa strepnjom je slušao o novim naukama, ne sumnjajući da su jeretici zaslužili oganj na koji su bili osuđeni. Međutim, potpuno neočekivano našao se licem u lice sa »jereticima" i bio prisiljen da oproba moć rimske teologije u borbi protiv protestantskih učenja.

Kalvinov rođak, koji se priključio reformaciji, živeo je u Parizu. Dva rođaka često su se sretali i raspravljali o pitanjima koja su potresala hrišćanstvo. »Postoje samo dve vrste religija na svetu«, tvrdio je Olivetan, protestant. »Jednu vrstu religija ljudi su izmislili i u svima njima sami se spasavaju ceremonijama i dobrim delima; druga vrsta je samo jedna religija koja se otkriva u Bibliji i koja uči čoveka da spasenje traži jedino zahvaljujući besplatno datoj Božjoj blagodati!«

»Ne želim nijednu od tih vaših novih nauka«, uzviknuo je Kalvin. »Zar misliš da sam živeo u zabludi sve dane svojega života?« (Wylie, b. 13, ch. 7)

Međutim, u njegovoj duši pokrenule su se misli kojih nikako nije mogao da se oslobodi. Sam u svojoj sobi, počeo je da razmišlja o rečima svoga sestrića. Postao je svestan svoje grešnosti i video je sebe bez posrednika, u prisutnosti svetoga i pravednoga Sudije. Posredovanje svetaca, dobra dela crkvene ceremonije, sve je to bilo nemoćno da okaje njegov greh. Pred sobom nije video ništa drugo osim mračne noći večnog očajanja. Uzalud su teolozi pokušavali da olakšaju njegove muke. Uzalud je tražio olakšanje u ispovedanju i pokajanju; sve to nije moglo da pomiri dušu sa Bogom.

Dok je još uzaludno trošio snagu na svoje nekorisne borbe, Kalvin se jednoga dana slučajno zatekao na javnom trgu i gledao spaljivanje nekog jeretika. Bio je zadivljen izrazom spokojstva na licu mučenika. Usred patnji koje donosi ova užasna smrt, pogođen strašnim prokletstvom Crkve, mučenik je pokazao veru i hrabrost koje je mladi student uporedio sa svojim očajanjem i tamom, koja ga je okružavala, iako je živeo u najstrožoj poslušnosti Crkvi. Znao je da jeretici svoju veru oslanjaju na Bibliju. Odlučio je da proučava Sveto pismo da bi otkrio, ako bude moguće, tajnu njihove radosti.

U Bibliji je pronašao Hrista. »O, Oče«, povikao je, »Njegova žrtva stišala je Tvoj gnev, Njegova krv oprala je moje prljavštine, Njegov krst je poneo moje prokletstvo, Njegova smrt donela mi je pomirenje. Mi smo se opteretili mnogim besmislicama, ali si Ti stavio svoju Reč pred mene kao baklju, Ti si dodirnuo moje srce da bih mogao s prezrenjem odbaciti sve druge zasluge osim Isusovih.« (Martyn, vol. 3, ch. 13)

Kalvin se pripremao za sveštenički poziv. Jedva napunivši dvanaest godina, bio je postavljen za kapelana u jednoj maloj crkvi, a biskup mu je, u skladu s kanonima Crkve, obrijao glavu. Još nije bio rukopoložen, niti je ispunjavao sveštenićke dužnosti, ali je, ipak, postao pripadnik klera, nosio je titulu svoga poziva i primao platu u skladu s njim.

Osećajući da nikada neće moći da postane sveštenik, neko vreme bavio se studiranjem prava, ali je odbacio i tu nameru i odlučio da svoj život posveti Jevanđelju. Međutim, oklevao je da postane javni učitelj. Bio je po prirodi stidljiv, opterećen svešću o velikoj ogovornosti koju nameće taj položaj, a i dalje je želeo da nastavi studije. Ipak, na kraju se odazvao ozbiljnim molbama svojih prijatelja. Rekao je: »Prekrasno je da neko tako niskoga porekla može biti uzdignut do tako visokog dostojanstva.« (Wylie, b. 13, ch. 9)

Kalvin je smireno započeo svoje delovanje, a njegove reči padale su kao rosa koja osvežava zemlju. Napustio je Pariz, i nastanio se u jednom provincijskom gradu pod patronatom princeze Margarete, koja je, iz ljubavi prema Jevanđelju, proširila svoju zaštitu i na njegove sledbenike. Kalvin je još bio mladić, ponašao se ljubazno i skromno. Započeo je da radi posećujući ljude u njihovim domovima. Okružen članovima domaćinstva, čitao bi im Bibliju i otkrivao istinu o spasenju. Oni koji su čuli poruku, objavljivali bi radosnu vest drugima, i uskoro je učitelj svoju delatnost proširio i na okolne gradove i sela. Imao je slobodan pristup i u zamkove i u kolibe, i išao napred, postavljajući temelje crkvama koje će u budućnosti neustrašivo svedočiti za istinu.

Posle nekoliko meseci ponovo se našao u Parizu. U krugovima obrazovanih ljudi i studenata vladalo je neko neobično uzbuđenje. Proučavanje starih jezika povezalo je ljude sa Biblijom i mnogi čija srca još nisu bila privučena njenim istinama željno su raspravljali o njima i sukobljavali se s braniteljima papstva. Kalvin, iako vrlo sposoban kao borac u oblasti teoloških rasprava, morao je da obavi mnogo uzvišeniju misiju od ovih bučnih skolastika. Misli ljudi bile su pokrenute i sada je došlo vreme da im se objavi istina. Dok su dvorane na univerzitetu odjekivale od bučnih teoloških rasprava, Kalvin je išao od kuće do kuće, otvarao Bibliju ljudima, i govorio im o Hristu i to Hristu raspetome.

Pariz je po Božjem proviđenju, trebalo da primi još jedan poziv da prihvati Jevanđelje. Pozivi koje su uputili Lefevr i Farel su bili odbačeni, ali je ponovo morala da odjekne vest upućena svim društvenim slojevima u ovom velikom gradu. Kralj, primoran političkim razlozima, nije još potpuno stao na stranu Rima u borbi protiv reformacije. Margareta se još nadala da će protestantizam pobediti u Francuskoj. Ona je odlučila da se u Parizu mora propovedati reformisana vera. Za vreme kraljeve odsutnosti, odredila je jednog protestantskog propovednika da propoveda u gradskim crkvama. Kada su to papski velikodostojnici zabranili, princeza je otvorila svoju palatu. Jedan deo palate bio je preuređen u kapelu, a zatim je objavljeno da će se svakoga dana u određeno vreme održavati propovedi. Pripadnici svih staleža i svih položaja u društvu bili su pozvani da prisustvuju. Mnoštvo ljudi okupljalo se da prisustvuje ovoj službi. Ne samo kapela, već su i predsoblja i hodnici bili puni naroda. Svakoga dana okupljale su se hiljade – plemića, državnika, pravnika, trgovaca i zanatlija. Kralj, umesto da zabrani ove skupove, odredio je da se otvore još i dve crkve u Parizu. Nikada kao do tada grad nije bio ovako pokrenut Božjom Rečju. Izgledalo je kao da je Bog udahnuo ljudima dah života sa Neba. Trezvenost, neporočnost, red i marljivost zauzeli su mesto pijanstva, raspuštenosti, sukoba i besposličenja.

Međutim, ni hijerarhija nije bila besposlena. Pošto je kralj i dalje odbijao da zabrani propovedanje, oni su se okrenuli narodu. Nijedno sredstvo nije bilo izostavljeno, sve su upotrebili, da izazovu strah, predrasude i fanatizam u životu neukog i praznovernog mnoštva. Slepo se pokoravajući svojim lažnim učiteljima ni Pariz, kao nekada Jerusalim, nije poznao vreme svoga pohođenja niti ono što je za njegov mir. Dve godine Božja Reč bila je propovedana u prestonici, ali, iako su mnogi prihvatili Jevanđelje, većina ga je ipak odbacila. Fransoa je pokazao izvesnu versku toleranciju, pretežno da ostvari neke svoje ciljeve, a papisti su ponovo uspeli da steknu prevlast. Crkve su ponovo bile zatvorene, a lomače potpaljene.

Kalvin je još bio u Parizu, pripremajući se proučavanjem, razmišljanjem i molitvom za svoj budući rad, i nastavljajući da širi videlo. Međutim, na kraju su se sumnje usredsredile na njega. Vlasti su odlučile da ga predaju plamenu. Smatrajući da je siguran u svom skrovištu, nije ni mislio na opasnost, kada su prijatelji dotrčali u njegovu sobu i obavestili ga da su službenici već krenuli da ga uhvate i zatvore. Upravo u tom trenutku začulo se glasno kucanje na spoljnim vratima. Nije više smeo da čeka. Dok su neki prijatelji zadržavali službenike na vratima, drugi su pomogli reformatoru da se spusti kroz prozor na ulicu i brzim koracima krene prema predgrađima. Našavši utočište u kolibi jednog radnika, koji je bio naklonjen reformaciji, preobukao se u odelo svoga domaćina i zabacivši motiku preko ramena krenuo na put. Putujući prema jugu, ponovo je našao utočište u oblasti kojom je upravljala princeza Margareta. (Vidi: D'Aubigne, *History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin*, b. 2, ch. 30)

U ovoj oblasti ostao je nekoliko meseci pod sigurnom zaštitom moćnih prijatelja i, kao i ranije, bavio se proučavanjem. Međutim, njegovo srce čeznulo je da Francuskoj objavi Jevanđelje i zato nije mogao dugo da ostane neaktivan. Čim se oluja malo stišala, potražio je u Poatjeu, univerzitetskom gradu u kome su nova mišljenja nailazila na pozitivan prijem, novo područje za rad. Ljudi svih staleža radosno su slušali Jevanđelje. Javnog propovedanja nije bilo, ali u domu gradonačelnika, u svom stanu, a ponekad i u gradskom parku, Kalvin je otvarao reči večnoga života onima koji su želeli da ih slušaju. Posle nekog vremena, kada se broj slušalaca povećao, pomislili su da će biti sigurnije ako se budu sastajali negde izvan grada. Pećina na padini uske i duboke doline, u kojoj su drveće i izbočene stene činile da usamljenost bude još potpunija, bila je izabrana kao mesto za sastajanje. Male grupe, koje su različitim putevima izlazile iz grada, dolazile su na to mesto. U ovom skrovitom sastajalištu glasno su čitali i objašnjavali Bibliju. Ovde su protestanti, prvi put na francuskom tlu, održavali i Gospodnju večeru. Iz ove male crkve izašlo je i nekoliko evanđelista.

Kalvin se još jednom vratio u Pariz. Nikako nije mogao da se odrekne nade da će Francuska kao zemlja prihvatiti reformaciju. Međutim, ustanovio je da su mu za rad zatvorena skoro sva vrata. Propovedanje Jevanđelja najkraćim putem odvelo bi ga na lomaču, pa je na kraju odlučio da ode u Nemačku. Tek što je napustio Francusku, na protestante se srušila oluja, koja bi i njega, da je ostao u zemlji, sigurno odnela u propast.

Francuski reformisti, željni da i njihova zemlja održi korak s Nemačkom i Švajcarskom, odlučili su da smelo napadnu praznoverice Rima i tako pokrenu celu zemlju. Zato su jedne noći po celoj Francuskoj bili izlepljeni plakati protiv mise. Međutim, umesto da unapredi delo reforme, ovaj revnosni, ali nepromišljeni čin je prouzrokovao propast, ne samo onima

koji su ga preduzeli, već i prijateljima reformisane vere po celoj Francuskoj. On je papistima pružio priliku koju su već dugo čekali – izgovor da zatraže potpuno uništenje jeretika kao buntovnika opasnih po sigurnost prestola i mir u zemlji.

Neka nepoznata ruka – bilo nekog nepromišljenog prijatelja ili zlonamernog neprijatelja nikada se nije saznalo – stavila je jedan takav plakat na vrata kraljeve sobe. Monarh je bio užasnut. Praznoverice koje su stolećima uživale poštovanje na plakatu su bile nemilosrdno napadnute. Besprimerna smelost koja je ove otvorene i zapanjujuće optužbe stavila na uvid kralju izazvala je njegov gnev. Zaprepašćen, stajao je neko vreme, drhteći i bez reči. A onda je njegov gnev bio u potpunosti izražen u ovim strašnim rečima: »Neka se pohvataju bez razlike svi koji su sumnjivi zbog luteranstva. Sve ću ih istrebiti!« (Isto, b. 4, ch. 10) Kocka je bila bačena. Kralj je odlučio da bez ograničenja, otvoreno stane na stranu Rima.

Odmah su bile preduzete potrebne mere da se zatvore svi luterani u Parizu. Neki siromašni zanatlija, sledbenik reformisane vere, koji je obično pozivao vernike na njihove tajne sastanke, bio je uhvaćen, i pod pretnjom da će odmah biti spaljen na lomači, primoran da papske izaslanike vodi u domove svih protestanata u gradu. Užasnuto je ustuknuo kada je čuo ovaj sramni zahtev, ali na kraju strah od plamena je preovladao i on je pristao da postane izdajnik svoje braće. Tako je povorka sveštenika, đakona s kadionicama, monaha i vojnika, pred kojom je nošena hostija, i u čijoj sredini se nalazio Morin, kraljevski istražitelj zajedno s izdajnikom, polako i tiho krenula gradskim ulicama. Prividno, ova demonstracija bila je organizovana u čast »svetog sakramenta«, trebalo je da okaje uvredu koju su protestanti naneli misi. Međutim, svečana povorka je samo prikrivala smrtonosnu nameru. Kada bi se našli pred kućom nekog luterana, izdajnik je davao znak, ne izgovorivši nijednu reč. Procesija bi se zaustavila, vojnici bi provalili u kuću, izvukli i okovali porodicu, a strašna povorka nastavljala je dalje potragu za novim žrtvama. Nisu »poštedeli nijednu kuću, ni veliku ili malu, pa čak ni internate pariskog univerziteta... Morin je učinio da celi grad zadrhti... bila je to vladavina užasa.« (Isto, b. 4, ch. 10)

Žrtve su ubijane posle surovog mučenja, a posebno je bilo naređeno da vatra bude prigušena da bi se agonija osuđenika produžila. Međutim, protestanti su umirali kao pobednici. Njihova čvrstina bila je nepokolebljiva, njihov mir nepomućen. Njihovi mučitelji, nemoćni da naruše njihovu nesavitljivu odlučnost, osećali su se poraženi. »Lomače su bile podignute u svim delovima Pariza, a spaljivanja su obavljana u naizmenične dane s planom da se širenjem pogubljenja ojača užasavanje od jeresi. Prednost je ipak ostala na strani Jevanđelja. Ceo Pariz mogao je da vidi kakvu vrstu ljudi oblikuje nova nauka. Nijedna propovedaonica nije rečitija od lomače mučenika. Vedrina i radost kojom su blistala lica tih ljudi dok su prolazili... prema mestu pogubljenja, njihova hrabrost, dok su stajali izloženi vrelom plamenu, njihovo krotko opraštanje uvreda, često je gnev pretvaralo u samilost, mržnju u ljubav, i neodoljivom rečitošću svedočilo u korist Jevanđelja.« (Wylie, b. 13, ch. 20)

Sveštenici, u želji da podstaknu gnev naroda, širili su najstrašnije klevete protiv protestanata. Okrivljavali su ih da spremaju zaveru u kojoj će pobiti katolike, srušiti vlast i ubiti kralja. Međutim, nisu mogli da pruže ni senku od dokaza kojim bi potvrdili ove optužbe. Trebalo je kasnije da se ovi nagoveštaji zla ostvare, u potpuno različitim okolnostima i iz sasvim suprotnih razloga. Surovosti koje su katolici primenjivali protiv nedužnih protestanata, donele su u kasnijim vekovima u strahovitu odmazdu, koja je, na već nagovešteni način zadesila i kralja, i njegovu vlast i njegove podanike, a izvršena je rukom nevernika i samih papista. Ne uspostavljanje, nego suzbijanje protestantizma, posle tri stotine godina, donelo je Francuskoj užasne nevolje.

Sumnjičenja, nepoverenje i užas zavladali su u svim slojevima društva. Na sveopšte zaprepašćenje moglo se videti kakvo je duboko uporište luteransko učenje našlo u mislima ljudi koji su zauzimali najistaknutija mesta i koji su se odlikovali obrazovanjem, uticajem i besprekornim karakterom. Mesta od poverenja i časti iznenada su ostala prazna. Zanatlije, štampari, studenti, profesori univerziteta, pisci, pa čak i dvorani, jednostavno su nestali. Stotine ljudi pobeglo je iz Pariza, osudivši sami sebe na izgnanstvo iz rodne zemlje, u mnogo slučajeva ovakvim postupkom dali su prvi nagoveštaj da su prihvatili reformisanu veru. Papisti su zaprepašćeno gledali jedni druge, dok su razmišljali o tim neosumnjičenim jereticima koji su živeli u njihovoj sredini. Svoj gnev sručili su na mnoštvo skromnih žrtava koje su ostale u njihovoj vlasti. Tamnice su bile prepune, a vazduh kao da je bio zatrovan dimom raspaljenih lomača, namenjenih pristalicama Jevanđelja.

Fransoa I hvalisao se svojom ulogom vođe velikog pokreta za oživljavanje učenosti, kojim je obeležen početak šesnaestog stoleća. Uživao je da na svom dvoru okuplja ljude od pera iz svih zemalja. Njegovoj ljubavi prema učenosti i njegovom preziranju monaškog neznanja i praznoverja može se, makar delimično, pripisati tolerancija koja je bila ukazana reformaciji. Međutim, obuzet revnošću da uništi jeres, ovaj zaštitnik učenosti je izdao edikt kojim je u celoj Francuskoj zabranio slobodu štampe! Fransoa I predstavlja jedan od mnogih primera zabeleženih u istoriji, da nikakva intelektualna kultura ne može da zaštiti od verske netrpeljivosti i progonstva.

Francuska je svečanom i javnom ceremonijom trebalo da započne potpuno uništenje protestantizma. Sveštenici su zahtevali da se uvreda nanesena Nebu, osuđivanjem mise, mora okajati krvlju, i da zato kralj, u ime svojih podanika, mora javno da izrazi svoju podršku ovom zastrašujućem delu.

Na dan 21. januara 1535. godine trebalo je da započne taj užasni ceremionijal. Srce celog naroda bilo je puno praznovernog strahovanja i fanatične mržnje. Pariz je bio preplavljen mnoštvom koje se iz svih krajeva slilo na njegove ulice. Taj dan je trebalo da započne beskrajnom, veličanstvenom procesijom. »Na kućama duž puta kojima je procesija trebalo da prođe bile su postavljene zastave žalosti, a na određenoj udaljenosti bili su postavljeni i oltari.« Pred svakim

vratima gorela je buktinja u čast »svetog sakramenta«. Još pre zore pred kraljevskom palatom bila je obrazovana povorka. »Prvo su došle zastave i krstovi iz nekoliko župa, zatim su se pojavili građani, dvojica po dvojica, s buktinjama u rukama.« Posle njih išla su četiri monaška reda, svaki u svojim posebnim odorama. Zatim je dolazila velika zbirka poznatih relikvija. Posle nje jahali su crkveni dostojanstvenici u svojim purpurnim i skerletnim odeždama, koje su bile ukrašene blistavim draguljima – sjajna i blistava smotra!

»Hostiju je nosio pariski biskup pod veličanstvenim baldahinom... koji su držala četvorica prinčeva po rođenju... Iza hostije išao je kralj... Fransoa I, koji toga dana nije nosio ni krunu ni svečanu kraljevsku odeću.« »Otkrivene glave, očiju oborenih prema tlu, držeći u ruci upaljenu voštanicu«, stupao je francuski kralj, »koji je izgledao kao pokajnik.« (Isto, b. 13, ch. 21) Pred svakim oltarom ponizno se klanjao, ne zbog poroka koji su prljali njegovu dušu, niti zbog nevine krvi kojom je okaljao svoje ruke, već zbog smrtnog greha svojih podanika koji su se usudili da ustanu protiv mise. Iza njega išli su kraljica i državni dostojanstvenici, takođe dvojica po dvojica, svaki sa upaljenom buktinjom u ruci.

Kao deo službe koja je obavljana toga dana bilo je predviđeno da se monarh sam obrati visokim kraljevskim službenicima u velikoj dvorani biskupske palate. Pojavio se pred njima žalosna lica i potresnom rečitošću ožalio »zločin, bogohuljenja i dan žalosti i sramote« koji je zadesio narod. Pozvao je svakog odanog podanika da pomogne u istrebljenju bolesne jeresi koja je Francuskoj zapretila uništenjem. »Kao što je istina, gospodo, da sam ja vaš kralj«, rekao je, »tako je istina da bih i jedan od svojih udova, kada bih saznao da je umrljan ili zaražen ovom odvratnom truleži, predao vama da ga odsečete... Osim toga, kada bih video da je jedno od moje dece uprljano njime, ne bih ga poštedeo... Ja bih ga sam izručio, žrtvovao bih ga Bogu!« Suze su zaustavile njegov govor, a ceo skup je plakao, jednoglasno uzvikujući: »Mi ćemo živeti i umreti za katoličku veru!« (D'Aubigne, *History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin*, b. 4, ch. 12)

Strašna je tama obavila narod koji je odbacio videlo istine. Pokazala se blagodat, »koja donosi spasenje«, ali Francuska, pošto je sagledala njenu snagu i svetost, pošto su hiljade njenih stanovnika bile privučene njenom božanskom lepotom, pošto su gradovi i sela bili rasvetljeni njenim sjajem, odvratila se od nje, birajući tamu umesto svetlosti. Odbacila je nebeski dar kada joj je bio ponuđen. Nazivala je zlo dobrim, a dobro zlim, sve dok i sama nije pala kao žrtva svoje uporne samoobmane. Ti ljudi, iako su zaista mogli da veruju da su služili Bogu progoneći Njegov narod, svojom iskrenošću nisu mogli da uklone svoju krivicu. Tvrdoglavo su odbacili svetlost koja je mogla da ih izbavi od prevare da svoju dušu uprljaju krivicom za krv!

Svečana zakletva da će se iskoreniti jeres bila je položena u velikoj katedrali u kojoj je, skoro tri stoleća posle toga, boginja razuma bila podignuta na presto naroda koji je zaboravio živoga Boga. Ponovo je obrazovana povorka i predstavnici Francuske krenuli su da započnu delo za koje su se zakleli. »Na kratkim odstojanjima bile su podignute lomače na kojima je trebalo da budu spaljeni protestantski hrišćani. Dogovoreno je da se oganj potpali u trenutku kada se kralj približi, tako da cela povorka zastane i bude svedok pogubljenja.« (Wylie, b. 13, ch. 21) Pojedinosti o mučenjima, koja su izdržali ovi Hristovi svedoci, toliko su užasne da bi se mogle nabrajati; ali među žrtvama nije bilo kolebanja. Kada su ga pozvali da se odrekne, jedan od njih je odgovorio: »Ja samo verujem u ono što su proroci i apostoli nekada propovedali, u ono isto što su sve zajednice svetih verovale. Moja vera se s poverenjem oslanja na Boga, a to poverenje nadvladaće sve paklene sile.« (D'Aubigne, *History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin*, b. 4, ch. 12)

Povorka se tako zaustavljala od jednog do drugog mesta mučenja. Kada su se vratili na polazno mesto pored kraljevske palate, narod se razišao, a kralj i prelati, veoma zadovoljni događajima toga dana, povukli su se čestitajući sebi na delu koje je započelo i koje će biti nastavljeno sve do potpunog uništenja jeresi.

Jevanđelje mira, koje je Francuska odbacila, trebalo je zaista
da bude iskorenjeno, ali su posledice bile strašne. Na dan 21. januara 1793. godine, dve stotine i pedeset i osam godina od onog istog dana kada se Francuska potpuno posvetila progonstvu reformista, jedna druga povorka, sa sasvim drugim ciljem, prolazila je ulicama Pariza. »Ponovo je kralj bio glavna ličnost, ponovo je bilo meteža i vike, ponovo se mogao čuo zahtev za još više žrtava, i ponovo su podizana gubilišta, ponovo su događaji dana bili dovršeni strašnim pogubljenjima; Luj XVI, otimajući se svojim tamničarima i krvnicima, bio je dovučen na giljotinu, na kojoj je držan grubom silom sve dok sečivo nije palo, a njegova odsečena glava otkotrljala se na tlo.« (Wylie, b. 13, ch. 21) Kralj nije bio jedina žrtva, nedaleko od tog istog mesta dve hiljade i osam stotina ljudskih bića bilo je pogubljeno na giljotini tokom krvavih dana vladavine terora.

Reformacija je predstavila svetu otvorenu Bibliju, otpečatila je propise Božjeg zakona i iznela njegove zahteve pred savest ljudi. Beskrajna Ljubav razotkrila je ljudima nebeska pravila i načela. Bog je rekao: »Držite, dakle, i izvršujte ih, jer je to mudrost vaša i razum vaš pred narodima; koji će kada čuju sve ove uredbe reći: samo je ovaj veliki narod narod mudar i razuman.« (5. Mojsijeva 4,6) Kada je Francuska odbila dar Neba, posejala je seme anarhije i propasti, a neizbežno delovanje zakona uzroka i posledice pokrenulo je revolucije i vladavine terora.

Mnogo pre progonstva izazvanog plakatima, smeli i revnosni Farel bio je prisiljen na pobegne iz svoje rodne zemlje. Otišao je u Švajcarsku i svojim radom, podupirući Cvinglijevu delatnost, doprineo da vaga prevagne u korist reformacije. Svoje kasnije godine morao je da provede ovde, ali nastavio je da širi odlučujući uticaj na reformaciju u Francuskoj. Tokom prvih godina svoga izgnanstva u Švajcarskoj, svoje napore posebno je usmerio na propovedanje Jevanđelja u svojoj rodnoj zemlji. Mnogo vremena provodio je propovedajući svojim sugrađanima u blizini granice, odakle je s neumornom budnošću pratio sukob i pomagao rečima ohrabrenja i saveta. Uz pomoć drugih izgnanika, prevodio je spise

nemačkih reformatora na francuski jezik i učinio da se u velikom broju štampaju zajedno sa Biblijom, na francuskom jeziku. Literarni evanđelisti ova dela veoma su uspešno prodavali. Prodavci su ih dobijali po niskoj ceni, pa im je dobitak omogućavao da nastavljaju posao.

Farel je, prerušen u skromnog učitelja, započeo svoje delovanje u Švajcarskoj. Nastanivši se u zabačenoj parohiji, posvetio se poučavanju dece. Osim uobičajenih školskih predmeta, oprezno je uvodio proučavanje biblijskih istina, nadajući se da će preko dece dopreti i do roditelja. Bilo je nekih koji su poverovali, ali su sveštenici odmah izašli da zaustave ovo delo, podstičući praznoverne seljake da mu se suprotstave. Jedan od sveštenika je tvrdio: »To ne može biti Hristovo Jevanđelje, jer njegovo propovedanje ne donosi mir, nego rat!« (Wylie, b. 14, ch. 3) Kao i prvi učenici, kada je bio progonjen u jednom mestu, Farel je bežao u drugo. Od sela do sela, od grada do grada, išao je putujući pešice, podnoseći glad, hladnoću i umor, uvek izložen opasnosti da izgubi život. Propovedao je na trgovima, u crkvama, ponekad i sa propovedaonica u katedralama. Ponekad je zaticao crkvu bez slušalaca, ponekad je njegovo propovedanje bilo prekidano vikom i porugama, događalo se da ga silom uklone s propovedaonice. Više nego jednom napadala ga je gomila i tukla skoro do smrti. Ipak, išao je napred. Iako je često bivao odbijan, s neumornom istrajnošću vraćao se na mesto napada, i jedan za drugim, na njegove oči gradovi i gradići koji su bili prave tvrđave papstva, otvarali su svoja vrata Jevanđelju. Mala župa, u kojoj je u početeku radio, uskoro je prihvatila reformisanu veru. Gradovi Morat i Nojšatel takođe, su odbacili rimske obrede i uklonili idolopokloničke likove iz svojih crkava.

Farel je dugo želeo da zastavu protestantizma podigne u Ženevi. Kada bi taj grad mogao da bude osvojen, mogao bi postati središte reformacije za Francusku, za Švajcarsku i Italiju. S tim ciljem pred očima, nastavio je svoje napore sve dok mnogi okolni gradovi i zaseoci nisu bili zadobijeni za Jevanđelje. Posle toga, praćen samo jednim saradnikom, ušao je u Ženevu. Bilo mu je dozvoljeno da održi samo dve propovedi. Sveštenici, koji su uzaludno nastojali da pokrenu njegovu osudu kod građanskih vlasti, kada to nisu uspeli, izveli su ga pred crkveni savet, na koji su došli sa oružjem sakrivenim ispod odeće, čvrsto rešeni da mu oduzmu život. Izvan dvorane, okupila se razjarena gomila, naoružana palicama i mačevima, spremna da ga ubije ukoliko bi uspeo da pobegne iz saveta. Međutim, spasla ga je prisutnost gradskih vlasti i naoružanih vojnika. Sledećeg jutra, zajedno s pratiocem, izveli su ga preko jezera do sigurnog mesta. Tako je završen njegov prvi pokušaj da Ženevi objavi Jevanđelje.

Za drugi pokušaj izabrano je skromnije oruđe – mladić, tako skromnog izgleda da su se prema njemu hladno odnosili čak i takozvani prijatelji reformacije. Šta bi takav čovek mogao da učini u mestu u kome je i Farel bio odbijen? Kako bi neko ko raspolaže s tako malo hrabrosti i iskustva mogao da se odupre oluji pred kojom su i najjači i najhrabriji morali da se uklone? »Ne silom ni krepošću, nego duhom Mojim, veli Gospod nad vojskama.« (Zaharija 4,6) »I što je slabo pred svetom ono izabra Bog da posrami jako.« »Jer je ludost Božja mudrija od ljudi, i slabost je Božja jača od ljudi!« (1. Korinćanima 1,27.25)

Fromen je započeo svoje delo kao učitelj. Istine kojima ih je učio u školi, deca su ponavljala u svojim domovima. Uskoro su i roditelji počeli da dolaze da čuju objašnjenja biblijskih tekstova, sve dok učionica nije bila prepuna pažljivih slušalaca. Podelio je veliki broj prepisa Novog zaveta i traktata, koji su stizali do mnogih koji se nisu usuđivali da dođu i javno slušaju o novim naukama. Posle nekog vremena i ovaj radnik bio je prisiljen da se ukloni, ali istine koje je objavljivao našle su svoje mesto u mislima naroda. Reformacija je bila posejana, i nastavila je da jača i da se širi. Propovednici su se vratili, i zahvaljujući njihovom delovanju protestantsko bogosluženje konačno se utvrdilo u Ženevi.

Grad se već izjasnio za reformaciju, kada je Kalvin, posle mnogih putovanja i oklevanja, prošao kroz njegova vrata. Vraćajući se iz poslednje posete svom rodnom mestu, putovao je u Bazel, ali pošto su najkraći put presekle trupe Karla V, bio je prinuđen da okolnim putevima krene preko Ženeve.

Farel je u ovoj poseti prepoznao delovanje Božje ruke. Iako je Ženeva prihvatila reformisanu veru, preostao je veliki posao koji je trebalo obaviti. Ljudi se obraćaju Bogu kao pojedinci, a ne kao društvene zajednice; delo obnovljenja mora da bude obavljeno silom Svetoga Duha u srcu i u savesti, a ne dekretima gradskog saveta. Iako su stanovnici Ženeve odbacili autoritet Rima, nisu bili spremni da odbace i poroke koji su se širili pod njegovim okriljem. Učvršćivanje pravih načela Jevanđelja i pripremanja ovog naroda da dostojno obavi delo na koje ga je Proviđenje pozivalo nije bio lak zadatak.

Farel je bio siguran da je u Kalvinu našao čoveka s kojim će moći da se ujedini u tom delu. U Božje ime svečano je pozvao ovog mladog evanđelistu da ostane i radi u gradu. Kalvin je uplašeno ustuknuo. Plašljiv i miroljubiv, ustručavao se od dodira sa smelim, nezavisnim, pa čak i nasilničkim duhom Ženevljana. Osetljivost njegovog zdravlja, zajedno s njegovim navikama za proučavanje, navodili su ga da se povlači u privatan život. Verujući da svojim perom može najbolje da posluži delu reforme, želeo je da nađe neko tiho utočište za proučavanje, i da odatle svojim spisima poučava i izgrađuje crkve. Međutim, Farelov ozbiljan poziv shvatio je kao poziv Neba i nije se usudio da ga odbije. Izgledalo mu je, kao što je rekao »da se Božja ruka pružila sa Neba, da ga je uhvatila i neopozivo uputila na mesto koje je nestrpljivo želeo da napusti«. (D'Aubigne, *History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin*, b. 9, ch. 17)

U to vreme, velika opasnost zapretila je protestantskom delu. Papske anateme grmele su protiv Ženeve, a moćni narodi pretili su joj uništenjem. Kako je ovaj mali grad mogao da se odupre moćnoj hijerarhiji koja je često nagonila kraljeve i careve na pokornost? Kako bi mogao da opstane pred armijama velikih svetskih osvajača?

Protestantizam je u celom hrišćanstvu bio izložen pretnjama snažnih neprijatelja. Kada su prve pobede reformacije prošle, Rim je prikupio nove snage u nadi se da će uspeti da je uništi. U to vreme osnovan je jezuitski red, najsuroviji,

najbezobzirniji i najmoćniji od svih branitelja papstva. Oslobođeni svih zemaljskih veza i opšteljudskih interesa, mrtvi za zahteve prirodnih naklonosti, potpuno ućutkanog razuma i savesti, jezuiti nisu priznavali nikakva pravila, nikakvu vezu, osim one koja ih je povezivala s njihovim redom, i nikakve dužnosti osim da ojačaju njegovu moć.
Hristovo Jevanđelje je osposobilo svoje sledbenike da se suoče s opasnostima, da izdrže patnje, da ne obraćaju pažnju na hladnoću, glad, napore i siromaštvo, da uzdižu zastavu istine suočeni s točkom za mučenje, tamnicom i lomačom. Da bi se mogli suprotstaviti takvoj snazi, jezuiti su nadahnjivali svoje sledbenike fanatizmom koji im je omogućavao da izdrže slične opasnosti, i da se u borbi protiv sile istine posluže svim sredstvima i oruđima prevare. Nijedan zločin za njih nije bio toliko veliki da ga ne bi učinili, nijedna prevara toliko podla da je ne bi izveli, nijedna laž toliko niska da je ne bi upotrebili. Zavetovani na trajno siromaštvo i poniznost, promišljeno su se trudili da steknu bogatstvo i moć, da doprinesu uništenju protestantizma i ponovnom uspostavljanju premoći papstva.

Kada su se pojavljivali kao pripadnici svoga reda, nosili su odeću svetosti, posećivali zatvore i bolnice, služili bolesnima i siromašnima, govorili da su odbacili svet i prihvatili sveto ime Isusa Hrista, koji je prolazio čineći dobro. Međutim, iza te besprekorne spoljašnosti često su se sakrivale zločinačke i smrtonosne namere. Osnovno načelo reda isticalo je da cilj opravdava sredstvo. Prema ovom pravilu, laž, krađa, krivokletstvo, ubistvo ne samo da su predstavljali oprostiva, već i preporučljiva dela, ukoliko bi služili interesima Crkve. Prerušeni na razne načine, jezuiti su se uvlačili u državne službe, penjući se do položaja kraljevskih savetnika i oblikujući državnu politiku. Postajali su sluge da bi mogli da uhode svoje gospodare. Osnivali su visoke škole za sinove knezova i plemića, ali i škole za obične ljude u kojima su decu protestantskih roditelja prisiljavali da obavljaju papske obrede. Celokupni spoljašni sjaj i raskoš rimskog bogosluženja bio je upotrebljen da zbuni umove, da zaslepi i zarobi maštu, i da slobodu za koju su se očevi naporno borili i prolivali krv izdaju njihovi sinovi. Jezuiti su se brzo proširili po celoj Evropi i tamo gde su se nastanili, papstvo je oživljavalo.

Jednom papskom bulom ponovo je uspostavljena inkvizicija, s ciljem da jezuti dobiju veću moć. Bez obzira na sveopštu odbojnost kojom je bio dočekivan čak i u katoličkim zemljama, papske vlasti ponovo su organizovale ovaj užasni sud, i zverske surovosti toliko strašne da bi mogle da podnesu svetlost dana, ponovo su se događale u njihovim tajnim tamnicama. U mnogim zemljama, hiljade i hiljade najboljih sinova naroda, najneporočnijih i najplemenitijih, najinteligentnijih i najbolje obrazovanih, pobožnih i odanih pastora, vrednih i rodoljubivih građana, sjajnih studenata, sposobnih umetnika, veštih zanatlija, bilo je pobijeno ili prisiljeno da se skloni u druge zemlje.

To su bila sredstva kojima se Rim poslužio da pomrači svetlost reformacije, da ljudima oduzme Bibliju, da ponovo uspostavi neznanje i sujeverje mračnog srednjeg veka. Ali, zahvaljujući Božjem blagoslovu i trudu plemenitih ljudi koje je podigao da naslede Lutera, protestantizam nije bio uništen. Svoju snagu nije zasnivao na naklonosti ili oružju knezova. Najmanje zemlje, najskromniji i najslabiji narodi, postali su njegova uporišta. Bila je to mala Ženeva, smeštena usred moćnih neprijatelja, koji su se zaverili da je unište; bila je to Holandija sa svojim peščanim obalama na Severnom moru, koja se borila protiv tiranije Španaca, tada podanika najvećeg i najbogatijeg kraljevstva; bila je to ogoljena, neplodna Švedska, koja je postizala pobede za Reformaciju.

Kalvin je skoro trideset godina delovao u Ženevi, u početku da osnuje crkvu koja će se držati biblijskog morala, a onda da unapredi delo reformacije u celoj Evropi. Njegovo ponašanje kao vođe naroda nije bilo bez grešaka, niti je njegova nauka bila oslobođena zabluda. Međutim, bio je oruđe za širenje istina posebno važnih za njegovo vreme, za uzdizanje protestantskih načela nasuprot plimi papstva koje je brzo obnavljalo snagu, za jačanje jednostavnosti i neporočnosti života u protestantskim crkvama, umesto oholosti i pokvarenosti podupiranih rimskim učenjem.

Iz Ženeve su izlazili učitelji i spisi da prošire reformisano učenje. Prema njoj su bili uprti pogledi svih progonjenih iz svih zemalja koji su tražili pouke, savete i ohrabrenje. Kalvinov grad postao je utočište progonjenih reformatora iz svih zemalja evropskog zapada. Bežeći od strašnih oluja koje su stolećima besnele, begunci su stizali na vrata Ženeve. Izgladneli, ranjeni, lišeni doma i rođaka, bili su dočekivani toplom dobrodošlicom i nežno zbrinjavani. Našavši tu svoj novi dom, blagosiljali su grad koji ih je prihvatio svim svojim sposobnostima, svojom učenošću i svojom pobožnošću. Mnogi od onih koji su tu našli utočište vraćali su se kasnije u svoje zemlje da ustanu protiv rimske tiranije. Džon Noks, hrabri škotski reformator, mnogobrojni engleski puritanci, protestanti iz Holandije i Španije, hugenoti iz Francuske odneli su iz Ženeve baklju istine da njome obasjaju tamu u svojim rodnim zemljama.

13. poglavlje

HOLANDIJA I SKANDINAVIJA

U Holandiji je papska tiranija vrlo rano izazvala odlučne proteste. Sedam stotina godina pre Luterovog vremena, dva biskupa, koji su kao poslanici bili u Rimu i tamo upoznali pravi karakter »svete stolice«, ovim rečima neustrašivo su optužili rimskog pontifeksa: »Bog je svojoj kraljici i nevesti, Crkvi, dao plemenito i nepropadljivo blago za njenu porodicu, snabdeo je mirazom koji neće ni izbledeti niti se pokvariti, dao joj je večnu krunu i skiptar... i sve to što koristiš ti si kao lupež prisvojio. Zaseo si u Božjem hramu; umesto da budeš pastir, postao si vuk ovcama... hoćeš da poverujemo da si vrhovni biskup, ali se ponašaš kao tiranin... umesto da budeš sluga slugama, kao što sebe nazivaš, trudiš se da postaneš gospodar gospodarima... Ti si zapovesti Božje izložio preziru... Sveti Duh je Graditelj svih crkava sve do kraja

Zemlje... Grad našega Boga, koga smo građani, obuhvata svu oblast nebesa; veći je od grada koga sveti proroci nazivaju Vavilonom, koji se proglašava božanskim, uzdiže do neba, i hvališe da je njegova mudrost besmrtna; konačno, iako potpuno bezrazložno, tvrdi da nikada ne greši niti ikada može.« (Gerard Brandt, *History of the Reformation in and About the Low Cauntries*, b. 1, p. 6)

Drugi su se pojavljivali tokom vekova i ponavljali taj protest. Ti nekadašnji učitelji, koji su prolazili raznim zemljama i bili poznati pod raznim imenima, koji su imali obeležja valdenžanskih misionara i na sve strane širili znanje o Jevanđelju, stigli su i u Holandiju. Njihova nauka brzo se širila. Svoju valdenžansku Bibliju preveli su u stihovima na holandski jezik. Govorili su »da je njena velika prednost u tome što nema ni doskočica, ni bajki, ni bezvrednosti, ni prevara, već samo reči istine; tu i tamo postoji i poneka tvrda ljuska, ali samo zato da se jezgro i slast onoga što je dobro i sveto u njoj lako može otkriti.« (Isto, b. 1, p. 14) Tako su pisali prijatelji stare vere u dvanaestom stoleću.

Tada su počela rimska progonstva; ali usred lomača i mučenja vernici su nastavili da se umnožavaju, odlučno izjavljujući da je Biblija jedini nepogrešivi autoritet u religiji, i da »niko ne sme da bude prisiljen da veruje, već da bude zadobijen propovedanjem«. (Martyn, vol 2, p. 87)

Luterovo učenje naišlo je na plodno tlo u Holandiji i ozbiljni i verni ljudi ustajali su da propovedaju Jevanđelje. Iz jedne holandske provincije izašao je Meno Simons. Vaspitan kao rimokatolik i rukopoložen kao sveštenik, uopšte nije poznavao Bibliju, a nije ni hteo da je čita iz straha da ne postane jeretik. Kada su ga obuzele sumnje u verodostojnost doktrine o transsupstancijaciji, smatrao ih je sotonskim iskušenjima, pa je molitvom i ispovedanjem greha uzaludno nastojao da ih se oslobodi. Zatim je pokušao da svetovnim razonodama ućutka glas savesti koji ga je optuživao, ali bez uspeha. Posle izvesnog vremena, neko mu je predložio da proučava Novi zavet, i to ga je, zajedno sa Luterovim spisima, navelo da prihvati reformisanu veru. Ubrzo posle toga u obližnjem selu gledao je kako nekom čoveku odsecaju glavu zato što se po drugi put krstio. To ga je navelo da proučava Bibliju i da u njoj potraži rešenje problema krštavanja novorođenčadi. Nije uspeo da nađe nikakav dokaz o tome u Pismu, ali uvideo je da se pokajanje i vera uvek postavljaju kao uslov za krštenje.

Meno se povukao iz rimske Crkve i posvertio svoj život propovedanju istina koje je primio. U Nemačkoj i u Holandiji pojavila se tada grupa fanatika koja je širila besmislene i buntovničke doktrine, grubo kršeći red i poštenje, pribegavajući nasilju i nepokornosti. Meno je predosetio do kakvih će užasnih posledica neizbežno dovesti uticaj ovih pokreta, pa se odlučno suprotstavio pogrešnim učenjima i neobuzdanim planovima ovih fanatika. Nailazio je na mnoge ljude koje su ti fanatici zaveli i koji su odbacili njihove štetne doktrine, ali i na mnoge preostale potomke starih hrišćana koji su bili plod valdenžanskog učenja. Meno je revno i uspešno delovao među svim tim grupama.

Meno je dvadeset i pet dugih godina putovao, zajedno sa ženom i decom, podnoseći velike teškoće i odricanja, često izlažući opasnosti svoj život. Prolazio je Holandijom i severnom Nemačkom, radeći pretežno među pripadnicima nižih slojeva. Obdaren rečitošću, iako skromnog obrazovanja, bio je čovek nepokolebljivog poštenja, skromnog duha i ljubaznog ponašanja, iskrene i ozbiljne pobožnosti, primenjujući u svom životu načela koja je propovedao, i zadobijajući time poverenje naroda. Njegovi sledbenici bili su rasejani i tlačeni. Imali su velike teškoće zbog toga što su ih zamenjivali s fanatičnim Minsterovim sledbenicima. Ipak, veliki broj ljudi obratio se njegovim radom.

Reformisana nauka nigde nije bila tako svesrdno prihvaćena kao u Holandiji. Međutim, retke su bile zemlje u kojima su njihovi sledbenici bili izloženi tako surovom progonstvu. Karlo V je u Nemačkoj zabranio reformaciju, i rado bi sve njene sledbenike poslao na lomaču, ali knezovi su stajali kao prepreka njegovoj tiraniji. Njegova vlast u Holandiji bila je veća, pa su edikti o progonstvu bili izdavani jedan za drugim. Čitati Bibliju, slušati je ili propovedati, ili samo govoriti o njoj, značilo je izložiti se smrti na lomači. Potajno se moliti Bogu, odbiti klanjanje pred likovima, pevati psalam, takođe je kažnjavano smrću. Čak i oni koji bi se odrekli svojih zabluda bili su osuđivani, muškarci da umru od mača, a žene da budu žive sahranjene. Hiljade su izginule za vreme vladavine Karla V i Filipa II.

Jednom je cela porodica bila izvedena pred inkvizitore, optužena da nije prisustvovala misi, već da se molila Bogu u svojoj kući. Prilikom ispitivanja o njihovim tajnim običajima, najmlađi sin je odgovorio: »Mi padamo na svoja kolena, molimo se da Bog prosvetli naš um i oprosti naše grehe, mi se molimo za našeg vladara, da njegova vladavina bude uspešna i njegov život srećan, mi se molimo i za naše gradske vlasti da ih Bog čuva.« (Wylie, b. 18, ch. 6) Neki od sudija bili su duboko dirnuti, ali su oca i jednoga od njegovih sinova ipak osudili na lomaču.

Vera mučenika dorasla je gnevu progonitelja. Ne samo ljudi, već i nežne žene i mlade devojke pokazivale su nepokolebljivu hrabrost. »Žene bi zauzele mesto pored muževljeve lomače, i dok je on podnosio oganj one bi mu šapatom upućivale reči utehe ili pevale psalam da ga ohrabre.« »Mlade devojke bi žive legale u svoj i grob kao da ulaze u svoju sobu da provedu noć, ili bi odlazile na lomaču i u oganj, odevene u svoje najlepše haljine, kao da odlaze na venčanje.« (Isto, b. 18, ch. 6)

Hrišćanska krv služila je kao seme, kada je neznaboštvo pokušavalo da uništi Jevanđelje (vidi: Tertulian, *Apology*, paragraph 50). Progonstvo je samo povećavalo broj onih koji su svedočili za veru. Monarh, doveden do ludila nesavladivom odlučnošću naroda, iz godine u godinu, uzalud je nastavljao svoje surovo delo. Pod plemenitim Vilhelmom Oranskim konačno je u Holandiji izbila revolucija koja je narodu donela slobodno služenje Bogu.

Napredovanaje Jevanđelja u planinama Pijemonta, u francuskim ravnicama i na holandskim obalama, bilo je obeleženo krvlju njegovih sledbenika. Međutim, u severne zemlje ušlo je na miran način. Mladići koji su studirali u Vitenbergu i vraćali se kućama, donosili su reformisanu veru u Skandinaviju. Objavljivanje Luterovih spisa doprinelo je

širenju videla. Jednostavni, otvrdnuli stanovnici Severa odbacili su pokvarenost, raskoš i sujeverje Rima i radosno pozdravili neporočnost, jednostavnost i životodavne biblijske istine.

Tauzen, »Reformator Danske«, bio je sin zemljoradnika. Još kao dečak dokazao je živahnost svoga intelekta, bio je gladan i žedan obrazovanja, ali to mu je bilo onemogućeno materijalnim stanjem roditelja, i zato je stupio u manastir. Neporočnošću svog života, ali i svojom vrednoćom i vernošću, zadobio je u manastiru naklonost svojih pretpostavljenih. Na ispitu je otkriveno da ima sposobnosti koje obećavaju i da će u budućnosti korisno poslužiti svojoj Crkvi. Odlučeno je da mu bude omogućeno obrazovanje na jednom od univerziteta u Nemačkoj ili Holandiji. Mladi student dobio je dozvolu da sam izabere školu, uz jedan uslov, da to ne bude Vitenberg. Stipendista Crkve nije smeo da bude ugrožen otrovom jeresi. Tako su govorili monasi.

Tauzen je otišao u Keln, koji je onda, kao i sada, prestavljao jedno od uporišta katolicizma. Tu mu je uskoro dojadio misticizam skolastika. Nekako u isto vreme dobio je i Luterove spise. Čitao ih je s divljenjem i uživanjem, i duboko poželeo da dobije prednost da sluša velikog reformatora. Međutim, ako bi to učinio izložio bi se opasnosti da uvredi svog manastirskog starešinu i da izgubi njegovu podršku. Odluka je uskoro ipak pala i on se kao student upisao na Univerzitet u Vitenbergu.

Posle povratka u Dansku, ponovo se pojavio u svom manastiru. Niko nije imao pojma da je postao luteran, on sam nije otkrivao svoju tajnu, već je pokušavao, ne budeći predrasude svojih drugova da ih povede čistijoj veri i svetijem životu. Otvarao je Bibliju i objašnjavao njeno pravo značenje, a zatim je počeo da propoveda i Hrista kao grešnikovu pravednost i njegovu jedinu nadu u spasenje. Veliki gnev je obuzeo njegovog starešinu, koji je polagao tolike nade u njega kao junačkog branitelja Crkve. Odmah je bio udaljen iz ovog manastira, premešten u drugi, zatvoren u svoju ćeliju i stavljen pod strogi nadzor.

Na užasavanje njegovih novih čuvara, nekoliko monaha uskoro se javno obratilo u protestantizam. Tauzen je kroz rešetke svoje ćelije razgovarao sa svojim novim drugovima i prenosio im poznanje istine. Da su danski oci bili upoznati s crkvenim načinom postupanja s jereticima, Tauzenov glas više se nikada ne bi čuo; ali, umesto da ga zatvore u grob u nekoj podzemnoj tamnici, oni su ga isterali iz manastira. Tako su postali bespomoćni. Kraljevski edikt, upravo proglašen, garantovao je zaštitu učiteljima nove vere. Tauzen je počeo da propoveda. Crkve su mu bile otvorene, a narod je masovno dolazio da ga sluša. I drugi su propovedali Božju Reč. Novi zavet, preveden na danski jezik, naširoko je prodavan. Napori papskih prijatelja da spreče rad reformista samo su ga ubrzali, i ubrzo posle toga Danska je objavila da prihvata reformisanu veru.

Mladići koji su pili sa izvora u Vitenbergu, doneli su vodu života svojim sugrađanima u Švedskoj. Dvojica starešina švedske reformacije, Olaf i Laurentius Petri, sinovi kovača iz Erebra, studirali su kod Lutera i Melanhtona, i istine koje su slušali vredno su propovedali drugima. Kao i veliki reformator, Olaf je oduševljevao ljude svojom revnošću i rečitošću, dok je Laurentius, slično Melanhtonu, bio učen, odan razmišljanju. Obojica su bili ljudi vatrene pobožnosti, visokih teoloških dostignuća, neukrotive hrabrosti u propovedanju istine. Papsko protivljenje nije izostalo. Katolički sveštenici podbunjivali su neuki i praznoverni narod. Olafa Petrija masa je često napadala; nekoliko puta je jedva uspevao da sačuva život. Kralj je, međutim, bio naklonjen ovoj dvojici reformatora i pružao im svoju zaštitu.

Pod vladavinom rimske Crkve narod je pao u siromaštvo i bio izmučen nasiljem. Pismo mu je bilo uskraćeno, a pošto je pripadao religiji obreda i ceremonija, koja nije prosvetljavala um, vratio se praznoverju i paganskim običajima svojih neznabožačkih predaka. Podelio se na međusobno sukobljene strane, čije su stalne borbe povećavale sveopštu bedu. Kralj se opredelio za reformu države i Crkve i radosno pozdravio ova dva pomoćnika u borbi protiv Rima.

Olaf Petri je velikom veštinom branio doktrine reformisane vere pred rimskim predstavnicima, u prisutnosti monarha i vodećih ljudi u Švedskoj. Izjavio je da se učenja Otaca mogu prihvatiti jedino kada su u skladu s Biblijom, da su najbitnija saznanja o veri objašnjena u Bibliji na jasan i jednostavan način, tako da ih svi ljudi mogu razumeti. Hristos je rekao: »Moja nauka nije moja, nego onoga koji me je poslao!« (Jovan 7,16), a Pavle je izjavio da će biti proklet ako bude propovedao ijedno drugo Jevanđelje osim onoga koje je primio (Galatima 1,8). Reformator je zatim zaključio: »Kako se, onda, drugi usuđuju da proglašavaju dogme po svojoj volji i da ih nameću drugima kao neophodne za spasenje?« (Wylie, b. 10, ch. 4) Pokazao je da crkveni dekreti nemaju nikakve vlasti kada se suprote Božjim zapovestima, i uzdigao veliko protestantsko načelo da je »Biblija i samo Biblija« pravilo vere i ponašanja.

Ova rasprava, iako vođena na uglavnom neuglednoj pozornici, pomaže nam da »upoznamo vrstu ljudi koji su sačinjavali redove armije reformatora. To nisu bili neobrazovani, sektaški, bučni polemičari – daleko od toga! To su bili ljudi koji su proučavali Božju Reč, koji su dobro znali kako da se posluže oružjem kojim ih je snabdevala oružarnica Biblije. U oblasti učenosti bili su daleko ispred svoga vremena. Kada svoju pažnju usmerimo na tako sjajna središta kao što su bili Vitenberg i Cirih, i na tako slavna imena kao što su Luter i Melanhton, Cvingli i Ekolampad, moramo biti spremni da nam ljudi prigovore da su to bile starešine pokreta, i da je sasvim prirodno da se od njih očekuju čudesna snaga i velika dostignuća, ali da njihovi podređeni nisu bili takvi. Dobro, okrenimo se onda neuglednoj pozornici Švedske, i skromnim imenima Olafa i Laurentiusa Petrija – od učitelja učenicima – i šta ćemo pronaći?... Poznavaoce klasične literature i teologe; ljude koji su potpuno vladali celim sistemom evanđeoske istine; i koji su postizali lake pobede nad sofistima sa univerziteta i rimskim dostojanstvenicima.« (Isto, b. 10, ch. 4)

Švedski kralj je kao rezultat ove rasprave prihvatio protestantsku veru, a kratko vreme posle toga i nacionalna skupština izjasnila se njoj u prilog. Olaf Petri je preveo Novi zavet na švedski jezik, a na kraljevu želju oba brata

prihvatila su se posla da prevedu celu Bibliju. Tako je švedski narod prvi put dobio Božju Reč na svom maternjem jeziku. Parlament je naredio da u celom kraljevstvu propovednici objašnjavaju Sveto pismo, i da deca po školama uče da čitaju Bibliju.

Tama neznanja i sujeverja postepeno i sigurno nestajala je pred blagoslovenim videlom Jevanđelja. Oslobođena rimskog nasilja, Švedska je dostigla veličinu kakvu nikada pre toga nije imala. Postala je jedno od uporišta protestantizma. Posle stotinu godina, u vreme velike opasnosti, ovaj mali i do tada slabi narod – jedini koji se u Evropi usudio da pruži ruku pomoćnicu – došao je da oslobodi Nemačku od strahota Tridesetogodišnjeg rata. Izgledalo je da će cela Severna Evropa ponovo pasti pod tiransku vlast Rima. Švedske armije upravo su osposobile Nemačku da prekine niz papskih uspeha i da izdejstvuje toleranciju za protestante – za kalviniste kao i za luterane – i obnovi slobodu savesti u onim zemljama koje su prihvatile reformaciju.

14. poglavlje

KASNIJI ENGLESKI REFORMATORI

Dok je Luter zatvorenu Bibliju otvarao nemačkom narodu, Tindal je bio pokrenut Božjim Duhom da to isto učini za Englesku. Viklifova Biblija bila je prevedena s latinskog teksta koji je imao mnogo grešaka. Ona nikada nije bila štampana, a cena rukom prepisivanih kopija bila je tako visoka da ih je samo nekoliko bogatih ljudi ili plemića moglo nabaviti, osim toga, pošto je Crkva strogo zabranila njeno širenje, bila je uglavnom vrlo slabo proširena. Godine 1516, godinu dana pre pojave Luterovih teza, Erazmo je objavio svoju grčku i latinsku verziju Novog zaveta. Tako je Božja Reč prvi put bila štampana na svom originalnom jeziku. U tom izdanju bile su ispravljene mnoge greške koje su postojale u ranijim izdanjima, tako da je i smisao bio jasnije izražen. Ovo izdanje je doprinelo je da mnogi pripadnici obrazovanih društvenih slojeva steknu bolje poznavanje istine, i tako dalo novi podsticaj delu reforme. Međutim, obični narod i dalje je, u velikoj meri, bio lišen Božje Reči. Tindal će dovršiti Viklifovo delo i dati Bibliju svojim sunarodnicima.

Kao marljiv istraživač, željan istine, Jevanđelje je prihvatio na temelju Erazmovog grčkog Novog zaveta. Neustrašivo je objavljivao svoja uverenja, zahtevajući da se svaka nauka upoređuje sa Svetim pismom. Na tvrđenje papista da je Crkva dala Bibliju i da je samo Crkva može tumačiti, Tindal je odgovorio: »Da li znate ko je orla naučio da nalazi svoj plen? Da, taj isti Bog uči i svoju gladnu decu da nađu svoga Oca u Njegovog Reči. Daleko od toga da ste nam vi dali Bibliju; upravo ste je vi sakrili od nas; upravo vi spaljujete one koji je propovedaju, i kada biste mogli, spalili biste i samu Bibliju!« (D'Aubigne, *History of the Reformation of the Sixteenth Century*, b. 8, ch. 4)

Tindalovo propovedanje pobudilo je veliki interes; mnogi su prihvatili istinu. Međutim, sveštenici su bili budni, jer odmah pošto je napustio neku oblast, oni su pretnjama i pogrešnim tumačenjima pokušavali da ponište njegov trud. Mnogo puta imali su i uspeha. On je zato uzviknuo: »Šta da se čini? Dok ja sejem na jednom mestu, neprijatelj pustoši polja koja sam upravo napustio. Ne mogu da budem svuda. O, kada bi hrišćani imali Sveto pismo na svom maternjem jeziku, mogli bi sami da se odupru tim skolasticima. Bez Biblije niko ne može da utvrdi vernike u istini.« (Isto, b. 18, ch. 4)

Nova namera prožela je njegove misli. Govorio je: »Upravo su na Izrailjevom jeziku pevani psalmi u Gopodnjem hramu; zar ne bi trebalo da Jevanđelje među nama govori engleskim jezikom?... Zar ne bi trebalo da u Crkvi bude više svetlosti u podne, nego u zoru? Hrišćani treba da čitaju Novi zavet na svom maternjem jeziku.« Teolozi i učitelji u Crkvi međusobno se ne slažu. Samo uz pomoć Biblije možemo doći do istine. »Jedan se drži ovog učitelja, a drugi onoga... I svaki od tih autora suproti se drugome. Kako onda da odredimo koji od njih širi istinu, a koji zabludu?... Kako?... Zaista, samo Božjom Rečju!« (Isto, b. 18, ch. 4)

Ubrzo posle toga, neki učeni katolički teolog, koji se upustio u raspravu s njim, uzviknuo je: »Bilo bi nam bolje bez Božjih zakona nego bez papskih!« Tindal je odgovorio: »Ne pokoravam se ni papi ni bilo kom njegovom zakonu, i ako Gospod bude poštedeo moj život, neće proći mnogo godina, a ja ću učiniti da dečak koji ide za plugom poznaje Bibliju bolje od tebe!« (Anderson, *Annals of the English Bible*, p. 19)

Namera koju je počeo da gaji, naime, da narodu pruži Novi zavet na njegovom maternjem jeziku, bila je time potvrđena, i on se odmah prihvatio posla. Pošto je zbog progonstva morao da napusti svoj dom, otišao je u London, i tamo je neko vreme nesmetano obavljao svoj posao. Međutim, ponovo ga je nasilje papista nagnalo da beži. Izgledalo je kao da se cela Engleska zatvorila pred njim, pa je odlučio da utočište potraži u Nemačkoj. Tu je započeo da štampa svoj prevod Novog zaveta. Dva puta je delo bilo zaustavljano, ali kada mu je bilo zabranjeno da štampa u jednom gradu, odlazio je u drugi. Na kraju je stigao u Vorms, u mesto u kome je Luter samo pre nekoliko godina branio Jevanđelje pred Saborom. U tom starom gradu živeli su mnogi prijatelji reformacije, i Tindal je tu nesmetano nastavio svoje delo. Tri hiljade primeraka Novog zaveta uskoro je bilo završeno, a drugo izdanje izašlo je iste godine.

Ozbiljno i istrajno nastavio je da radi. Iako su engleske vlasti strogo čuvale svoje luke, Božja Reč je na različite načine potajno prenošena u London, a odatle širena po celoj zemlji. Papisti su uzaludno pokušavali da suzbiju istinu. Biskup iz Darama kupio je jednom prilikom od nekog knjižara, Tindalovog prijatelja, celu njegovu zalihu Biblija s namerom da je uništi, misleći da će to usporiti delo jevanđelja. Međutim, sasvim suprotno tome, novcem dobijenim od

njega, kupljen je materijal za novo i bolje izdanje, koje se inače ne bi moglo štampati. Kada je Tindal kasnije dospeo u tamnicu, bila mu je ponuđena sloboda pod uslovom da izda imena onih koji su mu pomagali da pokrije troškove izdavanja Novog zaveta. Odgovorio je da je biskup iz Darama doprineo više nego svi ostali, jer mu je, plaćajući visoku cenu za neprodate knjige, omogućio da hrabro nastavi posao.

Tindal je izdajstvom pao u ruke svojih neprijatelja, i jednom prilikom mnogo meseci ostao je u sužanjstvu. Konačno je svoju veru posvedočio mučeničkom smrću, ali je oružje koje je pripremio omogućilo mnogim drugim vojnicima da biju bitke tokom svih stoleća sve do našeg doba.

Latimer je s propovedaonice podržavao mišljenje da Bibliju treba čitati na narodnom jeziku. Govorio je: Autor Svetoga pisma je »sam Bog«, i zato Pismo učestvuje u moći i večnosti svoga Autora. »Nema toga kralja, cara, sudije ili vladara... koji nije obavezan da posluša... Njegovu svetu Reč.« »Nemojmo ići stranputicom, već dozvolimo Božjoj Reči da nas usmerava; nemojmo hodati... za svojim precima, niti težimo za onim što su oni činili, već za onim što je trebalo da čine.« (Hugh Latimer, »First Sermon Preached Before King Edward VI«)

Barns i Frit, verni Tindalovi prijatelji, ustali su da brane istinu. Ridli i Kranmer za njima. Ove vođe engleske reformacije bili su obrazovani ljudi, i većina od njih u katoličkoj sredini uživala je visok ugled zbog svoje revnosti i pobožnosti. Njihovo protivljenje papstvu bilo je posledica njihovog poznavanja pogrešaka »Svete stolice«. Njihovo poznavanje vavilonskih misterija davalo je veću snagu njihovom svedočenju protiv njega.

»Postaviću vam sada neobično pitanje«, rekao je Latimer. »Ko je najmarljiviji biskup i prelat u celoj Engleskoj?... Vidim da slušate i očekujete da ga imenujem... kazaću vam! To je đavo!... On nikada ne napušta svoju dijecezu, pozovite ga kada god hoćete, on je uvek u kući!... on je uvek za plugom... nikada ga nećete zateći besposlena, garantujem vam... Tamo gde đavo stanuje...napolje s knjigama, a unutra sa svećama; napolje s Biblijama, a unutra s brojanicama; napolje s videlom Jevanđelja, a unutra sa svetlošću sveća, da, čak i u podne... napolje s Hristovim krstom, a unutra sa plaćanjem za izlazak iz čistilišta... napolje s odevanjem golih, siromašnih, nemoćnih, unutra s ukrašavanjem slika i kićenjem likova od kamena i drveta; unutra s ljudskim tradicijama i njegovim zakonima, a napolje s Božjim tradicijama i Njegovom najsvetijom Rečju... O, kada bi naši prelati bili tako marljivi da seju seme dobre nauke, kao što je sotona u sejanju kukolja i korova!« (Isto, »Sermon of the Plough«)

Veliko načelo koje su podržavali ovi reformatori – ono isto koje su poštovali valdenžani, Viklif, Jan Hus, Luter, Cvingli, i svi oni koji su se ujedili s njima – glasi da je Sveto pismo nepogrešivi autoritet, jedino merilo vere i ponašanja. Oni su odbacivali pravo papa, sabora, crkvenih otaca, i kraljeva da upravljaju savešću ljudi u oblasti religije. Biblija je bila njihov autoritet, i njenim učenjem ocenjivali su sve nauke i sve zahteve. Vera u Boga i u Njegovu Reč održavala je ove svete ljude dok su na lomačama žrtvovali svoje živote. »Nemoj klonuti«, doviknuo je Latimer svom sapatniku pre nego što će plamenovi lomače ućutkati njihove glasove, »mi ćemo danas u Engleskoj zapaliti sveću za koju sam siguran da se, uz pomoć Božje blagodati, nikada neće ugasiti!« (*Works of Hugh Latimer*, vol. I, p. XIII)

Seme istine koje su u Škotskoj posejali Kolumba i njegovi saradnici nikada nije bilo potpuno iskorenjeno. Stotinama godina pošto su se crkve u Engleskoj pokorile Rimu, crkve u Škotskoj zadržale su svoju slobodu. Međutim, u dvanaestom stoleću papstvo se i tu učvrstilo i ni u jednoj drugoj zemlji nije uživalo takvu apsolutnu prevlast. Tama nigde nije bila dublja. Ipak, i tu su se pojavili zraci svetlosti da probiju tamu i najave rađanje novoga dana. Lolardi, koji su dolazili iz Engleske s Biblijama i Viklifovim učenjem, doprineli su mnogo čuvanju znanja o Jevanđelju, a svako stoleće imalo je svoje svedoke i mučenike.

Posle početka velike reformacije pojavili su se Luterovi spisi, a onda i Tindalov Novi zavet na engleskom jeziku. Nezapaženi od strane hijerarhije, ovi glasnici tiho su prolazili planinama i dolinama, i ponovo na novi život palili baklju istine koja se skoro ugasila u Škotskoj, razarajući delo koje je Rim izgradio tokom četiri stoleća tiranije.

Krv mučenika dala je novi podstrek pokretu reforme. Papske starešine, svesne iznenadne opasnosti koja je zapretila njihovom delu, izveli su na lomaču neke od najplemenitijih i najpoštovanijih sinova Škotske. Oni su time podigli propovedaonice s kojih su se reči ovih umirućih svedoka mogle čuti po celoj zemlji, ispunjavajući srce naroda neugasivom željom da zbaci rimske okove.

Hamilton i Vishart, kneževi po karakteru i po rođenju, zajedno s dugim nizom svojih skromnih učenika, položili su svoj život na lomači. Međutim, iz mesta na kome je gorela Vishartova lomača izašao je čovek koga plamen neće ućutkati, onaj koji će uz Božju pomoć, zadati smrtni udarac papstvu u Škotskoj.

Džon Noks napustio je crkvenu tradiciju i misticizam i počeo da se napaja na izvoru istina Božje Reči; Vishartova učenja učvrstila su ga u odluci da odbaci zajedništvo s Rimom i da se pridruži progonjenim reformistima.

Kada su ga prijatelji nagovarali da prihvati dužnost propovednika, ustuknuo je drhteći pred tako velikom odgovornošću, pa je tek posle mnogo dana provedenih u usamljenosti i teške borbe sa samim sobom, odlučio da pristane. Međutim, kada je prihvatio dužnost, išao je napred nesalomivom odlučnošću i nepokolebljivom hrabrošću sve do kraja svoga života. Ovaj istinski reformator nije se plašio ljudi. Vatre mučeništva, koje su plamtele oko njega, samo su jačale njegovu revnost. Uprkos tiranskoj sekiri, koja mu je stalno visila nad glavom, nije ni korak odstupao, hrabro se boreći u naporu da uništi idolopoklonstvo.

Kada se našao licem u lice sa škotskom kraljicom, u čijoj je prisutnosti jenjavala revnost mnogih protestantskih vođa, Džon Noks je nepokolebljivo svedočio za istinu. Njega nije bilo moguće zadobiti laskanjima, ali nije se povlačio ni pred

pretnjama. Kraljica ga je optužila za jeres, jer je govorila da je pozivao narod da prihvati religiju koju je država zabranila, i time prekršio Božju zapovest koja podanicima nalaže da slušaju svoje vladare. Noks je odlučno odgovorio:

»Kao što prava religija nije dobila ni svoju prvobitnu snagu ni autoritet od svetovnih knezova, već samo od večnoga Boga, tako ni podanici nisu obavezni da svoju religiju oblikuju prema prohtevima svojih vladara. Često se događa da vladari od svih ostalih najmanje poznaju Božju pravu religiju... Da je sve seme Avramovo prihvatilo religiju faraona, čiji su podanici dugo vremena bili, pitam vas, gospođo, kakva bi religija danas bila u svetu? Ili, da su svi ljudi u dane apostola prihvatili religiju rimskih imperatora, koja bi religija danas postojala na svem licu zemlje?... Prema tome, gospođo, trebalo bi da shvatite da podanici nisu vezani za religiju svojih vladara, iako im je zapovođeno da im budu poslušni!«

Meri je odgovorila: »Vi tumačite Bibliju na jedan način, a oni (rimokatolički učitelji) na drugi, kome treba da verujem i ko će nam biti sudija?«

»Treba da verujete Bogu koji jasno progovara iz svoje Reči«, odgovorio je reformator. »I više nego što vas uči Njegova Reč ne treba da verujete ni jednima ni drugima. Božja Reč je sama po sebi jasna, i ako se ikada pojavi neka nejasnost na jednom mestu, Sveti Duh, koji se nikada ne suproti samome sebi, objašnjava je na drugim mestima, tako da ne može biti nikakve sumnje, osim kod onih koji tvrdoglavo ostaju u neznanju.« (David Laing, *The Collected Works of John Knox*, vol. 2, pp. 281. 282)

To su bile istine koje je neustrašivi reformator, izlažući opasnosti svoj život, izgovorio kraljici u lice. Sa tom istom nepokolebljivom smelošću ostao je uz svoje ciljeve, moleći se i bijući bitke za Gospoda, sve dok se Škotska nije oslobodila papstva.

Uvođenje protestantizma kao nacionalne religije u Engleskoj nešto je umanjilo, ali nije potpuno zaustavilo progonstva. Iako su mnoge nauke Rima odbačene, mnogi njegovi običaji još su bili zadržani. Papina prevlast bila je odbačena, ali je na njegovo mesto došao monarh kao poglavar Crkve. Crkvene službe su i dalje bile vrlo daleko od evanđeoske neporočnosti i jednostavnosti. Veliko načelo verske slobode još nije bilo dovoljno shvaćeno. Iako su protestantski vladari samo vrlo retko pribegavali okrutnostima kojima se Rim služio u svojoj borbi protiv jeresi, ipak pravo svakog čoveka da služi Bogu prema zahtevima svoje savesti nije bilo priznato. Od svakoga se zahtevalo da prihvati nauku i poštuje oblike bogosluženja koje je propisala državna Crkva. Otpadnici su progonjeni, u većoj ili manjoj meri, još stotinama godina.

U sedamnaestom veku stotine pastora bilo je prognano sa svojih mesta. Narodu je pod pretnjom strogih kazni, zatvora ili progonstva bilo zabranjeno da prisustvuje bilo kojim verskim sastancima osim onih koje je odobrila zvanična Crkva. Verne duše koje su želele da slave Boga bile su prisiljene da se okupljaju u mračnim hodnicima, u neuglednim mansardama, a u vreme nekih godišnjih doba i u pola noći u šumama. U zaštitničkoj dubini šume, u hramu koji je sam Bog podigao, ova rasejana i progonjena Gospodnja deca okupljala su se da svoje duše izliju u molitvi i slavljenju Boga. Međutim, uprkos svim merama opreznosti, mnogi su stradali zbog svoje vere. Zatvori su bili prepuni. Porodice razdvojene. Mnogi proterani u strane zemlje. Ipak, Bog je bio sa svojim narodom i progonstva nisu uspevala da ućutkaju njihovo svedočenje. Mnogi su bili proterani preko okeana u Ameriku i tu su postavili temelje građanskoj i verskoj slobodi koja je postala bedem i slava te zemlje.

Progonstvo je ponovo, kao u apostolske dane, doprinelo napretku Jevanđelja. U odvratnoj tamnici, prepunoj rasipnika i zločinaca, Džon Banjan udisao je čistu nebesku atmosferu, i tu je napisao svoju prekrasnu alegoriju o putovanju poklonika iz zemlje uništenja do nebeskog grada. U toku skoro dve stotine godina taj glas iz bedfordskog zatvora obraćao se potresnom snagom ljudskim srcima. Banjanova dela »Putovanje poklonikovo« i »Obilna blagodat i najvećem grešniku« dovele su mnoge noge na put života.

Bakster, Flavel, Elin i drugi ljudi od talenta, obrazovanja i dubokog hrišćanskog iskustva, ustajali su da herojski brane veru koja je jednom bila dana svetima. Delo koje su obavili ti ljudi, izopšteni i stavljeni izvan zakona, nikada ne može propasti. Flavelova dela »Izvor života« i »Metode blagodati« naučila su hiljade kako mogu da se predaju Hristu. Baksterova knjiga »Reformisani pastor« poslužila je na blagoslov mnogima koji su želeli da ožive Božje delo, a njegov spis »Večni odmor svetih« obavio je svoj zadatak vodeći duše »odmoru« koji je još preostao narodu Božjem.

Stotinu godina posle njih, u vreme velike duhovne tame, pojavili su se Vajtfild i braća Vesli kao svetlonoše za Boga. Pod vladavinom državne Crkve engleski narod dospeo je u stanje verskog rasula koje se jedva moglo razlikovati od neznaboštva. Prirodna religija postala je omiljeni predmet koji su sveštenici proučavali i predstavljala je najveći deo njihove teologije. Viši krugovi podsmevali su se pobožnim ljudima, i ponosili se time što su se uzdigli iznad njihovog navodnog fanatizma. Niže klase bile su prepuštene užasnom neznanju i predane porocima, a Crkva nije imala ni hrabrosti ni vere da podupre klonulo delo istine.

Velika nauka o opravdanju verom, koju je Luter tako jasno propovedao, bila je skoro potpuno zaboravljena, a rimsko načelo o sticanju spasenja dobrim delima zauzelo je njeno mesto. Vajtfild i braća Vesli, koji su pripadali državnoj Crkvi, iskreno su težili za Božjom naklonošću, a ona se, prema učenju Crkve, mogla steći jedino pravednim životom i poštovanjem crkvenih obreda.

Kada se Čarls Vesli jednog dana razboleo i pomislio da mu se smrt približava, upitali su ga na čemu temelji svoju nadu u večni život. Njegov odgovor je glasio: »Trudio sam se svim svojim snagama da služim Bogu!« Kada prijatelj, koji je postavio pitanje, nije bio potpuno zadovoljan odgovorom, Vesli je pomislio: »Šta? Zar ni moji najveći napori nisu

dovoljni da se mogu nadati spasenju? Zar će Bog odbaciti moje zasluge? Ja nemam ništa drugo na što bih se mogao osloniti!« (John Whitehead, *Life of the Rev. Charles Wesley*, p. 102) Takva je bila duboka tama koja je obuzela Crkvu, tama koja je sakrila pomirenje, uskratila Hristu Njegovu slavu, odvratila misli ljudi od jedine nade u spasenje – krvi raspetog Otkupitelja.

Bog je pomogao Vesliju da zajedno sa svojim saradnicima shvati da je sedište prave religije u srcu, i da se Božji zakon odnosi i na misli, a ne samo na reči i dela. Osvedočeni u neophodnost posvećenja srca, ali i u besprekornost ponašanja, iskreno su želeli da žive novim životom. Ulažući najveće napore, usrdno se moleći, trudili su se da suzbiju zle sklonosti svoga nepreporođenog srca. Živeli su životom samoodricanja, dobročinstva, poniznosti, primenjujući strogo i tačno svaku meru koja im je, po njihovom mišljenju, mogla pomoći da dostignu cilj za kojim su najiskrenije težili – svetost kojom bi sebi osigurali Božju naklonost. Međutim, nikako nisu uspevali da postignu željeni cilj. Uzaludni su bili svi njihovi napori da se oslobode prokletstva greha ili da raskinu njegove okove. Bila je to ista borba kroz koju je Luter prošao u svojoj ćeliji u Erfurtu. Bilo je to isto pitanje koje mučilo i njegovu dušu: »Kako bi mogao čovek biti prav pred Bogom?« (O Jovu 9,2)

Oganj božanske istine, koji je jedva tinjao na oltaru protestantizma, morao je da se ponovo razgori uz pomoć prastare buktinje koju su češki hrišćani tokom vekova predavali jedni drugima. Posle reformacije, protestantizam je u Češkoj bio pogažen nogama rimskih hordi. Svi koji su odbili da se odreknu istine morali su da beže. Neki od njih, koji su našli utočište u Saksoniji, održali su staru veru. Upravo su potomci tih hrišćana preneli videlo Vesliju i njegovim saradnicima.

Džon i Čarls Vesli, pošto su rukopoloženi za službu, bili su s posebnim zadatkom poslani u Ameriku. Na palubi broda kojim su putovali nalazila se i grupa moravske braće. Za vreme putovanja brod je bio izložen žestokim olujama, i Džon Vesli, suočen sa smrću, shvatio je da nema nikakvog dokaza da je stekao mir s Bogom. Suprotno njemu, moravska braća pokazala su smirenost i pouzdanje u Boga, osobine koje su njemu toliko nedostajale.

Pričao je o tome ovako: »Dugo pre toga posmatrao sam njihovo ozbiljno ponašanje. Neprekidno su dokazivali svoju duboku poniznost, čineći drugim putnicima usluge kojih se nijedan Englez ne bi prihvatio, ne želeći i ne primajući za to nikakvu naknadu, govoreći da je to dobro za njihova ponosna srca i da je njihov Spasitelj mnogo više učinio za njih. Svakoga dana imali su priliku da pokažu krotkost, koju ništa nije moglo pokolebati. Ako bi ih neko udario, gurnuo ili oborio, oni bi ustajali i odlazili; ali nikakva žalba nije se čula iz njihovih usta. Uskoro im se pružila prilika da pokažu da li su slobodni i od duha straha, kao i duha oholosti, gneva i osvete. Usred psalma kojim su započinjali svoje bogosluženje, more se uzburkalo, talas je na komade razderao glavno jedro, prekrio brod, i izlio se na palubu u tolikoj meri da je izgledalo da su nas već progutale dubine velikog bezdana. Užasan vrisak oteo se iz grupe Engleza. Moravska braća smireno su nastavila da pevaju. Upitao sam kasnije jednoga od njih: 'Pa, zar se niste uplašili?' On je odgovorio: 'Nismo, hvala Bogu!' Ponovo sam upitao: 'Ali, zar se vaše žene i vaša deca nisu uplašili?' Skromno je odgovorio: 'Ne! Naše žene i naša deca se ne plaše da umru!'« (Whitehead, *Life of the Rev. John Wesley*, p. 10)

Kada su stigli u Savanu, Vesli je kratko boravio s moravskom braćom, duboko dirnut njihovim hrišćanskim ponašanjem. O jednom njihovom bogosluženju, koje se izrazito razlikovalo od beživotnog formalizma u engleskoj Crkvi, ovako je pisao: »Velika jednostavnost, ali i velika svečanost svega doprineli su da sam skoro zaboravio na proteklih sedamnaest stoleća i zamislio da se nalazim na jednome od onih skupova na kojima još nije bilo formalizma i ceremonija; ali kojima su predsedavali Pavle, graditelj šatora, ili Petar, ribar; i na kojima su se pokazivali Duh i sila.« (Isto, p. 11.12.)

Na povratku u Englesku, uz pomoć jednog moravskog propovednika, Vesli je jasnije shvatio biblijsku veru. Uverio se da mora da odbaci svaku misao da njegovo spasenje zavisi od njegovih dobrih dela i da se potpuno mora osloniti »na Jagnje Božje koje uze na se grehe sveta«. Na sastanku Moravskog društva u Londonu pročitana je jedna Luterova izjava, koja je opisivala promenu koju Božji Duh čini u srcu vernika. Dok je slušao, vera se rodila u Veslijevom srcu. Sam je o tome ovako pisao: »Osetio sam kako se moje srce na čudan način zapalilo. Osetio sam da se za svoje spasenje uzdam u Hrista, i samo u Hrista, i osvedočio sam se da je On uzeo moje grehe, čak i mene samoga, i da me je oslobodio od zakona grehovnoga i od smrti.« (Isto, p. 52)

Tokom dugih godina napornog i neveselog nastojanja – godina strogog samoodricanja, poniženja i prekora, Vesli se uporno držao svog jedinog cilja da traži Boga. Sada Ga je pronašao i ustanovio da se blagodat koju je žarko želeo da dobije molitvama i postom, davanjem milostinje i odricanjem od samoga sebe, dobija kao dar, »bez novca i bez cene«.

Kada se utvrdio u veri u Hrista, cela njegova duša gorela je željom da na sve strane proširi znanje o slavnom Jevanđelju Hristove besplatne blagodati. »Posmatram celi svet kao svoju parohiju«, rekao jednom. »U bilo kome njenom delu da se nalazim, moja je hrana, moje pravo i moja sveta dužnost da svima, koji žele da me slušaju, objavim Radosnu vest o spasenju!« (Isto, p. 74)

Nastavio je da živi strogim načinom života, punim samoodricanja, ali sada ne kao temeljem, već kao posledicom svoje vere; ne kao korenom, već kao plodom svetosti. Blagodat Božja u Isusu Hristu predstavlja temelj hrišćanske nade, i ta će se blagodat izraziti poslušnošću. Veslijev život bio je posvećen propovedanju velikih istina koje je otkrio u Bibliji – opravdanju verom u Hristovu pomiriteljsku krv, i preporođenju silom Svetoga Duha koja deluje na srce i donosi rod u životu koji je usklađen sa Hristovim primerom.

Vajtfild i braća Vesli osposobili su se za svoje delo dugim i čvrstim osvedočenjem da su kao grešnici izgubljeni, a da su kao dobri Hristovi vojnici podvrgnuti ognjenoj probi omalovažavanjem, ruganjem i progonstvom, kako na

Univerzitetu tako i prilikom ulaska u službu, samo zato da bi se pripremili da izdrže teškoće koje ih čekaju. Njih i nekoliko onih koji su se slagali s njima, njihovi bezbožni drugovi sa studija prezrivo su nazvali metodistima – nadimkom koji je danas jedna od najvećih verskih zajednica u Engleskoj i Americi proglasila svojim časnim imenom.

Kao vernici engleske državne Crkve strogo su se držali njenih oblika bogosluženja, ali Gospod im je u svojoj Reči predstavio jedan viši ideal. Sveti Duh ih je slao da propovedaju Hrista, i to raspetoga. Sila Najvišega pratila je njihov rad. Hiljade su bile osvedočene i stvarno obraćene. Bilo je neohodno zaštititi te ovce od gladnih vukova. Vesli nije ni pomišljao da stvori neku novu versku zajednicu, već ih je organizovao kao Savez metodista.

Težak i neugodan bio je otpor koji je državna Crkva pružala tim propovednicima, ali Bog u svojoj mudrosti tako je preuredio događaje da je reforma ipak počela u samoj Crkvi. Da je došla spolja ne bi mogla da prodre do mesta na kojima je bila tako potrebna. Ali, pošto su propovednici ovog probuđenja u Crkvi bili crkveni ljudi, koji su delovali u okviru Crkve, kad god bi im se pružila prilika, istina je nalazila pristup i tamo gde bi inače nailazila na zatvorena vrata. Čak i neki sveštenici su se probudili iz svoje duhovne obamrlosti i počeli revno da propovedaju u svojim parohijama. Crkve okamenjene formalizmom probudile su se u novi život.

U Veslijevo vreme, kao i tokom svih vekova crkvene istorije, ljudi različitih sposobnosti obavljali su delo koje im je Bog poverio. Nisu se slagali u svim doktrinarnim tačkama, ali ih je sve pokretao Božji duh i sjedinjavao jednom sveobuhvatnom željom da duše zadobiju za Hrista. Razlike između Vajtfilda i braće Vesli u jednom trenutku zapretile su rascepom, ali pošto su se naučili krotkosti u Hristovoj školi, međusobno podnošenje i dobra volja doveli su do pomirenja. Nisu imali vremena za svađe, dok se zablude i bezakonja umnožavaju na sve strane, a grešnici odlaze u propast.

Božje sluge koračale su neravnim pitem. Uticajni i učeni ljudi usmerili su svoje snage protiv njih. Posle izvesnog vremena mnogi sveštenici pokazali su otvoreno neprijateljstvo prema njima, pa su se i vrata crkava zatvorila za čistu veru i one koji su je propovedali. Odluka sveštenstva da im uskrati pristup propovedaonicama kao da je probudila mračne, nenaučene i bezakoničke sile. Mnogo puta Džon Vesli je izbegao smrt samo čudom Božje milosti. Kada se gnev mnoštva usmeravao protiv njega, i kada je izgledalo da nigde nema izlaza, pojavio bi se anđeo u obliku čoveka i sluga Hristov je sa opasnog prelazio na sigurno mesto.

O svom izbavljenju od razjarene mase ljudi u jednoj od takvih prilika, Vesli je pričao: »Mnogi su pokušavali da me obore dok smo se klizavim putem spuštali prema gradu, procenjujući da ću kada se jednom nađem na zemlji, tamo i ostati. Međutim, nikada se nisam spotakao, niti okliznuo, sve dok se nisam našao potpuno izvan njihovih ruku... Iako su mnogi pokušavali da me uhvate za okovratnik ili za odeću, da bi me oborili, to im nikako nije uspevalo; samo se jedan dočepao poklopca na džepu kaputa, ali mu je taj uskoro ostao u rukama; drugi poklopac, na džepu u kome sam držao novac, bio je upola otkinut... Snažan čovek iza mene, udario me je nekoliko puta velikim hrastovim štapom, i da me je tim štapom samo jednom udario u potiljak uštedeo bi mi sve nevolje u životu. Međutim, svaki put udarac je padao postrance, ne znam kako, jer nisam mogao da se sklanjam ni levo ni desno... Jedan drugi progurao se kroz gomilu, podigao ruku da me udari, pa ju je iznenada spustio i samo me pomilovao po glavi, govoreći: 'Kako mekanu kosu ima!'... Prvi ljudi čija srca su se obratila bili su upravo poznate ličnosti u gradu, predvodnici gomile u svim prilikama, jedan od njih je čak bio profesionalni borac...«

»Kako nas nežno i postepeno Bog priprema da izvršavamo Njegovu volju! Pre dve godine, komad opeke okrznuo je moja pleća. Godinu dana posle toga, kamen me je pogodio među oči. Pošlog meseca dobio sam jedan udarac, a ove večeri dva, jedan pre nego što smo ušli u grad, a drugi pošto smo izašli iz njega, ali oba su bila kao ništa, jer iako me je jedan čovek svom snagom udario u grudi, a drugi u usta takvom silinom da mi je odmah krv potekla, nisam osetio ništa više nego kao da me je neko dodirnuo slamkom.« (John Wesley, *Works*, vol. 3, pp. 297.298)

Metodisti iz tih ranih dana – narod kao i propovednici – podnosili su ruganje i progonstvo, i od vernika Crkve, ali i od otvorenih nevernika koji su bili razgnevljeni lažnim opisom njihovog ponašanja. Bili su pozivani pred sudove – sudove samo po imenu, jer je pravda bila retka na sudovima onoga vremena. Često su trpeli nasilje svojih progonitelja. Gomila je išla od kuće do kuće, uništavala nameštaj i ostala dobra, pljačkajući sve što bi im se svidelo, grubo zlostavljajući ljude, žene i decu. U nekim slučajevima, javnim oglašavanjem pozivani su oni koji bi želeli da učestvuju u razbijanju prozora i pljačkanju kuća metodista, da se sastanu na zakazanom mestu u određeno vreme. Ta otvorena kršenja i ljudskih i božanskih zakona prolazila su nekažnjeno. Sprovođeno je sistematsko progonstvo ljudi čija je jedina greška bila što su se trudili da stope grešnika odvrate od puta propasti i da ih dovedu na put svetosti.

Džon Vesli je govoreći o optužbama protiv sebe i svojih saradnika, rekao: »Neki su dokazivali da su doktrine ovih ljudi lažne, pune zabluda i zanesenjaštva; da su nove i da se o njima sve do skora ništa nije čulo; da su kvekerske, fanatične i papske. Cela ova priča već je bila pobijena do korena, jer je jasno pokazano da je svaka grana ove nauke u stvari jasna nauka Pisma koju tumači naša Crkva. Prema tome, ne može biti ni lažna, ni pogrešna, ako je Biblija istinita.« »Drugi tvrde: 'Njihova doktrina je suviše stroga; oni put prema Nebu suviše sužavaju.' I to je zaista izvorni prigovor (bio je skoro jedini za neko vreme), jer predstavlja prikrivenu suštinu hiljada drugih prigovora, koji se pojavljuju u raznim oblicima. Međutim, da li oni sužavaju put prema Nebu više nego naš Gospod i Njegovi apostoli? Razmotrite samo nekoliko jasnih tekstova: 'Ljubi Gospoda Boga svojega svim srcem svojim, i svom dušom svojom, i svom mišlju svojom.' 'Jer će za svaku praznu reč koju reku ljudi, dati odgovor u dan suda.' 'Ako li jedete, ako li pijete, ako li drugo što činite, sve na slavu Božju činite!'«

»Ako je njihovo učenje strože od ovoga, treba ih ukoriti; ali vi u svojoj savesti znate da nije. A ko bi mogao da i za jotu bude manje strog i da pri tome ne pokvari Božju Reč? Može li se ikoji pristav Božjih tajni naći veran ukoliko promeni jedan deo svetog nasleđa? Ne! On ništa ne može da ublaži; ništa ne može da omekša; on je obavezan da svim ljudima objavi: 'Ne mogu ja snižavati Pismo da bih ga prilagodio vašem ukusu. Vi se morate popeti do njega, ili ćete zauvek propasti!' Ovo je stvarni razlog drugog omiljenog uzvika koji pokušava da otkrije nemilosrdnost ovih ljudi. Nemilosrdni, zar zaista? U kome smislu? Zar oni ne hrane gladne i ne odevaju gole? 'Ne, nije u tome stvar! U tom pogledu ništa im ne nedostaje, ali oni su tako nemilosrdni u svom ocenjivanju: misle da se niko ne može spasti osim onih koji idu njihovim putem!« (Isto, vol. 3, pp. 152.153)

Duhovno rasulo koje je nastupilo u Engleskoj neposredno pre Veslijevog vremena, u velikoj meri može se pripisati učenju antinomista. Mnogi od njih su tvrdili da je Hristos ukinuo Božji moralni zakon i da hrišćani zato nisu obavezni da ga drže; da je vernik oslobođen od »robovanja dobrim delima«. Drugi, iako su priznavali da je Zakon večan, izjavljivali su da je nepotrebno da propovednici pozivaju vernike da poštuju njegove propise, jer će oni koje je Bog izabrao za spasenje »pod neodoljivim uticajem božanske blagodati biti navedeni da pokažu pobožnost i vrlinu«, dok oni koji su osuđeni na večno prokletstvo »neće imati snage da slušaju Božji zakon«.

Drugi, takođe tvrdeći da »izabrani ne mogu otpasti od blagodati niti prokockati božansku naklonost«, došli su do još užasnijeg zaključka da »bezakona dela koja izabrani čine nisu stvarno grešna, niti se mogu smatrati stvarnim kršenjem božanskog zakona, i da prema tome, oni nemaju ni mogućnosti da priznaju svoje grehe ili da ih se oslobode pokajanjem«. (McClintock and Strong, *Cyclopedia*, art. »Antinomians«) U skladu s tim, izjavljivali su da čak i jedan od najstrašnijih grehova, »sveopšte proglašavan užasnim prestupom božanskog zakona, ne predstavlja greh u Božjim očima«, ukoliko ga učini neko od izabranih, »jer je jedno od bitnih i karakterističnih obeležja izabranih da ne mogu učiniti bilo šta što nije ugodno Bogu ili zabranjeno Njegovim zakonom.«

Ove neprihvatljive doktrine suštinski se ne razlikuju od kasnijih učenja popularnih vaspitača i teologa – da ne postoji neki nepromenljivi božanski zakon kao merilo pravednosti, već da društvo određuje merila morala, i da su ona podložna stalnim promenama. Sve ove ideje nadahnute su istim duhom – onim istim koji je, i među bezgrešnim stanovnicima Neba započeo svoje delo pokušavajući da obori pravedna ograničenja Božjeg zakona.

Doktrina o božanskim odlukama kojima je nepromenljivo unapred određen karakter čoveka (nauka o predestinaciji – prim. prev), mnoge je navela da stvarno odbace Božji zakon. Vesli se odlučno usprotivio zabludama antinomista i pokazao da je ovo učenje koje je dovelo do antinomijanizma suprotno Bibliji. »Jer se pokaza blagodat Božja koja spasava sve ljude.« (Titu 2, 11) »Jer je ovo dobro i prijatno pred Spasiteljem našim Bogom, koji hoće da se svi ljudi spasu i da dođu u poznanje istine. Jer je jedan Bog i jedan Posrednik između Boga i ljudi, čovek Isus Hristos, koji sebe dade u otkup za sve.« (1. Timotiju 2,3-6) Božji Duh je neograničeno darovan da osposobi svakog čoveka da prihvati sredstvo spasenja i tako Hristos »Videlo istinito... obasjava svakoga čoveka koji dolazi na svet«. (Jovan 1,9) Ljudi gube spasenje svojim hotimičnim odbijanjem dara života.

Da bi odgovorio na tvrđenje da su prilikom Hristove smrti propisi Dekaloga ukinuti zajedno s propisima cermonijalnog zakona, Vesli je rekao: »On nije ukinuo Moralni zakon, objavljen u Deset zapovesti i potvrđen rečima proroka. Nije bio razlog Njegovog dolaska da opozove nijedan deo tog Zakona. To je Zakon koji nikada ne može biti razbijen, koji 'stoji čvrsto kao verni svedok na nebesima'... On je postojao od postanja sveta, i nije bio napisan na 'kamenim pločama' već na 'srcima svih sinova čovečjih', kada su izašli iz ruke svoga Stvoritelja. Ali, iako su slova nekada napisana prstom Božjim, sada u velikoj meri oštećena grehom, ipak neće biti potpuno izbrisana sve dok budemo imali savest koja govori o dobru i zlu. Svaki deo toga Zakona mora da ostane na snazi za sve ljude i za sva vremena, jer ne zavisi ni od mesta ni od vremena, niti od bilo koje okolnosti koja bi ga mogla promeniti, već od Božje prirode, i od čovekove prirode, i od njihove nepromenljive međusobne povezanosti.

»'Nisam došao da ukinem, nego da ispunim!'... Nema nikakve sumnje, značenje Njegovih reči (u skladu sa svime što je rečeno pre i što je rečeno posle) ovde glasi: Došao sam da ga potvrdim u njegovoj potpunosti, uprkos svim ljudskim objašnjenjima: Ja sam došao da pokažem u potpunom i jasnom videlu sve što je bilo tamno ili sakriveno u njemu; ja sam došao da objavim istinito i potpuno značenje svakog njegovog dela, da pokažem dužinu i širinu, potpuni sadržaj svake zapovesti koja se nalazi u njemu, i visinu i dubinu, nezamislivu neporočnost i njegovu duhovnost u svim njegovim ograncima.« (Wesley, sermon 25)

Vesli je potvrdio da postoji savršeni sklad između Zakona i Jevanđelja. »Postoji, dakle, najuža povezanost koja se može zamisliti između Zakona i Jevanđelja. S jedne strane, zakon neprestano priprema put prema Jevanđelju ukazuje na njega, sa druge, Jevanđelje neprestano ukazuje na potpunije ispunjavanje Zakona. Zakon, na primer, traži od nas da ljubimo Boga, da ljubimo svoje bližnje, da budemo krotki, ponizni ili sveti. Osećamo da nismo dovoljno sposobni za sve to; da, znamo da je to 'čoveku nemoguće'; ali vidimo i Božje obećanje da će nam dati tu ljubav, da će nas učiniti poniznima, krotkima, svetima: i mi se hvatamo za to Jevanđelje, za tu Radosnu vest; i biće nam prema našoj veri; 'ispuniće se u nama pravednost zakona' verom koja je u Hristu Isusu...«

»Najviši položaj među neprijateljima Hristovog Jevanđelja«, kaže Vesli. »zauzimaju oni koji otvoreno i izričito osuđuju sam Zakon i govore zlo o Zakonu, koji uče ljude da krše (da poništavaju, da olakšavaju, da razvezuju obaveze prema njemu) ne samo jednu, bilo da se radi o najmanjoj ili o najvećoj, već i sve zapovesti jednim udarcem... od svih okolnosti koje prate ovu veliku obmanu najviše iznenađuje da oni koji su potpuno pristali uz nju stvarno veruju da slave

Hrista kršeći Njegov zakon, i da uzdižu Njegovu službu time što uništavaju Njegovu nauku! Oni Mu odaju čast na isti način kao i Juda kada je rekao: 'Zdravo, učitelju! i poljubio ga.' On zaista može da opravdano kaže svakome od njih: 'Zar poljupcem izdaješ Sina čovečjeg?' Kada govoriš o Njegovoj krvi, a skidaš Mu krunu, kada se olako odnosiš prema ijednom delu Njegovog zakona, pod izgovorom da unapređuješ Njegovo Jevanđelje, ne činiš ništa drugo nego pravo izdajstvo Isusa poljupcem. Niko ne može izbeći ovu optužbu ako propoveda veru na bilo koji od tih načina koji posredno ili neposredno pokušavaju da odbace bilo koji ogranak poslušnosti: koji propoveda Hrista kao Onoga koji na bilo koji način, ukida ili oslabljuje, i najmanju od Božjih zapovesti.« (Isto)

Onima koji su tvrdili da »propovedanje Jevanđelja ispunjava svrhu Zakona«, Vesli je odgovorio: »To najodlučnije odbacujemo! Ono ne ispunjava prvu svrhu zakona, naime, da osvedoči čoveka u greh, da probudi one koji i dalje spavaju na samoj ivici pakla.« Apostol Pavle izjavljuje da »kroz zakon dolazi poznanje greha«, i da čovek »sve dok nije osvedočen u svoj greh nikada neće stvarno osetiti potrebu za pomiriteljskom Hristovom krvlju... i kao što sam naš Spasitelj primećuje: 'Ne trebaju zdravi lekara, već bolesni!' Zato je besmisleno nuditi lekara onima koji su zdravi, ili onima koji u najmanju ruku misle da su zdravi. Najpre ih treba uveriti da su bolesni; inače vam neće ni zahvaliti na vašem trudu. Isto je tako besmisleno nuditi Hrista onima čije je srce celo, koje nikada nije bilo razderano!« (Isto, sermon 35)

Tako je, propovedajući Jevanđelje o Božjoj blagodati, Vesli, kao i njegov Gospod, pokušavao da »uzdigne Zakon i učini ga slavnim«. Verno je obavljao posao koji mu je Bog poverio, a slavni su bili rezultati koje je doživeo da vidi. Na kraju svog dugog života od preko osamdeset godina – preko pola veka proveo je kao putujući propovednik, okupio je više od pola miliona odanih sledbenika. Međutim, mnoštvo koje se njegovim radom uzdiglo iz propasti i poniženja greha do uzvišenijeg i neporočnijeg života, kao i broj onih koji su uz pomoć njegovog učenja stekli dublje i bogatije iskustvo, neće biti poznat sve dok se cela porodica otkupljenih ne okupi u Božjem carstvu. Njegov život predstavlja pouku od neprocenjive vrednosti za svakog hrišćanina. O, kada bi se vera i poniznost, neumorna revnost, požrtvovanje i odanost ovog Hristovog sluge odrazili u životu današnjih crkava!

15. poglavlje

BIBLIJA I FRANCUSKA REVOLUCIJA

Reformacija koja je u 16. veku otvorila Bibliju narodu, nastojala da uđe u sve evropske zemlje. Neki narodi radosno su je pozdravljali kao glas sa Neba. U drugima je papstvo u velikoj meri uspelo da spreči njeno širenje, tako da je videlo poznavanja Biblije sa svojim oplemenjujućim uticajem u najvećoj meri ostalo nedostupno ljudima. U jednoj zemlji, iako je videlo uspelo da prodre, tama ga nije prihvatila. Stolećima su se videlo i tama borili za prevlast. Zlo je na kraju pobedilo, a nebeska istina bila je proterana. »A sud je ovaj što videlo dođe na svet, i ljudima omile većma tama nego li videlo, jer njihova dela bejahu zla.« (Jovan 3,19) Ovaj narod morao je da požnje posledice svoga izbora. Sila Božje zaštite napustila je narod koji je prezreo dar Njegove blagodati. Bog je dopustio da zlo sazre, tako da je ceo svet mogao da vidi posledice namernog odbacivanja istine.

Rat protiv Biblije, koji se u Francuskoj vodio toliko stoleća, dostigao je vrhunac u vreme revolucije. Ova strašna provala narodnog gneva bila je samo prirodna posledica rimskog nastojanja da suzbije Bibliju. To je bio najizrazitiji primer delovanja papske politike, koji je svet ikada video – upečatljivi prikaz posledica do kojih je dovela skoro hiljadugodišnja primena učenja Rimske crkve.

Proroci su prorekli da će u razdoblju papske supremacije Biblija biti suzbijana, dok pisac Otkrivenja ukazuje na tragične posledice koje će posebno zadesiti Francusku zbog vladavine »čoveka bezakonja«.

Gospodnji anđeo je izjavio: »I grad sveti gaziće četrdeset i dva meseca. I daću dvojici svojih svedoka i proricaće hiljadu i dve stotine i šezdeset dana obučeni u vreće... i kada završe svedočanstvo svoje, onda će zver što izlazi iz bezdana učiniti s njima rat, i pobediće ih i ubiće ih. I telesa njihova ostaviće na ulici grada velikoga, koji se duhovno zove Sodom i Egipat, gde i Gospod naš razapet bi... i koji žive na zemlji obradovaće se i razveseliće se za njih, i slaće dare jedni drugima, jer ova dva proroka mučiše one što žive na zemlji. I posle tri dana i po duh života od Boga uđe u njih i staše oba na nogama svojim, i strah veliki napade na one koji ih gledahu.« (Otkrivenje 11,2-11)

Razdoblje koje je ovde spomenuto »četrdeset i dva meseca« i »hiljadu i dve stotine i šezdeset dana«, predstavlja isto razdoblje, koje označava vreme u kome će Hristova crkva morati da trpi rimsko tlačenje. Hiljadu dve stotine i šezdeset godina papske prevlasti započelo je 538. godine posle Hrista, pa se prema tome završava 1798. godine. U to vreme je francuska armija ušla u Rim i zarobila papu, koji je i umro u izgnanstvu. Iako je novi papa uskoro bio izabran, papska hijerarhija od tada više nije mogla da stekne moć koju je ranije imala.

Progonstvo Crkve nije besnelo u celom razdoblju od 1260 godina. Bog je u milosti prema svom narodu skratio vreme njegovog ognjenog kušanja. Spasitelj je, proričući vreme »velike nevolje« koje će zadesiti Crkvu, rekao: »I da se ovi dani ne skrate, niko ne bi ostao; ali izabranih radi skratiće se dani ovi!« (Matej 24,22) Pod uticajem reformacije progonstvo je prestalo pre 1798. godine.

O dva svedoka, prorok je još dodao: »Ovo su dve masline, i dva žiška, što stoje pred gospodarom zemaljskim.« (Otkrivenje 11,4) »Reč je Tvoja žižak nozi mojoj i videlo stazi mojoj« (Psalam 119,105), rekao je psalmista. Dva

svedoka predstavljaju spise Starog i Novog zaveta. Oba su važno svedočanstvo o poreklu i trajnosti Božjeg zakona. Oba svedoče i o planu spasenja. Simboli, žrtve i proročanstva Starog zaveta unapred govore o Spasitelju koji će doći. Jevanđelja i poslanice Novog zaveta govore o Spasitelju, koji je došao upravo onako kao što je bilo najavljeno simbolima i proročanstvima.

»I proricaće hiljadu i dvesta i šezdeset dana obučeni u vreće.« Božji svedoci ostali su nepoznati tokom najvećeg dela ovog razdoblja. Papska sila činila je sve da od naroda sakrije Reč istine, i da pred njim uzdigne lažne svedoke koji će ustati protiv njenog svedočanstva. U vreme kada su verske i svetovne vlasti zabranjivale Bibliju, kada je njeno svedočenje iskrivljavano, kada je ulagan svaki napor koji su ljudi i demoni mogli učiniti da odvrate misli naroda od nje; kada su oni koji su se usuđivali da objavljuju njene svete istine bili progonjeni, izdavani, mučeni, bacani u mračne tamničke ćelije, ubijani zbog svoje vere ili primoravani da beže u planinska utočišta, u jazbine i pećine zemaljske – tada su verni svedoci proricali obučeni u vreće. Ipak, nastavili su da svedoče tokom celog razdoblja od 1260 godina. U najmračnijim trenucima bilo je vernih ljudi koji su voleli Božju Reč i ljubomorno čuvali Njegovu čast. Ove odane sluge primale su mudrost, silu i vlast da objavljuju Njegovu istinu tokom celog ovog razdoblja.

»I ako im ko nepravdu učini, oganj izlazi iz usta njihovih, i poješće neprijatelje njihove; i ko htedbude da im učini nažao, onaj valja da bude ubijen.« (Otkrivenje 11,5) Ljudi ne mogu nekažnjeno gaziti Božju Reč. Značenje ove strašne pretnje objašnjeno je u završnom poglavlju Otkrivenja: »Jer svedočim svakome koji čuje reči proroštva knjige ove: ako ko dometne ovome, Bog će nametnuti na njega zla napisana u knjizi ovoj; a ako ko oduzme od reči knjige proroštva ovoga, Bog će oduzeti njegov deo od knjige života, i od grada svetoga, i od onoga što je napisano u knjizi ovoj.« (Otkrivenje 22,18.19)

Tako su glasile opomene koje je Bog upućivao s ciljem da upozori ljude da ni na koji način ne menjaju ono što je On otkrio ili zapovedio. Ove svečane opomene odnose se na sve koji bi svojim uticajem mogli da navedu ljude da se olako odnose prema Božjem zakonu. One treba da doprinesu da strah i drhtanje obuzmu one koji brzopleto tvrde da nije posebno važno da li slušamo ili ne slušamo Božji zakon. Svi oni koji svoje mišljenje uzdižu iznad božanskog otkrivenja, svi oni koji su spremni da menjaju jasno značenje Pisma da bi ostvarili svoju udobnost, ili da bi se prilagoditi svetu, tovare na svoja pleća zastrašujuću odgovornost. Pisana Reč, Božji zakon, odmeriće karakter svakog čoveka i osudiće svakoga koga ovo nepogrešivo merilo bude proglasilo lakim.

»I kad svrše svedočanstvo svoje.« Razdoblje kada su dva svedoka morala da proriču odeveni u vreće, završilo se 1798. godine. Međutim, kada se budu približili kraju svog prikrivenog delovanja, protiv njih će zaratiti sile predstavljene kao »zver koja izlazi iz bezdana«. Sotona je u mnogim evropskim zemljama, služeći se papstvom, stolećima upravljao silama koje su vladale u Crkvi i državi. Međutim, ovde je najavljen novi način ispoljavanja sotonske moći.

Rim je uvek pokušavao, navodno iz poštovanja prema Bibliji, da je sakrije od naroda, držeći je u okovima nepoznatog jezika. Pod njegovom vladavinom, dva svedoka su proricala »odevena u vreće«. Međutim, jedna druga sila – zver koja izlazi iz bezdana, trebalo je da se pojavi i povede otvoreni rat protiv Božje Reči.

»Grad veliki«, na čijim ulicama su ova dva svedoka bila ubijena i njihova tela ostavljena da leže, nazvan je »duhovnim« Egiptom. Egipat je od svih naroda spomenutih u biblijskoj istoriji, najsmelije odricao postojanje živoga Boga i protivio se Njegovim zapovestima. Nijedan monarh, osim egipatskog faraona nikada se nije usudio da se otvorenije i drskije pobuni protiv nebeskog autoriteta. Kada mu je Mojsije, u ime Gospodnje, objavio poruku, oholo je odgovorio: »Ko je Gospod da poslušam glas NJegov i pustim Izrailja? Ne znam Gospoda niti ću pustiti Izrailja!« (2. Mojsijeva 5,2) To je bio izraz očiglednog bezboštva, i narod ovde predstavljen kao Egipat, izraziće glasno svoje odbacivanje zahteva živoga Boga i pokazaće isti duh neverovanja i prkosa. »Grad veliki« upoređen je »duhovno« i sa Sodomom. Pokvarenost Sodoma u kršenju Božjeg zakona posebno je označena razvratom. Taj greh postaće najizrazitija odlika naroda na koji se odnose navodi iz ovoga teksta.

Prema rečima proroka, kratko vreme pre 1798. godine, pojaviće se sila sotonskog porekla i karaktera koja će zaratiti protiv Biblije. A u zemlji u kojoj će svedočanstvo dva Božja svedoka na taj način biti ućutkano, doći će do izražaja faraonovo bezboštvo i sodomska razvratnost.

Ovo proročanstvo dobilo je svoje najtačnije i najizrazitije ispunjenje u istoriji Francuske. Za vreme revolucije, 1793. godine, »svet je prvi put čuo da skupština ljudi, rođenih i obrazovanih u civilizaciji, skupština koja je prisvojila pravo da vlada jednom od najuglednijih nacija Evrope, složno podigne glas i odbaci najsvečaniju istinu koju je primila ljudska duša, i da se jednoglasno odrekne verovanja u Boga i obožavanja Božanstva.« (Sir Walter Scott, *Life of Napoleon*, vol. 1, ch. 17) »Francuska je jedina zemlja na svetu, bar prema sačuvanim verodostojnim izveštajima, koja je kao nacija podigla svoju ruku da se otvoreno pobuni protiv Tvorca svemira. Bilo je mnogo bogohulnika, mnogo nevernika, i sada ih ima, u Engleskoj, Nemačkoj, Španiji i u drugim oblastima, ali Francuska stoji posebno izdvojena u svetskoj istoriji kao jedina zemlja koja je, dekretom svoje Zakonodavne skupštine, objavila da Bog ne postoji, i u kojoj su svi stanovnici prestonice, kao i većina ostalog stanovništva, radosno igrali i pevali prihvatajući taj dekret.« (*Blackwood's Magazine*, novembar 1870)

Francuska je pokazala sve karakteristike kojima se Sodom posebno odlikovao. Tokom revolucije zavladalo je stanje moralnog propadanja i pokvarenosti slično onome koje je prouzrokovalo uništenje gradova u ravnici. Jedan istoričar predstavlja ateizam i razvat u Francuskoj u to vreme rečima koje kao da potiču iz proročanstva: »Usko povezan s tim zakonima koji su se odnosili na religiju bio je zakon koji je ograničio zajednicu braka – najsvetiju vezu kojom se mogu

povezati ljudska bića, i čija trajnost najviše doprinosi učvršćenju društva – na stanje običnog građanskog ugovora prolaznog karaktera, koji bilo koje dve osobe mogu sklopiti i raskinuti po svojoj volji... Da su se demoni prihvatili posla da pronađu način da najuspešnije unište sve što je časno, skladno i trajno u porodičnom životu, i da istovremeno steknu sigurnost da će se zlo koje su želeli da učine nastavljati iz naraštaja u naraštaj, ne bi mogli zamisliti delotvorniji plan od ove degradacije braka... Sofi Arnold, glumica poznata po svojoj duhovitosti, opisala je republikanski brak kao 'svetu tajnu preljube'.« (Scott, vol. 1, ch. 17)

»Gde i Gospod naš razapet bi.« Ova pojedinost iz proročanstva ispunila se u Francuskoj. Ni u jednoj drugoj zemlji nije tako izrazito pokazan duh neprijateljstva prema Hristu. Ni u jednoj drugoj zemlji istina se nije suočila s tako ogorčenim i surovim protivljenjem. Tokom progonstva koje je Francuska pokrenula protiv poklonika Jevanđelja, ona je razapinjala Hrista u liku Njegovih učenika.

Iz stoleća u stoleće prolivana je krv svetih. Dok su valdenžani polagali svoj život na planinama Pijemonta »za Reč Božju i za svedočanstvo Isusa Hrista«, slično svedočanstvo za istinu davala su i njihova braća, albigenzi u Francuskoj. U dane reformacije, njeni sledbenici bili su u najstrašnijim mukama ubijani. Kraljevi i plemići, žene iz visokog roda i nežne devojke, ponos i viteštvo nacije, naslađivali su svoje oči samrtnim mukama koje su trpeli mučenici za Isusa. Hrabri hugenoti, boreći se za prava koja su najsvetija ljudskom srcu, prolivali su svoju krv na mnogim bojnim poljima. Protestante su izjednačavali s ljudima izvan zakona, raspisivali nagradu za njihove glave, progonili ih kao divlje zveri.

»Crkva u pustinji«, je ime za ono malo potomaka starih hrišćana koji su se sve do osamnaestog veka održali u Francuskoj, sakrivajući se u planinama na jugu zemlje, i dalje negujući veru svojih otaca. Kada su se usudili da se noću sastanu na planinskim obroncima ili na usamljenim mestima, progonili su ih vojnici i odvodili da doživotno robuju na galijama. Najneporočniji, najplemenitiji i najinteligentniji ljudi Francuske bili su okivani, i strahovito mučeni, zajedno s razbojnicima i ubicama (vidi: Wylie, b. 22, ch. 6). Drugi, prema kojima je nešto milostivije postupljeno, bili su hradnokrvno ubijani vatrenim oružjem dok su, nenaoružani i bespomoćni, padali na svoja kolena u molitvi. Stotine starijih ljudi, nezaštićenih žena i nevine dece ostavljani su da leže mrtvi na zemlji na mestima na kojima su se okupljali. Kada bi neko prolazio preko planinskih obronaka ili kroz šume, u kojima su se obično okupljali, nije bilo ništa neobično da naiđe »na svaka četiri koraka, na mrtva tela koja su se crnela na zemlji ili visila sa drveća«. Njihova zemlja, opustošena mačem, sekirom i lomačama »bila je pretvorena u ogromnu, mračnu pustoš«. »Ova divljaštva bila su učinjena... ne u neko mračno doba, već u sjajnoj eri Luja XIV. Nauka je tada negovana, literatura cvetala, duhovnici na dvoru i u prestonici bili su učeni i rečiti ljudi, koji su se rado prikazivali u svojoj krotkosti i velikodušnosti.« (Isto, b. 22, ch. 7)

Ali, najcrnje u crnom nizu zločina, najužasnije među paklenim delima u svim tim stoleća, bilo je krvoproliće izvršeno na dan Svetog Vartolomeja. Svet se i danas sa užasom seća tog najpodlijeg i najokrutnijeg pokolja. Francuski kralj, po nagovoru rimskih sveštenika i prelata, odobrio je to zločinačko delo. Zvono, koje je zazvolilo u mrtvo noćno doba, dalo je znak za pokolj. Na hiljade protestanata, dok su mirno spavali u svojim domovima, oslanjajući se na svečano zadatu reč svoga kralja, bez upozorenja bili su izvlačeni iz postelja i hradnokrvno ubijani.

Kao što je Hristos bio nevidljivi vođa svoga naroda u vreme oslobađanja iz egipatskog ropstva, tako je sotona bio nevidljivi vođa svojih podanika u ovom strašnom delu umnožavanja mučenika. Pokolj je sedam dana trajao u Parizu, prva tri s neopisivim besom. Pokolj nije bio ograničen samo na grad, već je po posebnoj kraljevoj naredbi proširen na sve provincije i gradove u kojima su živeli protestanti. Ni starost, ni pol nisu bili poštovani. Ni nevina beba, ni čovek sede kose nisu bili pošteđeni. Plemić i seljak, star i mlad, majka i dete, svi su bili ubijani. Po celoj Francuskoj pokolj je trajao puna dva meseca. Sedamdeset hiljada ljudi, ponos i cvet nacije – bilo je ubijeno.

»Kada je vest o masakru stigla u Rim, oduševljenje među sveštenicima bilo je bezgranično. Kardinal od Lorene nagradio je glasnika s hiljadu kruna; topovi s Anđeoske tvrđave zagrmeli su radosnim pozdravnim plotunima; zvona su zvonila sa svakog zvonika, vatre su noć pretvorile u dan, a Grgur XIII, praćen kardinalima i drugim crkvenim dostojanstvenicima, krenuo je u dugoj procesiji prema crkvi Svetog Luja, u kojoj je ovaj kardinal služio svečani Te Deum... Iskovana je medalja u spomen masakra, a u Vatikanu se i danas mogu videti tri Vasarijeve freske, na kojima se vidi napad na admirala, kralj u dvorskom savetu za vreme planiranja masakra, i sam masakr. Grgur je poslao Šarlu orden Zlatne ruže, a četiri meseca posle masakra... zadovoljno je slušao propoved francuskog sveštenika... koji je govorio o 'tom danu tako punom sreće i radosti i veselja, kada je sveti otac dobio vest i pošao u svečanom raspoloženju da izrazi zahvalnost Bogu i svetom Luju.'« (Henry White, *The Massacre of St. Bartholomew*, ch. 14, par. 34)

Isti duh koji je izazvao masakr na dan Svetog Vartolomeja stajao je i iza prizora revolucije. Za Hrista je govoreno da je varalica, a ratni poklič francuskih nevernika glasio je: »Smrvimo lopova«, to jest Hrista. Bogohuljenje koje je stizalo do neba i odvratna bezbožnost išli su ruku pod ruku, a najpodliji ljudi, čudovišta okrutnosti i poroka, bili su i najviše slavljeni. Na taj način, najviše poštovanje ukazivano je sotoni, dok je Hristos, utelovljenje istinitosti, neporočnosti i nesebične ljubavi bio razapinjan.

»Onda će zver, što izlazi iz bezdana učiniti s njima rat, i pobediće ih i ubiće ih.« Bezbožnička sila koja je preovladavala Francuskom u vreme revolucije i vladavine terora, zaista se usudila da objavi rat Bogu i Njegovoj svetoj Reči, rat kakav svet do tada nije video. Narodna skupština ukinula je obožavanje Boga. Biblije su bile pokupljene i javno spaljene sa svim mogućim izrazima prezira. Božji zakon bio je bačen pod noge. Biblijske ustanove su ukinute. Sedmični dan odmora je uklonjen, a umesto njega svaki deseti dan posvećen raskalašnim zabavama i bogohuljenju. Održavanje

krštenja i Večere Gospodnje bilo je zabranjeno. Natpisi, upadljivo stavljeni iznad grobnih mesta, objavljivali su da je smrt večni san.

Strah Božji više nije smatran početkom mudrosti, već sasvim suprotno tome, početkom ludosti. Svaka verska služba bila je zabranjena, osim one koja je obavljana u slavu slobode i domovine. Zakoniti pariski biskup bio je izveden da odigra glavnu ulogu u najbestidnijoj i najskandaloznijoj komediji koja je ikada izvedena pred licem narodne skupštine... Izveden je u punom ornatu da pred Konventom izjavi da je religija koju je toliko godina propovedao, u svakom pogledu samo sveštenička izmišljotina i da nema nikakav temelj ni u istoriji ni svetoj istini. On je porekao, svečanim i odlučnim rečima, postojanje Boga za čiju je službu bio rukopoložen i obećao da će se u budućnosti posvetiti služenju slobodi, jednakosti, vrlini i moralu. Posle toga položio je na sto svoje biskupske oznake i primio u bratski zagrljaj predsednika Konventa. Nekoliko otpalih sveštenika je sledilo primer svoga prelata.« (Scott, vol.I, ch. 17)

»I koji žive na zemlji obradovaće se i razveseliće se za njih, i slaće dare jedan drugome, jer ova dva proroka mučiše one koji žive na zemlji.« Nevernička Francuska je ućutkala glasove ukora ova dva Božja svedoka. Reč istine ležala je mrtva na njenim ulicama, a oni koji su mrzeli ograničenja i zahteve Božjeg zakona bučno su slavili. Ljudi su javno ustajali potiv Cara Neba. Kao grešnici iz starih vremena i oni su vikali: »Kako će razabrati Bog, i zar Višnji zna?« (Psalam 73,11)

S bogohulnom drskošću koja je premašivala svaku meru, jedan od sveštenika nove vere je uzviknuo: »Bože, ukoliko postojiš, osveti se zbog svog uvređenog imena! Ja te izazivam! Ti ćutiš, ne usuđuješ se da pošalješ svoje gromove! Ko će posle svega verovati u Tvoje postojanje?« (Lacretelle, *History*, vol. II, p. 309) Kakvog li odjeka faraonovih reči: »Ko je Gospod da poslušam glas NJegov?« »Ne znam Gospoda!«

»Reče bezumnik u srcu svojemu: nema Boga!« (Psalam 14,1) Gospod je o onima koji izvrću istinu rekao: »Jer će njihovo bezumlje postati javno pred svima!« (2. Timotiju 3,9) Pošto je odbacila obožavanje živoga Boga, »koji je visok i uzvišen« i »koji živi u večnosti«, trebalo je da prođe samo malo vremena da Francuska padne u ponižavajuće idolopoklonstvo, da počne obožavanje boginje Razuma u ličnosti jedne razvratne žene. Sve to dogodilo se u skupštini zemlje, pred predstavnicima njene najviše građanske i zakonodavne vlasti! Jedan istoričar piše: »Jedna ceremonija iz tog bezumnog vremena nenadmašna je po svojoj besmislenosti spojenoj s bezbožnošću. Vrata Konventa otvorila su se da propuste grupu muzičara, za kojima su u svečanoj povorci ušli članovi gradskog saveta pevajući himne u slavu slobode i prateći predmet svoga budućeg obožavanja, ženu obavijenu koprenom, koju su nazivali boginjom razuma. Kada je dovedena do ograđenog prostora, svečano su joj skinuli koprenu i postavili je s desne strane predsednika, a onda su u njoj svi prepoznali jednu od igračica u operi... Toj osobi, kao najprikladnijem predstavniku razuma koji su obožavali, pripadnici narodne skupštine Francuske odali su javnu počast.«

»Ova bezbožna i smešna maskarada izrodila se na izvestan način u modu; uzdizanje boginje Razuma obnavljano je i podražavano po celoj zemlji, u onim mestima u kojima su stanovnici želeli da se pokažu dostojni svih visina do kojih je dospela revolucija.« (Scott, vol. I, ch. 17)

Govornik koji je najavio obožavanje razuma, ovako se izrazio: »Zakonodavci! Fanatizam je ustuknuo pred razumom! Njegove zaslepljene oči nisu mogle izdržati sjaj svetlosti! Danas se nepregledna masa okupila ispod ovih gotskih lukova, koji, prvi put odzvanjaju istinom. Ovde je Francuska obavila jedino pravo bogosluženje – slavljenje slobode, obožavanje razuma. Ovde smo izrazili želje za napredovanjem oružja Republike. Ovde smo odbacili beživotne idole i prihvatili razum, prihvatili ovaj živi lik, remek-delo prirode!« (M.A. Thiers, *History of the French Revolution*, vol. 2, pp. 370.371)

Kada je boginja bila dovedena u Konvent, govornik ju je uzeo za ruku, i okrenuvši se prema skupu, rekao: »Smrtnici, prestanite da drhtite pred nemoćnim gromovima Boga koga je stvorio vaš strah! Od sada nemojte priznavati nijedno božanstvo osim razuma. Ja vam predstavljam njegov najplemenitiji i najčistiji lik; ako već morate imati idole, onda žrtve prinosite samo pred ovakvima kakav je ovaj... Padajte pred sjajnim Senatom slobode! Poklonite se razumu!«

»Boginja, pošto ju je predsednik zagrlio, ušla je u prekrasna kola, i odvezena, praćena klicanjem nepreglednog mnoštva, u katedralu Notr Dam, da tamo zauzme mesto Božanstva. Tu je bila podignuta na visoki oltar i primala izraze obožavanja svih prisutnih.« (Alison, vol. 1, ch. 10)

Uskoro posle toga usledilo je javno spaljivanje Biblija. Jednom prilikom su članovi »Društva narodnog muzeja« ušli u gradsku kuću, uzvikujući: »Živeo razum!« i noseći na vrhu štapa ostatke poluspaljenih knjiga, brevijara, misala, Starog i Novog zaveta, koji su, prema rečima predsednika, »ispaštale u velikoj vatri za sve ludosti na koje su navele ljudski rod«. (*Journal of Paris*, 1793. No. 318. Tekst citiran u Buchez-Roux, *Collection of Parliamentary History*, vol. 30, pp. 200.201)

Upravo je papstvo započelo delo koje je ateizam dovršio. Politika Rima stvorila je ove okolnosti, društvene, političke i verske, koje su Francusku dovele do propasti. Pisci, opisujući užase revolucije, kažu da se svi ovi događaji moraju staviti na teret prestolu i Crkvi. Stroža pravda pripisaće ih samo Crkvi. Papstvo je pokrenulo kraljeve protiv reformacije, proglašavajući je neprijateljem krune, činiocem nesklada, koji može postati koban za mir i sklad u državi. Upravo je zao duh Rima na ovaj način najneposrednije nadahnuo surovost i najljuće nasilje koje je kruna naredila.

Duh slobode dolazi s Biblijom. Gde god je Jevanđelje bilo prihvaćeno, budio se duh naroda. Ljudi su počeli da odbacuju okove koji su ih držali u ropstvu neznanja, poroka i sujeverja. Počeli su da razmišljaju i deluju kao ljudi. Monarsi su to videli i počinjali da strepe za svoj despotizam.

Rim nije propustio da podstiče njihova sebična strahovanja. Sam papa je rekao francuskom regentu 1525. godine: »Protestantizam neće samo upropastiti i uništiti religiju, već i sva poglavarstva, plemstvo, zakone, redove i staleže.« (G. de Felice, *History od the Protestants of France*, b. 1, ch. 2, par. 8) Nekoliko godina kasnije papski nuncio upozorio je kralja: »Gospodine, nemojte se varati! Protestanti će ugroziti sav građanski, ali i verski poredak... Prestolu preti isto tolika opasnost kao i oltaru... Uvođenje nove religije mora biti praćeno uvođenjem novog poretka.« (D'Aubigne, *History of the Reformaton in Europe in the Time of Calvin*, b. 2. ch. 36) Teolozi su budili predrasude u narodu izjavljujući da protestantska doktrina »podstiče ljude da uvode novotarije i gluposti; ona lišava kralja odane ljubavi njegovih podanika, i pustoši i Crkvu i državu«. Na ovaj način Rim je uspeo da Francusku okrene protiv reformacije. »U Francuskoj je mač progonstva bio isukan iz korica prvenstveno zato da bi se uzdigao presto, sačuvalo plemstvo i održala zakonitost.« (Wylie, b. 13, ch. 4)

Zemaljski vladari nisu bili u stanju da predvide posledice takve kobne politike. Biblijska učenja usadila bi u misli i srca ljudi ona načela pravednosti, umerenosti, istine, jednakosti i dobročinstva, koja predstavljaju ugaoni kamen svakog napretka države. »Pravda podiže narod.« (Priče 14,34) »Jer se pravdom utvrđuje presto.« (Priče 16,12) »I mir će biti delo pravde, što će pravda učiniti biće pokoj i bezbrižnost do veka.« (Isaija 32,17) Onaj koji poštuje Božji zakon, najiskrenije će poštovati i ispunjavati i zakone svoje zemlje. Onaj koji se boji Boga, poštovaće i kralja, kada se pravedno i zakonito služi svojim autoritetom. Međutim, nesrećna Francuska zabranila je Bibliju i proterala njene sledbenike. Iz stoleća u stoleće, ljudi načela i poštenja, ljudi od prosvećenog intelekta i moralne snage, koji su imali hrabrosti da izraze svoja uverenja i veru da trpe istine radi – upravo ti ljudi robovali su na galijama, umirali na lomačama, ili trunuli u tamničkim ćelijama. Hiljade i hiljade sigurnost su potražile u bežanju, a to je trajalo preko dve stotine i pedeset godina posle početka reformacije.

»Skoro da nijedna generacija u Francuskoj tokom tog dugog vremenskog razdoblja nije propustila da vidi kako svedoci Jevanđelja beže pred besomučnim gnevom progonilaca, odnoseći sa sobom znanje, veštinu, marljivost, red, kojima su se odlikovali, da bi njima poslužili, najpre na blagoslov zemljama u kojima su našli utočište. U istoj meri u kojoj su tim darovima blagosiljali druge zemlje, osiromašivali su svoju zemlju. Da su svi koji su bili izagnani ostali u Francuskoj, da je u razdoblju od te tri stotine godina zanatska veština izgnanika obogaćivala njeno tlo, da je tokom te tri stotine godina umešnost u radu uzdizala njenu proizvodnju, da je tokom te tri stotine godina njihov stvaralački um i istraživačka sposobnost obogaćivala njenu literaturu i razvijala njenu nauku, da je njihova mudrost usmeravala njene skupštine, da je njihova hrabrost vodila njene bitke, da je njihova nepristrasnost oblikovala njene zakone, da je biblijska religija jačala razum i upravljala savešću naroda, kakva bi slava do današnjeg dana pratila Francusku! Kakva bi to velika, napredna i srećna zemlja – uzor ostalim narodima, mogla biti!«

»Međutim, slepa i licemerna verska zatucanost izgonila je sa njenog tla svakog učitelja vrline, svakog zagovornika reda, svakog iskrenog branitelja prestola, govorila je ljudima koji bi svoju zemlju mogli učiniti 'velikom i slavnom': birajte šta hoćete: lomaču ili izgnanstvo! Konačno, propast zemlje bila je dovršena, nije više bilo savesti koja bi mogla biti osuđena, religije koju bi trebalo spaliti na lomači, patriotizma koji bi mogao biti proteran iz zemlje.« (Wylie, b. 13, ch. 20) Revolucija, sa svim svojim užasima, bila je zla posledica!

»Posle odlaska hugenota u Francuskoj je došlo do opšteg nazadovanja. Napredni manufakturni centri su propadali, plodna područja bila su vraćena u svoje nekadašnje divlje stanje, intelektualna otupelost i moralno opadanje zamenili su razdoblje neobičnog napretka. Pariz se pretvorio u ogromno sirotište, tako da postoji procena da je, prilikom izbijanja revolucije, dve stotine hiljada prosjaka tražilo milostinju iz kraljevih ruku. Samo je jezuitski red cvetao usred propadanja države, i vladao strašnom tiranijom nad crkvama i školama, zatvorima i galijama.«

Jevanđelje je Francuskoj moglo da donese rešenje ovih političkih i društvenih problema, ali su ga uspešno osujetili njeno sveštenstvo, njen vladar i njeni zakonodavci, koji su zemlju konačno gurnuli u anarhiju i propast. Na nesreću, pod prevlašću Rima narod je zaboravio blagoslovene Spasiteljeve pouke o požrtvovanju i nesebičnoj ljubavi. Bio je naveden da zaboravi pouke o samoodricanju za dobro drugih. Bogate niko nije ukoravao zbog tlačenja siromašnih, siromašnima niko nije pomagao da se izvuku iz ropstva i poniženja. Sebičnost bogatih i moćnih postajala je sve očiglednija i nasilnija. Vekovima su pohlepa i raspuštenost plemstva izlagali seljake oštrom izrabljivanju. Bogati su činili zlo siromašnima, a siromašni su mrzeli bogate.

U mnogim provincijama imanja su bila vlasništvo plemića, a pripadnici radničke klase bili su samo zakupci, izloženi milosti i nemilosti svojih gospodara i primoravani da se povinuju njihovim preteranim zahtevima. Teret izdržavanja Crkve i države padao je na srednje i niže klase, koje su građanske i crkvene vlasti teško oporezovale. »Uživanje plemstva predstavljalo je vrhovni zakon, seljaci su mogli da gladuju, a za to njihovi tlačitelji nisu ni najmanje marili... Narod je bio primoran da u svakom slučaju zadovoljava isključive interese zemljoposednika. Život poljoprivrednih radnika svodio se na neprestani rad i neopisivu bedu; njihove žalbe, ukoliko bi se ikada usudili da ih podnesu, bile su razmatrane s drskim prezirom. Sudovi su uvek verovali plemićima, i presuđivali protiv seljaka; bilo je svima poznato da u takvom sistemu opšte pokvarenosti sudije primaju mito, pa je samovolja plemstva smatrana zakonom. Od poreza koje su uterivali od običnih građana, s jedne strane svetovni moćnici, a sa druge sveštenstvo, ni polovina nije stizala u kraljevsku ili biskupsku riznicu; sve ostalo bilo je rasipano u razuzdanim zabavama. Ljudi koji su na ovaj način pljačkali svoje sunarodnike bili su oslobođeni poreza, a po zakonu ili običajima imali su pravo na sve državne položaje. Privilegovane klase brojale su oko stotinu i pedeset hiljada pripadnika, za čije su zadovoljavanje milioni građana bili osuđeni na beznadežan i ponižavajući način života.«

Dvor se odao raskoši i rasipnosti. Nepoverenje je postojalo između naroda i upravljača. Svaku meru vlasti pratile su sumnje i proglašavale je podmuklom i sebičnom. U razdoblju dužem od pola stoleća pre izbijanja revolucije na prestolu je sedeo Luj XV, koji je, čak i u vremenu te pokvarenosti, bio smatran nemarnim, lakoumnim i bludnim vladarem. Pored tako okrutnog i izopačenog plemstva, osiromašene i neuke niže klase, prezaduženosti državne kase i ogorčenosti naroda, nije bilo potrebno imati proročke oči i zapaziti nagoveštaj užasne katastrofe koja se približavala. Na sve opomene svojih savetnika, kralj je obično odgovarao: »Pokušajte da sve nekako ide dok ja budem živ, a posle moje smrti neka bude kako mora biti!« Bili su potpuno uzaludni svi zahtevi za reformama. Kralj je bio svestan svih zala, ali nije imao ni hrabrosti ni snage da se suoči sa njima. Sudbina koja je očekivala Francusku bila je najbolje opisana njegovim ravnodušnim i sebičnim odgovorom: »Posle mene potop!«

Koristeći sumnjičavošću kralja i vladajuće klase, Rim je uticao na njih da narod drže u okovima, dobro znajući da će država na taj način oslabiti, i da će tako i upravljače i narod zadržati u svojim rukama. Rim je, vodeći dalekovidnu politiku, shvatio da se narod može uspešno držati u ropstvu okovima duhovne prirode, da njegove napore da zbaci okove najsigurnije može osujetiti time što će ga učiniti nesposobnim da živi u slobodi. Moralno propadanjae bilo je hiljadu puta strašnije od posledica fizičkih patnji koje je izazvala vladavina Rima. Ostavljen bez Biblije, prepušten verskoj zatucanosti i sebičnosti, narod je tonuo u neznanje, sujeverje i poroke, tako da je postao potpuno nesposoban da upravlja sobom.

Međutim, posledice svih ovih zbivanja bile su veoma različite od onih koje je Rim očekivao. Umesto da zadrži mase u slepoj pokornosti svojim dogmama, on je svojim delovanjem doprineo da ljudi postanu nevernici i revolucionari. Katoličanstvo su prezirali kao sveštenička izmišljotinu. Gledali su na sveštenike kao na saučesnike u nasilju koje su trpeli. Jedini bog koga su poznavali bio je bog Rima; rimsko učenje je bilo njihova jedina religija. Lakomost i surovost Rima proglasili su zakonitim proizvodom Biblije i nisu hteli da imaju nikakvog posla s tim.

Rim je pogrešno predstavio Božji karakter i izopačio Njegove zahteve, a ljudi su odbacili i Bibliju i njenog Autora. Crkva je zahtevala slepo verovanje u svoje dogme, proglašavajući da za to ima potvrdu Biblije. Volter je odgovarajući na to, zajedno sa svojim saradnicima potpuno odbacio Božju Reč i na sve strane širio otrov neverništva. Rim je bacio narod pod noge i gazio ga gvozdenom petom; sada su ponižene i podivljale mase, odgovarajući na njegovu tiraniju, odbacile sva ograničenja. Gnevne na blistavu prevaru kojoj su se tako dugo klanjale, najšire mase odbacile su zajedno i laž i istinu; smatrajući bezakonje slobodom, ovi robovi poroka uživali su u svojoj zamišljenoj slobodi.

Prilikom izbijanja revolucije, kraljevim ustupkom narod je u skupštini dobio predstavništvo koje je brojem nadmašivalo zajedničko predstavništvo plemića i sveštenstva. Tako je sada ravnoteža vlasti prešla u ruke naroda; ali narod nije bio u stanju da se njome mudro i odmereno posluži. Željni da uklone zla koja su trpeli, predstavnici trećeg staleža odlučili su da preurede društvo. Gnevni građani, čije misli su bile pune gorkih i dugotrajnih uspomena na pretrpljene nepravde, odlučili su da promene bedno stanje koje je postalo neizdrživo i da se osvete onima koje su smatrali odgovornim za svoje patnje. Potlačeni su primenili pouku koju su naučili pod tiranijom i postali tlačitelji onih koji su njih tlačili.

Nesrećna Francuska požnjela je u krvi žetvu od semena koje je posejala. Strašne su bile posledice njene potčinjenosti vladajućoj sili Rima. Na mestu na kome je Francuska podigla svoju prvu lomaču u početku reformacije, revolucija je postavila svoju prvu giljotinu. Na onom istom mestu na kome je u šesnaestom stoleću bio spaljen prvi mučenik za protestansku veru, bile su u osamnaestom giljotinirane prve žrtve. Odbacujući Jevanđelje, koje bi joj donelo ozdravljenje, Francuska je otvorila vrata neverništvu i propasti. Pošto su bila odbačena ograničenja koja je zahtevao Božji zakon, pokazalo se da su ljudski zakoni nemoćni da zadrže i zaustave snažnu plimu ljudskih strasti, i država je tako upala u anarhiju i bunu. Ratom protiv Biblije započela je era, poznata u ljudskoj istoriji kao »vladavina terora«. Mira i sreće nestalo je iz domova i srca ljudi. Niko više nije bio siguran. Onaj koji je danas pobedio, sutra je bio osumnjičen, osuđen. Nasilje i pokvarenost stekli su prevlast.

Kralj, sveštenstvo i plemići bili su prisiljeni da se pokore svirepostima razjarenog i gnevnog naroda. Njegova glad za osvetom bila je pokrenuta pogubljenjem kralja, pa su uskoro i oni koji su izglasali njegovu smrt pošli istim putem. Donesena je odluka o pogubljenju svih osumnjičenih za neprijateljstvo prema revoluciji. Zatvori su bili prepuni, i u jednom razdoblju u njima je bilo preko dve stotine hiljada zatvorenika. Užasni prizori mogli su se videti na ulicama gradova u celoj kraljevini. Jedna revolucionarna partija ustala je protiv druge revolucionarne partije i Francuska je postala ogromno bojno polje na kome su se sučeljavale protivničke mase, pokretane besom svojih strasti. »U Parizu je jedna buna sustizala drugu, a građani su bili podeljeni u bezbroj frakcija, koje nisu mislile ni o čemu drugome nego o međusobnom istrebljenju.« Opšta beda je bila povećana i time što je država bila uvučena u dug i uništavajući rat s velikim evropskim silama. »Zemlja je bila skoro uništena, vojska se bunila zbog neisplaćenih prinadležnosti, Parižani su gladovali, provincije su bile opustošene posle pohoda razbojnika, a civilizacija je skoro nestala pod udarima anarhije i razvrata.«

Narod je vrlo dobro shvatio lekcije o okrutnosti i mučenju, kojima ga je Rim tako vredno poučavao. Konačno je došao i dan osvete. Isusovi učenici sada više nisu bacani u tamnice i vučeni na gubilišta. Oni su odavno bili poubijani ili proterani u izgnanstvo. Okrutni Rim sada je osetio smrtonosnu snagu onih koje je obučio da uživaju u krvavim delima. »Primer progonstva koji je francusko sveštenstvo davalo tokom mnogih vekova, sada mu se vraćao strašnom silinom. Gubilišta su se crvenela od krvi sveštenika. Galije i zatvori, nekada pretrpani hugenotima, sada su bili prepuni njihovih

gonitelja. Lancima prikovani za klupe, znojeći se nad veslima, rimski sveštenici preživljavali su sve one muke koje je Crkva tako obilato zadavala krotkim jereticima.«

»A onda je osvanuo dan primene najvarvarskijeg od svih zakonika u najvarvarskijem od svih sudova; kada niko nije mogao da pozdravi svoga suseda ili da uputi svoju molitvu, a da ne dovode sebe u opasnost da učini smrtni prestup, jer su doušnici vrebali iz svakog ugla; tako da je giljotina radila od ranoga jutra; kada su zatvori bili puni kao potpalublja brodova za prevoz robova, kada se gradskim ulicama krv slivala prema Seni... Dok su svakoga dana ulicama Pariza prema gubilištu prolazila kola natovarena žrtvama, dotle su prokonzuli, koje je Konvent slao u departmane, uživali u neopisivim surovostima, koja su prevazilazila čak i ona učinjena u prestonici. Nož smrtonosne mašine podizao se i padao suviše sporo da obavi svoje delo pogubljenja. Duge kolone zatvorenika bile su ubijane kartečom. Lađe prepune nesrećnih žrtava su potapane. Lion je pretvoren u pustinju. U Arasu je čak i okrutna milost brze smrti bila uskraćena zatvorenicima. Duž Loare, od Samura do mora, velika jata vrana i jastrebova gostila su se nagim telesima, isprepletenima u odvratnom zagrljaju. Nije bilo milosti ni prema polu ni prema godinama. Broj mladića i devojaka starih tek sedamnaest godina koje je pobila ta opaka vlast dostizao je stotine. Bebe, otrgnute iz majčinog zagrljaja bile su bacane s koplja na koplje duž jakobinskih redova.« U kratkom razdoblju od deset godina, pobijeno je mnoštvo ljudskih bića.

Sve se događalo upravo onako kako je to sotona hteo. On je sve to stolećima unapred pripremao. Njegovi postupci su postupci prevare od početka do kraja, a njegova trajna namera da ljudima donese nevolju i bedu, da unakazi i oskrnavi Božje delo, da osujeti Božje namere dobrote i ljubavi, da izazove žalost i na Nebu. Svojom prevarljivom veštinom tako zaslepljuje čovekove misli da ga navede da krivicu za svoja zla dela prebaci na Boga, kao da su sve nesreće posledica Stvoriteljevog planiranja. Na sličan način, kada oni koje je svojom okrutnom moći ponižavao i zlostavljao, izbore svoju slobodu, tada ih podstiče da čine ispade i zverstva. Tirani i ugnjetači tu sliku neobuzdane raspuštenosti, posle toga prikazuju kao primer posledica koje donosi sloboda.

Kada jedna zabluda bude razotkrivena, sotona je odmah preoblači u drugu odeću, a mnoštvo je prihvata isto tako željno kao i prvu. Kada je narod shvatio da je rimsko učenje, prevara, i kada ga sotona uz pomoć tog sredstva više nije mogao navoditi da krši Božji zakon, tada je objavio da je celokupna religija prevara i da je Biblija samo bajka, Narod je posle toga odbacio sve božanske propise, i odao se neobuzdanom bezakonju.

Zanemarivanje jedne velike istine - da se prava sloboda nalazi u okviru propisa Božjeg zakona, bilo je kobna greška koja je donela tako velike nevolje stanovnicima Francuske. »O, da si pazio na zapovesti Moje, mir bi tvoj bio kao reka, i pravda tvoja kao valovi morski... Nema mira bezbožnicima, veli Gospod!« (Isaija 48,18.22) »Ako me ko sluša, boraviće bezbrižno, i biće na miru ne bojeći se zla.« (Priče 1,33)

Bezbožnici, nevernici i otpadnici protive se Božjem zakonu i optužuju ga, ali posledice njihovog uticaja pokazuju da je čovekovo blagostanje usko povezano s njegovom poslušnošću božanskim pravilima. Oni koji ne žele da čitaju pouke iz Božje knjige moraće da ih čitaju iz istorije naroda.

Kada se sotona poslužio papistima da odvrati ljude od puta poslušnosti, njegovo delovanje bilo je prikriveno, a njegov rad tako zaklonjen da poniženje i beda, koji su dolazili kao njegova posledica, nisu mogli biti shvaćeni kao plod prestupa. Osim toga, njegova moć je u tolikoj meri bila poništavana suprotnim delovanjem Svetoga Duha da njegove namere nisu mogle biti u potpunosti ostvarene. Ljudi nisu pratili događaje od uzroka do posledice s ciljem da otkriju izvor svojih nevolja. Međutim, u revoluciji Gospodnji zakon bio je otvoreno odbačen odlukom Narodne skupštine, tako da su za vreme »vladavine terora«, koja je usledila, svi mogli da prate zbivanja od uzroka do posledice.

Pošto se Francuska javno odrekla Boga i odbacila Bibliju, zli ljudi i duhovi tame radovali su se što su dostigli tako dugo željeni cilj – da svoje kraljevstvo oslobode ograničenja Božjeg zakona. »Što nema odmah osude za zlo delo, zato srce sinova ljudskih kipi u njima da čine zlo.« (Propovednik 8,11) Međutim, prestupanje pravednog i svetog Zakona neizbežno vodi u bedu i propast. Iako nije bila odmah pohođena Božjim sudovima, ljudska opakost sama izaziva svoju sigurnu propast. Vekovi otpada i zločina gomilali su gnev za dan osvete Gospodnje, i kada se napunila čaša bezakonja, oni koji su prezirali Boga prekasno su shvatili kako je strašno kada je iscrpljeno božansko strpljenje. Božji Duh, koji obuzdava okrutnu sotonsku silu, u velikoj meri je povučen, a onaj čije je jedino uživanje da uništava ljude mogao je da ostvari svoju volju. Oni koji su izabrali da služe pobuni ostavljeni su da žanju njene plodove, dok zemlja nije bila puna zločina, suviše strašnih da bi ih pero moglo opisati. Iz opustošenih provincija i porušenih gradova čula se strašna vika – krik najcrnjeg očajanja. Francuska je bila uzdrmana kao posle zemljotresa. Religija, zakon, socijalni red, porodica, država i Crkva – sve je bilo oboreno bezbožnom rukom, koja se podigla protiv Božjeg zakona. Mudri čovek je zaista rekao istinu: »A bezbožnik pada od svoje bezbožnosti!« (Priče 11,5) »Neka grešnik sto puta čini zlo i odgađa mu se, ja ipak znam da će biti dobro onima koji se boje Boga, koji se boje lica njegova, a bezbožniku neće biti dobro!« (Propovednik 8,12.13) »Jer mrziše na znanje i straha Gospodnjega ne izabraše... zato će jesti plod od putova svojih i nasitiće se saveta svojih!« (Priče 1,29.31)

Božji verni svedoci, koje je ubila bogohulna sila »koja izlazi iz bezdana«, nisu dugo ostali nemi. »A posle tri dana i po duh života od Boga uđe u njih, i staše oba na noge svoje, i strah veliki napade na one koji ih gledahu.« (Otkrivenje 11,11) Godine 1793. u francuskoj Narodnoj skupštini izglasani su dekreti kojima je ukinuta hrišćanska religija i odbačena Biblija. Tri i po godine posle toga ista Skupština prihvatila je rezoluciju kojom su dekreti protiv religije povučeni i tako garantovana sloboda Bibliji. Svet je bio zgranut pred veličinom zala koja su bila učinjena posle odbacivanja Svetog pisma, pa su sada ljudi shvatili neophodnost vere u Boga i u Njegovu Reč kao temelj vrline i morala.

Gospod je rekao: »Koga si ružio i hulio? I na koga si podigao glas? I podigao uvis oči svoje? Na sveca Izrailjeva!« (Isaija 37,23) »Zato, evo, Ja ću ih naučiti sada, pokazaću im ruku svoju i silu svoju, da poznaju da Mi je ime Gospod.« (Jeremija 16,21)

Prorok je još govorio o dva svedoka: »I čuše glas veliki s neba koji im govori: izađite amo! I izađoše na nebo na oblacima, i videše ih neprijatelji njihovi!« (Otkrivenje 11,12) Otkako je Francuska objavila rat dvojici Božjih svedoka, oni su bili poštovani kao nikada do tada. Godine 1804. organizovano je Britansko i inostrano biblijsko društvo. Posle toga osnovano je nekoliko sličnih organizacija sa mnogobrojnim ograncima na evropskom kontinentu. Američko biblijsko društvo osnovano je 1816. godine. U vreme osnivanja Britanskog i inostranog biblijskog društva, Biblija je štampana i širena na pedeset jezika. Od tada je prevedena na mnogo stotina jezika i dijalekata.

U razdoblju od pedeset godina koje su prethodile 1792. godini, malo pažnje posvećivano je delovanju misija u drugim zemljama. Nije bilo osnovano nijedno novo društvo i samo nekoliko Crkava ulagalo je neki napor da se hrišćanstvo proširi po neznabožačkim zemljama. Međutim, pri kraju osamnaestog stoleća nastupila je velika promena. Ljudi su postali nezadovoljni rezultatima racionalističkog načina razmišljanja i osetili potrebu za božanskim otkrivenjem i praktičnom religijom. Od toga vremena delo misije u drugim zemljama doživelo je nečuveni porast.

Usavršavanje štamparske veštine dalo je veliki doprinos širenju Biblije. Povećane mogućnosti u saobraćaju između raznih zemalja, rušenje prastarih prepreka stvorenih od predrasuda i nacionalne isključivosti, slom svetovne vlasti rimskog pontifeksa – sve to otvorilo je vrata širenju Božje Reči. Biblija je već za nekoliko godina slobodno prodavana i na rimskim ulicama, a sada je odnesena i u sve nastanjene delove zemaljske kugle.

Nevernik Volter jednom prilikom hvalisavo je izjavio: »Već sam se umorio slušajući da je dvanaest ljudi osnovalo hrišćansku religiju. Ja ću dokazati da je jedan čovek dovoljan da je obori!« Od njegove smrti prošli su mnogi naraštaji. Milioni su se pridružili ratu protiv Biblije. Međutim, pretnja uništenjem daleko je od svog ostvarenja, jer na mestima na kojima je u Volterovo vreme bilo stotinu Biblija, sada je deset hiljada, pa i stotinu hiljada primeraka Božje knjige. Jedan od ranih reformatora, govoreći o hrišćanskoj Crkvi rekao je: »Biblija je nakovanj na kome se istrošilo mnogo čekića!« A Gospod kaže: »Nikakvo oružje načinjeno protiv tebe neće biti srećno; i svaki jezik koji se podigne protiv tebe na sudu saprećeš!« (Isaija 54,17)

»Ali Reč Boga našega ostaje do veka!« (Isaija 40,8) »Dela su ruku NJegovih istina i pravda, verne su sve zapovesti njegove, tvrde su za va vek veka, osnovane na istini i pravdi.« (Psalam 111, 7.8) Sve što je izgrađeno na čovekovom autoritetu biće oboreno, ali ono što je utemeljeno na steni Božje nepromenljive Reči ostaće doveka.

16. poglavlje

POBOŽNI PUTNICI

Engleski reformatori, iako su odbacili nauku Rimske crkve, zadržali su mnoge njene spoljašnje odlike. Tako je Anglikanska crkva, odbacivši autoritet i kredo Rima, u svom bogosluženju sačuvala mnoge katoličke običaje i ceremonije. Smatrali su da to nisu pitanja savesti, i pošto nisu izričito propisani u Bibliji, nisu ni bitni, nisu ni zabranjeni, niti sadrže neko izrazito zlo. Njihovo poštovanje smanjivalo je provaliju između reformisane Crkve i Rima, i zato su mnogi smatrali da će time olakšati katolicima da prihvate protestantsku veru.

Za konzervativce i ljude sklone nagodbama, ovi razlozi bili su dovoljni. Međutim, postojala je i druga grupa vernika koja nije tako prosuđivala. Činjenica da su ti običaji »premošćavali provaliju između Rima i reformacije« (Martyn, vol. 5, p. 22), bila je po njihovom mišljenju dovoljan razlog da ih ne prihvate. Gledali su ih kao znak ropstva iz koga su se već izbavili i u koje nisu imali nameru da se vrate. Smatrali su da je Bog u svojoj Reči dao dovoljno pravila koja regulišu bogosluženje i da ljudi nemaju prava da tu nešto dodaju ili oduzimaju. Sam početak velikog otpada bio je obeležen nastojanjem da se Božji autoritet zameni autoritetom Crkve. Rim je započeo svoje delo namećući ono što Bog nije zabranjivao, a završio je zabranjujući ono što je Bog izričito naređivao.

Mnogi su iskreno želeli da se vrate neporočnosti i jednostavnosti, vrlinama koje su obeležavale prvobitnu Crkvu. Mnoge tradicinalne običaje Anglikanske crkve smatrali su ostacima idolopoklonstva, i prilikom bogosluženja nisu mogli da se čiste savesti sjedine s njom. Međutim, Crkva, podržana građanskim vlastima, nije dozvoljavala nikakvo udaljavanje od usvojenih formi. Prisustvovanje bogosluženjima bilo je propisano zakonom, tako da su neodobreni bogoslužbeni sastanci bili zabranjeni pod pretnjom tamnice, izgnanstva ili smrti.

Monarh koji je početkom sedamnaestog stoleća upravo stupio na engleski presto, Engleske, objavio je svoju odluku da natera puritance »da se usaglase ili... će ih proterati iz zemlje, ili će im učiniti i nešto teže«. (George Bancroft, *History of the United States of America*, pt. 1, ch. 12, par. 6) Hvatani, progonjeni i zatvarani, nisu u budućnosti mogli očekivati neke bolje dane, pa su mnogi došli do uverenja da za one koji žele da žive po diktatu svoje savesti, »Engleska zauvek prestaje da bude pogodna za stanovanje« (J.G. Palfrey, *History of New England*, ch. 3, par. 43) Neki su konačno odlučili da potraže utočište u Holandiji. Suočili su se s teškoćama, gubicima, i tamnicom. Njihove namere bile su osujećene, a oni su izdajom pali u ruke svojim neprijateljima. Međutim, njihova odlučna istrajnost na kraju je pobedila i oni su našli utočište na prijateljskim obalama holandske republike.

Prilikom bežanja ostavili su svoje kuće, svoja imanja i svoja sredstva za život. Postali su stranci u stranoj zemlji, našli se među ljudima različitog jezika i drugačijih običaja. Bili su prisiljeni da pribegnu drugim i do tada neokušanim zanimanjima u naporu da zarade svoj svakodnevni hleb. Sredovečni ljudi, koji su ceo svoj život proveli obrađujući zemlju, morali su sada da nauče neke zanate. Međutim, radosno su prihvatili svoj novi položaj i nisu gubili vreme u lenčarenju i nezadovoljstvu. Iako ih je često progonilo siromaštvo, zahvaljivali su Bogu na blagoslovima, koje su i dalje dobijali i nalazili svoju radost u mirnom duhovnom zajedništvu. »Znali su da su samo putnici, i nisu se mnogo obazirali na ono što ih okružava, već su podizali svoje oči prema nebu, svojoj najdražoj domovini, i time se tešili.« (Bancroft, pt. 1, ch. 12, par. 15)

Uprkos progonstvu i teškoćama jačala je njihova vera i njihova ljubav. Oslanjali su se na Božja obećanja, a On ih u vreme potrebe nije ostavljao. Njegovi anđeli su bili uz njih, da ih hrabre i podržavaju. Kada su shvatili da im Božja ruka ukazuje da krenu preko mora, u zemlju u kojoj su mogli da osnuju svoju državu, da svojoj deci ostave versku slobodu kao dragoceno nasleđe, pošli su napred, bez oklevanja, stazom Proviđenja.

Bog je dozvolio da nevolje dođu na Njegov narod da bi ga pripremio za ispunjenje svojih milostivih namera. Crkva koja je bila ponižena, sada bi opet mogla da bude uzdignuta. Bog je nameravao da svoju moć upotrebi za njeno dobro, da svetu pruži još jedan dokaz da ne zaboravlja one koji se oslanjaju na Njega. On je tako vodio događaje da su sotonin gnev i zavere zlih ljudi samo doprineli da Njegova slava bude uzdignuta, a da Njegov narod stigne na sigurno mesto. Progonstvo i izgnanstvo pripremili su put koji će ih odvesti u slobodu.

Kada su prvi put bili primorani da se odvoje od Anglikanske crkve, puritanci su se zajednički zavetovali kao Gospodnji slobodan narod da će »hoditi složno svim putevima koje im je On objavio i koje će im objaviti« (J. Brown, *The Pilgrim Fathers*, p. 74). To je bio pravi duh reforme, životno načelo protestantizma.

Puritanci su upravo sa tom namerom krenuli iz Holandije da osnuju novi dom u Novom svetu. Džon Robinson, njihov pastor, koji je voljom Proviđenja bio sprečen da pođe s njima, u svom oproštajnom govoru ovako se obratio izgnanicima:

»Braćo, mi ćemo se naskoro rastati i samo Gospod zna da li ću doživeti da ponovo vidim vaša lica. Ali, bez obzira da li je to Gospod odredio ili nije, zaklinjem vas pred Bogom i Njegovim svetim anđelima da mene ne sledite dalje nego što sam ja sledio Hrista. Ako vam Gospod bude otkrio bilo šta preko nekog svog oruđa, budite isto tako spremni da primite otkrivenje kao što ste bili spremni da primite svaku istinu za vreme moje službe, jer sam potpuno siguran da Gospod ima još istina i još videla da vam pokaže iz svoje svete Reči!« (Martyn, vol. 5, p. 70)

»Što se mene tiče, ne mogu dovoljno da ožalim stanje u kome se nalaze reformisane Crkve, koje su zastale na putu vere, i koje sada ne žele da idu dalje od onih koji su ih poveli putem reforme. Luterane niko ne može naterati da pođu dalje od onoga što je Luter sagledao... a kalvinisti, kako vidite, čvrsto stoje na mestu na kome ih je ostavio veliki Božji čovek, koji ipak nije sve video. To je beda koja se mora oplakati; jer iako su u svoje vreme predstavljali sjajne zapaljene svetiljke, ipak nisu prodrli u sve Božje savete, ali, kada bi danas živeli, bili bi isto tako spremni da prihvate novu svetlost kao što su bili kada su je prvi put primili.« (D. Neal, *History of the Puritans*, vol. 1, p. 269)

»Setite se svog crkvenog zaveta kada ste se složili da ćete hoditi svim putevima koje vam je Gospod pokazao ili će vam pokazati. Setite se svog obećanja i zaveta sa Bogom i zaveta koji ste dali jedni drugima da ćete prihvatiti svaku istinu i svako videlo koje će vam biti objavljeno iz Njegove svete Reči; ali istovremeno, pazite, ja vas preklinjem, da ono što smatrate istinom, odmerite i uporedite sa ostalim tekstovima istine pre nego što prihvatite, jer nikako nije moguće da hrišćanski svet koji je tek nedavno izašao iz duboke antihrišćanske tame odjednom primi puno savršenstvo znanja.« (Martyn, vol. 5, pp. 70.71)

Upravo je želja za slobodom savesti nadahnula ove pobožne putnike da se hrabro suoče s opasnostima dugog putovanja preko mora, da izdrže teškoće i opasnosti koje donosi život u divljini, i da uz Božju pomoć na obalama Amerike polože temelje jednoj moćnoj državi. Ipak, iako pošteni i bogobojazni, pobožni putnici tada još nisu potpuno razumeli veliko načelo verske slobode. Slobodu, za koju su toliko žrtvovali da bi je osigurali, nisu bili spremni da garantuju drugima. »Vrlo su retki oni, čak i među najistaknutijim misliocima i moralistima sedamnaestog stoleća, koji su imali jasno shvatanje ovog velikog načela, izdanka Novog zaveta, koje priznaje Boga kao jedinog sudiju čovekove vere.« (Isto, vol. 5, p. 297) Doktrina da je Bog poverio Crkvi pravo da upravlja savešću, da definiše i kažnjava jeres, samo je jedna od duboko ukorenjenih papskih zabluda. Iako su reformatori odbacili nauku Rima, nisu se potpuno oslobodili njegovog duha netrpeljivosti. Duboka tama, kojom je, tokom dugih stoleća svoje vladavine, Rim zaodenuo celo hrišćanstvo, nije čak ni tada bila potpuno rasterana. Jedan od vodećih pastora u koloniji u zalivu Masačusets je rekao: »Upravo je tolerantnost učinila da ovaj svet postane antihrišćanski; Crkvi nikada nije naškodilo kažnjavanje jeretika!« (Isto, vol. 5, p. 335) Kolonisti su prihvatili pravilo da samo vernici Crkve imaju pravo glasa u građanskoj upravi. Bila je osnovana svojevrsna državna Crkva, od svih stanovnika zahtevano je da doprinesu izdržavanju sveštenstva, a vlasti su bile ovlašćene da suzbijaju jeres. I tako je svetovna vlast bila stavljena u ruke Crkve. Nije trebalo dugo čekati da ove mere prouzrokuju neizbežne posledice – progonstvo.

Jedanaest godina posle osnivanja prve kolonije, Rodžer Vilijams stigao je u Novi svet. Kao i prvi pobožni putnici i on je došao da uživa u blagodatima verske slobode, ali, razlikujući se od njih, on je shvatio ono što su samo retki u njegovo vreme uspeli da razumeju – da je sloboda neotuđivo pravo svih, bez obzira na njihovo verovanje. On je iskreno težio za istinom, i zajedno s Robinsonom verovao je da je nemoguće da je svet već primio celokupno videlo od Boga. Vilijams je bio »prva osoba u savremenom hrišćanstvu koja je građansku vlast utemeljila na učenju o slobodi savesti, na jednakosti

mišljenja pred zakonom.« (Bancroft, pt. 1, ch. 15, par. 16) On je objavio da je dužnost vlasti da obuzdava zločin, ali da nikada ne sme da upravlja savešću. Govorio je: »Javnost ili vlast može da odlučuje šta je čovek dužan čoveku, ali kada pokuša da propiše čovekove dužnosti prema Bogu, prelazi granice svoje nadležnosti, i onda neće biti nikakve sigurnosti; potpuno je jasno da ako vlast dobije to pravo onda bi mogla jednoga dana izdati naredbu da se poštuje jedan niz mišljenja, a drugi sutra, kao što je bilo učinjeno u Engleskoj za vladavine raznih kraljeva i kraljica, i u Rimskoj crkvi za vreme raznih papa i koncila; tako bi verovanje postalo gomila nereda.« (Martyn, vol. 5, p. 340)

Prisustvovanje bogosluženjima državne Crkve bilo je propisano pod pretnjom novčane kazne ili zatvora. »Vilijams je odbacio taj zakon; najgore pravilo u engleskom zakonu bilo je ono koje je propisivalo posećivanje parohijske crkve. Naterati čoveka da se ujedinjuje s ljudima koji drugačije veruju, značilo je po njegovom mišljenju otvoreno kršiti njegova prirodna prava; dovlačiti na javna bogosluženja nereligiozne i protivne, značilo bi samo zahtevati licemerje... 'Niko ne sme da bude obavezan da prisustvuje bogosluženju ili da pokriva troškove bogosluženja protiv svoje volje', dodao je zatim. 'Šta', uzviknuli su njegovi protivnici, zaprepašćeni njegovim učenjem, 'zar poslenik nije dostojan svoje plate?' On je odgovorio: 'Da! Od onih koji su ga unajmili!'« (Bancroft, pt. 1, ch. 15, par. 2)

Rodžer Vilijams bio je poštovan i voljen kao veran propovednik, čovek retkih sposobnosti, čvrstog poštenja i istinske dobrote, ali njegovo istrajno odbijanje prava građanskih vlasti da imaju vlast i nad Crkvom, i njegovo traženje verske slobode, nije moglo biti tolerisano. Primena ove nove nauke, govorili su: »Potkopala bi temelje vlasti u zemlji«. (Isto, pt. 1, ch. 15, par. 10). Bio je osuđen na progonstvo iz kolonija i konačno, da bi izbegao hapšenje, bio je prinuđen da usred hladne i olujne zime pobegne u neistraženu prašumu.

Sam je o tome ovako pisao: »Četrnaest sedmica bio sam bolno bacan tamo amo po najgorem vremenu, ne znajući šta znače hleb ili postelja, gavrani su me hranili u divljini, a šuplje drvo često mi je služilo kao sklonište.« (Martyn, vol. 5, pp. 349.350) Tako je nastavljao svoje naporno bežanje kroz sneg i besputnu prašumu, dok nije pronašao utočište u jednom indijanskom plemenu čije je poverenje i naklonost stekao, dok je pokušavao da im otkrije istine Jevanđelja.

Napredujući svojim putem konačno je, posle mnogo meseci promena i lutanja, stigao na obale zaliva Naranganset i tamo postavio temelje prve države savremenog doba koja je u najpotpunijem smislu priznavala pravo na versku slobodu. Osnovno pravilo kolonije Rodžera Vilijamsa je glasilo: »Svaki čovek ima pravo da služi Bogu po svetlosti svoje savesti.« (Isto, vol. 5, p. 354). Njegova mala država, Rod Ajlend, postala je utočište za sve potlačene, i povećavala se i napredovala sve dok njena osnovna načela – građanska i verska sloboda – nisu postale ugaoni kamen američke republike.

U tom velikom starom dokumentu koji su naši preci sastavili kao svoju povelju o pravima, u Deklaraciji o nezavisnosti, kazali su: »Mi smatramo da su ove istine same po sebi očigledne, da su svi ljudi stvoreni jednaki, da im je njihov Stvoritelj dao izvesna neotuđiva prava, i da su među njima pravo na život, na slobodu i na traženje sreće.« Ovaj Ustav garantuje, najizričitijim rečima, nepovredivost savesti: »Nikakav verski uslov nikada ne sme da bude postavljen kao kvalifikacija za obavljanje bilo koje službe od javnog poverenja u Sjedinjenim Državama.« »Kongres ne sme da izda nikakav zakon koji se odnosi na uspostavljanje religije ili zabranjuje njeno slobodno ispovedanje.«

»Tvorci Ustava priznali su večno načelo da se čovekov odnos prema Bogu nalazi daleko iznad oblasti ljudskog zakonodavstva i da su čovekova prava na slobodu savesti neotuđiva. Razum nam nije neophodan da bismo potvrdili ovu istinu; jer smo je svesni duboko u svome srcu. To je ta ista svest koja je uprkos ljudskim zakonima održavala tolike mučenike u mukama i na lomačama. Osećali su da je njihova dužnost prema Bogu iznad ljudskih odredaba i da čovek nema nikakve vlasti nad njihovom savešću. To je urođeno načelo koje ništa ne može izbrisati.« (Congressional documents, USA, serial No. 200, document No. 271)

Kada se po evropskim zemljama proširila vest o zemlji u kojoj svaki čovek može da uživa plodove svoga rada i živi u skladu sa osvedočenjima svoje savesti, hiljade su požurile da stignu na obale Novoga sveta. Kolonije su se ubrzano umnožavale. »Posebnim zakonom Masačusets je ponudio dobrodošlicu i pomoć, na javni trošak, hrišćanima svih nacionalnosti koji su morali da beže preko Atlantika 'da izbegnu od ratova i gladi, ili od tlačenja svojih progonilaca.' I tako su begunci i potlačeni, državnim propisom, proglašeni gostima države.« (Martyn, vol. 5, p. 417) Za dvadeset godina od prvog iskrcavanja u Plimutu, isto toliko hiljada pobožnih putnika nastanilo se u Novoj Engleskoj.

Da bi postigli cilj za kojim su težili, »bili su zadovoljni da zarade za svoj opstanak životom punim odricanja i napornog rada. Ni od zemlje nisu ništa više očekivali osim da im razumno uzvrati za uloženi trud. Nikakva zlatna vizija nije bacala svoj prevarljivi sjaj na njihov put... Bili su zadovoljni laganim, ali stalnim napredovanjem svoje društvene zajednice. Strpljivo su podnosili odricanja u divljini, zalivajući drvo slobode svojim suzama i znojem svoga lica, sve dok se nije duboko ukorenilo u zemlji.«

Bibliju su smatrali temeljom vere, izvorom mudrosti i poveljom slobode. Njena načela marljivo su propovedana u domu, u školi, i u crkvi, a njeni plodovi iskazivali su se u ekonomičnosti, obrazovanosti, neporočnosti i umerenosti. Neko je godinama mogao da živi u puritanskoj naseobini, a »da nikada ne vidi pijanicu, da ne čuje ružnu reč, da ne sretne prosjaka«. (Bancroft, pt. 1, ch. 19. par. 25) Pokazalo se da su biblijska načela najsigurniji čuvar nacionalne veličine. Slabašne i usamljene kolonije uzrasle su u konfederaciju snažnih država i svet je s čuđenjem zapazio mir i napredak »Crkve bez pape, i države bez kralja«.

Međutim, sve veći broj ljudi bio je privučen obalama Amerike, pokrenut pobudama koje su se veoma razlikovale od pobuda prvih pobožnih putnika. Iako su prvobitna vera i neporočnost i dalje širile sveobuhvatan i preobražavajući uticaj, on je postajao sve slabiji kako se umnožavao broj onih koji su tražili samo svetovne prednosti.

Pravilo koje su prihvatili prvi kolonisti da samo vernici Crkve imaju pravo glasa i obavljanja javnih građanskih službi imalo je vrlo štetne posledice. Ova mera bila je prihvaćena u težnji da bude osigurana neporočnost države, ali njena primena uvela je pokvarenost u Crkvu. Pošto je ispovedanje vere postalo uslov za pravo glasa i obavljanje javnih službi, mnogi, pokrenuti isključivo političkim razlozima, prilazili su Crkvi ne doživljavajući promenu srca. Tako su se Crkve sastojale, u priličnoj meri, od neobraćenih ljudi pa je čak i među propovednicima bilo takvih koji su ne samo širili lažnu nauku, već uopšte nisu ništa znali o obnoviteljskoj sili Svetoga Duha. Tako su se još jednom pokazale posledice, koje su tako često mogle biti zapažene u Crkvi još od Konstantinovih dana, pa sve do danas, pokušaja da se Crkva izgrađuje uz pomoć države, da se od svetovnih sila traži da podržavaju Jevanđelje Onoga koji je rekao: »Moje carstvo nije od ovoga sveta!« (Jovan 18,36) Sjedinjavanje Crkve i države, bez obzira koliko neznatno bilo, može naizgled približiti svet Crkvi, ali u stvarnosti će Crkvu približiti svetu.

Veliko načelo, koje su tako plemenito zastupali Robinson i Rodžer Vilijams, da je istina progresivna, da hrišćani treba da budu spremni da prihvate svaku istinu koja proizlazi iz svete Božje Reči, njihovi potomci izgubili su iz vida. Protestantske crkve u Americi, ali i one u Evropi, koje su imale tako veliku prednost da dobiju blagoslove reformacije, propustile su da krenu napred putem reformi. Iako se, s vremena na vreme, podizalo nekoliko vernih ljudi da objave poneku novu istinu, većina protestanata, slično Jevrejima Hristovog vremena ili papistima Luterovog doba, bila je zadovoljna da veruje ono što su njihovi očevi verovali i da živi kao što su oni živeli. Zato se religija ponovo degenerisala i pretvorila u formalizam, dok su zablude i sujeverje koji bi davno bili odbačeni da je Crkva nastavila da živi u skladu s Božjom Rečju, zadržane u Crkvi i brižljivo negovane. Tako je duh nadahnut reformacijom postepeno izumro, i zato se u protestantskim Crkvama javila isto tako velika potreba za reformom kao u rimskoj Crkvi u vreme Lutera. One su zapale u
isto tao veliku svetovnost i duhovno mrtvilo, pokazale isto tako veliko poštovanje prema ljudskom mišljenju, i spremnost da učenje Božje Reči zamene ljudskim teorijama.

Široka rasprostranjenost Biblije u prvom delu devetnaestog stoleća, i velika svetlost koja je na taj način obasjala svet, nije bila propraćena odgovarajućim napredovanjem u poznavanju otkrivenih istina, ili praktičnom primenjivanju religije u svakodnevnom životu. Sotona više nije mogao, kao u prethodnim vremenima, da Božju Reč uskrati narodu; ona je sada bila svima približena, ali da bi, ipak, ostvario svoju nameru, naveo je mnoge da je olako primaju. Ljudi su zanemarili proučavanje Biblije, pa su i dalje prihvatali njena lažna tumačenja i izdizali učenja koja nemaju oslonac u Bibliji.

Videći propast svojih napora da istine skrši progonstvom, sotona se opet vratio starom načinu pregovaranja i usaglašavanja sa svetom, što je dovelo do velikog otpada i organizovanja Rimske crkve. On je naveo hrišćane da se ujedine, sada više ne sa neznabošcima, već sa onima koji su se svojom odanošću svemu što dolazi od sveta, pokazali isto toliko idolopoklonici kao i oni koji sebi grade rezane likove. Posledice ovog sjedinjenja nisu bile ništa manje zloćudne od onih u prvim vekovima, oholost i razmetljivost širile su se pod plaštom religije i crkve su se izopačile. Sotona je nastavio da kvari bilbijsku nauku, dok su se tradicije, koje će tokom vekova pokvariti milione, sve više utvrđivale i ukorenjivale. Crkva je održavala i branila tradicije, umesto da teži za »verom koja je jednom bila dana svetima«. Tako su bila izopačena načela koja su reformatori uzdizali i za koja su se toliko žrtvovali.

17. поглавље

ПРЕТЕЧЕ ЈУТРА

Jedna od najsvečanijih, a ipak najslavnijih istina otkrivenih u Bibliji je istina o drugom dolasku Isusa Hrista, koji će doći da dovrši veliko delo otkupljenja. Božjem hodočasničkom narodu, koji je tako dugo boravio »u ovoj dolini sena smrtnoga«, dragocena, radosna nada data je obećanjem o dolasku Onoga koji je »vaskrsenje i život« i koji će »prognane svoje vratiti kući«. Nauka o drugom dolasku je ključna nauka svetih Spisa. Od onoga dana kada je prvi par u žalosti izašao iz Edema, deca vere očekivala su dolazak Obećanoga da sruši silu neprijatelja i da ih vrati u izgubljeni Raj. Sveti ljudi od starine gledali su unapred na Mesijin dolazak u slavi kao na ispunjenje svoje nade. Enoh, sedmi potomak onih koji su boravili u Edemu, čovek koji je tri stotine godina života na Zemlji hodio s Bogom, imao je prednost da izdaleka posmatra Izbaviteljev dolazak. On je izjavio: »Gle, ide Gospod s hiljadama svetih anđela svojih da učini sud svima!« (Juda 14.15) Patrijarh Jov u noći svoje patnje uzviknuo je ističući s nepokolebljivim poverenjem: »Ali znam da je živ moj iskupitelj i na posledak da će stati nad prahom... Opet ću u telu svom videti Boga, ja isti videću Ga i oči moje gledaće Ga, a ne druge!« (O Jovu 19,25-27)

Hristov dolazak kojim će biti uspostavljena vladavina pravde nadahnjivao je svete pisce najuzvišenijim i najoduševljenijim rečima. Biblijski pesnici i proroci opisivali su taj događaj rečima koje su odsjajivale nebeskim žarom. Psalmista je pevao o sili i veličanstvu cara Izrailja: »Sa Siona, koji je vrh krasote, javlja se Bog; ide Bog naš i ne muči... Doziva nebo ozgo i zemlju, da sudi narodu svojemu.« (Psalam 50,2-4) »Neka se vesele nebesa, i zemlja neka se raduje... pred licem Gospodnjim, jer ide da sudi zemlji. Sudiće vasiljeni po pravdi i narodima po istini svojoj.« (Psalam 96,11-13)

Prorok Isaija je rekao: »Probudite se i pevajte koji stanujete u prahu, jer je tvoja rosa rosa na travi; i zemlja će izmetnuti mrtvace.« »Oživeće mrtvi tvoji, i moje će mrtvo telo ustati.« (Isaija 26,19) »Uništiće smrt zauvek, i utrće Gospod Gospod suze sa svakoga lica, i sramotu naroda svojega ukinuće sa sve zemlje, jer Gospod reče. I reći će se u ono vreme: gle, ovo je Bog naš, njega čekasmo, i spašće nas; ovo je Gospod, njega čekasmo, radovaćemo se i veselićemo se za spasenje njegovo.« (Isaija 25,8.9)
Prorok Avakum, oduševljen svetim viđenjem, ovako je video Njegovo pojavljivanje: »Bog dođe do Temana i svetac s gore Farana, slava njegova pokri nebesa i zemlja se napuni hvale njegove. Svetlost mu beše kao sunce.« »Stade i izmeri zemlju, pogleda i razmetnu narode, raspadoše se večne gore, slegoše se humovi večni, putovi su Mu večni.« »Kada si pojezdio na konjima svojim i na kolima svojim za spasenje.« »Videše Te gore i uzdrhtaše... bezdana pusti glas svoj, uvis podiže ruke svoje. Sunce i Mesec stadoše u stanu svome, idoše prema svetlosti Tvoje strele, prema sevanju sjajnoga koplja Tvojega.« »Išao si na spasenje narodu svojemu, na spasenje s pomazanikom svojim.« (Avakum 3,3.4.6.8.10.11.13)
Uoči rastanka sa svojim učenicima, Spasitelj ih je u njihovoj žalosti tešio obećanjem da će ponovo doći: »Da se ne plaši srce vaše... Mnogi su stanovi u kući Oca Mojega... Idem da vam pripravim mesto. I kada otidem i pripravim vam mesto, opet ću doći i uzeću vas k sebi, da i vi budete gde sam Ja.« (Jovan 14,1-3) »A kada dođe sin čovečji u slavi svojoj i svi sveti anđeli s njime, onda će sesti na presto slave svoje i sabraće se pred njim svi narodi.« (Matej 25,31.32) Anđeli koji su se posle Hristovog uznesenja, zadržali nad Maslinskom gorom ponovili su Njegovim učenicima obećanje o Njegovom povratku: »Ovaj Isus koji se od vas uze na nebo tako će doći kao što videste da ide na nebo!« (Dela 1,11)
Apostol Pavle, nadahnut Svetim Duhom, ovako je posvedočio: »Jer će sam Gospod sa zapovešću, s glasom arhanđelovim, i s trubom Božjom, sići s neba.« (1. Solunjanima 4,16) Prorok sa Patmosa je rekao: »Eno, ide s oblacima i ugledaće ga svako oko!« (Otkrivenje 1,7)
Od Njegovog dolaska zavisi sva lepota sveopšteg obnavljanja o kome »Bog govori ustima svih svetih proroka svojih od postanja sveta«. (Dela 3,21) Tada će biti ukinuta dugotrajna vladavina zla; »carstva ovoga sveta« postaće carstvo »Gospoda našega i Hrista njegova i carovaće vek vekova«. (Otkrivenje 11,15) »I javiće se slava Gospodnja i svako će telo videti.« »Tako će Gospod Bog učiniti da nikne pravda i pohvala pred svim narodima.« »U ono će vreme Gospod nad vojskama biti slavna kruna i dičan venac ostatku naroda svojega.« (Isaija 40,5; 61,1; 28,5)
I upravo tada će miroljubivo i dugo čekano Mesijino carstvo biti uspostavljeno pod celim nebom. »Jer će Gospod utešiti Sion, utešiće sve razvaline njegove, i pustinju njegovu učiniće da bude kao Edem i pustoš njegova kao vrt Gospodnji.« »Slava livanska daće joj se i krasota karmilska i saronska.« »Neće se više zvati ostavljena, niti će se zemlja tvoja zvati pustoš, nego će se zvati milina moja i zemlja tvoja udata.« »I kako se raduje ženik nevesti, tako će se tebi radovati Bog tvoj!« (Isaija 51,3; 35,2; 62,4.5)
Gospodnji dolazak je tokom svih vekova predstavljao nadu Njegovih istinskih sledbenika. Spasiteljevo oproštajno obećanje na Maslinskoj gori da će ponovo doći, obasjavalo je budućnost Njegovim učenicima, ispunjavalo je njihova srca radošću i nadom, koju tuga nije mogla potisnuti ni nevolje potamneti. Usred patnji i progonstava, »javljanje slave velikoga Boga i Spasa našega Isusa Hrista« bilo je njihova »blažena nada«. Kada su solunski hrišćani sa tugom pokopavali svoje drage, koji su se nadali da će doživeti da vide Gospodnji dolazak, Pavle, njihov učitelj, ukazao im je na vaskrsenje koje će se dogoditi prilikom Spasiteljevog dolaska. Tada će ustati mrtvi u Hristu, i zajedno sa živima biće uzeti na oblake da dočekaju Gospoda. »I tako ćemo svagda s Gospodom biti. Tako utešavajte jedan drugoga ovim rečima!« (1. Solunjanima 4,16-18)
Na stenovitom Patmosu, voljeni učenik je čuo obećanje: »Evo ću doći skoro«, a njegov čežnjivi odgovor kao da izražava molitve Crkve izgovorene u svim vekovima njenog postojanja: »Da, dođi, Gospode Isuse!« (Otkrivenje 22,20)
Iz tamnica, sa lomača, sa gubilišta, na kojima su mučenici svedočili za istinu, tokom svih stoleća odjekivali su uzvici njihove vere i nade. »Duboko osvedočeni u Njegovo vaskrsenje, u skladu s time i u svoje prilikom Njegovog dolaska, prezirali su smrt, uzdizali se iznad nje«, kaže jedan od tih hrišćana. (Daniel T. Taylor, *The Reign of Christ on Earth*: ili, *The Voice of the Church in All Ages*, p. 33) Bili su premni da idu u grob da bi mogli »ustati slobodni«. (Isto, p. 54) Očekivali su »Gospoda da dođe s Neba na oblacima u slavi svoga Oca«, »donoseći pravednima vreme carstva«. I valdenžani su gajili istu takvu veru. (Isto, pp. 129-132) Viklif je očekivao Otkupiteljevo pojavljivanje kao nadu Crkve. (Isto, pp. 132-134)
Luter je izjavio: »Ja sam se zaista uverio da dan suda neće čekati ni pune tri stotine godina. Bog neće, ne može, trpeti mnogo duže ovaj pokvareni svet.« »Približava se veliki dan kada će carstvo grozote biti srušeno.« (Isto, pp. 158.134) »Ovaj ostareli svet nije daleko od svoga kraja«, govorio je Melanhton. Kalvin je pozivao hrišćane da se ne »kolebaju, vatreno očekujući dan Hristovog dolaska koji je najsvetiji od svih događaja«, i zatim izjavio da »će cela porodica vernih imati na umu taj dan«. »Mi moramo biti gladni Hrista, moramo da Ga tražimo, da razmišljamo o Njemu sve do zore toga velikoga dana kada će naš Gospod potpuno pokazati slavu svoga carstva.« (Isto, pp. 158.134)
»Zar Gospod Isus nije odneo naše telo na Nebo«, pita Noks, škotski reformator, »i zar se On neće vratiti? Mi znamo da će se vratiti, i to vrlo brzo!« Ridli i Latimer, koji su položili svoje živote za istinu, verom su očekivali Gospodnji dolazak. Ridli je napisao: »Ovaj svet se bez sumnje – ja to zaista verujem i zato kažem, približava kraju. Zato zajedno s Jovanom, slugom Božjim, pozovimo u svojim srcima svoga Spasitelja, Isusa Hrista: 'Dođi, da, dođi, Gospode Isuse!'« (Isto, pp. 151. 145)

»Razmišljanje o Gospodnjem dolasku meni je najslađe i najradosnije«, kaže Bakster. (Richard Baxter, *Works*, vol. 17, p. 555) »To je delo vere i karaktera Njegovih svetih da vole Njegov dolazak i očekuju ispunjenje te blažene nade.« »Ako smrt treba da bude poslednji neprijatelj koji će biti uništen prilikom vaskrsenja, onda treba da shvatimo koliko iskreno vernici treba da čeznu za drugim Hristovim dolaskom i da se mole za njega, kao za punu i konačnu pobedu koja će biti postignuta.« (Isto, vol. 17, p. 500) »To je dan za kojim svi vernici treba da čeznu, da mu se nadaju, da ga čekaju, kao ispunjenje svih želja i težnji svoje duše.« »O, Gospode, ubrzaj dolazak tog blaženog dana!« (Isto, vol. 17, pp. 182. 183) Takva je bila nada apostolske Crkve, »Crkve u pustinji« i svih reformatora.

Proročanstvo nije samo proreklo način i cilj Hristovog dolaska, već je objavilo i znake pomoću kojih će ljudi prepoznati da je blizu. Isus je rekao: »I biće znaci u suncu i mesecu i zvezdama; i ljudima na zemlji tuga od smetnje i od huke morske i valova.« (Luka 21,25) »Sunce će pomračati i mesec svoju svetlost izgubiti. I zvezde će spasti s neba i sile nebeske pokrenuti se. I tada će ugledati sina čovečjega gde ide na oblacima sa silom i slavom velikom.« (Marko 13,24-26) Pisac Otkrivenja ovako opisuje prvi znak koji će prethoditi drugom dolasku: »I gle, zatrese se zemlja vrlo, i sunce posta crno kao vreća od kostreti, i mesec posta kao krv.« (Otkrivenje 6,12)

Ovi znaci zapaženi su pre početka devetnaestog stoleća. Kao ispunjenje ovog proročanstva dogodio se, godine 1755, najstrašniji zemljotres koji je ikada bio zabeležen. Iako opšte poznat kao Lisabonski zemljotres, potresao je veliki deo Evrope, Afrike i Amerike. Osetio se na Grenlandu, na karipskim ostrvima, na ostrvu Maderi, u Norveškoj i Švedskoj, Velikoj Britaniji i Irskoj. Potresao je površinu ne manju od šest miliona kvadratnih kilometrara. U Africi je potres bio skoro isto toliko jak kao i u Evropi. Veliki deo Alžira bio je razoren, a nedaleko od Maroka celo selo sa osam do deset hiljada stanovnika je nestalo. Visoki talas preplavio je obale Španije i Afrike, progutavši gradove i izazivajući velika razaranja.

Ipak, u Španiji i Portugaliji zemljotres je dostigao najveći udar. U Kadizu, prema izjavama svedoka, nadolazeći talas bio je visok skoro 19 metara. Planine, »neke od njih najviše u Portugaliji, bile su žestoko uzdrmane, takoreći do samih temelja, a neke od njih su se otvorile na vrhovima, raspukle i raspale na neobičan način, a onda su se velike mase stena survale u okolne doline. Priča se da je plamen izbijao iz tih planina«. (Sir Charles Lyell, *Principles of Geology*, p. 495)

U Lisabonu, »čula se najpre podzemna tutnjava, a neposredno posle toga snažan udarac je srušio veći deo grada. U roku od šest minuta poginulo je šezdeset hiljada ljudi. More se prvo povuklo, i ostavilo za sobom suvu peščanu obalu, a onda se vratilo nazad, podigavši se više od petnaest metara iznad svoje uobičajene visine.« »Među druga neobična zbivanja o kojima se govorilo da su se za vreme ove katastrofe dogodila u Lisabonu, može se ubrojiti potapanje novog keja, sagrađenog uz velike troškove, isključivo od mermera. Mnoštvo ljudi nagomilalo se na ovom kraju, kao sigurnom mestu, jer su računali da se ovde nalaze daleko od ruševina koje su padale, ali iznenada, kej je potonuo u dubinu sa svim ljudima koji su bili na njemu; nijedno mrtvo telo nikada nije isplivalo na površinu.« (Isto, p. 495)

»Udar zemljotresa izazvao je padanje svih crkava i manastira, skoro svih velikih javnih zgrada i više od jedne četvrtine svih kuća. Oko dva sata posle udara, vatra je izbila u različitim gradskim četvrtima, i besnela takvom silinom tokom sledeća tri dana, da je grad bio potpuno opustošen. Zemljotres se dogodio na praznik, a tada su crkve i manastiri bili puni posetilaca od kojih su samo retki uspeli da se spasu.« (*Encyclopedia Americana*, art. »Lisbon«, note; ed. 1831) »Užas naroda bio je neopisiv. Niko nije plakao; nesreća je nadmašivala suze. Trčali su tamo i onamo, izbezumljeni od užasa i zaprepašćenja; udarajući se po licu i prsima i vičući: »Milost! Došao je kraj sveta!« Majke su zaboravljale svoju decu, i trčale unaokolo natovarene raspelima. Na nesreću, mnogi su potražili spasenje upravo u crkvama, ali uzalud su sakramenti bili izloženi, uzalud su jadna stvorenja grlila oltare, ikone, sveštenici i narod bili su u ruševinama zajedno pokopani.« Procenjuje se da je oko devedeset hiljada ljudi izgubilo život tog sudbonosnog dana.

Dvadeset i pet godina posle toga dogodio se sledeći znak spomenut u proročanstvu – pomračenje Sunca i Meseca. Ono što ga je učinilo još upadljivijim bila je upravo činjenica da je vreme njegovog ispunjenja bilo jasno objavljeno. U toku razgovora sa učenicima na Maslinskoj gori, pošto je opisao dugo razdoblje iskušenja za Crkvu – 1260 godina progonstva za vreme papske prevlasti, za koje je obećao da će se skratiti, Spasitelj je spomenuo neke događaje koji će prethoditi Njegovom dolasku i utvrdio vreme kada će se prvi od njih dogoditi: »A u te dane, posle te nevolje, sunce će pomračati i mesec svoju svetlost izgubiti!« (Marko 13,24) Tih 1260 dana ili godina isteklo je 1798. godine. Četvrt stoleća pre toga progonstvo je skoro potpuno prestalo. Posle toga progonstva, prema Hristovim rečima, trebalo je da se dogodi pomračenje Sunca. Dana 19. maja 1780. godine, ovo proročanstvo se ispunilo.

»Skoro, ukoliko nije i potpuno usamljen, kao najtajanstveniji i do sada neobjašnjeni fenomen svoje vrste... stoji mračni dan 19. maja 1780. godine – najneobjašnjivije pomračenje celog vidljivog neba i atmosfere i Novoj Engleskoj.« (R.M. Devens, *Our First Century*, p. 89)

Očevidac koji je živeo u Masačusetsu ovako je opisao taj događaj: »U zoru je Sunce jasno sijalo, ali uskoro je bilo zastrveno. Oblaci su se spustili, a iz njih su, crnih i pretećih, kao što su se uskoro pokazali, sevale munje, odjekivali gromovi, a palo je i nešto kiše. Negde oko devet sati, oblaci su se istanjili, dobili su bakrenast ili bronzani odsjaj, a zemlja, stene, drveće, zgrade, voda i ljudi kao da su se promenili pod tom neobičnom svetlošću. Nekoliko minuta posle toga, teški crni oblak pokrio je celo nebo osim uske crte na horizontu i postalo je tako mračno kao što to obično biva za vreme letnje večeri u devet sati...«

»Strah, zabrinutost, bojazan zavladali su u ljudskim mislima. Žene su stajale na vratima, posmatrajući mračne predele, ljudi su se vratili sa svoga posla u poljima, drvodelja je odbacio svoj alat, kovač je ostavio vatru, trgovac tezgu. Škole su

bile raspuštene, a prestrašena deca potrčala su kući. Putnici su svraćali u prve kuće. 'Šta se to događa', pitalo se svako srce, a isto pitanje bilo je i na svim usnama. Izgledalo je kao da će oluja prohujati zemljom, ili da je došao dan propasti svih stvari.«
»Svetiljke su bile zapaljene, a vatra na ognjištima plamtela je isto tako jasno kao i u jesenje večeri bez mesečine... Kokoši su se povukle na grane i zaspale, stoka se okupljala oko vratnica na pašnjacima i mukala, žabe su kreketale, ptice pevale svoje večernje pesme, a slepi miševi leteli su unaokolo. Međutim, ljudi su znali da noć još nije pala...«
»Dr Natanael Vitaker, propovednik crkve Tabernakl u Salemu, održavao je versku službu u bogomolji, a u propovedi koju je držao tvrdio je da je ova tama natprirodna. Narod se okupljao i na mnogim drugim mestima. Tekstovi improvizovanih propovedi neizbežno su ukazivali da se tama podudara s biblijskim proročanstvima... Tama je bila najgušća malo pre jedanaest sati.« (*The Essex Antiquarian*, april 1899, vol. 3, No 4, pp. 53.54) »U najvećem broju mesta u zemlji tama je bila tako gusta u toku dana, da ljudi nisu mogli odrediti vreme gledanjem na sat, niti su mogli ručati, ni obavljati svoje domaće poslove, bez svetlosti sveća...«
»Proširenost ove tame bila je neobična. Dopirala je do Falmuta na istoku. Prema zapadu prostirala se do najudaljenjih delova Konektiketa i do Albenija. Prema jugu dopirala je do morske obale; a na severu sve dokle su dosezale američke naseobine.« (William Gordon, *History of the Rise, Progress, and Establishment of the Independence of the USA*, vol 3, p. 57)
Posle vrlo guste tame koja je vladala u toku dana, pojavilo se, sat ili dva pre večeri, delimično vedro nebo, i Sunce se pokazalo, iako i dalje prekriveno crnom, teškom maglom. »Posle zalaska Sunca, oblaci su opet pokrili nebo, i vrlo brzo se smračilo.« »Tama u toku noći nije bila ništa manje neobična i zastrašujuća od one preko dana; iako je bilo vreme punog meseca, ništa se nije moglo razaznati osim uz pomoć nekog veštačkog svetla, koje bi, kada bi bilo posmatrano iz neke obližnje kuće ili nekog mesta u daljini, izgledalo kao da prodire kroz neku vrstu egipatske tame koja je bila skoro neprobojna za njegove zrake.« (Isaiah Thomas, *Massachusetts Spy*, ili *American Oracle of Liberty*, vol. 10, No 472, 25. maj 1780) Jedan očevidac ovog prizora je rekao: »Nisam se u to vreme mogao uzdržati da ne zaključim da, kada bi svako svetlo telo u svemiru bilo obavijeno neprobojnom senkom, ili izbrisano iz postojanja, tama ne bi mogla biti gušća.« (Pismo dr. Samuela Tenneyja iz Exetera, New Hampshire, decembar 1785, objavljeno u *Massachusetts Historical Society Collections*, 1792, 1st series, vol. 1, p. 97) Iako se oko devet sati te noći pojavio pun mesec, »ni najmanje nije uspevao da rastera ove smrtonosne senke«. Posle pola noći tama se raspršila, a Mesec, kada se prvi put pojavio, izgledao je krvav.
Dan 19. maja 1780. godine u istoriji je ostao zabeležen kao Mračni dan. Još od Mojsijevog vremena nije zabeleženo nijedno razdoblje tame takve gustine, proširenosti i trajanja. Opisi tog događaja, koje su ostavili očevici, predstavljaju samo odjek Gospodnjih reči, koje je zabeležio prorok Joilo, dvadeset i pet vekova pre njihovog ispunjenja: »Sunce će se pretvoriti u tamu i mesec u krv pre nego što dođe veliki i strašni dan Gospodnji.« (Joilo 2,31)
Hristos je pozvao svoje sledbenike da paze na znake Njegovog dolaska i da se raduju kada vide dokaze da se njihov Car približava. Rekao im je: »A kad se počne ovo zbivati, gledajte, podignite glave svoje, jer se približuje izbavljenje vaše!« Svojim sledbenicima ukazao je na drveće koje u proleće počne da tera pupoljke i rekao: »Kada vidite da već poteraju sami znate da je blizu leto. Tako i vi, kada vidite ovo da se zbiva znajte da je blizu carstvo Božje.« (Luka 21,28.30.31)

Međutim, kada je duh poniznosti i odanosti u Crkvi ustupio mesto oholosti i formalizmu, ohladila se ljubav prema Hristu i izgubila vera u Njegov dolazak. Obuzet svetovnošću i trkom za uživanjima, takozvani Božji narod zaboravio je Spasiteljeve reči o znacima Njegovog dolaska. Nauka o drugom dolasku bila je zanemarena, biblijski tekstovi koji su govorili o njemu pogrešno tumačeni, sve dok, u velikoj meri, nije bio odbačen i zanemaren. Posebno je to bio slučaj sa Crkvama u Americi. Sloboda i udobnost, u kojima su uživali svi društveni slojevi, pohlepna težnja za bogatstvom i obiljem, iz koje se rađala obuzetost strašću za novcem, nezasita težnja za popularnošću i vlašću, koja je izgledala dostupna svakome, navodila je ljude da svoje interese i nade usredsrede na ovaj život, a da u daleku budućnost potisnu onaj svečani dan kada će proći sve što je povezano sa sadašnjim poretkom stvari.

Kada je svojim sledbenicima ukazivao na znake svoga dolaska, Spasitelj je najavio i stanje sveopšteg otpada, koje će zavladati neposredno pre Njegovog drugog dolaska. Ljudi će, kao i u vreme Nojevo, biti obuzeti svetovnim poslovima i aktivnostima, trkom za uživanjima – kupovanjem, prodavanjem, sejanjem, zidanjem, ženidbama i udajama – zaboravljajući na Boga i budući život. Onima koji će živeti u to vreme Hristos je dao savet: »Ali se čuvajte da kako vaša srca ne otežaju žderanjem i pijanstvom i brigama ovoga sveta, i da vam ovaj dan ne dođe iznenada!« »Stražite, dakle, jednako i molite se Bogu da biste se udostojili uteći od svega ovoga što će se zbiti i stati pred sinom čovečijim.« (Luka 21,34.36)

Stanje u Crkvi toga vremena opisano je Spasiteljevim rečima u Otkrivenju: »Imaš ime da si živ, a mrtav si!« Onima koji budu odbijali da se probude iz svog stanja bezbrižne sigurnosti, upućena je svečana opomena: »Ako li ne uzastražiš, doći ću na tebe kao lupež, i nećeš čuti u koji ću čas doći po tebe!« (Otkrivenje 3,1.3)

Bilo je neophodno da ljudi postanu svesni opasnosti koja im preti; da budu pokrenuti da se priprave za svečane događaje povezane s krajem vremena milosti. Božji prorok izjavljuje: »Jer će dan Gospodnji biti velik i vrlo strašan i ko će ga podneti!« (Joilo 2,11) Ko će opstati, kada se bude pojavio Onaj čije su oči čiste »da ne može gledati zla«, da ne može podneti »bezakonja«? (Avakum 1,13) Onima koji viču: »Bože moj, poznajem Te«, a ipak krše Njegov zavet, koji trče za drugim bogovima, krijući bezakonje u svom srcu, voleći nepravedne puteve – njima će dan Gospodnji biti »mrak,

a ne videlo; i tama bez svetlosti«. (Osija 8,2.1; Psalam 16,4; Amos 5,20) Gospod kaže: »I to ću vreme razgledati Jerusalim sa žišcima, i pohodiću ljude koji sede na svojoj droždini, koji govore u srcu svom: Gospod ne čini ni dobro ni zlo!« (Sofonija 1,12) »I pohodiću vasiljenu za zloću i bezbožnike za bezakonje; i ukinuću razmetanje oholih, i ponos silnih oboriću.« (Isaija 13,11) »Ni srebro njihovo ni zlato njihovo neće ih moći izbaviti u dan gneva Gospodnjega«, »i blago će se njihovo razgrabiti i kuće njihove opustošiti.« (Sofonija 1,18.13)

Prorok Jeremija, gledajući unapred to strašno vreme, uzvikuje: »Boli me u srcu... ne mogu mučati, jer glas trubni čuješ, dušo moja, viku ubojnu, pogibao na pogibao oglašuje se!« (Jeremija 4,19.20)

»Taj dan je dan kada će biti gnev, dan, kada će biti tuga i muka, dan, kada će biti pustošenje i zatiranje, dan, kada će biti oblak i magla, dan, kada će biti trubljenje i poklič.« (Sofonija 1,15.16) »Evo, ide dan Gospodnji... da obrati zemlju u pustoš i grešnike da istrebi iz nje.« (Isaija ,13,9)

Božja Reč, govoreći svečanim i najuticajnim rečima o tom velikom danu, poziva Božji narod da se probudi iz svog duhovnog mrtvila i da u pokajanju i poniznosti potraži Njegovo lice: »Trubite u trubu na Sionu, i vičite na svetoj gori mojoj, neka drhte svi stanovnici zemaljski, jer ide dan Gospodnji, jer je blizu.« »Naredite post, proglasite svetkovinu, saberite narod, osvetite sabor, skupite starce, saberite decu... Ženik neka izađe iz svoje kleti i nevesta iz ložnice svoje. Između trema i oltara neka plaču sveštenici, sluge Gospodnje.« »Obratite se k meni svim srcem svojim posteći, plačući i tužeći. I razderite srca svoja, a ne haljine svoje, i obratite se ka Gospodu Bogu svojemu, jer je milostiv i žalostiv, spor na gnev i obilan milosrđem.« (Joilo 2,1. 15-17. 12. 13)

Da bi se narod pripremio da opstane u veliki dan Gospodnji, trebalo je da se obavi veliko delo reforme. Bog je video da mnogi pripadnici Njegovog takozvanog naroda ne grade za večnost, i zato se u svojoj milosti spremio da im uputi vest opomene da bi ih trgnuo iz obamrlosti i naveo da se prireme za Gospodnji dolazak.

Ova poruka objavljena je u 14. poglavlju Knjige Otkrivenja. To je trostruka vest, koju objavljuju nebeska bića. Neposredno posle nje dolazi Sin čovečji da požanje »žetvu zemaljsku«. Prva od ovih opomena najavljuje sud koji se približava. Prorok posmatra anđela kako leti »posred neba, koji imaše večno Jevanđelje da objavi onima koji žive na zemlji, i svakome plemenu i jeziku, i kolenu i narodu. I govoraše velikim glasom: bojte se Boga i podajte mu slavu, jer dođe čas suda njegova, i poklonite se Onome koji je stvorio nebo i zemlju, more i izvore vodene.« (Otkrivenje 14,6.7)

Ova poruka objavljena je kao delo »večnog Jevanđelja«. Delo propovedanja Jevanđelja nije povereno anđelima, već ljudima. Sveti anđeli su zaposleni usmeravanjem ovog dela, njima je poverena odgovornost za veliko delo spasavanja ljudi, ali stvarno propovedanje jevanđelja obavljaju Hristove sluge koje žive na Zemlji.

Verni ljudi, koji su poslušali uputstva Svetoga Duha i učenja Božje Reči, ovu opomenu treba da objave svetu. To su oni koji su obratili pažnju na »najpouzdaniju proročku reč« kao na »videlo koje svetli u tamnome mestu dokle dan ne osvane i Danica se ne rodi u srcima.« (2. Petrova 1,19) Oni su čeznuli za poznanjem Boga više nego za svim sakrivenim blagom, smatrajući da je »bolje njome trgovati nego trgovati srebrom, i dobitak na njoj bolji je od zlata«. (Priče 3,14) Gospod im je otkrio velike tajne o svom carstvu. »Tajna je Gospodnja u onih koji Ga se boje, i zavet svoj javlja im.« (Psalam 25,14)

Učeni teolozi nisu došli do poznanja ove istine niti su se uključili u njeno propovedanje. Da su ti ljudi bili budni stražari, da su marljivo i uz molitvu pretraživali Pisma, saznali bi koje je doba noći; iz proročanstava bi ustanovili koji događaji treba da se odigraju. Međutim, oni nisu obavili tu službu i poruka je bila poverena poniznijim ljudima. Isus je rekao: »Hodite dok videlo imate, da vas tama ne obuzme!« (Jovan 12,35) Oni koji se odvraćaju od videla koje im je Bog dao, ili zanemare da ga traže kada im se nađe nadohvat, ostaju u tami. Međutim, Spasitelj je izjavio: »Ko ide za Mnom, neće hoditi po tami!« (Jovan 8,12) Ko je sebi kao jedini cilj postavio želju da ispuni Božju volju, ko je spreman da odano sledi videlo koje je dobio, taj će dobiti veće videlo; toj duši biće poslana zvezda nebeskog sjaja da je povede u svaku istinu.

U vreme Hristovog prvog dolaska sveštenici i književnici iz svetog Grada, ljudi kojima su bile poverene Božje Reči, mogli su prepoznati znake vremena i objaviti dolazak Obećanoga. Mihejevo proročanstvo objavilo je mesto Njegovog rođenja; Danilo je naveo vreme Njegovog dolaska (Mihej 5,2; Danilo 9,25). Bog je ta proročanstva poverio jevrejskim starešinama, koji se nisu mogli opravdati što nisu ustanovili i objavili narodu da je Mesijin dolazak pred vratima. Njihovo neznanje bilo je posledica grešne nemarnosti. Jevreji su podizali spomenike ubijenim Božjim prorocima, dok su svojim ugađanjem velikim ljudima na Zemlji u stvari odavali počast sotoninim slugama. Zauzeti svojom častoljubivom bitkom za sticanjem mesta i položaja među ljudima, izgubili su iz vida božanske počasti koje im je ponudio Car neba.

Judejske starešine sa dubokim i pobožnim interesovanjem, trebalo je da proučavaju mesto, vreme i okolnosti najvećeg događaja u svetskoj istoriji – dolaska Božjega Sina da obavi delo otkupljenja čoveka. Ceo narod trebalo je da straži i čeka da bi se našao među prvima koji će dobrodošlicom dočekati Otkupitelja sveta. Ali, gle, u Vitlejemu su dvoje umornih putnika, koji su dolazili s nazaretskim brežuljaka, morali da prokrstare celu dužinu uskih ulica sve do istočnog dela grada, uzaludno tražeći mesto za odmor i sklonište preko noći. Nijedna vrata nisu se otvorila da ih prime. U bednom zaklonu pripremljenom za stoku, konačno su našli utočište, i tu se rodio Spasitelj sveta.

Nebeski anđeli videli su slavu koju je Božji Sin delio s Ocem pre stvaranja sveta, i sa dubokim interesovanjem očekivali su Njegovo pojavljivanje na Zemlji kao događaj koji će doneti veliku radost svim ljudima. Anđeli su se spremali da radosnu vest objave onima koji su bili spremni da je prime i koji će je radosno preneti ostalim stanovnicima Zemlje. Hristos se ponizio da uzme čovekovu prirodu; trebalo je da ponese beskrajnu težinu bola, kada bude ponudio

svoju dušu kao žrtvu za greh; međutim, anđeli su želeli da se čak i u svojoj poniznosti Sin Najvišega pojavi s dostojanstvom i slavom koja odgovara Njegovom karakteru. Hoće li se velikani Zemlje okupiti u izrailjskoj prestonici da pozdrave Njegov dolazak? Hoće li Ga legije anđela predstaviti onima koji ga čekaju?

Jedan anđeo je posetio Zemlju da vidi ko se priprema da dobrodošlicom pozdravi Isusa. Međutim, nije mogao da primeti nikakav dokaz da Ga neko očekuje. Nije se čuo nikakav glas hvale i radosti što je vreme Mesijinog dolaska pred vratima. Anđeo je neko vreme lebdeo nad svetim gradom i Hramom u kome se božanska prisutnost stolećima pokazivala, ali i tu je vladala ista ravnodušnost. Sveštenici, pompezno i oholo prinosili su svoje oskvrnjene žrtve u Hramu. Fariseji su se glasno obraćali narodu ili upućivali hvalisave molitve na uglovima ulica. U carskim palatama, na skupovima filozofa, u rabinskim školama, svi su bili podjednako ravnodušni prema uzvišenoj činjenici koja je radošću i hvalom ispunila nebesa – Otkupitelj sveta sprema se da poseti Zemlju.

Nema dokaza da Hrista očekuju, ne obavljaju se nikakve pripreme za doček Kneza života! Iznenađeni nebeski vesnik upravo se spremao da odnese na Nebo tu sramnu vest kada je otkrio grupu pastira, koji su preko noći čuvali svoja stada i koji su, posmatrajući zvezdama osuto nebo, razmišljali o proročanstvu da će Mesija doći na svet i čeznuli da dočekaju Otkupitelja sveta. Evo grupe koja je spremna da primi nebesku poruku! Iznenada pojavio se anđeo Gospodnji, objavljujući dobru vest o velikoj radosti. Nebeska slava obasjala je celu ravnicu, pojavilo se mnoštvo anđela, i kao da je radost bila suviše velika da bi je samo jedan vesnik mogao objaviti s Neba, mnoštvo glasova zapevalo je pesmu koju će jednoga dana pevati svi spaseni iz svih naroda: »Slava na visini Bogu, na zemlji mir, među ljudima dobra volja!« (Luka 2,14)

Veliku pouku sadrži ova prekrasna priča iz Vitlejema! Koliko ukorava naše neverovanje, našu oholost i našu samodovoljnost! Koliko nas opominje da pazimo da svojom ravnodušnošću ne bismo propustili da prepoznamo znake vremena i ne poznamo dan svoga pohođenja!

Anđeli nisu samo na judejskim brežuljcima niti samo među poniznim pastirima pronašli čekaoce Mesijinog dolaska. I u zemlji neznabožaca bilo je onih koji su Ga čekali; bili su to mudraci, bogati i plemeniti, filozofi sa Istoka. Proučavajući prirodu, mudraci su videli Boga u delima Njegovih ruku. Iz jevrejskih Pisama saznali su da će izaći Zvezda iz Jakova i nestrpljivo čekali dolazak Onoga, koji neće biti samo »Uteha Izrailjeva«, već i »Videlo koje će obasjati neznabošce« za »spasenje sve do krajeva zemaljskih«. (Luka 2,25.32; Dela 13,47) Oni su tražili svetlost, i svetlost sa Božjeg prestola obasjala je stazu pod njihovim nogama. Dok su sveštenici i rabini u Jerusalimu, postavljeni čuvari i tumači istine, bili obavijeni tamom, Zvezda, poslana s Neba, vodila je ove neznabošce i strance do rodnog mesta novorođenog Cara.

Isto tako će se i »onima koji ga čekaju« Hristos »drugom javiti bez greha na spasenje«. (Jevrejima 9,28) Slično vesti o Spasiteljevom rođenju, poruka o drugom dolasku neće biti poverena verskim vođama naroda. Oni su propustili da održe svoju vezu sa Bogom, odbacili su videlo sa Neba i zato neće biti u broju onih koje je opisao apostol Pavle: »A vi, braćo, niste u tami da vas dan kao lupež zastane, jer ste vi svi sinovi videla i sinovi dana; nismo noći ni tame!« (1. Solunjanima 5,4.5)

Stražari na zidovima Siona trebalo je da budu prvi koji će saznati za vest o Spasiteljevom dolasku, prvi koji će podignuti svoj glas da objave Njegovo približavanje, prvi koji će opomenuti ljude da se pripreme za Njegov dolazak. Međutim, oni su bili opušteni, snevali su o miru i sigurnosti, dok su ljudi spavali u svojim gresima. Isus je video svoju Crkvu, kao neplodno smokovo stablo, prekriveno lišćem oholosti, ali lišeno dragocenog roda. Bavili su se hvalisavim ispunjavanjem verskih formalnosti, ali ne u duhu istinske poniznosti, pokajanja i vere – što jedino može učiniti da služba postane ugodna Bogu. Umesto duhovnih vrlina, pokazivala se oholost, formalizam, prazna slava, sebičnost, nasilje. Otpala Crkva zatvorila je svoje oči pred znacima vremena. Bog je nije odbacio; niti je odstupio od svoje vernosti; ali, ona je odstupila od Njega i odvojila se od Njegove ljubavi. Kada je Crkva odbila da se usaglasi s uslovima, Njegova obećanja nisu se mogla ispuniti na njoj.

Takve sigurne posledice očekuju svakoga koji zanemari da poštuje videlo i iskoristi prednosti koje mu Bog daje. Ukoliko Crkva ne bude hodila putevima koje joj Proviđenje pokazuje, ukoliko ne bude prihvatila svaki zrak svetlosti, obavljala svaku dužnost koja joj bude pokazana, njena religija neizostavno će se izroditi u formalizam, a nestaće i duh životodavne pobožnosti. Ova istina nekoliko puta bila je otkrivena u istoriji Crkve. Bog od svoga naroda očekuje dela vere i poslušnosti koja odgovaraju blagoslovima i prednostima koje mu je dao. Poslušnost zahteva žrtvovanje i obuhvata i krst; upravo zato mnogi od takozvanih Hristovih sledbenika odbijaju da prihvate videlo s Neba, i kao nekada Jevreji, ne prepoznaju vreme svoga pohođenja (Luka 19,44). Zbog njihove oholosti i neverovanja, Gospod ih je napustio, a svoju istinu otkrio onima koji su, slično pastirima u Vitlejemu i mudracima sa Istoka, pazili na svaki zrak svetlosti koji im je bio upućen.

18. поглавље

ЈЕДАН АМЕРИЧКИ РЕФОРМАТОР

Jedan čestit i pošten zemljoradnik, naveden da posumnja u božanski autoritet Pisma, ali ipak duboko zainteresovan da upozna istinu, bio je čovek koga je Bog izabrao da predvodi delo objavljivanja vesti o drugom Hristovom dolasku. Kao i mnogi drugi reformatori, i Vilijam Miler u mladosti se borio sa siromaštvom i na taj način naučio veliku lekciju o

delotvornosti i samoodricanju. Članovi porodice kojoj je pripadao odlikovali su se nezavisnim, slobodoljubivim duhom, istrajnošću i patriotizmom – osobinama koje su zauzimale istaknuto mesto i u njegovom karakteru. Njegov otac bio je kapetan u revolucionarnoj vojsci, i u žrtvama koje je podnosio u borbama i patnjama tog olujnog vremena, mogu se tražiti uzroci teških okolnosti u kojima je Miler proveo rane godine svog života.

Bio je snažne telesne građe, ali još u detinjstvu pokazivao je da poseduje i natprosečne intelektualne sposobnosti. Kako je rastao, ova osobina postajala je sve izrazitija. Njegov um bio je aktivan i dobro razvijen, uvek željan znanja. Iako nije uživao prednosti višeg školskog obrazovanja, njegova ljubav prema učenju, navika dubokog razmišljanja i oštrog zapažanja, načinile su od njega čoveka zdravog rasuđivanja i širokih pogleda. Imao je besprekoran moralan karakter i uživao zavidan ugled i sveopšte poštovanje zbog svog poštenja, marljivosti i dobronamernosti. Marljivošću i odlučnošću vrlo rano se osamostalio, ali je naviku da uči i dalje zadržao. Obavljao je uspešno mnoge građanske i vojne dužnosti, pa je izgledalo da mu je široko otvoren put sticanju bogatstva i počasti.

Njegova majka bila je žena iskrene pobožnosti, pa je još u detinjstvu bio izložen verskim uticajima. Međutim, kao mladić našao se u društvu deista, čiji je uticaj bio veći, jer su to uglavnom bili dobri građani, ljudi humane i dobrodušne prirode. Pošto su bili okruženi hrišćanskom sredinom, i njihov karakter se u izvesnoj meri prilagodio tom okruženju. Vrline kojima su sticali ugled i poverenje dugovali su Bibliji, ali su te dobre darove zloupotrebljavali, jer su svojim uticajem odvraćali ljude od Biblije. Miler je družeći se s tim ljudima, prihvatio njihova shvatanja. Tadašnje uobičajeno tumačenje Pisma nailazilo je na teškoće koje su se njemu činile nepremostivim, ali ni njegovo novo uverenje, u kome nije bilo mesta za Bibliju, nije umesto nje nudilo ništa bolje i on je zbog toga ostajao nezadovoljan. Ipak, držao se tih uverenja skoro dvanaest godina. Međutim, kada je napunio trideset i četiri godine, pod uticajem Svetoga Duha shvatio je svoje grešno stanje. Njegova dotadašnja uverenja nisu mu pružala nikakve osnove da veruje u sreću posle groba. Budućnost mu je izgledala mračna i neizvesna. Govoreći kasnije o svojim osećanjima u to vreme, rekao je:

»Pomisao na uništenje bila je hladna i grozna, a mogućnost pozivanja na odgovornost je značila sigurnu propast za sve. Nebesa su bila kao olovo nad mojom glavom, a zemlja kao gvožđe pod mojim nogama. Večnost – šta je to? A smrt – zbog čega? Što sam više razmišljao, to sam bio dalje od mogućnosti da nađem objašnjenje. Što sam više mislio, to sam postajao sve zbunjeniji. Pokušao sam da prestanem da o tome mislim, ali nisam uspevao da usmeravam svoje misli. Bio sam duboko ožalošćen, ali nisam znao uzrok. Gunđao sam i bunio se, ali nisam znao protiv koga. Znao sam da postoji zlo, ali nisam znao kako i gde da tražim dobro. Jadao sam se, ali bez nade.«

U tom stanju ostao je nekoliko meseci. O tome ovako kaže: »Iznenada Spasiteljev karakter živo se pojavio u mojim mislima. Učinilo mi se da možda ipak postoji biće tako dobro i puno sažaljenja da je dalo sebe da okaje naše prestupe, i tako nas spaslo od kazne za greh. Odmah sam shvatio koliko je dobro takvo biće i zamislio sebe kako se bacam u njegovo naručje i kako se oslanjam na njegovu milost. Ali onda se nametnulo pitanje: Kako bi se moglo dokazati da takvo biće zaista i postoji? Osim u Bibliji, ustanovio sam, nigde ne mogu naći dokaze o postojanju Spasitelja, ali ni o budućem životu...«

»Video sam da mi Biblija otkriva upravo onakvog Spasitelja kakav je meni neophodan; i bio sam zbunjen kako jedna nenadahnuta knjiga može da objavljuje načela tako savršeno prilagođena potrebama grešnog sveta. Bio sam prisiljen da priznam da je Biblija božansko otkrivenje. Ona je postala moja radost, a u Isusu sam našao Prijatelja. Spasitelj mi je postao 'prvi među deset tisuća', a Biblija, nekada tako mračna i puna protivrečnosti, postala je žižak nozi mojoj i videlo stazi mojoj. Moje misli su se smirile i postao sam zadovoljan. Ustanovio sam da je Gospod Bog za mene kao Stena usred okeana života. Biblija je sada postala osnovni predmet mog proučavanja, i moram iskreno da kažem, proučavao sam je s velikim uživanjem. Uvideo sam da mi ni polovina njenoga sadržaja nije bila poznat. Pitao sam se zašto ranije nisam zapažao njenu lepotu i njen sjaj i čudio se kako sam mogao da je odbacujem. Bilo mi je otkriveno sve za čime je moje srce čeznulo, dobio sam lek za sve bolesti svoje duše. Izgubio sam želju da čitam druge knjige, i potrudio se svim srcem da dobijem mudrost od Boga.« (S. Bliss, *Memoirs of William Miller*, pp. 65-67)

Miler je javno izrazio svoju veru u religiju koju je nekada prezirao. Međutim, njegovi neverni prijatelji požurili su da iznesu sve one dokaze koje je i on sam tako često iznosio protiv božanskog autoriteta Biblije. Tada još nije bio spreman da im odgovori, ali zaključio je da Biblija, ukoliko je zaista Božje otkrivenje, mora biti dosledna sebi; ukoliko je zaista data čoveku za poučavanje, mora biti prilagođena njegovoj moći shvatanja. Odlučio je da sam proučava Pismo i uveri se da li se sve prividne protivrečnosti u njemu mogu dovesti u sklad.

Nastojao je da odbaci sve unapred stvorene predrasude, ne uzimajući u pomoć komentare, upoređivao je tekst sa tekstom pomoću biblijskog rečnika i primedaba na margini teksta. Proučavanje je nastavljao sistematski i redovno, počevši od 1. Mojsijeve čitao je tekst po tekst, i nije išao dalje sve dok mu ukupno značenje nije postalo tako jasno da ga više ništa nije zbunjivalo. Kada bi naišao na nejasan tekst, imao je običaj da to mesto upoređuje sa svim ostalim mestima za koja je smatrao da imaju neke veze sa predmetom koji je razmatrao. Svakoj reči davao je priliku da doprinese razumevanju ukupnog teksta, i ako bi njegovo shvatanje bilo u skladu sa značenjem svih sporednih mesta, tada više nije bilo problema. I tako je uvek, kada bi naišao na tekst težak za razumevanje, nalazio objašnjenje u nekom drugom delu Pisma. Pošto je u iskrenoj molitvi tražio prosvetljenje, bilo mu je objašnjavano sve što je do tada izgledalo nejasno. Doživeo je istinitost reči psalmiste: »Reči tvoje kad se jave, prosvetljuju i urazumljuju proste.« (Psalam 119,130)

S najvećim zanimanjem čitao je Knjigu proroka Danila i Otkrivenje, služeći se istom metodom tumačenja kao i prilikom proučavanja ostalih biblijskih knjiga i ustanovio, na svoju veliku radost, da se i proročki simboli mogu

razumeti. Uvideo je da se proročanstva, u onoj meri u kojoj su se ispunila, ispunjavaju doslovno, da sve slike, metafore, kratke priče, poređenja i slično, nalaze svoje objašnjenje ili u svom neposrednom tekstualnom okruženju ili je simbolika u kojoj su bile izrečene objašnjena nekim drugim tekstom, pa se tako objašnjeni opet mogu doslovno shvatiti. On sam o tome ovako piše: »Na taj način pokazalo se da Biblija predstavlja sistem otkrivenih istina, tako jasno i jednostavno izrečenih, da ni zalutali čovek, čak i kada bi bio zaveden, ne bi mogao da zastrani.« (Bliss, p. 70) Karika za karikom u lancu istine nagrađivala je njegove napore, dok je korak po korak
koračao stazom proročanstava. Nebeski anđeli usmeravali su njegove misli i pomagali mu da razume Pismo.

Uzimajući način na koji su se proročanstva ispunjavala u prošlosti kao merilo po kome mora da oceni kako će se neispunjena ispunjavati u budućnosti, zaključio je da vrlo široko prihvaćeno gledište o Hristovoj duhovnoj vladavini – o zemaljskom milenijumu pre kraja sveta, nema biblijsku potvrdu. Ta nauka koja ukazuje na hiljadu godina vladavine pravednosti i mira pre Gospodnjeg dolaska, odlaže daleko u budućnost nevolje Gospodnjeg dana. Međutim, koliko god to zvuči prijatno, suproti se učenju Isusa Hrista i Njegovih apostola, koji su govorili da pšenica i kukolj, sve do kraja sveta; treba da rastu zajedno do žetve, da će »zli ljudi i varalice napredovati na gore«; da će »u poslednje dane nastati vremena teška«; i da će carstvo tame postojati sve do dolaska našega Gospoda i da će biti uništeno Duhom usta Njegovih i uklonjeno sjajem Njegovog dolaska (Matej 3,30. 38-41; 2. Tomotiju 3,13.1; 2. Solunjanima 2,8).

Apostolska crkva nije verovala u učenje o obraćenju sveta i o Hristovoj duhovnoj vladavini. Ona nije bila prihvaćena ni u hrišćanskom svetu sve do početka osamnaestog stoleća. Kao i svaka druga zabluda, i ova je imala rđave posledice. Ona je upućivala ljude da gledaju u daleku budućnost i očekuju Gospodnji dolazak, i sprečavala ih da obrate pažnju na znake koji su najavljivali blizinu Njegovog dolaska. Ona je unosila neutemeljeno osećanje pouzdanja i sigurnosti i navodila mnoge da zanemare neophodnu pripremu za susret sa Gospodom.

Miler je ustanovio da Biblija jasno govori o doslovnom, ličnom dolasku Isusa Hrista. Pavle kaže: »Jer će sam Gospod sa zapovešću, s glasom arhanđelovim, i s trubom Božjom, sići s neba.« (1. Solunjanima 4,16) Spasitelj je izjavio: »I ugledaće sina čovečijega gde ide na oblacima nebeskima sa silom i slavom velikom.« »Jer kao što munja izlazi od istoka i pokazuje se do zapada, takav će biti i dolazak sina čovečijega.« (Matej 24,30.27) Pratiće ga sve nebeske čete. »A kada dođe sin čovečiji u slavi svojoj, i svi sveti anđeli s njime.« (Matej 25,31) »I poslaće anđele svoje s velikim glasom trubnim, i sabraće izabrane NJegove od četiri vetra, od kraja do kraja nebesa.« (Matej 24,31)

Prilikom Njegovog dolaska vaskrsnuće umrli pravednici, a živi pravednici će se preobraziti. Pavle kaže: »Jer svi nećemo pomreti, a svi ćemo se pretvoriti, u jedanput, u trenuću oka, u poslednjoj trubi, jer će zatrubiti i mrtvi će ustati neraspadljivi, i mi ćemo se pretvoriti, jer ovo raspadljivo treba da se obuče u neraspadljivost, i ovo smrtno da se obuče u besmrtnost.« (1. Korinćanima 15,51-53) U svojoj poslanici Solunjanima, pošto je opisao dolazak Gospodnji, Pavle kaže: »I mrtvi u Hristu vaskrsnuće najpre, a potom mi živi, koji smo ostali, zajedno s njima bićemo uzeti na oblake na susret Gospodu na nebo, i tako ćemo svagda s Gospodom biti.« (1. Solunjanima 4,16.17)

Sve do Hristovog ličnog drugog dolaska, Njegov narod neće primiti carstvo. Spasitelj je rekao: »A kada dođe sin čovečiji u slavi svojoj i svi sveti anđeli s njim, onda će sesti na presto slave svoje, i sabraće se pred NJim svi narodi, i razlučiće ih između sebe kao pastir što razlučuje ovce od jaraca. I postaviće ovce s desne strane sebi, a jarce s leve. Tada će reći Car onima što mu stoje s desne strane: hodite blagosloveni Oca Mojega, primite carstvo koje vam je pripravljeno od postanja sveta.« (Matej 25,3-34) Iz navedenih tekstova već smo videli da će, kada Sin čovečji bude došao, mrtvi ustati nepropadljivi, a živi se preobraziti. Tom velikom promenom oni će se pripremiti da prime carstvo; jer Pavle kaže: »Telo i krv ne mogu naslediti carstva Božjega, niti raspadljivost neraspadljivost nasleđuje.« (1. Korinćanima 5,50) U svom sadašnjem stanju, čovek je smrtan, propadljiv, ali Božje carstvo biće nepropadljivo, trajaće večno. Čovek u svom sadašnjem stanju ne može ući u Božje carstvo. Međutim, Isus će prilikom svog dolaska dodeliti besmrtnost pripadnicima svoga naroda, i onda će ih pozvati da naslede ono čemu su do tada bili samo naslednici.

Mileru su ovi i drugi tekstovi jasno posvedočili da će se događaji, koje su svi očekivali pre Hristovog dolaska, kao što su sveopšta vladavina mira i uspostavljanje Božjeg carstva na Zemlji, ipak dogoditi tek posle toga, tek posle drugog dolaska. Osim toga, svi znaci vremena i stanje u svetu odgovaraju proročkom opisivanju poslednjeg vremena. Proučavajući Bibliju morao je da zaključi, da se razdoblje određeno postojanju Zemlje u njenom sadašnjem stanju, približava kraju.

»Druga vrsta dokaza koji su odlučujuće uticali na moje misli«, kaže on. »bile su biblijske hronologije... Ustanovio sam da su prorečeni događaji, koji su se ispunjavali u prošlosti, često zbivali u okviru nagoveštenog vremena. Sto i dvadeset godina do Potopa (1. Mojsijeva 6,3); sedam dana koji su mu prethodili, sa četrdeset dana prorečene kiše (1. Mojsjijeva 7,4); četiri stotine godina lutanja Avramovih potomaka (1. Mojsijeva 15,13); tri dana iz pekarovog i peharnikovog sna (1. Mojsijeva 40,12-20); sedam godina iz faraonovog sna (1. Mojsijeva 41, 28-54); četrdeset godina u pustinji (4. Mojsijeva 14,34); tri i po godine gladi (1. O carevima 17,1; vidi: Luka 4,25)... sedamdeset godina izgnanstva (Jeremija 25,11); sedam Navuhodonosorovih vremena (Danilo 4,13-16); sedam sedmica, šezdeset i dve sedmice, i jedna sedmica, ukupno sedamdeset sedmica, određenihe Jevrejima (Danilo 9,24-27) – događaji ograničeni ovim vremenima, svi jednom prorečeni rečima proroka, ispunili su se u skladu sa proročanstvom.« (Bliss, pp. 74.75)

I zato, kada bi prilikom proučavanja Biblije, pronašao neke hronološke nizove, koji su se, prema njegovom shvatanju, produžavali sve do drugog Hristovog dolaska, nije mogao drugačije nego da ih prihvati kao »unapred određena vremena«, koja je Bog otkrio svojim slugama. Mojsije je rekao: »Što je tajno ono je Gospoda Boga našega, a

javno je naše i sinova naših doveka«; Gospod je preko proroka Amosa izjavio da »Gospod, Gospod, ne čini ništa ne otkrivši tajne svoje slugama svojim prorocima.« (5. Mojsijeva 29,29; Amos 3,7) Prema tome, oni koji proučavaju Božju Reč, mogu očekivati da će u njoj, jasno najavljene u Pismima istine, pronaći i najveličanstvenije događaje u ljudskoj istoriji.

Miler kaže: »Pošto sam bio potpuno uveren da je sve 'Pismo od Boga dano i korisno' (2. Timotiju 3,16), da ni u jednom trenutku nije nastajalo čovekovom voljom, već da su ga pisali sveti ljudi pokrenuti Svetim Duhom (2. Petrova 1,21) i da je napisano 'za našu nauku, da trpljenjem i utehom Pisma nad imamo' (Rimljanima 15,4), morao sam da prihvatim da su i hronološki delovi Biblije isto toliko deo Božje Reči i isto toliko dostojni našeg ozbiljnog razmatranja, kao i svaki drugi deo Pisma. Osećao sam zato da u nastojanju da shvatim šta je Bog u svojoj milosti našao za dobro da nam otkrije, nemam pravo da zanemarim proročke vremenske nizove.« (Bliss, p. 75)

Proročanstvo koje naizgled najjasnije otkriva *vreme* drugog dolaska nalazilo se u Knjizi proroka Danila 8,14: »Do dve hiljade i tri stotine dana i noći; onda će se svetinja očistiti.« Držeći se svog pravila da Pismo samo sebe najbolje tumači, Miler je shvatio da jedan dan u simboličkim proročanstvima predstavlja jednu kalendarsku godinu (4. Mojsijeva 14,34; Jezekilj 4,6); i da se razdoblje od 2300 proročkih dana ili doslovnih godina, produžuje daleko iza vremena određenog Jevrejima, pa se, prema tome, ne može odnositi ni na svetilište toga naroda. Miler je prihvatio sveopšte gledište da se u razdoblju hrišćanske ere, Zemlja mora smatrati svetilištem, pa je na toj osnovi zaključio da čišćenje svetilišta, prorečeno u Knjizi proroka Danila 8,14, treba shvatiti kao čišćenje Zemlje ognjem drugog Hristovog dolaska. Ukoliko bi, onda, mogla biti ustanovljena početna godina razdoblja od 2300 dana i noći, bilo bi moguće ustanoviti i vreme drugog dolaska. Tako bi bilo otkriveno i vreme velikog kraja, vreme kada će ovo sadašnje stanje »sa svom svojom ohološću i silom, raskoši i taštinom, pokvarenošću i tlačenjem, doći svome kraju«, kada će prokletstvo biti »uklonjeno sa Zemlje, smrt biti uništena, nagrada biti data Božjim slugama, prorocima i svecima, i onima koji se boje Njegovog imena, i biti uništeni oni koji Zemlju uništiše«. (Bliss, p. 76)

Miler je nastavio da istražuje proročanstva s novom i još većom ozbiljnošću, posvećujući noći i dane proučavanju onoga što mu je sada izgledalo tako značajno i budilo tako veliki interes. U osmom poglavlju Knjige proroka Danila nije uspevao da nađe rešenje za početnu tačku razdoblja od 2300 dana i noći, jer ni anđeo Gavrilo, iako mu je bilo naređeno da objasni viđenje Danilu, nije proroku dao ništa više od delimičnog objašnjenja. Kada je strašno progonstvo, s kojim će se Crkva suočiti, bilo otkriveno proroku u viđenju, napustila ga je telesna snaga. Više nije mogao da izdrži i anđeo ga je ostavio za neko vreme. »Tada ja Danilo zanemogoh, i bolovah neko vreme... i čudih se utvari, ali niko ne dozna«, objašnjava sam prorok.

Međutim, Bog je zapovedio svom vesniku: »Gavrilo, kaži ovome utvaru!« Ova naredba se morala ispuniti. Poslušan Bogu, anđeo se posle izvesnog vremena, vratio Danilu i rekao: »Danilo, sada dođoh da te urazumim... Zato slušaj reč i razumej utvaru!« (Danilo 8,27.16; 9,22.23.25-27) Jedna važna pojedinost postojala je u viđenju zapisanom u osmom poglavlju, koja je ostala nerazjašnjena, i koja se odnosi na vreme – na razdoblje od 2300 dana i noći; zato se anđeo u svom objašnjenju, uglavnom bavi pitanjem vremena:

»Sedamdeset je nedelja određeno tvome narodu i tvome gradu svetome... Zato znaj i razumij: otkad iziđe reč da se Jerusalim opet sazida do pomazanika vojvode biće sedam nedelja, šezdeset i dve nedelje da se opet pograde ulice i zidovi, i to u teško vreme. A posle te šezdeset i dve nedelje pogubljen će biti pomazanik i ništa mu neće ostati… I utvrdiće zavet s mnogima za nedelju dana, a u polovini nedelje ukinuće žrtvu i prinos.« (Danilo 9,24-27)

Anđeo je pošao Danilu s naročitim ciljem da mu objasni ono što nije razumeo iz viđenja u osmoj glavi, a to je izveštaj o vremenu: »Do dve hiljade i tri stotine dana i noći, tad će se svetinja očistiti.« Pošto je pozvao Danila: »Zato slušaj reč i razumej utvaru«, anđeo je nastavio: »Sedamdeset je nedelja određeno tvome narodu i tvome gradu svetome.« Reč »određeno« znači doslovno »odsečeno«. Anđeo objašnjava da je sedamdeset nedelja, to znači 490 godina, odsečeno i da se odnosi samo na Jevreje. Međutim, od čega su one odsečene? Pošto je razdoblje od 2300 dana jedino vreme koje je spomenuto u osmoj glavi to je sedamdeset sedmica odsečeno od tog razdoblja. To znači da je sedamdeset sedmica deo razdoblja od 2300 dana, a ta dva dela počinju u isto vreme. Sedamdeset sedmica, prema objašnjenu koje je dao anđeo, mogle su da počnu jedino u vreme izdavanja zapovesti da se Jerusalim opet sazida. Kada bi mogao biti utvrđen datum ove zapovesti, onda bi bila određena i polazna tačka velikog vremenskog odseka od 2300 dana.

Ova zapovest zapisana je u sedmoj glavi Knjige Jezdrine (Jezdra 7,12-26). Persijski car Artakserks izdao je ovaj dekret u njegovom konačnom obliku 457. godine pre Hrista. U Knjizi Jezdrinoj 6,14. piše da je dom Gospodnji u Jerusalimu sagrađen »po zapovesti Kira, Darija i Artakserksa, careva persijskih«. Ova tri cara izdala su, potvrdila i upotpunila dekret, tako da taj dekret, prema proročanstvu, označava početnu tačku 2300 dana. Ako uzmemo godinu 457. pre Hrista, u kojoj je dekret bio upotpunjen, kao vreme njegovog izdavanja, možemo zaključiti da je ispunjena svaka pojedinost iz proročanstva o sedamdeset sedmica.

»Otkad iziđe reč da se Jerusalim opet sazida do pomazanika vojvode biće sedam nedelja i šezdeset i dve nedelje«, odnosno šezdeset i devet nedelja ili 483 godine. Artakserksova zapovest stupila je na snagau u jesen 457. godine pre Hrista. Ako 483 godine počinju od ove određene tačke, onda one zahvataju razdoblje do 27. godine posle Hrista. U to vreme proročanstvo se ispunilo. Reč »Mesija« znači »Pomazanik« ili »Hristos«. U jesen dvadeset i sedme godine, Jovan je krstio Hrista, i Hristos je primio pomazanje Svetim Duhom. Apostol Petar svedoči da je Isusa iz Nazareta »Bog pomazao Svetim Duhom i silom«. (Dela 10,38) Sam Spasitelj govori: »Duh je Gospodnji na Meni, zato me pomaza da

javim Jevanđelje siromasima.« (Luka 4,18) Isus je posle svog krštenja pošao u Galileju »propovedajući Jevanđelje o carstvu Božjem, i govoreći; ispunilo se vreme«. (Marko 1,14.15)

»I utvrdiće zavet s mnogima za nedelju dana.« Ova sedmica je poslednja u nizu od sedamdeset sedmica, to su poslednjih sedam godina u razdoblju koje je posebno određeno Jevrejima. Tokom toga vremena, koje se proteže od 27. do 34. godine naše ere, Hristos je, najpre sam, a posle preko svojih učenika, upućivao evanđeoski poziv posebno Jevrejima. Kada su apostoli krenuli s dobrim vestima o carstvu, Spasitelj im je naredio: »Na put neznabožački ne idite, i u grad samarjanski ne ulazite, nego idite k izgubljenim ovcama doma Izrailjeva!« (Matej 10,5.6)

»A u polovini nedelje ukinuće žrtvu i prinos.« Godine 31. naše ere, tri i po godine posle svog krštenja, naš Gospod je bio razapet. Velikom žrtvom koja je prinesena na Golgoti, završen je veliki sistem prinošenja žrtava, koji je preko četiri hiljade godina unapred ukazao na Božje Jagnje. Tako se tip sreo sa svojim prototipom, simbol sa svojim ostvarenjem, pa su sve žrtve i prinosi iz ceremonijalnog sistema morali da prestanu.

Sedamdeset sedmica, ili 490 godina, posebno određenih Jevrejima, došlo je svome kraju, kao što smo videli, 34. godine posle Hrista. U to vreme, odlukom jevrejskog Sinedriona, narod je, kamenovanjem Stefana i progonstvom Hristovih sledbenika, zapečatio svoje odbacivanje Jevanđelja. Posle toga vest spasenja, koja više nije bila isključivo usmerena izabranom narodu, objavljena je svetu. Učenici, primorani progonstvom da beže iz Jerusalima, »prolažahu propovedajući reč«. »A Filip, sišavši u grad samarijski, propovedaše im Hrista.« Petar, vođen Božjim duhom, objavio je Jevanđelje centurionu iz Cezareje, bogobojaznom Korniliju; a vatreni Pavle, pošto je prihvatio hrišćansku veru, dobio je zadatak da Radosnu vest odnese »daleko... među neznabošce«. (Dela 8,4.5; 22,21)

Sve do tog trenutka, svaki navod iz proročanstava doslovno se ispunio, i početak sedamdeset sedmica je izvan svake sumnje smešten u godinu 457. pre Hrista, a njihov završetak u 34. godinu posle Hrista. Na osnovu ovih podataka nije bilo teško pronaći i vreme završetka razdoblja od 2300 dana i noći. Pošto je sedamdeset sedmica – 490 godina – odsečeno od 2300 godina, preostalo je još 1810 godina. Posle završetka 490 dana ili godina, još je trebalo da prođe 1810 dana ili godina. Kada 34. godini posle Hrista, dodamo još 1810 godina, dospećemo do 1844. godine. U skladu s ovim računanjem, 2300 dana i noći iz Knjige proroka Danila 8,14. ističu 1844. godine posle Hrista. Posle završetka ovog velikog proročkog razdoblja, prema svedočanstvu Božjeg anđela, »onda će se svetinja očistiti«. Tako je vreme čišćenja Svetilišta – za koje se skoro jednodušno verovalo da će se ispuniti prilikom drugog Hristovog dolaska – bilo konačno utvrđeno.

Miler i njegovi saradnici u početku su verovali da će se razdoblje od 2300 dana i noći završiti u *proleće* 1844. godine, iako je proročanstvo ukazivalo na *jesen* te iste godine. Pogrešno tumačenje ove pojedinosti donelo je razočaranje i zbunilo one koji su prihvatili raniji datum kao vreme Gospodnjeg dolaska. Međutim, ono ni najmanje nije uticalo na snagu dokaza, koji su pokazivali da se razdoblje od 2300 dana i noći završava 1844. godine, i da se veliki događaj, opisan kao čišćenje Svetilišta, mora tada dogoditi.

Započinjući proučavanje Pisma s ciljem da dokaže da ono predstavlja otkrivenje od Boga, Miler nije očekivao da će doći do zaključaka do kojih je došao. On sam jedva je mogao da poveruje u rezultate svojih istraživanja. Međutim, dokazi iz Pisma bili su toliko jasni i snažni da nije mogao da ih odbaci.

Pošto je istraživanju Pisma posvetio dve godine, Miler je 1818. godine svečano zaključio da će se kroz oko 25 godina Hristos pojaviti da otkupi svoj narod. On o tome ovako piše: »Ne treba ni da govorim o radosti koja je ispunila moje srce kada sam shvatio tu prekrasnu budućnost, niti o vatrenim željama moje duše da učestvujem u radosti otkupljenih. Biblija mi je sada postala nova knjiga. Zaista je predstavljala bogatu trpezu za moje misli; sve što mi je bilo mračno, tajanstveno, ili sakriveno u njenom učenju sada je nestalo pred jasnom svetlošću koja je blistala sa njenih svetih stranica; o, kako mi je blistavo i slavno izgledala istina! Nestalo je svih protivrečnosti i nedoslednosti koje sam ranije nalazio u njenim rečima; iako je još bilo mnogih njenih delova koje nisam na zadovoljavajući način i potpuno razumevao, sa njenih stranica širilo se toliko svetlosti koja je obasjavala moj do tada pomračeni um da sam s oduševljenjem, za koje nisam ni mislio da može nastati iz proučavanja njenog učenja, listao njene stranice.« (Bliss, pp. 76.77)

»Kada sam stekao svečano uverenje da će tako značajni događaji, proročeni u Bibliji, biti ispunjeni u tako kratkom vremenu, snažno me je pogodilo pitanje kakva je sada moja dužnost prema svetu, ako uzmem u obzir dokaze koji su toliko uticali na moje misli!« (Isto, p. 81) Nije mogao da se odupre uverenju da je dužan da drugima prenese svetlost koju je primio. Očekivao je da će se suočiti s protivljenjem bezbožnika, ali bio je siguran da će se svi hrišćani obradovati nadi da sretnu voljenog Spasitelja. Ipak, plašio se da će ljudi u velikoj radosti što će biti slavno izbavljeni i tako skoro doživeti ostvarenje svoje nade, prihvatiti nauku ne istražujući dovoljno Pismo koje bi potvrdilo tu istinu. Zato je oklevao da je objavi, da ne bi, ukoliko je u zabludi, i druge poveo za sobom. To ga je navelo da preispita dokaze u prilog zaključcima do kojih je došao i da pažljivo razmotri svaku primedbu koja bi se pojavila u njegovim mislima. Ustanovio je da teškoće nestaju kao magla pred zracima Sunca. Posle pet godina provedenih u ovom istraživanju, postao je potpuno uveren u pravilnost stvorenih zaključaka.

Dužnost da i drugima objavi ono što misli da je jasno učenje Pisma, nametala se novom silinom. Rekao je: »Dok sam se bavio svojim poslovima, stalno mi je odzvanjalo u ušima: 'Idi, i kaži svetu u kakvoj se opasnosti nalazi!' Sledeći tekst stalno mi se vraćao u sećanje: 'Kada rečem bezbožniku: bezbožniče, poginućeš, a ti ne progovoriš i ne opomeneš bezbožnika da se prođe puta svojega; taj će bezbožnik poginuti za svoje bezakonje, ali ću krv njegovu iskati iz tvoje ruke. Ako li ti opomeneš bezbožnika da se vrati sa svoga puta, a on se ne vrati sa svoga puta, on će poginuti za svoje

bezakonje, a ti ćeš sačuvati dušu svoju.' (Jezekilj 33,8.9) Osećao sam da bi se mnoštvo bezakonika pokajalo kada bismo ih delotvorno opomenuli, ali i da bi njihova krv mogla biti tražena iz moje ruke, ukoliko ih ne opomenemo. » (Bliss, p. 92)

Svoje mišljenje počeo je da iznosi u užem krugu kada bi mu se za to ukazala prilika, moleći se da i neki propovednik oseti njihovu snagu i da se posveti njihovom širenju. Međutim, nije se mogao osloboditi uverenja da mu je poverena lična odgovornost da objavljuje vest opomene. Stalno su ga progonile reči: »Idi i kaži to svetu; njihovu krv ću iskati iz tvoje ruke!« Čekao je još devet godina, ali je teret odgovornosti teško pritiskao njegovu dušu, sve dok 1831. godine nije prvi put objavio razloge svoga uverenja.

Kao što je Jelisije bio pozvan, dok je u polju išao za volovima, da preuzme plašt posvećenja proročkoj službi, tako je i Vilijam Miler bio pozvan da ostavi svoj plug i da ljudima objavi tajne Božjega carstva. Sa strepnjom je otpočeo svoj rad, vodeći svoje slušaoce, korak po korak, kroz proročka razdoblja sve do drugog Hristovog dolaska. Svaki napor donosio mu je i novu snagu i hrabrost dok je zapažao nepodeljeno interesovanje kojim su bile dočekivane njegove reči.

Miler je tek na nagovaranje svoje braće, u čijim je rečima prepoznavao Božji glas, pristao da javno objavi svoje poglede. Bilo mu je već pedesetak godina, i nije bio naviknut da javno govori, bio je opterećen svešću da nije pripremljen za delo koje mu predstoji. Međutim, od samog početka njegov rad na spasavanju duša bio je blagoslovljen na poseban način. Njegovo prvo predavanje izazvalo je versko probuđenje koje je, osim dve osobe, dovelo do obraćenja trinaest porodica. Odmah je dobio pozive da govori u drugim mestima, a u skoro svakom mestu njegov rad dovodio je do oživljavanja Božjeg dela. Grešnici su se obraćali, hrišćani pokretani na veće posvećenje, a deisti i nevernici pozivani da priznaju verodostojnost istine i biblijske religije. O njegovom radu svedočili su oni s kojima je radio: »On je imao uspeha kod onih na koje drugi nisu uspevali da utiču!« (Isto, p. 138) Njegovo propovedanje imalo je cilj da zainteresuje javnost za velike verske istine i zaustavi prodor sve veće svetovnosti i senzualnosti u tadašnje društvo.

Skoro u svakom mestu bilo je po nekoliko desetina, u nekim i po nekoliko stotina obraćenja, što je bilo rezultat njegovog propovedanja. Protestantske crkve svih denominacija u mnogim mestima otvarale su mu svoja vrata, a pozivi na rad stizali su obično od propovednika raznih crkava. Njegovo pravilo je glasilo da ne radi ni u jednom mestu u koje nije pozvan, ali uskoro se našao u položaju da ne može da odgovori ni na polovinu poziva koji su mu bili upućivani sa svih strana. Mnogi, koji se nisu slagali s njegovim mišljenjem o tačnom predviđanju vremena Hristovog dolaska, bili su osvedočeni u blizinu Njegovog dolaska i u neophodnost pripreme za njega. U nekim velikim gradovima njegove propovedi ostavljale su snažan utisak. Prodavci alkoholnih pića napuštali su svoj posao i svoje trgovine pretvarali u mesta za okupljanje, zatvarane su kockarnice, nevernici, deisti, univerzalisti, pa čak i najgori razvratnici su se menjali, iako neki među njima godinama nisu ušli u crkvu. Različite Crkve u raznim gradskim četvrtima, u skoro svako doba, organizovale su molitvene sastanke, a poslovni ljudi okupljali su se oko podneva da se mole i slave Boga. To nije bilo nikakvo nastrano uzbuđenje, već su misli ljudi bile prožete nekim sveobuhvatnim svečanim raspoloženjem. Ugledajući se na rane reformatore, trudio se da osvedoči um ljudi i probudi njihovu savest umesto da samo pokrene njihova osećanja.

Miler je od Baptističke crkve, čiji je bio vernik, godine 1833. dobio ovlašćenje da propoveda. Veliki broj propovednika njegove Crkve odobravao je njegov rad, i upravo je ohrabren tim njihovim formalnim odobravanjem nastavio svoje delovanje. Stalno je putovao i propovedao, iako je njegovo delovanje bilo uglavnom ograničeno na države Nove Engleske i Srednjeg zapada. Godinama je sve svoje izdatke pokrivao iz svoga džepa, a ni kasnije nikada nije dobijao dovoljno da pokrije putne troškove do mesta u koja je bivao pozvan. Njegov javni rad, nije mu donosio materijalnu korist, ali je zato veoma opterećivao njegov imetak, koji se tokom njegovog života postepeno smanjivao. Bio je otac brojne porodice, ali, pošto su svi bili štedljivi i marljivi, porodično imanaje bilo je dovoljno i za njihovo i njegovo izdržavanje.

Godine 1833, dve godine pošto je Miler započeo javno objavljivanje svedočanstva o Hristovom skorom dolasku, pojavio se poslednji znak koji je Spasitelj obećao kao dokaz blizine svog Drugog dolaska. Isus je sam rekao: »I zvezde će s neba spasti.« (Matej 24,29) Apostol Jovan izjavljuje u Otkrivenju, gledajući u viđenju prizore koji najavljuju dan Gospodnji: »I zvezde nebeske padoše na zemlju, kao što smokva odbacuje pupke svoje kada je veliki vetar zaljulja.« (Otkrivenje 6,13) Ovo proročanstvo je dobilo svoje izrazito i neobično ispunjenje 13. novembra 1833. godine u velikom meteoritskom pljusku. To je bio veličanstven primer padanja zvezda kakav istorija do tada nije zabeležuila. »Ceo nebeski svod iznad Sjedinjenih Država nalazio se satima u stanju ognjene uskomešanosti. Nijednu nebesku pojavu, koja je ikada primećena u ovoj zemlji, otkako je prvi put bila naseljena, nisu posmatrali s takvim divljenjem pripadnici jednog dela društva, i sa tako mnogo užasa i straha pripadnici drugog.« »Njena veličanstvenost i strašna lepota i sada mnogima lebdi pred očima... Nikada kišne kapi nisu padale gušće od tih meteora koji su se rojili prema zemlji; na istoku, zapadu, severu i jugu, svuda je isto bilo. Jednom rečju, izgledalo je kao da je celo nebo u pokretu... Prizor, opisan u novinama profesora Silimana (Professor Siliman's *Journal*), bio je viđen po celoj Severnoj Americi... Od dva sata pa sve do belog dana, dok je nebo bilo savršeno mirno i vedro, neprekidna igra sjajnih svetlećih tela nastavljala se po celom nebu.« (R.M.Devens, *American Progress;* ili, *The Great Event of the Greatest Century,* ch. 28, pars. 1-5)

»Nijedan jezik, zaista, ne može da opiše sjaj tog veličanstvenog prizora... niko, osim onih koji su ga videli, ne može da stvori odgovarajuću sliku njegove nadzemaljske lepote. Izgledalo je kao da se celo zvezdano nebo prikupilo na jednom mestu u blizini zenita, a onda je istovremeno brzinom munje krenulo prema svim delovima horizonta; ne

icrpljujući se – hiljade su munjevito letele tragom hiljada, kao da su stvorene za ovu priliku.« (F. Reed, u *The Christian Advocate and Journal,* 13. decembar 1833) »Nije mogla biti zamišljena tačnija slika stabla smokve koje odbacuje svoje plodove pod udarima snažnog vetra.« (»The Old Countryman« u portlandskom *Evening Advertiser,* 26. novembra 1833)

U njujorškom časopisu *Journal of Commerce* od 14. novembra 1833. godine pojavio se dugačak članak o ovom neobičnom fenomenu: »Pretpostavljam da nijedan filozof ili naučnik nije opisao ili zabeležio događaj sličan onome koji se dogodio juče pred jutro. Prorok ga je tačno predskazao pre osam stotina godina, ukoliko bismo bili u neprilici da pomislimo da padanje zvezda znači samo padanje zvezda... i to na jedan jedini način na koji možemo biti doslovno verodostojni.«

Tako se ispunio poslednji od onih znakova Njegovog dolaska, na koje je Isus želeo da obrati pažnju svojih učenika: »Tako i vi, kad vidite sve ovo, znajte da je blizu kod vrata.« (Matej 24,33) Jovan posle tih znakova, posmatra, kao sledeći događaj, kako se nebesa savijaju kao knjiga, dok se zemlja trese, planine i ostrva pomeraju sa svojih mesta, a bezakonici užasnuto pokušavaju da pobegnu iz blizine Sina čovečjeg (Otkrivenje 6, 12-17).

Mnogi koji su posmatrali padanje zvezda gledali su taj događaj kao najavu suda koji dolazi, »kao strašni simbol, sigurnog preteču, milostivi predznak velikog i strašnog dana.« (The Old Countryman u portlandskom *Evening Advertiser* od 26. novembra 1833. godine). Tako je pažnja ljudi bila usmerena na ispunjenje proročanstava, dok su mnogi su bili pokrenuti da poslušaju opomenu povezanu s drugim dolaskom.

Godine 1840. drugo značajno ispunjenje proročanstva pobudilo je široko zanimanje. Dve godine pre toga, Džosaja Lič, jedan od istaknutih propovednika koji su najavljivali drugi Hristov dolazak, objavio je tumačenje teksta iz 9. poglavlja Knjige Otkrivenja, nagoveštavajući propast Otomanskog carstva. Prema njegovim proračunima, ta velesila trebalo je da propadne »godine 1840. posle Hrista, negde u mesecu avgustu«. Svega nekoliko dana pre ispunjenja proročanstva on je napisao: »Uzimajući da se prvo razdoblje od 150 godina tačno navršilo pre nego što je Deakozes (Konstantin XI- prim. prev) po odobrenju Turaka stupio na presto, a da je razdoblje od 391 godine i petnaest dana započelo završetkom prvog razdoblja, onda će se ono završiti 11. avgusta 1840. godine, kada se može očekivati da će otomanska sila u Konstantinopolju propasti. To će se, verujem, zaista i dogoditi.« (Josiah Litch, u *Signs of the Times,* i *Expositor of Prophecy,* 1. avgust 1840)

Turska je, i upravo u navedeno vreme, preko svoga poslanika, prihvatila zaštitu ujedinjenih evropskih sila, i na taj način stavila sebe pod kontrolu hrišćanskih naroda. Ovaj događaj predstavljao je tačno ispunjenje proročanstva. Kada je sve ovo postalo poznato, mnogi ljudi shvatili su pravilnost načela tumačenja proročanstava koje su prihvatili Miler i njegovi saradnici, a pokret čekalaca Hristovog dolaska dobio je novi, snažan zamah. Obrazovani i uticajni ljudi pridružili su se Mileru, i u propovedanju i u objavljivanju vesti preko štampe, tako da se od 1840. do 1844. njegovo delo naglo proširilo.

Vilijam Miler imao je izvanredne mentalne sposobnosti, izgrađene razmišljanjem i proučavanjem, a sam je tome dodao i nebesku mudrost kada se povezao s Izvorom mudrosti. Bio je to čovek visokih vrednosti, koji je budio poštovanje i sticao ugled u svakoj sredini koja je cenila ljude poštenog karaktera i moralne neporočnosti. Sjedinjujući istinsku dobrotu srca sa hrišćanskom poniznošću i samosavlađivanjem, bio je pažljiv i ljubazan prema svima, spreman da sasluša mišljenje drugih i oceni vrednost njihovih dokaza. Bez strasti i uzbuđenja ocenjivao je svaku nauku i teoriju u skladu sa merilima Božje Reči, a njegovo zdravo rasuđivanje i temeljno poznavanje Pisma osposobljavali su ga da odbaci zablude i razobliči laži.

Ipak, njegov rad nije se odvijao bez ogorčenog protivljenja. Kao i u delovanju ranijih reformatora, predstavnici velikih religija nisu blagonaklono dočekivali istine koje je objavljivao. Pošto svoje mišljenje nisu mogli dokazati Biblijom, bili su prisiljeni da pribegavaju izrekama i ljudskoj nauci i otačkoj tradiciji. Međutim, propovednici blizine Hristovog dolaska prihvatali su svedočenje Božje Reči. »Biblija i samo Biblija«, bila je njihova lozinka. Njihovi protivnici su nedostatak biblijskih dokaza nadoknađivali ismejavanjem i ruganjem. Vreme, sredstva i sposobnosti stavljani su u službu klevetanja onih čija je jedina krivica bila u tome što su radosno očekivali dolazak svoga Gospoda, što su želeli da žive svetim životom i da pozivaju i druge da se pripreme za Njegov dolazak.

Protivnici su ulagali ozbiljne napore da misli ljudi skrenu s Hristovog dolaska. Svako proučavanje proročanstava o Hristovom dolasku i kraju sveta proglašavali su grehom, nečim čega se treba stideti. Tako su pripadnici velikih religija potkopavali veru naroda u Božju Reč. Njihova nauka pretvarala je ljude u nevernike, i mnogi među vernicima uzimali su slobodu da žive u skladu sa svojim bezbožnim željama, a onda su začetnici zla sve posledice pripisivali propovednicima blizine Hristovog dolaska.

Iako je privlačio mnoštvo inteligentnih i pažljivih slušalaca koji su punili dvorane u kojima je govorio, Milerovo ime retko se pojavljivalo u verskoj štampi, osim kada bi bilo izloženo ismejavanju ili optuživanju. Ravnodušni i bezbožni, oslanjajući se na svoj položaj verskih učitelja, pribegavali su pogrdnim izrazima, niskim i bogohulnim dosetkama, u svom naporu da oklevetaju njega i njegov rad. Sedokosi čovek koji je napustio udobnost svoga doma da bi o svom trošku putovao od grada do grada, od sela do sela, neumorno nastojeći da svetu objavi svečanu opomenu o približavanju suda, bio je podsmešljivo optuživan kao fanatik, lažov i promišljeni varalica.

Ismejavanje, laži i poruge kojima su ga obasipali, izazivale su negodovanje i žaljenje čak i svetovne štampe. »Da se temi tako uzvišene veličine i tako sudbonosnih posledica pristupa s takvom lakomislenošću i prostaštvom«, govorili su

svetovni ljudi, »ne znači samo igrati se osećanjima njenih predstavnika i branilaca, već izrugivati se i danu suda, ismejavati i samo Božanstvo, prezirati užase Njegove sudnice.« (Bliss, p. 183)

Začetnik svega zla pokušavao je ne samo da poništi uticaj vesti o Hristovom drugom dolasku, već da uništi i samog vesnika. Miler je biblijskim istinama praktično uticao na srca svojih slušalaca, ukoravajući ih zbog greha, rušeći njihovo samozadovoljstvo, a njegove jednostavne i prodorne reči budile su njihovo neprijateljstvo. Protivljenje koje su pripadnici Crkava pokazivali prema njegovoj vesti ohrabrivalo je niže društvene klase i na otvorenije poteze; neki neprijatelji su se zaverili da mu oduzmu život dok bude napuštao dvoranu. Međutim, sveti anđeli nalazili su se u mnoštvu, i jedan od njih, u obliku čoveka, uzeo je za ruku ovog Božjeg slugu i izveo ga u sigurnost izvan domašaja razjarenog mnoštva. Njegovo delo još nije bilo dovršeno, i zato su sotona i njegovi poslanici ostali razočarani.

Uprkos velikom protivljenju, zainteresovanost ljudi za vest o Hristovom dolasku sve više je rasla. Od desetina i stotina, skupovi čekalaca Hristovog dolaska umnožili su se na hiljade i stotine hiljada. Različite Crkve doživljavale su neočekivani priliv mnogih novih vernika, ali posle izvesnog vremena duh protivljenja okrenuo se i protiv njih, jer su Crkve počele da preduzimaju disciplinske mere protiv onih koji su prihvatali Milerove poglede. Ovaj potez od strane Crkava naveo je Milera da se prihvati pera i uputi poruku hrišćanima svih zajednica, tražeći da mu, u slučaju da je njegova nauka lažna, tekstovima iz Biblije dokažu njegove zablude.

Ovako je pisao: »Šta smo mi to uzeli da verujemo što nam Božja Reč nije naložila da verujemo, ista Božja Reč za koju kažete da je pravilo, jedino pravilo, naše vere i ponašanja? Šta smo mi to učinili čime bismo izazvali tako otrovne optužbe protiv sebe sa propovedaonica i u štampi, šta je to što je vama pružilo opravdan razlog da nas isključite iz svojih crkava i iz svoga zajedništva?« »Ako nismo u pravu, molimo vas, pokažite nam od čega se sastoji naša krivica. Pokažite nam iz Božje Reči u čemu smo u zabludi, dosta nam je ruganja, njime nas nikada nećete uveriti da smo pogrešili, jer samo Božja Reč može da promeni naše poglede. Svoje zaključke doneli smo promišljeno i sa molitvom, onako kako smo za njih našli potvrdu u Pismu.« (Isto, pp. 250.252)

Iz veka u vek opomene koje je Bog preko svojih slugu slao svetu bile su primane s istom takvom sumnjičavošću i istim neverovanjem. Kada ga je bezakonje pretpotopnih stanovnika pokrenulo da dopusti da vode potope Zemlju, Bog je prvo objavio svoju nameru da bi im pružio priliku da se vrate sa svojih zlih puteva. Stotinu i dvadeset godina u njihovim ušima odjekivao je poziv da se pokaju da se Božji gnev ne bi pokazao u njihovom uništenju. Međutim, njima je poruka izgledala kao bajka, i nisu joj poverovali. Ogrezli u bezakonju, rugali su se Božjem vesniku, olako odbacivali njegove opomene, čak su ga optuživali za drskost. Kako se jedan čovek usuđuje da ustane protiv svih velikana na Zemlji? Ako je Nojeva poruka tačna, zašto je nije verovao i prihvatio ceo svet? Tvrđenje jednog čoveka protiv mudrosti celoga sveta! Nisu želeli da poveruju opomeni, niti su hteli da potraže utočište u kovčegu!

Rugači su se pozivali na prirodne pojave – na nepromenljivo smenjivanje godišnjih doba, na plavo nebo iz koga nikada nije padala kiša, na zelena polja osvežavana nežnom noćnom rosom, i vikali: »On zaista priča samo priče!« Prezrivo su izjavljivali da je propovednik pravde samo nerazumni zanesenjak, i nastavili su da žive, još revniji u svojoj trci za uživanjima, još uporniji, nego ranije na svojim zlim putevima. Međutim, njihovo neverovanje nije sprečilo proročeni događaj. Bog je dugo i strpljivo podnosio njihovu pokvarenost, pružao im obilne prilike za pokajanje; ali u određeno vreme Njegovi sudovi pohodili su one koji su odbacili Njegovu milost.

Hristos je najavio da će se slično neverovanje pojaviti i pred Njegov drugi dolazak. Kao što ljudi Nojevog vremena »ne osetiše dok ne dođe potop i odnese sve«, tako će, prema rečima našega Spasitelja, »biti i dolazak Sina čovečijega«. (Matej 24,39) Kada se takozvani Božji narod bude sjedinio sa svetom, živeo kao što svet živi, udruživao se sa svetom u njegovim zabranjenim zadovoljstvima, kada svetovna raskoš, postane raskoš Crkve, kada svadbena zvona budu odjekivala, a svi budu očekivali mnoge godine svetovnog blagostanja – tada će, iznenada kao što munja zasija na nebu, doći kraj njihovim blistavim vizijama i prevarnim nadama.

Kao što je Bog poslao svoga slugu da opomene svet da će doći potop, tako je poslao i svoje izabrane vesnike da objave blizinu konačnog suda. I kao što su se Nojevi savremenici smejali i pokazivali prezir prema proročanstvima propovednika pravde, tako su se u Milerove dane, čak i pripadnici takozvanog Božjeg naroda, rugali rečima opomene.

Zašto su nauka o Hristovom drugom dolasku i njeno propovedanje nailazili na takvo neprihvatanje Crkava? Zato što dolazak našeg Gospoda donosi tugu i propast bezakonicima, dok među pravednicima budi radost i nadu! Ova velika istina bila je uteha Božjim vernim sledbenicima tokom svih vekova; zašto je postala, kao i njen Autor, »kamen spoticanja« i »stena sablazni« Njegovom takozvanom narodu? Upravo je naš Gospod sam obećao svojim učenicima: »I kada otidem i pripravim vam mesto opet ću doći i uzeću vas k sebi!« (Jovan 14,3) Upravo je Spasitelj, ispunjen saučešćem, predosećajući usamljenost i tugu svojih sledbenika, dao nalog anđelima da ih uteše obećanjem da će On sam ponovo doći, isto onako kao što je otišao na Nebo. Dok su učenici stajali i napeto gledali prema nebu da još poslednjim pogledom isprate Onoga koga su toliko voleli, njihovu pažnju privukle su reči: »Ljudi Galilejci! Što stojite i gledate na nebo? Ovaj Isus koji se od vas uze na nebo, tako će doći kao što videste da ide na nebo!« (Dela 1,11) Ove anđeoske reči ponovno su oživele njihovu nadu. Učenici »vratiše se u Jerusalim s velikom radošću, i bejahu jednako u crkvi, hvaleći i blagosiljajući Boga.« (Luka 24,52.53) Oni se nisu radovali zato što se Isus odvojio od njih i što ih je ostavio da se sami bore s nevoljama i iskušenjima u svetu, već zbog anđeoskog obećanja da će ponovo doći.

Objavljivanje Hristovog dolaska trebalo bi danas da postane, kao što je bilo onom prilikom kada su ga anđeli najavili pastirima u Vitlejemu, dobra vest koja najavljuje veliku radost. Oni koji stvarno vole Spasitelja ne mogu drugačije nego

da radosno pozdrave vest utemeljenu na Božjoj Reči da će Onaj koji je središte njihove nade u večni život ponovo doći, ali ne zato da bude vređan, prezren, i odbačen, kao prilikom svog prvog dolaska, već da u sili i slavi otkupi svoj narod. Samo oni koji ne vole svoga Spasitelja žele da On ostane daleko, i zaista nema jasnijeg dokaza da su se Crkve udaljile od Boga od ogorčenja i neprijateljstva kojim dočekuju ovu vest sa Neba!

Oni koji su prihvatili vest o ponovnom Spasiteljevom dolasku, shvatili su potrebu da se pokaju i ponize pred Bogom. Mnogi koji su se već dugo kolebali između Hrista i sveta, sada su shvatili da je došlo vreme da se opredele. »Sve što se odnosilo na večnost za njih je sada postalo neobična stvarnost; Nebo im se približilo, osetili su da su krivi pred Bogom.« (Bliss, p. 146) Hrišćani su se probudili u novi duhovni život. Osetili su da je vreme kratko i da ono što moraju da učine za svoje bližnje moraju brzo učiniti. Zemlja se povlačila, večnost je izgledala kao da se otvara pred njima, a njihova duša, sa svim što je moglo da bude uračunato u njeno besmrtno dobro ili zlo, kao da je počela da napušta sve što je prolazno. Božji Duh počivao je na njima i davao snagu njihovim ozbiljnim pozivima upućenim njihovoj braći, ali i grešnicima, da se pripreme za Gospodnji dan. Tiho svedočenje njihovog svakodnevnog života, predstavljalo je stalan ukor naizgled pobožnim i neposvećenim vernicima Crkve. Takvi nisu želeli da ih neko ometa u trci za uživanjima, u želji za sticanjem novca, u čežnji za svetovnim častima. I upravo zbog toga pojavilo se neprijateljstvo i protivljenje veri u drugi dolazak i onima koji su je objavljivali.

Protivnici su, pošto su uvideli neoborivost dokaza o proročkim razdobljima, pokušali da obeshrabre ljude i da ih navedu da prekinu proučavanje ove tematike tvrdeći da su proročanstva zapečaćena. U tome su protestanti u stopu pratili katolike. Dok je papska Crkva vernicima uskraćivala Bibliju, protestantske Crkve tvrdile su da je jedan važan deo Biblije – upravo onaj deo koji objavljuje istine za naše vreme – potpuno nerazumljiv.

Propovednici i vernici izjavljivali su da su proročanstva iz Knjige proroka Danila i Otkrivenja neshvatljive tajne. Međutim, Hristos je svoje učenike lično podsetio na reči proroka Danila koje opisuju događaje njihovog vremena, i rekao: »Koji čita da razume!« (Matej 24,15) Primedba da je Otkrivenje tajanstveno i nerazumljivo, suproti se samom naslovu knjige: »Otkrivenje Isusa Hrista koje dade njemu Bog da pokaže slugama svojim šta će skoro biti... Blago onome koji čita i onima koji slušaju reči proroštva i drže što je napisano u njemu, jer je vreme blizu.« (Otkrivenje 1,1-3)

Prorok kaže: »Blago onome koji čita«, ali ima i onih koji ne žele da čitaju i zato se blagoslov ne odnosi na njih. »I onima koji slušaju«, biće i onih koji će odbiti da slušaju sve što je povezano sa proročanstvima, blagoslov nije namenjen ni toj grupi. »I drže što je napisano u njemu«, mnogi odbijaju da poslušaju opomene i savete koji postoje u Otkrivenju, prema tome nijedan od takvih ne može da traži obećani blagoslov. Svi oni koji se rugaju proročkim temama i smeju simbolima koji su ovde tako svečano objavljeni, svi koji odbijaju da promene svoj život i da se pripreme za dolazak Sina čovečjeg, ostaće bez blagoslova.

Suočen sa svedočanstvima Nadahnuća, kako čovek sme da se usudi da tvrdi da je Otkrivenje tajna koju ljudski um ne može da shvati? To je otkrivena tajna, otvorena knjiga! Proučavanje Otkrivenja usmerava misli prema Danilovim proročanstvima, a obe knjige iznose najvažnije pouke, koje Bog upućuje ljudima, i koje se odnose na događaje koji će nastati na kraju istorije ovoga sveta.

Jovanu su bili otkriveni prizori koji imaju dubok i uzbudljiv značaj za iskustvo Crkve. On je video položaj, opasnosti, sukobe i konačno izbavljenje Božjeg naroda. Zapisao je završne poruke koje će ubrzati sazrevanje žetve zemaljske, bilo kao snopova koje će svesti u nebeske žitnice, ili pleve koja će biti uništena večnim ognjem. Otkrivene su mu teme od neizmerne važnosti, posebno za poslednju Crkvu, da bi oni koji će odbaciti zabludu i prihvatiti istinu mogli da znaju kakve im opasnosti i sukobi predstoje. Niko ne treba da ostane u tami neznanja kada je u pitanju sve ono što dolazi na Zemlju.

Zašto se, onda, pojavljuje tako široko rasprostranjeno neznanje o tako važnom delu Svetoga pisma? Zašto postoji sveopšta odbojnost prema istraživanju njegovog učenja? To je posledica dobro planiranih napora kneza tame da od ljudi sakrije sve što otkriva njegove prevare. Hristos, autor Otkrivenja, predviđajući rat koji će se voditi protiv proučavanja Otkrivenja, iz tog razloga, izriče svoj blagoslov svima onima koji će čitati, slušati i držati reči toga proročanstva.

19. поглавље

СВЕТЛОСТ У ТАМИ

Božje delo na Zemlji vekovima pokazuje da postoji izrazita sličnost između svake velike reforme i verskog pokreta. Načela Božjeg postupanja prema ljudima uvek su bila ista. Značajni savremeni pokreti imaju sličnosti u onima iz prošlosti, a iskustva Crkve u prošlim vremenima pružaju dragocene pouke Crkvi našeg vremena.

Nijedna druga istina nije u Bibliji tako jasno izražena kao ona da Bog Svetim Duhom posebno usmerava svoje sluge u velikim pokretima za unapređenje dela spasenja. Ljudi su oruđa u Božjoj ruci kojima se On služi da ostvari svoje namere blagodati i milosti. Svako ima svoj deo posla; svakome je data mera svetlosti, prilagođena potrebama njegovog vremena, i dovoljna da ga osposobi za obavljanje posla koji mu je Bog dodelio. Međutim, nijedan čovek, ma koliko bio cenjen na Nebu, nikada se nije uzdigao do potpunog shvatanja velikog plana otkupljenja, ili samo do savršenog poznavanja božanske namere za delo njegovog vremena. Ljudi ne razumeju šta Bog želi da postigne delom koje im je dao da rade, oni ne shvataju ni poruku koju u njenim potpunim okvirima, objavljuju u
Njegovo ime.

»Možeš li ti tajne Božje dokučiti? Ili dokučiti savršenstvo Svemogućega?« »Jer misli moje nisu vaše misli, niti su vaši putovi moji putovi, veli Gospod. Nego, koliko su nebesa viša od Zemlje, toliko su moji putovi viši od vaših putova, i misli moje od vaših misli.« »Jer sam ja Bog i nema drugoga Boga, i niko nije kao Ja, koji od početka javljam kraj i iz daleka što još nije bilo.« (O Jovu 11,7; Isaija 55,8.9; 46,9.10)

Proroci, koji su imali prednost da budu posebno prosvetljeni Duhom, nisu potpuno shvatali smisao otkrivenja koja su im bila poverena. Njihovo značenje je otkrivano iz stoleća u stoleće, kada su Božjem narodu bila potrebna uputstva koja postoje u njima.

Pišući o spasenju koje bilo objavljeno Jevanđeljem, Petar izjavljuje: »Koje spasenje tražiše i ispitivaše za nj proroci, koji za vašu blagodat prorekoše, ispitujući u kakvo ili u koje vreme javljaše Duh Hristov u njima, napred svedočeći za Hristove muke i za slave po tome; kojima se otkri da ne samima sebi nego nama služahu ovim što vam se sada javi.« (1. Petrova 1,10-12)

Međutim, iako prorocima nije bilo dano da potpuno razumeju otkrivenja koja su dobili, oni su se iskreno trudili da steknu celokupnu svetlost koju im je Bog po svojoj milosti pokazao. Oni su marljivo »tražili i ispitivali«, »ispitujući u kakvo ili u koje vreme javljaše Duh Hristov u njima«. Ovo je uzvišena pouka za Božji narod hrišćanske ere, za čije dobro su ova proročanstva i bila data Božjim slugama! »Kojima se otkri da ne samima sebi, nego nama služahu!« Posmatrajte te svete Božje ljude, dok su marljivo ispitivali i tražili da razumeju otkrivenja koja su dobili za još nerođene naraštaje! Uporedite njihovu svetu revnost s bezbrižnom ravnodušnošću s kojom su povlašćeni pojedinci tokom kasnijih vekova pristupali tom daru Neba! Kakvog li ukora ravnodušnim ljubiteljima udobnosti i svetovnosti, koji se zadovoljavaju time što izjavljuju da proročanstva nije moguće razumeti!

Iako je ograničeni ljudski um nesposoban da prodre u misli Svemogućega ili potpuno razume ostvarivanje Njegovih namera, često se događa da upravo zbog neke svoje greške ili nemarnosti samo maglovito shvati nebeske poruke. Često je ljudski um, pa čak i um Božjih slugu, tako zaslepljen ljudskim mišljenjem, tradicijom i lažnim učenjima da samo delimično shvata velike činjenice koje je Bog otkrio u svojoj Reči. Tako je bilo i sa Isusovim učenicima, čak i u vreme kada je Spasitelj sam bio s njima. Njihove misli toliko su bile prožete široko prihvaćenim shvatanjima o Mesiji kao zemaljskom vladaru, koji treba da uzdigne Izrailj na presto svetske imperije, da nisu uspevali da shvate značenje Njegovih reči kojima je proricao svoje stradanje i svoju smrt.

Hristos ih je poslao u narod s porukom: »Iziđe vreme i približi se carstvo Božje; pokajte se i verujte Jevanđelje!« (Marko 1,15) Ova vest bila je utemeljena na proročanstvu iz 9. poglavlja Knjige proroka Danila. Šezdeset i devet sedmica su se, prema rečima anđela, protezale sve do vremena »Pomazanika vojvode«, i učenici su s velikim nadama i radosnim strpljenjem očekivali osnivanje Mesijinog carstva u Jerusalimu, carstva koje će vladati celom Zemljom.

Propovedali su vest koju im je Hristos poverio, iako ni sami nisu dobro razumeli njeno značenje. Iako je njihovo propovedanje bilo utemeljeno na tekstu iz Knjige proroka Danila 9,25. nisu uočili da će Mesija, prema sledećem tekstu iz istog poglavlja, biti pogubljen. Od samog rođenja njihova srca očekivala su slavu zemaljske imperije, i to je pomutilo njihovo razumevanje proročkih izjava, ali i reči samoga Hrista.

Obavljali su svoju dužnost da jevrejskom narodu objave poziv milosti i onda, upravo u vreme kada su očekivali da vide svoga Gospoda kako seda na Davidov presto, gledali su kako Ga hvataju kao zločinca, bičuju, ismejavaju, osuđuju i podižu na krst na Golgoti. Kakvo je samo očajanje, kakva zabrinutost razdirala srca tih učenika u toku vremena koje je njihov Gospod proveo počivajući u grobu!

Hristos je došao upravo u ono vreme i na onaj način koji su prorekli proroci. Svedočanstvo Pisma ispunilo se u svakoj pojedinosti tokom Njegove službe. On je propovedao vest spasenja, »i njegova beseda beše silna«. Srca Njegovih slušalaca svedočila su da ona potiče s Neba. Božja Reč i Božji Duh potvrdili su božansko poslanstvo Božjega Sina.

Učenici su se u neuništivoj ljubavi i dalje držali svoga voljenog Učitelja. Ipak, njihove misli bile su rastrzane nesigurnošću i sumnjom. U svojoj zabrinutosti tada se nisu ni setili reči kojima je Hristos najavljivao svoje patnje i svoju smrt. Ako je Isus iz Nazareta zaista pravi Mesija, zar bi sada trebalo da ih obuzima takvo očajanje i razočaranje? To je bilo pitanje koje je tištalo njihovu dušu, dok je Spasitelj ležao u grobu tokom beznadežnih sati te Subote koja se umetnula između Njegove smrti i Njegovog vaskrsenja.

Iako je tužna noć tamom obavijala ove Isusove sledbenike, oni nisu bili zaboravljeni. Prorok kaže: »Ako sedim u mraku, Gospod će mi biti videlo... Izvešće me na videlo, videću pravdu njegovu.« »Ni mrak neće zamračiti od tebe, i noć je svetla kao dan, mrak je kao videlo.« »U tami sjaji videlo pravednicima.« »I vodiću slepce putem koji nisu znali, vodiću ih stazama kojih nisu znali, obratiću pred njima mrak u svetlost, i što je neravno u ravno. To ću im učiniti i neću ih ostaviti.« (Mihej 7,8.9; Psalam 139,12; 112,4; Isaija 42,16)

Vest koju su učenici objavljivali u Gospodnje ime bila je u svakoj pojedinosti tačna, a događaji na koje je ukazivala već tada su se zbivali. »Iziđe vreme i približi se carstvo Božje«, glasila je poruka. Kada je »izišlo vreme« šezdeset i devet sedmica iz Knjige proroka Danila 9. poglavlje koje su trajale sve do Mesije, »Pomazanika« Hristos je bio pomazan Svetim Duhom pošto ga je Jovan krstio u Jordanu. »Božje carstvo«, čiju su blizinu najavljivali, bilo je uspostavljeno Hristovom smrću. Ovo carstvo nije bilo, kako su naučili da veruju, neka zemaljska imperija. To nije bilo ni ono buduće, neprolazno carstvo koje će biti uspostavljeno kada bude »carstvo i vlast i veličanstvo carsko nad svim nebom dato narodu svetaca Višnjega«; to će biti večno carstvo u kome će sve »vlasti njemu služiti i slušati ga«. (Danilo 7,27) Onako kako je u Bibliji upotrebljena grupa reči »Božje carstvo«, ako označava i carstvo blagodati i carstvo slave.

Pavle je objavio carstvo blagodati u svojoj Poslanici Jevrejima. Pošto je ukazao na Hrista, milostivog Posrednika, koji saoseća s nama u našim slabostima, apostol kaže: »Pristupimo, dakle, slobodno k prestolu blagodati, da primimo milost i nađemo blagodat.« (Jevrejima 4,15.16) Presto blagodati predstavlja carstvo blagodati, jer postojanje prestola ukazuje na postojanje carstva. Hristos se u mnogim kratkim pričama služi pojmom »carstvo nebesko« da bi označio delovanje božanske blagodati u ljudskim srcima.

Isto tako, presto slave predstavlja carstvo slave, a Spasitelj o tome carstvu govori kada kaže: »A kada dođe Sin čovečji u slavi svojoj i svi sveti anđeli s njime, onda će sesti na presto slave svoje i sabraće se pred njim svi narodi.« (Matej 25,31.32) To carstvo je još u budućnosti. Ono će biti uspostavljeno prilikom drugog Hristovog dolaska.

Carstvo blagodati osnovano je odmah posle čovekovog pada u greh, kada je aktiviran i plan za otkupljenje grešnog roda. Ono je do tada postojalo u Božjim namerama i obećanjima, i ljudi su verom mogli da postanu njegovi podanici. Ono nije bilo stvarno uspostavljeno sve do Hristove smrti. Spasitelj bi čak i posle preuzimanja svoje zemaljske misije, zamoren tvrdokornošću i nezahvalnošću ljudi, mogao da odustane od svoje žrtve na Golgoti. U Getsimaniji čaša bola drhtala je u Njegovim rukama. Čak i tada mogao je da otre krvave kapi znoja sa svoga čela i da prepusti grešni rod da propadne u svom bezakonju. Da je to učinio, ne bi bilo otkupljenja za grešnog čoveka. Ali, kada je Spasitelj žrtvovao svoj život, i svojim poslednjim dahom uzviknuo: »Svrši se«, tek tada je osigurano ostvarenje plana otkupljenja. Obećanje o spasenju dato grešnom paru u Edemu bilo je potvrđeno. Carstvo blagodati, koje je do tada postojalo samo u Božjem obećanju, sada je bilo uspostavljeno.

Tako je Hristova smrt – upravo događaj na koji su učenici gledali kao na konačno uništenje svoje nade – postao njena konačna i večna potvrda. Iako im je donela surovo razočaranje, predstavljala je vrhunski dokaz da je njihova vera bila opravdana. Događaj koji ih je ispunio žaljenjem i očajanjem otvorio je vrata nade svim Adamovim potomcima, bio je to događaj u kome su se sjedinili budući život i večna sreća odanih Božjih sledbenika iz svih vekova.

Namere beskrajne milosti približavale su se svome ispunjenju, čak i preko razočaranja učenika. Iako su njihova srca bila zadobijena božanskom blagodaću i snagom učenja Onoga, koji je »govorio kao što čovek nikada nije govorio«, ipak je čisto zlato njihove ljubavi prema Isusu bilo pokvareno neugodnim dodatkom svetovne oholosti i sebičnog častoljublja. Čak i u pashalnoj dvorani, u tom svečanom trenutku kada se njihov Učitelj već nalazio u senci Getsimanije, »posta prepiranje među njima koji bi se držao među njima da je najveći« (Luka 22,24). Pred njihovim očima uvek je lebdela slika prestola, krune i slave, iako ih je upravo očekivala sramota i agonija u Getsimaniji, sudnici i na golgotskom krstu. Oholost njihovog srca, žeđ za svetovnom slavom, navela ih je da tako uporno prianjaju uz lažna učenja svoga vremena, da ne obrate pažnju na Spasiteljeve reči koje su otkrivale pravu prirodu Njegovog carstva i unapred ukazivale na Njegovu agoniju i smrt. Te zablude donele su im nevolje – mučne, ali neophodne – koje su poslužile za njihovo popravljanje. Iako nisu shvatili značenje svoje vesti, iako nisu uspeli da ostvare svoja očekivanja, učenici su ipak propovedali vest opomene koju su dobili od Boga, a Gospod je nagradio njihovu veru i cenio njihovu poslušnost. Njima je povereno delo da slavno Jevanđelje o vaskrslom Spasitelju objave svim narodima. Samo zato da bi se pripremili za to delo bilo je dozvoljeno da prođu kroz iskustvo koje im je tako gorko izgledalo.

Isus se posle svoga vaskrsenja pokazao učenicima na putu za Emaus, i »počevši od Mojsija i od svih proroka kazivaše im šta je za njega u svemu pismu«. (Luka 24,27) Srca učenika bila su pokrenuta. Njihova vera rasplamsana. Oni su bili »preporođeni za živu nadu« čak i pre nego što im se Isus otkrio. Želeo je da prosvetli njihov razum, a njihovu veru utemelji na »najpouzdanijoj proročkoj reči«. Želeo je da se istina čvrsto ukoreni u njihovom umu, ne samo zbog toga što je potvrđena Njegovim svedočanstvom, već i zato što je posvedočena neoborivim dokazima koje su pružali simboli i senke obrednog zakona i proročanstava Staroga zaveta. Hristovim sledbenicima bila je neophodna razborita vera, ne samo njih radi, već i zato da bi znanje o Hristu mogli da odnesu svetu. Isus je kao prvi korak u prenošenju toga znanja, uputio svoje učenike na »Mojsija i na sve proroke«. Vaskrsli Spasitelj dao je takvo svedočanstvo o vrednosti i važnosti spisa Staroga zaveta.

Kakva je promena morala da se dogodi u srcima učenika, kada su još jednom mogli da pogledaju voljeno lice svoga Učitelja (Luka 24,32). U mnogo potpunijem i savršenijem smislu nego ikada pre toga, oni su »našli Onoga, o kome je pisano u zakonu Mojsijevu i u prorocima«. Nesigurnost, strahovanje i očajanje – sve to bilo je zamenjeno savršenom sigurnošću u nepomućenoj veri. Nije nikakvo čudo što su posle Njegovog uznesenja apostoli bili »jednako u crkvi hvaleći i blagosiljajući Boga«. Narod, znajući jedino za Spasiteljevu sramotnu smrt, pokušavao je da na njihovim licima pronađe izraz žalosti, zbunjenosti i poraza ali pronašao je samo radost i svest o pobedi. Kakvu su pripremu dobili ovi učenici za delo koje je stajalo pred njima! Prošli su kroz najteža iskušenja kroz koja su mogli da prođu, i videli kako se, kada je prema ljudskom shvatanju sve bilo izgubljeno, Božja Reč pobedonosno ispunila. Šta bi još moglo da uzdrma njihovu veru ili ohladi vrelinu njihove ljubavi? U najvećoj tuzi imali su »jaku utehu«, nadu koja im je služila kao »tvrd i pouzdan lenger duše«. (Jevrejima 6,18.19) Bili su svedoci Božje mudrosti i sile, i bili uvereni da ni »smrt, ni život, ni anđeli, ni poglavarstva, ni sile, ni sadašnje ni buduće« neće biti u stanju da ih odvoje »od ljubavi Božje koja je u Hristu Isusu, Gospodu našemu«. Govorili su: »Ali u svemu ovome pobeđujemo Onoga radi koji nas je ljubio!« (Rimljanima 8,38.39.37) »Ali, reč Gospodnja ostaje do veka!« (1. Petrova 1,25) »Ko će osuditi? Hristos Isus, koji umre, pa još i vaskrse, koji je s desne strane Bogu i moli se za nas?« (Rimljanima 8,34)

Gospod je rekao: »Narod moj neće se posramiti doveka!« (Joilo 2,26) »Večerom dolazi plač, a jutrom radost!« (Psalam 30,5) Kada su se na dan vaskrsenja ovi učenici sreli sa svojim Spasiteljem, kada su njihova srca gorela u njima

dok su slušali Njegove reči, dok su gledali glavu, ruke i noge ranjene zbog njih, kada ih je, pre svoga uznesenja, izveo iz grada sve do Vitanije i, podignuvši svoje ruke na blagoslov, naredio: »Idite po svemu svetu i propovedajte Jevanđelje«, a zatim dodao: »Gle, Ja sam s vama u sve dane« (Marko 16,15; Matej 28,20); kada se na dan Pedesetnice obećani Utešitelj spustio i dao im silu sa visine, kada su njihove duše bile prožete svešću o stvarnoj prisutnosti njihovog Gospoda koji se uzneo na nebo – tada, čak i tada, kada je njihov put, slično Njegovom, vodio stazom žrtve i mučeništva, da li bi zamenili službu Jevanđelju Njegove blagodati, zajedno s »vencem pravednosti« koji će primiti prilikom Njegovog dolaska, za slavu bilo kog zemaljskog prestola, kome su se nadali tokom prvih dana svoga učeništva? Onaj koji »može još izobilnije sve činiti nego što ištemo ili mislimo«, obećao im je, osim zajednice Njegovih muka, i zajedništvo u Njegovim radostima – u radosti što mogu još »mnoge sinove dovesti u slavu«, u neizrecivoj radosti, »večnoj i od svega pretežnijoj slavi«, sa kojom se, kaže Pavle, »ova naša sadašnja mala muka« ne može uporediti!

Iskustvo učenika koji su prilikom prvog Hristovog dolaska propovedali »Jevanđelje o carstvu«, može se uporediti sa iskustvom onih koji objavljuju vest o Njegovom drugom dolasku. Kao što su učenici pošli u svet da propovedaju poruku: »Iziđe vreme i približi se carstvo Božje«, tako su i Miler i njegovi saradnici pošli da objavljuju da će se najduži i poslednji proročki lanac, prorečen u Bibliji, uskoro završiti, da je dan suda pred vratima, i da treba da nastane večno Božje carstvo. Propovedanje učenika bilo je utemeljeno na proročanstvu o sedamdeset sedmica iz Knjige proroka Danila 9. poglavlje. Vest koju su objavljivali Miler i njegovi saradnici naglašavala je završetak proročkog lanca od 2300 dana i noći iz Knjige proroka Danila 8,14, lanca kome pripada i niz od 70 sedmica. Obe grupe najavljivale su ispunjenje različitih delova istog velikog proročkog razdoblja.

Slično prvim učenicima, ni Vilijam Miler ni njegovi saradnici nisu u punoj meri shvatili značenje vesti koju su nosili. Zablude koje su već dugo bile ukorenjene u Crkvi, sprečile su ih da pronađu pravilno tumačenje jednog važnog dela ovog proročanstva. Prema tome, oni su zaista širili vest, koju im je Bog poverio da je objave svetu, ali zahvaljujući pogrešnom tumačenju njenog značenja doživeli su razočarenje.

Objašnjavajući tekst iz Knjige proroka Danila 8,14: »Do dve hiljade i tri stotine dana i noći, onda će se svetinja očistiti«, Miler je, kao što je već bilo spomenuto, prihvatio široko prihvaćeno mišljenje da Zemlja predstavlja svetinju, a čišćenje svetinje je protumačio kao čišćenje Zemlje ognjem drugog Gospodnjeg dolaska. Pošto je pronašao da je kraj razdoblja od 2300 dana i noći bio jasno prorečen, poverovao je da to otkriva i vreme Hristovog drugog dolaska. Njegova greška je bila u tome što je prihvatio opšte gledište o tome šta predstavlja svetinju.

U obrednom sistemu, koji je predstavljao senku Hristovog sveštenstva i Njegove žrtve, čišćenje Svetilišta predstavljalo je poslednju službu koju je prvosveštenik obavljao u godišnjem rasporedu službi. Bilo je to i završno delo službe pomirenja – uklanjanje ili čišćenje greha iz Izrailja. Ono je simbolički predstavljalo završno delo službe našeg Prvosveštenika na Nebu, uklanjanje ili brisanje greha Njegovog naroda, greha koji su zapisani u nebeskim knjigama. Ova služba je obuhvatala i delo istrage, delo suda, i neposredno prethodi Hristovom dolasku sa silom i slavom velikom na nebeskim oblacima, jer kada On dođe, svaki slučaj biće već odlučen. Isus kaže: »I plata Moja sa Mnom da dan svakome po delima njegovim!« (Otkrivenje 22,12) To delo suda, neposredno prethodi drugom dolasku i najavljeno je u vesti prvog anđela iz Otkrivenja 14,7: »Bojte se Boga i podajte Mu slavu, jer dođe čas suda NJegova!«

Oni koji su objavljivali ovu poruku davali su pravu vest u pravo vreme. Međutim, kao što su prvi učenici govorili: »Iziđe vreme i približi se carstvo Božje«, na osnovu proročanstva iz Knjige proroka Danila 9. poglavlja, ali su zaboravljali da je u istom tekstu najavljena i Mesijina smrt, tako je i Miler sa svojim saradnicima propovedao vest utemeljenu na tekstovima iz Knjige proroka Danila 8,14. i Otkrivenja 14,7, a nisu zapazili da u istom poglavlju ima i drugih poruka, koje moraju biti objavljena pre drugog Hristovog dolaska. Kao što su se učenici prevarili u svom razmišljanju o carstvu, koje treba da bude uspostavljeno na kraju razdoblja od sedamdeset sedmica, tako su se i mileriti, čekaoci Hrista prevarali u svom shvatanju događaja koji će se zbiti posle isteka 2300 dana i noći. U oba slučaja bilo je izraženo prihvatanje ili bar oslanjanje na vrlo široko prihvaćene zablude onog vremena, koje su zaslepile vernike da ne vide istinu. Obe grupe vesnika ispunile su Božju volju objavljujući vest koju je slao ljudima, i obe su, pogrešnim shvatanjem sadržine svoje vesti, doživele gorko razočaranje.

Međutim, Bog je ipak ostvario svoju dobru nameru, dozvoljavajući da vest o sudu bude objavljena upravo onako kako je bila objavljivana. Veliki dan je bio pred vratima, a Božje proviđenje učinilo je da ljudi budu izloženi probi utvrđenog vremena da bi im bilo otkriveno šta je u njihovim srcima. Vest je bila objavljena da okuša i pročisti Crkvu. Vernici su morali da odluče da li je njihova ljubav posvećena ovom svetu ili Hristu i Nebu. Oni su govorili da vole Spasitelja; sada je trebalo da se okuša njihova ljubav. Da li su spremni da odbace svoje svetovne nade i častoljubive planove, i da dobrodošlicom dočekaju dolazak svoga Gospoda? Vest je sročena tako da ih osposobi da prepoznaju svoje pravo duhovno stanje. Bila je poslana iz milosti da ih pokrene da traže Gospoda u pokajanju i poniznosti.

Razočarenje, prema tome, iako je bilo posledica njihovog pogrešnog tumačenja vesti koju su objavljivali, trebalo je da im posluži na dobro. Ono će okušati srca onih koji su tvrdili da su primili opomenu. Suočeni s razočarenjem, da li će se brzo odreći svoga poverenja u Božju Reč ili će, ponizno i sa molitvom, pokušati da otkriju gde su propustili da razumeju značenje proročanstva? Koliki su verovali samo iz straha, nekog nesvesnog nagona ili samo zato što su voleli uzbuđenja? Koliko je bilo neodlučnih i nevernih? Mnogi ljudi govorili su da očekuju dolazak Gospoda Isusa. Međutim, kada su bili pozvani da podnesu ruganje i podsmeh sveta, probu razočarenja zbog neispunjenih nada, da li će se tada odreći vere? Pošto nisu odmah shvatili Božje postupke, da li će odbaciti i istine posvedočene jasnim dokazima Pisma?

Ovo iskušenje trebalo je da otkrije čvrstinu onih koji su iskrenom verom bili poslušni svemu što su verovali da je nauka Božje Reči i Božjeg Duha. Ovo iskustvo, više nego svako drugo, trebalo je da im pokaže koliko je opasno prihvatiti ljudske teorije i tumačenja, umesto da Biblija bude sopstveni tumač. Teškoće i žalosti, koje su se pojavile kao posledica njihove zabalude, trebalo je da pomognu deci vere da se promene. Ovo iskustvo moglo je da ih podstakne da savesnije proučavaju proročke poruke, da ih pouči da pažljivo ispituju temelje svoje vere i odbace sve što ne potiče iz Biblije, bez obzira koliko je raširen u hrišćanskom svetu.

Ovim vernicima, kao i prvim učenicima, ono što je izgledalo nejasno i nerazumljivo u času iskušanja, kasnije će biti otkriveno. Kada budu videli kraj, oni će shvatiti da su se, bez obzira na iskušenja koja su doživljavali zbog svojih zabluda, Božje namere potekle iz ljubavi prema njima stalno ispunjavale. Oni će u skladu sa blagoslovenim iskustvima naučiti, da je Gospod »milostiv i žalostiv« i da su Njegovi putevi »milost i istina prema onima koji drže zavet Njegov i svedočanstva Njegova«.

20. поглавље

ВЕЛИКО ВЕРСКО ПРОБУЂЕЊЕ

U proročkoj vesti prvog anđela iz 14. poglavlja Otkrivenja nagovešteno je da će zahvaljujući objavljivanju poruke o skorom Hristovom dolasku nastupiti veliko versko probuđenje. Opisan je anđeo koji leti »posred neba, koji imaše večno Jevanđelje da objavi onima koji žive na zemlji, i svakome plemenu, i jeziku, i kolenu, i narodu«. Taj anđeo je govorio »velikim glasom«: »Bojte se Boga i podajte Mu slavu, jer dođe čas suda njegova; i poklonite se Onome koji je stvorio nebo i zemlju, i more i izvore vodene.« (Otkrivenje 14,6.7)

Veoma je značajan podatak da je jednom anđelu poveren zadatak da objavi ovu opomenu. Božanska mudrost je htela da neporočnošću, slavom i silom nebeskog vesnika prikaže uzvišeni karakter dela koje prema ovoj poruci treba da se obavi, ali i silu i slavu koje će ga pratiti. Anđelov let »posred neba«, »veliki glas« kojim je poruka objavljena i njeno upućivanje »onima koji žive na zemlji«, svim plemenima i jezicima, kolenima i narodima, pokazuje brzinu i globalni karakter pokreta.

Vest osvetljava vreme nastajanja tog pokreta. Objavljeno je da on treba da bude deo »večnog Jevanđelja«, i da će najaviti početak suda. Poruka o spasenju propovedala se tokom svih vremena, ali ova vest je deo Jevanđelja koje treba da se objavljuje jedino u poslednje vreme, jer će samo tada biti istina da je čas suda zaista došao! Proročanstva opisuju niz događaja koji se smenjuju sve do početka suda. To se posebno odnosi na Knjigu proroka Danila. Međutim, Danilo je upravo onaj deo svoje knjige koji se odnosi na poslednje vreme, morao da zapečati »do poslednjeg vremena«. Sve dok ne budemo stigli do vremena posletka, vest o sudu će se objavljivati, jer je utemeljena na ispunjenju ovih proročanstava. Ali, u vremenu posletka, kaže prorok, »mnogi će pretraživati i znanje će se umnožiti«. (Danilo 12,4)

Apostol Pavle upozorio je Crkvu da u njegovo vreme ne očekuje Hristov dolazak. On ovako poručuje: »Da vas niko ne prevari nikakvim načinom, jer neće doći dok ne dođe najpre otpad, i ne pokaže se čovek bezakonja, sin pogibli!« (2. Solunjanima 2,3) Dolazak našeg Gospoda možemo očekivati, tek posle velikog otpada i dugog razdoblja vladavine »čoveka bezakonja«. »Čovek bezakonja« koji je nazvan i »tajna bezakonja« i »sin pogibli« i »bezakonik« predstavlja papstvo, koje je trebalo, kao što je u proročanstvu najavljeno, da zadrži prevlast 1260 godina. To razdoblje završeno je 1798. godine. Tek posle isteka ovog vremena mogao se očekivati Hristov dolazak, jer i Pavle svojom opomenom pokriva svo vreme postojanja hrišćanstva sve do 1798. godine. Tek posle isteka ovoga vremena treba da se propoveda vest o Hristovom drugom dolasku.

Nikada u toku prošlih vremena nije bila objavljivana takva vest. Pavle je, kao što smo videli, nije propovedao; on je svojoj braći ukazivao na tada daleku budućnost kao na vreme Hristovog dolaska. Reformatori je nisu objavljivali. Martin Luter je vreme suda stavljao u budućnost, oko tri stotine godina posle svoga vremena. Međutim, posle 1798. godine, Knjiga proroka Danila bila je otpečaćena, poznavanje proročanstava se povećalo, a mnogi su počeli da objavljuju svečanu poruku o blizini suda.

Kao i velika reformacija u šesnaestom stoleću, pokret koji je najavljivao blizinu Hristovog dolaska nastao je istovremeno u mnogim hrišćanskim zemljama. U Evropi i Americi, ljudi vere i molitve počeli su da proučavaju proročanstva i da, prateći nadahnute izveštaje, pronalaze uverljive dokaze da je kraj svemu pred vratima. U raznim zemljama nastale su usamljene grupe hrišćana, koji su, jedino zahvaljujući proučavanju Pisma, stekli uverenje da se Spasiteljev dolazak približio.

Godine 1821, tri godine pošto je Miler uobličio tumačenje proročanstava koja su ukazivala na vreme suda, dr Jozef Volf, »misionar upućen celome svetu«, počeo je da objavljuje skori Gospodnji dolazak. Volf je rođen u Nemačkoj, u jevrejskoj porodici, a njegov otac bio je jevrejski rabin. Još kao vrlo mlad, osvedočio se u verodostojnost hrišćanske religije. Obdaren aktivnim, istraživačkim duhom željno je slušao razgovore koje su u kući njegovog oca vodili pobožni Jevreji, koji su se svakodnevno okupljali da razmatraju nade i očekivanja svoga naroda, slavu Mesije koji će doći i obnavljanje Izrailja. Jednoga dana, kada je čuo da je spomenuto ime Isus iz Nazareta, dečak je upitao ko je taj čovek. »Jevrejin velikih sposobnosti«, glasio je odgovor, »ali, pošto se izdavao za Mesiju, jevrejski sud osudio ga je na smrt!« Dečak je nastavio da postavlja pitanja: »A zašto je Jerusalim razoren i zašto smo u izgnanstvu?« »Nažalost, nažalost«,

odgovorio je njegov otac, »zato što su Jevreji poubijali proroke!« U dečakovim mislima odmah se pojavila sumnja: »Možda je i Isus bio prorok, a Jevreji su Ga ubili, iako je bio nevin!« (*Travels and Adventures of the Rev. Joseph Wolff*, vol. 1, p. 6) Ovo osećanje bilo je tako snažno da je često, iako mu je bilo zabranjeno da ulazi u hrišćansku bogomolju, stajao na njenom ulazu i slušao propovedanje.

Kada mu je bilo tek sedam godina hvalio se pred nekim starijim hrišćaninom, svojim susedom, budućom pobedom Izrailja prilikom Mesijinog dolaska, ali mu je starac ljubazno odvratio: »Dragi dečače, kazaću ti ko je zaista bio Mesija: Isus iz Nazareta... koga su tvoji preci razapeli, kao što su činili i sa starim prorocima. Idi kući i pročitaj pedeset i treće poglavlje iz Knjige proroka Isaije, pa ćeš se osvedočiti da je Isus Hristos zaista Božji Sin.« (Isto, vol. 1, p. 7) I zaista se odmah osvedočio. U kući je pročitao tekstove, diveći se njihovom savršenom ispunjenju u Isusu iz Nazareta. Zar su onda reči hrišćana istinite? Zatražio je od oca da mu objasni proročanstva, ali ga je ovaj dočekao tako strogim ćutanjem da se više nije usudio da pokrene ovu temu. Međutim, sve to je samo povećalo njegovu želju da sazna nešto više o hrišćanskoj religiji.

Znanje za kojim je čeznuo bilo mu je namerno uskraćivano u njegovom jevrejskom domu, ali kada je napunio jedanaest godina, napustio je roditeljsku kuću i krenuo u svet da stekne obrazovanje, da izabere svoju religiju i svoj životni poziv. Našao je privremeno utočište kod nekih rođaka, ali je uskoro bio izagnan kao otpadnik, pa je sam i bez sredstava morao da se, okružen strancima, probija kroz život. Išao je od mesta do mesta, marljivo učeći i izdržavajući se davanjem časova iz jevrejskog jezika. Pod uticajem svog katoličkog nastavnika prihvatio je katoličku veru i doneo odluku da postane misionar među pripadnicima svoga naroda. S tim ciljem pred očima, posle nekoliko godina otišao je u Rim da nastavi školovanje u visokoj školi za širenje katoličanstva. Ovde ga je navika nezavisnog razmišljanja i otvorenog načina izražavanja ubrzo izložila optužbi da je jeretik. Otvoreno je napadao zloupotrebe Crkve i isticao potrebu za njenom reformom. Iako su mu papski dostojanstvenici u početku pristupali s posebnom naklonošću, posle izvesnog vremena udaljen je iz Rima. Pod nadzorom Crkve išao je iz mesta u mesto, sve dok nije postalo jasno da se nikada neće pokoriti okovima Rima. Proglašen je nepopravljivim i data mu je sloboda da ide kuda god želi. Pošao je u Englesku i izrazivši svoju vernost načelima protestantizma, pristupio je Anglikanskoj crkvi. Posle dvogodišnjeg školovanja, krenuo je 1821. godine da ispuni svoju misiju.

Prihvatajući veliku istinu o Hristu koji je prvi put došao kao »bolnik i vičan bolestima«, Volf je uskoro shvatio da proročanstva istom jasnoćom govore i o Njegovom drugom dolasku u sili i slavi. Dok se trudio da pripadnicima svoga naroda govori o Isusu iz Nazareta kao o obećanom Mesiji, i da im ukaže na Njegov prvi dolazak skromni kao na Žrtvu za grehe ljudi, učio ih je da će On doći ponovo kao Car i kao Oslobodilac.

Govorio je: »Isus iz Nazareta, istinski Mesija, kome su noge i ruke bile probodene, koji je bio vođen kao jagnje na zaklanje, koji je bio Bolnik i vičan bolestima, koji je prvi put došao, pošto je palica vladalačka uzeta od Jude i zakonodavna vlast iz njegovih ruku, doći će ponovo na oblacima nebeskim i sa trubom arhanđelovom« (Joseph Wolff, *Researches and Missionary Labors*, p. 62), »i staće na Maslinsku goru, i sva vlast, nekada dodeljena Adamu nad svim stvorenjima, vlast koju je Adam izgubio (1. Mojsijeva 1,26; 3,17), biće data Isusu. On će postati vladar cele Zemlje. Prestaće jadikovanje i uzdisanje stvorenih bića, i odjeknuće pesme slavljenja i zahvaljivanja... Kada Isus bude došao u slavi svoga Oca, sa svim svetim anđelima... umrli vernici prvi će ustati (1. Solunjanima 4,16; 1. Korinćanima 15,32). To je ono što hrišćani nazivaju prvim vaskrsenjem. Tada će i životinjsko carstvo promeniti svoju prirodu (Isaija 11,6-9) i pokoriti se Isusu (Psalam 8). Zavladaće sveopšti mir.« (*Journal of the Rev. Joseph Wolff*, pp. 378.379) »I Gospod će ponovo pogledati na Zemlju i kazati: 'Gle, sve je veoma dobro!'« (Isto, p. 294)

Volf je verovao da je Hristov dolazak pred vratima, a svojim tumačenjem proročkih razdoblja stavljao je njihovo veliko ispunjenje u vremenske okvire onih nekoliko godina na koje je Miler ukazivao. Onima koji su oslanjajući se na Pismo prigovarali da o »danu tome i času niko ne zna«, da ljudi ništa ne mogu znati ni o blizini Njegovog dolaska, Volf je odgovarao: »Da li je naš Gospod govorio da se o danu tome i času tome *nikada* neće saznati? Zar nam On nije objavio znake svoga dolaska da bismo makar mogli saznati da se Njegov dolazak *približava*, kao što neko može saznati da se leto približava po tome što smokvine grane olistavaju (Matej 24,32)? Zar nikada nećemo saznati za to razdoblje, za koje nam je On sam rekao ne samo da istražujemo o njemu knjizi proroka Danila, već i da razumemo ono što čitamo, upravo u istoj Knjizi proroka Danila, u kojoj nam je rečeno da će reči biti zapečaćene sve do vremena posletka (kao što je bilo u njegovo vreme), i da će mnogi pretraživati (što je
jevrejski izraz za posmatranje vremena i razmišljanje o njemu), i da će se 'znanje (o tom vremenu) umnožiti'? (Danilo 8,14) Osim toga, naš Gospod time nije želeo da kaže da će približavanje toga vremena ostati nepoznato, već da tačan dan i čas dolaska neće biti nikome poznat! Dovoljno će se, rekao je On, saznati preko znakova vremena, da bismo se mogli pripremiti na Njegov dolazak, kao što je Noje pripremao svoj kovčeg!« (J. Wolff, *Researches and Missionary Labors*, pp. 404.405)

O omiljenom sistemu tumačenja ili izvrtanja Pisma u to vreme, Volf kaže: »Najveći deo hrišćanske Crkve se udaljio od jasnog značenja Pisma i okrenuo sablasnom sistemu budista, koji veruju da će se buduća sreća čovečanstva sastojati u lebdenju i kretanju tamo-amo po vazduhu. Taj deo hrišćana pretpostavlja da treba da pročita *neznabošci* kada u Bibliji stoji *Jevreji,* i *Crkva* kada stoji *Jerusalim*; da kada piše *zemlja* da treba da razumeju *nebo.* Kada je govor o Gospodnjem dolasku oni misle da se radi o *misionarskim društvima,* a kada treba da se popnu na goru Gospodnjeg doma da se radi o *velikom opštem sastanku metodista.*« (*Journal of the Rev. Joseph Wolff*, p. 96)

U razdoblju od 24 godine, od 1821. do 1845. godine, Volf je intenzivno putovao: po Africi, posećujući Egipat i Etiopiju; po Aziji, putujući Palestinom, Sirijom, Iranom, Buharom, Indijom. Posetio je i Sjedinjene Države, a u toku putovanja zadržao se i propovedao i na ostrvu Sveta Jelena. Stigao je u Njujork u avgustu mesecu 1837. godine; a pošto je govorio u tom gradu, propovedao je još u Filadelfiji i Baltimoru, i konačno stigao i u Vašington. Ovde mu je, kako sam kaže, »na predlog nekadašnjeg predsednika Džona Kvinsi Adamsa, u jednom od domova Kongresa, Kongres jednoglasno odobrio da se posluži velikom dvoranom Kongresa, da održi predavanje, koje je i održao u subotu, počastvovan prisutnošću svih članova Kongresa, biskupa Virdžinije, mnogih sveštenika i građana Vašingtona. Istu prednost odobrili su mu i članovi Vlade Nju Džersija i Pensilvanije, u čijoj prisutnosti je održao predavanja o svojim istraživanjima u Aziji, ali i o vladavini Isusa Hrista.« (Isto, pp. 398.399)

Dr Volf je putovao i najvarvarskijim zemljama bez ikakve zaštite bilo koje evropske sile, izdržao je mnoge teškoće i bio okružen bezbrojnim opasnostima. Bio je batinan po tabanima i izgladnjivan, prodavan kao rob, i tri puta osuđivan na smrt. Bio je okružen razbojnicima i nekoliko puta skoro umro od žeđi. Jednom su mu uzeli sve što je imao i ostavili ga da putuje stotinama milja pešice kroz planine, dok mu je sneg udarao u lice, a bose noge, odrvenele od hodanja po smrznutom tlu.

Kada su ga upozoravali da ne ide nenaoružan među divlja i neprijateljski raspoložena plemena, izjavio je da je snabdeven oružjem: »Molitvom, revnošću za Hrista, i poverenjem u Njegovu pomoć«. »Snabdeven sam i Božjom ljubavlju i ljubavlju prema bližnjima koje gore u mom srcu, a Biblija mi je u rukama.« (W.H.D. Adams, *In Perils Oft*, p. 192) Bibliju na jevrejskom i engleskom jeziku nosio je sa sobom svuda kuda je išao. O jednom od kasnijih putovanja je rekao: »Stalno sam imao otvorenu Bibliju u rukama. Osećao sam da se snaga krije u toj knjizi, i da me ona može održati.« (Isto, p. 201)

Istrajao je u svom radu, sve dok vest o sudu nije bila objavljena u velikom delu nastanjenog sveta. Među Jevrejima, Turcima, Persijancima, Hindusima i mnogim drugim narodima i rasama on je širio Božju Reč na raznim jezicima i svuda objavljivao skoru Mesijinu vladavinu.

Tokom svog putovanja po Buhari ustanovio je da nauku o Gospodnjem skorom dolasku poznaju udaljeni i usamljeni stanovnici. Arapi u Jemenu, kaže on, »imaju u posedu knjigu koja se zove Seera, i koja spominje drugi Hristov dolazak i Njegovu vladavinu u slavi; oni očekuju da će se veliki događaji zbiti 1840. godine.« (*Journal of the Rev. Joseph Wolf*, p. 377) »U Jemenu... proveo sam šest dana s Rihavovim sinovima. Oni ne piju vina, ne sade vinograde, ne seju seme, žive pod šatorima i sećaju se starog dobrog Jonadava, sina Rihavovog; u njihovom društvu pronašao sam sinove Izrailjeve iz Danovog plemena... koji očekuju, zajedno sa Rihavovim sinovima, skori dolazak Mesije na nebeskim oblacima.« (Isto, p. 389)

Slično verovanje, prema jednom drugom misionaru, postoji u zemlji Tatara. Tatarski sveštenik upitao je misionara kada će Hristos doći po drugi put. Kada je misionar odgovorio da o tome ništa ne zna, sveštenik je izgledao veoma iznenađen takvim neznanjem nekoga koji tvrdi da ljude upoznaje s Biblijom, i izrekao svoje verovanje, utemeljeno na proročanstvima, da će Hristos doći oko 1844. godine.

Propovedanje vesti o Hristovom drugom dolasku u Engleskoj počelo je već 1826. godine. Pokret ovde nije dobio tako određene oblike kao u Americi, tačno vreme Hristovog dolaska nije tako jednoglasno propovedano, ali velika istina o Hristovom skorom dolasku u sili i slavi bila je intenzivno propovedana i to ne samo među disidentima i nonkomformistima. Moran Brok, jedan engleski pisac, tvrdi da je oko sedam stotina propovednika Anglikanske crkve bilo uključeno u propovedanje »ovog Jevanđelja o carstvu«. I poruka, koja je ukazivala na 1844. godinu kao vreme Gospodnjeg dolaska, bila je objavljivana i u Engleskoj. Mileritske publikacije, štampane u Sjedinjenim Državama, širene su na sve strane. Knjige i časopisi preštampavani su u Engleskoj. Godine 1842, Robert Vinter, Englez po rođenju, koji je vest o skorom Hristovom dolasku prihvatio u Americi, vratio se u svoju rodnu zemlju da oglasi Gospodnji dolazak. Mnogi su se u ovom radu ujedinili s njim, i vest o sudu bila je objavljena u raznim delovima Engleske.

U Južnoj Americi, usred divljaštva i verske zatucanosti, Manuel de Lakunca, španski jezuita, našao je načina da se približi Bibliji i otkrije istinu o Hristovom skorom dolasku. Pokrenut da objavi opomenu, a želeći da izbegne rimsku cenzuru, objavio je svoje poglede pod pseudonimom »Rabi Ben-Ezra«, predstavljajući sebe kao obraćenog Jevrejina. Lakunca je živeo u osamnaestom stoleću, ali je tek 1825. godine njegova knjiga, koja je nekako doprla do Londona, bila prevedena na engleski jezik. Njeno izdavanje poslužilo je da ojača interesovanje za drugi Hristov dolazak, koje je već postojalo u Engleskoj.

Ovu doktrinu još u osamnaestom veku propovedao je Bengel, propovednik Evangeličke crkve i ugledni biblijski teolog i kritičar. Zaokružujući svoje obrazovanje, Bengel se posvetio »proučavanju teologije, kojoj je njegov ozbiljni i duboko religiozni duh, ojačan i ranim vaspitanjem i disciplinom, prirodno naginjao. Kao i ostali mladi ljudi ozbiljnog karaktera pre i posle njega, morao je da se bori sa sumnjama i teškoćama verske prirode, i sam se sa dubokim, osećanjima priseća »mnogih strela koje su probadale njegovo jadno srce, i doprinosile da teško podnosi svoju mladost«. Kada je postao član konzistorije u Virtembergu, zastupao je ideju verske slobode. »Dok je isticao prava i prednosti Crkve, bio je i branilac svake razumne slobode koja bi bila garantovana onima koji su se osećali vezani zahtevima svoje savesti da istupe iz njenog zajedništva.« (*Encyclopaedia Britannica*, 9th ed. art »Bengel«) Pozitivne posledice ove politike i sada se osećaju u njegovoj rodnoj provinciji.

Dok je pripremao propoved prema tekstu iz Otkrivenja 21. poglavlje za adventnu nedelju, videlo o drugom Hristovom dolasku obasjalo je njegov um. Proročanstva iz Otkrivenja postala su mu jasna kao nikada do tada. Obuzet svešću o veličanstvenom značenju i neograničenoj slavi prizora koje prorok opisuje, bio je prinuđen da neko vreme prestane da razmišlja o njima. Međutim, kada je izašao na propovedaonicu, oni su mu se ponovo pojavili pred očima, u svoj svojoj živopisnosti i snazi. Od toga vremena potpuno se posvetio proučavanju proročanstava, posebno onih iz Otkrivenja, i uskoro je stekao uverenje da ona svedoče o blizini Hristovog dolaska. Vremenski okvir u koji je stavio drugi dolazak razlikovao se samo za nekoliko godina od onoga koji je kasnije prihvatio Miler.

Bengelovi spisi proširili su se po svim hrišćanskim zemljama. Njegova gledišta bila su skoro opšte prihvaćena u njegovoj državi, u Virtembergu, a delimično i u drugim delovima Nemačke. Pokret je nastavio da se širi i posle njegove smrti, pa se vest o drugom dolasku istovremeno propovedala u Nemačkoj i u drugim zemljama u kojima je zaokupljala pažnju ljudi. U ranijim vremenima neki vernici preselili su se u Rusiju u kojoj su obrazovali svoje naseobine, pa se verovanje u skori Hristov dolazak sve do sada održalo u nemačkim evangeličkim crkvama u toj zemlji.

Svetlost je zasijala i u Francuskoj i Švajcarskoj. U Ženevi, u kojoj su Farel i Kalvin širili istine koje je zastupala reformacija, Luj Gosen počeo je da propoveda vest o drugom Hristovom dolasku. Dok je još bio u školi, Gosen se suočio s duhom racionalizma koji je prožimao Evropu tokom poslednjeg dela osamnaestog stoleća i prvih godina devetnaestog; i zato kada je započeo propovedničku službu ne samo da nije znao za pravu veru, već je bio sklon skepticizmu. Međutim, još od mladosti, Gosena je posebno privlačilo proučavanje proročanstava. Pošto je pročitao Rolinsovu »Istoriju staroga veka«, njegovu pažnju privuklo je drugo poglavlje Knjige proroka Danila. Bio je zadivljen izuzetnom tačnošću kojom se ispunilo ovo proročanstvo, što se moglo videti iz zapisa ovog istoričara. Bio je to dokaz nadahnutosti Biblije koji mu je poslužio kao sidro usred opasnosti kasnijih godina. Racionalistička učenja nisu ga više privlačila, pa je proučavajući Pismo i tražeći jasnija saznanja, posle nekog vremena stekao pravu veru.

Nastavljajući da proučava proročanstva, došao je do uverenja da je Gospodnji dolazak pred vratima. Zadivljen svečanošću i važnošću te velike istine, poželeo je da je objavi drugim ljudima, međutim, sveopšte verovanje da su Danilova proročanstva tajanstvena i nerazumljiva, predstavljalo je snažnu prepreku na tom putu. Konačno je odlučio, kao Farel pre njega dok je propovedao Jevanđelje u Ženevi, da počne da radi sa decom, nadajući se da će preko njih zainteresovati i roditelje.

Govoreći o nameri koju je želeo da ostvari tim poduhvatom, rekao je: »Da se razumemo, ne zato što sam smatrao da je ta istina manje važna, već upravo zato što sam je visoko cenio, želeo sam da je objavim u tom lako razumljivom obliku, da se prvo obratim deci. Želeo sam da me ljudi čuju, a plašio sam se da me neće čuti ukoliko se budem prvo obratio odraslima!« »Odlučio sam da prvo izađem pred najmlađe. Okupio sam decu oko sebe. Ukoliko se grupa bude povećavala, ukoliko se bude videlo da deca slušaju, da su zadovoljna, zainteresovana, da razumeju temu i da su u stanju da je objasne, bio sam siguran da ću uskoro obrazovati i drugu grupu, i da će i odrasli, sa svoje strane, uvideti da se isplati sedeti i proučavati. Kada to budem postigao, bitka će biti dobijena.« (L. Gaussen, *Daniel the Prophet*, vol. 2, Preface)

Napor je bio uspešan. Kada se obraćao deci, odrasli su dolazili da slušaju. Galerije u njegovoj crkvi bile su prepune pažljivih slušalaca. Među njima je bilo i vrlo uglednih i poznatih ljudi, ali i stranaca koji su dolazili da posete Ženevu, i tako je poruka stigla i u druge krajeve.

Ohrabren ovim uspehom, Gosen je objavio svoja predavanja, nadajući se da će u crkvama na francuskom govornom području ohrabriti vernike da proučavaju proročke knjige. Govorio je: »Objaviti pouke upućene deci znači kazati odraslima, koji često zanemaruju takve knjige pod lažnim izgovorom da su nerazumljive: 'Kako bi mogle biti nerazumljive kada ih vaša deca razumeju?'« Zatim je dodao: »Imam veliku želju, ukoliko mi to bude omogućeno, da pripadnicima našega stada omilim upoznavanje s proročanstvima.« »Zaista, nijedno drugo proučavanje ne može bolje zadovoljiti potrebe našega vremena.« »Upravo se na taj način moramo pripremiti za nevolje koje nas očekuju, da stražimo i očekujemo Isusa Hrista!«

Iako je spadao među najistaknutije i najomiljenije govornike na francuskom jeziku, Gosen je posle nekog vremena bio udaljen iz propovedničke službe, a njegova najveća greška bila je u tome što se, dok je poučavao mlade, umesto crkvenim katehizisom, dosadnim i racionalističkim priručnikom, skoro potpuno lišenim poznanja stvarne vere, služio Biblijom. Kasnije je postao nastavnik u teološkoj školi, ali nedeljom je nastavljao da deluje kao katiheta, obraćajući se deci i upoznavajući ih s Biblijom. Njegova dela o proročanstvima budila su veliko interesovanje. Sa profesorske govornice, putem štampe i preko svog omiljenog zanimanja da bude učitelj deci, mnogo godina širio je izuzetan uticaj i bio sredstvo preko koga je pažnja mnogih usmerena na proročanstva koja su svedočila da je Gospodnji dolazak pred vratima.

Vest o Hristovom drugom dolasku probudila je u Skandinaviji široko interesovanje. Mnogi su bili pozvani da se otresu svoje bezbrižne ravnodušnosti, da priznaju i odbace svoje grehe, da zatraže oproštenje u ime Gospoda Isusa. Međutim, sveštenstvo državne Crkve usprotivilo se ovom pokretu i pod njihovim uticajem neki od onih koji su propovedali vest bili su bačeni u tamnicu. Na mnogim mestima na kojima su propovednici Gospodnjeg skorog dolaska bili na taj način ućutkani, Bog je odlučio da svoju vest objavi na neobičan način - preko male dece. Pošto su bila maloletna, državni zakon nije mogao da ih ograničava, pa su nesmetano mogla da govore glasno.

Pokret se uglavnom širio među pripadnicima nižih slojeva, pa su se u skromnim radničkim stanovima ljudi okupljali da čuju glas opomene. I deca - propovednici najvećim delom pripadala su porodicama koje su živele u skromnim kolibama. Neka od njih nisu bila starija od šest do osam godina, i dok su svojim životom svedočila da vole Spasitelja i da se trude da žive u skladu sa Božjim svetim zahtevima, obično se inteligencijom i sposobnostima nisu izdizala iznad ostale dece svojih godina. Međutim, kada bi se našla pred ljudima, bilo je očigledno da se nalaze pod uticajem sile koja nadmašuje njihove prirodne sposobnosti. Menjao se zvuk i način njihovog govora i ponašanja, i sa nekom svečanom silom objavljivala su vest o sudu, služeći se upravo rečima iz Pisma: »Bojte se Boga i podajte Mu slavu, jer dođe čas suda Njegova!« Ukoravala su greh ljudi, nisu osuđivala samo nemoral i zločin, već i svetovnost i otpad, pozivajući svoje slušaoce da požure i da izbegnu gnev koji dolazi.

Ljudi su ih slušali uzdrhtalih srca. Božji Duh im se obraćao i osvedočavao njihov um. Mnogi su bili pokrenuti da proučavaju Pismo s novim i dubljim interesom; neumereni i nemoralni su se popravljali, drugi su odbacivali svoje nepoštene navike, a promene su bile tako očigledne da su čak i propovednici državne Crkve bili prisiljeni da priznaju da Božja ruka vodi ovaj pokret.

Božja volja je bila da vest o Spasiteljevom dolasku bude objavljena u skandinavskim zemljama, a kada je glas Njegovih slugu bio ućutkan, izlio je svoga Duha na decu da bi delo bilo završeno. Kada se Isus približavao Jerusalimu praćen radosnim mnoštvom, koje Ga je pobedonosnim poklicima i podignutim palmovim grančicama proglašavalo za Davidovog sina, zavidljivi fariseji su Ga pozivali da ih ućutka, ali Isus je odgovorio da se onim što se događa ispunjava proročanstvo i da bi kamenje progovorilo ako bi utišao ljude. Narod, zaplašen pretnjama sveštenika i glavara, čim je prošao kroz jerusalimska vrata prestao je da radosno uzdiže Isusa, ali su deca u predvorju Hrama prihvatila pesmu i, mašući palmovima grančicama, uzvikivala: »Osana Sinu Davidovu!« (Matej 21,8-16) Kada su fariseji, duboko razočarani time, kazali Isusu: »Čuješ li šta govore za Tebe?« On im je odgovorio: »Da! zar niste nikada čitali: iz usta male dece i onih koja sisaju načinio si sebi hvalu!« Kao što je preko dece delovao u vreme Hristovog prvog dolaska, tako je delovao i sada objavljujući preko njih vest o Njegovom drugom dolasku. Božja Reč bila je ispunjena - vest o Spasiteljevom dolasku objavljena je svim narodima, jezicima i plemenima.

Vilijamu Mileru i njegovim saradnicima bila je poverena dužnost da vest opomene objave u Americi. Ta zemlja postala je središte velikog pokreta čekalaca drugog Hristovog dolaska. Upravo se tu najočiglednije ispunilo propočanstvo iz prve anđeoske poruke. Spisi Vilijama Milera i njegovih saradnika odnošeni su u daleke zemlje. Gde god su misionari u svetu obavljali svoje delo, objavljivana je i radosna vest o Hristovom skorom dolasku. Blizu i daleko širila se poruka večnog Jevanđelja: »Bojte se Boga i podajte Mu slavu, jer dođe čas suda NJegova!«

Svedočenje proročanstva koje je naizgled ukazivalo da će Hristos doći u jesen 1844. godine duboko se urezalo u misli ljudi. Poruka je prelazila iz države u državu, i na sve strane budila široko rasprostranjeno interesovanje. Mnogi su bili duboko uvereni da su dokazi u prilog proročkim razdobljima pravilni, i zapostavljajući svoje pravo na nezavisno mišljenje, radosno su primali istinu. Neki propovednici su menjali svoja uskogruda shvatanja i osećanja, napuštali svoja plaćena radna mesta i svoje crkve, i ujedinjavali se u objavljivanju Hristovog dolaska. Ali, bilo je, ipak, srazmerno malo propovednika koji su prihvatali ovu vest; pa je najvećim delom bila prepuštena skromnim vernicima. Farmeri su ostavljali svoja polja, zanatlije svoje alate, trgovci svoje tezge, službenici svoje položaje, a broj radnika ipak je i dalje bio mali u poređenju sa delom koje je trebalo obaviti. Stanje u koje je zapala bezbožna Crkva i svet ogrezao u bezakonju tištalo je duše pravih stražara, i oni su dobrovoljno trpeli napore, odricanja, i patnje samo da bi mogli da pozivaju ljude na pokajanje i spasenje. Iako mu se sotona protivio, delo je uporno išlo napred, a mnoge hiljade prihvatile su istinu o skorom Hristovom drugom dolasku.

Na sve strane moglo se čuti ozbiljno svedočanstvo, koje je opominjalo grešnike, svetovne ljude i vernike crkava, da izbegne gnev koji dolazi. Propovednici su kao nekada Jovan Krstitelj, Hristov preteča, stavljali sekiru kod korena drvetu i pozivali sve ljude da donesu rodove pokajanja. Njihovi potresni pozivi su bili u izrazitoj suprotnosti sa uveravanjima u mir i sigurnost koja su se čula sa službenih propovedaonica, i gdegod je bila objavljivana, vest je pokretala ljude. Jednostavno, neposredno svedočanstvo Pisma, praćeno silom Svetoga Duha, bilo je toliko uverljivo da su mu se samo retki mogli potpuno odupreti. Hrišćani samo po imenu bili su pokretani iz svoje lažne sigurnosti. Uviđali su svoj otpad od istine, svoju svetovnost i neverstvo, svoju oholost i sebičnost. Ljubav koja je tako dugo bila usmerena prema zemaljskim dobrima, sada se okretala prema Nebu. Božji Duh se spuštao na njih, i omekšala i ponizna srca pridruživali su se uzviku: »Bojte se Boga i podajte Mu slavu, jer dođe čas suda NJegova!«

Grešnici su sa suzama pitali: »Šta da činim da se spasem?« Ljudi čiji je život bio obeležen nepoštenjem, želeli su da nadoknade sve što su oteli. Svi koji su našli mir u Hristu, čeznuli su da sa drugima podele blagoslove. Roditeljska srca okrenula su se deci, a dečja roditeljima. Prepreke izgrađene od oholosti i otuđenosti bile su porušene. Čula su se mnoga iskrena priznanja, a članovi domaćinstva trudili su se oko spasenja svojih najbližih i najdražih. Često su se upućivale reči ozbiljnog posredovanja u molitvama. Na sve strane videle su se duše kako se u dubokoj zabrinutosti bore sa Bogom. Mnogi su se rvali cele noći u molitvi da im gresi budu oprošteni ili da se obrati neko od njihovih suseda ili rođaka.

Ljudi iz svih društvenih slojeva hrlili su na predavanja čekalaca Hristovog dolaska. Bogati i siromašni, priznati i nepoznati, svi su, iz različitih razloga, bili željni da sami čuju učenje o drugom dolasku. Gospod je suzbijao duh protivljenja, dok su Njegove sluge objašnjavale razloge svoje vere. Ponekad je oruđe bilo slabo, ali je Božji Duh davao snagu svojoj istini. Na skupovima je mogla da se oseti prisutnost svetih anđela i mnogi su svakoga dana pristupali

vernicima. Kada su bili ponavljani dokazi o Hristovom skorom dolasku, nepregledno mnoštvo slušalo je bez daha i bez reči te svečane izjave. Izgledalo je kao da se Nebo i Zemlja približavaju. Mladi, stari i ljudi srednjeg doba osećali su Božju silu. Ljudi su odlazili svojim kućama sa hvalom na usnama, a radosne pesme odjekivale su mirnim noćnim vazduhom. Niko od onih koji su posećivali te sastanke nikada neće zaboraviti ove toliko značajne prizore.

Objavljivanje određenog vremena Hristovog dolaska pokrenulo je veliko protivljenje svih društvenih slojeva, od propovednika na propovedaonici do najokorelijeg grešnika koji je izazivao Nebo. Kao da su se ispunjavale reči proročanstva: »Ali ovo znajte najpre da će u poslednje dane doći rugači koji će živeti po svojim željama i govoriti: gde je obećanje dolaska njegova? Jer, otkako oci pomreše, sve stoji tako od početka stvaranja!« (2. Petrova 3,3.4) Mnogi koji su govorili da vole Spasitelja, izjavljivali su da nemaju ništa protiv nauke o drugom dolasku, već da se samo protive određivanju tačnog vremena dolaska. Međutim, Božje svevideće oko pratilo je šta se zbiva u njihovim srcima. Oni nisu želeli da slušaju da će Hristos ponovo doći da pravedno sudi svetu. Oni su bili neverne sluge, njihovo delo nije moglo da podnese Boga koji ispituje srca, pa su se plašili da se sretnu sa svojim Gospodarom. Kao Jevreji u vreme Hristovog prvog dolaska, nisu bili spremni da dočekaju Isusa. Nisu samo odbijali da saslušaju jasne dokaze iz Biblije, već su se rugali svima koji su čekali Gospoda. Sotona je likovao zajedno sa svojim demonima i Hristu i Njegovim anđelima u lice dobacivao tvrdnje da narod koji se smatra Njegovim ima tako malo ljubavi prema Njemu i da ne želi Njegov dolazak.

»A o danu tome i času niko ne zna«, bio je dokaz kojim se služila većina onih koji su odbacivali veru u drugi dolazak. Biblijski tekst zaista glasi: »A o danu tome i o času niko ne zna, ni anđeli nebeski, do Otac Moj sam!« (Matej 24,36) Oni koji su očekivali Gospoda davali su jasno i skladno objašnjenje ovog teksta i dokazivali da ga njihovi protivnici zloupotrebljavaju. Sam Hristos izgovorio je ove reči u nezaboravnom razgovoru sa svojim učenicima na Maslinskoj gori, pošto je poslednji put izašao iz Hrama. Učenici su mu postavili pitanje: »Kakav je znak tvoga dolaska i posletka veka?« Isus im je objavio znake, i onda dodao: »Tako i vi, kada vidite sve ovo, znajte da je blizu kod vrata!« (Matej 24,33) Jedna Isusova izjava ne može biti tako upotrebljena da se njome pobija druga. Iako niko ne zna *dan* ni *čas* Njegovog dolaska, ipak naučeni smo i od nas se traži da prepoznamo njegovu blizinu! Posle svega, rečeno nam je da će svesno odbacivanje opomene, odbijanje da saznamo kada će Njegov dolazak biti pred vratima, imati isto sudbonosno značenje za nas kao što je za one koji su živeli u Nojevo doba bilo odbijanje da saznaju vreme Potopa. Isusova priča u istom poglavlju, koja upoređuje vernog i nevernog slugu, i koja osuđuje onoga koji je rekao u svom srcu: »Neće moj gospodar još zadugo doći«, pokazuje u kakvoj svetlosti će Isus gledati i nagraditi one koje zatekne da straže i govore o Njegovom dolasku i one koji Ga odbacuju. Jasno kaže: »Stražite dakle... blago tome sluzi kojega došavši gospodar njegov nađe da izvršuje tako!« (Matej 24,42.46) »Ako li ne uzastražiš, doći ću na tebe kao lupež, i nećeš čuti u koji ću čas doći na tebe!« (Otkrivenje 3,3)

Pavle govori o grupi koju će Gospodnji dolazak iznenaditi. »Jer i sami znate jamačno da će dan Gospodnji doći kao lupež po noći. Jer kada reknu: mir je i nemamo se čega bojati, onda će iznenada napasti na njih pogibao... i neće uteći.« Međutim, radi onih koji su poslušali Spasiteljevo upozorenje dodaje: »Ali, vi braćo niste u tami da vas dan kao lupež zastane. Jer vi ste svi sinovi videla i sinovi dana: nismo noći ni tame.« (1. Solunjanima 5,2-5)

Na taj način je pokazano da Biblija ne daje nikakvu dozvolu ljudima da ostanu u neznanju o blizini Hristovog dolaska. Međutim, oni koji su tražili samo izgovor da bi odbacili istinu, zatvorili su svoje uši da ne čuju njeno objašnjenje, pa su reči: »A o danu tome i času niko ne zna«, nastavili da ponavljaju ili kao drski rugači ili čak i kao takozvani Hristovi propovednici. Kada su ljudi bili pokrenuti, kada su počeli da se raspituju za put spasenja, verski učitelji su stali između njih i istine, pokušavajući da smire njihov strah lažnim tumačenjima Božje Reči. Neverni stražari priključili su se delu velikog varalice i vikali: Mir, mir, iako Gospod nije govorio o miru. Kao i fariseji iz Hristovog vremena, mnogi koji sami odbijaju da uđu u carstvo nebesko, ometaju one koji bi hteli da uđu. Krv tih duša biće zatražena iz njihove ruke.

Najskromniji i najodaniji u crkvama obično su prvi prihvatali poruku. Oni koji su sami proučavali Bibliju nisu mogli da ne vide nebiblijski karakter široko prihvaćenih gledišta o proročanstvima; i gde god ljudi nisu bili izloženi snažnom uticaju sveštenstva, gde god su želeli da sami istražuju Božju Reč, bilo je dovoljno uporediti nauku o drugom Hristovom dolasku s Pismom i tako dokazati njeno božansko poreklo.

Mnoge su progonila njihova neverna braća. Da bi zadržali svoj položaj u crkvi neki su pristali da ne govore o svojoj nadi, dok su drugi smatrali da im njihova odanost Bogu nalaže da ne sakrivaju istine koje su im poverene na čuvanje. Nisu bili retki ni oni koji su isključeni iz svojih crkava samo zato što su javno izrazili svoje verovanje u Hristov skori dolazak. Onima koji su trpeli nevolje zbog svoje vere bile su vrlo dragocene proročke reči: »Braća vaša, koja mrze na vas i izgone vas imena Mojega radi, govore: ‘Neka se pokaže slava Gospodnja!’ I pokazaće se na vašu radost, a oni će se posramiti.« (Isaija 66,5)

Božji anđeli s najdubljim zanimanjem pratili su rezultate objavljivanja opomene. Tamo gde su crkve jednoglasno odbijale vest, anđeli su se tužno odvraćali od njih. Međutim, bilo je mnogo i onih čiji odnos prema vesti o skorom Hristovom dolasku još nije bio stavljen na probu. Mnoge su prevarili muževi, žene, roditelji ili deca i naveli ih da poveruju da je greh čak i samo slušati “jeretičke” nauke koje šire oni koji čekaju Hristov dolazak. Anđelima je naređeno da verno straže nad takvim dušama, jer je nova svetlost s Božjeg prestola trebalo da obasja njihovu stazu.

Oni koji su prihvatili vest, s neizrecivom čežnjom očekivali su dolazak svoga Spasitelja. Vreme kada su mislili da će se sresti s Njim bilo je pred vratima. Približavali su se tom trenutku mirno i svečano. Održavali su radosnu zajednicu sa

Bogom, zajednicu koja je predstavljala zalog mira koji će u svetloj budućnosti uspostaviti s Njim. Nijedan od onih koji su osetili tu nadu i poverenje nikada neće zaboraviti te dragocene sate čekanja. Već je nekoliko sedmica pre toga vremena najveći deo svetovnih poslova bio ostavljen. Iskreni vernici su pažljivo ispitivali svaku svoju misao i osećanje svoga srca kao da se nalaze na samrtničkoj postelji i da će kroz nekoliko sati zatvoriti svoje oči za sve što je zemaljsko. Niko nije ni pokušao da načini neke posebne haljine za uznesenje, ali su svi osećali potrebu za unutrašnjim osvedočenjem da su spremni da dočekaju svoga Spasitelja; njihove bele haljine predstavljale su neporočnost njihove duše, karaktera koji je Hristovom posredničkom krvlju očišćen od greha. O, kada bi i sada među onima koji se nazivaju Božjim narodom vladao isti duh samoispitivanja srca, ista iskrena, odlučna vera! Da je Božji narod nastavio da tako ponizno dolazi pred Boga i iznosi svoje molitve pred presto milosti, stekao bi mnogo bogatija iskustva od onih koja sada ima. Premalo je molitvi, premalo osvedočenosti u svoje grešno stanje, a nedostatak žive vere mnoge ostavlja bez blagodati koju nam je naš Otkupitelj tako bogato stavio na raspolaganje.

Bog je želeo da ispita svoj narod. Njegova ruka pokrila je grešku u izračunavanju proročkih razdoblja. Čekaoci Hristovog dolaska nisu otkrili grešku, a nisu je otkrili ni najučeniji među njihovim protivnicima. Jedan od njih je rekao: »Vaše izračunavanje proročkih razdoblja je pravilno. Neki veliki događaj stvarno će se dogoditi, ali ne onaj koji najavljuje gospodin Miler; nastupiće obraćenje celoga sveta, a ne i drugi Hristov dolazak.«

Očekivano vreme je prošlo, a Hristos se nije pojavio da izbavi svoj narod. Oni koji su u iskrenoj veri i dubokoj ljubavi očekivali svoga Spasitelja, doživeli su gorko razočaranje. Ipak, Božja namera je bila ispunjena, On je sam ispitao srce onih koji su tvrdili da čekaju Njegov dolazak. Među takvima bilo je mnogo onih koji nisu imali nikakve uzvišene pobude, već su bili pokrenuti jedino strahom. Njihovo pristajanje uz veru nije promenilo ni njihovo srce, ni njihov život. Kada se očekivani događaj nije zbio, ovi ljudi izjavili su da uopšte nisu razočarani, jer nikada nisu ni verovali da će Hristos stvarno doći. Oni su se među prvima priključili onima koji su se rugali razočaranju iskrenih vernika.

Međutim, Isus i sva nebeska vojska s ljubavlju i saosećanjem pratili su okušane i verne, ali razočarane Hristove sledbenike. Da je tada zavesa koja odvaja nevidljivi od vidljivog sveta, bila povučena ustranu mogli bi se videti anđeli kako stoje pored tih istrajnih duša i štite ih od sotoninih strela.

21. поглавље

ОДБАЧЕНА ОПОМЕНА

Vilijam Miler i njegovi saradnici, propovedajući nauku o Hristovom drugom dolasku, imali su samo jedan cilj - da pokrenu ljude da se pripreme za sud. Trudili su se da u srcima formalnih hrišćana razbude istinsku nadu Crkve, da im ukažu na potrebu da steknu dublje hrišćansko iskustvo, da i neobraćene pokrenu da shvate svoju dužnost da se smesta pokaju i obrate Bogu. »Nisu ni pokušavali da ljude privuku kakvoj sekti ili verskoj grupi. Zato su delovali među pripadnicima svih grupacija i sekti, ne mešajući se u njihovu organizaciju ili red.«

»U celokupnom svom radu« - kaže sam Miler, »nikada nisam poželeo, niti samo pomislio, da osnujem neku posebnu grupu mimo postojećih crkava, ili da nekoj ukažem prednost na štetu druge. Želeo sam da budem na korist svima. Smatrajući da će se svi hrišćani radovati nadi u Hristov dolazak, i da oni koji nisu delili moje mišljenje neće zato manje voleti one koji su prihvatili ovu nauku, nisam ni pomišljao da će se ikada pojaviti potreba za odvojenim okupljanjem. Jedini moj cilj bio je da se duše obrate Bogu, da svet bude obavešten o sudu koji dolazi, i da moji sugrađani učine sve da svoja srca pripreme da bi se u miru mogli sresti sa svojim Gospodom. Većina onih koji su se obratili mojim radom pristupila je već postojećim crkvama.« (Bliss, p. 328)

Pošto je izgledalo da svojim radom utvrđuje Crkve, one su ga neko vreme blagonaklono posmatrale. Međutim, kada su propovednici i verske starešine odlučili da ustanu protiv nauke o drugom Hristovom dolasku i poželeli da suzbiju svako dalje bavljenje tom tematikom, ne samo da su govorili protiv njega s propovedaonica, već su svojim vernicima uskratili i pravo da prisustvuju propovedima o drugom dolasku ili da čak samo govore o toj nadi na sastancima u svojoj crkvi. Tako su se vernici našli u teškom položaju, ostali su zbunjeni. Voleli su svoje crkve i nisu želeli da se od njih odvajaju; ali kada su ustanovili da u njima potiskuju svedočanstvo Božje Reči, da im se uskraćuje pravo da istražuju proročanstva, osetili su da im vernost Bogu zabranjuje da se pokore. One koji su pokušavali da ućutkaju svedočanstvo Božje Reči više nisu mogli da smatraju delom Hristove crkve, »stubom i tvrđom istine«. Uverili su se da imaju opravdan razlog da se odvoje od svojih dotadašnjih Crkava. U leto 1844. godine oko pedeset hiljada vernika napustilo je svoje Crkve.

U to vreme, u većini Crkava u Sjedinjenim Američkim Državama mogla je da se zapazi izrazita promena. Već godinama, polako ali uporno, one su se sve više prilagođavale svetovnim navikama i običajima, i u skladu sa tim nastupilo je i opadanje stvarnog duhovnog života. Međutim, te godine, u skoro svim Crkvama u zemlji pokazali su se znaci iznenadnog, ali izrazitog duhovnog opadanja. Iako niko nije mogao da pronađe razlog tome, sama činjenica bila je široko zapažena i o tome se raspravljalo i u štampi i sa propovedaonica.

Na sastanku propovednika u Filadelfiji, gospodin Barns, pisac poznatog biblijskog komentara i pastor jedne od vodećih crkava u gradu, »izjavio je da radi kao propovednik već dvadeset godina i da nikada, sve do poslednje Gospodnje večere, nije obavio taj obred ne primajući u Crkvu veći ili manji broj novih vernika. Međutim, sada više nema

buđenja, nema obraćenja, nema nikakvog vidljivog rastenja vernika u blagodati, i niko ne dolazi u njegovu kancelariju da razgovara o spasenju svoje duše. Povećanje poslova i blistavi izgledi u trgovini i proizvodnji kao da su izazvali i sve veće posvetovljenje vernika. Tako je to u svim Crkvama«. (*Congregational Journal*, 23. maj, 1844. godine)

Meseca februara iste godine, profesor Fini iz koledža u Oberlinu dao je sledeću izjavu: »Već dugo nam je poznata činjenica da su, uopšteno govoreći, protestantske Crkve u našoj zemlji ravnodušne ili neprijateljski raspoložene prema skoro svim moralnim reformama u našem vremenu. Ima i delimičnih izuzetaka, ali oni nisu dovoljni da bi se promenilo opšte činjenično stanje. Može se navesti i druga potvrđena činjenica: skoro sveopšta nespremnost da se naše Crkve obnove i probude iz sna. Duhovna ravnodušnost prožima skoro sve, i zastrašujuće je duboka, što potvrđuje i verska štampa po celoj zemlji... U velikoj meri, vernici Crkve postali su poklonici mode – pridružuju se nevernicima na zabavnim prijemima, na plesovima, na proslavama, i tako dalje... Međutim, ne treba da previše govorimo o ovoj bolnoj temi. Dovoljni su dokazi koji se gomilaju i koji nas preplavljuju, da pokažemo da Crkve uglavnom postaju žalosno izopačene. Otišle su vrlo daleko od Gospoda, a i On se povukao iz njih.«

Pisac članka u časopisu Verski teleskop (*Religious Telescope*) svedoči: »Nikada do sada nismo bili svedoci tako opšteg opadanja religioznosti kao što je sada slučaj. Zaista, Crkve bi se morale probuditi i potražiti uzroke ove nevolje; jer svaki koji voli Sion treba da takvo stanje smatra nevoljom. Kada se podsetimo kako su retki i vremenski udaljeni slučajevi istinskog obraćenja, kako su neuporedivo bezobzirni i tvrdovrati grešnici, skoro da nehotice uzvikujemo: 'Zar je Gospod zaboravio da bude milostiv? Ili, zar su se već zatvorila vrata milosti?'«

Ovakvo stanje svoj pravi uzrok uvek je imalo u samoj Crkvi. Duhovna tama koja je obuzela narode, Crkve i pojedince, ne može se pripisati samovoljnom božanskom uskraćivanju blagodati, već ljudskom zanemarivanju ili odbacivanju božanskog videla. Izraziti primer istinitosti ovog tvrđenja predstavljaju zbivanja u krilu jevrejskog naroda u Isusovo vreme. Svojom odanošću svetu, svojim zaboravljanjem Boga i Njegove Reči, doprineli su da im um potamni, a srca postanu telesna i senzualna. Zato nisu mogli da shvate da je Mesija došao, pa su u svojoj oholosti i svom neverovanju odbacili Otkupitelja. Međutim, Bog ni tada jevrejskom narodu nije uskratio ni poznavanje blagoslova spasenja ni učestvovanje u njima. Međutim, oni koji su odbacili istinu izgubili su svaku želju za tim darom Neba. Oni su stvarali »od mraka svetlost, a od svetlosti mrak« sve dok svetlost koja je bila u njima nije postala tama, a koliko je samo velika bila ta tama!

Potpuno je u skladu sa sotoninim namerama da ljudi zadrže spoljašnji oblik religije, a da odbace pravi duh životodavne pobožnosti. Jevreji su, pošto su odbacili Jevanđelje, nastavili da revnosno obavljaju svoje prastare obrede, da strogo čuvaju svoju nacionalnu isključivost, iako su morali da priznaju da se Božja prisutnost više ne oseća u njihovoj sredini. Danilovo proročanstvo je tako izričito objavljivalo vreme Mesijinog dolaska i tako tačno proricalo Njegovu smrt da su rabini počeli da odvraćaju ljude od njegovog proučavanja, dok konačno nisu izrekli i prokletstvo nad svima koji bi pokušali da izračunaju najavljeno vreme. U svojoj zaslepljenosti i nepokajanju, izrailjski narod proživljavao je stoleća koja su se od tada nizala, ravnodušan prema milostivoj ponudi spasenja, ne obraćajući pažnju na blagoslove Jevanđelja, na svečanu i zastrašujuću opomenu koja ga je upozoravala na opasnost koju donosi odbacivanje svetlosti s Neba.

Svuda gde postoji isti uzrok pojaviće se i iste posledice. Onaj koji namerno guši svoju svest o dužnosti zato što se suproti njegovim sklonostima, konačno će izgubiti sposobnost da razlikuje istinu od zablude. Sposobnost shvatanja će potamneti, savest otupeti, srce otvrdnuti i duša će se odvojiti od Boga. Kada se poruka božanske istine odbacuje ili omalovažava, Crkvu počinje da obavija tama, vera i ljubav se hlade, a otuđenje i razdor pojavljuju. Vernici usredsređuju svoje interese i energiju na svetovne poduhvate, a grešnici postaju tvrdovrati u svom nepokajanju.

Poruka prvog anđela iz 14. poglavlja Otkrivenja najavljujući čas Božjeg suda i pozivajući ljude da se boje Boga i da Mu služe, ima cilj da one koji su se izjasnili kao pripadnici Božjeg naroda odvoji od pokvarenog uticaja sveta i da ih pokrene da uvide da se nalaze u stanju svetovnosti i otpadništva. Bog je u toj poruci uputio opomenu Crkvi, i ona bi, da je bila prihvaćena, uklonila zla koja su je odvajala od Njega. Da su vernici prihvatili poruku sa Neba, da su ponizili svoje srce pred Gospodom, da su iskreno poželeli da se pripreme da opstanu u Njegovoj prisutnosti, Božji Duh i Božja sila bi se pokazali među njima. Crkva bi ponovo dostigla blagosloveno stanje jedinstva, vere i ljubavi koje je vladalo u apostolsko doba, kada su vernici bili »jednoga srca i jedne duše«, kada su »govorili Reč Božju sa slobodom«, kada je Gospod »svakoga dana umnožavao društvo onih koji se spasavahu«. (Dela 4,32.31; 2,47)

Da su oni koji su se izjasnili kao pripadnici Božjeg naroda prihvatili svetlost koja ih je obasjala iz Njegove Reči, dostigli bi jedinstvo za koje se Hristos molio, jedinstvo koje je apostol opisao kao »jedinstvo duha u svezi mira«. »Jedno telo, jedan duh, kao što ste i pozvani u jednom nadu zvanja svojega; jedan Gospod, jedna vera, jedno krštenje«, zaključio je on (Efescima 4,3-5).

Takve blagoslovene rezultate doživeli su oni koji su prihvatili poruku o drugom dolasku. Oni su dolazili iz različitih Crkava, ali su oborili ograde kojima su verske zajednice pokušale da ih razdvoje, razbili su u atome njihova protivrečna verovanja, odbacili nebiblijsku nadu u zemaljsko hiljadugodišnje carstvo, ispravili svoja pogrešna gledišta o drugom Hristovom dolasku, uklonili oholost i prilagođavanje svetu, popravili učinjena zla, sjedinili svoja srca vezama bratskog zajedništva, tako da je među njima zavladala ljubav i radost. Ako je ova nauka to mogla da učini za ono malo stado koje ju je prihvatilo, učinila bi to i za sve koji bi je prigrlili.

Međutim, u većini slučajeva Crkve nisu prihvatile opomenu. Njihovi propovednici, koji bi, kao stražari »u domu Izrailjevu«, među prvima morali da otkriju znake Isusovog dolaska, propustili su da saznaju istinu ili iz izjava proroka ili

na temelju znaka vremena. Kada svetovne nade i težnje ispunjavaju srce, hladi se ljubav prema Bogu i vera u Njegovu Reč, i tako, kada je nauka o drugom dolasku bila objavljena, probudila je samo njihove predrasude i ojačala njihovo neverovanje. Činjenica da su vest, u velikoj meri, propovedali obični vernici bila je isticana kao dokaz protiv nje. Kao i u stara vremena, jednostavno svedočanstvo Božje Reči bilo je dočekivano pitanjem: »Verova li Ga ko od knezova ili fariseja?« Uviđajući da će vrlo teško uspevati da pobiju dokaze do kojih se došlo izračunavanjem proročkih razdoblja, mnogi su govorili da ne treba proučavati proročanstva, jer su proročke knjige zapečaćene i da se zato ne mogu razumeti. Neograničeno verujući svojim pastirima, mnogi su odbijali da čuju opomenu, a drugi, iako osvedočeni u istinu, nisu se usuđivali da je priznaju iz straha da će biti »isključeni iz sinagoge«. Poruka koju je Bog poslao da bi okušao i očistio Crkvu jasno je ukazala koliko je onih koji su svoju ljubav poklonili svetu umesto Hristu. Veze koje su ih povezivale sa Zemljom bile su jače od onih koje su ih spajale s Nebom. Odlučili su da poslušaju glas svetovne mudrosti i da okrenu leđa vesti istine koja je ispitivala srce.

Odbijajući poruku prvog anđela, odbacili su i sredstvo koje im je Nebo ponudilo da bi se preporodili. Prezreli su milostivog vesnika koji bi mogao ukloniti zla koja su ih odvajala od Boga, i zato su sa još većom usrdnošću okrenuli da razviju prijateljstvo sa svetom. U tome su se krili razlozi zastrašujućeg stanja svetovnosti, otpadništva i duhovne smrti koje je zavladalo u američkim Crkvama 1844. godine.

U Otkrivenju u 14. poglavlju, prvog anđela sledi drugi koji objavljuje: »Pade, pade Vavilon grad veliki, jer otrovnim vinom bluda svojega napoji sve narode.« (Otkrivenje 14,8) Pojam »Vavilon« izveden je iz imena »Babel« i označava zbrku. Upotrebljen je u Pismu da označi različite oblike lažne ili otpale religije. U Otkrivenju, u 17. poglavlju, Vavilon je predstavljen kao žena – slika koja se upotrebljava u Bibliji kao simbol Crkve, tako da moralna žena predstavlja čistu Crkvu, a nemoralna otpalu Crkvu.

Posvećen i trajan karakter odnosa koji postoji između Hrista i Njegove Crkve, u Bibliji je predstavljen bračnom zajednicom. Gospod je svoj narod sjedinio sa sobom svečanim zavetom, kojim je obećao da će mu biti Bog, dok se narod zavetovao da će pripadati Njemu i samo Njemu. Bog je izjavio: »I zaručiću te sebi do veka, zaručiću te sebi pravdom i sudom i milošću i milosrđem.« (Osija 2,19) I ponovio: »Jer sam Ja muž vaš.« (Jeremija 3,14) Pavle se služi istom slikom u Novom zavetu i kaže: »Jer vas obrekoh mužu jednome da devojku čistu izvedem pred Hrista.« (2. Korinćanima 11,2)

Neverstvo Crkve Hristu, kada je svoje poverenje i svoju ljubav odvratila od Njega i dozvolila da ljubav prema onome što je na svetu osvoji njenu dušu, upoređeno je s kršenjem bračnog zaveta. Greh Izrailja izražen u njegovom udaljavanju od Gospoda predstavljen je istom slikom, dok je Božja uzvišena ljubav koju je narod na taj način prezreo, ovako dirljivo opisana: »Zakleh ti se i učinih veru s tobom, govori Gospod Gospod, i ti posta Moja.« »I beše vrlo lepa i prispe do carstva. I raziđe se glas o tebi po narodima radi lepote tvoje, jer beše savršena krasotom svojom, koju metnuh na te, govori Gospod Gospod... Ali se ti osloni na lepotu svoju i pokvari se s glasa svojega.« »Doista, kao što žena izneveri druga svojega, tako izneveriste Mene, dome Izrailjev, veli Gospod.« »Nego kao žena preljubočinica, koja mesto muža svojega prima druge.« (Jezekilj 16,8.13-15; Jeremija 3,20; Jezekilj 16,32)

U Novom zavetu, slične reči upućene su takozvanim hrišćanima kojima je više stalo do prijateljstva sa svetom nego do Božje naklonosti. Apostol Jakov kaže: »Preljubočinci i preljubočinice, ne znate li da je prijateljstvo ovoga sveta neprijateljstvo Bogu? Jer koji hoće svetu prijatelj da bude neprijatelj Božji postaje.« (Jakov 4,4)

Žena (Vavilon) iz 17. glave Otkrivenja opisana je kao »obučena u porfiru i skerlet i nakićena zlatom i kamenjem dragim i biserom i imaše čašu zlatnu u ruci svojoj punu mrzosti i poganštine bluda svojega; i na čelu njezinu napisano ime: tajna, Vavilon veliki, mati bludnicama«. Prorok kaže: »I videh ženu pijanu od krvi svetih i od krvi svedoka Isusovih.« Kasnije je dato objašnjenje da je Vavilon »grad veliki, koji imaše carstvo nad carevima zemaljskim«. (Otkrivenje 17,4-6.18) Rim je sila koja je tokom mnogih stoleća imala despotsku vlast nad hrišćanskim monarsima. Purpurna i skerletna boja, zlato, dragoceno kamenje i biseri, živo slikaju veličanstvenost i više nego carsku raskoš ohole rimske stolice. I nijedna druga sila ne može da bude tako verodostojno opisana slikom »pijana od krvi svetaca« kao Crkva koja je surovo progonila Hristove sledbenike. Vavilon je optužen i za greh nelegalne veze »s carevima zemaljskim«. Jevrejska crkva je udaljavanjem od Gospoda i ujedinjavanjem sa neznabošcima, postala bludnica; Rim je, izopačujući se na sličan način, tražeći podršku svetovnih sila, navukao na sebe sličnu osudu.

Za Vavilon je rečeno da je »mati bludnicama«. Njenim »kćerima« svakako su simbolički nazvane Crkve koje su prihvatile njenu nauku i tradiciju, koje su sledile njen primer i bile spremne da žrtvuju istinu i Božju naklonost da bi sklopile nazakoniti savez sa svetom. Poruka iz 14. poglavlja Otkrivenja, koja najavljuje pad Vavilona mora da bude primenjena na verske zajednice koje su u početku bile neporočne, a posle su se pokvarile. Pošto se ova poruka objavljuje posle upozorenja o sudu, svakako će se propovedati u poslednje dane, i zato se ne može odnositi isključivo na Rimsku crkvu, jer se ta Crkva već stolećima nalazi u stanju otpada. Osim toga, u osamnaestom poglavlju Otkrivenja upućen je Božjem narodu poziv da izađe iz Vavilona. Prema tom tekstu, mnogi pripadnici Božjeg naroda još i sada se nalaze u Vavilonu. U kojim se verskim zajednicama sada nalazi pretežna većina Hristovih sledbenika? Nesumnjivo, u različitim Crkvama koje ispovedaju protestantsku veru! U vreme svoga nastanka, ove Crkve su dostojanstveno stale na stranu Boga i istine, a Njegov blagoslov počivao je na njima. Čak je i neverni svet bio prisiljen da prizna blagoslovene posledice prihvatanja evanđeoskih načela, kao što ističu reči proroka upućene Izrailju: »I razide se glas o tebi po narodima radi lepote tvoje; jer beše savršena krasotom Mojom, koju metnuh na te, govori Gospod Gospod.« Međutim, one su pale na istoj želji koja se pokazala u prokletstvu i propasti Izrailja – na želji da imitiraju običaje bezbožnika i neguju prijateljstvo

s njima. »Ali se ti osloni na lepotu svoju, i pokvari se s glasa svojega, te si prosipala blud svoj svakome koji prolažaše!« (Jezekilj 16,14.15)

Mnoge protestantske Crkve, sklapanjem bezakoničkih veza »s carevima zemaljskim«, slede primer Rima, jer neke državne Crkve to čine svojom povezanošću sa svetovnim vlastima, a druge traženjem naklonosti sveta. Pojam »Vavilon« - zbrka, može se sasvim prikladno primeniti na te verske zajednice, od kojih svaka tvrdi da svoju nauku crpi iz Biblije, iako su beznadežno podeljene na skoro bezbrojne sekte, sa oštro suprotstavljenim verovanjima i teorijama.

Osim grešnog sjedinjavanja sa svetom, Crkve koje su se odvojile od Rima pokazuju i njegove druge karakteristike.

Jedno rimokatoličko delo kaže da »ukoliko je Rimska crkva ikada bila kriva za idolopoklonstvo u svom odnosu prema svecima, njena kćerka, Anglikanska crkva, kriva je za isto delo, jer ima deset crkava posvećenih Mariji na jednu koja je posvećena Isusu«. (Richard Challoner, *The Catholic Christian Instructed*, Preface, pp. 21.22)

Doktor Hopkins, u svom delu »Studija o milenijumu« izjavljuje: »Nemamo nikakav razlog da smatramo da su antihrišćanski duh i običaji ograničeni na Crkvu koja se sada naziva Rimskom. Protestantske crkve imaju u sebi mnogo onoga što bi se moglo nazvati antihrišćanskim i daleko su od toga da su potpuno reformisane od... oslobođene pokvarenosti i bezbožnosti.« (Samuel Hopkins, *Works*, vol. 2, p. 328)

Govoreći o odvajanju Prezviterijanske crkve od Rima, dr Gatri piše: »Pre tri stotine godina, naša Crkva, sa otvorenom Biblijom na svojoj zastavi i lozinkom 'Pretražujte Pisma' na usnama izašla je kroz vrata Rima.« A posle toga postavlja značajno pitanje: »Da li je čista izašla iz Vavilona?« (Thomas Guthrie, *The Gospel in Ezekiel,* p. 237)

Spurdžon kaže: »Anglikanska crkva izgleda kao da je potpuno izjedena sakramentalizmom; dok je nonkonformizam u isto tolikoj meri izrešetan filozofskim bezverjem. Oni o kojima smo imali bolje mišljenje, jedni za drugima, napuštaju temelje vere. Verujem da je i samo srce Engleske potpuno zaraženo prokletim neverništvom koje se usuđuje da i dalje izlazi na propovedaonicu i da se naziva hrišćanstvom.«

Gde se krije početak ovog velikog otpada? Gde se Crkva prvi put udaljila od jednostavnosti Jevanđelja? Prilagođavajući se neznabožačkim običajima da bi neznabošcima olakšala da prihvate hrišćanstvo! Apostol Pavle je izjavio da se već u njegovim danima »radi tajna bezakonja«. (2. Solunjanima 2,7) Za života apostola Crkva je ostala uglavnom čista. Međutim, »pri kraju drugog stoleća većina crkava poprimila je novi oblik; nestalo je prvobitne jednostavnosti, i neosetno, dok su se stari učenici polako povlačili u svoje grobove, njihova deca, zajedno s novoobraćenima... preuzela su vlast i preoblikovala delo«. (Robert Robinson, *Ecclesiastical Researches*, ch. 6, par. 17, p. 51) U naporima da se pridobije što više pristalica, uzvišena merila hrišćanske vere su bila snižena, i kao posledica »plima neznaboštva preplavila je Crkvu, donoseći sa sobom svoje običaje, navike i idole«. (Gavazzi, *Lectures,* p. 278) Kada je hrišćanstvo osiguralo naklonost svetovnih vladara, mnoštvo ga je prividno prihvatilo; ali, iako su naizgled postali hrišćani, mnogi među njima su »stvarno ostali neznabošci, jer su i dalje potajno obožavali svoje idole« (Isto, p. 278).

Zar se isti ovaj proces nije ponovio u skoro svakoj Crkvi koja sebe naziva protestantskom? Kada su osnivači, ljudi prožeti istinskim duhom reforme, otišli na počinak, pojavili su se njihovi potomci i »preoblikovali delo«. Dok su se držali verovanja svojih otaca i odbijali da prihvate bilo koju istinu koja je prelazila njihov vidokrug, sledbenici reformatora veoma su se udaljili od njihovog primera skromnosti, požrtvovanja i odricanja od sveta. Tako je nestalo "prvobitne jednostavnosti". Plima svetovnosti preplavila je Crkvu, donoseći »sa sobom svoje običaje, navike i idole«.

Na žalost, do koje se mere među takozvanim Hristovim sledbenicima sada gaji to prijateljstvo sa svetom, koje se izrodilo u »neprijateljstvo prema Bogu«? Koliko su se velike Crkve u celom hrišćanstvu udaljile od biblijskih merila poniznosti, samoodricanja, jednostavnosti i pobožnosti? Džon Vesli je, govoreći o pravilnoj upotrebi novca, rekao: »Ne rasipajte uzalud nijedan deo ovog tako dragocenog dara samo zato da biste zadovoljili želju očiju za suvišnom ili skupom odećom, ili za nepotrebnim ukrasima. Ne rasipajte uzalud nijedan njegov deo na posebno ukrašavanje svojih domova; na nepotrebni ili skupi nameštaj; na skupe slike, platna, ulepšavanje... Ne trošite ništa na zadovoljavanje ponosa života, da biste zadobili divljenje ili hvalu ljudi... 'Sve dok budeš ugađao sebi, ljudi će te slaviti!' (Psalam 49,18) Sve dok se budeš 'odevao u skerlet i svilu', sve dok budeš živeo 'gospodski svaki dan' (Luka 16,19), nema nikakve sumnje da će mnogi uzdizati eleganciju tvoga ukusa, tvoju velikodušnost i gostoljublje. Međutim, nemoj tako skupo plaćati njihovo odobravanje! Radije se zadovolji čašću koja dolazi od Boga.« (Wesley, *Works,* Sermon 50, »The Use of Money«) Ipak, u mnogim Crkvama našega vremena ovaj savet je zanemaren.

Ispovedanje neke religije postalo je popularno u svetu. Vladari, političari, pravnici, lekari, trgovci, pristupaju Crkvi da bi osigurali ugled i poverenje u društvu, i da bi unapredili svoje svetovne interese. Trude se, u stvari, da pod plaštem religije prikriju sve svoje nezakonite poslovne poteze. Različite verske zajednice, ojačane bogatstvom i uticajem tih pokrštenih svetovnih ljudi, dobijaju tako još bolju priliku da steknu popularnost i pridobiju pokrovitelje. Sjajne crkve, ukrašene na najraskošniji način, podižu se u najprometnijim avenijama. Okupljeni vernici pojavljuju se u skupoj i modernoj odeći. Talentovani propovednici dobijaju visoke plate da zabavljaju i privlače narod. Njihove propovedi ne smeju da žigošu omiljene grehe, već moraju biti uglađene i ugodne ušima savremenih slušalaca. Ovi savremeni grešnici upisani su u crkvene knjige, a moderni gresi su prikriveni pod plaštem pobožnosti.

Raspravljajući o sadašnjem odnosu takozvanih hrišćana prema svetu, jedan vodeći svetovni časopis kaže: »Crkva se neosetno pokorila duhu vremena i prilagodila svoje oblike bogosluženja savremenim zahtevima.« I zaista, sve što bi moglo pomoći u naporu da religija postane privlačnija, Crkva sada upotrebljava kao svoje oruđe.« Neki pisac u njujorškom časopisu Independent ovako opisuje stanje u metodizmu: »Granica odvajanja između pobožnih i

nereligioznih ljudi izbledela je i postala nejasna, a revnosni ljudi sa obe strane trude se da izbrišu svaku razliku između svog načina ponašanja i zabavljanja.« »Popularnost religije neizmerno je doprinela da se poveća broj onih koji bi želeli da iskoriste njene prednosti ne ispunjavajući časno njene obaveze.«

Hauard Krozbi kaže: »Veoma nas zabrinjava kada vidimo da Hristova crkva tako slabo ostvaruje planove svoga Gospoda. Isto onako kao što su stari Jevreji dozvolili da bliski dodiri sa idolopokloničkim narodima udalje njihova srca od Boga... i Isusova crkva sada, sklapajući nedozvoljene veze s neverničkim svetom, odustajući od božanskih pravila stvarnog života, odajući se opasnim, iako često ugodnim, običajima nehrišćanskog društva, iznoseći razloge i donoseći zaključke strane Božjim otkrivenjima, neposredno se protivi svakom rastenju u blagodati.« (*The Healthy Christian: An Apeal to the Church,* pp. 141.142)

U ovoj poplavi svetovnosti i trke za uživanjima, samoodricanje radi Hrista skoro potpuno se izgubilo. »Neki ljudi i žene koji su sada aktivni u životu naših crkava bili su kao deca vaspitani da podnose žrtve da bi se osposobili da učine ili daju nešto za Hrista.« Međutim, »ako se sada prikupljaju sredstva... nikoga ne smete pozvati da priloži. O, ne! Priredite sajam, priredbu, veselo veče, rasprodaju starih stvari ili pripremite neku zakusku – bilo šta samo da zabavite ljude.«

Guverner Vašbern iz Viskonsina u svojoj godišnjoj besedi, održanoj 9. januara 1873. godine, dao je sledeću izjavu: »Izgleda da su nam potrebni neki zakoni da raspustimo škole u kojima se školuju kockari. One se sreću na sve strane. Čak se i Crkva (nenamerno, svakako) ponekad nalazi u položaju da obavlja sotonino delo. Dobrotvorni koncerti, dobrotvorni poduhvati i ždrebanja, ponekad s namerom da se pomognu verski i dobrotvorni ciljevi, ali često i s manje vrednim namerama, lutrije, nagradni paketi i tako dalje, sve su to sredstva za dobijanje novca bez davanja protivvrednosti. Ništa tako ne izopačuje niti opija, posebno mlade, kao što je sticanje novca ili imanja bez ulaganja truda. Ako časni ljudi, uključeni u te igre na sreću, umiruju svoju savest mišlju da će ta sredstva biti utrošena u dobre svrhe, onda nije čudo da se i mladi ljudi u našoj državi tako često odaju navikama, koje se skoro sigurno stvaraju igranjem uzbudljivih hazardnih igara.«

Duh usaglašavanja sa svetom prodire u crkve širom hrišćanstva. Robert Etkins, u propovedi koju je održao u Londonu, daje mračnu sliku niskog duhovnog stanja koje preovladava u Engleskoj: »Istinskih pravednika je sve manje na Zemlji i niko to ne uzima k srcu. Takozvani religiozni ljudi današnjeg vremena, pripadnici svih Crkava, vole svet, usaglašavaju se sa svetom, uživaju u ličnoj udobnosti, čeznu za poštovanjem. Iako su pozvani da stradaju sa Hristom, nisu u stanju da podnesu čak ni ukor... Otpad, otpad, otpad, kao da stoji uklesano iznad ulaza u svaku crkvu; ali, kada bi vernici to znali, kada bi to osećali, bilo bi neke nade; međutim, nažalost, oni uzvikuju:
bogati smo, i obogatili smo se i ništa ne potrebujemo!« (Second Advent Library, tract No 39)

Vavilon je optužen za veliki greh da je »otrovnim vinom bluda svojega napojio sve narode«. Tu čašu opojnog pića koju on nudi svetu predstavljaju lažne nauke koje je sam prihvatio kao posledicu svoje nezakonite veze s velikanima ovoga sveta. Prijateljstvo sa svetom je pokvarilo njegovu veru, a i on sa svoje strane širi štetan uticaj na svet propovedajući nauke koje se protive najjasnijim izjavama Svetog pisma.

Rim je Bibliju uskratio narodu i od svih ljudi zahteva da prihvate njegovu nauku umesto njene. Reformcija je imala zadatak da ljudima vrati Božju Reč, ali zar nije i više nego istinito da se u Crkvama našeg vremena ljudima govori da svoju veru temelje na verovanjima i učenjima svoje Crkve umesto na Bibliji? Čarls Bičer je ovako opisao stanje u protestantskim Crkvama: »Oni se ustručavaju od bilo koje oštre reči protiv kreda, odnosno dogmi, sa istom onom osetljivošću kojom bi se sveti oci ustručavali od oštre reči protiv sve većeg obožavanja svetaca i mučenika koje su podupirali... Protestanske evangeličke zajednice tako su vezale ruke jedna drugoj, a i same sebi, da među svima njima niko ne može da postane propovednik, bilo gde, ukoliko ne prihvati još neku knjigu osim Biblije... Nema ništa izmišljenoga u izjavi da moć dogmi sada počinje da zabranjuje Bibliju isto onako stvarno kao što je to Rim činio, ali na mnogo lukaviji način.« (Propoved »The Bible a Sufficient Creed«, održana u Fort Wayne, Indiana, 22. februara 1846)

Kada verni učitelji objašnjavaju Božju Reč, odmah se podižu učeni ljudi, propovednici koji tvrde da razumeju Pisma, i proglašavaju zdravu nauku jeretičkom da bi na taj način odvratili od istine one koji je traže. Da svet nije tako beznadežno otrovan vavilonskim vinom, zar se mnoštvo ljudi ne bi osvedočilo i obratilo jasnim, nedvosmislenim istinama Božje Reči? Međutim, u oblasti religije vladaju takva zbrka i nesklad da ljudi više ne znaju šta da prihvate kao istinu. Odgovornost za greh nepokajanja sveta zaista leži na Crkvama!

Druga anđeoska poruka iz 14. poglavlja Otkrivenja prvi put je bila objavljena u leto 1844. godine i ona je tada mogla da bude neposredno primenjena na Crkve u Sjedinjenim Državama u kojima je opomena o sudu bila najšire objavljena i istovremeno najšire odbačena, i u kojima je duhovno stanje najbrže opadalo. Međutim, poruka drugog anđela nije se potpuno ispunila 1844. godine. Crkve su tada doživele svoj moralni pad kao posledicu odbacivanja istine o drugom dolasku, ali taj pad nije bio potpun. Kada su nastavile da odbacuju posebne istine za svoje vreme počele su da padaju sve dublje i dublje. Ipak, još nije moglo da se kaže »Pade, pade Vavilon, grad veliki, jer otrovnim vinom bluda svojega napoji sve narode!« Vavilon još nije uspevao da napoji sve narode. Duh usklađivanja sa svetom i ravnodušnosti prema istinama koje predstavljaju probni kamen našeg vremena postoji i sve više se širi u Crkvama protestantskog usmerenja po svim hrišćanskim zemljama, iako su i te Crkve obuhvaćene svečanom i strašnom optužbom drugog anđela. Međutim, delo otpada još nije dostiglo svoj vrhunac.

Biblija tvrdi da će pre dolaska našeg Gospoda, sotona delovati »sa svakom silom i znacima i lažnim čudesima i sa svakom prevarom nepravde«, i da će oni »koji ljubavi istine ne primiše, da bi se spasli« biti ostavljeni da osete »silu

prevare i da veruju laži«. (2. Solunjanima 2,9-11) Tek kada nastane takvo stanje, tek kada u celom hrišćanstvu bude uspostavljeno potpuno jedinstvo Crkava sa svetom, tek tada će pad Vavilona biti potpun. Promena je progresivna, a savršeno ispunjenje proročanstva iz Otkrivenja 14,8. predstoji tek u budućnosti.

Uprkos duhovnoj tami i otuđenju od Boga koje postoji u Crkvama koje sačinjavaju Vavilon, mnoštvo Hristovih pravih sledbenika se i dalje nalazi u tim zajednicama. U njima ima mnogo ljudi koji nikada nisu čuli za svečane istine za naše vreme. Mnogi su nezadovoljni svojim sadašnjim duhovnim stanjem i čeznu za jasnijom svetlošću. Oni uzaludno traže Hristov lik u Crkvama u kojima se nalaze. Kako se te zajednice sve više budu udaljavale od istine, kako se sve više budu povezivale sa svetom, razlika između ove dve grupe povećavaće se i konačno dovesti do razdvajanja. Doći će vreme kada oni koji vole Boga iznad svega, više neće moći da ostanu povezani sa onima koji »više mare za slasti nego za Boga, koji imaju obličje pobožnosti, a sile su se njezine odrekli«. (2. Timotiju 3,4.5)

Otkrivenje u 18. poglavlju ukazuje na vreme kada će, zbog odbacivanja trostruke anđeoske vesti iz Otkrivenja 14,6-12, Crkva u potpunosti dospeti u položaj prorečen porukom drugog anđela i kada će pripadnici Božjeg naroda koji se još nalaze u Vavilonu biti pozvani da se odvoje iz zajedništva s njim. Ta poruka biće poslednja vest koja će ikada biti objavljena svetu, i ona će obaviti svoje delo. Kada oni »koji ne verovaše istini, nego voleše nepravdu« (2. Solunjanima 2,12), budu prepušteni čarima velike obmane da veruju laži, onda će svetlost istine obasjati one koji će otvoriti svoje srce da je prime i tada će sva Gospodnja deca, koja su ostala u Vavilonu, poslušati poziv: »Izađite iz nje, narode Moj!« (Otkrivenje 18,4)

22. поглавље

ИСПУЊЕНА ПРОРОЧАНСТВА

Kada je prvi put isteklo očekivano vreme Gospodnjeg dolaska – u proleće 1844. godine – oni koji su u veri čekali Njegovo pojavljivanje neko vreme bili su obuzeti sumnjama i nesigurnošću. Dok je svet smatrao da su potpuno poraženi i da su pali kao žrtve zablude, izvor njihove utehe i dalje je bila Božja Reč. Mnogi su nastavili da istražuju Pisma, iznova proveravajući temelje svoje vere i pažljivo proučavajući proročanstva u želji da steknu jasnija saznanja. Biblijsko svedočanstvo koje je potvrđivalo njihova gledišta izgledalo im je jasno i uverljivo. Znaci koji nisu mogli biti pogrešno shvaćeni ukazivali su da je Gospodnji dolazak blizu. Posebni Gospodnji blagoslovi, kako u obraćenju grešnika, tako i u oživljavanju duhovnog života među hrišćanima, potvrđivali su da je vest dolazila s Neba. Iako nisu uspevali da objasne zašto je došlo do razočarenja, vernici su osećali sigurnost da ih je Bog vodio u sticanju prethodnih iskustava.

Saveti utkani u proročanstva za koja su smatrali da se odnose na vreme drugog Hristovog dolaska, bili su posebno prilagođeni njihovom stanju nesigurnosti i neizvesnosti, saveti koji su ih hrabrili da strpljivo čekaju, verujući da će ono što im je izgledalo nerazumljivo postati jasno u određeno vreme.

Među tim proročanstvima nalazilo se i ono zapisano u Knjizi proroka Avakuma 2,1-4: »Na straži svojoj stadoh, i stajah na kuli, i motrih da vidim šta će mi reći i šta bih odgovorio Onome koji me koraše. I odgovori mi Gospod i reče: piši utvaru, i da bude razgovetno na pločama da se lako čita. Jer će još biti utvara do određenog vremena, i govoriće šta će biti do pošljetka i neće slagati; ako okleva, čekaj je, jer će zacelo doći, i neće odocniti. Gle ko se ponosi, njegova duša nije prava u njemu; a pravednik će od vere svoje živ biti.« (Daničić)

Uputstvo dato u tom proročanstvu: »Piši utvaru i da bude razgovetno na pločama da se lako čita«, navelo je propovednika Čarlsa Fiča da još 1842. godine pripremi proročku kartu na kojoj je ilustrovao viđenja proroka Danila i Avakuma. Objavljivanje ove karte smatralo se ispunjavanjem zapovesti date preko Avakuma. Niko, međutim, nije zapazio da je u istom proročanstvu bilo objavljeno i prividno odlaganje ispunjenja viđenja – vreme čekanja. Posle razočarenja, ovaj tekst je postao vrlo značajan: »Jer će još biti utvare do određenog vremena, i govoriće šta će biti do posletka i neće slagati; ako okleva, čekaj je, jer će zacelo doći i neće odocniti... a pravednik će od vere svoje živ biti!«

Jedan deo Jezekiljevog proročanstva poslužio je vernicima kao izvor snage i utehe: »Opet mi dođe reč Gospodnja govoreći: sine čovečji, kakva je to priča u vas o zemlji Izrailjevoj što govorite: protežu se dani, i od utvare neće biti ništa? Zato im reci: ovako veli Gospod Gospod... blizu su dani, i reč svake utvare... jer ću ja Gospod govoriti, i što rečem zbiće se, neće se više odgađati!« »Gle, dom Izrailjev govori: utvara koju taj vidi, do nje ima mnogo vremena, i za daleko vreme taj prorokuje. Zato im reci: ovako veli Gospod Gospod, neće se više odgađati nijedna Moja reč; reč koju rečem, zbiće se, govori Gospod Gospod.« (Jezekilj 12,21-25.27.28)

Čekaoci su se obradovali, verujući da ih je Onaj koji od početka zna kraj unapred kroz vekove gledao i da im je, predviđajući njihovo razočarenje, uputio reči ohrabrenja i nade. Da u Bibliji nije bilo ovakvih tekstova, koji su im preporučivali da strpljivo i s dubokim poverenjem u Božju Reč čekaju, njihova bi se vera u ovom teškom času ugasila.

Parabola o deset devojaka iz Jevanđelja po Mateju, 25. poglavlju prikazuje iskustvo čekalaca Hristovog dolaska. U Jevanđelju po Mateju, u 24. poglavlju, odgovarajući na pitanje svojih učenika o znacima svoga dolaska i kraja sveta, Hristos je ukazao na neke veoma važne događaje u istoriji sveta i Crkve od Njegovog prvog do Njegovog drugog dolaska; ukazao je naime na razaranje Jerusalima, na veliku nevolju koju će Crkva doživeti za vreme neznabožačkih i papskih progonstava, na pomračenje Sunca i Meseca i padanje zvezda. Posle toga je govorio i o svom dolasku u carskoj slavi, a ispričao im je i kratku priču o dve vrste slugu koji očekuju Njegov dolazak. Dvadeset i peto poglavlje počinje

rečima: »Tada će biti carstvo nebesko kao deset devojaka.« U toj slici opisana je Crkva poslednjeg vremena, ona ista na koju ukazuje kraj 24. poglavlja. U ovoj priči iskustvo Crkve opisano je pomoću događaja na nekoj istočnjačkoj svadbi.

»Tada će biti carstvo nebesko kao deset devojaka koje uzeše žiške svoje i izađoše na susret ženiku. Pet od njih bejahu mudre, a pet lude. I lude uzevši žiške svoje ne uzeše sa sobom ulja. A mudre uzeše ulja u sudovima svojim sa žišcima svojim. A budući da ženik odocni, zadremaše sve i pospaše. A u ponoći stade vika: eto ženika gde ide, izlazite mu u susret.« (Matej 25,1-6)

Hristov dolazak, najavljen vešću prvog anđela, bio je po shvatanju vernika predstavljen dolaskom ženika. Sveobuhvatna reforma, izazvana objavljivanjem vesti o Hristovom drugom dolasku, odgovarala je izlaženju devojaka. U ovoj kratkoj priči, kao i u onoj iz Jevanđelja po Mateju, u 24. glavi, predstavljene su dve grupe. Sve devojke uzele su žiške, Bibliju, i uz njenu svetlost izašle da dočekaju ženika. Međutim, »lude, uzevši žiške svoje, ne uzeše sa sobom ulja«, dok »mudre uzeše ulja u sudovima svojim sa žišcima svojim«. Druga grupa je primila Božju blagodat, obnavljajuću, prosvetljujuću silu Svetoga Duha, koju Božja Reč naziva žiškom nozi i videlom stazi. U strahu Božjem ova grupa proučavala je Pisma da pronađe istinu, i iskreno se trudila da dostigne neporočnost srca i života. Stekla je lična iskustva, veru u Boga i Njegovu Reč, koju nisu mogla da savladaju nikakva razočarenja niti odlaganja. Ostale devojke, »uzevši žiške svoje, ne uzeše sa sobom ulja«. Delovale su oslanjajući se na svoja osećanja. Svečana vest pokrenula je njihova strahovanja, ali oslonile su se na veru svojih drugarica, zadovoljne titravim svetlom pozitivnih osećanja, bez temeljnog razumevanja istine ili stvarnog delovanja blagodati na srce. One su, takođe, izašle da dočekaju Gospoda, ispunjene nadom da će odmah dobiti nagradu, ali nisu bile spremne na odlaganje i razočarenje. Kada su naišle nevolje, njihova vera je oslabila, a njihova svetlost potamnela.

»A budući da ženik odocni, zadremaše sve i pospaše.« Kašnjenjem ženika predstavljeno je vreme koje je proteklo od časa kada je Gospod bio očekivan, od razočarenja i prividnog odlaganja Njegovog dolaska. Tokom toga vremena punog nesigurnosti, zainteresovanost površnih i mlakih uskoro je počela da slabi i oni su tako počeli da ulažu sve manje napora, dok su oni čija je vera bila utemeljena na dobrom poznavanju Biblije imali čvrsto tlo pod nogama, koje talasi razočaranja nisu mogli odneti. »Zadremaše i pospaše sve«, jedna grupa iz nemarnosti i nedostatka vere, a druga strpljivo čekajući da dobije jasniju svetlost. Ipak, i druga grupa je tokom ove noći nevolje naizgled izgubila, makar u nekoj meri, svoju revnost i odanost. Mlaki i površni više se nisu mogli osloniti na veru svoje braće. Svako je morao da stoji ili pada sam za sebe.

Nekako u to vreme počeo je da se pojavljuje fanatizam. Neki koji su govorili da čvrsto veruju u poruku, odbacili su Božju Reč kao jedinog nepogrešivog vodiča i, tvrdeći da se pokoravaju vođstvu Svetoga Duha, dozvolili da ih ponese plima osećanja, utisaka i mašte. Bilo je i onih koji su pokazivali slepu, farisejsku revnost, osuđujući sve koji nisu pristajali da prihvate njihovo mišljenje. Njihove fanatičke ideje, zajedno s njihovim postupcima, nisu nailazile na odobravanje većine čekalaca Hristovog dolaska, ali poslužile su sotoni da delo istine izloži preziru.

Sotona je u stvari pokušavao da se na taj način suprotstavi Božjem delu i da ga potkopa. Ljudi su se veoma uskomešali zbog propovedanja o drugom Hristovom dolasku, na hiljade grešnika se obratilo, a verni ljudi predano su se posvećivali delu objavljivanja istine, čak i posle prvog razočarenja. Knez tame gubio je svoje podanike, i da bi navukao prezir na Božje delo, potrudio se da prevari neke koji su tvrdili da veruju i da ih uvuče u fanatizam. Posle toga njegovi predstavnici bi spremno iskoristili svaku pogrešku, svaki propust, svako neodgovarajuće delo, i onda ih predstavili narodu na najgori mogući način da bi ponizili čekaoce i njihovu veru. I tako, što je veći bio broj onih koji su na rečima pristajali uz veru u drugi dolazak, iako je u stvari sotona vladao njihovim srcima, on je sticao sve veću prednost privlačenjem pažnje na njih kao na predstavnike cele zajednice vernika.

Sotona je »opadač braće« i njegov duh pokreće ljude da traže greške i nedostatke pripadnika Gospodnjeg naroda i da ih obelodanjuju, dok njihova dobra dela i ne spominju. On se uvek revnosno suproti Gospodu koji se trudi oko spasenja duša. Kada se sinovi Božji okupe da izađu pred Gospoda, i sotona dolazi da bude među njima. Prilikom svakog duhovnog probuđenja, on je uvek na poslu i čini sve da dovede ljude neposvećenog srca i neuravnoteženog uma. Kada takvi prihvate neki deo istine, kada steknu mesto među vernicima, on preko njih radi da razvije teorije kojima će prevariti neoprezne. Ni za koga se ne može kazati da je pravi hrišćanin samo zato što se nalazi u društvu Božje dece, što sedi u Božjem domu i za Gospodnjom trpezom. Sotona je često na istom mestu i prilikom najsvečanijih prilika u onima koje može da upotrebi kao svoje sluge.

Knez zla se bori za svaku stopu zemlje kojom Božji narod prolazi na svom putovanju prema nebeskom Gradu. U celokupnoj istoriji Crkve nijedna reforma nije bila ostvarena, a da nije nailazila na ozbiljne prepreke. Tako je bilo u Pavlove dane. Tamo gde je apostol podizao crkve, stizali su ljudi koji su tvrdili da su prihvatili veru, iako su unosili jeresi, koje bi, da su bile prihvaćene, na kraju potisnule ljubav prema istini. Luter je, takođe, imao velikih teškoća i nevolja zbog delovanja fanatika koji su tvrdili da se Bog javlja neposredno preko njih, i koji su zato uzdizali svoje ideje i mišljenja iznad svedočanstava Pisma. Mnogi vernici koji nisu imali dovoljno vere i iskustva, koji su imali visoko mišljenje o sebi i voleli da čuju i prenose nešto novo, bili su obmanuti nedokazanim tvrdnjama ovih novih učitelja, pa su se pridruživali sotoninim slugama u rušenju onoga što je Bog sagradio preko Lutera. Braća Vesli, i drugi koji su svojim uticajem i svojom verom poslužili na blagoslov svetu, na svakom koraku suočavali su se sa sotoninim nastojanjima da preterano revnosne, nestalne i neposvećene pokrene na fanatična dela svih vrsta.

Vilijam Miler nije podržavao uticaje koji su vodili u fanatizam. I on je, kao i Luter, izjavljivao da se svaki duh mora ispitati u svetlosti Božje Reči. Rekao je: »U današnje vreme sotona ima veliku vlast nad umom nekih vernika. Kako bismo mogli saznati od koga su duha?... Jer su mnogi duhovi izašli u svet; a nama je zapoveđeno da ispitujemo duhove. Duh koji nas ne navodi da živimo trezveno, pravedno i pobožno u sadašnjem svetu, nije Hristov duh! Sve više se uveravam da je sotona veoma umešan u ove neobuzdane pokrete... Mnogi među nama koji smatraju da su potpuno posvećeni u stvari slede ljudske tradicije i očigledno ne poznaju istinu ništa bolje od onih koji se time ne hvale.« (Bliss, pp. 236.237) »Duh zablude odvraćaće nas od istine, dok će nas Božji duh voditi u svaku istinu. Međutim, vi kažete, čovek može biti u zabludi, iako veruje da je u istini. Pa šta onda? Mi odgovaramo: Duh i Pismo se slažu. Ako čovek sebe procenjuje u svetlosti Božje Reči, i ako ustanovi da je u savršenom skladu s celinom Reči, tada mora da zaključi da je u istini, ali ako ustanovi da duh koji ga vodi nije u skladu s celokupnim duhom Božjeg zakona ili Pisma, neka hodi veoma pažljivo da se ne uhvati u sotoninu zamku.« (*The Advent Herald and Signs of the Times Reporter,* vol. 8, No. 23 od 15. januara 1845. godine) »Ja sam često dobijao više dokaza o unutrašnjoj pobožnosti od suznih očiju, vlažnih obraza i jecajima prekidanih izjava, nego od sve buke u hrišćanstvu.« (Bliss, p. 282)

U vreme reformacije njeni protivnici su za sva zla fanatizma optuživali upravo one koji su se najodlučnije borili protiv njih. Slično ponašanje uočavano je i kod onih koji su ustajali protiv čekalaca Hristovog dolaska. Nezadovoljni time da samo pogrešno tumače i uveličavaju zablude ekstremista i fanatika, širili su nepovoljne glasine koje nisu imale nikakve sličnosti sa istinom. Te osobe bile su pokretane predrasudama i mržnjom. Propovedanje o blizini Hristovog dolaska narušavalo je njihov mir. Plašili su se da bi se to moglo obistiniti, a nadali su se da neće, i u tome se krio razlog njihove borbe protiv čekalaca Hristovog dolaska i njihove vere.

Činjenica da je nekoliko fanatika uspelo da se uvuče u redove čekalaca Hristovog dolaska ne može da bude razlog za tvrđenje da taj pokret nije od Boga, kao što ni prisutnost fanatika ili varalica u Crkvi Pavlovog ili Luterovog vremena nije bila dovoljan razlog da se osudi njihovo delovanje. Čim se pripadnici Božjeg naroda budu probudili iz sna i budu ozbiljno krenuli u delo pokajanja i reforme; čim budu počeli da pretražuju Pisma u želji da pronađu istinu kakva je u Isusu; čim se budu potpuno posvetili Bogu, imaće dovoljno dokaza da je sotona aktivan i budan! Služeći se svim mogućim prevarama, on će pokazivati svoju snagu, pozivajući u pomoć sve pale anđele kojima vlada.

Objavljivanje drugog dolaska nije izazvalo fanatizam i podelu. Te pojave zapažene su u leto 1844. godine, dakle, u vreme kada su čekaoci bili zbunjeni i nesigurni u svoje stvarno stanovište. Propovedanje vesti prvog anđela i »ponoćnog pokliča« neposredno je bilo upereno protiv fanatizma i podela. Oni koji su učestvovali u tim svečanim poduhvatima bili su složni; njihova srca bila su ispunjena međusobnom ljubavlju i ljubavlju prema Isusu, jer su očekivali da će Ga uskoro videti. Jedna vera, jedna blažena nada, uzdizali su ih iznad vlasti bilo kakvog ljudskog uticaja i služili im kao štit protiv svih sotoninih nasrtaja.

»A budući da ženik odocni, zadremaše sve i pospaše. A u ponoći stade vika: eto ženika gde ide, izlazite mu u susret! Tada ustaše sve devojke one i ukrasiše žiške svoje.« (Matej 25,5-7) U leto 1844. godine, negde polovinom razdoblja između proleća 1844. godine kada se prvi put očekivao kraj razdoblja od 2300 dana i noći, i jeseni iste godine kada je ovo razdoblje, prema kasnijim istraživanjima, zaista prošlo, vest je objavljivana doslovnim rečima Pisma: »Eto ženika gde ide!«

Pojavu ovog novog pokreta uslovilo je otkriće da je Artakserksov dekret o obnavljanju Jerusalima, koji je služio kao početna tačka za izračunavanje trajanja razdoblja od 2300 dana i noći, stupio na snagu tek u jesen 457. godine pre Hrista, a ne početkom iste godine, kao što se u prvim pokušajima tumačenja verovalo. Računajući od jeseni 457. godine, 2300 godina se završava u jesen 1844. godine.

Dokazi koje je pružala starozavetna služba simbola, takođe su ukazivali na jesen kao vreme kada treba da se razvije događaj opisan kao »čišćenje svetilišta«. To je postalo potpuno jasno, kada je pažnja usmerena na način ispunjenja simbola povezanih s Hristovim prvim dolaskom.

Prinošenje pashalnog jagnjeta predstavljalo je Hristovu smrt. Pavle kaže: »Jer i pasha naša zakla se za nas, Hristos.« (1. Korinćanima 5,7) Snop prvina, koji je u vreme Pashe podizan i obrtan pred Gospodom, predstavljao je Hristovo vaskrsenje. Pavle kaže, govoreći o Gospodnjem vaskrsenju i o vaskrsenju celog Njegovog naroda: »No svaki po svome redu: prvenac Hristos, potom o Njegovu dolasku, oni koji su Hristovi. » (1. Korinćanima 15,23; po prevodu Sinoda SPC) Kao snop koji je podizao i obrtao pred Gospodom i predstavljao prvu zrelu pšenicu prikupljenu pre žetve, Hristos je prvina one besmrtne žetve otkupljenih, koja će prilikom budućeg vaskrsenja biti svezena u Božju žitnicu.

Ovi simboli su se ispunili, ne samo kao događaji, već i u pravo vreme. Četrnaestoga dana prvog jevrejskog meseca, upravo na dan i mesec kada je u razdoblju dugom petnaest stoleća prinošeno pashalno jagnje, Hristos je, pošto je zajedno sa svojim učenicima proslavio Pashu, ustanovio svečanost koja će podsećati na Njegovu smrt kada je kao »Jagnje Božje koje uze na se grehe sveta«. Te iste noći zločinačke ruke su ga uhvatile i odvele da bude razapet i ubijen. Naš Gospod je, kao ostvarenje podizanog i obrtanog snopa, bio podignut iz smrti trećega dana, kao »prvenac onih koji su umrli«, kao slika svih vaskrslih pravednika, čije će »poniženo telo« biti preobraženo »da bude jednako telu slave njegove«. (1. Korinćanima 5,20; po engleskom originalu; Filibljanima 3,21)

Simboli koji se odnose na drugi Hristov dolazak morali su da se ispune na sličan način, u vreme na koje je ukazivala služba simbola u Svetilištu. U vreme mojsijevskog sistema, čišćenje Svetilišta ili veliki Dan pomirenja, obavljano je desetoga dana sedmog jevrejskog meseca (3. Mojsijeva 16,29-34), kada je prvosveštenik, posle obavljene službe

pomirenja za celi Izrailj, uklonivši tako i grehe naroda iz Svetilišta, izlazio i blagosiljao narod. Isto se tako verovalo da će se Hristos, naš Prvosveštenik, pojaviti da očisti Zemlju od razornog delovanja greha i grešnika, i da besmrtnošću blagoslovi svoj narod koji Ga je čekao. Deseti dan sedmoga meseca, veliki Dan pomirenja, vreme čišćenja Svetilišta, koji je 1844. godine trebalo da bude 22. oktobra, proglašen je danom Gospodnjeg dolaska. To je bilo u skladu sa već iznesenim dokazima da se razdoblje od 2300 dana i noći završava u jesen, i taj je zaključak čekaocima Hristovog dolaska izgledao neoboriv.

U kratkoj priči, zapisanoj u Jevanđelju po Mateju, u 25. poglavlju, posle vremena provedenog u čekanju i spavanju, oglašen je dolazak ženika. To je bilo u skladu s upravo iznesenim dokazima, i iz proročanstava i iz simbola. Vernici su bili duboko uvereni u njihovu verodostojnost, i »ponoćni poklič« odjeknuo je iz hiljada grla.

Ovaj pokret je prekrio zemlju. Poklič je odjekivao od grada do grada, od sela do sela, čak i u usamljenim naseljima, sve dok Božji narod koji je čekao Hristov dolazak nije bio potpuno probuđen. Fanatizam je ustuknuo pred ovim objavljivanjem kao što se jutarnja slana topi pred zracima izlazećeg Sunca. Vernici su gledali kako nestaju njihove sumnje i njihova zbunjenost, i kako nada i hrabrost oživljavaju njihovo srce. Delo je oslobođeno svih krajnosti koje se uvek pokazuju kada se razvije ljudsko uzbuđenje nesputano uticajem Božje Reči i Božjega Duha. Ovo delo po svom karakteru je bilo slično onim trenucima poniznosti i vraćanja Gospodu kroz koje je prolazio nekadašnji Izrailj posle ukora koje mu je Bog slao preko svojih slugu. Ono je imalo ista obeležja koja su u svim vremenima obeležavala Božje delo. Bilo je malo ushićenja, ali zato dubokog ispitivanja srca, priznavanja greha i odricanja od sveta. Pripremanje za susret sa Gospodom bilo je osnovni cilj ovih duša koje su se borile da ga dostignu, istrajnim molitvama i neograničenim predanjem Bogu.

Opisujući ovo delo, Miler je rekao: »Nije bilo nekog velikog izražavanja radosti, u stvari, kao da je bila suzbijana i čuvana za buduću priliku kada će celo Nebo i cela Zemlja odjekivati neizrecivom radošću i biti ispunjeni slavom. Nije bilo uzvikivanja; jer je to bilo čuvano za uzvike s Neba. Pevači su ćutali, čekali su da se pridruže anđeoskim četama, nebeskom horu... Nije bilo sukoba osećanja, svi su bili jednoga srca i jedne misli.« (Bliss, pp. 270.271)

Jedan drugi učesnik pokreta je posvedočio: »Na sve strane pokret je dovodio do najdubljeg ispitivanja srca i poniznosti duše pred Bogom nebeskim. Doprinosio je odbacivanju ljubavi prema onome što je svetovno i ovozemaljsko, do prevazilaženja sukoba i neprijateljstava, do priznavanja grešaka, do padanja pred Gospodom, do pokajničkih, žalosnih vapaja Bogu da oprosti krivice i prihvati pokajnike. Nikada kao do tada nije bilo takve poniznosti pred Bogom niti takve pokornosti duše pred Njim. Kao što je Bog zapovedio preko proroka Joila, vernici su zaista razdirali svoja srca, a ne haljine svoje, i obraćali se Bogu postom, plakanjem i tugovanjem. Bog je preko proroka Zaharije, rekao da će se duh blagodati i molitava izliti na Božju decu, da će gledati Onoga koga su proboli i biće velika žalost po svoj Zemlji... Oni koji su tražili Gospoda mučiće duše svoje pred Njime.« (Bliss, *Advent Shield and Review,* vol. 1, p. 271, januar 1845)

Među svim velikim verskim pokretima još od apostolskih dana, nijedan nije bio toliko oslobođen ljudskog nesavršenstva i sotonskog lukavstva kao onaj iz jeseni 1844. godine. Čak i sada, posle mnogo godina, svi koji su učestvovali u tom pokretu i koji su čvrsto stajali na platformi istine, i dalje osećaju sveti uticaj tog blagoslovenog dela i svedoče da je poticao od Boga.

Na poziv: »Eto ženika gde ide, izlazite mu u susret!« čekaoci su »ustali i pripremili žiške svoje«; proučavali su Božju Reč s do tada neviđenom predanošću. Anđeli su dolazili s Neba da ohrabre one koji su se umorili i da ih pripreme da prihvate vest. Delo nije počivalo na ljudskoj mudrosti i ljudskom znanju, već na Božjoj sili. Božji poziv nisu prvi čuli i prihvatili oni najtalentovaniji, već najskromniji i najodaniji. Farmeri su ostavljali svoju žetvu na poljima, zanatlije su spuštale svoj alat, i sa suzama i velikom radošću izlazile da objave opomenu. Oni koji su nekada vodili pokret, među poslednjima su se pridružili delu. Crkve su uglavnom zatvarale svoja vrata pred porukom, a velike grupe onih koji su je primili izašle su iz njih. Prema Božjem proviđenju, ovo objavljivanje se sjedinilo s porukom drugog anđela i tako ulilo snagu tom delu.

Poruka »Eto ženika gde ide!« nije bila predmet dokazivanja, iako su biblijski dokazi bili jasni i ubedljivi. Ona se odlikovala uverljivošću koja je pokretala duše. Nije bilo sumnje, nije bilo nesigurnosti. Prilikom Hristovog pobedonosnog ulaska u Jerusalim, ljudi okupljeni iz svih krajeva zemlje da proslave praznik, pohrlili su na Maslinsku goru i kada su se pridružili mnoštvu koje je pratilo Isusa i njih je zahvatilo sveopšte oduševljenje, pa su zajedno sa ostalima radosno klicali: »Blagosloven koji ide u ime Gospodnje!« (Matej 21,9) Slično tome i nevernici koji su u velikom broju dolazili na skupove čekalaca, neki iz radoznalosti, neki samo da se rugaju, osećali su silu osvedočenja koja je pratila vest: »Eto ženika gde ide!«

U to vreme bilo je vere koja je dobijala odgovore na molitvu – vere koja je gledala na obećanu nagradu. Duh blagodati sišao je na sve one koji su ozbiljno istraživali Božju Reč kao pljuskovi kiše koja pada na žednu zemlju. Oni koji su očekivali da se uskoro licem u lice sretnu sa svojim Otkupiteljem, osećali su svetu i neizrecivu radost. Sila Svetoga Duha, koja omekšava i zadobija ljude, svojim blagoslovom koji se u obilnoj meri izlivao na odane i verne, topila je njihova srca.

Veoma odgovorno i svečano su oni koji su prihvatili vest pristupali vremenu kada su se nadali da će sresti svoga Gospoda. Svakoga jutra osećali su da im je prva dužnost da se uvere da li su dostojni da stanu pred Boga. Njihova srca bila su usko sjedinjena, molili su se mnogo jedni s drugima i jedni za druge. Često su se sastajali na usamljenim mestima da razgovaraju sa Bogom, a glasovi posredničkih molitava uzdizali su se k Nebu sa polja i iz šumaraka. Sigurnost u

Spasiteljevo odobravanje bila im je važnija od svakodnevne hrane; ako bi neki oblak zamračio njihove vidike nisu počinuli dok ga nisu uklonili. Kada su osetili sigurnost u blagodat oproštenja, čeznuli su da ugledaju Onoga koga ljubi njihova duša.

Međutim, ponovo su morali da dožive razočarenje. Očekivano vreme je prošlo, a njihov Spasitelj nije se pojavio. S nepokolebljivim poverenjem čekali su Njegov dolazak, a sada su se osećali kao nekada Marija koja je došla na Spasiteljev grob, našla ga praznog i onda sa suzama uzviknula: »Uzeše Gospoda mojega i ne znam gde Ga metnuše!« (Jovan 20,13)

Osećanje straha, bojazni da bi poruka mogla biti istinita, neko vreme je nevernički svet držalo na odstojanju. Straha nije nestalo ni posle isteka vremena. U početku nisu se usuđivali da likuju nad razočaranima, ali pošto se nikakvi dokazi Božjega gneva nisu pokazivali, oporavili su se od straha i ponovo vratili ukorima i podsmesima. Velika grupa vernika koja je tvrdila da veruje u skori Gospodnji dolazak odrekla se svoje vere. Neki, koji su bili veoma samouvereni, osećali su se tako duboko povređeni u svom ponosu da su poželeli da nestanu sa ovog sveta. Slično Joni, prigovarali su Bogu i više su želeli da umru nego da žive. Oni koji su svoju veru temeljili na mišljenju drugih, a ne na Božjoj Reči, bili su opet spremni da promene mišljenje. Rugači su slabe i plašljive privukli u svoje redove i svi su se sjedinili u izjavama da više ne može biti nikakvog razloga za strahovanja, ali ni očekivanja. Vreme je prošlo, Gospod nije došao, a svet će i dalje, hiljadama godina, moći da ostane nepromenjen.

Ozbiljni, iskreni vernici Hrista radi su se odrekli svega i, kao nikada ranije, zajednički uživali u Njegovoj prisutnosti. Oni su, u skladu sa svojim dubokim uverenjem, objavili svetu svoju poslednju opomenu, i očekujući da će uskoro biti primljeni u zajednicu sa svojim božanskim Učiteljem i nebeskim anđelima, gotovo sasvim povukli iz društva onih koji nisu prihvatili poruku. Molili su se s dubokom čežnjom: »Dođi, Gospode Isuse, dođi skoro!« Ali, On nije došao! A zatim, ponovo prihvatiti teški teret životnih briga i nevolja, izdržati ismejavanje i ruganje sveta, stavljalo je njihovu veru i strpljenje na tešku probu.

Ipak, njihovo razočaranje nije bilo tako veliko kao razočaranje učenika u vreme Hristovog prvog dolaska. Kada je Isus u slavi ujahao u Jerusalim, Njegovi učenici su verovali da će On ubrzo sesti na Davidov presto i izbaviti Izrailja iz ruke njegovih tlačitelja. S velikim nadama i radosnim iščekivanjem takmičili su se u iskazivanju počasti svome Caru. Mnogi su svojim ogtačima prekrili Njegov put ili ga popločavali lisnatim palmovim granama. Ispunjeni oduševljenjem i radošću, sjedinjavali su svoje glasove u veselim pokličima: »Osana sinu Davidovu!« Kada su fariseji, uznemireni i naljućeni ovim izlivima odanosti, zatražili od Isusa da ukori svoje učenike, On je odgovorio: »Ako oni ućute, kamenje će povikati!« (Luka 19,40) Proročanstvo je moralo da se ispuni. Učenici su izvršavali Božju nameru, ali ipak su morali da dožive razočarenje. Samo nekoliko dana posle toga morali su da gledaju Njegovu agoniju i smrt i da Ga polože u grob. Njihova očekivanja ni u najmanjoj pojedinosti nisu se ispunila, a njihove nade su bile pokopane zajedno sa Isusom. Tek kada je njihov Gospod pobedonosno ustao iz groba, shvatili su da je sve to bilo najavljeno rečima starih proroka i da je »trebalo da Hristos postrada i vaskrsne iz mrtvih«. (Dela 17,3)

Gospod je pet stotina godina pre toga objavio preko proroka Zaharije: »Raduj se mnogo, kćeri Sionska, podvikuj kćeri Jerusalimska; evo, car tvoj ide k tebi, pravedan je i spasava, krotak i jaše na magrcu i na magaretu, mladetu magaričinu!« (Zaharija 9,9) Da su učenici znali da će Isus biti odveden na sud i da će umreti, sigurno ne bi ispunili ovo proročanstvo.

Miler i njegovi saradnici na sličan način, ispunili su proročanstvo i propovedali vest za koju je nadahnuta Reč unapred kazala da će biti objavljena svetu, ali koju sigurno ne bi iznosili da su dobro shvatili proročanstva koja su ukazivala na njihovo razočaranje i prenosila drugu poruku koja je morala biti objavljena svim narodima pre Gospodnjeg dolaska. Poruke prvog i drugog anđela bile su objavljene u pravo vreme i završile su delo koje im je Gospod odredio da obave.

Svet se nadao i pretpostavljao, pošto je vreme prošlo i Hristos se nije pojavio, da će ceo sistem nauke o Hristovom dolasku biti odbačen. Međutim, iako su mnogi čekaoci, izloženi teškim iskušenjima, odbacili svoju veru, bilo je i onih koji su ostali čvrsti. Plodovi ovog pokreta čekalaca Hristovog dolaska - duh poniznosti i ispitivanja srca, promene života i odbacivanja svetovnosti, koji su pratili ovo delo, svedočili su da je ono bilo od Boga. Neprijatelji se nisu usuđivali da kažu da sila Svetoga Duha nije podupirala propovedanje poruke o drugom dolasku, ali nisu ni uspevali da ponađu neku grešku u njihovom izračunavanju proročkih razdoblja. Ni najsposobniji protivnici nisu bili u stanju da obore njihov sistem tumačenja proročanstava. Zato se čekaoci nisu mogli odlučiti da bez odgovarajućih biblijskih dokaza odbace saznanja do kojih su došli ozbiljnim, predanim proučavanjem Pisma praćenog molitvom, prosvetljeni Božjim Duhom i srcem koje je plamtelo Njegovom živom snagom; saznanja koja su odolela najoštrijoj kritici i najogorčenijem protivljenju poznatih verskih učitelja i svetovno mudrih ljudi, koja su opstala u borbi protiv sjedinjenih napora učenosti i rečitosti, ali i poruga i kleveta uglednih ali i priprostih.

Istina, bili su u zabludi, jer očekivani događaj nije došao, ali čak ni to nije moglo da pokoleba njihovu veru u Božju reč. Kada je Jona na ulicama Ninive objavljivao da će grad kroz četrdeset dana biti uništen, Gospod je prihvatio pokajanje Ninivljana i produžio im vreme milosti; Jonina vest, ipak, je bila od Boga i Niniva je okušana po Njegovoj volji. Čekaoci Hristovog dolaska verovali su da ih je Bog na sličan način vodio prilikom objavljivanja poruke o sudu. Govorili su: »On je okušao srca svih koji su je čuli, budeći u jednima želju za Gospodnjim dolaskom; dok se kod drugih javljala mržnja, manje ili više primetna ali poznata Bogu, prema Njegovom dolasku. On je povukao granicu... tako da oni koji će ispitivati svoje srce mogu videti na kojoj će se njenoj strani naći ako Gospod bude došao i da li će uskliknuti:

‘Gle, ovo je Bog naš koga čekasmo i izbaviće nas’, ili će pozivati stene i planine da padnu na njih i da ih sakriju od lica Onoga koji sedi na prestolu i od gneva Jagnjetova. Bog je tako, mi verujemo, ispitao svoj narod, okušao njegovu veru, proverio svoju decu, i video hoće li se u vreme nevolje povući sa položaja na koji je našao za dobro da ih postavi, hoće li se odreći sveta i s punim poverenjem osloniti na Njegovu Reč.« (*The Advent Herald and Signs of the Times Reporter,* vol. 8, No 14, od 13. novembra 1844. godine)

Osećanja onih koji su i dalje verovali da ih je Bog vodio u sticanju iskustava iz prošlosti izrazio je sam Vilijam Miler ovim rečima: »Kada bi trebalo da ponovo proživim svoj život, sa istim dokazima koje sam tada imao, i tada bih ostao pošten pred Bogom i ljudima i učinio isto što sam onda učinio.« »Nadam se da sam oprao svoje haljine od krvi duša. Osećam da sam se, koliko je bilo u mojoj moći, oslobodio svake krivice za njihovu osudu.« Ovaj Božji čovek napisao je i sledeće reči: »Iako sam se dva puta razočarao, nisam još oboren ili obeshrabren... Moja nada u Hristov dolazak je sada isto tako snažna kao i uvek. Učinio sam samo ono što sam posle mnogo godina ozbiljnog razmišljanja smatrao svojom svečanom dužnošću. Ako sam pogrešio, onda je to bilo na strani dobra, na strani ljubavi prema bližnjem, na strani uverenja u svoju dužnost pred Bogom.« »Jedno znam, propovedao sam samo ono što sam verovao i Bog je bio sa mnom; Njegova sila pokazivala se u tom delu, i mnogo dobra je učinjeno.« »Mnoge hiljade, tako izgleda meni kao čoveku, ovim propovedanjem vremena suda bile su pokrenute da proučavaju Pisma, i da se na taj način, verom i kropljenjem krvlju Hristovom, pomire sa Bogom.« (Bliss, pp. 256. 255. 277. 280. 281) »Nikada se nisam trudio da izazovem osmeh oholih, niti sam klonuo kada se svet mrštio. Ni sada neću da kupujem njihovu naklonost, niti ću zanemariti svoju dužnost da ne bih izazivao njihovu mržnju. Nikada neću tražiti svoj život iz njihove ruke, niti ću ustuknuti, nadam se, ako treba da ga izgubim, ako Bog u svom Proviđenju bude tako odredio.« (J. White, *Life of William Miller,* p. 315)

Bog nije odbacio svoj narod; Njegov Duh je pratio one koji se nisu odrekli svetlosti koju su dobili, koji nisu ustali protiv nade u Hristov dolazak. U Poslanici Jevrejima nalazimo reči ohrabrenja i opomene onim čekaocima koji su u ovoj krizi izdržali probu: »Ne odbacujte, dakle, slobode svoje koja ima veliku platu. Jer vam je trpljenje od potrebe da volju Božju savršivši primite obećanje, jer još malo, vrlo malo, pa će doći onaj koji treba da dođe i neće odocniti. A pravednik živeće od vere, ako li odstupi neće biti po volji duše moje. A mi, braćo, nismo od onih koji odstupaju na pogibao, nego od onih koji veruju da spasu dušu.« (Jevrejima 10,35-39)

Ova opomena upućena je Crkvi poslednjeg vremena i to se očigledno vidi iz reči koje ukazuju na blizinu Gospodnjeg dolaska: »Jer još malo, vrlo malo, pa će doći Onaj koji treba da dođe i neće odocniti!« Jasno je nagovešteno da će nastupiti prividno odlaganje i da će izgledati kao da Gospod okleva da dođe. Ovde objavljena pouka posebno prilagođena iskustvu čekalaca ovog vremena. Oni kojima su upućene ove reči bili su u opasnosti da dožive brodolom svoje vere. Oni su ispunili Božju volju, tako što su sledili uputstva Njegovog Duha i Njegove Reči, ali sa iskustvima koja su stekli u prošlosti nisu mogli da shvate Njegovu nameru, niti su mogli da prepoznaju put pred sobom, pa su bili u iskušenju da posumnjaju da li ih Bog zaista vodi. Na to vreme posebno su se odnosile reči: »A pravednik će od vere svoje živ biti.« Kada je blistava svetlost »ponoćnog pokliča« obasjala njihovu stazu, kada su videli kako im otpečaćena proročanstva i znaci koji se brzo ispunjavaju govore da je Hristov dolazak blizu, hodali su, slobodno možemo reći, služeći se samo očima. Međutim, sada oboreni neostvarenim nadama, mogli su da opstanu samo verom u Boga i Njegovu reč. Rugači u svetu su im govorili: »Prevareni ste. Odrecite se svoje vere, priznajte da je sotona pokrenuo pokret čekalaca Hristovog drugog dolaska!« Međutim, Božja Reč ih je opominjala: »Ako li odstupi, neće biti po volji Moje duše!« Odbaciti sada svoju veru, odreći da je sila Svetoga Duha pratila propovedanje poruke, značilo bi vratiti se u propast. Reči apostola Pavla ohrabrile su ih da ostanu čvrsti: »Ne odbacujte, dakle, slobode svoje koja ima veliku platu, jer vam je trpljenje od potrebe... jer još malo, vrlo malo, pa će doći Onaj koji treba da dođe i neće odocniti!« (Jevrejima 10,35-37) Pred njima je bio jedini siguran put - da se čvrsto uhvate za Božja obećanja, da nastave da istražuju Pisma, i da strpljivo čekaju i straže, dok ne dobiju više svetlosti.

23. поглавље

ШТА ЈЕ СВЕТИЛИШТЕ?

Biblijski tekst koji je više od svih ostalih postao temelj i središnji stub vere u drugi Hristov dolazak glasi: »Do dve hiljade i tri stotine dana i noći; onda će se svetinja očistiti.« (Danilo 8,14) Ove reči bile su poznate svima koji su verovali u skori Gospodnji dolazak. Usne hiljada vernika ponavljale su ovo proročanstvo kao lozinku svoje vere. Svi su verovali da od događaja spomenutih u tom proročanstvu zavisi ostvarenje njihovih najsjajnijih očekivanja i najdražih nada. Bilo im je pokazano da se ti proročki dani završavaju u jesen 1844. godine. Zajedno sa svim ostalim pripadnicima hrišćanskog sveta, čekaoci Hristovog dolaska tada su verovali da Zemlja, ili neki njen deo, predstavlja Svetilište. Mislili su da čišćenje Svetilišta znači čišćenje Zemlje ognjem poslednjeg velikog dana i da će se to dogoditi prilikom Hristovog drugog dolaska. Odatle je potekao zaključak da će se Hristos 1844. godine vratiti na Zemlju.

Međutim, određeno vreme je prošlo, a Gospod se nije pojavio. Vernici su bili sigurni da Gospodnja Reč ne može da izneveri, i da je njihovo tumačenje proročanstva verovatno bilo pogrešno, ali, gde se krije greška? Mnogi su odmah presekli čvor izjavljujući da se razdoblje od 2300 dana i noći ne završava 1844. godine. Nikakav dokaz za to nisu imali,

osim činjenice da Hristos zaista nije došao u vreme kada su Ga očekivali. Tvrdili su da bi se Hristos sigurno vratio da čisteći Zemlju ognjem, očisti Svetilište, da se proročko razdoblje zaista završilo 1844. godine, a pošto nije došao, znači da se ti dani tada nisu ni završili.

Ako bi se prihvatio ovaj zaključak moralo bi se odbaciti prvobitno izračunavanje proročkih razdoblja. Bilo je sigurno da razdoblje od 2300 dana i noći započinje stupanjem na snagu Artakserksovog edikta o obnavljanju i izgradnji Jerusalima, u jesen 457. godine pre Hrista. Ako se taj datum uzme kao početna tačka, tada se svi prorečeni događaji savršeno uklapaju u objašnjenje toga razdoblja obeleženog u Knjizi proroka Danila 9,25-27. Šezdeset i devet sedmica, prvi deo razdoblja od 2300 godina u trajanju od 483 godine, trebalo je da dopre do Mesije, Pomazanika, pa se Hristovo krštenje i pomazanje Svetim Duhom 27. godine naše ere savršeno uklapa u sistem. Tri i po godine posle krštenja, Hristos je bio razapet, u jesen 31. godine naše ere. Sedamdeset sedmica ili 490 godina, bilo je posebno određeno jevrejskom narodu. Istekom tog razdoblja, jevrejski narod zapečatio je svoje odbacivanje Hrista progonstvom Njegovih učenika, pa su se apostoli 34. godine naše ere, okrenuli neznabošcima. Tada je završeno prvih 490 godina iz lanca od 2300 godina, a ostalo je još 1810 godina. Od 34. godine naše ere, 1810 godina dopire do 1844. godine. Anđeo je rekao: »I tada će se svetinja očistiti!« Sve navedene pojedinosti iz proročanstva do tada su se nesumnjivo ispunile u određeno vreme.

Ako ovo tumačenje bude prihvaćeno sve postaje jasno i skladno, osim što se 1844. godine nije zbio nijedan događaj, koji bi mogao da bude proglašen čišćenjem Svetilišta. Odbaciti činjenicu da se razdoblje završava u to vreme, značilo bi izazvati opštu zbrku, značilo bi odbaciti i gledišta koja su se temeljila na nesumljivo ispunjenim proročanstvima.

Međutim, Bog je ipak vodio svoj narod tokom velikog pokreta čekalaca Hristovog drugog dolaska; Njegova sila i slava pratile su ovo delo, i On svakako nije mogao da odobri da se ono završi u tami i razočarenju, da bude zlonamerno proglašeno za neko lažno i fanatičko uzbuđenje. On svakako nije mogao da ostavi svoju Reč da bude proglašena sumnjivom i nesigurnom. Iako su mnogi odbacili svoje pređašnje računanje proročkih razdoblja, a pokret, nastao na osnovu njega, proglasili neprihvatljivim, bilo je i drugih koji su bili nespremni da se odreknu onih tačaka vere i iskustva, koje su bile potvrđene Pismom i svedočenjem Božjega Duha. Verovali su da su u toku svojih istraživanja proročanstava prihvatili zdrava načela tumačenja i da im je dužnost da uzdižu istine koje su već otkrili, ali i da nastave istraživanje Pisma. U iskrenim molitvama ispitivali su svoja gledišta i proučavali Bilbiju da otkriju svoje greške. Pošto nisu uspeli da pronađu nijednu grešku u svom računanju proročkih razdoblja, počeli su pažljivije da istražuju pitanje Svetilišta.

Tokom istraživanja ustanovili su da nema nikakvog biblijskog dokaza za opšte prihvaćeno mišljenje da Zemlja predstavlja Svetilište, međutim, u Bibliji su pronašli potpuno objašnjenje pojma svetilišta, njegove prirode, mesta, i službi; svedočanstvo posvećenih pisaca je bilo tako jasno i potpuno da su sva pitanja bila objašnjena. Apostol Pavle, u svojoj Poslanici Jevrejima, kaže: »Tako i prvi zavet imaše pravdu bogomoljstva i svetinju zemaljsku. Jer skinija beše načinjena prva, u kojoj beše svećnjak i trpeza i postavljeni hlebovi, što se zove svetinja. A za drugim zavesom beše skinija, koja se zove svetinja nad svetinjama, koja imaše zlatnu kadionicu, i kovčeg zaveta okovan svuda zlatom, u kojemu beše zlatan sud s manom i palica Aronova, koja se beše omladila, i ploče zaveta. A više njega behu heruvimi slave, koji osenjavahu oltar.« (Jevrejima 9,1-5)

Svetilište o kome Pavle govori bilo je u stvari šator koji je Mojsije podigao po božanskom naređenju kao zemaljsko boravište Najvišega. »I neka mi načine svetinju da među njima nastavam« (2. Mojsijeva 25,8), glasilo je uputstvo koje je Mojsije dobio, dok je sa Bogom boravio na Gori. Izrailjci su putovali pustinjom, i šator je bio načinjen tako da su mogli da ga prenose s mesta na mesto, ali ipak predstavljao veličanstveno zdanje. Njegovi zidovi sastojali su se od uspravnih dasaka debelo presvučenih zlatom, koje su bile postavljene u ležišta od srebra, dok je krov bio načinjen od niza zavesa ili prekrivača, spoljašnji od kože, a unutrašnji od finog lana na kome su bili izvezeni likovi heruvima. Osim trema, u kome se nalazio oltar za žrtve paljenice, sam šator se sastojao od dve prostorije, nazvane svetinja i svetinja nad svetinjama, odvojene bogatom prekrasnom zavesom, dok je slična zavesa zatvarala ulaz u prvo odeljenje Svetilišta, svetinju.

U svetinji se, na južnoj strani, nalazio svećnjak, sa sedam žižaka koji su osvetljavali odeljenje neprekidno i danju i noću; na severnoj strani stajao je sto s postavljenim hlebovima; ispred zavese koja je razdvajala svetinju od svetinje nad svetinjama bio je zlatni kadioni oltar, sa kojega se mirisni oblak tamjana s molitvama Izrailja svakodnevno uzdizao prema Bogu.

U svetinji nad svetinjama stajao je kovčeg, sanduk od skupocenoga drveta presvučen zlatom, riznica sa dve kamene ploče na kojima je Bog napisao zakon Deset zapovesti. Iznad kovčega, oblikujući neku vrstu poklopca svete riznice, nalazio se presto milosti, veličanstveno umetničko delo sa dva heruvima, po jedan sa svake strane, sve izrađeno od čistoga zlata. U ovom odeljenju u Svetilištu božanska prisutnost pokazivala se u oblaku slave između heruvima.

Pošto su se Jevreji naselili u Hananu, ovo Svetilište bilo je zamenjeno Solomunovim hramom, koji je, iako trajne prirode i veći po dimenzijama, zadržao iste proporcije i bio na sličan način namešten. U ovom obliku Svetilište je postojalo, izuzev vremena kada je ležalo u ruševinama, tokom Danilovog vremena – sve dok ga nisu razorili Rimljani 70. godine posle Hrista.

Ovo je jedino Svetilište koje je ikada postojalo na Zemlji, o kome Biblija daje bilo kakve podatke. Pavle ga opisuje kao Svetilište prvog zaveta. Ali, zar onda novi zavet nema nikakvo svetilište?

Obraćajući se ponovo Poslanici Jevrejima, istraživači istine ustanovili su da postoji i drugo, novozavetno Svetilište, čije postojanje Pavle nagoveštava rečima koje smo upravo naveli: »Tako i prvi zavet imaše pravdu bogomoljstva i svetinju zemaljsku.« Upotreba reči »i« pokazuje da je Pavle već ranije spomenuo ovo Svetilište. Vrativši se na početak

prethodnog poglavlja, mogli su da pročitaju: »A ovo je glava od toga što govorimo: imamo takvoga poglavara svešteničkoga koji sede s desne strane prestola veličine na nebesima; koji je sluga svetinjama i istinitoj skiniji, koju načini Gospod, a ne čovek.« (Jevrejima 8,1.2)

Ovde je otkriveno Svetilište novoga zaveta. Svetilište staroga zaveta podigao je čovek, izgradio ga je Mojsije, ovo drugo podigao je Gospod, a ne čovek. U onom Svetilištu službe su obavljali zemaljski sveštenici; dok u ovome, Hristos, obavlja službu s desne strane Oca. Jedno Svetilište je bilo na Zemlji, a drugo je na Nebu.

Osim toga, Šator koji je podigao Mojsije bio je načinjen po uzoru. Gospod ga je uputio: »Kao što ću ti pokazati sliku od šatora i sliku od svih svetih stvari njegovih, tako da načinite.« Ponovo mu je poveren isti zadatak: »I gledaj, te načini sve ovo po slici koja ti je pokazana na gori.« (2. Mojsijeva 25,9.40) Pavle ističe da je prvo Svetilište bilo »prilika za sadašnje vreme, u kojoj se prinose darovi i žrtve«; da su njegova sveta mesta bila »obličje i sen nebeskih stvari«, da su sveštenici koji su prinosili darove u skladu sa zakonom služili »seni nebeskih stvari«, i da »Hristos ne uđe u rukotvorenu svetinju, koja je prilika prave, nego u samo Nebo, da se pokaže sada pred licem Božjim za nas.« (Jevrejima 9,9.23; 8,5; 9,24)

Nebesko Svetilište, u kome Isus služi na nas, predstavlja veliki original, dok je Svetilište, koje je načinio Mojsije, samo kopija. Bog je svojim Duhom nadahnuo graditelje tog zemaljskog Svetilišta. Umetnička veština, pokazana prilikom njegove izgradnje, u stvari je bila izraz božanske mudrosti. Zidovi su izgledali kao da su načinjeni od zlata, i odsjajivali su na sve strane svetlost sedam žižaka zlatnog svećnjaka. Sto sa postavljenim hlebovima i kadioni oltar blistali su kao uglačano zlato. Raskošna zavesa koja je predstavljala tavanicu, izvezena likovima anđela u plavoj, purpurnoj i skerletnoj boji, povećavala je lepotu prizora. Iza druge zavese nalazila se Šekina, vidljivo otkrivenje Božje slave, pred kojom je mogao da stoji i ostane živ jedino poglavar svešteničkі.

Neuporediva raskošnost zemaljskog Svetilišta otkrivala je ljudskom pogledu slavu nebeskog Hrama u kome Hristos, naš Zastupnik, služi za nas pred Božjim prestolom. Boravište Cara nad carevima, u kome Njemu služe hiljade hiljada i deset hiljada puta po deset hiljada stoje pred Njim (Danilo 7,10), taj Hram, ispunjen slavom večnoga prestola, u kome serafimi, njegovi blistavi čuvari, zaklanjaju svoje lice u znak obožavanja, mogao je u najveličanstvenijoj građevini koju su ikada podigle ljudske ruke naći samo bledi odraz svoje neizmernosti i slave. Ipak, zemaljsko Svetilište otkrivalo je zajedno sa svojim službama, važne istine o nebeskom Svetilištu i o velikom delu koje se u njemu obavlja za spasenje čoveka.

Sveta mesta u nebeskom Svetilištu bila su predstavljena svetinjom i svetinjom nad svetinjama zemaljskog Svetilišta. Kada je apostolu Jovanu u viđenju bilo omogućeno da pogleda Božji hram na Nebu, ugledao je »sedam žižaka ognjenih koji su goreli pred prestolom«. (Otkrivenje 4,5) Video je i anđela koji je imao »kadionicu zlatnu, a beše mu dano mnogo tamjana da da molitvama svih svetih na oltar zlatni pred prestolom«. (Otkrivenje 8,3) Proroku je ovde bilo dozvoljeno da vidi prvo odeljenje u nebeskom Svetilištu; i ugledao je »sedam žižaka ognjenih« i »zlatni oltar«, koji su bili predstavljeni zlatnim svećnjakom i kadionim oltarom u zemaljskom Svetilištu. I zatim, »otvori se crkva Božja na Nebu« (Otkrivenje 11,19) i on je dobio priliku da pogleda iza unutrašnje zavese, u svetinju nad svetinjama. Tu je video »kovčeg zaveta Njegova«, predstavljen svetim kovčegom koji je Mojsije načinio da se u njemu čuva Božji zakon.

Tako su oni koji su proučavali ovu temu pronašli pouzdan dokaz da postoji nebesko Svetilište. Mojsije je načinio zemaljsko Svetilište po ugledu na sliku koja mu je bila pokazana. Pavle kaže da mu je uzor bilo pravo Svetilište na Nebu. A Jovan svedoči da je zaista video to nebesko Svetilište.

U Hramu na Nebu, u Božjem boravištu, Njegov presto utemeljen je na pravdi i sudu. U svetinji nad svetinjama nalazi se Njegov zakon, veliko merilo pravednosti prema kome se ocenjuje celokupno čovečanstvo. Kovčeg u kome se čuvaju ploče Zakona pokriven je sedištem milosti, pred kojim Hristos prinosi svoju krv za grešnike. Na taj način predstavljeno je sjedinjenje pravde i milosti u planu za otkupljenje čoveka. Ovo sjedinjenje mogla je da zamisli jedino beskrajna mudrost i ostvari jedino beskrajna sila, to sjedinjenje celo Nebo ispunjava divljenjem i obožavanjem. Heruvimi u zemaljskom Svetilištu, koji sa strahopoštovanjem gledaju prema prestolu milosti, pokazuju kakvom zainteresovanošću nebeska vojska prati delo otkupljenja. To je tajna milosti u koji bi i anđeli želeli da zavire – da Bog može biti pravedan, iako opravdava grešnika koji se kaje i obnavlja svoj odnos sa grešnim rodom, da je Hristos mogao da se ponizi da iz ambisa propasti podigne nebrojeno mnoštvo i da ga odene u čistu odeću svoje pravednosti, da ga sjedini s anđelima koji nikada nisu pali i da zauvek boravi u Božjoj prisutnosti.

Hristovo delo u ulozi čovekovog Posrednika opisano je u prekrasnom proročanstvu koje je zapisao prorok Zaharija u kome Božji sluga govori o Njemu kao o Biću »kojemu je ime Klica«. Prorok kaže: »Jer će On sagraditi crkvu Gospodnju, i nosiće slavu, i sedeće i vladati na svom prestolu, i biće sveštenik na prestolu svome, i savet mirni biće među obema.« (Zaharija 6,12.13)

»Jer će on sagraditi crkvu Gospodnju.« Hristos je svojom žrtvom i posredovanjem postao istovremeno i temelj Božje crkve i njen Graditelj. Apostol Pavle ukazuje na Njega kao na »kamen od ugla... na kojemu sva građevina sastavljena raste za crkvu svetu u Gospodu, na kojemu ćete se i vi sazidati za stan Božji u Duhu«. (Efescima 2,20-22)

»I nosiće slavu.« Hristu pripada slava za otkupljenje grešnog roda. Tokom svih večnih vekova otkupljeni će pevati: »Onome koji nas ljubi i umi nas od greha naših krvlju svojom... Tome slava i država u vek veka!« (Otkrivenje 1,5.6)

»I sedeće i vladati na svom prestolu, i biće sveštenik na prestolu svome.« Sada još nije uspostavljeno Njegovo carstvo slave, sada On još nije »na prestolu slave svoje«. Tek kada se Njegovo posredničko delo bude završilo, Bog će mu dati

»presto Davida, oca njegova«, carstvo kome »neće biti kraja«. (Luka 1,32.33) Hristos kao Sveštenik, već sada sedi sa Ocem na Njegovom prestolu (Otkrivenje 3,21). Na prestolu, sa večnim, samopostojećim Bogom je Onaj koji »bolesti naše nosi i nemoći naše uze na se«, »koji je u svačemu iskušan kao i mi, osim greha«, da bi mogao »pomoći i onima koji se iskušavaju«. »Ako ko sagreši, imamo zastupnika kod oca, Isusa Hrista, pravednika.« (Isaija 53,4; Jevrejima 4,15; 2,18; 1. Jovanova 2,1) Njegovo posredovanje je ulaganje Njegovog probodenog i slomljenog tela, besprekornog života. Njegove ranjene ruke, probodena prsa i izranjene noge traže milost za grešnog čoveka, čije je otkupljenje plaćeno tako neizmernom cenom.

»I savet mirni biće među obema.« Očeva ljubav, ništa manje od Sinovljeve, predstavlja izvor spasenja za izgubljeni rod. Isus je pre nego što je otišao rekao svojim učenicima: »I ne velim vam da ću Ja umoliti Oca za vas, jer sam otac ima ljubav k vama.« (Jovan 16,26.27) »Jer Bog beše u Hristu i svet pomiri sa sobom.« (2. Korinćanima 5,19) Prilikom obavljanja službe u nebeskom Svetilištu »savet mirni biće među« obojicom. »Jer Bogu tako omile svet da je i sina svojega jedinorodnoga dao da nijedan koji Ga veruje ne pogine, nego da ima život večni.« (Jovan 3,16)

Podpitanje: »Šta je Svetilište?«, dobilo je u Pismu jasan odgovor. Pojam »svetilište«, onako kao što je upotrebljen u Bibliji, odnosi se, prvo, na Šator koji je podigao Mojsije, kao na sliku nebeske stvarnosti, a drugo, na »pravu skiniju« na Nebu, na koju je ukazivalo zemaljsko Svetilište. Hristovom smrću ukinute su simboličke službe. »Prava skinija« na Nebu je Svetilište novoga zaveta. Pošto se proročanstvo iz Danila 8,14. ispunilo u ovom razdoblju, Svetilište o kome govori mora da bude Svetilište novoga zaveta. U vreme isteka 2300 dana i noći na Zemlji nije postojalo Svetilište već mnogo dugih stoleća. Prema tome proročanstvo: »Do dve hiljade i tri stotine dana i noći, onda će se svetinja očistiti«, nesumnjivo se odnosi na nebesko Svetilište.

Ipak treba pronaći odgovor i na najvažnije pitanje: Šta predstavlja čišćenje Svetilišta? Da je takva služba postojala u zemaljskom Svetilištu, potvrđuju starozavetni spisi. Međutim, zar i na Nebu postoji nešto što se mora čistiti? U Poslanici Jevrejima, u 9. poglavlju, jasno se govori o čišćenju i zemaljskog i nebeskog Svetilišta: »I gotovo sve se krvlju čisti po zakonu, i bez prolivanja krvi ne biva oproštenje. Tako je trebalo da se obličja nebeskih ovima čiste, a sama nebeska boljim žrtvama od ovih« (Jevrejima 9,22.23) – dragocenom krvlju Isusa Hrista.

I u simboličkoj i u stvarnoj službi, čišćenje se jedino moglo obaviti krvlju, u prvoj životinjskom krvlju, u drugoj krvlju Isusa Hrista. Pavle kao razlog što se čišćenje mora obaviti krvlju navodi činjenicu da bez prolivanja krvi nema oproštenja. Oproštenje, ili uklanjanje greha je delo koje se mora obaviti. Ali, na koji je način greh bio povezan sa Svetilištem, bilo nebeskim, bilo zemaljskim? To je moguće otkriti proučavanjem simboličke službe, jer su sveštenici, koji su služili na Zemlji, služili »obličju i senu nebeskih stvari«. (Jevrejima 8,5)

Službe u zemaljskom Svetilištu delile su se u dve kategorije: sveštenici su svakoga dana obavljali službu u svetinji, dok je jednom godišnje poglavar sveštenički obavljao posebno delo pomirenja u svetinji nad svetinjama za očišćenje Svetilišta. Pokajani grešnici iz dana u dan donosili su svoje žrtve do ulaza u Svetilište, i stavljajući ruke na glavu životinje priznavali svoje grehe i tako ih simbolički prenosili sa sebe na nevinu žrtvu. Životinja je zatim bila prinošena na žrtvu. »Jer bez prolivanja krvi«, kaže apostol, nema oproštenja greha. »Jer je život (duša) tela u krvi!« (3. Mojsijeva 17,11; Bakotić) Prekršeni Božji zakon zahtevao je život prestupnika. Krv, koja je predstavljala grešnikov izgubljeni život, čiju krivicu sada nosi žrtva, sveštenik je prenosio u svetinju i njome škropio pred zavesom, iza koje se nalazio kovčeg sa Zakonom koji je grešnik prekršio. U nekim slučajevima krv nije bila unošena u svetinju, ali su sveštenici onda morali da jedu meso žrtve, kao što je Mojsije zapovedio sinovima Aronovim, govoreći: »Dade vam je Gospod da nosite greh svega zbora!« (3. Mojsijeva 10,17) I jedna i druga ceremonija na isti način simbolički su predstavljale prenošenje greha od pokajnika na Svetilište.

To je bilo delo koje je obavljano iz dana u dan, tokom cele godine. Gresi Izrailja su na taj način bili prenošeni na Svetilište, pa je bila potrebna posebna služba za njihovo uklanjanje. Bog je zato zapovedio da se obavi delo pomirenja za svako sveto odeljenje u Svetilištu. »I tako će očistiti svetinju od nečistota sinova Izrailjevih i od prestupa njihovih u svim gresima njihovim; tako će učiniti i u šatoru od sastanka koji je među njima usred nečistota njihovih.« Delo pomirenja moralo je da bude obavljeno i za oltar za žrtve paljenice, »i tako... ga očistiti i posvetiti od nečistota sinova Izrailjevih«. (3. Mojsijeva 16,16.19)

Jednom godišnje, na veliki Dan pomirenja, sveštenik je ulazio u svetinju nad svetinjama da bi obavio delo čišćenja Svetilišta. Služba koja se tada obavljala dovršavala je godišnji niz službi. Na Dan pomirenja dva jarca bila su dovođena do ulaza u Svetilište i za njih je bacana kocka: »Jedan ždreb Gospodu, a drugi ždreb Azazelu.« (3. Mojsijeva 16,8) Jarac na koga bi pao ždreb za Gospoda morao je da bude zaklan kao žrtva za greh celog naroda. Sveštenik je njegovu krv trebalo da unese iza zavese i da njome poškropi presto milosti i ispred njega. Istom krvlju trebalo je da poškropi i kadioni oltar koji se nalazio ispred zavese.

»I metnuvši Aron obe ruke svoje na glavu jarcu živome, neka ispovedi nad njim sva bezakonja sinova Izrailjevih i sve prestupe njihove u svim gresima njihovim, i metnuvši ih na glavu jarcu neka ga da čoveku spremnom da ga istera u pustinju. I jarac će odneti na sebi sva bezakonja njihova u pustinju; i pustiće onoga jarca u pustinju.« (3. Mojsijeva 16,21.22) Ovaj jarac više se nije vraćao u izrailjski logor, a čovek koji ga je izveo u pustinju morao je da opere sebe i svoju odeću pre nego što se vrati u logor.

Celokupni obred je bio zamišljen tako da u svest Izrailjaca usadi misao o Božjoj svetosti i Njegovoj odvratnosti prema grehu; osim toga, i da im pokaže da svaki dodir s grehom zagađuje čoveka. Od svakoga se tražilo da muči dušu

svoju za vreme obavljanja celokupne službe pomirenja. Morali su se odložiti svi poslovi i sav zbor Izrailjev morao je da provede ceo dan u svečanoj skrušenosti pred Gospodom, u molitvi, u postu i dubokom ispitivanju srca.

Simbolička služba isticala je vrlo značajne istine o pomirenju. Grešnikova zamena mogla je biti prihvaćena; ali sam greh nije mogao biti uklonjen krvlju žrtve. Žrtva je predstavljala samo sredstvo da se greh prenese na Svetilište. Prinošenjem krvi grešnik je priznavao autoritet Zakona, priznavao je svoju krivicu zbog prestupa i izražavao želju da dobije oproštenje verom u zasluge Otkupitelja koji će doći, ali time još nije bio potpuno oslobođen zakonske osude. Poglavar sveštenički bi, na Dan pomirenja, pošto je od naroda uzeo žrtvu, ulazio u svetinju nad svetinjama s krvlju te žrtve i njome škropio presto milosti, neposredno iznad Zakona, da bi zadovoljio njegove zahteve. Tada, u svojoj posredničkoj ulozi, uzimao je grehe na sebe i iznosio ih iz Svetilišta. Stavljajući svoje ruke na glavu jarca za Azazela, ispovedao bi nad njim sve ove grehe, simbolički ih prenoseći sa sebe na jarca. Jarac ih je onda sa sobom odnosio u pustinju, pa se smatralo da su time zauvek uklonjeni iz naroda.

Ovakva služba se obavljala kao »obličje i sen nebeskih stvari«. Sve ono što se u zemaljskom Svetilištu prilikom službi simbolički obavljalo, obavlja se stvarno prilikom službe u nebeskom Svetilištu. Posle svoga uznesenja, naš Spasitelj je započeo svoje delo kao naš Poglavar sveštenički. Pavle kaže: »Jer Hristos ne uđe u rukotvorenu svetinju, koja je prilika prave, nego u samo nebo, da se pokaže sada pred licem Božjim za nas.« (Jevrejima 9,24)

Sveštenikova služba tokom godine u prvom odeljenju Svetilišta, »iza zavese« koja se nalazila na ulazu u prvo odeljenje Svetilišta i razdvajala svetinju od trema, predstavljala je delo službe koje je Hristos započeo prilikom svog uznesenja. Bilo je to delo koje su sveštenici obavljali za vreme svakodnevne službe, iznoseći pred Boga krv žrtava za greh, ali i tamjan koji se uzdizao s molitvama Izrailja. Tako je i Hristos iznosio svoju krv pred Oca u korist grešnika, ali i dragoceni miris svoje pravednosti, molitava pokajanih vernika. Takvo delo službe obavljalo se u prvom odeljenju Svetilišta na Nebu.

Tamo su Hristovi učenici verom pratili svoga Gospoda, kada se uzdizao i nestajao s njihovog vidika. Tamo su bile upućene sve njihove nade, kao što Pavle kaže: »Da se uhvatimo za nadu koja nam je data, koju imamo kao tvrd i pouzdan lenger duše, koja ulazi i iza najdalje zavese, gde Isus uđe napred za nas, postavši poglavar sveštenički do veka.« »Ni s krvlju jarčijom niti telećom, nego kroz svoju krv uđe jednom u svetinju, i nađe večni otkup.« (Jevrejima 6,19.20; 9,12)

Osamnaest stoleća obavljalo se ovo delo službe u prvom odeljenju Svetilišta. Hristova krv, prinesena u korist pokajanih grešnika, osiguravala im je oproštenje i mogućnost da budu prihvaćeni pred Bogom, ali su njihovi gresi i dalje ostajali zapisani u knjizi izveštaja. Međutim, kao što se u sumboličkoj službi delo pomirenja obavljalo na kraju svake godine, tako će se, pre nego što Hristovo delo otkupljenja ljudi bude završeno, obaviti i delo pomirenja za uklanjanje greha iz nebeskog Svetilišta. To delo je započelo kada je isteklo proročko razdoblje od 2300 dana i noći. U to vreme, kao što je prorekao prorok Danilo, naš Poglavar sveštenički ušao je u svetinju nad svetinjama da obavi poslednji deo svoga svečanog zadatka – da očisti Svetilište.

Kao što su se u staro doba gresi naroda verom prenosili na žrtvu za greh i preko krvi simbolički, na zemaljsko Svetilište, tako su se u novom zavetu gresi pokajnika verom stavljali na Hrista i stvarno prenosili u nebesko Svetilište. I kao što se simboličko čišćenje zemaljskog Svetilišta postizalo uklanjanjem greha kojima je bilo ukaljano, tako se i stvarno čišćenje nebeskog Svetilišta mora postići uklanjanjem, ili brisanjem greha koji su u njemu bili zapisani. Međutim, pre nego što se to postigne, moraju biti ispitane knjige izveštaja da bi moglo biti odlučeno ko je, pokajanjem i verom u Hrista, stekao pravo na blagoslove pomirenja. Čišćenje Svetilišta, prema tome, obuhvata i delo istrage – delo suđenja. Ovo delo biće obavljeno pre nego što Hristos bude došao da izbavi svoj narod; jer kada bude došao, i nagrada će biti s Njime da bi svakome mogao dati prema njegovim delima (Otkrivenje 22,12).

Tako su oni, koji su sledili svetlost proročke reči shvatili da je Hristos, umesto da 1844. godine, posle završetka razdoblja od 2300 dana i noći, dođe na Zemlju u stvari ušao u svetinju nad svetinjama nebeskog Svetilišta da obavi završno delo službe pomirenja koje prethodi Njegovom dolasku.

U stvari, shvatili su da dok je žrtva za greh ukazivala na Hrista kao na žrtvu, i dok je poglavar sveštenički predstavljao Hrista kao Posrednika, da je jarac za Azazela predstavljao sotonu, začetnika greha, na koga će gresi svih iskrenih pokajnika konačno biti stavljeni. Kada je poglavar sveštenički, zaslugom krvi žrtve za greh, uklanjao grehe iz Svetilišta, stavljao ih je na jarca za Azazela. Kada Hristos, zaslugom svoje krvi, bude uklanjao grehe svoga naroda iz nebeskog Svetilišta, staviće ih na sotonu, koji će, kada sudska odluka bude izvršena, morati da podnese konačnu kaznu. Jarac za Azazela bio je odvođen u nenastanjenu zemlju, da se više nikada ne vrati u zajedništvo Izrailjaca. Tako će i sotona zauvek biti prognan iz blizine Boga i Njegovog naroda, izbrisan iz društva živih prilikom konačnog uništenja greha i grešnika.

24. poglavlje

U SVETINjI NAD SVETINjAMA

Nauka o Svetilištu predstavljala je ključ kojim je razjašnjena tajna razočaranja iz 1844. godine. Ona je iznela na videlo zaokruženi sistem istina, povezan i skladan, pokazujući da je Božja ruka usmeravala veliki pokret čekalaca Hristovog drugog dolaska; ona je otkrila i njihovu sadašnju dužnost, objašnjavajući njihov položaj i delo koje im je povereno. Kao što su Isusovi učenici posle strašne noći muka i razočarenja bili radosni ugledavši svoga Gospoda, tako su sada radosno klicali oni koji su se u veri nadali Njegovom drugom dolasku. Očekivali su da će se On pojaviti u slavi da nagradi svoje sluge. Kada su njihove nade izneverene, izgubili su Isusa iz vida i uzviknuli kao nekada Marija pokraj Njegovog praznog groba: »Uzeše moga Gospoda i ne znam gde Ga metnuše!« A sada su Ga ponovo ugledali u svetinji nad svetinjama, svog milostivog Poglavara svešteničkog, koji će se uskoro pojaviti kao njihov Car i Izbavitelj. Svetlost koja je zablistala iz Svetilišta rasvetlila je prošlost, sadašnjost i budućnost. Znali su da ih je Bog vodio rukom svoga nepogrešivog proviđenja. Iako su, slično prvim učenicima, propustili da pravilno shvate vest koju su objavljivali, ona je ipak bila pravilna u svemu. Njenim obavljivanjem ispunili su Božju nameru, a njihov rad nije bio uzaludan pred Gospodom. »Po velikoj milosti Gospodnjoj prerođeni za živu nadu« radovali su se »radošću neiskazanom i proslavljenom«. (1. Petrova 1,3.8)

Oba proročanstva, i ono u Knjizi proroka Danila 8,14: »Do dve tisuće i tri stotine dana i noći, onda će se svetinja očistiti[1]«, i vest prvog anđela iz Knjige Otkrivenja: »Bojte se Boga i podajte Mu slavu, jer dođe čas suda njegova«, ukazivala su na Hristovu službu u svetinji nad svetinjama, na predadventni sud, a ne na Njegov dolazak da izbavi svoj narod i uništi bezakonike. Greška nije bila u izračunavanju proročkog razdoblja, već u događaju koji će se zbiti na kraju 2300 dana i noći. Zbog ove greške vernici su doživeli razočarenje, ali sve što je bilo najavljeno u proročanstvu, i sve što su po Pismu mogli očekivati da će se dogoditi, zaista se i dogodilo. U isto vreme, dok su oplakivali propast svojih nada, zbivao se događaj nagovešten njihovom vešću, događaj koji je morao da se odigra pre nego što se Gospod pojavi da donese nagradu svojim slugama.

Hristos je došao, ali ne na Zemlju, kao što su očekivali, već, kao što je simbolima nagovešteno, u svetinju nad svetinjama Božjeg hrama na Nebu. Prorok Danilo ga je predstavio kako dolazi da se pokaže pred Bogom: »I videh u utvarama noćnim, i gle, kao Sin čovečji iđaše s oblacima nebeskim, i dođe« - ne na Zemlju, već – »do Starca i stade pred njime.« (Danilo 7,13)

I prorok Malahija je prorekao ovaj dolazak: »I iznenada će doći u crkvu svoju Gospod, kojega vi tražite, i anđeo zavetni, kojega vi želite, evo, doći će, veli Gospod nad vojskama.« (Malahija 3,1) Gospodnji dolazak u Njegov hram bio je iznenadan i neočekivan za pripadnike Njegovog naroda. Oni Ga nisu očekivali na tom mestu. Smatrali su da će doći na Zemlju, »u ognju plamenome, koji će dati osvetu onima koji ne poznaju Boga i ne slušaju Jevanđelja Gospoda našega Isusa Hrista«. (2. Solunjanima 1,8)

Ipak, pripadnici Božjeg naroda još nisu bili spremni da se sretnu sa svojim Gospodom. Još se za njih moralo obaviti posebno delo pripreme. Trebalo je da prime svetlost koja će upraviti njihove misli prema Božjem hramu na Nebu; i dok u veri budu pratili svoga Poglavara svešteničkog prilikom obavljanja Njegove službe u Svetilištu, biće im otkrivene nove dužnosti koje treba da obave. Crkva je morala da dobije još jednu opomenu i pouku.

Prorok je rekao: »Ali, ko će podneti dan dolaska NJegova? I ko će se održati kada se pokaže? Jer je On kao oganj livčev i kao milo beljarsko i sešće kao onaj koji lije i čisti srebro, i očistiće sinove Levijeve, i pretopiće ih kao zlato i srebro, i oni će prinositi Gospodu prinose u pravdi.« (Malahija 3,2.3) Oni koji će živeti na Zemlji u vreme kada Hristos u nebeskom Svetilištu bude prestao da obavlja svoju posredničku službu, moraće da stoje pred svetim Bogom bez posrednika. Njihova odeća će tada morati da bude neokaljana, njihov karakter kropljenjem krvlju očišćen od greha. Božjom blagodaću i svojim marljivim naporima oni će morati da budu pobednici u borbi protiv zla. I dok na Nebu bude trajao predadventni sud, dok se gresi pokajanih vernika budu uklanjali iz Svetilišta, u krilu Božjeg naroda na Zemlji biće obavljeno posebno delo očišćenja, delo odbacivanja greha. Ovo delo je jasnije predstavljeno u porukama iz 14. poglavlja Otkrivenja.

Kada se ovo delo bude obavilo, Hristovi sledbenici biće spremni za Njegov dolazak. »I ugodan će biti Gospodu prinos Judin i jerusalimski kao u staro vreme i kao pređašnjih godina.« (Malahija 3,4) Tada će Crkva, koju će Gospod prilikom svoga dolaska uzeti sebi, biti »slavna Crkva, koja nema mane ni mrštine ili takvoga čega«. (Efescima 5,27) Ona će tada biti kao »zora, lepa kao mesec, čista kao sunce, strašna kao vojska sa zastavama«. (Pesma nad pesmama, 6,9)

Osim Gospodnjeg dolaska u Hram, Malahija je ovim rečima prorekao i Njegov drugi dolazak, Njegovo pojavljivanje da obavi delo suda: »I doći ću k vama na sud, i biću brz svedok protiv vračara i protiv preljubočinaca i protiv onih koji se kunu krivo i protiv onih koji zakidaju najam najamniku i udovici i siroti i došljaku krivo čine i ne boje se Mene, veli Gospod nad vojskama.« (Malahija 3,5) Apostol Juda opisuje isti prizor i kaže: »Gle, ide Gospod s hiljadama svetih

---

1 [1] Od jevrejske reči »SADAG« koje znači »biti pravedan«. Reč se u ovom obliku pojavljuje samo jednom u Starom zavetu, što znači da ima posebno značenje. Prevodioci je uzimaju u različitom značenju, kao što su: »opravdan«, »stavljen u pravi položaj«, »biti proglašen pravednim«, »biti opravdan«, »biti odbranjen«. Prevod »očišćen« dolazi iz Septuaginte, a prihvata ga i Vulgata. Od naših prevodioca Šarić kaže: »Tada će svetište doći do svoga prava«. prim. prev.

anđela svojih da učini sud svima i da pokara bezbožnike za sva njihova bezbožna dela kojima bezbožnost činiše.« (Juda 14.15) Ovaj dolazak, i Gospodnji dolazak u svoj Hram, su dva odvojena i različita događaja.
Hristov dolazak kao našeg Poglavara svešteničkog u svetinju nad svetinjama da očisti Svetilište, opisan u Danilu 8,14; dolazak Sina čovečjeg k Starcu, prikazan u Knjizi proroka Danila 7,13; Gospodnji dolazak u svoj Hram, prorečen rečima proroka Malahije, sve su to opisi istog događaja; koji je predstavljen i dolaskom ženika na svadbu, u Hristovoj kratkoj priči o deset devojaka iz 25. poglavlja Jevanđelja po Mateju.
U leto i jesen 1844. godine bila je objavljana vest: »Eto ženika gde ide!« Tada su se izdvojile dve grupe ljudi koje su predstavljene mudrim i ludim devojkama – jedna grupa koja je radosno očekivala dolazak svoga Gospoda, i koja se marljivo pripremala da Ga dočeka; i druga, koja je delovala nagonski, pod uticajem straha, i bila zadovoljna teorijom istine, ali je ostala bez Božje blagodati. U toj kratkoj priči, kada je ženik došao, »gotove uđoše s njim na svadbu«. Dolazak ženika, istaknut ovde, događa se pre svadbe. Svadba predstavlja trenutak u kome Hristos preuzima svoje carstvo. Sveti grad, Novi Jerusalim, koji je prestonica i predstavnik carstva, nazvan je »nevestom, Jagnjetovom ženom«. Anđeo je pozvao Jovana i rekao mu: »Hodi da ti pokažem nevestu, Jagnjetovu ženu!« Jovan nastavlja opis i kaže: »I odvede me u duhu na goru veliku i visoku, i pokaza mi grad veliki, sveti Jerusalim, gde silazi s neba od Boga.« (Otkrivenje 21,9.10) Prema tome, jasno je da nevesta predstavlja Sveti grad, i da su devojke koje izlaze da dočekaju ženika simbol Crkve. U Otkrivenju je istaknuto da su pripadnici Božjeg naroda gosti na svadbenoj svečanosti. Ako su *gosti*, onda ne mogu biti predstavljeni i kao *nevesta.* Hristos će, kao što je rekao prorok Danilo, primiti od Starca na Nebu »vlast, slavu i carstvo«. On će primiti Novi Jerusalim, prestonicu svoga carstva, »nevestu, ukrašenu mužu svojemu«. (Danilo 7,14; Otkrivenje 21,2) Kada bude primio carstvo, On će doći u svoj slavi svojoj, kao Car nad carevima i Gospodar nad gospodarima, da izbavi svoj narod, sve one koji će »sesti za trpezu s Avramom i Isakom i Jakovom u carstvu nebeskome« (Matej 8,11; Luka 22,30), da učestvuju u Jagnjetovoj svadbenoj večeri.
Objavljivanje vesti: »Eto ženika gde ide«, u leto 1844. godine navelo je hiljade vernika da očekuju neposredni dolazak svoga Gospoda. U označeno vreme Ženik je zaista došao, ali ne na Zemlju, kao što su ljudi očekivali, već na Nebo, k Starcu, na svadbu, da primi svoje carstvo. »I gotove uđoše s njim na svadbu, i zatvoriše se vrata.« Nije trebalo da i sami budu prisutni na svadbi, jer se ona događa na Nebu, dok su oni i dalje na Zemlji. Hristovi sledbenici trebalo je da »čekaju gospodara svojega kada se vrati sa svadbe« (Luka 12,36). Međutim, treba da razumeju Njegovo delo i da Ga u veri slede kada bude izlazio pred Boga. Upravo u tom smislu je rečeno da treba da uđu na svadbu.
U priči su upravo oni koji su imali ulja u svojim sudovima sa žiščima svojim ušli na svadbu. Oni koji su, osim poznavanja istine koja se zasniva na Pismu, imali i Duha Božjega i Njegove blagodati, i koji su, u noći svoga kušanja, strpljivo čekali, pretražujući Bibliju da dobiju jasnije videlo upravo su oni shvatili istinu o nebeskom Svetilištu i o promeni Spasiteljeve službe, i oni su u veri pratili Njegov rad u nebeskom Svetilištu. I svi koji u skladu sa svedočanstvima iz Pisma prihvate iste istine, verom sledeći Hrista dok ulazi pred Boga da obavi poslednje delo posredovanja, da bi posle njegovog završetka primio svoje carstvo – svi oni predstavljeni su kao mudre devojke koje su ušle na svadbu.
U kratkoj priči zapisanoj u Jevanđelju po Mateju u 22. poglavlju, upotrebljena je ista slika svadbe, a predadventni sud jasno je stavljen u vreme pre svadbe. Pre svadbe car dolazi da vidi goste, da ustanovi da li su svi odeveni u svadbeno ruho, u neokaljanu odeću karaktera opranog i ubeljenog u krvi Jagnjetovoj (Matej 22,11; Otkrivenje 7,14). Onaj koji se našao bez svadbenog ruha bio je izbačen, dok su svi za koje je prilikom pregleda ustanovljeno da imaju prikladnu odeću, bili prihvaćeni pred Bogom i proglašeni dostojnim da dobiju deo u Njegovom carstvu i da sednu na Njegov presto. Ovo delo ispitivanja karaktera, određivanja ko je spreman za Božje carstvo, predstavlja delo predadventnog suda, završno delo službe u nebeskom Svetilištu.
Kada delo istraživanja bude završeno, kada budu ispitani i odlučeni slučajevi svih onih koji su u sva vremena tvrdili da slede Hrista, tada, a ne pre toga, vreme milosti biće završeno i vrata milosti biće zatvorena. Tako smo jednom kratkom rečenicom: »I gotove uđoše s njim na svadbu i zatvoriše se vrata«, povedeni kroz celo razdoblje Spasiteljeve završne službe sve do vremena kada će biti dovršeno veliko delo čovekovog spasenja.
Za vreme službi koje su se obavljale u zemaljskom Svetilištu i koje su, kao što smo videli, bile slika službi u nebeskom Svetilištu, kada bi poglavar svešteničkі na Dan pomirenja ušao u Svetinju nad svetinjama, prestajala je služba u svetinji, u prvom odeljenju Svetilišta. Bog je zapovedio: »A niko da ne bude u šatoru od sastanka kada on uđe da čini očišćenje u svetinji, dokle ne izađe i završi očišćenje za sebe i za dom svoj i za sav zbor Izrailjev.« (3. Mojsijeva 16,17) Isto tako, kada je Hristos ušao u svetinju nad svetinjama da obavi završno delo pomirenja, prestao je da služi u prvom odeljenju. Međutim, kada je služba u prvom odeljenju bila završena, počela je služba u drugom. Kada je u vreme obredne službe, poglavar svešteničkі na Dan pomirenja izlazio iz svetinje, odlazio je pred Boga da prinese krv žrtve za greh za celi Izrailj, odnosno za one Izrailjce koji su se istinski pokajali za svoje grehe. Tako je i Hristos završio samo jedan deo svoje službe kao naš Posrednik, da bi započeo drugi deo svoga rada, ali On i dalje prinosi svoju krv pred Ocem za sve grešnike.
Čekaoci drugog Hristovog dolaska 1844. godine nisu razumeli ovu istinu. Iako je prošlo vreme kada su očekivali Spasitelja, oni su i dalje verovali da je Njegov dolazak blizu; smatrali su da je nastupila odlučujuća kriza i da je Hristos prestao da pred Bogom obavlja svoje delo posredovanja za grešnike. Činilo im se da Biblija uči da će se vreme milosti za čoveka završiti kratko vreme pre stvarnog Gospodnjeg dolaska na nebeskim oblacima. Izgledalo im je da to proizilazi iz

tekstova koji ukazuju na vreme kada će ljudi tražiti, kucati na vrata milosti, ali im se ona neće otvarati. Sada su se pitali nije li datum očekivanog Hristovog dolaska u stvari vreme početka razdoblja koje će neposredno prethoditi Njegovom dolasku. Objavivši poruku da je nastalo vreme suda, pomislili su da su izvršili svoju dužnost prema svetu i da su se oslobodili tereta odgovornosti za spasavanje grešnika. Bogohulno i drsko ruganje bezakonika izgledalo im je kao još jedan dokaz da se Božji Duh zaista povukao od onih koji su odbacili Njegovu milost. Sve to utvrđivalo ih je u uverenju da je vreme milosti završeno ili, kao što su govorili, da su se »zatvorila vrata milosti«.
Međutim, jasnija svetost se pojavila posle istraživanja pojma Svetilišta. Sada su uvideli da su bili u pravu kada su verovali da se završetkom razdoblja od 2300 dana i noći u jesen 1844. godine dogodilo nešto vrlo značajno. Međutim, iako je istina da su se vrata nade i milosti koja su hiljadu i osam stotina godina omogućavala ljudima pristup Bogu sada zatvorila, otvorila su se jedna druga vrata, pa je ljudima oproštenje greha bilo ponuđeno Hristovim posredovanjem u svetinji nad svetinjama. Jedan deo Njegove službe bio je završen, samo zato da svoje mesto ustupi drugome. I dalje su postojala »otvorena vrata« u nebesko Svetilište, u kome Hristos obavlja svoju posredničku službu za grešnike.
I sada su shvatili značenje Hristovih reči u Otkrivenju, upućenih Crkvi upravo toga vremena: »Tako govori sveti i istiniti, koji ima ključ Davidov, koji otvori i niko ne zatvori, koji zatvori i niko ne otvori. Znam tvoja dela, gle, dadoh pred tobom vrata otvorena, i niko ih ne može zatvoriti.« (Otkrivenje 3,7.8)
Upravo će oni koji verom slede Isusa u velikom delu pomirenja primiti blagoslove Njegovog posredovanja u njihovu korist, dok oni koji odbace videlo o ovom delu Njegove službe neće od njega imati nikakve koristi. Jevreji koji su odbacili videlo objavljeno Hristovim prvim dolaskom, koji su odbili da poveruju u Njega kao Spasitelja sveta, neće moći da dobiju oproštenje preko Njega. Kada je Isus posle svoga uznesenja ušao sa svojom krvlju u nebesko Svetilište da bi na svoje učenike izlio blagoslove svoga posredovanja, Jevreji su ostali da u potpunoj tami nastave svoje beskorisne žrtve i prinose. Služba simbola i senki je ukinuta. Ta vrata, kroz koja su ljudi ranije nalazili pristup Bogu, nisu više bila otvorena. Jevreji su odbili da traže Boga na jedini način na koji su mogli da Ga nađu, preko službe u nebeskom Svetilištu. Upravo zato nisu ni uspostavili vezu sa Bogom. Za njih su vrata bila zatvorena. Nisu imali nikakvog znanja o Hristu kao istinskoj žrtvi i jedinom Posredniku pred Bogom, i zato nisu ni mogli da uživaju u blagoslovima Njegovog posredovanja.
Stanje Jevreja koji nisu verovali predstavlja sliku stanja bezbrižnih i nevernički raspoloženih ljudi koji se izdaju za hrišćane i koji svesno odbijaju da se upoznaju sa službom našeg milostivog Poglavara svešteničkog. Kada je poglavar svešteničkі u doba ceremonijalne službe ulazio u Svetinju nad svetinjama, od pripadnika celog Izrailja se zahtevalo da se okupe oko Svetilišta i da na najsvečaniji način skrušeno izađu pred Boga, da bi mogli da prime oproštenje svojih greha i da ne bi bili isključeni iz zajednice vernih. Koliko je važnije da na stvarni Dan očišćenja shvatimo delo našeg Poglavara svešteničkog i znamo koje dužnosti stoje pod nama.
Ljudi ne mogu nekažnjeno da odbacuju opomene koje im Bog u svojoj milosti šalje. Nebo je u Nojevo doba ljudima u svetu poslalo poruku, i njihovo spasenje zavisilo je od toga kako će je primiti. Pošto su je odbacili, Božji Duh se povukao, napustio grešni rod i on je nestao u vodama Potopa. U vreme, Avramovo, milost je prestala da poziva grešne stanovnike Sodoma, i svi, osim Lota, njegove žene i dve kćeri, izgubili su život u ognju koji je pao s neba. Tako je bilo i u Hristove dane. Božji Sin objavio je nevernim Jevrejima svoga naraštaja: »Eto će vam se ostaviti vaša kuća pusta!« (Matej 23,38) Gledajući unapred poslednje dane, ta ista Neizmerna sila izjavila je, govoreći o onima koji »ljubavi istine ne primiše da bi se spasli«: »I zato će im Bog poslati silu prevare da veruju laži, da prime sud svi koji ne verovaše istini, nego voleše nepravdu.« (2. Solunjanima 2,10-12) Kada takvi ljudi odbace učenje Njegove Reči, Bog povlači svoga Duha i prepušta ih prevarama koje vole.
Međutim, Hristos i sada posreduje za čoveka, i videlo će biti darovano onima koji ga traže. Iako čekaoci drugog Hristovog dolaska u početku nisu shvatali ovu istinu, ona im je kasnije postala jasna kada su počeli da proučavaju biblijske tekstove u kojima je opisan njihov pravi položaj.
Kada je 1844. godine isteklo određeno vreme, nastalo je doba velike krize za one koji su i dalje verovali u Hristov dolazak. Njihova jedina potpora, koja ih je učvrstila u određivanju njihovog pravog položaja, bilo je videlo koje je njihove misli usmeravalo prema nebeskom Svetilištu. Neki među njima prestali su da veruju u svoje ranije izračunavanje proročkih razdoblja, pa su ljudskim ili čak sotonskim silama počeli da pripisuju snažan uticaj Svetoga Duha koji je pratio pokret čekalaca drugog dolaska. Drugi su bili čvrsto uvereni da ih je Gospod vodio u prošlosti, i dok su čekali i stražili, dok su se molili da upoznaju Božju volju, shvatili su da je njihov veliki Poglavar svešteničkі započeo drugi deo svoje službe i, prateći Ga u veri, mogli su da sagledaju završno delo koje Crkva treba da obavi. Jasnije su shvatili i vest prvog i drugog anđela, postali su spremni da prihvate i da svetu objave svečanu opomenu trećeg anđela iz Otkrivenja, 14. poglavlje.

25. poglavlje

BOŽJI NEPROMENLjIVI ZAKON

»I otvori se crkva Božja na Nebu i pokaza se kovčeg zaveta njegova.« (Otkrivenje 11,19) Kovčeg Božjeg zaveta nalazi se u svetinji nad svetinjama, u drugom odeljenju Svetilišta. Za vreme službe u zemaljskom Svetilištu, koje je služilo

»slici i seni nebeskih stvari« (Jevrejima 8,5), ovo odeljenje otvarano je jedino na veliki Dan pomirenja da bi se Svetilište očistilo. Prema tome, izjava da je otvoren Božji Hram na Nebu i da se može videti Njegov kovčeg zaveta ukazuje na otvaranje svetinje nad svetinjama u nebeskom Svetilištu 1844. godine, kada je Isus ušao u njega da obavi završno delo pomirenja. Oni koji su u veri sledili svoga Poglavara svešteničkog, kada je započeo svoju službu u svetinji nad svetinjama, mogli su da vide Njegov kovčeg zaveta. Dok su proučavali istinu o Svetilištu uspeli su da shvate da je došlo po promene u Spasiteljevoj službi, videli su da On sada služi pred Božjim kovčegom zaveta, prinoseći svoju krv za grešnike.

U kovčegu zaveta u Svetilištu na Zemlji nalazile su se dve kamene ploče, na kojima su bili napisani propisi Božjeg zakona. Kovčeg je bio samo riznica u kojoj su čuvane tablice Zakona, i prisutnost ovih božanskih propisa davala mu je vrednost i svetost. Kada je otvoren Božji hram na Nebu, mogao se videti kovčeg Njegovog zaveta. U svetinji nad svetinjama, u Svetilištu na Nebu, Božji zakon se čuva kao svetinja – Zakon koji je sam Bog izgovorio usred gromova na Sinaju i napisao svojim prstom na kamenim pločama.

Božji zakon u nebeskom Svetilištu je veliki original, a propisi napisani na kamenim pločama i zabeleženi u Mojsijevom petoknjižju bili su samo njegov verni prepis. Oni koji su uspeli da shvate ovu važnu činjenicu, mogli su da razumeju sveti i nepromenljivi karakter Božjeg zakona. Sagledali su, kao nikada pre toga, snagu Spasiteljevih reči: »Dokle nebo i zemlja stoji, neće nestati ni najmanjega slovca ili jedne title iz zakona dok se sve ne izvrši.« (Matej 5,18) Božji zakon, kao otkrivenje Njegove volje, kao izraz Njegovog karaktera, mora večno da ostane »kao veran svedok na nebesima«. Nijedna njegova zapovest nije ukinuta; nijedno slovce i nijedna titla izmenjena. Psalmista je rekao: »Doveka je, Gospode, Reč tvoja utvrđena na nebesima.« »Verne su sve zapovesti njegove, tvrde su za vek veka.« (Psalam 119,89; 111,7.8)

U samom srcu Dekaloga nalazi se četvrta zapovest, kao što je bila u početku objavljena: »Sećaj se dana od odmora da ga svetkuješ. Šest dana radi i svršuj sve poslove svoje, a sedmi je dan odmor Gospodu Bogu tvojemu; tada nemoj raditi nijednoga posla, ni ti, ni sin tvoj, ni kći tvoja, ni sluga tvoj, ni sluškinja tvoja, ni živinče tvoje, ni stranac koji je među vratima tvojim. Jer je za šest dana stvorio Gospod nebo i zemlju, more i što je god u njima, a u sedmi dan počinu, zato je blagoslovio Gospod dan od odmora i posvetio ga.« (2. Mojsijeva 20,8-11)

Božji Duh uticao je na srce ovih istraživača Njegove Reči. Doveo ih je do uverenja da su u neznanju kršili ovaj propis ne poštujući Stvoriteljev dan odmora. Počeli su da istražuju razloge za svetkovanje prvog dana u sedmici umesto dana koji je Bog posvetio. U Bibliji nisu uspevali da pronađu nijedan dokaz da je četvrta zapovest ukinuta, ili da je dan odmora promenjen; blagoslovi koji su od početka pratili sedmi dan nikada nisu bili uklonjeni. Oni su se zaista iskreno trudili da upoznaju i izvršavaju Božju volju; i sada, kada su sebe videli kao prestupnike Božjeg zakona, žalost je ispunila njihova srca, pa su svoju odanost Bogu pokazali svetkovanjem Njegovog svetog dana odmora.

Mnogobrojni i ozbiljni napori bili su uloženi da se pokoleba njihova vera. Ukoliko je zemaljsko Svetilište bilo simbol ili slika nebeskog, svakome je moralo biti jasno da je i Zakon koji je čuvan u zemaljskom kovčegu zaveta morao biti verodostojan prepis Zakona u kovčegu na Nebu, i da prihvatanje istine o nebeskom Svetilištu obuhvata i priznavanje zahteva Božjeg zakona i obavezu svetkovanja Subote iz četvrte zapovesti. Tu se krila tajna ogorčenog i odlučnog protivljenja skladnom tumačenju Pisma koje je otkrivalo Hristovu službu u nebeskom Svetilištu. Ljudi su pokušavali da zatvore vrata koja je Bog otvorio, i da otvore ona koja je Bog zatvorio. Međutim, Bog, »koji otvori i niko ne zatvori, koji zatvori i niko ne otvori«, izjavljuje: »Dadoh pred tobom vrata otvorena, i niko ih ne može zatvoriti!« (Otkrivenje 3,7.8) Hristos je otvorio vrata ili započeo službu u svetinji nad svetinjama, svetlost je zablistala iz otvorenih vrata nebeskog Svetilišta, i pokazalo se da je četvrta zapovest obuhvaćena Zakonom koji se tamo čuva; ono što je Bog utvrdio, nijedan čovek ne može da obori.

Oni koji su prihvatili istinu o Hristovom posredovanju i trajnosti Božjeg zakona, ustanovili su da su ove istine predstavljene i u Otkrivenju, u 14. poglavlju. Poruke tog poglavlja sadrže trostruko upozorenje koje treba da pripremi stanovnike Zemlje za Gospodnji drugi dolazak. Objava: »Jer dođe čas suda NJegova«, ukazuje na završni deo Hristove službe za spasenje čoveka. Ona oglašava istinu koja mora da bude objavljena sve dok Spasiteljevo posredovanje ne prestane i dok se On ne vrati na Zemlju da uzme sebi svoj narod. Delo suda, koje je započelo 1844. godine, mora da se nastavi sve dok slučajevi svih ljudi, i živih i mrtvih, ne budu odlučeni; prema tome, ono će tragati sve do kraja vremena milosti. Da bi ljudi mogli da se pripreme da opstanu na sudu, poruka ih poziva: »Bojte se Boga i podajte Mu slavu«, zatim dodaje: »Poklonite se Onome koji je stvorio nebo i zemlju, i more i izvore vodene!« Posledica prihvatanja ovih poruka objašnjene su rečima: »Ovde je trpljenje svetih koji drže zapovesti Božje i veru Isusovu!« (Otkrivenje 14,12) Da bi se pripremili za sud, ljudima je neophodno da drže Božji zakon. Taj isti Zakon biće i merilo prema kome će na sudu biti ocenjivan čovekov karakter. Apostol Pavle izjavljuje: »Koji u zakonu sagrešiše, po zakonu će se osuditi... na dan kada Bog uzasudi tajne ljudske po jevanđelju mojemu preko Isusa Hrista.« Zatim ovako nastavlja: »Nego će se opravdati oni koji ga tvore!« (Rimljanima 2,2-16) Vera je u držanju Božjeg zakona, jer »bez vere nije moguće ugoditi Bogu«. »I šta god nije po veri, greh je!« (Jevrejima 11,6; Rimljanima 14,23)

Prvi anđeo pozvao je ljude da se »boje Boga i da mu daju slavu«, da se poklone Onome koji je stvorio nebo i Zemlju. Da bi to mogli da postignu, morali su da poštuju Njegov zakon. Stari mudrac je rekao: »Boga se boj i zapovesti njegove drži, jer to je sve čoveku!« (Propovednik 12,13) Bez poslušnosti Njegovom zakonu nikakvo obožavanje ne može biti

ugodno Bogu. »Jer je ovo ljubav Božja da zapovesti njegove držimo!« »Ko odvraća uho svoje da ne čuje zakona, i molitva je njegova mrska!« (1. Jovanova 5,3; Priče 28,9)

Dužnost da obožavamo Boga utemeljena je na činjenici da je On čovekov Stvoritelj i da Njemu sva ostala bića duguju svoje postojanje. I gde god je u Bibliji objavljen Njegov zahtev da uživa veće pravo na poštovanje i obožavanje od svih bogova neznabožaca, navođeni su i dokazi Njegove stvaralačke moći: »Jer su svi bogovi u naroda ništa, a Gospod je nebesa stvorio!« (Psalam 96,5) »S kime ćete Me, dakle, izjednačiti, da bih bio kao on, veli Sveti. Podignite gore oči svoje i vidite: ko je to stvorio?« »Jer ovako veli Gospod koji je stvorio nebo, Bog, koji je sazdao zemlju i načinio je i utvrdio... Ja sam Gospod i nema drugoga!« (Isaija 40,25.26; 45,18) I psalmista kaže: »Poznajte Gospoda da je Bog. On nas je stvorio, i mi smo dostojanje NJegovo!« (Psalam 100,3) »Hodite, poklonimo se, pripadnimo, kleknimo pred Gospodom Tvorcem svojim!« (Psalam 95,6) Nebeska bića, koja na nebesima obožavaju Boga, ovako objavljuju razlog zbog koga su dužna da mu se klanjaju: »Dostojan si, Gospode, da primiš slavu i čast i silu, jer si Ti sazdao sve!« (Otkrivenje 4,11)

U Knjizi Otkrivenja, u 14. poglavlju, ljudi su pozvani da se poklone Stvoritelju; a proročanstvo ističe grupu vernika, koji nadahnuti trostrukom anđeoskom porukom, počinju da drže Božje zapovesti. Jedna od tih zapovesti upućuje neposredno na Boga kao Stvoritelja. Četvrta zapovest ovako glasi: »A sedmi je dan odmor Gospodu Bogu tvojemu... Jer je za šest dana stvorio Gospod nebo i zemlju, i more i što je god u njima, a u sedmi dan počinu; zato je blagoslovio Bog sedmi dan i posvetio ga.« (2. Mojsijeva 20,10.11) O danu za odmor, Suboti, Gospod je objasnio da je ona »znak... da znate da sam Ja Gospod Bog vaš«. (Jezekilj 20,20) Dao je i razlog za to: »Jer je za šest dana stvorio Gospod nebo i zemlju, a u sedmi dan počinu i odmori se.« (2. Mojsijeva 31,17)

»Subota kao uspomena na stvaranje je važna zato što nas stalno podseća na pravi razlog obožavanja Boga«, jer je On naš Stvoritelj, a mi Njegova stvorenja. »Subota je prema tome ugrađena u sam temelj bogosluženja, jer na najuticajniji način uzdiže tu veliku istinu, što nijedna druga ustanova ne čini. Istinski temelj bogosluženja, ne samo u toku sedmog dana, već svakog bogosluženja, nalazi se u razlici između Stvoritelja i Njegovih stvorenja. Ta velika činjenica nikada ne sme zastariti niti se sme zaboraviti.« (J.N. Andrews, *History of the Sabbath,* ch. 27) Bog je u Edemu ustanovio Subotu da bi tu veliku istinu zauvek utisnuo u misli ljudi, i sve dok činjenica da je On naš Stvoritelj bude bila razlog da Ga slavimo i obožavamo, i Subota će ostati da bude znak i uspomena. Da su svi ljudi nastavili da svetkuju Subotu, misli čoveka i njegova ljubav bili bi usmereni prema Svoritelju kao objektu poštovanja i obožavanja, i nikada ne bi bilo idolopoklonika, ni ateista, ni nevernika. Svetkovanje Subote je znak odanosti pravom Bogu, »Onome koji je stvorio nebo i zemlju, i mora i izvore vodene«. Iz toga proizlazi da će poruka koja poziva ljude da obožavaju Boga i drže Njegove zapovesti, posebno tražiti od njih da drže četvrtu zapovest.

Kao suprotnost onima koji drže Božje zapovesti i imaju veru Isusovu, treći anđeo ističe drugu grupu, a protiv njenih zabluda objavljuje svečanu i strašnu opomenu: »Ko se god pokloni Zveri i ikoni njezinoj i primi žig na čelo svoje ili na ruku svoju, i on će piti od vina gneva Božjega!« (Otkrivenje 14,9.10) Pravilno tumačenje upotrebljenih simbola neophodno je za razumevanje ove poruke. Šta je predstavljeno simbolom zveri, ikone i žiga?

Niz proročanstava u kojima nalazimo ove simbole počinje tekstovima u Otkrivenju, u 12. poglavlju, sa aždahom koja je pokušavala da uništi Hrista još prilikom Njegovog rođenja. Za aždahu se kaže da predstavlja sotonu (Otkrivenje 12,9), koji je pokrenuo Iroda da pokuša da ubije Isusa. Međutim, najvažniji sotonin predstavnik u vođenju rata protiv Hrista i Njegovog naroda tokom prvih stoleća hrišćanske ere bila je Rimska imperija, u kojoj je mnogoboštvo bilo religija pretežnog dela stanovništva. Zato aždaha, iako je prvenstveno predstavljala sotonu, u širem smislu predstavlja i simbol paganskog Rima.

U 13. poglavlju, u stihovima od 1-10, opisana je druga zver, »kao ris«, kojoj je aždaha predala »silu svoju, i presto svoj, i oblast veliku«. Ovaj simbol, kao što većina protestanata veruje, predstavlja papstvo, koje je nasledilo silu, presto i vlast nekadašnje Rimske imperije. O ovoj zveri sličnoj risu je rečeno: »I dana joj biše usta koja govore velike stvari i huljenja... i otvori usta svoja za huljenje na Boga, da huli na ime NJegovo, i na kuću NJegovu, i na one koji žive na nebu. I dano joj bi da se bije sa svetima, i da ih pobedi; i dana joj bi oblast nad svakim kolenom i narodom, i jezikom i plemenom.« Ovo proročanstvo, koje je skoro istovetno s opisom Malog roga u Danilu, 7. poglavlje, nesumnjivo se odnosi na papstvo.

»I dana joj bi oblast da čini četrdeset i dva meseca.« A onda, kaže prorok, »videh jednu od glava njezinih kao ranjenu na smrt«. I ponovo: »Ko u ropstvo vodi, biće u ropstvo odveden; ko nožem ubije, valja da on nožem bude ubijen.« Četrdeset i dva meseca su ista kao i »vreme, vremena i pola vremena«, tri i po godine ili 1260 dana iz Knjige proroka Danila, 7. poglavlje – vreme kada će papska sila tlačiti Božji narod. Ovo razdoblje, kao što je rečeno u prethodnim poglavljima, počinje uspostavljanjem papske supremacije 538. godine posle Hrista i završava se 1798. godine. U to vreme francuska armija odvela je papu u zarobljeništvo, papska sila zadobila je smrtonosnu ranu, i ispunilo se proročanstvo: »Ko u ropstvo vodi, biće u ropstvo odveden!«

U ovom trenutku pojavljuje se novi simbol. Prorok kaže: »I videh drugu zver gde izlazi iz zemlje, i imaše dva roga kao u jagnjeta.« (Otkrivenje 13,11) Pojavljivanje ove zveri kao i način njenog pojavljivanja ukazuju da je država koju predstavlja drugačija od onih koje su bile predstavljene prethodnim simbolima. Velika carstva koja su upravljala svetom bila su predstavljena proroku Danilu kao grabljive zveri, koje se pojavljuju kada se »četiri vetra nebeska udariše na velikom moru«. (Danilo 7,2) U Otkrivenju, u 17. poglavlju, jedan anđeo objašnjava proroku da vode predstavljaju »ljude

i narode i plemena i jezike«. (Otkrivenje 17,15) Vetrovi su simbol sukoba. Četiri vetra nebeska koja se sudaraju na širokom moru predstavljaju strašne prizore osvajanja i revolucija uz čiju pomoć carstva dolaze na vlast.

Međutim, zver s rogovima kao u jagnjeta bila je viđena »gde izlazi iz zemlje«. Umesto da obori druge sile da bi učvrstila sebe, država, predstavljena na ovaj način, mora da nastane na do tada nezauzetoj teritoriji, da raste postepeno i miroljubivo. Ona, dakle, nije mogla da se pojavi među brojnim i međusobno sukobljenim državama Staroga sveta – tog olujnog mora »kolena i naroda i jezika i plemena«. Nju treba potražiti na zapadnom kontinentu.

Koja je država u Novom svetu 1798. godine počela da stiče moć, da pruža dokaze o svojoj budućoj veličini i snazi i privlači pažnju celoga sveta? Primena ovog simbola je nesumnjiva. Jedna država, i samo jedna jedina, ispunjava najave ovog proročanstva; oko nesumnjivo ukazuje na Sjedinjene Američke Države. Često su se pisci i istoričari nesvesno služili mislima, čak i tačnim rečima svetog pisca prilikom opisivanja nastanka i razvoja ove države. Prorok je video zver kako »izlazi iz zemlje«, prema prevodiocima, reč koja je ovde prevedena kao »izlazi« mogla bi se doslovno prevesti i kao »proklijati kao biljka, izrasti«. I, kao što smo videli, država je morala da nastane na do tada nezaposednutoj teritoriji. Jedan istaknuti pisac, opisujući nastajanje Sjedinjenih Država, govori o »misteriji njenog nastajanja iz praznine« i kaže: »Kao bezglasna semenka izrasli smo u imperiju.« (G. A. Townsend, *The New World Compared With the Old,* p. 462) Jedan evropski časopis iz 1850. godine govori o Sjedinjenim Državama kao o neobičnoj imperiji, koja se »pojavila« i »okružena tišinom zemlje svakoga dana uvećavala svoju moć i ponos«. (*The Dublin Nation*) Edvard Everet, u jednom govoru o Ocima hodočasnicima, osnivačima ove države, kaže: »Da li su tražili neko zabačeno mesto, neškodljivo po svojoj povučenosti, sigurno po svojoj usamljenosti, na kome bi mala crkva iz Lajdena mogla da uživa slobodu savesti? Pogledajte samo te ogromne oblasti kojima su oni, u miroljubivom osvajačkom pohodu... proneli zastavu krsta!« (Govor održan u Plimutu, Masačusets, 22. decembra 1824. godine, p. 11)

»Imaše dva roga kao u jagnjeta.« Rogovi koje ima jagnje ukazuju na mladost, nevinost i nežnost, prikladno predstavljajući karakter Sjedinjenih Država u vreme kada su pokazane proroku kao zemlja koja »izlazi« 1798. godine. Među hrišćanskim izgnanicima koji su pobegli u Ameriku i u njoj potražili utočište od kraljevskog tlačenja i svešteničke netrpeljivosti mnogi su čeznuli za vlašću organizovanom na širokim temeljima građanske i verske slobode. Njihovi pogledi našli su svoje mesto u Deklaraciji o nezavisnosti, koja je naglasila veliku istinu da su »svi ljudi stvoreni jednaki« i da raspolažu neotuđivim pravom na »život, slobodu i traženje sreće«. Ustav je građanima garantovao pravo na samoupravljanje, što znači da će predstavnici koje je narod izabrao izglasavati i sprovoditi zakone. Bila je garantovana i verska sloboda; svakom čoveku bilo je dozvoljeno da služi Bogu prema zahtevima svoje savesti. Republikanstvo i protestantizam postali su temeljna načela državnog uređenja. Ova načela ujedno su i tajna snage i napredovanja ove zemlje. Svi potlačeni i pogaženi širom celog hrišćanstva okrenuli su se prema ovoj zemlji puni očekivanja i mnogo nade. Milioni su potražili njene obale, i Sjedinjene Države uzdigle su se u red najmoćnijih zemalja u svetu.

Međutim, zver s rogovima kao u jagnjeta, »govorila je kao aždaha. I svu vlast prve zveri činjaše pred njom, i učini da se zemlja i koji žive na njoj pokloni prvoj zveri, kojoj se isceli rana smrtna... govoreći onima što žive na zemlji da načine ikonu zveri koja imaše ranu smrtnu i osta živa.« (Otkrivenje 13,11-14)

Rogovi kao u jagnjeta i glas kao u aždahe ukazuju na izrazitu razliku između onoga što govori i onoga što čini država predstavljena na ovaj način. »Reči« države su odluke njene zakonodavne i sudske vlasti. Ovim delima poništiće ta liberalna i miroljubiva načela koja je prihvatila kao temelj svoje politike. Proročanstvo da će govoriti kao aždaha i »činiti svu vlast prve zveri« jasno nagoveštava razvoj duha netrpeljivosti i progonstva koji su pokazivali narodi predstavljeni aždahom i zveri sličnoj risu. Izjava da će zver sa dva roga »učiniti da se zemlja i koji žive u njoj poklone prvoj zveri« ukazuje da će vlasti te zemlje usvojiti neke propise koji će predstavljati ukazivanje počasti papstvu.

Takva dela biće u izrazitoj suprotnosti s načelima ove vladavine, s prirodom njenih slobodnih ustanova, s neposrednim i svečanim zavetima Deklaracije o nezavisnosti i Ustava. Osnivači države mudro su pokušali da spreče Crkvu da se posluži autoritetom svetovne vlasti, i tako izazove neizbežne posledice – netrpeljivost i progonstvo. Ustav traži da »Kongres ne donosi nikakav zakon kojim bi se uspostavila neka religija ili zabranilo slobodno ispovedanje neke religije«, i da se »nikakav verski uslov ne sme postavljati kao kvalifikacija za bilo koju službu od javnog poverenja u Sjedinjenim Državama«. Samo uz očigledno kršenje ovih čuvara narodne slobode, građanske vlasti mogle bi da nametnu poštovanje nekog verskog propisa. Međutim, nedoslednost ovakvog postupanja ne bi bila ništa veća od one koja je prikazana simbolom. Radi se o zveri s rogovima kao u jagnjeta – koja izgleda neporočna, nežna i bezopasna, iako govori kao aždaha.

»Govoreći onima što žive na zemlji da načine ikonu zveri koja imaše ranu smrtnu i osta živa.« Ovde je jasno opisan oblik državne vlasti u kojoj zakonodavna vlast stoji u rukama naroda, što je najizrazitiji dokaz da su Sjedinjene Države stvarno država navedena u proročanstvu.

Međutim, šta je »ikona zverina«? Kako se ona može načiniti? Ikonu treba da načini dvoroga zver, i ona predstavlja zver. Ona se zato i naziva ikona zverina. Da bismo otkrili kako izgleda ikona i kako treba da se načini, moramo proučiti karakteristike same zveri – papstva.

Kada se prva Crkva pokvarila odstupajući od jednostavnosti Jevanđelja i prihvatajući neznabožačke obrede i običaje, izgubila je Božju silu i Božji Duh; da bi zadobila kontrolu nad savešću ljudi potražila je podršku svetovne vlasti. Posledica je bilo papstvo, Crkva koja je usmeravala moć države i služila se njome da bi unapredila svoje interese, posebno prilikom kažnjavanja »jeretika«. Da bi Sjedinjene Države načinile ikonu zveri, verske vlasti morale bi da steknu

takvu kontrolu nad građanskim vlastima da Crkva bude u stanju da se posluži autoritetom države da bi postigla svoje ciljeve.

Gde god je Crkva stekla svetovnu vlast, služila se njome da bi kaznila one koji su odstupili od njenih dogmi. Protestantske Crkve koje su pošle stopama Rima obrazujući savez sa svetovnim silama pokazale su sličnu želju da ograniče slobodu savesti. Primer takvog ponašanja je dugogodišnje progonstvo koje je sprovodila Anglikanska crkva protiv onih koji se nisu slagali s njenim učenjem. U toku šesnaestog i sedamnaestog stoleća, hiljade nonkonformističkih (engleski protestanti – disenteri, prezviterijanci, independenti) propovednika bilo je prisiljeno da beži iz svojih crkava, i mnogi, pastori i obični vernici, bili su izloženi novčanim kaznama, tamnicama, mučenjima i mučeničkoj smrti.

Upravo je otpad prve Crkve naveo njene starešine da potraže pomoć građanskih vlasti i taj potez pripremio je put razvoju papstva – zveri. Pavle kaže: »Jer neće doći dok ne dođe najpre otpad i ne pokaže se čovek bezakonja, sin pogibli.« (2. Solunjanima 2,3) Prema tome, otpad u Crkvi pripremiće i put stvaranju ikone zverine.

Biblija tvrdi da će pre Gospodnjeg dolaska u Crkvi zavladati stanje duhovnog opadanja, slično onome koje je vladalo tokom prvih stoleća hrišćanstva. »Ali znaj da će u poslednje dane nastati vremena teška. Jer će ljudi postati samoživi, srebroljupci, hvališe, ponositi, hulnici, nepokorni roditeljima, neblagodarni, nepravedni, neljubavni, neprimirljivi, opadači, neuzdržnici, besni, nedobroljubivi, izdajnici, nagli, naduveni, koji više mare za slasti nego li za Boga. Koji imaju obličje pobožnosti, a sile su se njezine odrekli.« (2. Timotiju 3,1-5) »A Duh razgovetno govori da će u poslednja vremena odstupiti neki od vere slušajući lažne duhove i nauke đavolske.« (1. Timotiju 4,1) sotona će delovati »sa svakom silom i znacima i lažnim čudesima i sa svakom prevarom nepravde«. I svi koji »ljubavi istine ne primiše da bi se spasli« biće prepušteni sebi da prihvate »silu prevare, da veruju laži« (2. Solunjanima 2,9-11). Kada bude dostignuto ovo stanje bezbožnosti, nastupiće iste posledice kao i tokom prvih vekova.

Velike razlike u verovanjima među protestantskim Crkvama mnogi navode kao neoborivi dokaz da nikakvim naporima neće biti navedene na makar samo prividno versko jedinstvo. Međutim, već godinama u Crkvama protestantskog usmerenja postoji jaka i sve snažnija želja da se ostvari jedinstvo utemeljeno na zajedničkim doktrinarnim načelima. Da bi se takvo jedinstvo ostvarilo, svaka rasprava o temama o kojima ne postoji opšta saglasnost – ma koliko one bile važne s biblijskog stanovišta – mora se odložiti.

Čarls Bičer, u propovedi koju je održao 1846. godine, izjavio je da su propovednici »evangeličkih protestantskih Crkava stalno izloženi ne samo strašnom pritisku čisto ljudskih strahovanja, već žive, kreću se i dišu u potpuno iskvarenoj atmsferi, tako da se svakoga časa pozivaju na sve niže elemente svoje prirode da bi ućutkali istinu i savili kolena pred silom otpada. Zar se nešto slično nije događalo i sa Rimom? Zar i mi ne proživljavamo ponovo njegov život? Šta neposredno vidimo pred sobom? Još jedan opšti sabor? Svetski skup? Evangeličku alijansu? Sveopšti simbol vere?« (Propoved na temu »The Bible a Sufficient Creed«, održana u Fort Wayne, Indijana, 22. februara 1846) I kada sve to bude postignuto, u naporu da bude osigurana potpuna saglasnost, biće to samo korak prema upotrebi sile!

Kada vodeće Crkve u Sjedinjenim Državama, ujedinjene oko dogmi koje su im zajedničke, počnu da utiču na državu da nametne njihove dekrete i podrži njihove ustanove, onda će protestantska Amerika stvoriti ikonu ili kopiju rimske hijerarhije, a izricanje građanskih kazni onima koji drugačije veruju biće neizbežna posledica.

Dvoroga zver nateraće sve, »male i velike, bogate i siromašne, slobodnjake i robove« da nose »žig na desnoj ruci njihovoj ili na čelima njihovim, da niko ne može ni kupiti ni prodati, osim ko ima žig, ili ime zveri ili broj imena njezina.« (Otkrivenje 13,16.17) Opomena trećeg anđela glasi: »Ko se god pokloni zveri ili ikoni njezinoj i primi žig na čelo svoje ili na ruku svoju, i on će piti od vina gneva Božjega!« Zver, spomenuta u ovoj poruci, čije obožavanje je nametnuto odlukom dvoroge zveri, je prva zver, odnosno zver slična risu iz Otkrivenja, 13. poglavlje -papstvo. »Ikona zverina« predstavlja onaj oblik otpalog protestantizma koji će se razviti kada protestantske Crkve budu zatražile pomoć građanskih vlasti da nametnu svoje dogme. Još nam preostaje da definišemo »žig zveri«!

Pošto je objavilo opomenu protiv obožavanja zveri i njene ikone, proročanstvo kaže: »Ovde je trpljenje svetih, koji drže zapovesti Božje i veru Isusovu.« (Otkrivenje 14,12) Kada su oni koji drže Božje zapovesti na ovaj način stavljeni kao suprotnost onima koji obožavaju zver i njenu ikonu i primaju njen žig, proizlazi da držanje Božjeg zakona sa jedne strane, i njegovo kršenje sa druge, predstavljaju liniju razdvajanja između Božjih sledbenika i onih koji obožavaju zver.

Posebno obeležje zveri, pa prema tome i njene ikone, je kršenje Božjih zapovesti. Prorok Danilo ovako govori o malom rogu, o papstvu: »I pomišljaće da promeni vremena i zakone.« (Danilo 7,25) Apostol Pavle tu istu silu opisuje kao »čoveka bezakonja«, koji se uzdiže iznad Boga. Jedno proročanstvo dopunjuje drugo. Samo menjanjem Božjeg zakona papstvo je moglo da se uzdigne iznad Boga, jer svaki koji svesno drži tako promenjeni zakon odaje vrhunsku počast onoj sili koja je promenila Zakon. Ovakva poslušnost papskim zakonima oznaka je odanosti papi, umesto Bogu.

Papstvo je pokušalo da promeni Božji zakon. Druga zapovest, koja zabranjuje obožavanje idola, izostavljena je iz zakona, a četvrta je tako promenjena da naređuje svetkovanje prvog, umesto sedmog dana kao dana odmora. Međutim, papisti kao razlog izostavljanja druge zapovesti navode da je nepotrebna, jer je obuhvaćena prvom, i da oni prenose zakon tačno onako kako je Bog zamislio da bude shvaćen; i da se zato ne radi o promeni koju je prorok najavio. Ovde se govori o namernoj, promišljenoj promeni: »Pomišljaće da promeni vremena i zakone!« Promena u četvrtoj zapovesti predstavlja tačno ispunjenje proročanstva. Jedini autoritet koji stoji iza ove promene je autoritet Crkve. Ovde se papska vlast otvoreno uzdigla iznad Boga.

Dok će Božji sledbenici biti posebno obeleženi svojim poštovanjem četvrte zapovesti jer je Subota znak Njegove stvaralačke moći i podrška Njegovom zahtevu da uživa čovekovo poštovanje i vernost obožavaoci zveri prepoznavaće se po svojim naporima da unište uspomenu na Stvoritelja da bi uzdigli rimsku ustanovu. Upravo je u korist nedelje hijerarhija prvi put postavila svoje drske zahteve; njeno prvo pozivanje na autoritet državne sile trebalo je da joj posluži da prisili ljude na poštovanje nedelje kao »Gospodnjeg dana«. Međutim, Biblija ukazuje na sedmi dan, a ne na prvi, kao Gospodnji dan. Sam Hristos je rekao: »Dakle je gospodar Sin čovečji i od subote!« Četvrta zapovest glasi: »A sedmi je dan odmor Gospodu Bogu tvojemu!« (2. Mojsijeva 20,10) Bog ga preko proroka Isaije ovako naziva: »Moj sveti dan!« (Marko 2,28; Isaija 58,13)

Tako često ponavljano tvrđenje da je Hristos promenio dan odmora oboreno je Njegovim vlastitim rečima. U Besedi na Gori blagoslova On je rekao: »Ne mislite da sam Ja došao da pokvarim zakon ili proroke; nisam došao da pokvarim, nego da ispunim. Jer vam zaista kažem: dokle nebo i zemlja stoji, neće nestati ni najmanjeg slovca ili jedne title iz zakona dok se sve ne izvrši. Ako ko pokvari jednu od ovih najmanjih zapovesti, i nauči tako ljude, najmanji nazvaće se u carstvu nebeskome; a ko izvrši i nauči, taj će se veliki nazvati u carstvu nebeskome.« (Matej 5,17-19)

Protestanti uglavnom priznaju da Biblija ne podržava promenu dana odmora. To je otvoreno rečeno u spisima koje izdaju Američko traktatsko društvo (American Tract Society) i Američka zajednica nedeljnih škola (American Sunday School Union). Jedno od tih dela priznaje »da Novi zavet potpuno ćuti što se tiče izričite naredbe o svetkovanju dana odmora (reč je o nedelji, prvom danu u sedmici) ili o određenim pravilima njegovog svetkovanja.« (George Elliott, *The Abiding Sabbath*, p. 184)

Drugi pisac kaže: »Sve do časa Hristove smrti nikakva promena dana svetkovanja nije bila učinjena« i »koliko izveštaji pokazuju, oni (apostoli) nisu... dali nikakvu izričitu naredbu kojom bi nametali odbacivanje sedmog dana kao dana odmora, i premeštanje dana odmora na prvi dan u sedmici.« (A. E. Waffle, *The Lord's Day,* pp. 186-188)

Poklonici rimske hijerarhije priznaju da je promenu dana od odmora učinila njihova Crkva i izjavljuju da protestanti svetkovanjem nedelje priznaju njen autoritet. U delu »Katolički katehizam hrišćanske religije«, odgovarajući na pitanje koji dan treba svetkovati iz poslušnosti četvrtoj zapovesti, data je sledeća izjava: »U toku važenja starog zakona, subota je bila posvećeni dan; ali je Crkva, po savetu Isusa Hrista, vođena Svetim Duhom, subotu zamenila nedeljom; i tako mi danas svetkujemo prvi, a ne sedmi dan. Znači da je sada nedelja Gospodnji dan.«

Kao znak autoriteta Katoličke crkve, katolički pisci navode »samo delo promene dana odmora od subote na nedelju, što i protestanti odobravaju... jer svetkujući nedelju, oni priznaju pravo Crkve da određuje praznike i da njima raspolaže u doba vladavine greha«. (Henry Tuberville, *An Abridgement of the Christian Doctrine*, p. 58) Šta je onda promena dana odmora nego znak, ili žig autoriteta Rimske crkve – »žig zverin«?

Rimska crkva nije se odrekla svoga zahteva za prevlašću, i dokle god svet i protestantske Crkve prihvataju dan odmora koji je ona stvorila, istovremeno odbacujući biblijski dan odmora, stvarno odobravaju taj zahtev. Protestantske Crkve mogu se pozivati na autoritet tradicije i crkvenih otaca da podupru tu promenu; ali čineći to, zanemaruju upravo ono načelo koje ih je odvojilo od Rima – »Biblija i samo Biblija je vera protestanata!« Svaki katolik u stanju je da vidi da protestanti varaju sami sebe, da svojevoljno zatvaraju oči pred činjenicama. I dok pokret za ozakonjenje svetkovanja nedelje stiče pristalice, on se može radovati, siguran da će se ceo protestantski svet jednoga dana vratiti pod zastavu Rima.

Pristalice Rima izjavljuju da »svetkovanjem nedelje protestanti ukazuju poštovanje, i protiv svoje volje, autoritetu (Katoličke) Crkve.« (Mgr. Segur, *Plain Talk About the Protestantism of Today*, p. 213) Ozakonjenje svetkovanja nedelje u protestantskim Crkvama je ozakonjenje obožavanja papstva – zveri. Oni koji odlučuju da svetkuju lažni umesto pravog dana odmora, iako su razumeli zahteve četvrte zapovesti, zaklinju se time na vernost onoj sili koja ga je uvela. Međutim, samim aktom nametanja verske obaveze autoritetom svetovne vlasti, Crkve će načiniti ikonu zverinu, pa će ozakonjenje svetkovanja nedelje u Sjedinjenim Državama biti ozakonjenje obožavanja zveri i ikone njezine.

Ipak, hrišćani iz prošlih naraštaja svetkovali su nedelju, smatrajući da time poštuju biblijski dan odmora, a i danas ima pravih hrišćana u svim Crkvama, ne izuzimajući ni katoličku, koji iskreno veruju da je nedelja dan odmora po božanskom određenju. Bog prihvata njihove iskrene namere i njihovu čestitost. Međutim, kada svetkovanje nedelje bude nametnuto zakonom, ali kada svet bude upućeni u obaveznost svetkovanja pravog dana odmora, svaki koji bude kršio Božju zapovest da bi poslušao propis koji iza sebe nema nikakav viši autoritet osim autoriteta Rima, izdignuće time papstvo iznad Boga. On će se time zaklinjati na vernost Rimu i sili koja je ozakonila ustanovu koju je uveo Rim. On će time obožavati zver i njenu ikonu. Kada ljudi na taj način odbace ustanovu za koju je Bog izjavio da predstavlja znak Njegovog autoriteta, i počnu umesto nje da svetkuju dan koji je Rim izabrao s ciljem da pruži dokaz svoje premoći, prihvatiće time znak odanosti Rimu, »žig zverin«. Sve dok ovo pitanje ne bude otvoreno izneseno pred ljude i sve dok od njih ne bude zatraženo da biraju između Božjih i ljudskih zapovesti, oni koji budu nastavili da idu putem kršenja zapovesti neće primiti »žig zveri«.

Najstrašnija pretnja, ikada upućena smrtnicima, sadržana je u poruci trećeg anđela. Zaista je strašan greh koji priziva izlivanje Božjeg gneva nepomešanog s milošću! Zato ljudi ne smeju ostati u tami kada se radi o ovom veoma važnom pitanju; upozorenje koje ukazuje na ovaj greh mora biti objavljeno svetu pre izlivanja božanskih sudova, da bi svi saznali zašto će biti izliveni i da bi dobili priliku da ih izbegnu. Proročanstvo kaže da će prvi anđeo objaviti svoju poruku »svakom plemenu i jeziku i kolenu i narodu«. Opomena trećeg anđela, koja predstavlja deo te iste trostruke poruke, mora

dobiti istu širinu objavljivanja. Ona se po proročanstvu objavljuje »velikim glasom« anđela koji leti posred neba; i ona će zaista privući pažnju sveta.

Na kraju velikog sukoba celo hrišćanstvo biće podeljeno u dve velike grupe – na one koji drže Božje zapovesti i imaju veru Isusovu, i na one koji obožavaju zver i njenu ikonu i primaju njen žig. Iako će Crkva i država ujediniti svoje snage da nateraju »sve, male i velike, bogate i siromašne, slobodnjake i robove« (Otkrivenje 13,16) da prime »žig zverin«, pripadnici Božjeg naroda neće ga prihvatiti. Prorok sa Patmosa gleda »one koji pobediše zver i ikonu njezinu i žig njezin i broj imena njezina, gde stoje na moru staklenome i imaju gusle Božje«; i pevahu pesmu Mojsijevu i Jagnjetovu«. (Otkrivenje 15,2.3)

26. poglavlje

DELO REFORME

Prorok Isaija je prorekao da će u vreme posletka biti izvršena reforma u oblasti svetkovanja pravog sedmičnog dana odmora: »Ovako veli Gospod: pazite na sud i tvorite pravdu, jer će skoro doći spasenje Moje, i pravda će se Moja objaviti. Blago čoveku koji tako čini, i sinu čovečjemu koji se drži toga, čuvajući subotu da je ne oskvrni i čuvajući ruku svoju da ne učini zla.« »A tuđine koji pristanu uz Gospoda, da mu budu sluge, koji god drže subotu da je ne oskvrne i drže zavet Moj, njih ću dovesti na svetu goru svoju i razveseliću ih u domu svojem molitvenom.« (Isaija 56,1.2.6.7)

Ove se reči, kao što se vidi iz celog teksta, odnose na hrišćansko doba: »Gospod Gospod govori koji sabira prognanike Izrailjeve: još ću mu sabrati osim onih koji su sabrani.« (Isaija 56,8) Ovde je prorečeno prikupljanje neznabožaca uz pomoć Jevanđelja. Nad onima koji tada budu svetkovali Subotu izrečen je blagoslov. I tako se obaveza držanja četvrte zapovesti produžuje posle raspeća, vaskrsenja i uznesenja Isusa Hrista na vreme kada će Njegove sluge, objavljivati radosnu poruku svim narodima.

Gospod je preko istog proroka zapovedio: »Sveži svedočanstvo, zapečati zakon Mojim učenicima.« (Isaija 8,16) Pečat Božjeg zakona nalazi se u četvrtoj zapovesti. Samo ona, među svih deset, objavljuje ime i titulu svog Zakonodavca. Ona ga objavljuje kao Stvoritelja neba i Zemlje i na taj način ističe da On pre svih ostalih ima pravo na poštovanje i obožavanje. Osim tog propisa, u Dekalogu ništa drugo ne pokazuje čiji autoritet stoji iza izdavanja tog Zakona. Kada je nastojanjem papske sile dan odmora, Subota, bio promenjen, uklonjen je pečat sa Zakona. Isusovi učenici pozvani su da ga obnove uzdizanjem Subote iz četvrte zapovesti do njenog pravog položaja kao dana uspomene na Stvoritelja i kao znaka Njegovog autoriteta.

»Zakon i svedočanstvo tražite!« Dok se umnožavaju međusobno sukobljene nauke i teorije, Božji zakon ostaje jedino nepogrešivo merilo prema kome se moraju ocenjivati sva mišljenja, sve nauke i teorije. Prorok kaže: »Ako li ko ne govori tako, njemu nema zore.« (Isaija 8,20)

Ponovo, je izdata zapovest: »Viči iz grla, ne usteži se, podigni glas svoj kao truba, i objavi narodu Mojemu bezakonja njegova i domu Jakovljevu grehe njihove.« Ne pripadnici pokvarenog sveta, već oni koje Gospod naziva svojim narodom, treba da budu ukoreni zbog svojih prestupa. On sam dalje izjavljuje: »Premda Me svaki dan traže, i radi su znati puteve Moje, kao narod koji tvori pravdu i ne ostavlja suda Gospoda Boga svojega.« (Isaija 58,1.2) Ovim rečima opisana je grupa vernika koja misli da je pravedna i naizgled pokazuje veliku zainteresovanost da služi Bogu, iako strogi i svečani ukor Onoga koji ispituje srca, pokazuje da su njeni pripadnici prekršili božanske propise.

Prorok i sada ističe odredbu koja je bila zanemarena: »Podignućeš temelje koji će stajati od kolena do kolena, i prozvaćeš se koji sazida razvaline i opravi puteve za naselja. Ako odvratiš nogu svoju od subote da ne činiš što je tebi drago na Moj sveti dan, ako prozoveš subotu milinom, sveti dan Gospodnji slavnim, i budeš ga slavio ne idući svojim putevima i ne čineći što je tebi drago, i ne govoreći reči, tada ćeš se veseliti u Gospodu.« (Isaija 58,12-14) Ovo proročanstvo odnosi se i na naše vreme. Kada je pod uticajem zimske sile, Subota bila promenjena, načinjena je pukotina u Božjem zakonu. Međutim, došlo je vreme da se ona popravi i da se postave temelji koji će poslužiti mnogim naraštajima.

Subotu posvećenu Stvoriteljevim odmaranjem i blagoslovom, svetkovao je Adam u svojoj nevinosti u svetom Edemu, isti Adam ju je svetkovao i kada se pokajao posle pada u greh, iako je bio proteran iz svog srećnog doma. Svetkovali su je i svi patrijarsi, od Avelja do pravednog Noja, do Avrama, do Jakova. Kada se izabrani narod nalazio u okovima u Egiptu, mnogi su, okruženi potpunim idolopoklonstvom, izgubili znanje o Božjem zakonu, ali kada je Gospod izbavio Izrailja, objavio je okupljenom mnoštvu svoj zakon na veličanstven i strašan način, da bi znali Njegovu volju, da bi Ga se bojali i bili Mu zauvek poslušni.

Od toga dana pa sve do danas očuvano je saznanje o Božjem zakonu na Zemlji, a Subota iz četvrte zapovesti bila je svetkovana. Iako je »čovek bezakonja« uspeo da pogazi Božji sveti dan, ipak, i u dane njegove nadmoćnosti bilo je, na tajnim mestima skrivenih, vernih duša koje su je svetkovale. Od vremena reformacije, u svakom naraštaju bilo je onih koji su podržavali njeno svetkovanje. Svedočanstvo o trajnosti Božjeg zakona i svetoj obavezi prema Suboti kao uspomeni na stvaranje, stalno je objavljivano bez obzira na česte prezire progonstva.

Ove istine, kao što je naglašeno u Otkrivenju, u 14. poglavlju, u vezi sa »večnim Jevanđeljem«, predstavljaće obeležje Hristove Crkve u vreme Njegovog dolaska, pošto se kao rezultat objavljivanja trostruke anđeoske vesti navodi: »Ovde je trpljenje svetih koji drže zapovesti Božje i veru Isusovu.« (Otkrivenje 14,12) Ovo je poslednja poruka koja će

biti objavljena pre Gospodnjeg dolaska. Neposredno posle njenog objavljivanja prorok vidi Sina čovečjega kako dolazi u slavi da požnje žetvu zemaljsku.

Oni koji su prihvatili svetlost o Svetilištu i nepromenljivosti Božjeg zakona bili su ispunjeni radošću i divljenjem, kada su sagledali svu lepotu i saglasnost istina koje su im prikazane. Poželeli su da se svetlost koja im je izgledala tako dragocena objavi i ostalim hrišćanima; nisu mogli drukčije nego da veruju da će je i oni radosno prihvatiti. Međutim, istine po kojima su se oni razlikovali od sveta, mnogi, koji su sebe proglašavali Hristovim sledbenicima, nisu dočekali dobrodošlicom. Poslušnost četvrtoj zapovesti zahtevala je žrtvu pred kojom je većina ustuknula.

Kada je bila objavljena istina o suboti kao o danu odmora, mnogi su razmišljali kao svetovni ljudi i govorili: »Mi smo uvek svetkovali nedelju, naši očevi su je svetkovali, a i mnogi dobri i pobožni ljudi umrli su srećni svetkujući je. Ako su oni bili u pravu, onda smo i mi. Svetkovanje ovog novog dana odmora dovelo bi nas u nesklad sa svetom i mi više ne bismo imali uticaja na njega. Šta bi mala grupa svetkovatelja sedmog dana mogla da postigne protiv celoga sveta koji svetkuje nedelju?« Jevreji su, služeći se sličnim dokazima, pokušavali da opravdaju svoju odluku da odbace Hrista. Bog je prihvatao njihove očeve kada su prinosili životinjske žrtve, pa zbog čega onda njihovi sinovi ne bi mogli steći spasenje idući istim putem? U vreme Lutera papski prijatelji tvrdili su da su iskreni hrišćani umirali u katoličkoj veri i da je, prema tome, takva religija dovoljna za spasenje. Takvo razmišljanje je velika prepreka svakom napredovanju u veri i životu.

Mnogi su tvrdili da je svetkovanje nedelje odavno prihvaćena doktrina i tokom mnogih vekova široko rasprostranjeni običaj u krilu Crkve. Nasuprot ovom tvrđenju bilo je pokazano da su Subota i njeno svetkovanje mnogo stariji i rasprostranjeniji običaj, star kao i sam svet, i da uživa potvrdu i Boga i anđela. Kada su polagani temelji Zemlji, kada su zajednički pevale jutarnje zvezde, i kada su svi sinovi Božji radosno uzvikivali, tada su položeni i temelji Suboti (O Jovu 38,6.7; 1. Mojsijeva 2,1-3). Zato ova ustanova zaista ima pravo na naše poštovanje, jer nije bila uspostavljena nikakvim ljudskim autoritetom, niti počiva na ljudskim tradicijama; osnovao ju je Večni Bog i naredio svojom večnom Rečju.

I kada je pažnja ljudi bila usmerena na problem sedmičnog dana odmora, propovednici velikih Crkava počeli su da izvrću Božju Reč, trudeći se da je protumače na takav način da njenim svedočenjem umire uznemirenu savest svojih vernika. I zaista, oni koji se nisu potrudili da sami istražuju Pisma, zadovoljili su se zaključcima koji su odgovarali njihovim željama. Njihovi pastiri pokušavali su da obore istinu raznim tvrdnjama, lukavstvom, otačkom tradicijom i autoritetom Crkve. Njeni zastupnici bili su prinuđeni da uz pomoć Biblije ustanu u odbranu verodostojnosti četvrte zapovesti. Skromni ljudi, naoružani jedino Rečju istine, oduprli su se napadima učenih ljudi, koji su, iznenađeni i gnevni, morali da ustanove da su njihova lukavstva nemoćna u borbi protiv jednostavnog, poštenog razmišljanja ljudi koji su bolje poznavali Bibliju nego ljudsku filozofiju.

U nedostatku biblijskih tekstova koji bi im išli u prilog, mnogi su uporno, zaboravljajući da su se ljudi istom metodom služili protiv Hrista i Njegovih apostola, postavljali pitanje: »Zašto veliki ljudi iz naše sredine nisu shvatili potrebu da se nešto menja u pogledu svetovanja sedmičnog dana odmora? Samo retki među njima veruju u ono u što vi verujete! Ne možemo prihvatiti da ste samo vi u pravu, i da su svi učeni ljudi u svetu u zabludi?«

Za pobijanje ovih prigovora bilo je neophodno navesti učenje Biblije i podatke o Gospodnjem postupanju prema svom narodu tokom svih proteklih vremena. Bog deluje preko onih koji čuju i slušaju Njegov glas, preko onih koji će, ukoliko bude neophodno, izgovarati i neprijatne istine, preko onih koji se neće ustručavati da ukore omiljene grehe. Razlog zašto On učene ljude i ljude na visokim položajima ne postavlja za vođe reformatorskih pokreta je u tome što se oni oslanjaju na svoje dogme, teorije i teološke sisteme i ne osećaju nikakvu potrebu da ih Bog nečemu nauči. Jedino oni koji uspostave lični dodir sa Izvorom mudrosti biće sposobni da shvate i objasne Pisma. Ljudi koji imaju malo školskog znanja ponekad su pozvani da objave istinu, ne zato što su nenaučeni, već zato što se ne osećaju toliko samodovoljni da ne dozvole da ih Bog pouči. Oni uče u Hristovoj školi, a njihova skromnost i poslušnost čini ih velikima. Poveravajući im poznavanje svoje istine, Bog im ukazuje čast, prema kojoj sve zemaljske počasti i ljudske veličine ništavno izgledaju.

Većina čekalaca Hristovog dolaska odbacila je istine o Svetilištu i Božjem zakonu, a mnogi su izgubili i poverenje u pokret i prihvatili nezdrava i međusobno suprotstavljena gledišta o proročanstvima koja su se odnosila da to delo. Mnogi su upali u zamku da ponovo postavljaju određene datume Hristovog dolaska. Svetlost koja je sada obasjavala istinu o Svetilištu, mogla je da im pomogne da shvate da nijedno proročko razdoblje ne dopire do Hristovog dolaska; da tačno vreme Gospodnjeg dolaska nije prorečeno. Međutim, napuštajući istinu, nastavili su da određuju datum za datumom i da se isto toliko puta razočaraju, jer Gospod nije došao.

Kada je crkva u Solunu prihvatila pogrešna gledišta o Hristovom dolasku, apostol Pavle savetovao je vernicima da u svetlosti Božje Reči pažljivo ispituju svoje nade i očekivanja. Navodio im je proročanstva koja su govorila o događajima koji se moraju zbiti pre Njegovog dolaska i dokazivao da nemaju nikakvog razloga da Isusa očekuju u svoje vreme. »Da vas niko ne prevari nikakvim načinom!« (2. Solunjanima 2,3), glase njegove reči opomene. Ako se budu upustili u očekivanja nepotvrđena Pismom, biće navedeni na pogrešan put; razočaranja će ih izložiti porugama nevernika, pa će doći u opasnost da podlegnu obeshrabrenju i budu u iskušenju da posumnjaju u istine neophodne za svoje spasenje. Apostolove preporuke Solunjanima sadrže važnu pouku i za one koji žive u poslednje dane. Mnogi čekaoci Hristovog dolaska smatrali su da ukoliko svoju veru ne povežu sa nekim određenim datumom ne mogu biti tako revni i marljivi u svojoj pripremi. Međutim, kada su se njihove nade iznova budile, da bi opet bile izneverene, njihova vera trpela je takve udarce da im je postalo skoro nemoguće da prihvate velike istine proročke Reči.

Objavljivanje određenog vremena suda, prilikom propovedanja prve anđeoske vesti, bilo je u skladu s Božjom naredbom. Izračunavanje proročkih razdoblja na kojima se temeljila ta vest, stavljanje isteka 2300 dana i noći u jesen 1844. godine, svakako je bilo besprekorno. Ponavljani napori usmereni na pronalaženje novih datuma početka i završetka ovog proročkog razdoblja, kao i nepotpun način razmišljanja neophodan da podrži ta gledišta, ne samo da su odvodili duše od istine, već su izlagali preziru sve napore uložene u tumačenje proročanstva. Što je češće postavljanje određenih datuma drugog dolaska, i njihovo što šire objavljivanje, to se bolje zadovoljavaju sotonini ciljevi. Pošto određeno vreme prođe, on njegove zastupnike izlaže podsmesima i porugama i tako izlaže sramoćenju i veliki pokret čekalaca Hristovog drugog dolaska iz 1843. i 1844. godine. Oni koji istraju u ovoj zabludi konačno će kao vreme Hristovog dolaska postaviti neki datum u dalekoj budućnosti. U skladu sa tim biće navedeni da prihvate lažnu sigurnost, pa će mnogi ostati u zabludi sve dok ne postane prekasno.

Istorija starog Izrailja predstavlja izrazitu sliku iskustava, koja su u prošlosti sticali pripadnici pokreta čekalaca Hristovog dolaska. Bog je vodio svoje sledbenike u tom pokretu, isto onako kao što je vodio sinove Izrailjeve prilikom izlaska iz Egipta. Prilikom velikog razočarenja njihova vera bila je okušana kao i vera sinova Izrailjevih kod Crvenog mora. Da su se i dalje oslanjali na ruku vodilju koja je bila s njima prilikom sticanja iskustava u prošlosti, videli bi »spasenje Božje«. Da su svi koji su zajednički radili u delu iz 1844. godine prihvatili i poruku trećeg anđela i da su je počeli objavljivati u sili Svetoga Duha, Bog bi se moćno pridružio njihovim naporima. Prava plima svetlosti izlila bi se na svet. Stanovnici Zemlje bili bi pre mnogo godina opomenuti, završno delo bi bilo obavljeno, i Hristos bi došao da izbavi svoj narod.

Božja volja nije bila da Izrailjci 40 godina lutaju pustinjom, jer je želeo da ih povede pravo u Hanansku zemlju i da ih tamo utvrdi kao svet i srećan narod. Ali, »ne mogoše ući za neverstvo« (Jevrejima 3,19). Zbog neverstva i otpada izginuli su u pustinji, a drugi su zauzeli njihovo mesto i ušli u Obećanu zemlju. Na sličan način, nije bilo u skladu s Božjom voljom da se Hristov dolazak tako dugo odlaže i da pripadnici Njegovog naroda toliko godina ostanu u ovom grešnom i tužnom svetu. Međutim, neverovanje ih je odvojilo od Boga! Kada su odbili da obave delo koje im je odredio, drugi su bili pozvani da objave vest. Isus je iz milosti prema svetu, odložio svoj dolazak, tako da grešnici mogu dobiti još jednu priliku da čuju opomenu i da u Njemu nađu zaklon pred Božjim gnevom koji će se izliti.

Danas, kao i u prošla vremena, objavljivanje istine koja ukorava greh i zablude svoga vremena, naići će na protivljenje. »Jer svaki koji zlo čini mrzi na videlo i ne ide k videlu da ne pokaraju dela njegovih, jer su zla.« (Jovan 3,20) Kada uvide da uz pomoć Biblije ne mogu da dokažu svoja gledišta, mnogi odlučuju da ih zadrže po svaku cenu i, ispunjeni rđavim duhom, napadaju karakter i pobude onih koji ustanu da brane nepopularne istine. To je način postupanja koji je sotona sledio u svim vremenima. Iliju su proglasili za čoveka koji unosi nemir u Izrailj; Jeremiju da je izdajnik; Pavla da je opoganio Hram. Od tih vremena pa sve do današnjeg dana, oni koji su želeli da ostanu verni istini bili su žigosani kao buntovnici, jeretici ili raskolnici. Mnogi ljudi koji imaju previše slabu veru da bi mogli prihvatiti sigurnu proročku Reč, prihvatiće s bezuslovnim poverenjem optužbe protiv onih koji se usuđuju da osude njihove sadašnje grehe. Ovakav duh sve više i više će jačati. Biblija jasno govori da se približava vreme kada će se državni zakoni u tolikoj meri sukobljavati s Božjim zakonom da će svaki koji bude želeo da drži sve Božje zapovesti, morati kao neki zločinac da podnese sramotu i kaznu.

Uzimajući u obzir sve ovo, kakva je dužnost vesnika istine? Da li treba da zaključi da ne treba da objavljuje istinu, jer se često, kao jedini ishod, događa da ljudi počnu da izbegavaju ili odbacuju njene zahteve? Ne! On nema ništa više razloga da im uskrati svedočanstvo Božje Reči samo zato što ono izaziva protivljenje, nego što su ga imali raniji reformatori. Priznanja vere koja su objavili sveti Božji ljudi i mučenici bila su zabeležena za dobro budućih naraštaja. Ti živi primeri svetosti i nepokolebljivog poštenja doprli su do nas da bi nadahnuli hrabrošću one koji su sada pozvani da ustanu kao svedoci za Boga. Oni su primili blagodat i istinu, ne samo za sebe, već da bi poznavanje Boga preko njih moglo da obasja Zemlju. Da li je Bog dao svetlost svojim slugama i u ovom naraštaju? Ako je tako, onda moraju doprineti da ono obasja svet!

Bog je u davna vremena rekao jednome čoveku koji je govorio u Njegovo ime: »Ali, dom Izrailjev neće te poslušati, jer neće mene da poslušaju!« Međutim, ipak je dodao: »Nego im kaži reči Moje, poslušali ili ne poslušali!« (Jezekilj 3,7; 2,7) Božjem sluzi toga vremena upućena je zapovest: »Podigni glas svoj kao truba i objavi narodu Mojemu bezakonja njegova i domu Jakovljevu grehe njegove!« (Isaija 58,1)

Svaki čovek koji je, koliko god mu prilike to dozvoljavaju, primio svetlost istine, dobio je i deo iste svečane i strašne odgovornosti, kao i prorok Isaija, kome je bila upućena sledeća Gospodnja Reč: »I tebe, sine čovečji, tebe postavih stražarem domu Izrailjevu; slušaj, dakle, reč iz Mojih usta i opominji ih od Mene. Kada rečem bezbožniku: bezbožniče, poginućeš, a ti ne progovoriš i ne opomeneš bezbožnika da se prođe puta svojega; taj će bezbožnik poginuti za svoje bezakonje, ali ću krv njegovu iskati iz tvoje ruke. Ako li ti opomeneš bezbožnika da se vrati sa svoga puta, a on se ne vrati sa svoga puta, on će poginuti za svoje bezakonje, a ti ćeš sačuvati dušu svoju.« (Jezekilj, 33,7-9)

Velika prepreka i prihvatanju i objavljivanju istine je činjenica da ono obuhvata i neugodnosti i poniženja. To je jedini dokaz protiv istine koji njeni zastupnici nikada nisu uspeli da odbace. Međutim, to nije uspelo da zaustavi prave Hristove sledbenike. Oni nisu čekali da istina postane omiljena. Osvedočeni u svoju dužnost, oni su dobrovoljno prihvatali krst, i misle zajedno s apostolom Pavlom da nam »naša laka sadašnja briga donosi večnu i od svega pretežniju slavu« i sa još

jednim starijim Božjim slugom »da je sramota Hristova veće bogatstvo od svega blaga misirskoga« (2. Korinćanima 4,17; Jevrejima 11,26).

Oni koji u verskim pitanjima postupaju po svetovnoj mudrosti, a ne po pravim načelima, bez obzira na svoje verovanje, sluge su ovoga sveta. Treba da izaberemo ono što je pravo, zato što je pravo, a posledice prepustimo Bogu. Za velike reforme svet treba da zahvali ljudima od načela, vere i hrabrosti. Delo reforme i u naše vreme, vodiće ovakvi ljudi.

Ovako je rekao Gospod: »Poslušajte Me koji znate pravdu, narode, kojemu je u srcu zakon Moj! Ne bojte se ruženja ljudskoga, i od huljenja njihova ne plašite se! Jer će ih moljac izjesti kao haljinu, i kao vunu izješće ih crv; a pravda Moja ostaje doveka, i spasenje Moje od kolena na koleno.« (Isaija 51,7.8)

27. poglavlje

SAVREMENI POKRETI ZA OŽIVLjAVANjE VERE

Svuda gde se Božja Reč verno objavljivala, rezultati su svedočili o njenom božanskom poreklu. Božji Duh pratio je poruke Božjih slugu, i Reč je imala silu. Grešnici su osećali kako se budi njihova savest. Svetlost »koja obasjava svakoga čoveka koji dolazi na svet« rasvetlila je tajne odaje njihove duše i sakrivena dela tame bila su razotkrivana. Duboko osvedočenje obuzimalo je njihovo srce njihov um. Bili su osvedočeni u »greh i u pravdu i u sud« koji će doći. Shvatili su da je Gospod pravedan i užasnuli se mogućnosti da se opterećeni svojom krivicom i uprljani grehom, pojave pred Onim koji ispituje srca. Ispunjeni dubokom strepnjom, uzvikivali su: »Ko će me izbaviti od tela smrti ove?« Bio im je pokazan krst na Golgoti, sa svojom neizmernom Žrtvom za grehe svih ljudi; uvideli su da ništa drugo osim zasluga Hristove žrtve ne može biti dovoljno da okaje njihove prestupe, i da samo to može da pomiri čoveka i Boga. U veri i poniznosti prihvatili su Jagnje Božje koje je uzelo na sebe grehe sveta. Zaslugom Hristove krvi dobili su »oproštenje pređašnjih greha«.

Ove duše donele su rodove dostojne pokajanja. Poverovale su i bile krštene i ustale da »hode u novini života«, kao nova stvorenja u Hristu Isusu; ne da se oblikuju prema svojim nekadašnjim željama, nego da verom u Sina Božjega hode Njegovim stopama, da odražavaju Njegov karakter i da se čiste kao On što je čist. Ono što su nekada mrzele sada su zavolele; ono što su nekada volele, sada su zamrzile. Oholi i nametljivi postali su krotki i ponizna srca. Razmetljivi i naduveni postali su ozbiljni i skromni. Hulnici su postali puni strahopoštovanja, pijanice trezveni, razuzdani neporočni. Odbacili su modnu taštinu sveta. Hrišćani nisu uživali »u pletenju kose, i u udaranju zlata, i oblačenju haljina, nego u tajnome čoveku srca, u jednakosti krotkoga i tihoga duha, što je pred Bogom mnogoceno.« (1. Petrova 3,3.4)

Pokreti za oživljavanje vere doveli su do dubokog istraživanja srca i poniznosti. Obeležavali su ih svečani, ozbiljni pozivi upućeni grešnicima, duboko saučešće prema onima koje je Hristos otkupio svojom krvlju. Ljudi i žene molili su se i borili s Bogom za spasenje duša. Rodovi ovakvih pokreta mogli su se videli u dušama koje se nisu ustezale od samoodricanja i žrtve, već su se radovale što su proglašene dostojnima da pretrpe sramotu i nevolju Hrista radi. Ljudi su zapažali promenu u životu onih koji su priznali Isusovo ime. Društvena zajednica uživala je blagoslove pod njihovim uticajem. Oni su sabirali sa Hristom i sejali u Duhu, da bi požnjeli večni život.

O njima bi se moglo kazati: »Nego se ožalostiste za pokajanje!« »Ali se sada radujem, ne što biste žalosni, nego što se ožalostiste na pokajanje: jer se ožalostiste po Bogu, da od nas ni u čemu ne štetujete, jer žalost koja je po Bogu donosi za spasenje pokajanje, za koje se nigda ne kaje, a žalost ovoga sveta smrt donosi. Jer, gle, ovo samo što se po Bogu ožalostiste, koliko učini staranje među vama? Kakvo pravdanje, kakvu nepovoljnost, kakav strah, kakvu želju, kakvu revnost, kakvu osvetu? U svemu pokazaste se da ste čisti u delu.« (2. Korinćanima 7,9-11)

Ovo je ishod delovanja Božjega Duha. Nema nikakvog dokaza istinskog pokajanja ukoliko ono ne omogući reformu. Ukoliko pokajnik obnovi zavet, vrati ono što je oteo, prizna svoje grehe, ako ljubi Boga i svoje bližnje, može biti siguran da je stekao mir sa Bogom. To su bili rezultati koji su ranijih godina pratili okupljanja na kojima je bilo pokrenuto oživljavanje vere, duhovno buđenje. Ako bi bilo ocenjivano po rodovima, videlo bi se da ih je Bog blagosiljao spasavanjem ljudi i uzdizanjem ljudskog roda.

Međutim, mnogi savremeni pokreti za oživljavanje vere izrazito se razlikuju od ispoljavanja božanske blagodati koja su ranijih dana pratila delo Božjih sluga. Istina je da i sada dolazi do sveopšteg buđenja interesovanja, mnogi tvrde da su se obratili, a i mnogobrojni pojedinci pristupaju crkvama; međutim, rezultati nisu takvi da opravdavaju verovanje da je pokrenuto odgovarajuće jačanje stvarnog duhovnog života. Plamen koji se privremeno razgori uskoro se gasi, ostavljajući za sobom još gušću tamu od one koja je ranije vladala.

To oživljavanje vere među ljudima se često pokreće pozivanjem na maštu, buđenjem osećanja, zadovoljavanjem želje za onim što je novo i uzbudljivo. Novi vernici zadobijeni na ovaj način imaju malo želje da slušaju biblijske istine, malo interesovanja za svedočanstva proroka i apostola. Ukoliko bogosluženje ne sadrži nešto uzbudljivo, za njih nije privlačno. Poruka koja se obraća zdravom razumu ne dobija odgovor. Jasna upozorenja Božje Reči, koja se neposredno bave njihovim večnim dobrom, ostaju nezapažena.

Za svaku zaista obraćenu dušu odnos prema Bogu i večnim istinama predstavlja veliku životnu temu. Međutim, da li se u velikim savremenim Crkvama može naći duh posvećenja Bogu? Novi vernici ne odbacuju svoju oholost i ljubav prema svetu. Nisu ništa spremniji da se odreknu sebe, da uzmu svoj krst, i pođu za krotkim i poniznim Isusom nego što su to bili pre obraćenja. Religija je postala razonoda za nevernike i skeptike zato što mnogi koji nose njeno ime ne poznaju njena načela. Sila pobožnosti skoro je nestala iz mnogih crkava. Izleti, crkvene pozorišne predstave, crkveni sajmovi, lepe kuće, lično razmetanje – sve to je potisnulo misli o Bogu. Zemlja, imanja i svetovna zanimanja zaokupljaju misli, a ono što je od večne vrednosti jedva može da privuče prolaznu pažnju.

Uprkos sveopštem opadanju vere i pobožnosti, u tim Crkvama, ipak, ima stvarnih Hristovih sledbenika. Pre nego što božanski sudovi budu konačno pohodili Zemlju, među pripadnicima Gospodnjeg naroda doći će do takvog oživljavanja prvobitne pobožnosti do kakvog nije dolazilo još od apostolskih vremena. Božji Duh i Božja sila izliće se na Božju decu. U to vreme mnogi će se odvojiti od Crkava u kojima je ljubav prema ovome svetu istisnula ljubav prema Bogu i prema Njegovoj Reči. Mnogi među propovednicima i među vernicima, radosno će prihvatiti velike istine koje je Bog dao da budu objavljene u to vreme da bi se ljudi pripremili za Gospodnji drugi dolazak. Neprijatelj duša poželeće da osujeti ovo delo, i pre nego što bude došlo vreme za taj pokret, potrudiće se da ga spreči podizanjem lažnog. I činiće da se na crkvama, koje će uspeti da stavi pod svoju prevarljivu upravu, prividno izlivaju Božji posebni blagoslovi i dolaziće do prividnog viđenja sveopšteg interesovanja prema religiji. Mnoštvo će klicati da Bog na čudesan način radi za njih, iako će to delo poticati od drugog duha. Zaklanjajući se iza maske pobožnosti, sotona će se truditi da u hrišćanskom svetu ojača svoj uticaj.

U mnogim pokretima za oživljavanje vere koji su se pojavili u razdoblju od pedesetak poslednjih godina[2], bio je na delu isti uticaj, u većoj ili manjoj meri, koji će se pokazivati i u budućim mnogo snažnijim pokretima. Dolazilo je do emocionalnog uzbuđenja, mešanja istinitog s lažnim, što je sve bilo dobro smišljeno da zavede s pravog puta. Ipak, niko ne treba da bude prevaren. U svetlosti Božje Reči nije teško odrediti prirodu tih pokreta. Gde god su ljudi zanemarili svedočanstvo Svetoga pisma, gde god su odbacili njegove jasne istine, koje ispituju dušu i pozivaju na samoodricanje i odvraćanje od sveta, možemo biti sigurni da im Bog neće dati svoj blagoslov. Prema pravilu koje je dao sam Isus: »Po rodovima njihovim poznaćete ih« (Matej 7,16), potpuno je jasno da ti pokreti nisu delo Božjega Duha.

Bog je ljudima otkrio samoga sebe u istinama svoje Reči, i svima koji ih prihvate one postaju štit protiv sotoninih prevara. Upravo je zanemarivanje ovih istina otvorilo vrata zlima koja se sve više šire po religijskom svetu. Ljudi su u velikoj meri izgubili iz vida prirodu i važnost Božjeg zakona. Pogrešno shvatanje karaktera, trajnosti i obaveznosti božanskog zakona dovelo je do zabluda povezanih s obraćenjem i posvećenjem i do snižavanja merila pobožnosti u Crkvi. Upravo ovde se krije odgovor na pitanje zašto savremenim pokretima za oživljavanje vere nedostaje Božjega Duha i Božje sile.

U raznim verskim zajednicama ima ljudi, poznatih po svojoj pobožnosti, koji priznaju ovu činjenicu i žale zbog nje. Profesor Edvard A. Park, objašnjavajući opasnosti kojima je izložena savremena religija, otvoreno kaže: »Jedan od izvora opasnosti je nemarnost sveštenika da sa propovedaonice podrže Božji zakon. Propovedaonica je u ranijim vremenima uvek bila odjek glasa savesti... Naši najistaknutiji propovednici svoja izlaganja iznosili su na dostojanstven i veličanstven, način jer su sledili primer svoga Učitelja i davali prednost Zakonu, njegovim propisima i njegovim pretnjama. Oni su ponavljali dva velika načela, da je Zakon odraz božanskog savršenstva, i da čovek koji ne voli Zakon ne voli ni Jevanđelje, jer Zakon, kao i Jevanđelje, predstavlja ogledalo koje odslikava istinski Božji karakter. Ova opasnost vodi u drugu, onu koja potiče od potcenjivanja zloćudnosti greha, njegove rasprostranjenosti, njegove neprihvatljivosti. U srazmeri sa opravdanošću zapovesti je i neopravdanost njihovog kršenja...

Povezana sa opasnostima koje smo već spomenuli je i opasnost koju donosi potcenjivanje Božje pravde. Savremeni propovednici su skloni odvajanju božanske pravde od božanske dobrote i blagonaklonosti, i svođenju božanske blagonaklonosti i dobrote na nivo osećanja umesto da ih podignu na nivo načela. Nova teološka prizma rastavlja ono što je Bog spojio. Da li je Božji zakon dobar ili rđav? Svakako da je dobar! Onda je i pravda dobra; jer je to spremnost da Zakon bude primenjen. Od navike da potcenjuje Božji zakon i Njegovu pravdu, veličinu i osudu ljudske neposlušnosti, čovek vrlo lako upadne i u naviku da potcenjuje blagodat koja je omogućila pomirenje za greh.« Tako Jevanđelje gubi svoju vrednost i važnost u ljudskom umu i ljudi su uskoro zaista spremni da odbace i samu Bibliju.

Mnogi verski učitelji uporno dokazuju da je Hristos svojom smrću ukinuo Zakon, i da su ljudi od tada slobodni od njegovih zahteva. Ima i onih koji Zakon predstavljaju kao težak jaram, pa kao suprotnost zakonskim okovima objavljuju slobodu koju ćemo uživati pod Jevanđeljem.

Međutim, proroci i apostoli nisu tako ocenjivali Božji sveti zakon. David kaže: »Hodiću slobodno, jer tražim zapovesti Tvoje!« (Psalam 119,45) Apostol Jakov, koji je pisao posle Hristove smrti, govori o Dekalogu kao o »carskom zakonu« i kao o »savršenom zakonu slobode«. (Jakov 2,8; 1,25) Pisac Otkrivenja, pedesetak godina posle Hristovog

---

2 Prvo izdanje ove knjige izašlo je 1888. godine, a poslednju redukciju teksta sam pisac je obavio 1911. godine. Ovaj prevod je načinjen prema izdanju iz 1911. godine prim. prev.

raspeća, izriče blagoslov onima koji »tvore zapovesti NJegove da im bude vlast na drvo života i da uđu na vrata u grad«. (Otkrivenje 22,14)

Tvrđenje da je Hristos svojom smrću ukinuo Zakon svoga Oca nema Biblijskog temelja. Da je bila moguća promena ili ukidanje Zakona onda ne bi bilo potrebno da Hristos umre i da tako spase čoveka od kazne za greh. Hristova smrt, umesto da ukine Zakon, samo dokazuje njegovu nepromenljivost. Božji Sin došao je da »učini zakon velikim i slavnim«. (Isaija 42,21) On sam je rekao: »Ne mislite da sam Ja došao da pokvarim zakon ili proroke«, jer »dokle nebo i zemlja stoji neće nestati ni najmanjega slovca ili jedne title iz zakona!« (Matej 5,17.18) O samome sebi Spasitelj je rekao: »Hoću činiti volju Tvoju, Bože moj, i zakon je Tvoj meni u srcu!« (Psalam 40,8)

Božji zakon je nepromenljiv po samoj svojoj prirodi. On je otkrivenje volje i karaktera svoga Autora. Bog je Ljubav i Njegov zakon je ljubav. Dva njegova velika načela su ljubav prema Bogu i ljubav prema čoveku. »Dakle je ljubav ispunjenje zakona.« (Rimljanima 13,10) Božji karakter je pravednost i istina; a takva je i priroda Njegovog zakona. Psalmista kaže: »Zakon je Tvoj istina«, »jer su sve zapovesti Tvoje pravedne!« (Psalam 119,142.172) Apostol Pavle izjavljuje: »Tako je, dakle, zakon svet i zapovest sveta, pravedna i dobra.« (Rimljanima 7,12) Takav zakon, kao izraz božanske misli i volje, mora da bude isto toliko trajan kao i njegov Autor.

Obraćenje i posvećenje treba da pomire čoveka sa Bogom, jer ga dovode u sklad sa načelima Njegovog zakona. U početku, čovek je bio stvoren po Božjem obličju. Bio je u savršenom skladu sa prirodom i sa Božjim zakonom; načela pravednosti bila su upisana u njegovo srce. Međutim, greh ga je otuđio od njegovog Stvoritelja. Više nije odsjajivao božanskim obličjem. Njegovo srce objavilo je rat načelima Božjeg zakona. »Jer telesno mudrovanje neprijateljstvo je Bogu, jer se ne pokorava zakonu Božjemu niti može.« (Rimljanima 8,7) Međutim: »Bogu tako omile svet da je i Sina svojega jedinorodnoga dao« (Jovan 3,16), da bi čovek mogao da se pomiri sa Bogom. Zaslugama Isusa Hrista čovek može da obnovi sklad sa svojim Stvoriteljem. Njegovo srce mora da bude obnovljeno božanskom blagodaću, on odozgo mora da dobije novi život. Ta promena je novorođenje, bez koga, ističe Isus, niko »ne može videti carstva Božjega«.

Osvedočenje u vlastitu grešnost je prvi korak u pomirenju s Bogom. »Greh je bezakonje.« »Jer kroz zakon dolazi poznanje greha.« (1. Jovanova 3,4; Rimljanima 3,20) Da bi uvideo svoju krivicu, grešnik treba da uporedi svoj karakter sa Božjim velikim merilom pravednosti. To je ogledalo koje pokazuje savršenstvo pravednog karaktera i omogućava mu da sagleda mane svog karaktera.

Zakon otkriva čoveku njegove grehe, ali mu ne nudi nikakav lek. Iako obećava život poslušnome, objavljuje da je smrt pala u deo prestupniku. Samo Hristovo Jevanđelje može ga osloboditi od osude ili zagađenja grehom. Grešnik mora da se pokaje pred Bogom čiji je Zakon prekršio, i mora da pokaže veru u Hrista, u Njegovu žrtvu pomirenja. Na taj način stiče »oproštenje pređašnjih greha« i udeo u božanskoj prirodi. Dobijajući »duha posinaštva«, kojim viče: »Ava, Oče!«, postaje Božje dete.

Da li je sada slobodan da krši Božji zakon? Pavle kaže: »Kvarimo li, dakle, zakon verom? Bože sačuvaj! Nego ga još utvrđujemo.« »Jer koji umresmo grehu, kako ćemo još živeti u njemu?« Jovan izjavljuje: »Jer je ovo ljubav Božja da zapovesti NJegove držimo, a zapovesti NJegove nisu teške!« (Rimljanima 3,31; 6,2; 1. Jovanova 5,3) Prilikom novorođenja srce dolazi u sklad sa Božjim zakonom. Kada se ta velika promena dogodi u grešniku, on je prešao iz smrti u život, iz greha u svetost, iz prestupa i buntovništva u poslušnost i odanost. Stari život otuđenosti od Boga se završio, a započeo je novi život pomirenja, vere i ljubavi. I onda će se »pravednost zakona« ispuniti u nama »koji ne živimo po telu nego po duhu«. (Rimljanima 8,4) Tada će jezik naše duše oglašavati: »Kako ljubim zakon Tvoj, vas dan mislim o njemu!« (Psalam 119,97)

»Zakon je Gospodnji savršen, krepi dušu!« (Psalam 19,7) Ljudi bez pomoći Zakona ne bi mogli imati pravilan pojam o Božjoj neporočnosti i svetosti ili o svojoj krivici i ukaljanosti grehom. Oni se ne bi osvedočili u svoj greh i ne bi osetili potrebu za pokajanjem. Pošto ne vide da se kao prekršioci Božjeg zakona nalaze u stanju izgubljenosti, ne osećaju ni svoju potrebu za pomiriteljskom Hristovom krvlju. Oni se nadaju spasenju iako nisu doživeli potpunu promenu srca ni reformu života. Tako se umnožavaju površna obraćenja i mnogi ljudi pristupaju Crkvi, iako se nikada nisu sjedinili s Hristom.

Pogrešne teorije o posvećenju, koje polaze od zanemarivanja ili odbacivanja Božjeg zakona, zauzimaju istaknuto mesto u savremenim verskim pokretima. Ove teorije su lažne po nauci i opasne po svojim stvarnim posledicama, a činjenica da nailaze na tako sveopšte odobravanje, samo udvostručuje potrebu da svi jasno shvate šta Biblija uči o tom predmetu.

Istinsko posvećenje je biblijska nauka. U svom pismu Solunjanima, apostol Pavle izjavljuje: »Jer je ovo volja Božja, svetost vaša!« Posle toga se moli: »A sam Bog mira da posveti vas cele u svačemu.« (1. Solunjanima 4,3; 5,22) Biblija jasno uči šta je posvećenje i kako se ono može postići. Spasitelj se molio za svoje učenike: »Posveti ih istinom svojom. Reč je Tvoja istina.« (Jovan 17,17) Pavle govori da vernici treba da budu »posvećeni Duhom Svetim«. (Rimljanima 15,16) Kakvu ulogu u tome ima Sveti Duh? Isus je to kazao svojim učenicima: »A kada dođe On, duh istine, uputiće vas na svaku istinu.« (Jovan 16,13) Psalmista dodaje: »Zakon je Tvoj istina!« (Psalam 119,142) Božjom Rečju i Njegovim Duhom ljudima su otkrivena velika načela pravednosti koja su sadržana u Njegovom zakonu. I pošto je Božji zakon »svet, pravedan i dobar«, odraz božanskog savršenstva, proizlazi da i karakter, oblikovan poslušnošću tom Zakonu, treba da bude svet. Hristos je savršeni primer takvog karaktera. On kaže: »Ja održah zapovesti Oca svojega.« »Ja svagda činim

što je NJemu ugodno.« (Jovan 15,10; 8,29) Hristovi sledbenici treba da postanu slični Njemu – da Božjom blagodaću oblikuju karakter u skladu s načelima Njegovog svetog zakona. To je biblijsko posvećenje.

Ovo delo se može obaviti samo verom u Hrista, silom Božjega Duha koji boravi u nama. Pavle preporučuje vernicima: »Gradite spasenje svoje sa strahom i drhtanjem. Jer je Bog što čini u vama da hoćete i da učinite kao što Mu je ugodno.« (Filibljanima 2,12.13) Hrišćanin će osećati privlačnu silu greha, ali vodiće stalni rat protiv njega. Upravo tu nam je potrebna Hristova pomoć. Kada se ljudska slabost sjedini s božanskom silom, vera uzvikuje: »A Bogu hvala koji nam dade pobedu kroz Gospoda našega Isusa Hrista.« (1. Korinćanima 15,57)

Sveto pismo jasno pokazuje da delo posvećenja postepeno napreduje. Kada grešnik posle obraćenja posredovanjem krvi pomirenja uspostavi mir s Bogom, njegov hrišćanski život tek počinje. Sada treba da se usavršava, da uzraste »do mere rasta visine Hristove«. Apostol Pavle kaže: »Ja još ne mislim da sam dostigao, jedno pak velim: što je ostrag zaboravljam, a za onim što je napred sežem se. I trčim k biljezi, k daru gornjega zvanja Božjega u Hristu Isusu.« (Filibljanima 3,13.14) Petar nabraja korake koje treba preduzeti u naporu za ostvarenje biblijskog posvećenja: »I na samo ovo okrenite sve staranje svoje da pokažete u veri svojoj dobrodetelj, a u dobrodetelji razum, a u razumu uzdržanje, a u uzdržanju trpljenje, a u trpljenju pobožnost, a u pobožnosti bratoljublje, a u bratoljublju ljubav... jer čineći ovo nećete pogrešiti nikada.« (2. Petrova 1,5-10)

Oni koji steknu iskustvo biblijskog posvećenja pokazaće duh poniznosti. Oni su, kao i Mojsije, ugledali neshvatljivu veličanstvenost svetosti, uvideli svoju nedostojnost u poređenju sa neporočnošću i uzvišenim savršenstvom Beskrajnoga.

Prorok Danilo ostavio nam je primer istinskog posvećenja. Njegov dugi život bio je ispunjen plemenitom službom svome Učitelju. On je zaista bio »mili čovek« (Danilo 10,11) Neba. Ipak, umesto da tvrdi da je neporočan i svet, ovaj ugledni prorok izjednačio se sa stvarno grešnim Izrailjcima dok se molio Bogu za svoj narod: »Jer ne pravde svoje radi nego radi velike milosti Tvoje padamo pred tobom moleći Te!« »Zgrešismo i bezbožni bismo!« Zatim izjavljuje: »I dok ja još govorah, i moljah se i ispovedah greh svoj i greh naroda svojega!« Kada se Božji Sin kasnije pojavio i poučio ga, Danilo priznaje: »I ne osta snage u meni, lepota mi se nagrdi!« (Danilo 9,18.15.20; 10,8)

Kada je Jov začuo Gospodnji glas iz vihora, uzviknuo je: »Zato poričem i kajem se u prahu i pepelu!« (O Jovu 42,6) Kada je Isaija video Gospodnju slavu i čuo heruvima kako uzvikuje: »Svet, svet, svet je Gospod nad vojskama«, i on je povikao: »Jaoh, meni, pogiboh!« (Isaija 6,3.5) Pošto je bio odnesen u treće nebo i čuo ono što čoveku nije dozvolio da objavi, apostol Pavle opisuje sebe kao »najmanjega od svih svetih« (2. Korinćanima 12,2-4; Efescima 3,8) Čak je i ljubljeni Jovan, koji je ležao na Isusovim prsima i gledao Njegovu slavu, pao kao mrtav pred noge anđelu (Otkrivenje 1,17).

Oni koji hode u senci krsta na Golgoti ne mogu ni pomišljati na samouzvišenje, na hvalisavu tvrdnju da su slobodni od greha. Oni su svesni da je njihov greh prouzrokovao agoniju koja je slomila srce Božjeg Sina, i ta misao navešće ih na poniznost. Oni koji su se u životu najviše približili Isusu, najjasnije raspoznaju slabost i greh ljudskog roda, i njihova jedina nada su zasluge raspetog i vaskrslog Spasitelja.

Jedna vrsta posvećenja koja danas stiče sve više pristalica u religijskom svetu podiže duh samouzvišenja i nepoštovanja Božjeg zakona, koji ga obeležava kao strano telo u biblijskoj religiji. Njegovi branitelji tvrde da je posvećenje trenutni akt, kojim se, jedino uz pomoć vere, odjednom postiže savršena svetost. Oni govore: »Samo veruj i svi blagoslovi biće tvoji!« Nikakve dalje napore primalac ne treba da ulaže, bar se tako pretpostavlja. U isto vreme, oni odbacuju autoritet Božjeg zakona, jer tvrde da su oslobođeni obaveze da drže zapovesti. Međutim, da li je moguće da čovek bude svet, da bude u skladu sa Božjom voljom i Njegovim karakterom, a da se ne usaglasi s načelima koja predstavljaju izraz Njegove prirode i volje, i koja pokazuju šta Mu je ugodno?

Želja za nekom lakom religijom, religijom koja ne zahteva napor, ne traži samoodricanje, odvraćanje od ludosti sveta, doprinela je da nauka o veri i samo veri postane vrlo omiljena, ali šta o tome kaže Božja Reč? Apostol Jakov pita: »Kakva je korist, braćo moja, ako ko reče da ima veru, a dela nema? Zar ga može vera spasti?... Ali, hoćeš li razumeti, o čoveče sujetni, da je vera bez dela mrtva? Avram, otac naš, ne opravda li se delima kada prinese Isaka, sina svojega, na oltar? Vidiš li da vera pomože delima njegovim, i kroz dela savrši se vera?... Vidite li, dakle, da se delima pravda čovek, a ne samom verom?« (Jakov 2,14-24)

Svedočanstvo Božje Reči suproti se toj zavodljivoj nauci o veri bez dela! To nije vera, to je drskost zahtevati naklonost Neba, a ne ispunjavati uslove pod kojima se nudi milost, jer istinska vera utemeljena je na obećanjima i odredbama Pisma!

Neka se niko ne zavarava verujući da može postati svet, iako namerno krši neki Božji zahtev! Svaki svesno učinjeni greh ućutkava glas svedočenja Svetoga Duha i odvaja dušu od Boga. »Greh je prestup zakona.« »Koji god greši (krši zakon) ne vide ga, niti ga pozna!« (1. Jovanova 3,6) Iako se Jovan u svojim poslanicama toliko bavi ljubavlju, ipak ne okleva da otkrije pravi karakter grupe koja tvrdi da je posvećena, iako živi u prestupu Božjeg zakona. »Koji govori poznajem Ga, a zapovesti NJegovih ne drži, laža je, i u njemu istine nema. A koji drži reč NJegovu, u njemu je zaista ljubav Božja savršena, po tome poznajemo da smo u NJemu.« (1. Jovanova 2,4.5) Ovo je probni kamen ispovedanja vere svakog čoveka! Nijednom čoveku ne možemo priznati svetost ukoliko ga ne uporedimo s jedinim Božjim merilom svetosti i na Nebu i na Zemlji. Ukoliko ljudi ne pridaju važnost moralnom zakonu, ukoliko omalovažavaju ili olako odbacuju Božje propise, ukoliko krše jednu od najmanjih Njegovih zapovesti i tako uče druge, neće imati nikakvog ugleda u očima Neba, i moći ćemo da znamo da su njihova tvrđenja neosnovana.

Već samo tvrđenje da je neko bez greha, predstavlja dokaz da je onaj koji to tvrdi daleko od svetosti. Upravo zato što nema celovit pojam o Božjoj neizmernoj neporočnosti i svetosti, ili o onome šta treba da postignu oni koji žele da budu u skladu s Njegovim karakterom; samo zato što nema pravog pojma o neporočnosti i uzvišenoj nežnosti Isusa Hrista, o zloćudnosti i opakosti greha, čovek može sebe proglasiti svetim. Što je veća udaljenost između čoveka i Hrista, što su izopačeniji njegovi pojmovi o božanskom karakteru i zahtevima, to pravedniji izgleda u svojim očima.

Posvećenje opisano u Bibliji obuhvata celo biće – duh, dušu i telo. Pavle se molio za Solunjane: »I celi vaš duh i duša i telo da se sačuva bez krivice za dolazak Gospoda našega Isusa Hrista!« (1. Solunjanima 5,23) Zatim opet piše vernicima: »Molim vas, dakle, braćo, milosti Božje radi, da date telesa svoja u žrtvu živu, svetu, ugodnu Bogu!« (Rimljanima 12,1) U vreme staroga Izrailja, svaka životinja koja je prinošena na žrtvu Bogu bila je pažljivo pregledana. Ako bi bila otkrivena bilo kakva mana na donesenoj životinji, bila bi odbijena, jer je Bog zapovedio da žrtva treba da bude »bez mane«. Tako su i hrišćani pozvani da prinesu svoje telo »u žrtvu živu, svetu, ugodnu Bogu«. Da bi to zaista mogli učiniti, sve svoje sposobnosti morali su da sačuvaju u najboljem mogućem stanju. Svaka navika koja oslabljuje fizičku ili mentalnu snagu, onesposobljava čoveka da služi svom Stvoritelju. Hoće li Bog biti zadovoljan nečim što je manje od najboljega što bismo Mu mogli ponuditi? Hristos je rekao: »Ljubi Gospoda Boga svojega svim srcem svojim!« Oni koji ljube Gospoda svim svojim srcem poželeće da Mu posvete najbolju službu u svom životu, stalno će se truditi da svaku sposobnost svoga bića usklade sa zakonima koji će unaprediti njihovu mogućnost da ispunjavaju Njegovu volju. Oni neće, popuštajući prohtevima ili strastima, slabiti ili poganiti žrtvu koju prinose svom nebeskom Ocu.

Petar kaže: »Ljubazni, molim vas... da se čuvate od telesnih želja koje vojuju na dušu!« (1. Petrova 2,11) Svako grešno zadovoljavanje otupljuje sposobnosti i umrtvljuje umne i duhovne sposobnosti opažanja, tako da Božja Reč ili Božji Duh mogu uticati na srce. Pavle piše Korinćanima: »Da očistimo sebe od svake poganštine tela i duha i da tvorimo svetinju u strahu Božjemu.« (2. Korinćanima 7,1) Tako među plodove Duha – ljubav, radost, mir, trpljenje, dobrota, milost, vera, krotkost«, on ubraja i uzdržanje, odnosno umerenost (Galatima 5,22.23).

Uprkos svim ovim nadahnutim pozivima, koliko takozvanih hrišćana oslabljuje svoje sposobnosti trčeći za dobitkom ili obožavajući modu, koliki unižavaju svoje ljudsko dostojanstvo žderanjem, pijenjem vina, zabranjenim uživanjima? Crkva, umesto da ih ukorava, često podupire zlo pozivajući se na apetit, na želju za dobitkom, ili na ljubav prema uživanjima da bi popunila svoju riznicu, kada ljubav prema Hristu postane preslaba da bi je popunila! Kada bi se Isus pojavio u današnjim crkvama i video svetkovanje i nesveto trgovanje koje se u njima obavlja u ime religije, zar ne bi izagnao te skvrnitelje, kao što je postupio prema menjačima novca u Hramu?

Apostol Jakov izjavljuje da je mudrost koja dolazi odozgo »najpre čista«. Da se susreo s onima koji dragoceno ime Isusa Hrista izgovaraju usnama zaprljanim duvanom, onima čiji su dah i ličnost zagađeni njegovim pokvarenim zadahom, koji zagađuju nebeski vazduh i primoravaju sve oko sebe da udišu taj otrov, da je došao u dodir s običajem, koji se toliko suproti neporočnosti Jevanđelja, zar ga ne bi osudio kao »zemaljski, ljudski, đavolski«? Robovi duvana, tvrdeći da uživaju blagoslove potpunog posvećenja, pričaju o svojoj nadi u Nebo, ali Božja Reč otvoreno je objavila da »neće ući u njega ništa pogano«. (Otkrivenje 21,27)

»Ili ne znate da su telesa vaša crkva Svetoga Duha koji živi u vama, kojega imate od Boga, i niste svoji? Jer ste kupljeni skupo. Proslavite, dakle, Boga u telesima svojim i u dušama svojim, što je Božje.« (1. Korinćanima 6,19.20) Onaj čije je telo hram Svetoga Duha neće biti rob nikakve štetne navike. Njegove snage pripadaju Hristu, koji ga je otkupio svojom krvlju. Njegovo imanje pripada Gospodu. Kako bi mogao biti bez krivice ako rasipa dobro koji mu je povereno? Mnogi takozvani hrišćani godišnje prinose ogromne svote na beskorisna i štetna uživanja, dok duše ginu lišene reči života. Bogu zakidaju desetke i prinose, dok na oltaru razornih strasti troše mnogo više od onoga što daju da pomognu siromašnima ili da podrže propovedanje Jevanđelja. Kada bi svi koji tvrde da slede Hrista bili zaista posvećeni, njihova sredstva, umesto da budu potrošena na nepotrebne ili čak štetne navike, bila bi stavljena u Gospodnju riznicu, a hrišćani bi bili primer umerenosti, samoodricanja i samopožrtvovanja. Tada bi bili videlo svetu.

Svet se odao zadovoljavanju svojih prohteva. »Telesna želja, i želja očiju, i ponos života« (1. Jovanova 2,16) vladaju mnoštvom ljudi. Međutim, Hristovi sledbenici imaju svetije zvanje. »Zato izađite između njih i odvojte se, govori Gospod, i ne dohvatajte se do nečistote!« U svetlosti Božje Reči u pravu smo ako kažemo da posvećenje ne može biti istinsko ukoliko nije pokrenulo potpuno odbacivanje grešnih težnji i svetovnih uživanja.

Onima koji su ispunili uslove: »Zato izađite između njih i odvojte se... i ne dohvatajte se do nečistote«, upućeno je Božje obećanje: »I Ja ću vas primiti, i biću vam Otac, i vi ćete biti Moji sinovi i kćeri, govori Gospod svedržitelj!« (2. Korinćanima 6,17.18) Prednost i dužnost svakog hrišćanina je da stekne bogata i obilna iskustva u onome što je Božje. »Ja sam videlo svetu«, rekao je Isus. »Ko ide za Mnom neće hoditi po tami, nego će imati videlo života.« (Jovan 8,12) »A put je pravednički kao svetlo videlo koje sve većma svetli dok ne bude pravi dan!« (Priče 4,18) Svaki korak učinjen u veri i poslušnosti dovodi dušu u čvršću vezu sa Videlom sveta, u kome »tame nema nikakve«. Svetli zraci Sunca pravednosti obasjavaju Božje sluge, i oni su dužni da odsjajuju njihovom svetlošću. Kao što nam zvezde govore da negde na nebu postoji velika svetlost čijom slavom i one blistaju, tako i hrišćani treba da pokažu da postoji Bog na prestolu svemira, Bog čiji je karakter dostojan slavljenja i podražavanja. Vrline Njegovog Duha, čistota i svetost Njegovog kataktera, pokazaće se u Njegovim svedocima.

U svojoj Poslanici Kološanima Pavle navodi bogate blagoslove obećane Božjoj deci. On kaže: »Ne prestajemo za vas moliti se Bogu i iskati da se ispunite poznanjem volje njegove u svakoj premudrosti i razumu duhovnome. Da živite

pristojno, Bogu na svako ugađanje, i u svakome dobrome delu da budete plodni i da rastete u poznanju Božjemu, jačajući svakom snagom po sili slave njegove i u svakom trpljenju i dugom podnošenju s radošću.« (Kološanima 1,9-11)

On ponovo piše o svojoj želji da braća u Efesu shvate veličinu prednosti koje uživaju kao hrišćani. Najrazumljivijim rečima, otkriva pred njima čudesnu silu i znanje koje bi mogli imati kao sinovi i kćeri Najvišega. Njima je moguće »da se utvrde
Duhom njegovim za unutrašnjeg čoveka«, da budu »u ljubavi ukorenjeni i utemeljeni«, da razumeju »sa svima svetima šta je širina i dužina i dubina i visina«, da upoznaju »preteżniju od razuma ljubav Hristovu«. Međutim, apostolova molitva dostiže vrhunac kada se, govoreći o prednostima, ovako moli: »Da se ispunite svakom puninom Božjom!« (Efescima 3,16-19)

Ovde su nam otkrivena dostignuća do kojih možemo stići verom u obećanja našeg nebeskog Oca, i ukoliko budemo ispunili Njegove zahteve. Hristovim zaslugama imamo pristup prestolu Neizmerne sile. »Koji, dakle, svoga Sina ne poštede, nego Ga predade za sve nas, kako, dakle, da nam s NJime sve ne daruje?« (Rimljanima 8,32) Otac je dao svome Sinu svoga Duha bez mere, ali i mi možemo učestvovati u Njegovoj punini. Isus kaže: »Kada, dakle, vi, zli budući, umete dobre dare davati deci svojoj, koliko će više Otac nebeski dati Duha Svetoga onima koji ištu u NJega?« (Luka 11,13) »I ako što zaištete u ime Moje, Ja ću učiniti!« (Jovan 14,14) »Ištite u primićete, da radost vaša bude ispunjena!« (Jovan 14,14; 16,24)

Iako život hrišćanina treba da bude obeležen poniznošću, ne treba da bude prožet tugom i samopotcenjivanjem. Svaki od nas može da živi po Božjoj volji i uživa u Njegovim blagoslovima. Naš nebeski Otac ne želi de se osećamo kao da smo pod osudom ili u tami. Ako hodamo oborene glave, dok nam je srce puno sebičnih misli, tako ne dokazujemo istinsku poniznost. Treba da pođemo Isusu da nas On očisti, tako da bez stida i žaljenja možemo stati pred ogledalo Zakona. »Nikakva , dakle, sada nema osuđenja onima koji su u Hristu Isusu i ne hode po telu nego po Duhu.« (Rimljanima 8,1)

Isusovom zaslugom pali Adamovi sinovi su postali »sinovi Božji«. »Jer i onaj koji posvećuje, i oni koji se posvećuju, svi su od jednoga; zaradi toga uzroka ne stidi se nazvati ih braćom.« (Jevrejima 2,11) Život hrišćanina treba da bude život vere, pobede i radosti u Bogu. »Jer svaki koji je rođen od Boga, pobeđuje svet; i vera je naša ova pobeda koja pobedi svet.« (1. Jovanova 5,4) Dobro je kazao Nemija, Božji sluga: »Jer je radost Gospodnja vaša sila!« (Nemija 8,10) Pavle dodaje: »Radujte se svagda u Gospodu, i opet velim: radujte se!« (Filibljanima 4,4) »Radujte se svagda. Molite se Bogu bez prestanka. Na svačemu zahvaljujte, jer je ovo volja Božja u Hristu Isusu od vas.« (1. Solunjanima 5,17.18)

To su, dakle, plodovi biblijskog obraćenja i posvećenja; ali, pošto se hrišćanski svet tako nemarno odnosi prema velikim načelima pravednosti, objavljenim u Božjem zakonu, mi zaista retko imamo priliku da vidimo te plodove. Upravo zato malo zapažamo duboko, trajno delovanje Božjega Duha kojim su u nekadašnja vremena, bili obeleženi pokreti za oživljavanje vere.

Mi se preobražavamo gledanjem. Ali pošto su zanemareni oni sveti propisi u kojima je Bog prikazao ljudima savršenstvo i svetost svoga karaktera, pošto su misli ljudi usmerene na ljudska učenja i teorije, nije čudo što je došlo do opadanja istinske pobožnosti po crkvama. Gospod kaže: »Ostaviše Mene, izvor žive vode, i iskopaše sebi studence, studence isprovaljivane, koji ne mogu da drže vode.« (Jeremija 2,13)

»Blago čoveku koji ne ide na veće bezbožničko... nego mu je omilio zakon Gospodnji, i o zakonu NJegovu misli dan i noć. On je kao drvo usađeno kraj potoka, koje rod svoj donosi u svoje vreme i kojemu list ne vene, što god radi, u svemu napreduje.« (Psalam 1,1-3) Tek kada se Božjem zakonu vrati njegovo pravo mesto, može doći do obnavljanja prvobitne vere i pobožnosti među pripadnicima naroda koji sebe smatra Božjim narodom. »Gospod reče ovako: stanite na putevima i pogledajte, i pitajte za stare staze, koji je put dobar, pa idite po njemu, i naći ćete mir duši svojoj.« (Jeremija 6,16)

28. poglavlje

SUOČAVANjE SA IZVEŠTAJEM O SVOM ŽIVOTU

Prorok Danilo piše: »Gledah dokle se postaviše prestoli, i Starac sede na kojemu beše odelo belo kao sneg, i kosa na glavi kao čista vuna, presto Mu beše kao plamen ognjeni, i točkovi mu kao oganj razgoreo, reka ognjena izlažaše i tecijaše ispred njega, tisuća tisuća služaše Mu, i deset tisuća po deset tisuća stajahu pred NJim; sud sede i knjige se otvoriše.« (Danilo 7,9.10)

Na ovaj način, u proročkom viđenju, bio je predstavljen veliki i svečani dan kada će karakter i život svih ljudi proći ispred Sudije cele Zemlje, i kada će svakom čoveku biti određena plata »po delima njegovim«. Starac je Bog Otac.

Psalmista kaže: »Pre nego se gore rodiše i sazda se zemlja i vasiljena, i od veka do veka ti si Bog.« (Psalam 90,2) Upravo će On, Začetnik postojanja svih bića, i Izvor svih zakona, predsedavati tom sudu. Sveti anđeli, kao sluge i svedoci, u broju od »deset tisuća puta deset tisuća i tisuću tisuća«, prisustvovaće ovom velikom suđenju.

»Videh u utvarama noćnim i gle, kao Sin čovečji iđaše s oblacima nebeskim, i dođe do Starca i stade pred NJim. I dade Mu se vlast, i slava, i carstvo, da Mu služe svi narodi i plemena i jezici; vlast je NJegova vlast večna, koja neće proći, i carstvo se NJegovo neće rasuti.« (Danilo 7,13.14) Hristov dolazak, koji je ovde opisan, nije Njegov drugi dolazak na Zemlju. On dolazi k Starcu na Nebo da primi vlast i slavu i carstvo, što sve treba da Mu bude predato pri kraju Njegovog posredničkog delovanja. Upravo je ovaj dolazak, a ne Njegov drugi dolazak na Zemlju bio prorečen u proročanstvu kao događaj koji treba da se odigra na kraju 2300 dana i noći, 1844. godine. Praćen nebeskim anđelima, naš veliki Poglavar sveštenički ušao je u svetinju nad svetinjama, pojavio se u Božjoj prisutnosti da obavi poslednji deo svoje službe u korist čoveku – da obavi delo istražnog odnosno predadventnog suda i delo pomirenja za sve koji su pokazali da imaju prava na NJegove blagoslove.

U ceremonijalnoj službi samo oni koji su došli pred Boga s priznanjem greha i pokajanjem, čiji su gresi, krvlju žrtve za greh, bili preneseni u Svetilište, mogli su da učestvuju u službi na Dan pomirenja. Isto tako na veliki dan konačnog pomirenja i istražnog ili predadventnog suda biće razmotreni slučajevi samo onih koji su tvrdili da pripadaju Božjem narodu. Suđenje zlima je posebno i odvojeno delo koje će biti kasnije obavljeno. »Jer je vreme da počne sud od kuće Božje: ako li se najpre od vas počne, kakav će biti posledak onima što se protive Božjemu Jevanđelju?« (1. Petrova 4,17)

Knjige kakve će biti, u kojima su zabeležena imena i dela ljudi, treba da odrede izveštaje na nebu, odluke suda. Prorok Danilo kaže: »I sud sede i knjige se otvoriše.« Pisac Otkrivenja, opisujući isti prizor, dodaje: »I druga se knjiga otvori, koja je knjiga života; i sud primiše mrtvaci, kao što je napisano u knjigama, po delima svojim.« (Otkrivenje 20,12)

Knjiga života sadrži imena svih onih koji su ikada služili Bogu. Isus je rekao svojim učenicima: »Nego se radujte što su vaša imena napisana na nebesima.« (Luka 10,20) Pavle govori o svojim vernim saradnicima, »čija su imena u knjizi života«. (Filibljanima 4,3) Danilo, gledajući u viđenju »žalosno vreme kakvoga nije bilo otkako je naroda«, izjavljuje da će Božji narod biti izbavljen, »svaki koji se nađe zapisan u knjizi«. Pisac Otkrivenja kaže da će u Božji grad ući samo oni čija su imena »zapisana u životnoj knjizi Jagnjeta« (Danilo 12,1; Otkrivenje 21,27)

»Knjiga za spomen« napisana je pred Gospodom i u njoj su zabeležena dobra dela »onih koji se boje Gospoda i misle o imenu njegovu«. (Malahija 3,16) Njihove reči vere, njihova dela ljubavi, zapisana su na Nebu. Nemija govori o tome kada kaže: »Pomeni me, Bože moj... nemoj izbrisati dobara mojih koja učinih domu Boga svojega i službi njegovoj!« (Nemija 13,14) U Božjoj Knjizi za spomen svako pravedno delo je ovekovečeno. U njoj je verno zapisano svako savladano iskušenje, svako pobeđeno zlo, svaka izgovorena reč nežnog saučešća. U njoj je zabeleženo svako delo žrtve, svaka patnja i svaka žalost Hrista radi. Psalmista kaže: »U tebe je izbrojeno moje potucanje, suze se moje čuvaju u sudu kod tebe, one su u knjizi Tvojoj!« (Psalam 56,8)

Tu je i zapis o ljudskim gresima. »Jer će svako delo Bog izneti na sud i svaku tajnu bila dobra ili zla.« (Propovednik 12,14) »A ja vam kažem da će za svaku praznu reč koju reku ljudi dati odgovor na dan strašnoga suda.« Spasitelj je kazao: »Jer ćeš se svojim rečima opravdati, i svojim ćeš se rečima osuditi.« (Matej 12,36.37) Tajne namere i pobude nalaze se u ovom nepogrešivom popisu, jer će Bog »izneti na videlo što je sakriveno u tami, i objaviće savete srdačne.« (1. Korinćanima 4,5) »Eto, napisano je preda Mnom... za bezakonja vaša i za bezakonja otaca vaših, veli Gospod.« (Isaija 65,6.7)

Delo svakog čoveka biće pregledano pred Bogom i biće ubeleženo kao vernost ili nevernost. Pored svakog imena u nebeskim knjigama, biće zapanjujućom tačnošću unesena svaka rđava reč, svako sebično delo, svaka neizvršena dužnost, svaki potajni greh sa svakim licemerstvom. Zanemarene opomene i ukori poslani s Neba, neiskorišćeni trenuci, propuštene prilike, uticaj na dobro ili na zlo, sa svojim dalekosežnim posledicama – sve to zapisano je perom anđela zapisničara.

Božji zakon je merilo prema kome će se na sudu ocenjivati karakter i život ljudi. Mudri čovek kaže: »Glavno je svemu što si čuo: Boga se boj i zapovsti NJegove drži, jer je to sve čoveku. Jer će svako delo Bog izvesti na sud i svaku tajnu, bila dobra ili zla.« (Propovednik 12,13.14) Apostol Jakov ovako savetuje svoju braću: »Tako govorite i tako tvorite kao oni koji će zakonom slobode biti suđeni.« (Jakov 2,12)

Oni koji će na sudu biti proglašeni »dostojnima«, ustaće prilikom vaskrsenja pravednika. Isus je rekao: »A koji se udostoje dobiti onaj svet i vaskrsenje iz mrtvih... više ne mogu umreti, jer su kao anđeli, i sinovi su Božji kad su sinovi vaskrsenja.« (Luka 20,35.36) Isus ponovo izjavljuje da će »oni koji su činili dobro« ustati »u vaskrsenje života«. (Jovan 5,29) Umrli pravednici ustaće tek posle suda na kome su proglašeni dostojni »vaskrsenja života«. Prema tome, neće biti prisutni na sudu kada izveštaji o njima budu razmatrani i rešavani njihovi slučajevi.

Isus će se pojaviti kao njihov Zastupnik, da se pred Bogom zauzme za njih. »Ako ko sagreši, imamo zastupnika kod oca, Isusa Hrista pravednika.« (1. Jovanova 2,1) »Jer Hristos ne uđe u rukotvorenu svetinju, koja je prilika prave, nego u samo Nebo, da se pokaže sad pred licem Božjim za nas.« »Zato i može uvek spasti one koji kroza NJ dolaze k Bogu, kad svagda živi da se može moliti za njih.« (Jevrejima 9,24; 7,25)

Kada knjige izveštaja budu otvorene na sudu, život svih koji su verovali u Isusa biće ispitan pred Bogom. Počevši od onih koji su prvi živeli na Zemlji, naš Zastupnik predstaviće slučajeve svake nove generacije i završiti sa živima. Svako

ime biće spomenuto, svaki slučaj temeljito ispitan. Imena će biti prihvatana, ali i odbacivana. Ako se uz neko ime budu našli gresi, koji su knjigama izveštaja ostali zapisani, kao neokajani neoprošteni, ono će biti izbrisano iz Knjige života, ali će i izveštaj o njegovim dobrim delima biti izbrisan i Božje Knjige za spomen. Gospod je rekao Mojsiju: »Ko mi je sagrešio, onoga ću izbrisati iz knjige svoje.« (2. Mojsijeva 32,33) Prorok Jezekilj ovako piše o tome: »Kada bi se pravednik odvratio od pravde svoje i činio nepravdu... pravedna dela njegova, što je god činio, neće se spomenuti.« (Jezekilj 18,24)

Svima koji su se zaista pokajali za svoje grehe i verom prihvatili Isusovu krv kao svoju žrtvu pomirenja, biće upisano pomilovanje pored njihovog imena u nebeskim knjigama; Kada su postali učesnici u Hristovoj pravednosti i pošto je ustanovljeno da je njihov karakter u skladu s Božjim zakonom, njihovi gresi biće izbrisani, a oni proglašeni dostojnim večnog života. Preko proroka Isaije, Gospod izjavljuje: »Ja, Ja sam brišem tvoje prestupe sebe radi, i greha tvojih ne pominjem.« (Isaija 43,25) Isus je rekao: »Koji pobedi, on će se obući u haljine bele, i neću izbrisati imena njegova iz knjige života, i priznaću ime njegovo pred Ocem svojim i pred anđelima NJegovim.« »I koji god prizna Mene pred ljudima, priznaću i Ja njega pred Ocem svojim koji je na nebesima. A ko se odreče Mene pred ljudima, odreći ću se i Ja njega pred Ocem svojim koji je na nebesima.« (Otkrivenje 3,5; Matej 10,32.33)

I najživlje zanimanje koje ljudi pokazuju prema odlukama zemaljskih tribunala samo bledo prikazuje zanimanje za rad nebeskog suda, kada se imena iz Knjige života budu pojavljivala pred Sudijom cele Zemlje. Božanski Posrednik će tada zatražiti da budu oprošteni prestupi svima koji su pobedili verom u Njegovu krv, i da posle toga budu vraćeni u svoj edemski dom i krunisani kao sunaslednici zajedno s Njim nad svojom »prvom vlašću«. (Mihej 4,8). Sotona je u svojim naporima da prevari i iskuša ljudski rod, zamislio da osujeti Božji plan prilikom stvaranja čoveka, ali Hristos sada zahteva da se taj plan ostvari i primeni kao da čovek nikada nije ni sagrešio. On za svoj narod traži ne samo pomilovanje i posvećenje, potpuno i savršeno, već i njegovo sudelovanje u svojoj slavi i mesto na svom prestolu.

Dok Isus zastupa primaoce svoje blagodati, sotona ih optužuje pred Bogom kao prestupnike. Veliki varalica pokušao je da ih navede da postanu sumnjičavi, da izgube svoje poverenje u Boga, da se odvoje od Njegove ljubavi, da prekrše Njegov zakon. Sada ukazuje na izveštaj o njihovom životu, na mane njihovog karaktera, na njihovu nesličnost sa Hristom, kojom su naneli sramotu svom Otkupitelju, na sve grehe na koje je pokušao da ih navede, i uzima sebi pravo da ih proglasi svojim podanicima.

Isus ne pokušava da opravda njihove grehe, ali ukazuje na njihovo pokajanje i njihovu veru i, zahtevajući za njih oproštenje, pred Ocem i svetim anđelima, podiže svoje ranjene ruke i kaže: »Ja ih poznajem po imenu. Zapisani su na dlanovima mojih ruku! 'Žrtva je Bogu duh skrušen, srca skrušena i poništena ne odbacuješ, Bože!'« (Psalam 51,17) Opadaču svoga naroda upućuje sledeće reči: »Gospod da te ukori, sotono, Gospod da te ukori, koji izabra Jerusalim. Nije li on glavlnja istrgnuta iz ognja?« (Zaharija 3,2) Hristos će svoje verne ogrnuti plaštem svoje pravednosti, da bi mogao da ih predstavi svome Ocu kao »slavnu crkvu, koja nema mane ni mrštine ili takoga čega.« (Efescima 5,27) Njihova imena zapisana su u Knjizi života, i o njima je napisano: »I hodiće sa Mnom u belima, jer su dostojni!« (Otkrivenje 3,4)

Tako će biti ostvareno potpuno ispunjenje novozavetnog obećanja: »Jer ću im oprostiti bezakonja njihova, i greha njihovih neću više pominjati!« (Jeremija 31,34) »U one dane i u ono vreme, govori Gospod, tražiće se bezakonje Izrailjevo, ali ga neće biti; i gresi Judini, ali se neće naći, jer ću oprostiti onima koje ostavim!« (Jeremija 50,20) »I u ono vreme biće klica Gospodnja na slavu i čast, i plod zemaljski na krasotu i diku ostatku Izrailjevu. I ko ostane u Sionu i ko još bude u Jerusalimu, zvaće se svet, svaki koji bude zapisan za život u Jerusalimu.« (Isaija 4,2.3)

Delo istražnog ili predadventnog suda i brisanja greha treba da bude obavljeno pre drugog Gospodnjeg dolaska. Pošto mrtvima treba da se sudi u skladu sa podacima zapisanim u knjigama, nemoguće je da se gresi ljudi mogu izbrisati pre suda na kome će biti ispitan njihov slučaj. Apostol Petar jasno izjavljuje da će gresi vernika biti izbrisani kada »dođu vremena odmaranja od lica Gospodnjega«, kada Bog bude poslao »napred narečenoga vam Isusa Hrista«. (Dela 3,19.20) Kada bude završen istražni sud, Hristos će doći i nagrada će Njegova doći s Njim da svakome čoveku da prema njegovim delima.

Za vreme ceremonijalne službe, poglavar sveštenički, pošto obavi službu pomirenja za Izrailj, izlazio je iz Svetilišta i blagosiljao narod. Tako će se i Hristos, na kraju svoga posredničkog dela, pojaviti »bez greha na spasenje« (Jevrejima 9,28), da večnim životom blagoslovi svoj narod koji Ga čeka. Kao što je sveštenik, uklanjajući grehe iz Svetilišta, morao da ih ispovedi nad glavom jarca za Azazela, tako će i Hristos preneti sve te grehe na sotonu, koji je začetnik greha i podstrekač na greh. Jarac za Azazela, noseći grehe Izrailja, bio je odveden u »pustinju« (3. Mojsijeva 16,22); tako će i sotona, noseći krivicu za sve grehe na koje je naveo pripadnike Božjeg naroda, biti zarobljen hiljadu godina na Zemlji, koja će tada biti pusta, bez stanovnika, i konačno će pretrpeti punu kaznu za greh u ognju koji će uništiti sve bezakonike. Tako će veliki plan otkupljenja dobiti svoje ispunjenje u konačnom brisanju greha i izbavljenju svih koji su bili spremni da odbace zlo.

U vreme određeno za sud – posle isteka 2300 dana i noći 1844. godine počelo je delo istraživanja i brisanja greha. Svi koji su se ikada nazivali Hristovim imenom moraće da prođu kroz proces istraživanja. I živi i mrtvi primiće sud po onome »što je napisano u knjigama, po delima svojima«. (Otkrivenje 20, 12)

Gresi, za koje se grešnik nije pokajao i koje nije odbacio neće mu biti oprošteni ni izbisani iz knjiga izveštaja, već će ostati da u dan Gospodnji svedoče protiv njega. On je možda učinio svoja zla dela na svetlosti dana ili u tami noći, ali ona će biti jasno otkrivena pred Onim pred kojim ćemo se svi pokazati. Božji anđeli su videli svaki greh i zapisali ga kao

nepogrešive izveštaje. Greh se može sakriti, poreći prikriti pred ocem, majkom, ženom, decom i saradnicima; niko osim krivca ne mora gajiti ni najmanju sumnju u počinjeno zlo, ipak biće otkriven pred nebeskim istražiteljima. Tama najcrnje noći, tajanstvena privlačnost najzavodljivije prevare, nije dovoljna da prikrije ijednu jedinu misao od znanja Svevišnjega. Bog ima tačan izveštaj o svakom nepravednom računu i svakom nepoštenom postupku. Njega ne možemo prevariti spoljnim izgledom ili pobožnošću. On ne čini greške u svom ocenjivanju karaktera. Ljude mogu prevariti oni koji su pokvareni u srcu, ali Bog prodire kroz svaku obrazinu i čita ono što se zbiva u srcu.

Ovo je svečana misao! Dan za danom, prelazeći u večnost, unosi svoj teret izveštaja u nebeske knjige. Reč jednom izgovorena, delo jednom učinjeno, nikada ne može biti opozvano! Anđeli su zabeležili i dobro i zlo. Ni najmoćniji osvajač na Zemlji ne može opozvati izveštaj ni o jednom jedinom danu. Naša dela, naše reči, čak i naše najtajnije pobude, sve ima svoj uticaj u određivanju naše sudbine za dobro ili zlo. Iako ih možemo zaboraviti, oni će izneti svoje svedočanstvo da opravdaju ili osude.

Kao što se obrisi lica nepogrešivom tačnošću odražavaju na uglačanoj umetnikovoj ploči, tako je i karakter verno opisan u nebeskim knjigama. Ipak, kako se malo zabrinjavamo zbog izveštaja koji će se prikazati očima nebeskih bića! Kada bi veo koji odvaja vidljivi od nevidljivog sveta mogao biti povučen ustranu, i kada bi sinovi ljudski mogli da vide anđela koji beleži svaku reč i svako delo, s kojima će se sresti na sudu, koliko bi reči koje izgovaramo svakoga dana ostalo neizgovoreno, koliko dela neučinjeno?

Na sudu će se ispitati upotreba svakog talenta. Kako smo se služili kapitalom koji nam je Nebo poverilo? Hoće li Gospod prilikom svog dolaska primiti svoje s dobitkom? Da li smo iskoristili snage koje su nam darovane, svoje ruke, svoje srce, i svoj um, na slavu Bogu i na blagoslov svetu? Kako smo upotrebili svoje vreme, svoje pero, svoj glas, svoj novac, svoj uticaj? Šta smo učinili za Hrista u ličnosti siromaha, progonjenoga, siročeta, udovice? Bog nas je učinio čuvarima svoje svete Reči; šta smo učinili sa svetlošću i istinom koje smo dobili da bismo ljude umudrili za spasenje? Samo ispovedanje vere u Hrista nema nikakve vrednosti, jedino ljubav koja se pokazuje delima biće prihvaćena kao prava ljubav. U očima Neba ljubav daje vrednost nekom delu. Sve što je učinjeno iz ljubavi, bez obzira koliko neznatno po oceni ljudi, Bog će prihvatiti i nagraditi.

Skrivena ljudska sebičnost, zapisana je u nebeskim knjigama. U njima se čuva izveštaj o neispunjenim dužnostima prema bližnjima, ili o zaboravljenim Spasiteljevim zahtevima. Iz njih će se videti koliko puta smo sotoni posvetili vreme, misao i snagu koji su pripadali Hristu. Žalosni su izveštaji koje anđeli nose prema Nebu. Razumna bića, takozvani Hristovi sledbenici, obuzeta su sticanjem zemaljskih dobara ili uživanjem u zemaljskim zadovoljstvima. Novac, vreme i snaga žrtvuju se razmetanju i popuštanju ličnim sklonostima; ali zato retki su trenuci posvećeni molitvi, istraživanju Pisma, skrušenosti duše ili priznavanju greha.

Sotona stvara bezbroj programa da zaokupi misli, da se ne bave onim poslom koji bi trebalo najbolje da poznajemo. Veliki varalica mrzi velike istine koje uzdižu žrtvu pomirnicu ili svemogućeg Posrednika. On dobro zna da njegov uspeh potpuno zavisi od toga koliko će uspeti da naše misli odvrati od Isusa i Njegove istine.

Oni koji bi želeli da učestvuju u blagodati Spasiteljevog posredovanja ne smeju dozvoliti da ih bilo šta omete u nastojanju da postignu savršenu svetost u strahu Božjem. Dragoceni sati, umesto da budu potrošeni na uživanja, na razmetanje, na sticanje dobitka, trebalo bi da budu posvećeni ozbiljnom proučavanju Reči istine i molitvi. Božji narod treba jasno da razume istinu o Svetilištu i o istražnom ili predadventnom sudu. Svakome je neophodno da lično zna za mesto i rad našeg velikog Poglavara svešteničkog. U suprotnom, neće im biti moguće da pokažu veru koja je neophodna za ovo vreme ili da zauzmu mesto koje im je Bog odredio. Svaki pojedinac može da spase ili izgubi svoju dušu. Svaki čovek treba da se pojavi pred Božjom sudijskom stolicom. Svako mora da se suoči sa svojim velikim Sudijom. Kako je onda važno da svako često razmišlja o svečanom prizoru kada sud bude zasedao i knjige se budu otvorile, kada prema Danilu (12,13), svako treba da ostane »na delu svome«, na kraju svojih dana.

Svi oni koji su primili svetlost o ovim pitanjima treba da svedoče o velikim istinama koje im je Bog poverio. Svetilište
na Nebu je veliko središte Hristovog dela u korist ljudi. Ono je značajno za svaku dušu koja živi na Zemlji. Ono nam otvara pogled na plan otkupljenja, dovodi nas do samog svršetka vremena i otkriva pobedonosni ishod sukoba između pravednosti i greha. Zato je veoma važno da svi temeljito istraže ove istine i postanu sposobni da odgovore svakome ko ih zapita za razloge njihove nade.

Hristovo posredovanje za čoveka u nebeskom Svetilištu je isto tako bitno za plan spasenja kao što je bila Njegova smrt na krstu. On je svojom smrću započeo ovo delo, dok se posle vaskrsnuća uzneo da ga dovrši na Nebu. Mi verom moramo ući iza zavese iza koje »Isus uđe napred za nas«. (Jevrejima 6,20) Tamo odsjajuje svetlost sa krsta na Golgoti. Tu možemo steći jasniji uvid u tajnu otkupljenja. Spasenje čoveka postignuto je u beskrajnom žrtvovanju Neba; prinesena Žrtva je dovoljna da zadovolji i najšire zahteve prekršenog Božjeg zakona. Isus je otvorio put do Očevog prestola i Njegovim posredovanjem iskrene težnje svih koji verom dolaze pred Njega, mogu biti predstavljene Bogu.

»Ko krije prestupe svoje neće biti srećan, a ko priznaje i ostavlja dobiće milost.« (Priče 28,13) Kada bi svi koji sakrivaju i opravdavaju svoje greške, mogli da vide sotonino oduševljenje zbog toga, zatim kako se ruga Hristu i svetim anđelima zbog njihovog ponašanja, oni bi požurili da priznaju svoje grehe i da ih odbace. Koristeći se manama karaktera, sotona pokušava da zadobije kontrolu nad celim njegovim umom, i dobro zna da će u tome uspeti ukoliko te iste mane i dalje budu negovane. Zato se stalno trudi da Hristove sledbenike prevari svojim kobnim lukavstvima i ubedi ih da

nemaju nikakve mogućnosti da pobede. Međutim, Isus svojim ranjenim rukama, svojim izmučenim telom posreduje za njih, i objavljuje svima koji žele da ga slede: »Dosta ti je Moja blagodat!« (2. Korinćanima 12,9) »Uzmite jaram Moj na sebe i naučite se od Mene; jer sam Ja krotak i smeran u srcu, i naći ćete pokoj dušama svojim. Jer je jaram Moj blag i breme je Moje lako.« (Matej 11,29.30)
Prema tome, neka niko ne smatra da su njegove mane nepopravljive! Bog će nam dati vere i blagodati da ih savladamo.

Živimo u doba velikog Dana pomirenja. U vreme ceremonijalne službe, dok je poglavar svešteničkі obavljao obred pomirenja za Izrailj, svima je naloženo da »muče duše svoje« kajući se za greh i pokajnički dolazeći pred Gospoda, da ne bi bili istrebljeni iz svoga naroda. Na sličan način, svi koji žele da im ime ostane zapisano u Knjizi života treba sada, tokom ovih nekoliko preostalih dana vremena milosti, koje im je dato, da muče duše svoje žaleći zbog greha i istinski se kajući. Oni moraju duboko i savesno da ispituju svoje srce. Lakomisleni i tašti duh, kome su se predali mnogi hrišćani, mora da bude odbačen. Svima koji žele da savladaju zle sklonosti, koje teže da zavladaju njima predstoji teška borba. Delo pripremanja je pojedinačno. Mi se grupno ne spasavamo. Neporočnost i odanost jednoga neće nadoknaditi nedostatak tih vrlina kod drugoga. Iako će svi narodi morati da izađu na sud pred Gospoda, On će slučaj svakog pojedinca ispitivati takvom brižljivošću i tačnošću kao da nijedno drugo biće ne postoji na Zemlji. Svako mora biti okušan i mora biti pronađen bez mane i mrštine ili takoga čega.

Prizori povezani sa završnim delom službe pomirenja veoma su svečani. Njome su obuhvaćeni značajni interesi. Upravo sada u nebeskom Svetilištu održava se suđenje. Već mnogo godina traje ovo delo. Uskoro – niko ne zna koliko skoro – počeće razmatranje slučajeva živih. U svetoj prisutnosti samoga Boga biće razmotren i naš život. U ovo vreme, više nego ikada ranije, svaka duša treba da posluša Spasiteljev savet: »Stražite i molite se Bogu; jer ne znate kada će vreme nastati!« (Marko 13,33) »Ako li ne uzastražiš, doći ću na tebe kao lupež, i nećeš čuti u koji ću čas doći na tebe.« (Otkrivenje 3,3)

Kada delo istražnog ili predadventnog suda bude završeno, sudbina svih, na život ili na smrt, biće odlučena. Vreme milosti će se završiti kratko vreme pre Spasiteljevog dolaska na nebeskim oblacima. Gledajući unapred u to vreme, Hristos izjavljuje u Otkrivenju: »Ko čini nepravdu, neka još čini nepravdu, i ko je pogan, neka se još pogani, i ko je pravedan, neka još čini pravdu; i ko je svet, neka se još sveti. Evo ću doći skoro, i plata Moja sa mnom, da dam svakome po delima njegovim.« (Otkrivenje 2,11.12)

I pravednici i bezakonici i dalje će živeti na Zemlji kao smrtnici – ljudi će sejati i graditi, jesti i piti, nesvesni da je u nebeskom Svetilištu nad njima izrečena konačna, neopoziva odluka. Pre Potopa, kada je Noje ušao u barku, Bog je za njim zatvorio njena vrata, ostavljajući bezakonike napolju. Međutim, u razdoblju od sedam dana, ljudi su, ne znajući da im je sudbina već odlučena, nastavili da žive bezbrižnim, razvratnim životom, rugajući se opomenama o sudu koji im preti. Spasitelj je rekao: »Tako će biti i dolazak Sina čovečjega!« (Matej 24,39) Tiho, nezapaženo kao ponoćni provalnik, doći će odlučujući trenutak koji će zapečatiti sudbinu svih ljudi, i obeležiti konačno povlačenje ponude milosti grešnim ljudima.

»Stražite, dakle... da ne dođe iznenada i da vas ne nađe a vi spavate!« (Marko 13,35.36) U opasnom položaju naći će se svi oni koji su se, umorni od stražarenja, okrenuli privlačnostima ovoga sveta. Dok poslovni ljudi budu zauzeti trkom za dobitkom, dok ljubitelji uživanja budu tražili priliku da se zabave, dok poklonice mode budu stavljale svoje ukrase – možda će upravo u tom trenutku Sudija cele Zemlje izreći presudu: »Izmeren si na merilima i našao si se lak!« (Danilo 5,27)

29. poglavlje

POREKLO ZLA

Mnogi, razmišljajući o poreklu greha i razlogu njegovog postojanja, ostaju veoma zbunjeni. Oni vide delovanje zla, i njegove strašne posledice koje se pojavljuju u obliku jada i očaja i pitaju se kako se sve to može događati pod suverenom vladavinom Onoga koji je beskrajan po svojoj mudrosti, sili i ljubavi. Pred njima je tajna koju ne mogu odgonetnuti. Obuzeti sumnjama i nesigurnošću, postaju slepi za istine koje su jasno otkrivene u Božjoj Reči, za istine koje su neophodne za spasenje. Ima i onih koji bi se, u svojim istraživanjima o postojanju greha, usudili da prodru i u oblasti koje im Bog nikada nije otkrio, i zato i ne nalaze nikakvo rešenje za svoje teškoće; tako se i oni među njima, skloni sumnjama i sitničarenju hvataju za to kao izgovor da odbace tekstove Svetoga pisma. Međutim, ni drugi ne uspevaju da pronađu zadovoljavajuće objašnjenje za problem zla, jer su tradicija i pogrešna tumačenja zasenili biblijska učenja o Božjem karakteru, o prirodi Njegove vladavine, i načelima Njegovog postupanja prema grehu.

Nijedno objašnjenje o poreklu greha ne može da posluži i kao razlog njegovog postojanja. Međutim, problem porekla greha i njegovog konačnog uklanjanja, ipak, možemo toliko razumeti da potpuno shvatimo veličinu Božje pravednosti i dobronamernosti u celokupnom Njegovom postupanju prema zlu. U Pismu ništa nije tako jasno objašnjeno kao činjenica da Bog ni na koji način nije odgovoran za pojavu greha; da nije bilo nikakvog samovoljnog uskraćivanja božanske blagodati, nikakvog nedostatka u božanskoj vladavini, koji bi opravdali pojavu pobune. Greh je uljez, njegovu prisutnost nije moguće opravdati nikakvim razlogom. On je tajanstven, neobjašnjiv; opravdavati ga značilo bi braniti ga. Kada bi neki izgovor za njegovo postojanje mogao da bude pronađen, greh bi prestao da bude greh. Naše jedino tumačenje greha

je ono koje postoji u Božjoj Reči, greh je »prestup zakona«, to je izdanak načela koje ratuje protiv velikog zakona ljubavi, protiv temelja božanske vladavine.

Pre pojave zla u celom svemiru su vladali mir i radost. Sve je bilo u savršenom skladu sa Stvoriteljevom voljom. Ljubav prema Bogu bila je iznad svega, a ljubav prema bližnjima nepristrasna. Hristos, Reč, Jedinorodni od Boga, bio je jedno s večnim Ocem – jedno po prirodi, karakteru i namerama – jedino Biće u celom svemiru koje je moglo ući u sve Božje savete i namere.[3] Bog je preko Hrista delovao prilikom stvaranja svih nebeskih bića. »Jer kroz NJega bi sazdano sve što je na Nebu... bili prestoli ili gospodstva ili poglavarstva ili vlasti.« (Kološanima 1,16) Hristu, kao i Ocu, celo Nebo bilo je odano.

Zakon ljubavi bio je temelj Božje vladavine, a sreća svih stvorenih bića zavisila je od njihovog savršenog usklađivanja s velikim načelima pravednosti. Bog je od svih svojih stvorenja očekivao službu iz ljubavi – poštovanje koje se temelji na razumnom priznanju Njegovog savršenog karaktera. On ne uživa u iznuđenoj odanosti, i zato svima potvrđuje slobodnu volju, da bi mogli da Mu dobrovoljno služe.

Međutim, jedno biće je odlučilo da zloupotrebi tu slobodu. Greh se začeo u njemu, u biću koje je, posle Hrista, uživalo najveće počasti kog Boga, koje je bilo najviše po moći i slavi među svim stanovnicima Neba. Pre svoga pada, Lucifer je bio prvi među heruvimima zaklanjačima, svet i čist. »Ovako veli Gospod, Gospod: ti si pečat savršenstva, pun si mudrosti i sasvim si lep. Bio si u Edemu, vrtu Božjemu, pokrivalo te je svako drago kamenje... ti si bio heruvim pomazan da zaklanjaš; i Ja te postavih; ti beše na svetoj gori Božjoj, hođaše posred kamenja ognjenoga. Savršen beše na putovima svojim, od dana kada se rodi dokle se ne nađe bezakonje na tebi.« (Jezekilj 28, 12-15)

Lucifer je mogao da sačuva Božju naklonost, mogao je da bude voljen i poštovan od svih anđeoskih četa, mogao je da koristi svoje plemenite sposobnosti, da ih upotrebi na blagoslov drugima i da proslavi svoga Stvoritelja. Međutim, prorok kaže: »Srce se tvoje ponese lepotom tvojom, ti pokvari mudrost svoju svetlošću svojom.« (Jezekilj 28, 17) Lucifer je malo pomalo, počeo da gaji želju za samouzvišenjem. »Izjednačuješ srce svoje sa srcem Božjim.« »A govorio si u srcu svom... više zvezda Božjih podignuću presto svoj, i sešću na gori zbornoj... izaći ću u visine nad oblake, izjednačiću se s Višnjim.« (Jezekilj 28,6; Isaija 14,13.14) Umesto da se trudi da Boga uzdigne iznad svega i da Mu osigura ljubav i odanost Njegovih stvorenja, Lucifer je nastojao da ih pridobije da njemu samom služe i odaju počast. Zavideći na počastima koje je večni Otac ukazivao svome Sinu, ovaj anđeoski knez poželeo je da stekne vlast na koju je samo Hristos imao pravo.

Celo Nebo radovalo se što odsjajuje Stvoriteljevom slavom i što Mu izriče hvalu. Dok je Bog na taj način bio slavljen, svi su uživali u miru i radosti. Međutim, nota nesklada pokvarila je nebesku harmoniju. Služenje sebi i uzdizanje sebe, suprotno Stvoriteljevom planu, probudilo je zloslutna predosećanja u mislima onih kojima je iznad svega bila Božja slava. Nebeski saveti preklinjali su Lucifera. Božji Sin mu je predstavio Stvoriteljevu veličinu, dobrotu, i pravednost, i svetu, nepromenljivu prirodu Njegovog zakona. Bog je lično uspostavio nebeski red, i odstupajući od njega, Lucifer će osramotiti svoga Stvoritelja, a sebi doneti propast. Međutim, opomene izrečene u beskrajnoj ljubavi i milosti, samo su još više pobudile duh protivljenja u njemu. Lucifer je dozvolio da zavist prema Hristu preovlada u njemu, i zato je postao još uporniji.

Ponosan na svoju slavu, pothranjivao je težnju za prevlašću. Visoke počasti koje su mu ukazivane, Lucifer nije cenio kao dar od Boga, i one u njemu nisu budile nikakvu zahvalnost prema Stvoritelju. Uživao je u svom sjaju i uzvišenom položaju i želeo da postane jednak Bogu. Nebeske čete volele su ga i poštovale. Anđeli su uživali da izvršavaju njegove zapovesti, a on je bio zaogrnut mudrošću i slavom više od svih ostalih nebeskih bića. Ipak, Božji Sin bio je priznati suveren Neba, jednak Ocu po moći i autoritetu. Hristos je učestvovao u svim Božjim savetima, dok Luciferu nije bilo dozvoljeno da prodre u božanske namere. Ovaj moćni anđeo pitao se: »Zašto Hristos ima najvišu vlast? Zašto ima veću čast od njega, od Lucifera?«

Napuštajući svoje mesto u neposrednoj Božjoj prisutnosti, Lucifer je počeo da širi duh nezadovoljstva među anđelima. Ponašajući se tajanstveno i bez mnogo reči, privremeno skrivajući svoje prave namere pod plaštem poštovanja Boga, trudio se da izazove nezadovoljstvo prema zakonima po kojima su se upravljala nebeska bića, nagoveštavajući da im oni nameću nepotrebna ograničenja. Pošto je njihova priroda sveta, tvrdio je da anđeli treba da slušaju samo naredbe svoje volje. Trudio se da izazove njihovo saučešće prema sebi, govoreći da Bog prema njemu nepravedno postupa, jer ukazuje najviše počasti Hristu. Tvrdio je da želi veću moć i čast ne zato da bi uzdigao sebe, već da bi osigurao slobodu svim stanovnicima Neba, tako da bi se na taj način i oni uzdigli u više sfere postojanja.

Bog je u svojoj velikoj milosti dugo podnosio Lucifera. Nije ga uklonio s njegovog uzvišenog položaja čim je iskazao duh nezadovoljstva, pa čak ni onda kada je počeo da iznosi lažne optužbe pred odanim anđelima. Dugo mu je bilo dopušteno da ostane na Nebu. Stalno mu je bilo nuđeno oproštenje pod uslovom da se pokaje i pokori. Napori, koje samo beskrajna ljubav i mudrost mogu nadahnuti, bili su učinjeni da bi ga uverili da je u zabludi. Duh nezadovoljstva nikada

---

3 Uloga i prisutnost Svetoga duha ovde se podrazumevaju; pisac samo posebno ističe ulogu Sina, koje je od večnosti jedno s Ocem, kao i Sveti Duh. Adventisti, zajedno sa ostalim hrišćanima, veruju u Trojednog Boga – i Boga Oca, Boga Sina i Boga Svetoga Duha. – prim. prev.

do tada nije bio poznat na Nebu. Ni sam Lucifer u početku nije znao kuda će ga ono odvesti; nije shvatao pravu prirodu svojih osećanja. Međutim, kada se pokazalo da je njegovo nezadovoljstvo neopravdano, Lucifer je shvatio da nije u pravu, da su božanski zahtevi pravedni, i da ih kao takve mora priznati pred celim Nebom. Da je tako postupio, spasao bi samoga sebe i mnoštvo anđela. U to vreme još nije potpuno odbacio svoju odanost Bogu. Iako je napustio svoj položaj heruvima zaklanjača, ipak, da je bio spreman da se vrati Bogu, da je priznao Stvoriteljevu mudrost, da je bio zadovoljan mestom koje mu je bilo određeno u Božjem velikom planu, bio bi vraćen na svoje pređašnje mesto. Međutim, oholost ga je sprečila da se pokori. Tvrdoglavo je branio svoje ponašanje, tvrdio da nema potrebe za pokajanjem, i potpuno se posvetio velikoj borbi protiv svoga Stvoritelja.

Sve sposobnosti njegovog blistavog uma bile su sada posvećene delu prevare, naporu da zadobije saučešće anđela koji su bili pod njegovim zapovedništvom. Čak je i činjenicu da ga je Hristos upozorio i posavetovao, izopačio da bi poslužila njegovim izdajničkim ciljevima. Onima s kojima ga je povezivalo duboko poverenje, govorio je da je pogrešno ocenjen, da njegovo mišljenje nije poštovano, i da će njegova sloboda skoro biti ograničena. Od pogrešnog prikazivanja Hristovih reči prešao je na izostavljanje istine i na čiste laži, optužujući Božjeg Sina za nameru da ga ponizi pred stanovnicima Neba. Potrudio se, takođe, da pokrene lažne sporove između sebe i Bogu odanih anđela. Sve one koje nije uspeo da zavede i potpuno privuče na svoju stranu optuživao je da su ravnodušni prema interesima nebeskih bića. One koji su ostali verni Bogu optuživao je da čine upravo ona dela koja je on sam činio. Da bi dokazao optužbu da je Bog nepravedan prema njemu, pribegavao je iskrivljavanju Stvoriteljevih reči i dela. Držao se pravila da zbunjuje anđele veštim vođenjem rasprava o Božjim namerama. Sve što je bilo jednostavno zaogrtao je velom tajanstvenosti, i svojim prepredenim izopačavanjem sumnje i u najjasnije Gospodnje izjave. Njegov visoki položaj, bliska veza sa božanskom vladavinom davao je veću težinu njegovim izlaganjima i mnoge je naveo da mu se priključe u pobuni protiv autoriteta Neba.

Bog je u svojoj mudrosti dopustio sotoni da nastavi svoje delo, sve dok se duh nezadovoljstva nije preobrazio u otvorenu pobunu. Bilo je neophodno da se njegovi planovi potpuno razviju, tako da svi mogu videti njihovu pravu prirodu i namere. Lucifer, kao pomazani heruvim, bio je visoko uzdignut, nebeska bića veoma su ga volela, a njegov uticaj na njih bio je izuzetno snažan. Božja vlast je obuhvatala ne samo stanovnike Neba, već i svih svetova koje je On stvorio, i zato je sotona pomišljao da će, ukoliko nebeske anđele privuče na svoju stranu, moći da prevari i druge svetove. Vešto je prikazivao svoju stranu problema, služeći se izvrtanjem činjenica i prevarom da bi osigurao ostvarenje svojih ciljeva. Njegova sposobnost varanja bila je vrlo velika, i tako sakrivajući se iza plašta laži, sticao je prednost. Čak ni odani anđeli nisu uspevali da potpuno proniknu u njegov karakter ili da vide kuda vodi njegovo delo.

Sotona je uživao veoma visoke počasti, sva njegova dela su bila tako obavijena tajanstvenošću da je anđelima bilo vrlo teško da objasne pravu prirodu njegovog delovanja. Ukoliko se potpuno ne razvije, greh neće izgledati tako zloćudan kakav jeste. Sve do tada greh se nije pojavljivao u Božjem svemiru i sveta bića nisu imala nikakvog saznanja o njegovoj pravoj prirodi i zloćudnosti. Ona nisu mogla da zamisle strašne posledice odbacivanja Božjeg zakona. Sotona je u početku prikrivao svoje delovanje lažno izražavajući svoju odanost Bogu. Tvrdio je da želi da unapredi Božju čast, čvrstinu Njegove vladavine i dobro svih stanovnika Neba. Dok je u mislima anđela koji su mu bili podređeni, raspirivao nezadovoljstvo, vešto se pretvarao da pokušava da stiša njihovu uznemirenost. Kada je zahtevao da se sprovedu neke promene u redu i zakonima Božje vladavine, činio je to pod izgovorom da su neophodne za očuvanje sklada na Nebu.

Bog je u svom postupanju prema grehu mogao da se posluži jedino pravednošću i istinom. Sotona je mogao da upotrebi i sredstva kojim Bog nije mogao da raspolaže – laskanjem i prevarama. On je pokušao da izmeni Božju Reč, da pogrešno predstavi Njegov plan vladavine pred anđelima, tvrdeći da Bog nije pravedan kada stanovnicima Neba nameće zakone i propise, i da tražeći pokornost i poslušnost od svojih stvorenja samo pokušava da se još više uzdigne. Zato se moralo pokazati stanovnicima Neba, ali i svih drugih svetova, da je Božja vladavina pravedna, a Njegov zakon savršen. Sotona se trudio da sebe predstavi kao biće koje pokušava da unapredi blagostanje svemira. Upravo zato su svi morali da prepoznaju pravi karakter uzurpatora i njegove stvarne ciljeve. Morao je zato da dobije dovoljno vremena da se razotkrije svojim bezbožnim delima.

Razdor koji je svojim delovanjem izazvao na Nebu, sotona je pripisao Božjem zakonu i Njegovoj vladavini. Sve zlo je prema njegovim rečima bilo posledica božanske uprave. Tvrdio je da samo želi da usavrši Gospodnja pravila i da je zato neophodno da samo dobije priliku da pokaže prirodu svojih zahteva, da prikaže kako će se na delu pokazati primene božanskih zakona koje je predlagao. Samo njegovo delo moralo je da ga osudi. Od samog početka tvrdio je da nije buntovnik. Ceo svemir morao je da vidi da je varalica razobličen.

Beskrajna mudrost nije uništila sotonu, čak i onda kada je bilo odlučeno da više ne može ostati na Nebu. Pošto je služba iz ljubavi jedino prihvatljiva pred Bogom, odanost Njegovih stvorenja mora da počiva na osvedočenju u Njegovu pravednost i dobronamernost. Stanovnici Neba i ostalih svetova, pošto nisu bili osposobljeni da shvate prirodu ili posledice greha, ne bi u uništenju sotone prepoznali delovanje Božje pravednosti i milosti. Da je on bio odmah uklonjen, oni bi Bogu služili iz straha umesto iz ljubavi. Uticaj varalice ne bi bio potpuno izbrisan, niti bi duh pobune bio potpuno uklonjen. Zlo je moralo da dobije priliku da sazri. Radi dobra celog svemira u toku svih bezbrojnih vekova sotoni je otvorena prilika da potpunije razvije svoje ideje, da sva stvorena bića u pravoj svetlosti sagledaju sve njegove optužbe protiv božanske vladavine, da Božja pravednost i Njegova milost, ali i nepromenljivost Njegovog zakona, nikada više ne budu dovedeni u sumnju.

Sotonina pobuna trebalo je da, tokom svih budućih vekova, posluži kao pouka svemiru, da bude trajno svedočanstvo o prirodi i strašnim posledicama greha. Posledice sotonine vladavine, njen uticaj i na ljude i na anđele, trebalo je da otkriju plodove odbacivanja božanskog autoriteta; da potvrde da je uz postojanje Božje vladavine i Njegovog zakona neraskidivo povezano blagostanje svih bića koja je On stvorio. Tako je trebalo da istorija ovog strašnog pokušaja pobune posluži kao trajna zaštita svim svetim bićima, da ih sačuva od pogrešnog shvatanja prirode prestupa, da ih spreči da učine greh i pretrpe njegove posledice.

Sve do samog kraja sukoba na Nebu, veliki uzurpator nastavio je da opravdava sebe. Kada je bilo objavljeno da zajedno sa svim svojim pristalicama mora da bude proteran iz boravišta blaženih, vođa pobunjenika drsko je izrazio svoj prezir prema Stvoriteljevom zakonu. Ponovio je svoje tvrđenje da anđelima nije potrebno nikakvo nadgledanje, da im mora biti dozvoljeno da slede prohteve svoje volje, jer će im ona uvek služiti kao siguran vodič. Optužio je božanska pravila kao ograničavanje slobode i izjavio da će se truditi da Zakon bude ukinut, i da tako, slobodne od svih ograničenja, nebeske čete mogu dostići uzvišenije, slavnije postojanje.

Sotona i njegove čete krivicu za svoju pobunu jednodušno su pripisali Hristu, izjavljujući da se nikada ne bi pobunili da nisu bili ukoreni. I tako, prkosni i uporni u svom verolomstvu, uzaludno se trudeći da obore Božju vladavinu, a ipak bogohulno tvrdeći da su nevine žrtve nasilničke vlasti, veliki buntovnik i njegove pristalice konačno su bili prognani s Neba.

Isti duh koji je pokrenuo pobunu na Nebu i dalje podstiče pobunu na Zemlji. Sotona je prema ljudima nastavio da vodi istu politiku koju je vodio prema anđelima. Njegov duh sada vlada u sinovima neposlušnosti. Slično njemu, i oni pokušavaju da obore ograničenja Božjeg zakona i da ljudima obećaju slobodu prestupanjem njegovih odredabi. Ukoravanje greha i dalje izaziva duh mržnje i otpora. Kada Božje poruke i opomene stignu do savesti ljudi, sotona ih navodi da se opravdavaju i traže odobravanje za svoje grešno ponašanje. Umesto da isprave svoje zablude, oni nezadovoljstvo usmeravaju prema onima koji ih ukoravaju, kao da su oni jedini uzrok svih teškoća. Od vremena pravednog Avelja, pa sve do našeg vremena, ovakvim duhom dočekivani su svi koji su se usudili da ukore i osude greh.

Istim pogrešnim predstavljanjem Božjeg karaktera, kojim se služio na Nebu, govoreći da je Bog okrutan i nasilan, sotona i ljude navodi na greh. Kada u tome uspe, izjavljuje da su božanska nepravedna ograničenja navela ljude da pogreše, isto onako kao što su njega navela na pobunu.

Međutim, večni Bog ovako opisuje svoj karakter: »Bog milostiv, žalostiv, spor na gnev, i obilan milosrđem i istinom, koji čuva milost tisućama, prašta bezakonja i nepravde i grehe, koji ne pravda krivoga.« (2. Mojsijeva 34,6.7)

Izagnavši sotonu sa Neba, Bog je proglasio svoju pravednost i sačuvao čast svoga prestola. Međutim, kada je čovek zgrešio popustivši prevarama otpalog duha, Bog je dokazao svoju ljubav dajući svoga jedinorodnoga Sina da umre za grešni rod. U službi pomirenja pokazan je Božji karakter. Moćni dokaz pružen na krstu pokazao je celom svemiru da se grešno ponašanje za koje se Lucifer odlučio ni na koji način ne može pripisati Božjoj vladavini.

U sukobu između Hrista i sotone, u razdoblju Spasiteljeve zemaljske službe, bio je razobličen karakter velikog varalice. Ništa tako uspešno nije iskorenilo simpatije koje su nebeski anđeli i stanovnici celog odanog svemira još gajili prema sotoni, kao njegovo okrutno ponašanje prema Otkupitelju sveta. Drska bogohula kojom je zahtevao da mu se Hristos pokloni, uobražena smelost kojom je Hrista odveo na vrh gore i na najvišu kulu Hrama, podmukla namera kada Ga je nagovarao da skoči sa te velike visine, neumorna zloba kojom Ga je progonio iz mesta u mesto i podsticao srca sveštenika i naroda da odbace Njegovu ljubav i konačno, da poviču: »Raspni ga! Raspni ga« – sve to izazvalo je čuđenje i gnušanje svemira.

Sotona je pokrenuo svet da odbaci Hrista. Knez zla poslužio se svom svojom snagom i lukavstvom da uništi Isusa, shvatio je da Spasitelj svojom milošću i ljubavlju, svojim saučešćem i nežnošću punom sažaljenja, u stvari predstavlja svetu Božji karakter. Sotona je osporavao svaki zahtev koji je postavljao Božji Sin, služio se ljudima kao svojim oruđima da Spasiteljev život ispuni stradanjima i žalošću. Lukavstva i laži kojima je pokušavao da spreči Isusovo delo, mržnja koju su širili sinovi neposlušnosti, surove optužbe protiv Onoga čiji je život bio ispunjen besprimernom dobrotom, sve to proisticalo je iz duboko ukorenjene osvetoljubivosti. Prigušene vatre zavisti i zlobe, mržnje i osvete, raspalile su se protiv Božjeg Sina na Golgoti, dok je celo Nebo ispunjeno nemim užasom posmatralo prizor.

Kada je velika Žrtva bila prinesena, Hristos se uzneo u visine, odbijajući obožavanje anđela, sve dok nije uputio zahtev: »Hoću da i oni koje si Mi dao budu sa Mnom gde sam Ja; da vide slavu Moju koju si Mi dao, jer si imao ljubav k Meni pre postanja sveta.« (Jovan 17,24) A onda, pun neizrecive ljubavi i sile, odjeknuo je odgovor s Očevog prestola: »Da Mu se poklone svi anđeli Božji!« (Jevrejima 1,6) Nikakva mrlja nije ostala na Isusu. Njegovo poniženje je prestalo, Njegova žrtva je dovršena, i Njemu je bilo darovano ime koje je iznad svakog drugog imena.

Sotonina krivica sada je ostala bez izgovora. On je pokazao svoj pravi karakter varalice i ubice. Isti duh kojim je vladao sinovima ljudskim, koji su bili pod njegovom vlašću, pokazao bi se i na Nebu da mu je bilo dozvoljeno da upravlja njegovim stanovnicima. On je tvrdio da bi prestup Božjeg zakona doneo slobodu i oduševljenje, ali svi su shvatili da su posledice takvog ponašanja samo okovi i poniženje.

Sotonine lažne optužbe protiv božanskog karaktera i vladavine pokazale su se u pravoj svetlosti. Optuživao je Boga da teži da se uzvisi i da zbog toga zahteva pokornost i poslušnost od svojih stvorenja, izjavljivao je da je Stvoritelj zahtevao samoodricanje od svih, iako sam nije pokazivao spremnost na samoodricanje niti je podneo ikakvu žrtvu. Sada je svima postalo jasno da je Vladar svemira za spasenje grešnog i palog roda prineo najveću žrtvu koju ljubav može

prineti: »Jer Bog beše u Hristu i svet pomiri sa sobom, ne primivši im greha njihovih, metnuvši u nas reč pomirenja.« (2. Korinćanima 5,19) Lucifer je, svojom težnjom za čašću i prevlašću, to se moglo brzo uvideti, otvorio vrata grehu, dok je Hristos, da bi uništio greh, ponizio samoga sebe i postao poslušan do same smrti.

Bog je pokazao svoju odvratnost prema pobuni. Celo Nebo je videlo kako se otkrila Njegova pravednost, i prilikom osude upućene sotoni i prilikom otkupljenja čoveka. Ukoliko je Božji zakon nepromenljiv, izjavljivao je Lucifer, onda se kazna po tom Zakonu ne može oprostiti, i zato svaki prestupnik zauvek mora da izgubi Stvoriteljevu naklonost. Tvrdio je da je grešni rod ostavljen izvan domašaja otkupljenja i da je tako postao njegov zakoniti plen. Međutim, Hristova smrt predstavlja neoborivi dokaz u prilog čoveku. Kazna koju je Zakon propisivao pala je na Onoga koji je bio jednak Bogu, a čovek je mogao slobodno da prihvati Hristovu pravednost i pokajanjem i poniznošću da pobedi, isto onako kao što je Božji Sin pobedio sotonsku silu. Tako je Bog ostao pravedan, i opravdao sve one koji veruju u Isusa.

Međutim, Hristos nije došao na ovu Zemlju da strada i umre samo zato da bi otkupio čoveka. On je došao da »učini zakon velikim i slavnim«. (Isaija 42,21) Ne samo zato da bi stanovnici ovoga sveta mogli da poštuju Zakon onako kako treba da bude poštovan, već i da svim svetovima u svemiru pokaže nepromenljivost Božjeg zakona. Da su njegovi zahtevi mogli da budu zanemareni, Božji Sin ne bi morao da prinosi svoj život kao žrtvu pomirnicu za prestup. Hristova smrt to neoborivo dokazuje. Žrtva na koju je beskrajna ljubav navela Oca i Sina, da bi grešnici mogli da budu otkupljeni, pokazuje celom svemiru – ničim osim ovim planom pomirenja to ne bi moglo biti postignuto – da pravednost i milost predstavljaju temelj Zakona i Božje vladavine.

Završno razdoblje suda otkriće činjenicu da greh zaista nije imao nikakvo opravdanje. Kada Sudija cele Zemlje bude upitao sotonu: »Zašto si se pobunio protiv Mene, zašto si otimao podanike Moga carstva«, začetnik zla neće moći da pronađe nikakav izgovor. Sva usta biće zatvorena, sve buntovničke čete ostaće bez reči.

Krst na Golgoti, koji predstavlja dokaz da je Zakon nepromenljiv, objavljuje celom svemiru da je plata za greh smrt. Spasiteljev poslednji uzvik: »Svršeno je«, odjeknuo je kao posmrtno zvono sotoni. Veliki sukob, koji je tako dugo vođen, tada je bio odlučen i postalo je sigurno i konačno uklanjanje greha. Božji Sin je prošao kroz vrata groba, da »smrću satre onoga koji ima državu smrti, to jest đavola«. (Jevrejima 2,14) Želja za uzvišenjem navela je Lucifera da kaže: »Više zvezda Božjih podignuću presto svoj... izjednačiću se s Višnjim.« Bog izjavljuje: »Obratiću te u pepeo na zemlji... i neće te biti doveka!« (Isaija 14,13.14; Jezekilj 28,18.19) Kada bude došao »dan koji gori kao peć, svi će ponositi, svi koji rade bezbožno, biti strnjika, i upaliće ih dan koji ide, veli Gospod nad vojskama, i neće im ostaviti ni korena ni grane«. (Malahija 4,1)

Ceo svemir biće svedok prirode i posledica greha. Njegovo potpuno uništenje, koje je, da se dogodilo u samom početku, moglo da zaplaši anđele i osramoti Boga, sada će odbraniti Njegovu ljubav i potvrditi Njegovu čast pred svemirom punim bića koja radosno ispunjavaju Njegovu volju i u čijim srcima vlada Božji zakon. Zlo se nikada više neće pojaviti. Božja reč kaže: »Neće se dva puta podignuti pogibao!« (Naum 1,9) Božji zakon, kome je sotona prigovarao i tvrdio da predstavlja jaram ropstva, biće poštovan kao »zakon slobode«. Oprobana i okušana stvorenja nikada više neće izneveriti zavet odanosti Onome čiji se karakter potpuno pokazao pred njima kao neshvatljiva ljubav i beskrajna mudrost.

30. poglavlje

NEPRIJATELjSTVO IZMEĐU ČOVEKA I SOTONE

»I još mećem neprijateljstvo između tebe i žene, i između semena tvojega i semena njezina, ono će ti na glavu stajati, a ti ćeš ga u petu ujedati.« (1. Mojsijeva 3,15) Božanska presuda izrečena nad sotonom posle čovekovog pada predstavljala je i proročanstvo, koje je obuhvatilo sve vekove do kraja vremena i ukazalo na veliki sukob u kome će učestvovati svi ljudski naraštaji koji će živeti na Zemlji.

Bog je izjavio: »Još mećem neprijateljstvo!« Ovo neprijateljstvo nije nastalo na prirodan način. Kada je čovek prekršio Božji zakon, njegova priroda je postala zla, i on je uspostavio sklad, a ne neprijateljstvo sa sotonom. Između grešnog čoveka i začetnika greha ne postoji prirodno neprijateljstvo. I jedan i drugi svojim otpadom postali su zli. Otpadnik nikada nema mira, osim kada dobije saučešće i podršku onih koje je naveo da se povedu za njegovim primerom. Upravo zato pali anđeli i grešni ljudi ujedinjuju se i stvaraju zajednicu očajnika. Da se Bog nije posebno umešao, sotona i čovek sklopili bi savez protiv Neba, i tako umesto da gaji neprijateljstvo prema sotoni, cela ljudska porodica ujedinila bi se u protivljenju Bogu.

Sotona je naveo čoveka na greh, kao što je anđele naveo na pobunu, i na taj način osigurao njihovu podršku u ratu protiv Neba. Između njega i palih anđela nije bilo nikakve nesloge, u njihovoj mržnji prema Hristu; iako je u svemu ostalome vladala nesloga, bili su čvrsto sjedinjeni u svom suprotstavljanju autoritetu Vladara svemira. Međutim, kada je sotona čuo izjavu da treba da postoji neprijateljstvo između njega i žene, između njegovog potomstva i njenog potomstva, znao je da će njegovi napori da potpuno ponizi ljudsku prirodu biti osujećeni; da će na neki način ljudi biti osposobljeni da se odupru njegovoj moći.

Sotonino neprijateljstvo prema ljudskom rodu nastalo je zbog toga što su ljudi, Hristovim posredovanjem, ostali predmet Božje ljubavi i milosti. On zato želi da osujeti božanski plan otkupljenja čoveka, da nanese sramotu Bogu time što će izobličiti i iskvariti delo Njegovih ruku; želi da nanese bol Nebu i da Zemlju ispuni žalošću i očajanjem da bi posle svega, ukazivao na sve zlo kao na posledicu Božje odluke da stvori čoveka.

Upravo blagodat koju Hristos usađuje u čovekovu dušu stvara u čoveku neprijateljstvo prema sotoni. Bez blagodati koja ga preporađa i sile koja ga obnavlja, čovek bi nastavio da bude sotonin rob, sluga uvek spreman da ispunjava njegove zapovesti. Međutim, ovo novo načelo u njegovoj duši izaziva sukob tamo gde je do tada vladao mir. Sila koju Hristos daje osposobljava čoveka da se odupre tiraninu i uzurpatoru. Ko pokazuje da prezire greh umesto da ga voli, ko se odupire strastima koje su njime vladale i savlađuje ih, pokazuje da u njemu deluje načelo nebeskog porekla.

Neprijateljstvo koje vlada između Hristovog Duha i sotoninog duha najizrazitije se iskazalo onda kada je svet odbacio Isusa. Jevreji nisu odbacili Isusa samo zato što se pojavio bez svetovnog bogatstva, raskoši i veličine. Oni su uvideli da On raspolaže silom koja može više nego samo da nadoknadi nedostatak tih spoljnih prednosti. Međutim, Hristova neporočnost i svetost raspalili su prema Njemu mržnju bezbožnika. Njegov život samoodricanja i bezgrešne odanosti Bogu predstavljao je stalni prekor ovim oholim, pohotljivim ljudima. Upravo to je izazvalo neprijateljstvo prema Božjem Sinu. Sotona i zli anđeli pridružili su se zlim ljudima. Sve otpadničke sile zaverile su se protiv Branitelja istine.

Protiv Hristovih sledbenika ljudi pokazuju isto neprijateljstvo, koje su pokazivali i protiv njihovog Učitelja. Ko prepozna odvratni karakter greha, ko se snagom koju je dobio s Neba odupre iskušenju, sigurno će navući na sebe gnev sotone i njegovih podanika. Mržnja prema čistim načelima istine, ponižavanje i gonjenje njihovih zagovornika, postojaće sve dok bude bilo greha i grešnika. Hristovi sledbenici i sotonine sluge ne mogu se usaglasiti. »Sablazan krsta« još nije prestala. »A i svi koji pobožno hoće da žive u Hristu Isusu biće gonjeni.« (2. Timotiju 3,12)

Sotonini predstavnici neprestano se trude da u skladu sa njegovim uputstvima učvrste njegov autoritet i izgrade njegovo carstvo nasuprot Božjoj vladavini. Da bi to postigli, pokušavaju da prevare Hristove sledbenike i da ih odvrate od njihove odanosti Bogu. Kao i njihov vođa, i oni pogrešno tumače i izvrću Pisma u pokušaju da ostvare svoju nameru. Kao što je sotona pokušavao da krivicu prebaci na Boga, tako se i njegovi predstavnici trude da ozloglase Božji narod. Isti duh koji je podigao Isusa na krst nagoni i bezakonike da uništavaju Njegove sledbenike. Sve je to nagoveštено u prvom proročanstvu: »I još mećem neprijateljstvo između tebe i žene, između semena tvojega i semena njezina!« I tako će biti sve do kraja vremena.

Sotona okuplja sve svoje snage i koristi sve svoje sile u ovom sukobu. Zašto ne nailazi na neki veći otpor? Zašto su Hristovi vojnici tako pospani i ravnodušni? Zato što su tako nedovoljno, tako malo povezani sa Hristom, zato što imaju tako malo Njegovog Duha! Greh im ne izgleda tako odbojan i odvratan, kao što je izgledao njihovom Učitelju! Oni ga ne dočekuju, kao što je Hristos činio, odlučnim i jasno vidljivim otporom. Ne shvataju izuzetnu zlokobnost i pokvarenost greha, ne prepoznaju pravi karakter i snagu kneza tame. Pokazuju samo nejako neprijateljstvo prema sotoni i njegovim delima, jer među njima vlada veliko nepoznavanje njegove moći i zlobe, ogromnog zamaha njegove borbe protiv Hrista i Njegove crkve. Mnogi hrišćani pali su kao žrtva ove zablude. Oni ne znaju da je njihov neprijatelj moćni vojskovođa koji upravlja mislima zlih anđela, koji dobro zamišljenim planovima i vešto vođenim pokretima ratuje protiv Hrista s ciljem da onemogući spasenje duša. Među takozvanim hrišćanima, pa čak i među propovednicima Jevanđelja, sotona se vrlo retko spominje, osim onih slučajnih opaski sa propovedaonice. Oni previđaju dokaze o njegovoj neprestanoj aktivnosti i uspešnosti; zanemaruju mnoge opomene o njegovoj lukavosti; izgleda kao da zanemaruju i samo njegovo postojanje.

Iako su ljudi nesvesni njegovih lukavstava, ovaj budni neprijatelj svakog trenutka prati ih u stopu. On nameće svoju prisutnost u svakom kutku njihovog doma, na svakoj ulici naših gradova, u crkvama, na nacionalnim savetima, u sudovima, zbunjujući, varajući, zavodeći, uništavajući na svakom koraku duše i tela ljudi, žena i dece, razarajući porodice, sejući mržnju, suparništvo, sukobe, pobune, ubistva. Međutim, hrišćanski svet naizgled mirno prihvata sva ta zbivanja kao da ih je Bog odredio i kao da moraju da se događaju.

Sotona neprestano nastoji da savlada pripadnike Božjeg naroda tako što ruši ograde koje ih odvajaju od sveta. Stari Izrailjci bili su navođeni na greh kada su stupali u zabranjene saveze sa neznabošcima. Pripadnici savremenog Izrailja padaju na sličan način. »Kojima bog sveta ovoga oslepi razum nevernika da im ne zasvetli videlo Jevanđelja slave Hristove, koji je obličje Boga, koji se ne vidi.« (2. Korinćanima 4,4) Svi koji nisu odlučno pošli za Hristom, postaju sotonine sluge! U nepreporođenom srcu vlada ljubav prema grehu i sklonost da se greh gaji i opravdava. U obnovljenom srcu vlada mržnja prema grehu i odlučno protivljenje zlu. Kada hrišćani traže društvo bezakonika i nevernika sami sebe izlažu iskušenjima. Sotona se prikriva i tajno navlači veo svojih prevara preko njihovih očiju. Oni nisu u stanju da shvate da im takvo
društvo donosi štetu, i tako, pošto upijaju karakter, reči i dela ovoga sveta, postaju sve zaslepljeniji.

Prilagođavanje svetovnim običajima pretvara Crkvu u svet, i nikada svet neće obratiti Hristu. Bliskost sa grehom neizbežno doprinosi da nam on izgleda sve manje odbojan. Onaj koji odluči da se druži sa sotoninim slugama uskoro će prestati da se plaši njihovog gospodara. Kada izvršavajući svoju dužnost budemo izvedeni pred sudove, kao što se Danilo našao pred carskim sudom, možemo biti sigurni da će nas Bog zaštititi, ali ako se sami izlažemo iskušenju, pašćemo pre ili kasnije.

Kušač često najuspešnije deluje preko onih na koje najmanje sumnjamo da se nalaze u njegovoj vlasti. Divimo se ljudima koji raspolažu sposobnostima i obrazovanjem i cenimo ih kao da te odlike mogu da nadoknade manjak straha Božjega ili da čoveku osiguraju pravo na Božju naklonost. Talenti i kultura, sami po sebi, predstavljaju dar od Boga, ali kada počnu da zamenjuju pobožnost, kada dušu, umesto da je približavaju Bogu, odvode od Njega, postaju prokletstvo i zamka. Mnogi zastupaju mišljenje da sve što izgleda kao uslužnost ili otmenost, na neki način, mora da potiče od Hrista. Međutim, nikada nije učinjena veća greška! Ove vrline zaista treba da krase karakter svakog hrišćanina, jer mogu da šire snažan uticaj u prilog pravoj religiji, ali one moraju da budu posvećene Bogu, jer inače ostaju u službi zla. Mnogi ljudi odnegovanog intelekta i prijatnih manira, koji se nikada ne bi ponizili da učine nešto što bi u javnosti bilo ocenjeno kao nemoralno delo, predstavljaju samo uglađena oruđa u sotoninim rukama. Podmukao, varljivi karakter njihovog uticaja i primera pretvaraju ih u mnogo opasnije neprijatelje Hristovog dela, nego što su to ljudi bez znanja i obrazovanja.

Solomun je iskrenom molitvom i oslanjanjem na Boga stekao mudrost koja je izazivala čuđenje i divljenje sveta. Međutim, kada se odvojio od Izvora svoje snage, i kada je, oslanjajući se na sebe, pošao dalje, pao je kao žrtva iskušenja. U tim trenucima čudesne sposobnosti darovane najmudrijem od svih vladara samo su doprinele da postane još uspešnije oruđe u rukama neprijatelja duša.

Iako se sotona neprestano trudi da iz njihovih misli izbriše tu činjenicu, hrišćani nikada ne smeju zaboraviti da njihov »rat nije s krvlju i s telom, nego s poglavarstvima i vlastima i s upraviteljima tame ovoga sveta, s duhovima pakosti ispod neba«. (Efescima 6,12) Ovo nadahnuto upozorenje odjekuje kroz vekove sve do našeg vremena: »Budite trezni i pazite, jer suparnik vaš, đavo, kao lav ričući hodi i traži koga da proždere!« (1. Petrova 5,8) »Obucite se u sve oružje Božje da biste se mogli održati protiv lukavstva đavolskoga!« (Efescima 6,11)

Od Adamovog vremena pa sve do naših dana, naš veliki neprijatelj služio se svojom snagom da tlači i uništava. Sada sprema svoj poslednji pohod protiv Crkve. Svi koji žele da slede Isusa sukobiće se s tim nemilosrdnim protivnikom. Ukoliko hrišćani više slede svoj božanski Uzor, to će sigurnije postajati cilj sotoninih napada. Svi koji se aktivno uključe u Božje delo, koji se trude da razobliče prevare Zloga i ljudima objave Hrista, moći će da se pridruže Pavlovom svedočenju u kome govori o služenju Gospodu u poniznosti uma svojega, u mnogim suzama i iskušenjima.

Sotona je napadao Hrista svojim najžešćim i najpodmuklijim iskušenjima, ali je bio pobeđen u svakom sukobu. Te bitke vođene su za naše dobro, te pobede i nama omogućuju da pobedimo. Hristos će dati snagu svakome koji je bude tražio. Sotona nikoga ne može da pobedi bez njegovog pristanka. Kušač nema moći da upravlja čovekovom voljom ili da dušu primora na greh. On može da nas muči, ali nije u stanju da nas uprlja. On može da izazove duboko očajanje, ali ne i posrnuće u greh. Činjenica da je Hristos pobedio treba i Njegove sledbenike da nadahne hrabrošću da se muški bore u ratu protiv greha i sotone.

31. poglavlje

DELOVANjE ZLIH DUHOVA

Povezanost vidljivog i nevidljivog sveta, služba Božjih anđela i delovanje zlih anđela, sve to je jasno otkriveno u Bibliji i neodvojivo utkano u ljudsku istoriju. Međutim, pojavljuje se sve veća sklonost neverovanju u postojanje zlih duhova, dok se sveti anđeli, »poslani na službu onima će naslediti spasenje« (Jevrejima 1,14), često proglašavaju za duhove umrlih. Međutim, Pismo ne samo da govori o postojanju anđela, i dobrih i zlih, već daje i neoborive dokaze da to nisu bestelesni duhovi umrlih ljudi.

Anđeli su postojali i pre stvaranja čoveka, jer u vreme kada su polagani temelji Zemlji »pevahu zajedno zvezde jutarnje i svi sinovi Božji klikovahu«. (O Jovu 38,7) Posle čovekovog pada u greh, anđeli su bili zaduženi da čuvaju drvo života, a do tada još nijedno ljudsko biće nije umrlo. Anđeli su po svojoj prirodi iznad čoveka, jer je i psalmista bio svestan da je čovek stvoren »malo manji od anđela«. (Psalam 8,5)

Biblija nam pruža podatke o broju, o sili i slavi nebeskih bića, o njihovoj povezanosti s Božjom vladavinom, ali i o njihovom odnosu prema delu otkupljenja. »Gospod na nebesima postavi presto svoj, i carstvo NJegovo svim vlada.« Prorok dodaje: »I videh i čuh glas anđela mnogih oko prestola.« U svečanoj dvorani Cara nad carevima čekaju – »anđeli NJegovi koji su silni krepošću«, izvršujući »reč NJegovu, slušajući glas reči NJegove« (Psalam 103,19-21; Otkrivenje 5,11). Prorok Danilo video je - deset hiljada puta deset hiljada i hiljade hiljada nebeskih vesnika. Apostol Pavle govori o »mnogim hiljadama anđela« (Danilo 7,10; Jevrejima 12,22). Ovi Božji vesnici izlaze »trčeći i vraćajući se kao munja« (Jezekilj 1,14), tako je blistav njihov sjaj i brz njihov let. Lice anđela koji se pojavio kod Spasiteljevog groba »beše kao munja, a odelo njegovo kao sneg«, a njegova pojava učinila je da uzdrhte »stražari i da postanu kao mrtvi«. (Matej 28,3.4) Kada je Senahirim, oholi Asirac, počeo da se ruga Bogu i da huli na Njega, da Izrailjcima preti uništenjem, »istu

noć anđeo Gospodnji iziđe i pobi u okolu asirskom sto i osamdeset i pet tisuća«. »I pobi sve junake i vojvode i knezove u vojsci cara asirskoga, te se vrati sa sramotom u svoju zemlju.« (2. O carevima 9,35; 2. Dnevnika 32,21)

Bog šalje anđele svojoj deci da donesu poruku o milosti: Avramu, s obećanjem o blagoslovu; na vrata Sodoma da izbave pravednog Lota od uništenja vatrom; Iliji, kada je u pustinji skoro umro od umora i gladi; Jelisiju, kada je vatrenim kolima i konjima okružio mali grad u kome su ga opkolili njegovi neprijatelji; Danilu, kada je na dvoru neznabožačkog vladara zatražio božansku mudrost ili kada je bio bačen da postane plen lavovima; Petru, osuđenom na smrt u Irodovoj tamnici; zatvorenicima u Filibi; Pavlu i njegovim saputnicima u olujnoj noći na moru; da osposobi Kornilijev um da prihvati Jevanđelje; da pošalje Petra s porukom spasenja neznabošcu i strancu – tako su sveti anđeli, u svim vremenima, služili Božjem narodu.

Anđeo čuvar određen je svakom Hristovom sledbeniku. Ovi nebeski stražari štite pravedne od sile Zloga. To je priznao i sotona kada je rekao: »Eda li se uzalud Jov boji Boga? Nisi li ga ti ogradio i kuću njegovu i sve što ima svuda unaokolo?« (O Jovu 1,9.10) Način na koji Bog štiti svoj narod opisan je rečima psalmista: »Anđeli Gospodnji stanom stoje oko onih koji se njega boje i izbavljaju ih.« (Psalam 34,7) Spasitelj je rekao, govoreći o onima koji veruju u Njega: »Gledajte da ne prezrete jednoga od malih ovih, jer vam kažem da anđeli njihovi na nebesima jednako gledaju lice Oca Mojega nebeskoga!« (Matej 18,10) Anđeli koji su određeni da služe Božjoj deci, u svako vreme mogu izaći pred Boga.

Pripadnici Božjeg naroda, izloženi sili prevare i večno budnoj zlobi kneza tame, u neprekidnom sukobu sa svim silama zla, dobili su obećanje o stalnoj zaštitnoj straži nebeskih anđela. Ovo obećanje nije dato bez potrebe. Ako je Bog svojoj deci dao obećanje o svojoj blagodati i zaštiti, onda je to zbog toga što se moraju susresti sa moćnim silama zla – mnogobrojnim, odlučnim i neumornim, čiju zloćudnost i moć niko, ukoliko ne želi da se izloži velikoj opasnosti, ne bi smeo da propusti da upozna i zapazi.

Zli duhovi, koji su u početku stvoreni kao bezgrešna bića, bili su jednaki po svojoj prirodi, moći i slavi svetim bićima koja su i sada Božji vesnici. Međutim, pošto su pali u greh, udružili su se u nastojanju da sramote Boga i uništavaju ljude. Pridružili su se sotoni prilikom njegove pobune, pa su zajedno s njim zbačeni s Neba; i od tada su, tokom svih narednih vekova, sarađivali s njim u njegovoj borbi protiv božanskog autoriteta. Biblija nas obaveštava o njihovom savezništvu i vlasti, o njihovim različitim redovima, o njihovoj umnosti i podmuklosti, ali i o njihovim zlonamernim planovima protiv ljudskog spokojstva i sreće.

Starozavetni izveštaji povremeno spominju njihovo postojanje i delovanje, ali su tek u vreme Hristovog boravka na Zemlji, zli duhovi na najizrazitiji način pokazali svoju snagu. Hristos je došao da ostvari svoj plan otkupljenja čoveka, sotona je odlučio da potvrdi svoje pravo da upravlja svetom. On je, osim u Palestini, uspeo da u svim delovima sveta uspostavi idolopoklonstvo. U tu jedinu zemlju, koja se još nije
potpuno pokorila vlasti kušača, došao je Hristos da obasja ljude svetlošću sa Neba. Upravo tu su se sudarile dve suparničke sile u borbi za prevlast. Isus je ispružio svoju ruku ljubavi, pozivajući sve koji žele da nađu oproštenje i mir u Njemu. Vojske tame shvatile su da nemaju neograničenu vlast, uvidele su da će njihova vladavina uskoro biti završena ukoliko Hristova misija bude uspešna. Sotona je počeo da se gnevno ponaša, kao lav u lancima, i prkosno pokazuje svoju moć nad telima, ali i nad dušama ljudi.

Činjenica da su neki ljudi bili opsednuti demonima, jasno je spomenuta u Novom zavetu. Osobe, izmučene na ovaj način, nisu patile od bolesti izazvanih prirodnim uzrocima. Hristos je savršeno znao s kime se suočava, prepoznavao je neposrednu prisutnost i delovanje zlih duhova.

Izrazit primer njihovog broja, moći i zloćudnosti, ali i sile i milosti Isusa Hrista, opisan je u biblijskom izveštaju o lečenju opsednutih ljudi u Gadari. Ovi nesrećni ljudi, koji nisu znali ni za kakva ograničenja, koji su se grčili, bacali penu, besneli, ispunjavali vazduh svojom vikom, ranjavali sami sebe i ugrožavali sve oko sebe. Njihova okrvavljena i unakažena tela i pomućen um predstavljali su prizor koji je uveseljavao kneza tame. Jedan od demona koji su vladali ovim paćenicima, besno je uzviknuo: »Legion mi je ime; jer nas je mnogo!« (Marko 5,9) U rimskoj armiji legija se sastojala od tri do pet hiljada vojnika. Sotonine snage bile su podeljene u čete, a četa kojoj su pripadali ovi demoni nije bila malobrojnija od legije.

Na Isusovu zapovest zli duhovi napustili su svoje žrtve, ostavljajući ih da smireno sede kraj Njegovih nogu, pokorni, razumni i pitomi. Međutim, pošto je demonima ipak bilo dozvoljeno da krdo svinja poteraju u more; za stanovnike Gadare gubitak životinja bio je važniji od blagoslova koje im je Hristos dao, pa je božanski Iscelitelj bio zamoljen da ode. To je bio rezultat koji je sotona želeo da postigne. Bacajući krivicu zbog gubitka na Isusa, pobudio je sebična ljudska strahovanja i tako sprečio okolne stanovnike da slušaju Njegove reči. Sotona stalno optužuje hrišćane da izazivaju gubitke, nesreće i patnje, umesto da dozvoli da ukor padne na one koji su ga zaslužili – na njega samoga i njegove sluge.

Međutim, Hristove namere nisu bile osujećene. On je dozvolio zlim duhovima da unište krdo svinja da bi ukorio Jevreje koji su radi dobitka uzgajali te nečiste životinje. Da Hristos nije obuzdao demone, oni bi u more odvukli ne samo svinje, već i njihove čuvare i vlasnike. Za svoje izbavljenje vlasnici i čuvari mogli su da zahvale samo Hristovoj moći, kojom se Spasitelj u svojoj milosti poslužio da bi ih sačuvao u životu. Osim toga, sve ovo se dogodilo da bi učenici mogli da shvate surovu silu kojom sotona ugrožava i ljude i životinje. Spasitelj je želeo da Njegovi sledbenici upoznaju neprijatelja s kojim će se suočiti da ih ne bi prevario i savladao svojim lukavstvima. Želeo je, takođe, da stanovnici toga

kraja dožive Njegovu moć koja može da skrši sotonske okove i oslobodi njegove zarobljenike. I tako, iako je Isus otišao, ostali su ljudi čudesno izbavljeni, da objavljuju milost svoga Dobročinitelja.

I drugi slučajevi slične prirode zapisani su u Pismu. Kćer žene Sirofeničanke surovo je mučio đavo, koga je Isus izagnao svojom rečju (Marko 7,26-30). Čoveka, koga »dovedoše k NJemu, besna... slepa i nema« (Matej 12,22); mladića u kome je bio nemi demon, koji »kada ga uhvati, lomi i penu baca, i škrguće zubima i suši ga« (Marko 9,17-27); bolesnika koga je mučio »nečisti duh đavolski« (Luka 4,33-36), i koji je narušavao subotnu tišinu u sinagogi u Kapernaumu – sve njih iscelio je njihov milostivi Spasitelj. Hristos se u skoro svakom od ovih slučajeva, obraćao demonima kao razumnim bićima, zapovedajući im da izađu iz svojih žrtava i da ih više ne muče. Vernici iz Kapernauma, videći Isusovu neuporedivu silu, »govorahu jedan drugome, govoreći: kakva je to reč, da vlašću i silom zapoveda nečistim duhovima i da izlaze?« (Luka 4,36)

Oni koji su bili opsednuti demonima obično su predstavljani kao bića izložena velikim patnjama; ali, bilo je i izuzetaka od tog pravila. U želji da steknu natprirodnu snagu, neki su se svojevoljno izlagali sotonskom uticaju. Takvi naravno nisu ni bili u sukobu sa demonima. Toj grupi pripadali su ljudi koji su bili ispunjeni vračarskim duhom – Simon mag, Elima vračar i devojka koja je pratila Pavla i Silu u Filibi.

Niko nije izložen većoj opasnosti od uticaja zlih duhova od onih koji, u suprotnosti s neposrednim i jasnim svedočenjem Pisma, odbacuju da veruju u postojanje i delovanje sotone i njegovih anđela. Sve dotle dok ne upoznamo njihova lukavstva, oni imaju skoro nezamislivu prednost; mnogi prihvataju njihova došaptavanja, jer smatraju da slušaju naloge svoje mudrosti. I upravo zbog toga, u času kada se približavamo kraju vremena, dobu u kome će se najodlučnije truditi da prevari i uništi, sotona na sve strane širi uverenje o svom nepostojanju. To je izraz njegovog nastojanja da prikrije sebe i način svog delovanja.

Ničega se ovaj veliki varalica toliko ne plaši kao mogućnosti da otkrijemo sve njegove zamisli. Da bi bolje prikrio svoj pravi karakter i svoje namere, on se potrudio da ga ljudi zamišljaju kao stvorenje koje izaziva jedino podsmeh i prezir. On je veoma zadovoljan kada ga opisuju kao smešno ili odvratno biće, kao nakazu – napola čoveka i napola životinju. Drago mu je kada čuje da njegovo ime upotrebljavaju u šali ili ruganju, upravo oni isti razumni ljudi koji sebe smatraju dobro obaveštenim osobama.

Upravo zato što se tako savršeno maskirao, svuda se često postavlja pitanje: »Da li zaista postoji jedno takvo biće?« Pravi dokaz njegovog uspeha je činjenica da su u verskom svetu široko prihvaćene upravo teorije koje odbacuju najjasnije svedočenje Svetoga pisma. Zahvaljujući činjenici da sotona najlakše uspeva da upravlja umom onih koji su nesvesni njegovog uticaja, Božja Reč je u stanju da nam pruži mnogo primera njegovog zloćudnog delovanja, razotkrivajući pred našim očima njegove tajne sile, pomažući nam da se sačuvamo od njegovih napada.

Kada ne bismo mogli da nađemo zaštitu i izbavljenje u nadmoćnoj sili našega Otkupitelja, moć i zloba sotone i njegovih četa zaista bi trebalo da nas zaplaše. Mi pažljivo osiguravamo svoje domove rezama i bravama u želji da od zlih ljudi zaštitimo svoju imovinu i život, ali retko mislimo na zle anđele koji se stalno trude da nam pristupe i protiv čijih napada, ukoliko bismo se oslonili samo na svoju snagu, nemamo nikakvog načina odbrane. Ukoliko im dozvolimo, oni mogu da skrenu naše misli, da poremete zdravlje našeg tela i da nas namuče, da unište našu imovinu i naš život. Njihovo jedino uživanje je stvaranje bede i razaranja. U strašnom stanju nalaze se oni koji se tako dugo odupiru božanskim zahtevima i popuštaju sotonskim kušanjima, dok ih Bog ne prepusti vlasti zlih duhova. Međutim, oni koji slede Hrista uvek se nalaze pod Njegovom sigurnom zaštitom. Anđeli, »koji su silni krepošću«, dolaze s Neba da ih zaštite. Sotona ne može da prodre kroz stražu koju je Bog postavio oko svoga naroda.

32. poglavlje

SOTONINE ZAMKE

Veliki sukob između Hrista i sotone, koji traje već skoro šest hiljada godina, uskoro će biti završen; sotona udvostručuje svoje napore da osujeti Hristovo delovanje u korist čoveka i da uhvati duše u svoje zamke. Njegov je osnovni cilj da zadrži ljude u tami i nepokajanju sve dok Spasitelj ne završi svoje posredničko delo i dok više ne bude žrtve za greh.

Sotona nije zabrinut kada ljudi prestanu da ulažu posebne napore da se odupru njegovoj sili, kada ravnodušnost preovlada u Crkvi i u svetu, jer mu tada ne preti nikakva opasnost da izgubi one koje je zarobio i koje vodi kako želi. Međutim, kada se pažljivo pristupi onome što ima večnu vrednost, i kada se duše zapitaju: »Šta mi valja činiti da se spasem«, odmah se pojavi na bojnom polju, trudeći se da svoju snagu suprotstavi Hristovoj sili i poništi uticaj Svetoga Duha.

Biblija je sačuvala izveštaj o jednoj prilici, u kojoj su anđeli Gospodnji izašli pred Gospoda, a među njima se pojavio i sotona (O Jovu 1,6), ali ne zato da se pokloni pred večnim Vladarem, već da unapredi svoje zlonamerne planove protiv pravednika. Sa istim ciljem on se pojavljuje na sastancima vernika, kada se okupljaju da slave Boga. Iako nevidljiv za ljudske oči, on se svesrdno trudi da zavlada mislima vernika. Kao vešti vojskovođa, on već ima spremne planove. Dok posmatra kako Božji vesnik pretražuje Pismo, on hvata beleške o temi koju će objaviti narodu. Tada se služi svim svojim lukavstvom i podmuklošću da tako podesi okolnosti da poruka ne dopre do onih koje želi da zadrži u zabludi upravo u

tom pitanju. Onaj kome bi opomena bila najpotrebnija biće hitno pozvan zbog nekog poslovnog poduhvata na kome je njegova prisutnost neophodna ili će na neki drugi način biti sprečen da čuje reči koje bi za njega mogle biti kao miris života na život.

Sotona vidi da su Gospodnje sluge ožalošćene zbog duhovne tame koja obavija narod. On čuje njihove usrdne molitve da pomoću božanske blagodati i sile pobede ravnodušnost, bezbrižnost i nemarnost. Upravo tada se sa udvostručenom revnošću služi svojim veštinama. Navodi ljude da popuštaju svojim prohtevima ili nekom drugom obliku zadovoljavanja svojih želja i na taj način otupljuje njihovu moć shvatanja tako da ne mogu da čuju ono što im je najpotrebnije.

Sotona dobro zna da će svojim napadima lako savladati sve one koje može navesti da zanemare molitvu i istraživanje Pisma. Zato primenjuje sva moguća sredstva da zaokupi njihove misli. Uvek je bilo ljudi naoko pobožnih koji su, umesto da se trude da upoznaju istinu, svoju religiju pretvarali nastojanje da pronađu neku karakternu grešku ili teološku zabludu u veri onih s kojima se ne slažu. Takvi su sotonina desna ruka, njegovi najbolji pomagači. Opadača braće svoje ima mnogo i oni su uvek vrlo revnosni kada je Bog na delu i kada Mu Njegove sluge izražavaju istinsko poštovanje. Oni će u lažnoj svetlosti prikazivati reči i dela onih koji vole i slušaju istinu. Oni će najiskrenije, najrevnosnije i najpožrtvovanije Hristove sluge prikazivati kao zavedene ili varalice. Njihov je posao da pogrešno predstavljaju pobude svakog istinski plemenitog dela, da šire svoje laži i bude podozrenje u mislima neiskusnih. Oni će se na svaki mogući način truditi da ono što je neporočno i pravedno učine da izgleda kao iskvareno i lažno.

Ipak, niko ne treba da bude u nedoumici o njima. Lako se može videti čija su oni deca, čiji primer slede i čiji posao obavljaju. »Po rodovima njihovim poznaćete ih!« (Matej 7,16) Njihovo ponašanje podseća na ponašanje sotone, tog otrovnog klevetnika, »opadača braće svoje«. (Otkrivenje 12,10)

Veliki varalica ima mnogo pomagača spremnih da objave svaku moguću vrstu zablude da bi duše uhvatili u zamku – jeresi pripremljene da zadovolje svakojake ukuse i sklonosti onih koje želi da uništi. Njegov je plan da u Crkvu dovede neiskrene i neobraćene ljude koji će širiti sumnju i neverovanje i tako sprečiti sve one koji bi želeli da unaprede Božje delo i da s njime sami napreduju. Mnogi koji nemaju istinske vere u Boga ili u Njegovu Reč pristaju uz pojedina načela istine i prolaze kao hrišćani samo da bi bili u stanju da šire svoje zablude kao biblijske doktrine.

Mišljenje da uopšte nije važno šta ljudi veruju jedna je od sotoninih najuspešnijih prevara. On zna da istina, primljena s ljubavlju, posvećuje dušu primaoca, zato se neprestano trudi da unese lažne teorije, priče, neko drugo jevanđelje. Od samog početka Božje sluge borile su se protiv lažnih učitelja, ne samo kao poročnih ljudi, već kao onih koji šire laži sudbonosne po duše. Ilija, Jeremija, Pavle, čvrsto i neustrašivo ustajali su protiv onih koji su odvraćali ljude od Božje Reči. To slobodoumlje koje istinsku biblijsku veru smatra nevažnom, nije uživalo nikakvu naklonost ovih svetih branitelja istine.

Dvosmislena i prazna tumačenja Biblije i mnoge međusobno sukobljene teorije o veri, s kojima se sada suočavamo u hrišćanskom svetu, predstavljaju pokušaj našeg velikog neprijatelja da tako zbuni ljudski um da ne bude u stanju da prepozna istinu. Nesloga i razdor među hrišćanskim Crkvama u velikoj meri mogu se pripisati sveopštoj sklonosti da se izvrnutim biblijskim tekstovima podupru omiljene teorije. Umesto da, u poniznosti srca pažljivo proučavaju Božju Reč i tako se upoznaju s Božjom voljom, mnogi je istražuju jedino zato da otkriju nešto neobično ili originalno.

Da bi poduprli svoje lažne nauke ili nehrišćanske običaje neki izvlače biblijske tekstove iz konteksta navodeći samo jedan tekst ili čak samo njegovu polovinu, iako preostali deo teksta ima sasvim suprotni smisao. Oni se zmijskom lukavošću ukopavaju iza nepovezanih izraza, tako postavljenih da odgovaraju njihovim telesnim željama. Na taj način mnogi namerno izvrću Božju Reč. Drugi, koji raspolažu bujnijom maštom, hvataju se za slike i simbole iz Božje Reči i tumače ih tako da zadovoljavaju svoje želje, ne pokazujući nimalo poštovanja prema svedočanstvu Pisma koje samo sebe tumači, da bi posle svega svoje nedorečene zaključke objavljivali kao učenje Biblije.

Uvek kada se istraživanju Biblije prilazi bez molitve, bez skromnog duha spremnog da primi pouku, čak i najjasniji i najjednostavniji, ali i oni najteži tekstovi biće sasvim pogrešno shvaćeni. Papski dostojanstvenici biraju one delove Biblije koji najbolje služe njihovim ciljevima, tumače ih u skladu sa svojim željama, i onda objavljuju narodu, uskraćujući mu prednost da sam proučava Bibliju i shvati njene svete istine. Cela Biblija mora da bude data narodu onako kako je napisana. Bilo bi bolje da vernici uopšte ne dobiju nikakvu biblijsku pouku, nego da učenja Biblije budu tako grubo izvrnuta.

Biblija je određena da bude vodič svima koji žele da upoznaju volju svoga Stvoritelja. Bog je ljudima dao sigurnu proročku Reč, anđeli, pa čak i sam Hristos, dolazili su da objave Danilu i Jovanu ono što će se ubrzo dogoditi. Ta važna pitanja, značajna za naše spasenje, nisu obavijena velom tajanstvenosti. Međutim, nisu bila ni otkrivena na takav način da zbune ili zavedu iskrenog istraživača istine. Gospod je preko proroka Avakuma rekao: »Piši utvaru i da bude razgovetno na pločama da se lako čita!« (Avakum 2,2) Božja Reč jasna je svima koji je uz molitvu istražuju. Svaka poštena duša dobiće svetlost poznavanja istine. »Svetlost se prosipa na pravednika!« (Psalam 97,11) Nijedna Crkva neće napredovati u svetosti ukoliko njeni vernici ne budu iskreno tražili istinu kao sakriveno blago.

Ljudi su, zalažući se za slobodoumlje postali slepi za zamisli svoga protivnika, koji stalno i istrajno radi da ostvari svoje ciljeve. Ukoliko uspe da Bibliju zameni ljudskim mišljenjem, Božji zakon biće potisnut, a Crkve stavljene u okove greha iako će u isto vreme smatrati da su slobodne.

Za mnoge su naučna istraživanja postala pravo prokletstvo. Bog je dozvolio da se velika svetlosti izlije na svet uz pomoć otkrića u oblasti nauke i umetnosti, ali čak i najveći umovi, ukoliko ne dozvole da ih prilikom istraživanja vodi Božja Reč, ostaju zbunjeni u svojim pokušajima da ispitaju odnos između nauke i otkrivenja.

Ljudsko znanje, kako u materijalnim, tako i u duhovnim pitanjima, samo je delimično i nesavršeno, i zato mnogi nisu u stanju da usaglase svoja naučna saznanja sa objašnjenjima Pisma. Mnogi prihvataju obične teorije i spekulacije kao naučne činjenice, i misle da se Božja Reč može ocenjivati po učenjima »lažno nazvanoga razuma«. (1. Timotiju 6,20) Stvoritelj i Njegova dela nadmašuju njihovu moć shvatanja; i pošto nisu u stanju da ih objasne prirodnim zakonima, biblijske zaključke proglašavaju nepouzdanim. Oni koji sumnjaju u pouzdanost starozavetnih i novozavetnih izveštaja često čine još jedan korak dalje, jer počinju da sumnjaju i u postojanje samoga Boga, a Njegovu beskrajnu silu pripisuju prirodi. Pošto su tako izgubili oslonac, prepušteni su da se sudaraju sa stenama neverstva.

Na taj način mnogi odlutaju od vere i padaju kao žrtve sotonske prevare. Ljudi su pokušavali da budu mudriji od svoga Stvoritelja, ljudska filozofija pokušavala je da istraži i objasni tajne koje neće biti otkrivene ni u toku vekova večnosti. Međutim, kada bi ljudi hteli da istražuju i razumeju ono što im je Bog otkrio o sebi i svojim namerama, stekli bi takav uvid u Njegovu slavu, veličanstvo i moć da bi shvatili svoju neznatnost i bili zadovoljni onim što je otkriveno njima i njihovoj deci.

Sotona je dostigao vrhunac u svojim prevarama kada je uspeo da ljudski um zaposli nagađanjem i istraživanjem onoga što nam Bog nije objavio i što nije ni nameravao da nam objasni. Lucifer je upravo zbog toga izgubio svoje mesto na Nebu. Postao je nezadovoljan što mu nisu poveravane sve tajne o Božjim namerama, pa je potpuno zanemario ono što mu je bilo otkriveno o zaduženjima koja je obavljao na visokom položaju koji mu je dodeljen. Raspirujući isto nezadovoljstvo i među anđela koji su mu bili podređeni, izazvao je i njihov pad. Sada pokušava da i ljudski um nadahne istim duhom i navede ljude da ne poštuju jasne Božje zapovesti.

Oni koji nisu spremni da prihvate jasne i određene biblijske istine, stalno traže neke ugodne priče kojima bi umirili svoju savest. Što su neduhovnije nauke koje im se propovedaju, što traže manje samoodricanja i poniznosti, to ih s većim oduševljenjem prihvataju. Ovakvi ljudi snižavaju svoje umne sposobnosti i stavljaju ih u službu svojih telesnih prohteva. Oni nisu zaštićeni od zabluda, jer sebe smatraju suviše mudrima da bi skrušenog duha istraživali Pisma, iskreno se moleći za božansko vođstvo. Sotona je zato spreman da zadovolji težnje njihovog srca, da im umesto istine podmetne svoje zablude. Upravo je na ovaj način Rim i zadobio vlast nad ljudskim umom; dok su i protestanti odbijajući istinu, jer ona sadrži i krst, krenuli istim putem. Svi koji zanemaruju Božju reč i teže za svetovnom udobnošću da se ne bi razlikovali od sveta, biće ostavljeni da umesto istine prihvate prokletstvo lažne nauke. Oni koji namerno odbacuju istinu prihvatiće svaki oblik zablude, koji se može zamisliti. Onaj koji sa užasom posmatra jedan oblik prevare, spremno će prihvatiti drugi. Apostol Pavle govori o ljudima koji »ljubavi istine ne primiše da bi se spasli«, i kaže: »I zato će im Bog poslati silu prevare da veruju laži, da prime sud svi koji ne verovaše istini, nego voleše nepravdu!« (2. Solunjanima 2,10-12) Pošto nam je upućena ovakva opomena, treba da budemo veoma oprezni koju i kakvu nauku ćemo prihvatiti!

Među najuspešnijim sredstvima velikog varalice nalaze se zavodljiva spiritistička učenja i lažna čuda. Preobučen u anđela svetlosti, on svoje mreže baca tamo gde se to najmanje očekuje. Kada bi ljudi proučavali Božju Knjigu, iskreno se moleći da je razumeju, ne bi bili ostavljeni u tami i ne bi primali lažne nauke. Međutim, pošto odbacuju istinu, postaju plen prevare.

Druga opasna zabluda je nauka koja odbacuje Hristovo božanstvo, koja govori da nije postojao pre nego što se pojavio na ovoj Zemlji. Veliki broj ljudi koji tvrde da veruju u Bibliju blagonaklono prihvata ovu teoriju, iako se ona neposredno protivi najjasnijim izjavama našeg Spasitelja o Njegovom odnosu sa Ocem, o Njegovom božanskom karakteru, i o Njegovom prapostojanju. Ovu teoriju nije moguće podržati bez neodgovornog izvrtanja Pisma. Ona ne samo da obara čovekova shvatanja o delu otkupljenja, već potkopava i veru u Bibliju kao u Božje otkrivenje. Ono što je čini još opasnijom je činjenica da ju je u tom slučaju vrlo teško pobiti. Ukoliko ljudi odbace svedočanstvo nadahnutih spisa o Hristovom božanstvu, onda je uzaludno dalje razgovarati s njima o tome; jer nijedan dokaz, koliko god bio ubedljiv, ne može ih osvedočiti. »A telesni čovek ne razume što je od Duha Božjega, jer mu se čini ludost i ne može da razume, jer treba duhovno da se razgleda.« (1. Korinćanima 2,14) Nijedan poklonik ove teorije ne može imati pravilno shvatanje Hristovog karaktera ili misije, pa čak ni velikog Božjeg plana za čovekovo otkupljenje.

Postoji još lukavija i štetnija zabluda izražena u verovanju, koje se brzo širi, da sotona u stvari ne postoji kao ličnost i da je to ime upotrebljeno u Bibliji samo sa jednim ciljem – da prikaže čovekove zle misli i želje.

Učenje koje se tako često može čuti sa propovedaonica naglašava da je drugi Hristov dolazak u stvari Njegov susret sa svakim pojedincem prilikom njegove smrti, samo je sredstvo da se misli ljudi odvrate od Njegovog stvarnog dolaska na nebeskim oblacima. Sotona godinama govori na taj način: »Evo ga u sobama« (Matej 24,23-26), i mnoge duše su izgubljene prihvatanjem te zablude.

Svetovna mudrost dalje uči da molitva nije važna. Ljudi nauke tvrde da ne može biti stvarnog odgovora na molitvu; da bi to bio prekršaj Zakona, čudo, a da čuda ne postoje. Svemirom, prema njihovim rečima, upravljaju utvrđeni zakoni, a Bog sam ne čini ništa što bi se suprotilo tim zakonima. Na taj način predstavljaju Boga kao biće vezano svojim zakonima – kao da delovanje božanskih zakona može da isključi božansku slobodu delovanja. Takvo učenje suproti se svedočenju Pisma. Zar Isus i Njegovi učenici nisu činili čuda? Taj isti milostivi Spasitelj živ je i danas, i isto tako

spreman da sasluša molitvu vere kao kada je vidljivo hodao među ljudima. Prirodno sarađuje sa natprirodnim. Deo Božjeg plana je da nam osigura, odgovarajući na našu molitvu vere, ono što nam ne bi dao da Ga za to nismo molili.

Bezbrojne pogrešne nauke i fantastična shvatanja danas se mogu sresti i u hrišćanskim Crkvama. Skoro je nemoguće oceniti zle posledice koje nastaju posle uklanjanja samo jednog jedinog putokaza koji je postavila Božja Reč. Samo retki među onima koji se usuđuju da to učine, zastaju kod prve istine. Većina nastavlja da uklanja jedno za drugim osnovna načela istine, sve dok konačno ne postanu stvarni nevernici.

Zablude široko prihvaćene teologije odvele su u neverstvo mnoge ljude koji bi inače čvrsto verovali u verodostojnost Biblije. Takve duše ne mogu da prihvate nauke koje vređaju njihovo shvatanje pravednosti, milosti i dobrote, a pošto su predstavljene kao biblijsko učenje, one odbijaju da prihvate i Bibliju kao istinitu Božju Reč.

To je upravo cilj koji sotona želi da postigne. On ništa drugo ne želi toliko kao da uništi poverenje u Boga i u Njegovu Reč. Sotona stoji na čelu velike armije onih koji sumnjaju, i svim svojim snagama trudi se da u te svoje redove privuče duše. Sumnjati je postalo savremeno. Postoji velika grupa ljudi koja vrlo nepoverljivo pristupa Božjoj Reči, iz istog razloga iz koga se kloni i njenog Autora koji ukorava i osuđuje greh. Oni koji nisu spremni da ispunjavaju njene zahteve, pokušavaju da potkopaju njen autoritet. Oni čitaju Bibliju ili slušaju njena učenja koja se objavljuju sa svete govornice, samo zato da bi nalazili greške u Pismu ili propovedi. Nisu retki oni koji postaju nevernici samo zato da bi se opravdali ili izgovorili zbog zanemarivanja svojih dužnosti. Drugi opet sumnjaju iz oholosti ili lenjosti. Oni su veoma skloni udobnom životu i ne ističu se postizanjem ičega dostojnog pohvale, ičega što zahteva ulaganje napora ili poziva na samoodricanje, ne, oni teže da steknu ugled i dokažu svoju posebnu mudrost kritikovanjem Biblije. Pošto u njoj ima mnogo toga što ograničeni ljudski um, ako nije prosvetljen božanskom mudrošću, nije u stanju da shvati; i tu oni nalaze izgovor da je kritikuju. Izgleda da ima mnogo onih koji smatraju da stiču neke zasluge ako podržavaju neverovanje, sumnju i nepoverenje. Međutim, nije teško ustanoviti da se ispod te prividne otvorenosti i iskrenosti u stvari krije samouverenost i oholost. Mnogi uživaju da u Bibliji pronađu nešto čime će zbuniti bližnje. Neki kritikuju i stavljaju sebe na pogrešnu stranu samo zato što uživaju da se prepiru. Ne shvataju da se time zapliću u »mrežu ptičarevu«. Međutim, pošto su otvoreno izrazili svoje neverovanje, smatraju da moraju odbraniti to svoje stanovište. Tako se ujedinjuju s bezbožnicima i sami sebi zatvaraju vrata Raja.

Bog nam je u svojoj Reči dao dovoljno dokaza o njenom božanskom karakteru. Velike istine koje se tiču našeg otkupljenja vrlo jasno su predstavljene. Uz pomoć Svetoga Duha, koji je obećan svima koji Ga iskreno traže, svako sam može da shvati ove istine. Bog nam je dao čvrst temelj na kome možemo da gradimo svoju veru.

Ipak, ograničeni čovekov um nije u stanju da potpuno shvati planove i namere Beskonačnoga. Istraživanjem nikada nećemo upoznati Boga. Svojom drskom rukom ne smemo da uklanjamo zavesu kojom je On zaklonio svoje veličanstvo. Apostol uzvikuje: »Kako su neispitljivi njegovi sudovi i neistražljivi njegovi putevi?« (Rimljanima 11,33) Mi možemo shvatiti Njegovo postupanje prema nama i pobude koje Ga u tome pokreću, samo toliko da prepoznamo bezgraničnu ljubav i milost sjedinjene s beskrajnom moći. Naš nebeski Otac postupa u svemu mudro i pravedno, i zato ne treba da budemo nepoverljivi i nezadovoljni, već da Mu se klanjamo u pobožnoj pokornosti. On će nam otkriti toliko od svojih namera koliko je neophodno da znamo, za naše dobro dok za ostalo treba da se oslonimo na svemoćnu Ruku i Srce puno ljubavi.

Iako nam je Bog dao dovoljno dokaza da verujemo, On nikada neće ukloniti sve izgovore za neverovanje. Svi koji traže podršku za svoje sumnje, biće u stanju da je nađu. Oni koji odbijaju da prihvate i poslušaju Božju Reč sve dok se ne uklone svi prigovori, sve dok ne bude postojao nijedan razlog za sumnju, nikada neće primiti svetlost.

Nepoverenje u Boga je prirodni izdanak nepreporođenog srca, koje je u neprijateljstvu sa Bogom. Međutim, vera se nadahnjuje Svetim Duhom i jačaće sve dok je budemo negovali. Niko bez ulaganja odlučnih napora ne može biti jak u veri. Nepoverenje jača kada ga podupiremo, i ako ljudi, umesto da se bave dokazima koje im je Bog dao da ojača njihovu veru, dozvole sebi da sumnjaju i kritikuju, ustanoviće da imaju sve više dokaza za svoju sumnju.

Međutim, oni koji sumnjaju u Božja obećanja i nemaju poverenja u Njegovu blagodat, sramote Boga, i njihov uticaj, umesto da druge privlači Hristu, odbijaće ih od Njega. Oni su slični neplodnom drvetu, koje nadaleko i široko pruža svoje grane, koje zaklanjaju sunčevu svetlost drugim biljkama i one se zbog toga suše i umiru u hladnoj senci. Životno delo takvih osoba pojaviće se na sudu kao trajno svedočanstvo protiv njih. Oni seju seme sumnje i neverovanja koje će doneti svoju neizbežnu žetvu.

Postoji samo jedan izlaz za one koji iskreno žele da se oslobode sumnje. Umesto da sumnjaju u ono što ne razumeju i kritikuju ono što im nije jasno, neka prihvate i poslušaju svetlost koja već obasjava njihov put, pa će dobiti i veću svetlost. Neka ispune svaku dužnost koja im je pokazana, i postaće osposobljeni da shvate i ispune i one dužnosti u koje sada sumnjaju.

Sotona je u stanju da podmetne nešto što je tako slično istini da time može prevariti sve koji dopuštaju da budu prevareni, koji žele da izbegnu samoodricanje i žrtvovanje povezano sa istinom, ali ne može da drži u svojoj vlasti nijednu dušu koja iskreno želi, bez obzira na žrtve, da upozna istinu. Hristos je istina, »videlo koje obasjava svakoga čoveka koji dolazi na svet«. (Jovan 1,9) Duh istine je poslan da povede ljude u svaku istinu. Autoritet Božjega Sina stoji iza izjave: »Tražite i naći ćete!« »Ko hoće NJegovu volju tvoriti, razumeće je li ova nauka od Boga ili ja sam od sebe govorim!« (Matej 7,7; Jovan 7,17)

Hristovi sledbenici malo znaju o zaverama koje sotona i njegove čete stvaraju protiv njih. Međutim, Onaj koji sedi na nebesima osujetiće sve te planove uperene protiv ostvarenja svojih dubokih namera. Gospod dozvoljava da pripadnici Njegovog naroda budu izloženi vatrenoj probi iskušenjima, ne zato što uživa u njihovim patnjama i mukama, već zato što je taj proces neophodan za ostvarenje njihove konačne pobede. On ne može, u skladu sa svojom slavom, da ih oslobodi iskušenja, jer je svrha nevolja da ih pripreme da se odupru svim sotonskim zavodničkim pokušajima.

Ni bezbožni ljudi ni đavo ne mogu da spreče Božje delo, niti da ukinu Njegovu prisutnost među pripadnicima Njegovog naroda, ukoliko oni, ponizna i skrušena srca, budu odbacili svoje grehe i u veri se uhvatili za Njegova obećanja. Svako iskušenje, svaki protivnički uticaj, otvoren ili prikriven, može biti uspešno savladan »ne silom ni krepošću, nego Duhom mojim, veli Gospod nad vojskama«. (Zaharija 4,6)

»Jer oči Gospodnje gledaju na pravednike i uši NJegove na molitvu njihovu... i ko može vama nauditi, ako uzidete za onim što je dobro?« (1. Petrova 3,12.13) Kada je Valam, privučen obećanjem o bogatoj nagradi, prvo pokušao da vračanjem naudi Izrailju, a onda, prinoseći žrtve Gospodu ulagao napore da navuče prokletstvo na Božji narod, Božji Duh mu je zabranio zlo koje je želeo da izrekne i primorao ga da uzvikne: »Kako bih kleo onoga koga ne kune Bog? I kako bih ružio onoga koga ne ruži Bog?« »Da bih ja umro smrću pravedničkom, i kraj moj da bi bio kao njihov?« Kada su žrtve bile ponovo prinesene, bezbožni prorok je uzviknuo: »Gle, primih da blagoslovim, jer je on blagoslovio, i ja neću poreći! Ne gleda na bezakonje u Jakovu, ni na nevaljalstvo u Izrailju; Gospod je njegov s njim, i graja u njemu kao car kada nadvlada.« »Jer nema čini na Jakova, ni vračanja na Izrailja; i kada se bude spominjalo ovo doba govoriće se o Jakovu i o Izrailju: šta je učinio Bog!« Ipak, i treći put oltar je bio podignut, a Valam je ponovo pokušao da izrekne prokletstvo. Ali, protiv volje proroka, sa njegovih usana Božji Duh je najavio blagostanje svojih izabranika, i ukorio ludost i zlobu njegovih protivnika: »Ko tebe blagosilja, biće blagosloven; a ko tebe kune, biće proklet!« (4. Mojsijeva 23,8.10.20.21.23; 24,9)

Sinovi Izrailjevi u to vreme bili su odani Gospodu; i sve dok su bili poslušni Njegovom zakonu, nikakva zemaljska ni paklena sila nije ih mogla nadvladati. Međutim, prokletstvo koje Valamu nije bilo dozvoljeno da izrekne protiv Izrailja, konačno je, ipak, stiglo narod, jer je Valam uspeo da ga navuče na greh. Kada su Izrailjci prekršili Božje zapovesti, sami su se odvojili od Njega, i bili su prepušteni razornoj kušačevoj vlasti.

Sotona je potpuno svestan da je i najslabija duša koja nastava u Hristu i više nego sposobna da se odupre silama tame, i da će on, ukoliko otvoreno nastupi, biti dočekan i odbačen. On zato pokušava da vojnike krsta izmami iz njihovih snažnih utvrđenja i da ih sa svojim snagama sačeka u zasedi, spreman da uništi svakoga ko se usudi da stupi na njegovo tlo. Možemo biti sigurni jedino ako se ponizno oslonimo na Boga i budemo poslušni svim Njegovim zapovestima.

Niko ko se ne moli nije ni dana ni časa siguran. Naročito moramo da se molimo Gospodu za mudrost kojom možemo da shvatimo Njegovu Reč. U njoj su nam otkrivena kušačeva lukavstva i sredstva kojima ih možemo uspešno izbeći. Sotona je vešt u navođenju biblijskih tekstova, kojima daje svoje posebno tumačenje, nadajući se da će nas navesti da se spotaknemo. U poniznosti svoga srca moramo proučavati Bibliju, ne gubeći iz vida da zavisimo od Boga. Dok se oprezno čuvamo sotoninih zamki, ne smemo prestati da upućujemo molitvu vere: »I ne uvedi nas u napast!«

33. poglavlje

PRVA VELIKA PREVARA

Sotona je još od najranijih dana ljudske istorije, počeo da ulaže napore da prevari naš rod. Onaj isti koji je izazvao pobunu na Nebu poželeo je da nagovori stanovnike Zemlje da mu se pridruže u borbi protiv Božje vladavine. Adam i Eva bili su potpuno srećni u poslušnosti Božjem zakonu i ta činjenica ostala je kao stalno svedočanstvo protiv sotoninog tvrđenja, koje je izrekao dok je bio na Nebu, da je Božji zakon nasilan i da ne doprinosi dobru Njegovih stvorenja. Sotonina zavist se probudila, dok je posmatrao prekrasan dom pripravljen bezgrešnom paru. Odlučio je da ih navede na greh, da bi, kada ih odvoji od Boga i stavi pod svoju vlast, mogao dobiti Zemlju u posed i uspostaviti svoje carstvo nasuprot Svevišnjemu.

Da se sotona pokazao u svojoj pravoj prirodi, bio bi odmah odbačen, jer su Adam i Eva bili upozoreni na ovog opasnog neprijatelja, međutim, on je radio u tami, skrivajući svoje prave namere, da bi uspešnije ostvario svoj cilj. Posluživši se zmijom kao svojim oruđem, stvorenjem koje je tada prekrasno izgledalo, obratio se Evi: »Je li istina da je Bog kazao da ne jedete sa svakog drveta u vrtu?« (1. Mojsijeva 3,1) Da se Eva uzdržala da ne započne raspravu sa kušačem, bila bi sigurna; ali, usudila se da razgovara s njim i pala je kao žrtva njegovog lukavstva. Mnogi i danas bivaju pobeđeni na isti način. Oni sumnjaju, počinju da prigovaraju Božjim zahtevima, i umesto da poslušaju Božje zapovesti, prihvataju ljudske teorije, koje samo prikrivaju sotonine planove.

»A žena reče zmiji: mi jedemo roda sa svakoga drveta u vrtu; samo roda s onoga drveta usred vrta, kazao je Bog: ne jedite i ne dirajte u nj, da ne umrete. A zmija reče ženi, nećete vi umreti, nego zna Bog da će vam se u onaj dan kada okusite s njega otvoriti oči, pa ćete postati kao bogovi i znati što je dobro što li zlo.« (1. Mojsijeva 3,2-5) Tvrdio je da će postati slični Bogu, da će imati veću mudrost nego pre i da će se osposobiti za mnogo uzvišenije sfere postojanja. Eva je podlegla iskušenju, i svojim uticajem navela i Adama na greh. Prihvatili su reči koje je izgovorila zmija da Bog nije

ozbiljno mislio ono što je rekao, pokazali su nepoverenje prema svom Stvoritelju i uobrazili da im ograničava slobodu i da će, kršeći Njegov zakon, steći veću mudrost i uzvišeniji položaj.

Međutim, šta je Adam posle svoga greha saznao o pravom značenju poruke: »Jer u koji dan okusiš s njega, umrećeš«? (1. Mojsijeva 2,17) Da li je iz nje shvatio, kako ga je sotona naveo da poveruje da treba da pređe u neke uzvišenije sfere postojanja? U tom slučaju prestup Zakona doneo bi čovečanstvu veliko dobro, a sotona bi postao dobročinitelj ljudskog roda, zar ne? Nažalost, Adam je ustanovio da se božanska presuda ne može protumačiti na taj način. Bog je ustvari izjavio da će čovek, kao kaznu za svoj greh, morati da se vrati u zemlju iz koje je uzet: »Jer si prah, i u prah ćeš se vratiti!« (1. Mojsijeva 3,19) sotonine reči: »Otvoriće vam se oči«, pokazale su se istinite samo u jednom smislu: Pošto su Adam i Eva postali neposlušni Bogu, njihove oči otvorile su se da shvate svoju nerazumnost, jer su zaista upoznali zlo i okusili gorčinu prestupa.

Usred Edema raslo je i drvo života, čiji rod je imao moć da obnavlja život. Da je Adam ostao poslušan Bogu, i dalje bi imao slobodan pristup ovom drvetu i tako nastavio da večno živi. Međutim, kada je zgrešio, uskraćen mu je pristup drvetu života i postao je podložan smrti. Božanska presuda: »Prah si i u prah ćeš se vratiti«, ukazivala je na potpuno gašenje života.

Besmrtnost, obećana čoveku pod uslovom da ostane poslušan, izgubljena je prestupom. Adam nije mogao da prenese svom potomstvu ono što ni sam nije imao. Za grešni ljudski rod više ne bi bilo nikakve nade da mu Bog, žrtvujući svoga Sina, nije ponovo stavio besmrtnost nadohvat ruke. Iako je »smrt ušla u sve ljude, jer svi sagrešiše«, Hristos je »obasjao život i neraspadljivost Jevanđeljem« (Rimljanima 5,12; 2. Timotiju 1,10). Samo preko Hrista može se zadobiti besmrtnost! Isus je rekao: »Ko veruje sina ima život večni, a ko ne veruje Sina, neće videti života!« (Jovan 3,36) Svaki čovek može steći ovaj neprocenljivi blagoslov, ukoliko prihvati uslove: »Onima, dakle, koji su trpljenjem dela dobroga tražili slavu i čast i neraspadljivost, život večni!« (Rimljanima 2,7)

Jedini koji je Adamu u uslovima neposlušnosti obećao život bio je veliki varalica. Izjava koju je zmija uputila Evi u Edemu, »nećete vi umreti«, predstavlja prvu propoved o besmrtnosti duše koja je ikada održana! Međutim, ova izjava, koja počiva isključivo na sotoninom autoritetu, odjekuje s hrišćanskih propovedaonica i kod većine hrišćana, kao i kod naših praroditelja, nailazi na isto tako dobar prijem. Božanska presuda: »Koja duša zgreši, ona će umreti« (Jezekilj 18,20), sada je naizgled dobila novo značenje: Duša koja zgreši neće umreti, nego će živeti večno! Možemo se samo čuditi toj neobičnoj omamljenosti koja navodi ljude da tako olako prihvataju sotonine reči, dok istovremeno odbacuju reči koje je Bog izgovorio!

Da je čoveku posle pada u greh bio dozvoljen slobodan pristup drvetu života, on bi večno živeo, pa bi u skladu sa tim i greh dobio sva obeležja besmrtnosti. Međutim, heruvim i njegov plameni mač čuvali su »put ka drvetu od života« (1. Mojsijeva 3,4), tako nijedan pripadnik Adamove porodice nije mogao da zaobiđe tu prepreku i uzme roda sa životodavnog drveta. Upravo zato nema besmrtnih grešnika.

Međutim, posle pada u greh, sotona je zapovedio svojim anđelima da ulože poseban napor da ljudima uliju misao o čovekovoj urođenoj besmrtnosti; pošto je naveo ljude da prihvate ovu zabludu, pokrenuo ih je da pođu i korak dalje i stvore zaključak da će grešnici morati da trpe večne muke. Tako je knez tame, delujući preko svojih oruđa, predstavio Boga kao osvetoljubivog tiranina, koji baca u pakao sve one koji Mu nisu ugađali da bi ih tokom cele večnosti izlagao vrelini svoga gneva, da bi ih, kao njihov Stvoritelj, dok trpe neizrecive muke i dok se previjaju u večnom plamenu mogao sa zadovoljstvom posmatrati.

Tako je veliki varalica Stvoritelju i Dobročinitelju čovečanstva pripisao svoje karakteristike. Surovost je sotonska osobina. Bog je ljubav, i zato je sve što je On stvorio bilo neporočno, sveto i prijatno, sve dok prvi veliki buntovnik nije uneo greh. Sotona je neprijatelj koji kuša čoveka navodeći ga na greh, a onda ga uništava ako može; kada postane siguran u svoju žrtvu, tada likuje nad propašću koju je prouzrokovao. Kada bi mu bilo dozvoljeno, uhvatio bi ceo ljudski rod u svoju mrežu. Da se božanska sila nije umešala, nijedan Adamov sin i nijedna Adamova kćer ne bi mu utekli.

Sotona se i danas trudi da pobedi ljude, isto onako kako je pobedio naše praroditelje, pokolebavši njihovo poverenje u Stvoritelja, navodeći ih da posumnjaju u mudrost Njegove vladavine i u pravednost Njegovih zakona. Sotona i njegovi izaslanici prikazuju Boga gorim nego što su sami, da bi tako opravdali svoju pokvarenost i buntovništvo. Veliki varalica pokušava da užasnu surovost svoga karaktera pripiše našem nebeskom Ocu, da bi sebe mogao da prikaže kao biće kome je zbacivanjem s Neba učinjena velika nepravda, samo zato što nije mogao da se pokori tako nepravednom gospodaru. Pred svetom ističe slobodu koju bi zemaljski stanovnici mogli uživati pod njegovom blagom vladavinom, suprotno okovima koje bi im nametali strogi Gospodnji nalozi. Tako uspeva da duše odvrati od njihove odanosti Bogu.

Koliko je odbojna svakom osećanju ljubavi i milosti, pa čak i samom smislu za pravednost, nauka da su mrtvi bezakonici izloženi mučenju ognjem i sumporom u nekom večnom paklu, da zbog grehova učinjenih tokom kratkog zemaljskog života treba da trpe patnje sve dok Bog bude postojao! Ipak ova nauka tako se proširila da je uključena u mnoga verovanja u krilu hrišćanstva. Jedan ugledni doktor teologije je rekao: »Pogled na paklene patnje zauvek će pojačavati sreću svetih. Dok budu gledali one koji imaju istu prirodu, koji su rođeni pod istim okolnostima, kako se muče u takvoj bedi, dok su oni tako visoko uzdignuti, postaće svesni koliko su srećni.« Drugi se poslužio ovim rečima: »Dok se odluka o prokletstvu bude večno sprovodila nad sudovima gneva, dim njihovog mučenja večno će se podizati pred očima sudova milosti, koji će, umesto da dele sudbinu ovih bednih bića, govoriti: Amin, aliluja! Hvalite Gospoda!«

Gde se na stranicama Božje Reči može naći takvo učenje? Zar će otkupljeni na Nebu izgubiti svako osećanje sažaljenja i saučešća, čak i prema pripadnicima svoga ljudskog roda? Zar će ih zameniti ravnodušnošću stojika ili divljačkom surovošću? Ne, ne! Božja knjiga tako nešto ne uči! Oni koji iznose gledišta izražena gornjim navodima mogu biti učeni, čak i pošteni ljudi, ali su sigurno zavedeni sotoninim lukavstvima. On ih navodi da izvrću snažne izraze Pisma, da jeziku Pisma pridodaju ogorčenost i zloćudnost koje su svojstven njemu, ali ne i našem Stvoritelju. »Tako Ja bio živ, govori Gospod Gospod, nije mi milo da umre bezbožnik, nego da se vrati bezbožnik sa svoga puta i bude živ; vratite se, vratite se sa zlih puteva svojih, jer zašto da mrete, dome Izrailjev?« (Jezekilj 33,11)

Kakve bi koristi Bog imao od toga da prihvatimo da uživa u posmatranju neprekidnih patnji; da se naslađuje uzdasima i uzvicima i kletvama napaćenih bića koja drži u paklenom ognju? Mogu li tako strašni zvuci biti muzika u ušima Beskrajne ljubavi? Neki tvrdnje da nametanje beskrajnih muka bezakonicima treba da pokaže Božju mržnju prema grehu kao zlu koje uništava mir i red u svemiru. O, kakvog li užasnog bogohuljenja! Kako Božja mržnja prema grehu može da bude razlog za njegovo ovekovečenje! Prema učenju ovih teologa, trajno mučenje bez ikakve nade u milost, raspaljuje gnev izmučenih žrtava i dok one svoj gnev izražavaju kletvama i bogohuljenjem, tokom cele večnosti povećavaju teret svoje krivice. Božja slava se svakako ne bi mogla uvećavati ovim trajnim i sve većim teretom greha kroz sve beskrajne vekove večnosti.

Snaga ljudskog uma nije u stanju da proceni zla izazvana lažnom naukom o večnim mukama! Religija Biblije, puna ljubavi i dobrote, obilna saosećanjem, potamnjena je sujeverjem i zaogrnuta užasom. Kada razmislimo o tamnim bojama kojima je sotona obojio Božji karakter, zar bi trebalo da se čudimo što se ljudi plaše i užasavaju, pa čak i mrze našeg milostivog Stvoritelja? Zastrašujuća shvatanja o Bogu, koja svetom šire učenja sa propovedaonica stvorila su hiljade, da, čak i milione skeptika i nevernika.

Teorija o večnim mukama je samo jedna od lažnih nauka koje sačinjavaju otrovno vino Vavilona, kojim je on napojio sve narode (Otkrivenje 14,8; 17,2). Zaista je tajna kako su Hristovi propovednici mogli da prihvate takvu jeres i da je objavljuju sa svetog mesta! Oni su je primili od Rima, na isti način kao i lažni dan odmora. Istina, tu nauku širili su i veliki i dobri ljudi, jer svetlost o tom pitanju nije došla do njih kao što je došla do nas. Oni su bili odgovorni samo za svetlost koju su imali u svoje vreme; dok smo mi odgovorni za onu koja blista u naše dane. Ako napustimo svedočenja Božje Reči, ako prihvatimo lažne doktrine samo zato što su ih prihvatali i naši očevi, onda se i na nas odnosi prokletstvo izrečeno nad Vavilonom; jer pijemo otrovno vino njegovog bezakonja!

Mnoštvo onih kojima je doktrina o večnim mukama neprihvatljiva upada u drugu grešku. Oni uviđaju da Biblija predstavlja Boga kao Biće puno ljubavi i saučešća, i zato ne mogu da veruju da će On svoja stvorenja osuditi na večni pakleni oganj. Međutim, smatrajući da je duša po svojoj prirodi besmrtna, stvaraju pogrešan zaključak da će na kraju celokupno čovečanstvo ipak biti spaseno. Mnogi smatraju da se pretnje koje postoje u Bibliji, nikada neće doslovno ispuniti, i da su izrečene samo zato da uplaše ljude i nateraju ih na poslušnost. U skladu sa ovakvim mišljenjem, grešnik može odbaciti Božje zahteve, može se prepuštati svojim sebičnim uživanjima, a ipak očekivati da će na kraju uživati Božju naklonost. Takva doktrina, koja uzdiže Božju milost, a zanemaruje Njegovu pravednost, ugodna je telesnom srcu i ohrabruje grešnike da ostanu u svom bezakonju.

Da bismo pokazali kako ljudi, koji su uvereni u sveopšte spasenje, izvrću Bibliju da bi poduprli svoje razorne dogme, treba samo da navedemo njihove izjave. Na pogrebu jednog mladog nevernika, koji je svoj život iznenada izgubio u nekoj nesreći, univerzalistički propovednik pročitao je tekst koji se inače odnosi na Davida: »Jer se uteši za Amnonom što pogibe!« (2. Samuilova 13,39)

Zatim je nastavio da govori: »Često me pitaju kakva će biti sudbina onih koji napuštaju ovaj svet greha i umiru, možda, u stanju pijanstva, umiru sa crvenim mrljama zločina na svojoj odeći, ili kao što je ovaj mladić umro, nikada ne prihvativši religiju niti stekavši iskustvo sa religijom. Mi smo zadovoljni onim što nam kaže Biblija, njen odgovor razrešiće ovaj strašni problem. Amnon je bio veoma grešan, nije se pokajao, opio se i u stanju pijanstva bio ubijen. David je bio Božji prorok, koji morao znati da li će Amnonu, u svetu koji dolazi, biti dobro ili loše. Šta je osećalo njegovo srce? 'Potom zažele car David otići Avesalomu, jer se uteši za Amnonom što pogibe.' (2. Samuilova 13,39)

Kakav bismo se zaključak mogli izvesti na temelju ovih reči? Da beskrajne patnje nisu sačinjavale deo njegovog verovanja, zar ne? To i mi verujemo, a ovde smo otkrili pobedonosni dokaz u prilog jednom mnogo ugodnijem, prosvetljenijem, mnogo plemenitijem shvatanju o konačnoj sveopštoj neporočnosti i miru. Utešio se kada je video da mu je sin mrtav. Kako to? Zato što je svojim proročanskim okom mogao da pogleda u slavnu budućnost i vidi svoga sina daleko od svih iskušenja, oslobođenog i očišćenog od pokvarenosti greha, koji je, pošto je postao dovoljno svet i prosvetljen, primljen u društvo uznesenih i radosnih duhova. Njegova jedina uteha bila je u tome što je njegov ljubljeni sin, uklonjen iz svog sadašnjeg stanja greha i patnji, otišao na mesto na kome će se plemenitije delovanje Svetoga Duha osetiti u njegovoj potamneloj duši, na kome će se njegove misli otvoriti za primanje nebeske mudrosti i svetog uticaja besmrtne ljubavi, i tako pripremiti da u posvećenoj prirodu uživa spokojstvo i društvo nebeskog nasledstva.

Iznoseći ove misli želeli bismo da shvatite da verujemo da nebesko spasenje ne zavisi ni od čega što bismo mogli učiniti u ovom životu, ni od čega u sadašnjem stanju srca, ni od čega u sadašnjem verovanju, ni od čega u sadašnjem ispovedanju religije.«

Tako je ovaj samozvani Hristov propovednik ponovio laž koju je izrekla zmija u Edemu: »Nećete vi umreti!« »Nego zna Bog da će vam se u onaj dan kada okusite od njega otvoriti oči pa ćete postati kao bogovi!« On je izjavio da će i najgori grešnik – ubica, lopov, i preljubočinac – posle smrti biti spreman da uđe u besmrtnu slavu.

Odakle je ovaj izopačitelj Svetoga pisma izvukao svoje zaključke? Iz jedne jedine rečenice kojom je izraženo Davidovo pomirenje s odlukama Proviđenja. Njegova duša poželela je da ode »Avesalomu, jer se uteši za Amnonom što pogibe«. Žestina njegovog bola vremenom je postala nešto ublaženija, njegove misli okrenule su se od mrtvog živom sinu, koji je dobrovoljno otišao u izgnanstvo iz straha od pravedne kazne za svoj zločin. Zar je to mogao da bude dokaz da je rodoskvrnitelj i pijanica Amnon posle smrti bio odmah prenesen u stanove slave, da se tamo očisti i pripremi za druženje sa bezgrešnim anđelima? Ovo je zaista ugodna priča, dobro smišljena da zadovolji telesno srce! To je sotonina nauka, koja vrlo uspešno deluje. Možemo li se onda čuditi što bezakonje preovladava uz ovakvu nauku?

Učenje ovog lažnog učitelja može da posluži kao prikaz učenja mnogih drugih. Nekoliko reči iz Pisma izvukao je iz konteksta koji bi u mnogo slučajeva pokazao da je njihovo značenje potpuno suprotno tumačenju koje im je dato, pa je takve izdvojene tekstove iskrivio i upotrebio kao dokaz u prilog naukama koje nemaju nikakvo utemeljenje u Božjoj Reči. Svedočanstvo navedeno kao dokaz da se pijani Amnon nalazi na Nebu je samo proizvoljni zaključak u potpunoj suprotnosti sa jasnim i određenim rečima Pisma koje kažu da nijedan pijanica neće naslediti Božje carstvo (1. Korinćanima 6,10). Tako sumnjičavi ljudi, nevernici i nepoverljivi pretvaraju istinu u laž i svojim lažnim učenjima doprinose uljuljkivanju mnoštva ljudi u san lažne, telesne sigurnosti.

Kada bi zaista bilo istina da duše svih ljudi prelaze pravo u Nebo u času smrti, tada bismo svakako radije želeli smrt nego li da ostanemo u životu. Mnogi su ovim verovanjem bili navedeni da učine kraj svom postojanju. Kada bi ih zaokupile nevolje, teškoće i razočaranja izgledalo im je lako da prekinu tanku nit života i vinu se pravo u slavu večnoga sveta!

Bog je u svojoj Reči dao jasne dokaze da će kazniti prestupnike svoga Zakona. Oni koji se teše mišlju da je Bog suviše milostiv da bi svoju pravdu izvršio nad grešnikom, treba samo da pogledaju na krst na Golgoti. Smrt bezgrešnog Božjeg Sina svedoči da je »plata za greh smrt«, da svako kršenje Božjeg zakona mora da dobije svoju pravednu kaznu. Bezgrešni Hristos uzeo je čovekove grehe na sebe. Uzeo je na sebe krivicu za prestup, pretrpeo da Otac sakrije svoje lice od Njega, sve dok Mu srce nije prepuklo, i Njegov život prekinuo. Ova Žrtva bila je prinesena da bi grešnik mogao da dobije otkupljenje. Ni na koji drugi način čovek nije mogao da bude oslobođen kazne za greh. I svaka duša koja odbije da učestvuje u tako skupo plaćenom pomirenju, moraće sama da snosi i krivicu i kaznu za prestup.

Da razmotrimo šta Biblija još uči o bezbožnima i nepokajanima, koje univerzalisti stavljaju na Nebo kao svete, srećne anđele!

»Ja ću žednome dati iz izvora žive vode zabadava!« (Otkrivenje 21,6) Ovo obećanje upućeno je samo onima koji su žedni. Niko osim onih koji osećaju svoju potrebu za vodom života, koji je traže bez obzira da li će sve drugo izgubiti, neće biti napojen. »Koji pobedi dobiće sve i biću mu Bog i on će biti Moj sin.« (Otkrivenje 21,7) U ovom tekstu navedeni su uslovi! Da bismo sve nasledili, moramo se odupreti grehu i pobediti ga!

Gospod je preko proroka Isaije izjavio: »Recite pravedniku da će mu dobro biti.« »Teško bezbožniku, zlo će mu biti, jer će mu se naplatiti ruke njegove!« (Isaija 3,10.11) Mudri čovek je rekao: »Neka grešnik sto puta čini zlo i odgađa mu se, ja ipak znam da će biti dobro onima koji se boje Boga, koji se boje lica njegova, a bezbožniku neće biti dobro!« (Propovednik, 8,12.13) Pavle svedoči da grešnik »sabira sebi gnev za dan gneva u koji će se pokazati pravedni sud Boga, koji će dati svakome po delima njegovim... nevolja i tuga na svaku dušu koja čini zlo«. (Rimljanima 2,5.6.9)

»Jer ovo da znate da nijedan bludnik ili nečist ili tvrdica (koji je idolopoklonik) neće imati dela u carstvu Hrista i Boga.« (Efescima 5,5) »Mir imajte i svetinju sa svima; bez ovoga niko neće videti Gospoda!« (Jevrejima 12,14) »Blago onima koji tvore zapovesti NJegove da im bude vlast na drvo života i da uđu na vrata u grad. A napolju su psi i vračari i bludnici i krvnici i idolopoklonici i svaki koji ljubi i čini laž.« (Otkrivenje 22,14.15)

Bog je ljudima objavio istinu o svom karakteru i svom načinu postupanja prema grehu. »Gospod, Gospod, Bog milostiv, žalostiv, spor na gnev, i obilan milosrđem i istinom, koji čuva milost tisućama, prašta bezakonja i nepravde i grehe, koji ne pravda krivoga.« (2. Mojsijeva 34,6.7) »A bezbožnike sve će istrebiti!« »A bezakonika će nestati sa sveta; natražje će se bezakoničko zatrti.« (Psalam 145,20; 37,38) Moć i autoritet božanske vladavine biće upotrebljeni u gušenju pobune; ali će svaka primena kaznene pravde biti potpuno usklađena s karakterom Boga kao milostivog, savršeno strpljivog i dobronamernog.

Bog ne prisiljava ničiju volju ni rasuđivanje. Njemu nije mila ropska poslušnost. On želi da Ga stvorenja koja je načinio svojom rukom vole zato što je dostojan ljubavi. On želi da Mu budu poslušna zato što su razumno zaključila da su Njegova mudrost, pravednost i dobronamernost dostojni poštovanja. Svi koji pravilno shvate ove Njegove vrline voleće Ga, jer će ih divljenje Njegovim osobinama privlačiti Njemu.

Načela ljubaznosti, milosti i ljubavi, koja je naš Spasitelj propovedao i primenjivao u svom životu, predstavljaju odraz Božje volje i Božjeg karaktera. Hristos je izjavio da je propovedao samo ono što je primio od svoga Oca. Načela božanske vladavine u savršenom su skladu sa Spasiteljevim nalogom: »Ljubite svoje neprijatelje!« Bog primenjuje svoju pravdu nad zlima radi dobra svemira, pa čak i radi dobra onih istih koje pohodi svojim sudovima. On bi ih rado učinio srećnima, ukoliko bi to mogao da učini u skladu sa zakonima svoje vladavine i pravednošću svoga karaktera. On ih okružava dokazima svoje ljubavi, osigurava im poznavanje svoga Zakona, i prati ih ponudama svoje milosti; ali oni

preziru Njegovu ljubav, ukidaju Njegov zakon, odbacuju Njegovu milost. Iako neprestano primaju Njegove darove, sramote Darodavca; ali oni mrze Boga jer znaju da se On gadi njihovih greha. Gospod dugo trpi njihovu izopačenost, ali će konačno otkucati i sudbonosni čas, kada će biti određena njihova budućnost. Hoće li On tada ove buntovnike lancima privezati uz sebe? Hoće li ih primorati da ispune Njegovu volju?

Oni koji su sotonu izabrali za svoga vođu i dozvolili mu da ih potčini svojoj volji, nisu spremni da stupe u Božju blizinu. Oholost, prevara, razvrat, surovost, ukorenile su se u njihovom karakteru. Hoće li oni ući u Nebo da bi večno boravili s onima koje su prezirali i mrzeli na Zemlji? Istina nikada neće biti prihvatljiva za onoga koji laže, krotkost nikada neće zadovoljiti samopouzdanog i oholog, neporočnost neće odgovarati pokvarenome; nesebična ljubav nikada neće privlačiti sebičnoga. Kakve bi izvore uživanja Nebo moglo da ponudi onima koji su potpuno obuzeti zemaljskim i sebičnim interesima?

Da li bi oni koji su život proveli u pobuni protiv Boga, kada bi iznenada bili preneseni na Nebo da vide uzvišeno, sveto stanje savršenstva koje tamo oduvek vlada – svaka duša ispunjena ljubavlju, svako lice blistavo od radosti, prekrasna muzika koja se melodičnim zvucima uzdiže u slavu Bogu i Jagnjetu, neprekidni zraci svetlosti koji otkupljene obasjavaju s lica Onoga koji sedi na prestolu – da li bi se oni čija su srca ispunjena mržnjom prema Bogu, prema istini i svetosti, mogli pridružiti nebeskom mnoštvu i učestvovati u radosnim pesmama hvale? Da li bi mogli podneti slavu Božju i Jagnjetovu? Godine vremena milosti bile su im poklonjene da bi prema zahtevima Neba mogli oblikovati svoj karakter, ali nikada nisu privoleli svoj um da zavoli neporočnost, nikada nisu naučili jezik Neba, a sada je za to postalo prekasno. Život pobune protiv Boga onesposobio ih je za Nebo. Njegova neporočnost, svetost i mir predstavljali bi mučenje za njih, Božja slava za njih bi bila kao oganj koji spaljuje. Oni bi čeznuli da pobegnu sa tog svetog mesta. Obradovali bi se uništenju samo da bi se mogli sakriti od lica Onoga koji je umro da bi ih otkupio. Sudbina bezakonika određena je njihovom odlukom. Njihovo isključenje s Neba je njihova svesno izražena odluka, ali i pravedno i milostivo postupanje s Božje strane.

Kao vode u vreme Potopa, i oganj na veliki dan suda objaviće božansku presudu da su bezakonici nepopravljivi. Oni nisu pokazali nikakve sklonosti da se pokore božanskom autoritetu. Svoje opredeljenje izrazili su svojom pobunom, a kada im se život bude približio kraju biće prekasno da tok svojih misli preokrenu u suprotnom smeru, prekasno da umesto prestupanja prihvate poslušnost, umesto mržnje ljubav.

Bog je time što je poštedeo život Kainu, ubici, pružio primer svetu svega što će se događati ako grešniku dozvoli da nastavi svojim putem neobuzdanog bezakonja. Pod uticajem Kainovog učenja i primera, mnoštvo njegovih potomaka bilo je navedeno na greh, sve dok »nevaljalstvo ljudsko« nije postalo »veliko na Zemlji«, sve dok »sve misli srca njihova« nisu postale »svagda samo zle«. »I zemlja se pokvari pred Bogom, i napuni se zemlja bezakonja.« (1. Mojsijeva 6,5.11)

Iz milosti prema svetu, Bog je u Nojevo vreme istrebio njegove pokvarene stanovnike. Iz milosti je uništio i pokvarene stanovnike Sodoma. Zahvaljujući zavodničkoj sotoninoj moći oni koji šire bezakonje stiču naklonost i divljenje ljudi, i upravo zato neprestano navode druge na pobunu. Tako je bilo u Kainove i Nojeve dane, tako je to i u naše vreme. Bog će iz milosti prema svemiru konačno uništiti sve one koji su odbacili ponudu Njegove blagodati.

»Jer je plata za greh smrt, a dar Božji je život večni u Hristu Isusu Gospodu našemu.« (Rimljanima 6,23) Dok život predstavlja nasledstvo pravednih, smrt je deo koji pripada bezakonicima. Mojsije je objavio Izrailju: »Gle, iznesoh danas preda te život i dobro, smrt i zlo!« (5. Mojsijeva 30,15) Smrt o kojoj govori ovaj tekst nije smrt koja je bila dosuđena Adamu, jer celo čovečanstvo trpi kaznu zbog njegovog prestupa. To je »druga smrt« koja je objavljena kao suprotnost večnom životu.

Kao posledica Adamovog greha, smrt je zavladala celim ljudskim rodom. Svi bez razlike odlaze u grob. Zahvaljujući planu spasenja, svi treba da ustanu iz svojih grobova. »Imajući nadanje u Boga da će biti vaskrsenje mrtvih, i pravednika i grešnika«, »jer kako po Adamu svi umiru, tako će i po Hristu svi oživeti.« (Dela 24,15; 1. Korinćanima 15,22) Međutim, vidi se velika razlika između dve grupe vaskrslih. »Ne divite se ovome jer ide čas u koji će svi koji su u grobovima čuti glas Sina čovečjega, i izići će, koji su činili dobro u vaskrsenje života, a koji su činili zlo u vaskrsenje suda.« (Jovan 5,28.29) Oni koji su proglašeni »dostojnima« vaskrsenja života biće »blagosloveni i sveti«, »nad njima druga smrt nema oblasti«. (Otkrivenje 20,6) Ali, oni koji, pokajanjem i verom, nisu osigurali oproštenje, moraće da prime kaznu za prestup, »platu za greh«. Oni će trpeti kaznu različitu po trajanju i jačini, »po delima svojim«, koja će se konačno završiti drugom smrću. Pošto je Bogu nemoguće da u skladu sa svojom pravednošću i milošću, spase grešnika sa njegovim gresima, On će mu uskratiti postojanje koje je već izgubio svojim prestupom, i koga je postao nedostojan. Jedan nadahnuti pisac ovako piše: »Još malo, pa neće biti bezbožnika, pogledaćeš na mesto njegovo, a njega nema!« A jedan drugi izjavljuje: »I biće kao da ih nije bilo!« (Psalam 37,10; Avdija 16) Ogrezli u sramoti, oni će beznadežno potonuti u večni zaborav.

Tako će biti učinjen kraj grehu, zajedno sa svim patnjama i razaranjima koje je prouzrokovao. Psalmista kaže: »Ubio si bezbožnike, ime si im zatro doveka, za svagda... pogibe spomen njihov.« (Psalam 9,5.6) Apostol Jovan u Otkrivenju, gledajući unapred u blaženu večnost, čuje sveopštu pesmu hvale nepomućenu nijednim neskladnim tonom. On čuje sva stvorenja na Nebu i na Zemlji kako odaju hvalu Bogu (Otkrivenje 5,13). Tamo neće biti nijedne izgubljene duše koja bi hulila na Boga pateći u beskrajnim mukama, neće biti jadnih stvorenja u paklu koji bi svoje jauke pridruživali pesmama spasenih.

Na osnovnoj zabludi o urođenoj besmrtnosti počiva nauka o svesnom stanju mrtvih posle smrti – nauka, koja se kao i ona o večnim mukama, protivi učenjima Pisma, zdravom razumu i našim čovekoljubivim osećanjima. U skladu sa široko prihvaćenim verovanjem, otkupljeni na Nebu upoznati su sa svim događajima na Zemlji, a posebno sa životom svojih prijatelja koje su ostavili na svetu. Međutim, kako bi mrtvi mogli da se raduju što znaju nevolje živih, što moraju da budu svedoci greha koje čine upravo njihovi mili i dragi, što ih gledaju kako trpe sve žalosti, razočaranja i strahovanja u životu? Koliko bi u nebeskom sjaju mogli da uživaju oni koji lebde nad svojim prijateljima na Zemlji? Koliko je užasno verovanje da duša nepokajanih, čim napusti telo, mora da bude bačena u pakleni oganj! U kakve dubine očajanja moraju zapadati oni koji gledaju svoje prijatelje kako nespremni ulaze u grob, kako ulaze u večnost ispunjenu mukama i grehom! Mnoge nesrećnike ove užasne misli oterale su u grob i u ludilo.

Šta Biblija kaže o svemu tome? David tvrdi da čovek nije svestan posle smrti. »Izide iz njega duh i vrati se u zemlju svoju; taj dan propadnu sve pomisli njegove.« (Psalam 146,4) »Jer živi znaju da će umreti, a mrtvi ne znaju ništa.« »I ljubavi njihove, i mržnje njihove, i zavisti njihove nestalo je i više nemaju dela nigda ni u čemu što biva pod suncem.« »Sve što ti dođe na ruku da činiš, čini po mogućnosti svojoj, jer nema rada ni mišljenja ni znanja ni mudrosti u grobu u koji ideš.« (Propovednik 9,5.6.10)

Kada je, kao odgovor na njegovu molitvu, caru Jezekiji život bio produžen petnaest godina, zahvalni car prineo je Bogu hvalu za Njegovu veliku milost. U svojoj pesmi otkriva razlog zašto se toliko raduje: »Jer neće grob Tebe slaviti, neće Te smrt hvaliti; i koji siđu u grob ne nadaju se Tvojoj istini. Živi, živi, oni će Te slaviti kao ja danas, otac će sinovima javljati istinu Tvoju.« (Isaija 38,18.19) Popularna teologija uči da se umrli pravednici nalaze na Nebu, da su ušli u slavu i da slave Boga svojim besmrtnim jezikom, ali, car Jezekija ne pripisuje smrti tako blistave posledice. S njegovim rečima se slaže i svedočenje psalmiste: »Jer mrtvi ne spominju Tebe; u grobu ko će Te slaviti?« »Neće Te mrtvi hvaliti, Gospode, niti oni koji siđu onamo gde se ćuti.« (Psalam 6,5; 115,17)

Apostol Petar je na Dan pedesetnice izjavio: »Neka mi je slobodno kazati vam upravo za starešinu Davida da i umre i ukopan bi i grob je njegov među nama do ovoga časa.« »Jer David ne izađe na nebesa!« (Dela 2, 29. 34) Činjenica da je David ostao u grobu i da čeka vaskrsenje, pokazuje da ni pravednici posle smrti ne idu na Nebo. Jedino zahvaljujući vaskrsenju, zahvaljujući činjenici da je Hristos vaskrsao, David će na kraju, ipak sesti s desne strane Bogu.

Pavle je rekao: »Jer ako mrtvi ne ustaju, ni Hristos ne usta. A ako Hristos ne usta, uzalud vera vaša, još ste u gresima svojim. Dakle, i oni koji pomreše u Hristu, izgiboše.« (1. Korinćanima 15,16-18) Ako su u razdoblju od četiri hiljade godina pravednici posle smrti odlazili pravo u Nebo, kako bi onda Pavle mogao da kaže da ukoliko nema vaskrsenja »oni koji pomreše u Hristu, izgiboše«? Tada im vaskrsenje uopšte ne bi ni bilo potrebno!

Mučenik Tindal govoreći o stanju mrtvih, izjavljuje: »Otvoreno priznajem da nisam uveren da su oni već u punoj slavi u kojoj je Hristos, ili u kojoj su izabrani anđeli Božji. Niti je to neka dogma moje vere; jer, ukoliko bi bilo tako, onda vidim da bi svako propovedanje vaskrsenja tela bilo uzaludno!« (William Tyndale, Preface to New Testament, ed. 1534; reprint u *British Reformers – Tindal, Frith, Barnes,* p. 349)

Svakako je neosporiva činjenica da je nada u besmrtno blaženstvo posle smrti dovela do široko rasprostranjenog zanemarivanja biblijske doktrine o vaskrsenju. Ova činjenica navela je dr Adama Klarka da kaže: »Izgleda da je doktrini o vaskrsenju pridavano daleko više pažnje u primitivnom hrišćanstvu nego što je to sada slučaj. Zašto je to tako? Apostoli su neprestano naglašavali vaskrsenje, i pozivali Božje sledbenike na marljivost, poslušnost i radost upravo zbog vaskrsenja. Tako su apostoli propovedali, a primitivni hrišćani verovali, tako i mi propovedamo i tako naši slušaoci veruju. Nema neke druge doktrine u Jevanđelju koja je toliko naglašavana; i nema neke druge doktrine u sadašnjem sistemu propovedanja koja je više zanemarena.« (*Commentary,* primedbe na 1. Korinćanima 15, paragraf 3)

To se nastavljalo sve dok slavna istina o vaskrsenju nije postala skoro potpuno zaboravljena, izgubljena iz vida u hrišćanskom svetu. Zato vodeći verski pisac, razmatrajući Pavlove reči u 1. Solunjanima 4,13-18. kaže: »Iz svih praktičnih i utešnih razloga doktrina o blaženoj besmrtnosti pravednika zauzela je među nama mesto koje bi trebalo da pripadne nekoj sumnjivoj nauci o Gospodnjem drugom dolasku. Prilikom naše smrti, Gospod dolazi po nas. To je ono što treba da čekamo i za čime treba da težimo. Mrtvi su već prešli u slavu. Oni ne čekaju na trubu da prime sud i blaženstvo.«

Međutim, dok se spremao za rastanak sa svojim učenicima, Isus im nije rekao da će oni uskoro doći k Njemu. Umesto toga objasnio im je: »Idem da vam pripravim mesto, i kada otidem i pripravim vam mesto, opet ću doći i uzeću vas k sebi da i vi budete gde sam Ja.« (Jovan 14,2.3) Pavle kaže: »Jer će sam Gospod, sa zapovešću i glasom arhanđelovim i trubom Božjom sići s neba i mrtvi u Hristu vaskrsnuće najpre. A potom mi živi, koji smo ostali, zajedno s njima bićemo uzeti u oblake na susret Gospodu na nebo, i tako ćemo svagda s Gospodom biti.« A onda nastavlja: »Tako utešavajte jedan drugoga ovim rečima!« (1. Solunjanima 4,16-18) Kolike razlike li postoje između ovih reči utehe i onih reči univerzalističkog propovednika koje smo ranije naveli! On je tešio svoje ožalošćene prijatelje obećanjem da će pokojnik, bez obzira koliko je bio grešan, kada izdahne i prestane da živi ovde, biti primljen među anđele. Pavle ukazuje svojoj braći na budući Gospodnji dolazak, kada će okovi groba biti raskinuti, i »mrtvi u Hristu« biti podignuti u večni život.

Pre nego što iko može ući u stanove blaženih, njegov slučaj mora da bude ispitan, a njegov karakter i njegova dela moraju se pojaviti na sudu pred Bogom. Svima će biti suđeno u skladu s onim što je zapisano u knjigama i svi će biti nagrađeni prema svojim delima. Ovaj sud ne zaseda prilikom smrti. Obratite pažnju na Pavlove reči: »Jer je postavio dan u koji će se suditi vasionome svetu po pravdi preko čoveka kojega odredi i dade svima veru vaskrsnuvši Ga iz mrtvih.«

(Dela 17,31) Apostol u ovom tekstu jasno tvrdi da je posebno vreme, tada u budućnosti, bilo određeno za sud nad svetom.

Apostol Juda govori o istom tom vremenu: »I anđele koji ne održaše svojega starešinstva nego ostaviše svoj stan čuva u večnim okovima pod mrakom za sud velikoga dana.« I ponovo, navodi reči patrijarha Enoha: »Gle, ide Gospod s hiljadama svetih anđela svojih da učini sud svima, i da pokara sve bezbožnike za sva njihova bezbožna dela kojima bezbožnost činiše.« (Juda 6. 14. 15) Jovan izjavljuje: »I videh mrtvace male i velike gde stoje pred Bogom i knjige se otvoriše i druga se knjiga otvori koja je knjiga života; i sud primiše mrtvaci kao što je napisano u knjigama, po delima svojima.« (Otkrivenje 20,12)

Međutim, ukoliko mrtvi već uživaju blaženstvo Neba ili se muče u paklenom plamenu, zašto bi im bilo potrebno neko buduće suđenje? Učenja Božje Reči o ovim važnim pitanjima nisu ni sakrivena niti međusobno suprotna; mogu ih razumeti i prosečni umovi. Međutim, koji bi iskreni um mogao videti neku mudrost ili pravednost u ovoj rasprostranjenoj teoriji? Hoće li pravednici, posle ispitivanja njihovog slučaja na sudu, primiti pohvalu: »Dobro slugo dobri i verni... uđi u radost Gospodara svojega«, iako su, možda već vekovima boravili u Njegovoj prisutnosti? Hoće li bezakonici biti pozvani sa mesta mučenja da prime presudu Sudije cele Zemlje: »Idite od Mene, prokleti, u oganj večni!« (Matej 25,21. 41) Kakvog li strašno zamišljenog ruganja! Kakve li sramne optužbe protiv božanske mudrosti i pravednosti!

Teorija o besmrtnosti duše je jedna od onih lažnih nauka koje je Rim pozajmio od neznaboštva i uklopio u hrišćansku religiju. Martin Luter ju je svrstao među »monstruozne bajke koje sačinjavaju deo rimskog đubrišta dekretalija«. (E. Petavel, *The Problem of Immortality,* p. 255) Raspravljajući o Solomunovim rečima u Knjizi propovednikovoj da mrtvi ne znaju ništa, reformator je rekao: »Još jedno mesto koje dokazuje da mrtvi nemaju nikakvih... osećanja. Nema, kaže on, tamo nikakve dužnosti, nikakve nauke, nikakvog znanja, nikakve mudrosti. Solomun tvrdi da mrtvi spavaju, i da uopšte ništa ne osećaju. Jer mrtvi leže tamo, ne brojeći ni dane ni godine, ali kada se budu probudili izgledaće im kao da su spavali jedva jedan minut.« (Martin Luther, *Exposition of Solomon's Booke Called Ecclesiastes,* p. 152)

Nigde u Svetom pismu ne postoji neki tekst koji govori da pravednici odlaze da prime nagradu ili da bezakonici, prilikom smrti, dobijaju svoju kaznu. Ni patrijarsi ni proroci nisu ostavili nikakvo takvo uveravanje. Hristos i Njegovi apostoli to nisu nagovestili. Biblija jasno tvrdi da mrtvi, neposredno posle smrti, ne idu na Nebo. Ona ih predstavlja kao bića koja spavaju do vaskrsenja (1. Solunjanima 4,14; O Jovu 14,10-12). Upravo u dan kada se prekine srebrna nit i kada se razbije zlatna posuda (Propovednik 12,6), propadaju sve čovekove misli. Oni koji odlaze u grob ostaju nemi. Oni više ništa ne znaju o bilo čemu što se zbiva pod Suncem (O Jovu 14,21). Blaženog li odmora za umorne pravednike! Vreme, bilo dugo ili kratko, za njih je samo trenutak. Oni spavaju, ali probudiće ih Božja truba u slavnu besmrtnost. »Jer će zatrubiti i mrtvi će ustati neraspadljivi... a kada se ovo raspadljivo obuče u neraspadljivost, i ovo se smrtno obuče u besmrtnost, onda će se zbiti ona reč što je napisana: pobeda proždre smrt!« (1. Korinćanima 15,52-54) Kada umrli pravednici budu probuđeni iz svoga dubokog sna, nastaviće da razmišljaju upravo tamo gde su njihove misli zastale. Poslednje osećanje bilo je samrtna muka, poslednja misao da padaju pod vlast groba. Kada budu ustali iz groba, njihova prva radosna misao biće izražena u pobedonosnom uzviku: »Gde ti je, smrti, žalac, gde ti je, grobe, pobeda?« (1. Korinćanima 15,55)

34. poglavlje

MOGU LI MRTVI RAZGOVARATI SA ŽIVIMA?

Služba svetih anđela, onako kako je prikazana u Bibliji, predstavlja veoma utešnu i dragocenu istinu za svakog Hristovog sledbenika. Međutim, biblijsko učenje o tom pitanju široko prihvaćena teologija je prikrila i izopačila. Nauka o urođenoj besmrtnosti, nekada pozajmljena iz neznabožačke filozofije, a onda u vreme velikog otpada uvedena u hrišćansku veru, zamenila je istinu, tako jasno objavljenu u Pismu, da »mrtvi ne znaju ništa«. Mnoštvo hrišćana počelo je da veruje da su duhovi umrlih u stvari »službeni duhovi koji su poslani na službu onima koji će naslediti spasenje«. (Jevrejima 1,14) Sve to pojavljuje se uprkos svedočanstvu Pisma o postojanju nebeskih anđela i njihovoj povezanosti sa ljudskom istorijom, mnogo pre smrti ijednog ljudskog bića!

Nauka o svesnom stanju čoveka posle smrti, a posebno verovanje da se duhovi umrlih vraćaju da služe živima, pripremila je put savremenom spiritizmu. Ukoliko je mrtvima dozvoljeno da pristupe Bogu i svetim anđelima, ukoliko im je ukazana prednost da steknu znanje koje prevazilazi ono koje su imali za života, zašto oni ne bi mogli da se vraćaju na Zemlju da prosvetle i pouče žive? Ukoliko, makar prema učenju uglednih teologa, duhovi umrlih lebde nad svojim prijateljima na Zemlji, zašto im ne bi bilo dozvoljeno da uspostavljaju vezu sa njima, da ih upozoravaju na zlo, ili da ih teše kada su ožalošćeni? Kako bi oni koji veruju u svesno stanje čoveka posle smrti mogli da odbiju ono što im, preko proslavljenih duhova, dolazi kao božanska svetlost? To je upravo kanal, iako ga ljudi smatraju posvećenim, preko koga sotona deluje u naporu da ostvari svoje namere. Pali anđeli, koji mu se pokoravaju, pojavljuju se kao glasnici iz sveta duhova. Dok tvrdi da žive povezuje sa mrtvima, knez zla ih u stvari opčinjava svojim uticajem.

On ima moć da pred ljudima pokazuje likove njihovih umrlih prijatelja. Imitacija je savršena; poznati izgled, reči, zvuk glasa, sve to prikazano je sa savršenom tačnošću. Mnogi se teše uveravanjem da njihovi voljeni uživaju blaženstvo Neba, i ne sluteći opasnost, slušaju »lažne duhove i nauke đavolske«. (1. Timotiju 4,1)

Kada navede ljude da veruju da se mrtvi stvarno vraćaju i da razgovaraju s njima, sotona čini da se pred njima pojavljuju i oni koji su nepokajani otišli u grob. Takvi tvrde da su srećni na Nebu i da čak zauzimaju istaknute položaje. Tako se širi zabluda da nema nikakve razlike među onima koji su bili pravedni i onima koji su bili bezbožni. Navodni posetioci iz sveta duhova ponekad prenose opomene i upozorenja koja se pokazuju kao tačna. Kada steknu poverenje, objavljuju nauke koje neposredno potkopavaju veru u Sveto pismo. Prividno duboko zainteresovani za dobro svojih prijatelja na Zemlji, šire najopasnije zablude. Činjenica da izgovore i poneku istinu, da su ponekad u stanju da predvide buduće događaje, daje njihovim izjavama privid verodostojnosti, i njihova lažna učenja mnogi prihvataju isto tako spremno, i veruju im isto tako neograničeno, kao da su najsvetije biblijske istine. Božji zakon je potisnut, Duh blagodati prezren, krv zaveta predstavljena kao nešto nesveto. Duhovi odbacuju Hristovo božanstvo, pa čak i Stvoritelja izjednačavaju sa sobom. Tako pod novom maskom veliki buntovnik nastavlja svoj rat protiv Boga, rat koji je započeo na Nebu i skoro šest hiljada godina vodi na Zemlji.

Mnogi pokušavaju da pojavljivanje duhova u potpunosti pripišu veštim prevarama i opsenama medijuma. Međutim, iako je istina da su svoje prevare često predstavljali kao stvarne susrete s duhovima umrlih, bilo je i značajnih manifestacija pravih natprirodnih sila. Tajanstveno kucanje, kojim je započeo savremeni spiritizam, nije bilo rezultat obmane ili prevare, već neposrednog delovanja zlih anđela, koji su na taj način pokrenuli jednu od najuspešnijih obmana poslednjeg vremena i tako upropastili mnoge duše. Mnogi će pasti kao žrtva verovanja da je spiritizam samo još jedna u nizu ljudskih prevara, ali kada se budu suočili s pojavama koje će morati da prihvate kao natprirodne, tada će biti prevareni da ih shvate kao delovanje velike Božje moći.

Takve osobe zanemaruju svedočanstvo Božje Reči o čudima koja čine sotona i njegovi predstavnici. Upravo je sotonska sila pomogla faraonovim vračarima da imitiraju Božje delo. Pavle govori da će se pre drugog Hristovog dolaska pojavljivati slične manifestacije sotonske sile. Hristovom drugom dolasku prethodiće izrazita sotonska delatnost »sa svakom silom, i znacima i lažnim čudesima i sa svakom prevarom nepravde« (2. Solunjanima 2,9.10) Apostol Jovan, opisujući čudotvornu silu čije će se delovanje ispoljavati u poslednje dane, izjavljuje: »I učini čudesa velika, i učini da i oganj silazi s neba na zemlju pred ljudima i vara one koji žive na zemlji znacima, koji joj biše dani da čini.« (Otkrivenje 13,13.14) Ovim rečima nisu nagoveštene obične prevare. Ljudi će biti prevareni čudima koja će sotonini predstavnici stvarno činiti, a ne onima koja će izgledati kao da ih čine.

Knez tame, koji je sve snage svoga inteligentnog uma oduvek posvećivao delu prevare, vrlo vešto prilagođava svoja iskušenja ljudima svih klasa i položaja. Obrazovanim osobama predstavlja spiritizam u njegovim suptilnijim i intelektualnijim vidovima i tako uspeva da mnoge od njih uhvati u svoje zamke. Mudrost koju spiritizam nudi ljudima apostol Jakov ovako je opisao: »Ovo nije ona premudrost što silazi odozgo, nego zemaljska, ljudska, đavolska.« (Jakov 3,15) Veliki varalica tu činjenicu, naravno, prikriva kada prikrivanje odgovara njegovim namerama. Onaj koji je uspeo da se pred Hristom u pustinji kušanja pokaže odeven sjajem nebeskog serafima, prilazi i ljudima na najprivlačniji način, kao anđeo svetlosti. On se poziva na razum iznoseći uzvišene teme, oduševljava maštu prikazujući veličanstvene prizore i pokreće osećanja svojim rečitim opisima ljubavi i dobročinstva. On uobrazilju šalje na plemenite uzlete, navodeći ljude da se toliko ponesu svojom mudrošću da u svom srcu počnu da potcenjuju Večitoga. To moćno biće koje je bilo u stanju da Otkupitelja sveta izvede na izuzetno visoku planinu i da Mu pokaže sva carstva na Zemlji i njihovu slavu, prilagodiće i svoja iskušenja ljudima tako da izopači osećanja svih onih koji nisu zaštićeni božanskom silom.

Sotona i danas pridobija ljude na isti način na koji je pridobio Evu u Edemu: laskanjem, buđenjem želje za zabranjenim znanjem, pokretanjem častoljubive težnje za samouzvišenjem. Popuštanje ovim istim težnjama prouzrokovalo je i njegov pad, a sada preko njih nastoji da postigne uništenje čoveka. Evi je rekao: »Postaćete kao bogovi i znati što je dobro što li zlo!« (1. Mojsijeva 3,5) Spiritizam uči da je »čovek biće koje napreduje, da je od samog rođenja njegova sudbina da napreduje, sve do večnosti, sve do božanstva«. I ponovo: »Svaki um će suditi samome sebi, a ne drugi!« »Suđenje će biti pravedno, jer će to biti suđenje samome sebi... Presto je u nama samima.« Jedan spiritistički učitelj je rekao, kada se u njemu probudila njegova »duhovna svest«: »Svi moji bližnji su bezgrešni polubogovi!« Jedan drugi je izjavio: »Svako pravedno i savršeno biće je Hristos.«

Sotona je tako umesto pravednosti i savršenstva jednog beskrajnog Boga, koji je pravi objekt obožavanja, umesto savršene pravednosti Njegovog zakona, koji je istinsko merilo ljudskih dostignuća, postavio grešnu, zalutalu prirodu samoga čoveka kao jedini predmet obožavanja, jedino pravilo na sudu, jedino merilo karaktera. To je kretanje, ali nije uzdizanje, nego padanje!

Zakon naše intelektualne i duhovne prirode je da se menjamo posmatranjem. Um se postepeno usklađuje s temama kojima se bavi. Mi se izjednačujemo s onim što smo navikli da volimo i poštujemo. Čovek se nikada neće uzdići iznad svoga merila neporočnosti, dobrote ili istine. Ako je sam sebi najuzvišeniji ideal, nikada neće postići ništa uzvišenije od samoga sebe. Umesto toga, stalno će padati sve dublje i dublje. Jedino Božja blagodat ima u sebi snagu da uzdigne čoveka. Prepušten samome sebi, neizbežno će padati sve dublje.

Onima koji popuštaju sebi, koji trče za uživanjima, koji su telesni, spiritizam se predstavlja u manje prihvatljivom obliku, nego onima koji su plemenitiji ili intelektualniji; u njegovom grubljem obliku oni nalaze upravo ono što je u

skladu s njihovim sklonostima. Sotona proučava svaki znak slabosti ljudske prirode, pamti grehe koje je svaki pojedinac sklon da čini; i onda se trudi da svakome omogući priliku da zadovolji svoje sklonosti prema zlu. On navodi ljude da preteruju u onome što je samo po sebi dozvoljeno, i da zbog neumerenosti oslabe svoje fizičke, mentalne i moralne snage. On je već uništio i još uništava hiljade onih koji popuštaju svojim strastima, ogrubljujući na taj način celokupnu ljudsku prirodu. Da bi dovršio svoje delo preko duhova izjavljuje da »istinsko znanje uzdiže čoveka iznad svih zakona«, da je »sve što postoji dobro«, da »Bog nikoga ne osuđuje« i da su »svi počinjeni gresi nevini«. Kada su ljudi na taj način navedeni da poveruju da je čovekova želja najviši zakon, da je sloboda u stvari razuzdanost, da je čovek odgovoran jedino sebi, ko bi još mogao da se čudi što se pokvarenost i poročnost sreće na svakom koraku? Mnogi ljudi željno prihvataju učenja koja im daju slobodu da slušaju samo pobude svoga telesnoga srca. Uzde samosavlađivanja stavljene su u ruke strastima, sposobnosti uma i duše potčinjene su životinjskim nagonima, a sotona pobedonosno uvlači u svoju mrežu hiljade onih koji tvrde da su Hristovi sledbenici.

Međutim, niko ne treba da bude prevaren lažnim spiritističkim tvrdnjama. Bog je dovoljno svetlosti dao ljudima da mogu otkriti zamke. Kao što je već pokazano, teorija koja predstavlja temelj spiritizma u sukobu je s najjasnijim biblijskim izjavama. Sveto pismo kaže da mrtvi ne znaju ništa, da su propale sve njihove misli, da nemaju nikakvog dela ni u čemu što se zbiva pod Suncem, da ne znaju ništa ni o radostima ni o žalostima onih koji su im bili najdraži na Zemlji.

Bog je izričito zabranio svaku navodnu vezu s duhovima umrlih. U vreme starih Jevreja postojala je grupa ljudi koji su tvrdili, kao i spiritisti danas, da održavaju veze s mrtvima. Ali, »duhovi vračarski i gatarski«, kao što su se nazivali ti posetioci iz drugoga sveta, u Bibliji su nazvani »duhovi đavolski« (4. Mojsijeva 25,1-3; Psalam 106,28; 1. Korinćanima 10,20; Otkrivenje 16,14). Prizivanje »vračarskih« duhova bilo je proglašeno uvredom za Gospoda, i zato strogo zabranjeno pod pretnjom smrtne kazne (3. Mojsijeva 19,31; 20,27). I na samo spominjanje »vračanja« danas se gleda s prezrenjem. Tvrđenje da ljudi mogu da održavaju vezu sa zlim duhovima smatra se pričom koja potiče iz mračnog srednjeg veka. Međutim, spiritizam, koji broji stotine hiljada, pa, čak i milione poklonika, koji je uspeo da prodre i u naučne krugove, koji je ušao u Crkve, naišao na naklonost zakonodavnih tela i kraljevskih dvorova – ova mamutska prevara je samo oživljavanje, u novoj odeći, onog u stara vremena osuđenog i zabranjenog vračarstva.

Kada ne bi bilo nikakvog drugog dokaza o pravom karakteru spiritizma, hrišćanima bi trebalo da bude dovoljna činjenica da duhovi ne prave nikakve razlike između pravednosti i greha, između najplemenitijeg i najneporočnijeg Hristovog apostola i najpokvarenijeg sotoninog sluge. Uzdižući najpodlije ljude na Nebo i predstavljajući ih kao nosioce uzvišenih položaja, sotona kao da govori svetu: »Nije važno koliko si zao; nije važno da li veruješ ili ne veruješ u Boga i u Bibliju. Živi kako god hoćeš, Nebo je tvoj dom!« Spiritistički učitelji u stvari kao da izjavljuju: »Ko god čini zlo, po volji je Gospodu i takvi su mu mili; ili: gde je Bog koji sudi?« (Malahija 2,17) Božja Reč kaže: »Teško onima koji zlo zovu dobro, a dobro zlo, koji prave od mraka svetlost a od svetlosti mrak, koji prave od gorkoga slatko, a od slatkoga gorko.« (Isaija 5,20)

Ovi lažni duhovi, kada se javljaju kao apostoli, daju izjave koje se suprote onome što su pravi apostoli, dok su bili na Zemlji, napisali po nalogu Svetoga Duha. Oni odbacuju božansko poreklo Biblije, i na taj način ruše temelje hrišćanske nade i gase svetlost koja otkriva put prema Nebu. Sotona je učinio sve da svet poveruje da je Biblija samo zbirka legendi, ili knjiga prilagođena detinjstvu ljudskog roda, koju sada treba drugačije gledati ili je odbaciti kao zastarelu. Umesto Božje Reči on sada uzdiže spiritističke pojave. Taj kanal je potpuno u njegovoj vlasti; i uz njegovu pomoć može učiniti da svet veruje samo ono što on želi. Knjigu koja treba da sudi njemu i njegovim sledbenicima on potiskuje u pozadinu, u kojoj i želi da ostane, a Spasitelja sveta predstavlja kao biće koje nije ništa više od običnog čoveka. Kao što su rimski stražari koji su čuvali Isusov grob širili lažne izveštaje u skladu sa uputstvima koja su im dali sveštenici i starešine da bi pobili Njegovo vaskrsenje, tako i pobornici spiritističkih pojava pokušavaju da dokažu da ne postoji ništa čudesno u okolnostima koje su pratile Spasiteljev život. Pošto su tako pokušali da Isusa stave u pozadinu, skreću pažnju na svoja čuda, govoreći da ona potpuno nadmašuju sve što je Isus ikada učinio.

Istina je da spiritizam sada menja svoj oblik i da, prikrivajući neke svoje neprihvatljive osobine, pokušava da se odene u hrišćansko ruho. Međutim, njegove izjave sa propovedaonica i preko štampe poznate su javnosti već mnogo godina i one otkrivaju njegov istinski karakter. On svoja učenja ne može ni da prikrije ni da porekne.

Čak i u svom sadašnjem obliku, nije ništa manje opasan, već stvarno mnogo opasniji nego ranije, jer su njegove prevare postale još podmuklije. Dok je ranije odbacivao Hrista i Bibliju, sada tvrdi da prihvata i jedno i drugo. Međutim, Bibliju tumači onako kako to odgovara nepreporođenom srcu, dok njene svečane i životno važne istine potpuno odbacuje. Ljubav proglašava najvažnijom Božjom osobinom, ali je spušta na nivo bolećive sentimentalnosti, ne praveći veliku razliku između dobra i zla. Božju pravednost, Njegovo osuđivanje greha, zahteve Njegovog svetog zakona – sve to smatra nevažnim. Ljudima govori da Deset zapovesti treba smatrati mrtvim slovom. Ugodnim, zavodljivim bajkama zaokuplja čula i navodi ljude da odbace Bibliju kao temelj svoje vere. Hrista se i sada stvarno odriče kao i nekada, ali sotona je tako zaslepio oči ljudima da ne primećuju ovu prevaru.

Malo je ljudi koji jasno mogu da prepoznaju prevarnu snagu spiritizma i opasnosti u kojoj se nalaze oni koji se izlože njegovom uticaju. Mnogi se bave njime najpre u želji da zadovolje svoju radoznalost. Nemaju neko stvarno poverenje u taj pokret i užasnuli bi se i na samu pomisao da se tako mogu pokoriti vlasti demona. Međutim, usuđuju se da stupe na zabranjeno tlo, a moćni neprijatelj i protiv njihove volje stiče moć nad njima. On ih trajno zarobljava, ako samo jednom

budu navedeni da svoj um potčine njegovoj vlasti. Svojom snagom nisu u stanju da raskinu tu zavodljivu, primamljivu čaroliju. Ništa osim Božje sile, darovane kao odgovor na iskrenu molitvu vere, ne može izbaviti te zavedene duše.

Svi koji popuštaju grešnim sklonostima svoga karaktera, ili svojevoljno gaje neki poznati greh, sami prizivaju sotonska iskušenja. Oni se odvajaju od Boga i od zaštitničkog kruga Njegovih anđela, i kada im nečastivi ponudi svoje obmane nemaju nikakvu odbranu i kao lak plen padaju mu u ruke. Oni koji mu se tako podvlašćuju ne shvataju kuda će ih odvesti takva odluka. Pošto je uspeo da ih savlada, kušač će ih zaposliti kao svoje sluge da i druge navedu u propast.

Prorok Isaija kaže: »I ako vam reknu: pitajte vračare i gatare, koji šapću i mrmljaju, recite: ne treba li narod da pita Boga svojega? Ili će pitati mrtve umesto živih? Zakon i svedočanstvo tražite, ako li ko ne govori tako, njemu nema zore.« (Isaija 8,19.20) Kada bi ljudi bili spremni da prihvate istinu, koja je tako jasno objavljena u Pismu, istinu o čovekovoj prirodi i stanju mrtvih, oni bi u spiritističkim zahtevima i pojavama zapazili sotonino delovanje i njegovu silu, znake i lažna čuda. Međutim, umesto da se odreknu drage slobode tako nežne telesnom srcu, umesto da odbace omiljeni greh, mnogi ljudi zatvaraju svoje oči pred svetlošću i idu dalje, ne obazirući se na opomene, dok sotona nastavlja da plete svoje mreže oko njih, sve dok ne postanu njegov plen. »Jer ljubavi istine ne primiše da bi se spasli. I zato će im Bog poslati silu prevare da veruju laži.« (2. Solunjanima 2,10.11)

Oni koji ustaju protiv učenja spiritizma, napadaju ne samo ljude, već sotonu i njegove anđele. Oni su se uključili u rat protiv poglavarstava, vlasti i upravitelja tame ovoga sveta, protiv duhova pakosti ispod neba. Sotona nikada neće odstupiti ni sa jedne stope tla, osim ako bude potisnut silom nebeskih vesnika. Božji narod treba da bude sposoban da mu se odupre istim rečima koje je izgovorio naš Spasitelj: »Pisano je!« sotona i danas, kao što je činio u Hristovo vreme, može da navodi tekstove iz Pisma, može da izvrće njihovo značenje i tako podupire svoje prevare. Oni koji žele da opstanu u ovo vreme opasnosti moraju samo da shvate svedočanstvo Božje Reči.

Mnogi će se suočavati s duhovima pakosti koji će im se prikazivati u liku voljenih rođaka ili prijatelja, i objavljivati im najopasnije zablude. Ovi posetioci delovaće na naša najtananija osećanja i činiti čuda u nameri da podupru svoja tvrđenja. Moramo biti spremni da im se odupremo biblijskom istinom da mrtvi ne znaju ništa, i da se na ovakav način pojavljuju samo duhovi đavolski.

Upravo pred nama je vreme kušanja, koje »će doći na sav vasioni svet da iskuša one koji žive na zemlji«. (Otkrivenje 3,10) Svi oni čija vera nije čvrsto utemeljena na Božjoj Reči biće prevareni i pobeđeni. Sotona deluje »sa svakom prevarom nepravde« da stekne vlast nad sinovima ljudskim i zato će se njegove prevare stalno umnožavati. Međutim, on svoj cilj može da postigne samo ako ljudi dobrovoljno podlegnu njegovim iskušenjima. Oni koji iskreno teže poznavanju istine i trude se da poslušnošću očiste svoje duše, čineći tako sve što je u njihovoj moći da se pripreme za sukob, naći će u Bogu istine sigurnu zaštitu. Spasiteljevo obećanje glasi: »Jer si održao reč trpljenja Mojega, Ja ću tebe sačuvati!« (Otkrivenje 3,10) On će poslati sve anđele sa Neba da zaštite Njegov narod, i neće dozvoliti da sotona savlada nijednu dušu koja se uzda u Njega.

Prorok Isaija objavljuje užasnu zabludu svih bezakonika koji misle da su sigurni od osude na Božjem sudu: »Uhvatismo veru sa smrću i ugovorismo sa grobom; kada zađe bič kao povodanj neće nas dohvatiti, jer od laži načinismo sebi utočište i za prevaru zaklonismo se!« (Isaija 28,15) Grupi koja je ovde opisana, pripadaju i oni koji se u svom upornom nepokajanju teše uverenjem da neće biti nikakve kazne za grešnike; da će celo čovečanstvo, bez obzira na svoju grešnost, biti primljeno na Nebo i izjednačeno sa Božjim anđelima. Međutim, još su mnogo samouvereniji oni koji sklapaju zavet sa smrću i sporazum sa grobom, koji odbacuju istinu koju je Nebo pripremilo kao odbranu za pravednike u dan nevolje, i prihvataju utočište u laži koju im umesto istine nudi sotona u obliku primamljive obmane spiritizma.

Zaslepljenost ljudi ovog naraštaja je neizreciva i čudesna. Hiljade odbacuju Božju Reč kao nedostojnu poverenja i željno i s poverenjem prihvataju sotonine obmane. Nepoverljivi i rugači žigošu fanatizam onih koji se bore za veru proroka i apostola i uveseljavaju se izlažući podsmehu svečane izjave Pisma o Hristu i planu spasenja, o odmazdi koja će stići one koji odbacuju istinu. Pokazuju duboko sažaljenje prema ljudima koji su toliko uskogrudi, slabi i praznoverni da priznaju obaveznost Božjih zahteva i poštuju pravila Njegovog zakona. Oni iskazuju toliko samouverenosti kao da su zaista sklopili zavet sa smrću i sporazum sa grobom kao da su podigli neprelaznu, neprobojnu prepreku između sebe i Božjeg gneva. Ništa ne može da razbudi njihov strah. Oni su se toliko predali kušaču, tako su se čvrsto sjedinili s njim i duboko nadahnuli njegovim duhom, da nemaju ni snage ni želje da se istrgnu iz njegove zamke.

Sotona se dugo priprema da uloži konačni napor da prevari svet. Temelje svoga dela postavio je obećanjem koje je dao Evi u Edemu: »Nećete vi umreti!« »Nego zna Bog da će vam se u onaj dan kad okusite s njega otvoriti oči, pa ćete postati kao bogovi i znati što je dobro što li zlo!« (1. Mojsijeva 3,4.5) Malo - pomalo pripremao je put za svoje najveće delo prevare, za razvoj spiritizma. Za sada, još nije uspeo da potpuno ostvari svoje planove; ali to će postići u poslednjem delu svoga vremena. Prorok kaže: »I videh... tri nečista duha kao žabe... jer su ovo duhovi đavolski, koji čine čudesa, i izlaze k carevima svega vasionoga sveta da ih skupe na boj za onaj veliki dan Boga svedržitelja.« (Otkrivenje 16,3.14) Osim onih koje će održati Božja sila verom u Njegovu Reč, ceo svet biće uvučen u okvire ove prevare. Ljudi će se brzo uljuljkati u kobnu sigurnost, a probudiće se tek onda kada počne izlivanje Božjeg gneva.

Gospod Bog kaže: »Izvršiću sud po pravilu i pravdu po merilima; i grad će potrti lažno utočište i voda će potopiti zaklon. I vera vaša sa smrću uništiće se, i ugovor vaš s grobom neće ostati, i kad zađe bič kao povodanj, potlačiće vas.« (Isaija 28,17.18)

35. poglavlje

UGROŽENA SLOBODA SAVESTI

Protestanti su danas mnogo naklonjeniji katolicizmu nego ranijih godina. U zemljama u kojima katolicizam nema prevlast i u kojima njegov kler zauzima pomirljiv stav s ciljem da poveća svoj uticaj, zapaža se sve veća ravnodušnost prema doktrinama koje protestantizam dele od rimske hijerarhije; kao da sve više jača uverenje da se ta dva krila hrišćanstva toliko i ne razlikuju prema osnovnim verovanjima koliko se pretpostavljalo i da bi malo popuštanja od strane protestanata moglo dovesti do boljeg razumevanja s Rimom. Bilo je vremena kada su protestanti visoko cenili slobodu savesti koju su stekli uz tako visoku cenu. Oni su svoju decu učili da se gnušaju Rima i smatrali da je izgrađivanje sklada s Rimom ravno neverstvu Hristu. Međutim, koliko su drugačija osećanja koja se danas izražavaju!

Branioci papske hijerarhije izjavljuju da je Crkva bila oklevetana, a protestantski svet sklon je da prihvati tu izjavu. Mnogi smatraju da je nepravedno osuđivati današnju Crkvu zbog sramnih i nerazumnih dela koja su obeležila njenu vladavinu u razdoblju neznanja i duhovne tame. Oni opravdavaju njenu strašnu surovost, prikazujući je kao posledicu varvarstva toga vremena i tvrde da je uticaj savremene civilizacije promenio njena osećanja.

Da li su ti ljudi zaboravili tvrđenje Rima da je nepogrešiv, tvrđenje koje je ova ohola sila ponavljala više od osam stotina godina? Umesto sa bude zaboravljeno, ovo tvrđenje je u devetnaestom stoleću bilo još odlučnije naglašeno nego ikada pre toga. Sve dok Rim tvrdi da »Crkva nikada nije pogrešila, niti će, prema Svetome pismu, ikada pogrešiti« (John L. von Mosheim, *Institutes of Ecclesiastical History,* book 3, century 11, part 2, ch. 2, section 9, note 17) – kako bi se onda mogla odreći načela koja su usmeravala njeno ponašanje u prošlim vekovima?

Rimska Crkva nikada se neće odreći svoga tvrđenja da je nepogrešiva. Sve što je učinila prilikom progonstva vernika, koji se nisu slagali s njenim dogmama, ona proglašava opravdanim, i zar ne bi ponovila ista dela kada bi za to ponovo imala priliku? Kada bi ograničenja, koja joj sada postavlja svetovna vlast, bila uklonjena, kada bi Rim povratio svoju nekadašnju vlast, veoma brzo nastupilo bi oživljavanje njegove nekadašnje tiranije i progonstva.

Dobro poznati pisac ovako opisuje ponašanje rimske hijerarhije, kada je reč o slobodi savesti i posebno o opasnostima koje prete Sjedinjenim Državama od uspeha njene politike:

»Ima mnogo onih koji su raspoloženi da svaki strah od rimokatoličanstva u Sjedinjenim Državama pripišu ograničenosti ili nedoraslosti. Oni u karakteru ili ponašanju Rima ne zapažaju ništa što bi se kosilo s našim slobodnim ustanovama, niti nalaze išta zloslutno u njegovom rastenju. Uporedimo najpre neka osnovna načela naše vlasti s onima Rimokatoličke crkve!

Ustav Sjedinjenih Država garantuje slobodu savesti. To je ono što je najosnovnije i najdraže svima nama. Papa Pije IX u svojoj poslanici od 15. avgusta 1854. godine kaže: ‘Apsurdne i pogrešne doktrine ili prazni razgovori o odbrani slobode savesti predstavljaju krajnje pogubnu zabludu – kugu, od koje bismo se najviše morali plašiti u državi.’ Isti papa, u svojoj encikliki od 8. decembra 1864. godine anatemiše ‘one koji zahtevaju slobodu savesti i verskog bogosluženja’, kao i sve one ‘koji tvrde da se Crkva ne bi smela služiti silom’.

Miroljubivi ton Rima u Sjedinjenim Državama ne znači promenu njegovog srca. Rim je tolerantan tamo gde je nemoćan. Biskup O’Konor kaže: ‘Verska sloboda se samo toleriše sve dok se drukčije ne može postupati bez opasnosti po katolički svet’... Nadbiskup iz Sent Luisa jednom je izjavio: ‘Jeres i neverovanje su greh pa u hrišćanskim zemljama kao što su Italija i Španija, na primer, u kojima su svi stanovnici katolici i u kojima je katolička religija bitan deo zemaljskih zakona, bivaju kažnjavani kao i svaki drugi zločin’...

Svaki kardinal, nadbiskup i biskup u Katoličkoj crkvi polaže zakletvu vernosti papi, u kojoj se pojavljuju i sledeće reči: ‘Jeretike, šizmatike i buntovnike protiv našeg navedenog gospodara – pape – ili njegovih gore navedenih naslednika, ja ću progoniti i najenergičnije im se protiviti’.« (Josiah Strong, *Our Country,* ch. 5, pars. 2-4)

Istina je da ima iskrenih hrišćana u rimokatoličkoj verskoj zajednici. Hiljade vernika te Crkve služe Bogu u skladu sa celokupnom svetlošću koju imaju. Njima nije dozvoljen pristup Božjoj Reči i zato ne mogu da prepoznaju istinu. Oni nikada nisu videli razliku između žive službe iz celog srca i praznih formi i ceremonija. Bog s nežnim saučešćem posmatra te duše, koje su vaspitane u veri koja je prožeta obmanama i ne zadovoljava potrebe srca. On će učiniti da zraci svetlosti probiju duboku tamu koja ih okružuje. On će im otkriti istinu kakva je u Isusu, i mnogi će preći na stranu Njegovog naroda.

Međutim, katolicizam kao sistem nije se danas ništa više uskladio s Hristovim Jevanđeljem, nego u bilo kojem proteklom razdoblju u svojoj istoriji. Protestantske Crkve nalaze se u velikoj tami, jer bi inače prepoznale znake vremena. Rimska crkva je dalekosežna u svojim planovima i načinu delovanja. Ona se služi svim sredstvima da proširi svoj uticaj i poveća svoju moć da bi se pripremila za surovu i odlučnu borbu da ponovo zadobije prevlast u svetu, da obnovi progonstva i ukine sve što je protestantizam postigao. Katolicizam napreduje u svim oblastima. Sve veći broj njegovih crkava i kapela podiže se u protestantskim zemljama! Pogledajte kakvu popularnost uživaju njegove visoke škole i seminari u Americi, koje protestanti tako obilno pomažu! Razmotrite jačanje ritualizma u Engleskoj (Ritualisti su verska stranka, osnovana 1833. godine u Oxfordu, koja traži sjedinjenje katolika i anglikanaca – prim. prev) i sve češće prelaženje protestanata u katolicizam! Sve ove pojave treba da zabrinu one ljude koji cene čista načela Jevanđelja!

Protestanti su se potajno dogovarali s pristalicama Rima i pružali im svoju pomoć, bili su spremni na kompromise i ustupke kojima su iznenađivali i same papiste, jer su im bili nerazumljivi. Ljudi jednostavno ne žele da vide pravi karakter klerikalizma i opasnosti koje prete od njegove prevlasti. Zato narod mora da ustane i usprotiviti se napredovanju tog najopasnijeg neprijatelja građanske i verske slobode.

Mnogi protestanti misle da je katolička religija neprivlačna i da njena bogosluženja predstavljaju samo dosadno i besmisleno obavljanje ceremonija. I tu nisu u pravu! Iako je katolicizam utemeljen na obmanama, to nije nikakva gruba ili nevešta prevara. Verske službe Rimske crkve predstavljaju najimpresivniji ceremonijal koji se može zamisliti. Svojim sjajem, raskošnošću i svečanim obredima mogu da očaraju čovekova čula i ućutkaju glas razuma i savesti. Oko je očarano. Raskošne crkve, veličanstvene procesije, zlatni oltari, dragim kamenjem ukrašeni relikvijari, odabrane slike i umetničke skulpture, sve to deluje na smisao za lepo. I uho je zarobljeno. Muzika je nenadmašna. Bogati i svečani zvuci orgulja, sjedinjeni s melodijom mnogih glasova, koji se uzdižu prema visokim kupolama i odjekuju među kolonadama velelepnih katedrala, neminovno ispunjavaju srca strahopoštovanjem i divljenjem.

Ovaj spoljašnji sjaj, raskoš i ceremonije, kojima se samo naizgled zadovoljavaju čežnje duša opterećenih grehom, mogu da posluže kao dokaz unutrašnje iskvarenosti. Hristovoj religiji nije potrebna takva privlačnost da bi je preporučila. U svetlosti koja dopire s krsta, istinsko hrišćanstvo izgleda tako čisto i privlačno da nikakvo spoljašnje ukrašavanje ne bi moglo da mu poveća istinsku vrednost. Pred Bogom je na ceni lepota svetosti, krotkoga i tihoga duha.

Sjajan stil nije uvek dokaz neporočnih, uzvišenih misli. Smisao za umetnost, istančanost i oplemenjenost ukusa, često se sreću i među ljudima čije su misli zemaljske i telesne. Sotona ih često zapošljava da navedu ljude da zaborave potrebe svoje duše, da izgube iz vida budući, besmrtni život, da se odvrate od svog beskonačnog Pomagača i žive samo za ovaj svet.

Religija koja se iscrpljuje u spoljašnjem sjaju, privlači nepreporođena srca. Raskoš i ceremonije katoličkog bogosluženja imaju zavodljivu, očaravajuću privlačnost, koja je mnoge prevarila; i u skladu sa tim počinju da gledaju na Rim kao na prava nebeska vrata. Niko osim onih koji su svoje noge utvrdili na temeljima istine i čija su srca obnovljena Božjim Duhom, nije siguran od njegovog uticaja. Hiljade onih koji nemaju životno iskustvo sa Hristom biće navedeni da prihvate obličje pobožnosti i da se odreknu njene sile. Takva religija biće upravo ono što mnogi žele.

Crkva koja tvrdi da ima pravo da oprašta grehe navodi svoje vernike na pomisao da mogu slobodno da greše, a sveta tajna, sakrament ispovesti, bez koje se crkveno oproštenje ne može dobiti, kao da otvara vrata zlu. Onaj koji kleči pred grešnim čovekom i prilikom ispovesti otvara mu tajne misli i pobude svoga srca, ponižava svoje ljudsko dostojanstvo i kvari svaku plemenitu pobudu svoje duše. Otkrivajući grehe iz svoga života sveštenику – grešnom smrtniku, koji se često odaje vinu i raspuštenosti – čovek snižava svoja merila karaktera i tako se kvari. Njegove misli o Bogu svedene su na lik palog čoveka, jer sveštenik stoji pred njim kao Božji predstavnik. To ponižavajuće ispovedanje greha čoveku predstavlja tajni izvor iz koga je potekao veliki deo zala koja kvare svet i pripremaju ga za konačno uništenje. Ipak, onome koji uživa da popušta samome sebi, mnogo je ugodnije da priznaje svoje grehe smrtnom čoveku nego da svoje srce otvori Bogu. Ljudskoj prirodi mnogo je lakše da se ispovedi nego da odbaci greh, mnogo je lakše da muči svoje telo oblačenjem kostreti, koprivama i lancima nego da razapne svoje telesne strasti. Zaista je težak jaram koji telesno srce spremno da nosi da bi izbeglo da uzme Hristov jaram.

Postoji izrazita sličnost između Rimske i Jevrejske Crkve iz vremena Hristovog prvog dolaska. Tako su Jevreji potajno gazili svako načelo Božjeg zakona, spolja su bili vrlo strogi u poštovanju njegovih propisa, otežavajući ih preteranim zahtevima i tradicijama, koje su činile da poslušnost postane bolna i teška. I kao što su Jevreji tvrdili da poštuju zakon, tako sledbenici Rima tvrde da poštuju krst. Oni uzdižu simbol Hristovih stradanja, dok svojim životom odbacuju Onoga koga taj krst predstavlja.

Katolici stavljaju krst na svoje crkve, na svoje oltare i svoju odeću. Na sve strane mogu se videti znaci krsta. Na sve strane krst se formalno poštuje i uzdiže. Međutim, Hristova učenja pokopana su pod debelom naslagom besmislenih tradicija, lažnih tumačenja i strogih zahteva. Spasiteljeve reči upućene licemernim Jevrejima, s još većim pravom mogu se odnositi na starešine Rimske crkve: »Nego vežu bremena teška i nezgodna za nošenje, i tovare na pleća ljudska; a prstom svojim neće da ih prihvate.« (Matej 23,4) Savesne duše zarobljene su stalnim strahu od gneva uvređenog Boga, dok mnogi od crkvenih dostojanstvenika žive u obilju i čulnim zadovoljstvima.

Obožavanje slika i relikvija, prizivanje svetaca i uzdizanje pape, predstavljaju sotonine metode kojima pažnju ljudi odvraća od Boga i Njegovog Sina. Da bi upropastio duše, sotona ih navodi da ne misle o Onome koji im jedini može osigurati spasenje. Njihovu pažnju pokušava da preusmeri na sve što bi im moglo pomoći da zaborave Onoga koji je rekao: »Hodite k Meni svi koji ste umorni i natovareni i ja ću vas odmoriti!« (Matej 11,28)

Sotona ulaže trajne napore da pogrešno predstavi Božji karakter, prirodu greha i osnovna pitanja oko kojih se vodi velika borba. Svojim lukavstvima pokušava da umanji obaveznost Božjeg zakona i da ljudima omogući da slobodno greše. Istovremeno ih navodi da prihvate pogrešna shvatanja o Bogu tako da Mu pristupaju sa strahom i mržnjom umesto s ljubavlju. Surovost koja je svojstvena njegovom karakteru pokušava da pripiše Stvoritelju; sve ove pojedinačne napore ujedinio je i predstavio kao oblik verskog sistema i izrazio oblicima bogosluženja. Tako je uspeo da zaslepi um mnogih ljudi i da ih navede da kao njegove sluge krenu u rat protiv Boga. Prihvatanjem izopačenih shvatanja o božanskim osobinama, neznabožački narodi bili su navedeni da poveruju da su im ljudske žrtve neophodne da zadobiju naklonost božanstva; strašne surovosti počinili su ovi ljudi jedni drugima, sledeći raznovrsne oblike idolopoklontva.

Rimska crkva, koja je sjedinila neznaboštvo s hrišćanstvom i, slično neznaboštvu, pogrešno predstavljala Božji karakter, prihvatila je običaje koji nisu bili ništa manje surovi i neprihvatljivi. U vreme rimske prevlasti postojala su razna sredstva za mučenje kojima su ljudi primoravani da prihvate njihova učenja. Podizane su i lomače za one koji se nisu hteli pokoriti njenim zahtevima. Izvršena su mnoga krvoprolića čija se veličina neće saznati sve do Božjeg suda. Crkveni velikodostojnici nastojali su, pod sotoninim nadzorom, da izmisle oruđa za mučenje koja će nanositi najveću bol, a da bitno ne ugroze život mučenika. U mnogo slučajeva pakleni procesi nastavljani su sve do granica ljudske izdržljivosti, sve dok sama priroda nije odustala od borbe i dok mučenik ne bi pozdravio smrt kao dobrodošlo izbavljenje.

Takva je bila sudbina protivnika Rima. Za svoje pristalice Rim je propisivao disciplinu biča, izgladnjivanje postovima i svako mučenje tela. Da bi stekli naklonost Neba, pokajnici su kršili Božje zakone kršeći prirodne zakone. Od njih se zahtevalo da kidaju veze koje je Bog dao čoveku da bi ulepšao njegovo zemaljsko postojanje. Na crkvenim grobljima postoje grobovi miliona žrtava koje su provodile život u uzaludnom nastojanju da suzbiju svoje prirodne sklonosti, da uguše kao uvredljive Bogu sve misli i osećanja ljubavi prema svojim bližnjima.

Kada bismo poželeli da shvatimo strašnu sotoninu surovost, koja se vekovima pokazivala, ne samo među onima koji nikada nisu ni čuli za Boga, već i u samom i u celoj širini hrišćanstva, treba samo da proučimo istoriju Rimske crkve. Preko ovog ogromnog sistema obmane knez zla ostvaruje svoju nameru da osramoti Boga i da uništi čoveka. Kada vidimo kako uspeva da se preruši i obavi svoje delo preko starešina ove Crkve, možemo bolje razumeti zašto gaji tako veliku odbojnost prema Bibliji. Kada bi ljudi čitali tu Knjigu, otkrili bi Božju milost i ljubav, videli bi da On ne nameće čoveku nijedan od tih teških tereta. Jedino što traži to je smerno i skrušeno srce, ponizan i poslušan duh.

Hristos u svom životu nikada nije ljudima pokazao primerom da treba da se zatvore u manastire i u njima se pripremaju za Nebo. On nikada nije govorio o suzbijanju ljubavi i saosećanja. Spasiteljevo srce prelivalo se ljubavlju. Što se čovek više približava moralnom savršenstvu, to su njegova osećanja jača, to je oštrije njegovo shvatanje greha i dublje njegovo saosećanje prema nevoljnicima. Papa tvrdi da je Hristov zamenik; ali na koji način se njegov karakter može uporediti s karakterom našeg Spasitelja? Da li je Hristos ikada bio poznat po tome što je ljude zatvarao u tamnice ili slao na sprave za mučenje samo zato što mu nisu odali čast kao Vladaru svemira? Da li je Njegov glas ikada izrekao smrtnu presudu onima koji Ga nisu prihvatili? Kada su Ga odbacili stanovnici samarjanskog sela, kada Ga je apostol Jovan pun gneva upitao: »Gospode, hoćeš li da rečemo da oganj siđe s neba i da ih istrebi kao Ilija što učini«, Isus je sažaljivo pogledao svoga učenika i ukorio ga zbog nemilostivog duha, govoreći: »Jer Sin čovečji nije došao da pogubi duše čovečije, nego da sačuva!« (Luka 9,54.56) Koliko se od ovoga duha, koji je Hristos pokazao, razlikuje duh Njegovog navodnog zamenika!

Rimska Crkva sada okreće prema svetu svoje lepše lice, pokrivajući izvinjenjima izveštaje o svojim užasnim surovostima. Odenula se u hristoliko ruho, ali nije se promenila! Svako načelo papstva koje je postojalo u proteklim stolećima postoji i danas! Doktrine prihvaćene u razdoblju najmračnijih dana i danas su na snazi. Neka se niko ne vara! Papstvo koje protestanti danas tako spremno uzdižu, ono je isto koje je vladalo svetom u vreme reformacije, kada su Božji ljudi ustajali, izlažući opasnosti svoj život, da razotkriju njegovo bezakonje! Ono i danas gaji istu oholost i razmetljivu drskost i zahteva vlast nad carevima i vladarima, i prisvaja božanska prava. Njegov duh nije danas ništa manje surov i samovoljan nego u vreme kada je kršilo ljudske slobode i ubijalo svece Najvišega!

Papstvo je upravo ono što je proročanstvo proreklo da će biti: otpad poslednjeg vremena (2. Solunjanima 2,3.4)! Deo njegovog plana je da izgradi karakter koji će najbolje poslužiti njegovim namerama, ali ispod promenljive spoljašnjosti kameleona krije se nepromenljiv otrov stare zmije. Ono kaže: »Veru zadanu jeretiku ne treba držati, a ni osobama osumnjičenim za jeres!« (Lenfant, vol. 1, p. 516). Da li ova sila, čiji su izveštaji hiljadama godina bili pisani krvlju svetih, treba danas da bude priznata kao deo Hristove Crkve?

U nekim protestantskim zemljama nije bez razloga izraženo mišljenje da se današnji katolicizam mnogo manje razlikuje od protestantizma nego u ranija vremena. Nastupile su promene, ali promena se nije dogodila u papstvu! Katolicizam zaista po mnogo čemu podseća na današnji protestantizam, ali samo zato što se protestantizam, u velikoj meri izmenio od vremena reformatora!

Otkako su protestantske Crkve počele da traže naklonost sveta, lažno čovekoljublje zaslepilo je njihove oči. One su već prihvatile misao da treba verovati da u svakom zlu mora biti i ponešto dobra, ali će na kraju kao neizostavna posledica nastupiti i verovanje da u svakom dobru ima i ponešto zla. Umesto da ustanu u odbranu vere koja je jednom bila data svetima, one se sada, skoro izvinjavaju Rimu zbog svog nepovoljnog mišljenja o njemu, i kao da traže oproštaj zbog svoje nekadašnje revnosti.

Veliki broj protestanata, čak i onih koji nisu previše naklonjeni katolicizmu, ne naslućuju nikakvu veliku opasnost koja preti od njegove snage i uticaja. Mnogi tvrde da je intelektualna i moralna tama koja je preovlađivala u razdoblju srednjeg veka išla na ruku širenju njegovih dogmi, sujeverja i tlačenja, ali da veća obaveštenost savremenog čoveka, opšte širenje znanja i sve veća slobodoumnost na području religije, onemogućavaju ponovno pojavljivanje netrpeljivosti i tiranije. Takvi ismejavaju čak i samu pomisao da bi nešto takvo moglo da postoji u ovom našem prosvećenom dobu. Istina je da velika svetlost obasjava ovaj naraštaj na intelektualnom, moralnom i verskom području. Sa otvorenih stranica Božje svete Reči, nebeska svetlost obasjava ovaj svet. Međutim, moramo imati na umu da što više svetlosti obasjava ljude, to je veća tama onih koji je izopačavaju i odbacuju.

Proučavanje Biblije potkrepljeno molitvom pomoglo bi protestantima da shvate stvarni karakter papstva i navelo bi ih da ga prozru i izbegavaju, ali mnogi među njima toliko sebe smatraju mudrima, da ne osećaju nikakve potrebe da tražeći Boga pronađu istinu. Iako se ponose svojom prosvetljenošću, oni ne znaju Pisma niti imaju sile Božje. Oni traže ono što je najmanje duhovno i što od njih zahteva najmanje samoodricanja, jer im je neophodan neki način da umire svoju savest. Ono što traže je metod da zaborave Boga, iako bi želeli da izgleda kao da Ga se sećaju. Papstvo je dobro pripremljeno da zadovolji potrebe svih ovih ljudi. Ono je dobro pripremljeno da se suoči sa dve grupe ljudi, od kojih se sastoji skoro ceo svet – sa onima koji bi želeli da se spasu svojim zaslugama, i onima koji bi želeli da budu spaseni u svojim gresima. U tome se krije tajna njegove snage.

Istorija pokazuje da je vreme velike intelektualne tame bilo vrlo povoljno za uspeh papstva. Međutim, tek će se videti da je i vreme velike intelektualne prosvećenosti isto toliko povoljno za njegov uspeh. U prošlim vremenima, u kojima su ljudi bili lišeni Božje Reči i poznavanja istine, oči su im bile zaslepljene i mnogi su bili uhvaćeni u zamku, jer nisu videli mrežu koja im je bila bačena pred noge. I u ovom naraštaju mnogima su oči zaslepljene sjajem ljudskog načina razmišljanja, »lažno nazvanoga razuma«; jer ni oni ne prepoznaju mrežu i upadaju u nju kao da su im oči povezane. Bog želi da ljudi svoje intelektualne sposobnosti shvate kao dar svoga Stvoritelja i da ih stave u službu istine i pravde; ali kada ljudi gaje oholost i častoljublje i kada uzdižu svoje teorije iznad Božje Reči, tada ljudski razum može da prouzrokuje veću štetu nego neznanje. I upravo zato će lažna nauka u našem vremenu imati isto toliko uspeha u pripremanju puta za prihvatanje papstva u svim njegovim privlačnim formama, kao što je uskraćivanje znanja poslužilo njegovom uzdizanju u mračnom srednjem veku.

Podržavajući pokrete koji se sada razvijaju u Sjedinjenim Državama, koji crkvenim ustanovama i običajima nastoje da osiguraju državnu potporu, protestanti idu stopama katolika. Štaviše, oni otvaraju vrata papstvu da u protestantskoj Americi stekne prevlast koju je izgubilo u Starom svetu. Ono što ovim pokretima daje još veći značaj je činjenica da njihov osnovni zamišljeni cilj predstavlja ozakonjenje svetkovanja nedelje – običaja koji je nastao u Rimu i koji Rim smatra znakom svoga autoriteta. Upravo duh papstva – duh usaglašavanja sa svetovnim običajima, uzdizanja ljudskih tradicija iznad Božjih zapovesti – prožima sada protestantske Crkve i navodi ih da uzdižu nedelju da čini ono što je papstvo činilo pre njih.

Da bi čitalac mogao da shvati koja će sredstva biti upotrebljena u predstojećem sukobu, treba samo da prouči izveštaj o sredstvima iz prošlih vremena kojima se Rim služio da bi postigao isti cilj. Ukoliko bi želeo da sazna kako će sjedinjeni protestanti i prijatelji papstva postupati prema onima koji ne prihvate njihove dogme, treba samo da upozna duh koji je Rim u prošlosti pokazivao prema svetkovanju Subote i njenim braniteljima.

Carski edikti, opšti sabori i crkvene uredbe, podržane svetovnim silama, to su bili koraci uz čiju pomoć se neznabožački praznik uzdigao do časti u hrišćanskom svetu. Prva javna mera koja je propisivala svetkovanje nedelje bio je zakon koji je izdao car Konstantin. Taj edikt je zahtevao od gradskih stanovnika da se odmaraju u »časni dan Sunca«, ali je dozvoljavao zemljoradnicima da obavljaju poljoprivredne radove. Iako je ovo u stvari bio samo mnogobožački propis, imperator ga je izdao tek pošto je formalno prihvatio hrišćanstvo.

Pošto se carski nalog nije pokazao kao dovoljna zamena za božanski autoritet, Euzebije, biskup koji je čeznuo za naklonošću knezova i koji je bio poseban Konstantinov prijatelj i laskavac, tvrdio je da je sam Isus preneo obavezu svetkovanja sa subote na nedelju. Nijedno jedino svedočanstvo Biblije nije bilo ponuđeno kao dokaz u prilog ovoj novoj teoriji. Sam Euzebije nehotice je priznao njenu neosnovanost kada je ukazao na stvarnog autora promene. Evo njegovih reči: »Sve ono što smo po dužnosti morali da činimo u subotu, *mi* smo prebacili na Gospodnji dan.« (Robert Cox, *Sabbath Laws and Sabbath Duties,* p. 538) Međutim, ovaj dokaz u prilog nedelje, ma koliko bio neutemeljen, osmelio je ljude da pogaze Gospodnji dan odmora, Subotu. Svi koji su poželeli da uživaju naklonost sveta, prihvatili su ovaj već rasprostranjeni praznik.

Kada se papstvo čvršće ukorenilo, delo uzdizanja nedelje je nastavljeno. Neko vreme narod se bavio poljoprivrednim radovima kada nije dolazio u crkvu, a sedmi dan je i dalje smatran danom odmora. Međutim, promena je postepeno uvođena. Onima koji su obavljali crkvene službe bilo je zabranjeno da nedeljom izriču ikakve presude u građanskim sporovima. Ubrzo posle toga, svim ljudima, bez obzira na položaj, bilo je zabranjeno da se bave običnim poslovima toga dana, pod pretnjom novčane kazne za slobodnjake,
a bičevanja za robove. Kasnije je bilo određeno da bogati ljudi budu kažnjavani oduzimanjem polovine imanja, i konačno, u slučaju da ostanu uporni, da budu prodati kao roblje. Nižim klasama pretila je kazna trajnog izgona iz zemlje.

I čuda su bila pozivana u pomoć. Između ostalih čuda, pričalo se o nekom zemljoradniku koji se spremao da u nedelju ore svoju njivu i koji je tom prilikom pokušao da nekim komadom gvožđa očisti raonik. Gvožđe mu se zalepilo za ruku i dve godine je morao da ga nosi »uz neobično velike patnje i sramotu«. (Francis West, *Historical and Practical Discourse on the Lord's Day,* p. 174)

Pape su kasnije naredile parohijskim sveštenicima da opominju one koji krše nedelju i da od njih traže da idu u crkvu i izgovaraju svoje molitve, ukoliko ne žele da na sebe i svoje susede navuku neku veliku nesreću. Jedan crkveni sabor objavio je tvrđenje, koje se od tada često upotrebljavalo, čak i među protestantima, da su neki ljudi koji su radili nedeljom bili pogođeni gromom i da je zato nedelja pravi dan odmora. Prelati su govorili: »Bilo je očigledno koliko je Bog bio nezadovoljan zanemarivanjem toga dana!« Zatim je upućen poziv sveštenicima i propovednicima, carevima i knezovima i svem pobožnom narodu da »ulože krajnje napore i staranje da se tome danu vrati njegova čast, i da on, na

dobro hrišćanstva, bude još revnosnije poštovan u danima koji dolaze«. (Thomas Morer, *Discourse in Six Dialogues on the Name, Notion, and Obsetvation of the Lord's Day,* p. 271)

Kada su se i odluke koncila pokazale nedovoljno uspešne, od svetovnih vlasti bilo je zatraženo da izdaju edikt koji će zaplašiti narod i prisiliti ga da se uzdrži od rada nedeljom. Na sinodu koji je održan u Rimu, potvrđene su oštrije i odlučnije sve ranije odluke. Uključene su i u crkvene zakone i preko građanskih vlasti nametane u celom hrišćanstvu. (Vidi Heylyn, *History of the Sabbath,* pt. 2,ch. 5, sec. 7)

Međutim, nedostajanje biblijskih dokaza za svetkovanje nedelje i dalje je izazivalo velike probleme. Narod je svojim učiteljima osporavao pravo da odbace jasnu Gospodnju izjavu: »A sedmi je dan odmor Gospodu Bogu tvojemu«, i pređu na svetkovanje dana posvećenog Suncu. Za popunjavanje praznine nastale usled nedostatka biblijskih dokaza, bile su potrebne druge mere. Revnosni zastupnik nedelje, koji je krajem dvanaestog stoleća posetio crkve u Engleskoj, naišao je na otpor vernih svedoka istine. Njegovi napori bili su tako neuspešni da je morao privremeno da napusti zemlju i potraži neki dokaz kojim bi potvrdio svoje učenje. Kada se vratio, postigao je u svom kasnijem radu mnogo više uspeha. Naime, doneo je jedan spis za koji je tvrdio da dolazi od samoga Boga, i da sadrži potrebnu zapovest o svetkovanju nedelje, zajedno sa strašnim pretnjama koje su bile upućene nepokornim vernicima. Taj dragoceni dokument – obični falsifikat kao i ustanova koju je podržavao – navodno pao je s Neba i bio je pronađen u Jerusalimu na oltaru svetog Simeona na Golgoti. U stvari, papska palata u Rimu bila je mesto na kome je nastao. Prevare i falsifikati kojima je Crkva tokom svih vekova unapređivala svoju moć i blagostanje, smatrani su potpuno zakonitim sredstvima koja je stoje na raspolaganju rimskoj hijerarhiji.

Dokument je zabranjivao rad od devetoga sata, tri sata posle podne, u subotu, pa sve do izlaska Sunca u ponedeljak, i tvrdilo da je njegov autoritet potvrđen mnogim čudima. Kružila je i priča da su osobe koje su radile u zabranjeno vreme bile pogođene oduzetošću. Mlinar koji je pokušao da melje žito, video je da umesto brašna teče krv, dok je vodenično kolo stajalo nepokretno, iako je vodena struja bila snažna. Drugi čovek koji je pripremio testo za pečenje hleba u deveti sat, ali je odlučio da ga ostavi sve do ponedeljka, ustanovio je sledećeg dana da je testo bilo podeljeno na hlebove i ispečeno božanskom silom. Čovek koji je pekao hleb posle devetoga sata u subotu, ustanovio je sledećeg jutra, kada je razlomio taj hleb, da je krv potekla iz njega. Zastupnici nedelje takvim besmislenim i praznovernim izmišljotinama pokušavali su da uspostave njenu svetost (vidi: Roger de Hoveden, *Annals,* vol. 2, pp. 528-530).

U Škotskoj, kao i u Engleskoj, veće poštovanje nedelje bilo je osigurano njenim delimičnim sjedinjavanjem sa starom subotom. Međutim, vreme svetkovanja se veoma se razlikovalo. Jedan edikt škotskog kralja tražio je da »subota od dvanaest sati u podne treba da se računa kao sveto vreme« i da niko, sve do ponedeljka ujutro ne sme da se bavi nikakvim svetovnim poslom (Morer, pp. 290.291).

Međutim, uprkos svim naporima u prilog uspostavljanja svetosti nedelje, i sami klerici javno su priznavali božanski autoritet Subote i ljudsko poreklo ustanove kojom je ona bila zamenjena. U šesnaestom stoleću, jedan papski koncil otvoreno je zaključio: »Neka svi hrišćani imaju na umu da je Bog posvetio sedmi dan, koji je bio prihvaćen i svetkovan ne samo među Jevrejima, nego i među svima onima koji su tvrdili da služe Bogu; ipak, mi hrišćani premestili smo dan odmora na Gospodnji dan (nedelja – prim. prev).« (Isto, pp. 281.282) Oni koji su unosili neovlašćene promene u božanski zakon bili su potpuno svesni karaktera svoga dela. Oni su sebe svesno uzdizali iznad Boga.

Izrazit primer rimske politike prema onima koji se nisu slagali s njim predstavlja dugotrajno i krvavo gonjenje valdenžana, od kojih su neki svetkovali Subotu. I drugi su trpeli na sličan način zbog svoje vernosti četvrtoj zapovesti. Istorija Crkve u Etiopiji ima poseban značaj. Usred tame srednjeg veka, svet je potpuno izgubio iz vida i zaboravio hrišćane u centralnoj Africi, koji su tokom mnogih stoleća uživali potpunu slobodu ispovedanja svoje vere. Međutim, Rim je konačno saznao za njihovo postojanje i vladar Etiopije uskoro je obmanom bio naveden da prizna papu kao Hristovog zamenika. Sledili su i drugi ustupci. Bila je izdata naredba koja je preteći najstrožim kaznama zabranjivala svetkovanje subote (vidi: Michael Geddes, *Church History of Ethiopia,* pp. 311.312). Međutim, papska tiranija uskoro je postala toliko težak jaram da su Etiopljani odlučili da ga skinu sa svoga vrata. Posle teške borbe poklonici Rima bili su proterani sa svojih poseda, a stara religija bila je ponovo uspostavljena. Crkve su se radovale svojoj slobodi i nikada nisu zaboravile pouku koju su stekle o prevarama, fanatizmu i despotskoj moći Rima. Bile su zadovoljne da ostanu u svojoj usamljenosti, skoro nepoznate ostatku hrišćanstva.

Crkve u Africi svetkovale su Subotu onako kako je svetkovana u rimskoj Crkvi pre njenog potpunog otpada. Naime, svetkovale su Subotu u znak poslušnosti četvrtoj zapovesti, i uzdržavale se od rada nedeljom u skladu s običajem Crkve. Kada je stekao vrhovnu vlast, Rim je pogazio Gospodnju subotu i uzdigao svoj dan odmora, ali crkve u Africi, odvojene više od hiljadu godina od ostatka hrišćanstva, nisu se pridružile tom otpadu. Kada su potpale pod vlast Rima, bile su prisiljene da odbace pravi i prihvate lažni sedmični dan odmora, ali čim su ponovo stekle nezavisnost, vratile su se poslušnosti četvrtoj zapovesti.

Ovi izveštaji iz prošlosti jasno ukazuju na neprijateljstvo Rima prema Suboti, istinskom danu odmora, i njegovim zastupnicima, i sredstva kojima se služio da uzdigne ustanovu koji je sam stvorio. Božja Reč kaže da će se ovi prizori ponoviti kada se katolici i protestanti budu ujedinili da zajednički uzdignu nedelju.

Proročanstvo iz 13. poglavlja Otkrivenja govori da će sila, predstavljena kao zver s rogovima kao u jagnjeta, učiniti da se »zemlja i svi koji žive na njoj« poklone Rimu – na tom mestu simbolički predstavljenom kao zver »slična risu«. Zver s rogovima kao u jagnjeta treba da kaže »onima koji žive na zemlji da načine ikonu zveri«; osim toga, ona treba da

zapovedi svima, »malima i velikima, bogatima i siromašnima, slobodnjacima i robovima« da prime žig zveri (Otkrivenje 13,11-16). Već je bilo spomenuto da su Sjedinjene Države sila predstavljena kao zver sa rogovima kao u jagnjeta, i da će ovo proročanstvo biti ispunjeno kada Sjedinjene Države zakonom propišu svetkovanje nedelje, što Rim inače ističe kao posebno priznanje svoje prevlasti. Međutim, Sjedinjene Države
neće biti usamljene u ovom odavanju počasti Rimu. Uticaj Rima u zemljama koje su nekada priznavale njegovu prevlast ni izdaleka nije otklonjen. Proročanstvo nagoveštava obnavljanje njegove vlasti. »I videh jednu od glava njezinih kao ranjenu na smrt, i rana smrti njene izleči se. I čudi se sva zemlja iza zveri.« (Otkrivenje 13, 3) Nanošenje smrtne rane upućuje na pad papstva 1798. godine. Posle toga, prorok kaže: »i rana smrti njezine isceli se i čudi se sva zemlja iza zveri.« Pavle jasno objavljuje da će »čovek bezakonja« nastaviti svoju delatnost sve do drugog Hristovog dolaska (2. Solunjanima 2,3-8). Sve do samog kraja vremena nastaviće da obavlja svoje delo prevare. Pisac Otkrivenja izjavljuje, takođe govoreći o Rimu: »I pokloniše joj se svi koji žive na zemlji, kojima imena nisu zapisana u životnoj knjizi Jagnjeta.« (Otkrivenje 13,8) Kako u starom tako i u novom svetu, rim će dobijati počasti u obliku poštovanja nedelje, ustanove koja počiva isključivo na autoritetu Rimske crkve.

Od sredine devetnaestog stoleća, istraživači proročanstava objavljivali su ovo svedočanstvo svim stanovnicima Sjedinjenih Država. Po događajima koji se sada zbivaju po svetu možemo videti da se brzo približavamo ispunjenju ovog proročanstva. Protestantski teolozi snažno naglašavaju božanski autoritet svetkovanja nedelje, ali sa istim nedostatkom biblijskih dokaza, što veoma podseća na izjavu papskih izaslanika koji su iznalazili čuda da bi njima zamenili Božju zapovest. Tvrđenje da su Božji sudovi pohodili ljude koji su kršili lažni sedmični dan odmora, nedelju, biće ponovo navođeno, i kao da već počinje da se navodi. Pokret da se svetkovanje nedelje nametne zakonom postaje sve uticajniji.

Rimska crkva zaista je poznata po svojoj prepredenosti i lukavnosti. Ona ima priliku da vidi šta će se dogoditi. Samo čeka svoje vreme, videći da joj protestantske Crkve ukazuju počast svojim prihvatanjem lažnog dana odmora i spremnošću da ga nametnu istim sredstvima kojima se ona služila u prošlosti. Oni koji odbace svetlost istine, potražiće pomoć ove samoproglašene »nepogrešive« sile da uzdignu ustanovu koju je ona uspostavila. Rim će spremno priskočiti u pomoć protestantima da obave ovo delo i to nije teško pretpostaviti! Ko bolje od pripadnika papske hijerarhije zna kako da postupa prema onima koji su neposlušni Crkvi?

Rimokatolička crkva, sa svojim ograncima raširenim po celom svetu, ima u svojoj vlasti ogromnu organizaciju, ustanovljenu da služi interesima papske stolice. Milioni njenih pripadnika u svim zemljama na svetu uče da su vezani obavezom odanosti papi. Bez obzira na nacionalnost i oblik vladavine u svojoj zemlji, treba da smatraju da je autoritet Crkve iznad svih ostalih autoriteta. Iako mogu da polože zavet vernosti svojoj zemlji, iznad svih ostalih zakletvi stoji zavet poslušnosti Rimu, koji ih oslobađa svake zakletve suprotne interesima Crkve.

Istorija svedoči o veštim i istrajnim naporima Rima da se umeša u poslove država, a kada negde stekne oslonac, da onda sledi svoje ciljeve čak i po cenu ugrožavanja opstanka knezova i naroda. Godine 1204, papa Inoćentije III iznudio je od Petra II, aragonskog vladara, neobičnu zakletvu: »Ja, Petar, kralj Aragonije, izjavljujem i obećavam da ću uvek biti veran i poslušan svome gospodaru, papi Inoćentiju, svim njegovim katoličkim naslednicima i Rimskoj crkvi, da ću verno čuvati svoje kraljevstvo u vernosti njemu, braneći katoličku veru i goneći jeretičku pokvarenost.« (John Dowling, *The History of Romanism,* b. 5, ch. 6, sec. 55) Ovo je u potpunom skladu sa zahtevima rimskog pontifeksa za vlašću: »Potpuno je zakonito da on uklanja careve« i da »može osloboditi podanike njihove zakletve na vernost nepravednom vladaru.« (Mosheim, b. 3, cent. 11, pt. 2, ch. 2, sec. 9, note 17)

Neka se ne zaboravi da se Rim hvali time što se nikada ne menja! Načela Grgura VII i Inoćentija III i dalje su načela Rimokatoličke crkve. Kada bi stekla vlast, ona bi počela da ih primenjuje sa isto toliko revnosti kao i u proteklim stolećima. Protestanti zaista ne znaju šta čine kada predlažu da prihvate saradnju Rima u delu uzdizanja nedelje. Dok se oni bore da ostvare svoju nameru, Rim teži da obnovi svoju moć, i ponovo stekne izgubljenu prevlast. Ako Sjedinjene Države prihvate načelo da Crkva može da se posluži autoritetom države ili da ga čak i nadgleda, da se verski praznici i običaji mogu nametnuti građanskim zakonima, ukratko, da autoritet Crkve i države ima pravo da vlada savešću, pobeda Rima u ovoj zemlji biće osigurana.

Božja Reč je upozorila na neposrednu opasnost koja nam preti, ako opomena ne bude prihvaćena, protestantski svet saznaće stvarne namere Rima, ali prekasno da bi izbegao njegove zamke. Rim polako i neosetno stiče snagu. Njegova učenja šire svoj uticaj u zakonodavnim skupštinama, u crkvama, u srcima ljudi. On podiže svoje veličanstvene i masivne građevine u čijim će se tajnim odajama ponoviti nekadašnja progonstva. Rim neprimetno i neosetno ojačava svoje snage pripremajući se da postigne svoje ciljeve kada bude došlo vreme za napad. Sve što sada želi je uporište, a ono mu je već pruženo. Uskoro ćemo videti i osetiti istinske namere Rima. Ko god bude verovao Božjoj Reči i bude joj bio poslušan, navući će na sebe ruganje i progonstvo.

36. poglavlje

SUKOB KOJI SE PRIBLIŽAVA

Od samog početka velikog sukoba na Nebu, sotona je želeo da sruši Božji zakon. U nameri da postigne ovaj cilj, upustio se u pobunu protiv Stvoritelja. Iako je bio prognan sa Neba, nastavio je istu bitku i na Zemlji. Cilj za kojim je istrajno

težio, ogledao se u njegovoj težnji da prevari ljude i da ih navede da prekrše Božji zakon. Posledice će biti potpuno iste, bez obzira da li će ga postići tako što će ih navesti da odbace ceo Zakon, ili da uklone samo jednu od njegovih odredaba. Onaj koji pogreši »u jednome« pokazuje prezir prema celom zakonu; svojim uticajem i primerom staje na stranu prestupa, i zato postaje »kriv za sve«. (Jakov 2,10)

Trudeći se da izloži preziru božanske uredbe, sotona je izopačio biblijsku nauku, pa su se zablude na taj način uvukle i u veru hiljada ljudi koji su smatrali da veruju u Bibliju. Poslednji veliki sukob između istine i zablude predstavlja konačnu bitku u dugotrajnom ratu oko Božjeg zakona. Upravo sada ulazimo u tu bitku – u bitku između ljudskih zakona i Gospodnjih odredaba, između religije Biblije i religije bajki i tradicija.

Sile koje će se ujediniti protiv istine i pravde u ovom sukobu već su aktivno na poslu. Božja sveta Reč, koja nam je sačuvana po visokoj ceni patnji i prolivene krvi, danas se malo ceni. Biblija je u našem vremenu svima na raspolaganju, ali je malo onih koji je stvarno prihvataju kao vodiča u životu. Neverstvo preovladava u zastrašujućoj meri, preovladava ne samo u svetu, već i u samoj Crkvi. Mnogi odbacuju nauke koje predstavljaju glavne stubove hrišćanske vere. Velike istine o stvaranju, kao što su ih objavili nadahnuti pisci, pad čoveka u greh, pomirenje, trajnost Božjeg zakona, sve to u stvari je odbacio, u celini, ili delimično, veliki deo hrišćanskog sveta. Hiljade koje se ponose svojom mudrošću i nezavisnošću, potpuno poverenje u Bibliju proglašavaju znakom slabosti, misle da će pokazati nadmoćnu obdarenost i učenost ukoliko prigovaraju Svetom pismu i ukoliko simbolički tumače i objašnjavaju njegove najvažnije istine. Mnogi propovednici uče svoje vernike, mnogi nastavnici i profesori govore svojim đacima i studentima da je Božji zakon promenjen ili čak ukinut; i da oni koji njegove zahteve i dalje smatraju obaveznima, koji smatraju da moraju biti doslovno primenjivani, zaslužuju jedino prezir i porugu.

Odbacujući istinu, ljudi odbacuju i njenog Autora. Gazeći Božji zakon, odbacuju autoritet Zakonodavca. Od lažnih nauka i teorija isto je tako lako načiniti idola kao i od drveta i kamena. Pogrešno predstavljajući Božje osobine, sotona navodi ljude da pogrešno zamišljaju i Njegov karakter. Mnogi su na presto umesto Gospoda stavili nekog filozofskog idola, dok živoga Boga, Onoga koji je otkriven preko svoje Reči, preko Hrista, preko svojih dela stvaranja, slave samo retki pojedinci. Hiljade obožavaju prirodu kao boga, istovremeno odbacujući Boga prirode. Idolopoklonstvo, iako u promenjenom obliku, postoji i danas u hrišćanskom svetu isto tako stvarno kao što je postojalo u starom Izrailju u Ilijino vreme. Bog mnogih koji se smatraju mudrim ljudima, bog filozofa, pesnika, državnika, novinara, bog uglađenih pomodnih krugova, mnogih visokih škola i univerziteta, pa čak i nekih teoloških ustanova – skoro da nije ništa bolji od Vala, feničanskog boga Sunca.

Nijedna zabluda, prihvaćena u hrišćanskom svetu, ne udara smelije na autoritet Neba, nijedna nije neposrednije suprotstavljena zdravom razumu, nijedna nije otrovnija po svojim posledicama, kao nauka novog doba, koja brzo stiče pristalice, jer ističe da Božji zakon nije više obavezan za ljude. Svaki narod ima svoje zakone, koji zahtevaju poštovanje i poslušnost; nijedna vlada ne bi mogla da opstane bez njih, pa zar bismo onda mogli pretpostaviti da Stvoritelj neba i zemlje nije propisao nikakav zakon kojim bi regulisao ponašanje svojih stvorenja? Pretpostavimo da istaknuti propovednici počnu javno da govore da zakoni po kojima se upravljaju građani njihove zemlje, zakoni koji štite prava njenih stanovnika, nisu više obavezni – da samo ograničavaju narodne slobode i da zato ne moraju biti poštovani; koliko dugo bi ti propovednici ostali na svojim mestima? Zar je veći prestup potcenjivati zakone zemlje i naroda nego gaziti božanske uredbe koje predstavljaju temelj svake vlasti?

Bilo bi mnogo prihvatljivije da narodi ukinu svoje zakonodavstvo i dozvole ljudima da se ponašaju po svojoj volji, nego da Vladar svemira ukine svoj Zakon i ostavi svet bez merila kojim bi bili osuđivani krivci, a opravdavani poslušni. Da li možete zamisliti kakve bi posledice imalo ukidanje Božjeg zakona? Takav eksperiment je već bio učinjen. Užasni prizori događali su se u Francuskoj kada je ateizam postao vladajuća sila. Tada je celom svetu bilo pokazano da ukidanje ograničenja koja je Bog postavio znači prihvatanje vladavine najsurovijeg od svih tirana. Odbacivanje merila pravde otvara put knezu tame da uspostavi svoju vlast na Zemlji.

Kada god se odbace božanske uredbe, greh prestaje da izgleda grešan ili pravednost privlačna. Oni koji odbijaju da se pokore Božjoj vladavini postaju nesposobni da vladaju sobom. Preko svojih otrovnih učenja, duh nepokornosti useljava se u srca dece i mladih, kojima je u prirodi da ne podnose ograničenja, i društvo tako zapada u stanje bezakonja i razuzdanosti. Dok osuđuje lakovernost onih koji se pokoravaju Božjim zahtevima, većina ljudi rado prihvata sotonine obmane. Ljudi popuštaju uzde strastima i čine iste grehe koji su izazvali izlivanje božanskih sudova na neznabošce.

Oni koji uče narod da olako shvata Božje zapovesti seju neposlušnost i požnjeće neposlušnost. Kada bi ograde postavljene božanskim zakonom bile uklonjene, i ljudski zakoni ubrzo bi bili zanemareni. Pošto Bog zabranjuje nepošteno postupanje, pohlepu, laganje i varanje, ljudi su spremni da pogaze Njegove uredbe kao smetnju svom svetovnom napredovanju, ali posledice odbacivanja tih uredaba biće potpuno neočekivane. Ako zakon nije na snazi, zašto bi se iko plašio da ga prekrši? Imovina više ne bi bila sigurna. Ljudi bi silom uzimali imovinu svoga bližnjega i najsnažniji bi postao i najbogatiji. Ni život ne bi bio poštovan. Bračno obećanje ne bi više stajalo kao sveti odbrambeni bedem oko porodice. Onaj koji ima moć, mogao bi, ukoliko želi, da silom uzme i ženu svoga bližnjega. Peta zapovest bila bi odbačena zajedno sa četvrtom. Deca se ne bi ustručavala da oduzmu život svojim roditeljima, ukoliko bi na taj način mogla da zadovolje želje svoga pokvarenog srca. Civilizovani svet bi bio ispunjen hordama ubica i razbojnika, a mir, spokojstvo i sreća iščezli bi sa Zemlje.

Nauka koja ističe da su ljudi oslobođeni poslušnosti Božjim zahtevima oslabila je snagu moralnih obaveza i otvorila ustave nepravdi u svetu. Bezakonje, raskalašnost i pokvarenost preplavljuju nas kao nezadrživa poplava. Sotona je na poslu u porodici. Njegova zastava vijori se čak i u takozvanim hrišćanskim domovima. Tu su zavist, zla sumnjičenja, licemerje, otuđenost, suparništvo, sukobi, izdavanje svetog poverenja, popuštanje strastima. Celokupni sistem verskih načela i nauke, koji treba da obrazuje okvir društvenog života, izgleda da se ljulja i gotov je da se raspadne. Najgori zločinci, kada dopadnu zatvora zbog svojih zlodela, često su obasipani darovima i pažnjom kao da su učinili neka hvale vredna dela. Veliki publicitet se daje njihovom karakteru i zločinima. Novine objavljuju odvratne pojedinosti o porocima, i tako podstiču i druge na prevare, otimanje i ubistva, a sotona se raduje uspehu svojih paklenih zamisli. Slepa zanesenost porocima, samovoljno oduzimanje života, strahovito umnožavanje neumerenosti i bezakonja svake vrste i obima, treba da probudi sve koji se boje Boga da se upitaju šta se može učiniti da se zaustavi poplava zla.

Sudovi su podmitljivi. Ljudi u vlasti nadahnuti su željom za dobitkom i ljubavlju prema čulnim uživanjima. Neumerenost je oslabila sposobnosti mnogih, tako da sotona ima gotovo neograničenu vlast nad njima. Pravnici su nedosledni, podmitljivi, varalice. Pijanstvo i uživanje, strasti, zavist, nepoštenje svake vrste, sve to zastupljeno je među onima koji primenjuju zakone. »Zato sud odstupa natrag i pravda stoji daleko; jer istina pada na ulici i pravda ne može da prođe.« (Isaija 59,14)

Nevaljalstvo i duhovna tama za vreme prevlasti Rima predstavljali su samo neizbežne posledice njegovog nastojanja da zabrani Bibliju, ali gde danas pronaći razlog široko rasprostranjenog neverstva, odbacivanja Božjeg zakona i iz toga nastale pokvarenosti, pri punoj svetlosti Jevanđelja i u vremenu verske slobode? Sada, kada više nije u stanju da uskraćivanjem Svetog pisma drži svet pod svojom vlašću, sotona pribegava drugim sredstvima u naporu da ostvari isti cilj. Uništenje vere u Bibliju podjednako služi njegovim namerama kao i uništenje same Biblije. Šireći verovanje da Božji zakon nije više na snazi, on uspešno navodi ljude da ga krše u istoj meri kao da uopšte i ne znaju za njegove propise. I sada, kao i u ranija vremena, on se služi Crkvom da ostvari svoje planove. Savremene verske organizacije odbile su da slušaju neomiljene istine jasno objavljene u Pismu; a u borbi protiv njih prihvatile su tumačenja i stavove preko kojih su široko posejale seme neverstva. Držeći se papske zablude o urođenoj besmrtnosti i svesnom stanju čoveka posle smrti, odbacile su jedinu odbranu od spiritističke obmane. Nauka o večnim mukama navela je mnoge da odbace Bibliju. Kada se narodu objave
zahtevi četvrte zapovesti i kada ljudi shvate da oni traže svetkovanje sedmog dana Subote, kao sedmičnog dana odmora, mnogi popularni učitelji kao jedini način da se oslobode dužnosti, koju nisu spremni da izvrše, izjavljuju da Božji zakon više nikoga ne obavezuje. Na taj način odjednom odbacuju i Zakon i Subotu. Kada se delo reforme u oblasti svetkovanja sedmičnog dana odmora bude proširilo, ovo odbacivanje Božjeg zakona u želji da se izbegnu zahtevi četvrte zapovesti postaće skoro opšta pojava. Učenja verskih predvodnika otvorila su vrata neverstvu, spiritizmu i preziranju Božjeg svetog zakona, a upravo na ovim predvodnicima počiva i strašna odgovornost za bezakonje koje vlada u hrišćanskom svetu.

A ipak, ova ista grupa predvodnika tvrdi da se široko rasprostranjeno bezakonje najvećim delom može pripisati nepoštovanju takozvane »hrišćanske subote«, odnosno nedelje, i da bi ozakonjenje svetkovanja nedelje unapredilo moral društva. Taj zahtev se posebno glasno postavlja upravo u Americi, u zemlji u kojoj je nauka o pravom danu odmora najviše objavljivana. U toj zemlji se pokret za umerenost i trezvenost, jedna od najistaknutijih i najvažnijih moralnih reformi, često povezuje sa pokretom za svetkovanje nedelje, čiji se zastupnici predstavljaju kao ljudi koji deluju u skladu s najvećim interesima društva, pa one koji odbijaju da se ujedine s njima, proglašavaju neprijateljima trezvenosti i reforme. Međutim, sama činjenica da se pokret koji podupire zabludu povezuje sa delom koje je samo po sebi dobro, nije nikakav dokaz u prilog zabludi. Mi možemo prikrivati otrov mešajući ga sa zdravom hranom, ali time ne možemo promeniti njegovu pravu prirodu. Suprotno tome, on postaje još opasniji, jer ga nenamerno možemo uzeti. Jedna od sotoninih metoda je da uz laž doda samo onoliko istine koliko je neophodno da postane prihvatljiva. Vođe pokreta za ozakonjenje nedelje mogu zastupati i reformu koja je potrebna narodu, načela koja su u skladu sa Biblijom, ali, pošto s tim delom povezuju i zahtev koji je suprotan Božjem zakonu, Božje sluge ne mogu da im se pridruže. Te ljude ništa ne može opravdati zato što odbacuju Božju zapovest da bi umesto nje uzdigli ljudske propise.

Sotona će dvema velikim zabludama, zabludom o besmrtnosti duše i zabludom o svetosti nedelje, podvlastiti ljude svojim prevarama. Dok prva postavlja temelje spiritizmu, druga omogućava prijateljske veze s Rimom. Protestanti u Sjedinjenim Državama prvi će pružiti ruku preko provalije i prihvatiti ruku spiritizma, oni će premostiti i ambis da bi se rukovali s rimskom silom i pod uticajem ovog trostrukog saveza, ova zemlja krenuće stopama Rima i pogaziti prava savesti.

Pošto spiritizam verno podražava nominalno hrišćanstvo našega vremena, ima i veću snagu da prevari i uhvati ljude u svoje zamke. Sotona se i sam prilagodio savremenim uslovima. On će se pojavljivati u obliku anđela svetlosti. Posredstvom spiritizma događaće se natprirodna zbivanja, bolesnici će ozdraviti, a činiće se mnoga nepobitna čuda. Pošto će zli duhovi izjavljivati da veruju u Bibliju i pokazivati poštovanje prema crkvenim ustanovama, njihovo delovanje biće prihvaćeno kao izražavanje božanske sile.

Granica razdvajanja između nominalnih hrišćana i bezbožnika danas se jedva raspoznaje. Vernici Crkve vole ono isto što i svet voli i spremni su da mu se pridruže, a sotona je odlučio da ih sjedini u jedno telo i ojača svoje delo time što će ih sve uvesti u redove spiritista. Pristalice rima, koje se hvale čudima kao sigurnim znakom da je njihova Crkva prava, biće lako prevareni ovom čudotvornom silom, a protestanti, odbacujući štit istine, biće zavedeni tom istom silom.

Katolički klerikalci, protestanti i svetovni ljudi podjednako će prihvatati ovo obličje pobožnosti bez sile pobožnosti i u ovom zajedništvu videće veliki pokret za obraćenje celoga sveta i uspostavljanje dugo očekivanog hiljadugodišnjeg carstva.

Sotona će se preko spiritizma pojaviti kao veliki dobrotvor ljudskog roda, lečeći bolesti među ljudima, govoreći da uspostavlja novi i uzvišeniji sistem religije, ali istovremeno delovaće i kao razarač. Njegova iskušenja odvući će mnoštvo ljudi u propast. Neumerenošću će im otupiti razum, dok će ih popuštanjem čulnim uživanjima, sukobiti i krvoprolićima navesti na sledeće korake. Sotona uživa u ratovanju, jer ono budi najgore strasti u čovekovoj duši, a onda u večnu propast baca svoje žrtve ogrezle u porocima i krvi. Njegov je cilj da pokrene narode da ratuju jedni protiv drugih, jer na taj način može da odvrati misli ljudi od neophodne pripreme da u dan suda opstanu pred Bogom.

Sotona deluje i preko prirodnih sila s ciljem da prikupi svoju žetvu nepripremljenih duša. On je proučio tajne laboratorije prirode i uložio sve svoje snage da zavlada elementima prirode, onoliko koliko mu to Bog dozvoljava. Kada mu je bilo dozvoljeno da pohodi Jova, kako brzo su nestala stada, sluge, kuće i deca, jedna nevolja je sustizala drugu! Samo Bog može da zaštiti svoja stvorenja i da ih ogradi od delovanja razaračeve sile. Međutim, hrišćanski svet prezreo je Gospodnji zakon; i Gospod će učiniti ono što je obećao da će učiniti – povući će svoje blagoslove sa Zemlje i ukloniti svoju zaštitničku ruku od onih koji ustaju protiv Njegovog zakona, koji poučavaju i primoravaju druge da to isto čine. Sotona u svojoj vlasti ima sve one koje Bog posebno ne štiti. On će podupirati i ići naruku nekima da bi unapredio svoje planove, a druge će izlagati nevoljama, navodeći ljude na pomisao da ih Bog muči.

Dok se pred sinovima čovečijim pojavljuje kao veliki lekar koji može da izleči sve njihove bolesti, on će izazivati bolesti i katastrofe, sve dok gusto naseljeni gradovi ne budu pretvoreni u razvaline i pustoš. Čak i sada je na delu. Sotona pokazuje svoju moć nesrećama i katastrofama na moru i kopnu, velikim požarima, razornim vetrovima, užasnim gradonosnim olujama, burama, poplavama, ciklonima, velikim plimnim talasima, zemljotresima, na svakom mestu i u hiljadama različitih oblika. On uništava dozrelu žetvu, a onda nastupaju gladi i nesreće. On ispunjava vazduh smrtonosnim uzročnicima bolesti i hiljade umiru za vreme epidemija. Ove pojave postajaće sve češće i sve ubitačnije. Uništenje će pogađati i ljude i životinje. »Tužiće zemlja i opasti... iznemoći će glavari naroda zemaljskoga. Jer se zemlja oskvrni pod stanovnicima svojim, jer prestupiše zakone, izmeniše uredbe, raskidoše zavet večni.« (Isaija 24,4.5)

Veliki varalica zatim će uveriti ljude da su oni koji služe Bogu prouzrokovali sva ta zla. Oni koji su izazvali nezadovoljstvo Neba prebaciće krivicu za sve svoje nevolje na one čija je poslušnost Božjim zapovestima predstavljala stalni ukor za njih kao prestupnike. Biće objavljeno da ovi ljudi vređaju Boga svojim kršenjem nedelje kao dana odmora, da je taj greh doneo nevolje koje neće prestati, sve dok im ne bude nametnuto strogo svetkovanje tog dana odmora, a da oni koji iznose zahteve četvrte zapovesti, i time potkopavaju svetkovanje nedelje, samo izazivaju pobunu u narodu, sprečavajući ga da ponovo zadobije božansku naklonost i zemaljsko blagostanje. Tako će prastare optužbe protiv Božjih slugu opet biti ponovljene, isto toliko neosnovane kao i one pre toga: »A kada vide Ahav Iliju, reče mu Ahav: jesi li ti onaj što nesreću donosiš na Izrailja? A on reče: ne donosim ja nesreću na Izrailja, nego ti i dom oca tvojega ostavivši zapovesti Gospodnje i pristajući za Valima.« (1. O carevima 18,17.18) I kada lažne optužbe budu izazvale gnev naroda, on će prema Božjim poslanicima postupati vrlo slično načinu na koji je otpali Izrailj postupio prema Iliji.

Čudotvorna sila koja deluje preko spiritizma svojim uticajem ustaće protiv onih koji su odlučili da slušaju Boga više nego ljude. Duhovi će poručivati da ih je Bog poslao da protivnike nedelje osvedoče da su u zabludi, i da se zakoni zemlje moraju poštovati kao da su Božji zakoni. Žaliće zbog velike pokvarenosti u svetu i podržavati svedočenje verskih učitelja da je opadanje morala nastupilo zbog kršenja svetosti nedelje. Tako će se podići veliko negodovanje protiv svih onih koji su odbili da prihvate njihovo svedočenje.

Sotonina metoda postupanja u ovom konačnom sukobu s pripadnicima Božjeg naroda biće vrlo slična metodu kojom se služio u početku velike borbe na Nebu. Tada je govorio da želi da unapredi stabilnost božanske vladavine, iako je potajno ulagao sve snage da je obori. Za delo koje je želeo da obavi, krivicu je prebacivao na odane anđele. Ista politika prevare obeležavala je i istoriju Rimske crkve. Iako je tvrdio da deluje kao namesnik Neba, pontifeks je pokušavao da uzdigne sebe iznad Boga i da promeni Njegov zakon. Pod vladavinom Rima, oni koji su zbog svoje vernosti Jevanđelju bili osuđeni na smrt, bili su žigosani kao zločinci, i proglašavani za sotonine savezinke. Sva sredstva bila su upotrebljena da bi bili oklevetani, da bi u očima naroda, pa čak i u svojim, izgledali kao najgori prestupnici. Tako će biti i sada. Sotona će, dok se bude trudio da uništi one koji poštuju Božji zakon, učiniti da budu optuženi kao prestupnici zakona, kao ljudi koji sramote Boga i navlače na svet Njegove sudove.

Bog nikada ne primorava ljude da postupaju protivno svojoj volji ili svojoj savesti; ali sotona se neprestano služi primoravanjem i surovošću da bi zadobio vlast nad onima koje na drugi način ne uspeva da zavede. On pokušava da strahom ili silom zavlada savešću i iznudi pokornost. Da bi to ostvario, deluje preko verskih i svetovnih autoriteta, navodeći ih da proglašavaju ljudske zakone koji se suprote Božjim zakonima.

Oni koji svetkuju biblijski dan odmora, Subotu, biće optuženi kao protivnici zakona i reda, kao ljudi koji krše moralna pravila društva, koji izazivaju anarhiju i pokvarenost, prizivaju božanske sudove na zemlju. Njihovo savesno držanje Božjeg zakona biće proglašeno upornošću, tvrdoglavošću i preziranjem autoriteta. Biće optuženi da ne poštuju vlasti. Propovednici koji su odbacili Božji zakon govoriće s propovedaonica o dužnosti građana da budu poslušni građanskim vlastima koje su postavljene od Boga. Oni koji poštuju Božje zapovesti biće u zakonodavnim skupštinama i

u sudnicama pogrešno predstavljani i osuđivani. Njihove reči biće pogrešno tumačene, biće im pripisivane najgore pobude.

Kada protestantske Crkve budu odbacile jasne biblijske dokaze u prilog Božjem zakonu, težiće da ućutkaju one čiju veru ni Biblijom nisu uspele da poljuljaju. Iako nisu svesne te činjenice, one sada kreću putem koji će ih dovesti do progonstva svih onih koji odbijaju da čine ono što sav ostali hrišćanski svet čini, naime, da priznaju obaveznost rimskog dana odmora.

Crkveni i svetovni dostojanstvenici ujediniće se da podmite, da nagovore ili nateraju sve ljude da uzdignu nedelju. Podrška božanskog autoriteta biće zamenjena prisilnim merama. Politička pokvarenost uništiće ljubav prema pravdi i poštovanje prema istini, pa će se državnici i zakonodavci, čak i u slobodnoj Americi, u želji da osiguraju naklonost javnosti, pokoriti sveopštem zahtevu da zakonom bude nametnuto svetkovanje nedelje. Sloboda savesti, izvojevana uz tolike žrtve, više neće biti poštovana. U sukobu, koji će uskoro izbiti, videćemo ispunjavanje reči proroka: »I razgnevi se zmija na ženu, i otide da se pobije s ostalim semenom njezinim, koje drži zapovesti Božje i ima svedočanstvo Isusa Hrista.« (Otkrivenje 12,17)

37. poglavlje

BIBLIJA - NAŠA ZAŠTITA

»Zakon i svedočanstvo tražite, ako li ko ne govori tako, njemu nema zore!« (Isaija 8,20) Pripadnici Božjeg naroda upućeni su na Pismo kao na svoju zaštitu od uticaja lažnih učitelja i zavodljive moći duhova tame. Sotona se služi svim sredstvima da spreči ljude da steknu poznavanje Biblije, jer njene jasne izjave otkrivaju njegove prevare. Prilikom svakog oživljavanja Božjeg dela knez zla pojačava svoju delatnost, a upravo sada ulaže poslednje napore u završnoj borbi protiv Hrista i Njegovih sledbenika. Poslednja velika obmana uskoro će se odigrati pred našim očima. Antihrist treba da učini svoja čudesna dela svima na vidiku. Falsifikat će biti tako sličan originalu da niko neće biti u stanju, osim uz pomoć Svetoga pisma da uoči razliku među njima. Zato svaku izjavu i svako čudo treba oceniti na temelju njegovog svedočenja.

Oni koji se budu trudili da poslušaju sve Božje zapovesti, suočiće se s protivljenjem i ismejavanjem. Moći će da opstanu jedino u Bogu. Da bi izdržali nevolje koje su pred njima, moraju da upoznaju Božju volju onako kako je otkrivena u Njegovoj reči, jer Boga mogu da poštuju jedino kada pravilno shvate Njegov karakter, Njegovu vladavinu, Njegove namere i kada se ponašaju u skladu sa tim saznanjima. Niko osim onih koji su ojačali svoj um biblijskim istinama, neće opstati u poslednjem velikom sukobu. Svaka duša biće stavljena na probu – da li će više slušati Boga nego ljude? Odlučujući trenutak je pred vratima. Da li su naše stope utvrđene da steni Božje nepromenljive Reči? Da li smo spremni da hrabro ustanemo u odbranu Božjih zapovesti i vere Isusove?

Spasitelj je pre svoga raspeća objasnio svojim učenicima da treba da bude pogubljen, ali i da ustane iz groba, i anđeli su tom prilikom bili prisutni da Njegove reči utisnu u misli i srca učenika. Međutim, oni su očekivali zemaljsko oslobođenje od rimskog jarma, i nisu mogli da podnesu misao da će Onaj u koga su polagali sve svoje nade pretrpeti sramotnu smrt. Reči koje je trebalo da zapamte, prognali su iz svojih misli, i kada je nastupilo vreme probe, nisu bili spremni. Isusova smrt potpuno je uništila njihovu nadu kao da im nikada nije ni govorio o njoj. I pred nama je budućnost osvetljena u proročanstvima isto tako jasno kao i pred učenicima posle Njegovih reči. Događaji povezani s krajem vremena milosti i delom pripreme za vreme nevolje jasno su nam prikazani. Međutim, mnogi ljudi ne razumeju ove važne istine kao da im nikada nisu ni bile otkrivene. Sotona se trudi da im ukrade svaku misao koja bi ih mogla umudriti za spasenje, pa će ih vreme nevolje zateći potpuno nespremne.

Kada šalje opomene koje su toliko važne da su predstavljene anđelima koji lete posred neba, Bog od svake razumne osobe očekuje da ih posluša. Strašne kazne izrečene protiv onih koji se klanjaju zveri i njenoj ikoni (Otkrivenje 14,9-11), treba da pokrenu sve ljude da marljivo proučavaju proročanstva da bi pronašli šta znači žig zveri i kako mogu da ga izbegnu. Međutim, mnoštvo ljudi zatvara svoje uši da ne čuje istinu i okreće se nestvarnim pričama. Apostol Pavle izjavljuje, govoreći o poslednjim danima: »Jer će doći vreme kada zdrave nauke neće slušati, nego će po svojim željama nakupiti sebi učitelje kao što ih uši svrbe.« (2. Timotiju 4,3) Takvo vreme je nastupilo. Mnogi ljudi ne žele da čuju biblijsku istinu, zbog toga što se suprotstavlja željama njihovog grešnog, svetovnošću zauzetog srca, pa im sotona šalje prevare za kojima čeznu.

Međutim, Bog će na Zemlji ipak imati svoj narod koji će uzdizati Bibliju i samo Bibliju kao merilo svake nauke i osnovu svih reformi. Mišljenje učenih ljudi, naučni zaključci, razna kreda ili odluke crkvenih sabora, isto tako mnogobrojni i neusaglašeni kao i Crkve koje ih zastupaju, glas većine – ni jedno od toga niti sve zajedno ne može biti dokaz za ili protiv bilo koje tačke verovanja. Pre nego što prihvatimo bilo koju nauku ili pravilo, moramo kao njegovu potvrdu, zahtevati ono jasno »Tako reče Gospod!«

Sotona nastoji da čovekovu pažnju usmeri na ljude umesto na Boga. On navodi ljude da gledaju na biskupe, sveštenike, profesore teologije kao na svoje vođe, umesto da sami istražuju Pismo i ustanove šta je njihova dužnost. Sotona, upravljajući mislima tih vođa, može da utiče na mnoštvo i da ga usmerava prema svojoj volji.

Kada je Hristos došao da izgovori reči života, narod ga je radosno slušao, i mnogi, čak i među sveštenicima i glavarima, poverovali su u Njega. Međutim, sveštenićke starešine i vodeći ljudi u narodu odlučili su da osude i odbace Njegova učenja. Iako su doživeli neuspeh u naporima da pronađu neku optužbu protiv Njega, iako nisu mogli da ne osete božansku silu i mudrost kojima su bile praćene Njegove reči, stavili su na sebe oklop svojih predrasuda, i odbacili najjasnije dokaze Njegovog mesijanstva, jer bi u protivnom morali da postanu Njegovi učenici. Ovi Isusovi protivnici bili su ličnosti koje su ljudi iz naroda od svojih malih nogu bili naučeni da poštuju, pred čijim autoritetom su navikli da saginju glavu. Zato su se i pitali: »Kako to da naši glavari i učeni književnici ne veruju u Isusa? Zar ga ti pobožni ljudi ne bi prihvatili kada bi zaista bio Hristos?« Upravo je uticaj ovakvih učitelja naveo jevrejski narod da odbaci svoga Otkupitelja.

Duh koji je pokretao ove sveštenike i glavare i danas utiče na mnoge koji se hvale svojom pobožnošću. Oni odbijaju da ispitaju biblijska svedočanstva koja se odnose na posebne istine za naše vreme. Ukazuju na svoju brojnost, bogatstvo i ugled, i prezrivo gledaju na predstavnike istine kao na malobrojne, siromašne i neugledne, kao na ljude koje njihova vera odvaja od sveta.

Hristos je prorekao da nezakonito prisvajanje vlasti, svojstveno književnicima i farisejima, neće nestati posle rasejanja Jevreja. On je proročki gledao na buduće delo uzdizanja ljudskog autoriteta, na njegov pokušaj da zavlada ljudskom savešću, što se tokom svih vremena pokazalo kao strašno prokletstvo za Crkvu. Njegova teška osuda upućena književnicima i farisejima, Njegova opomena narodu da ne sledi svoje slepe vođe, zapisane su i kao opomena budućim naraštajima.

Rimska crkva jedino je svom sveštenstvu priznala pravo da tumači Bibliju. Upornim tvrđenjem da su jedino klerici osposobljeni da objašnjavaju Božju Reč, Crkva je uskratila Bibliju običnom narodu. Iako je reformacija dala Bibliju svima, ipak je ovo neobično pravilo, koje je postavio Rim, zaustavilo mnoge protestante u raznim protestantskim Crkvama da samo istražuju Sveto pismo. Od njih se očekuje da biblijska učenja prihvate onako *kako ih je njihova Crkva protumačila,* tako da se hiljade vernika ne usuđuju da prihvate bilo šta, iako je jasno otkriveno u Bibliji, što se suproti verovanju ili utvrđenom učenju njihove Crkve.

Iako Biblija u mnogo tekstova ukazuje na lažne učitelje, mnogi su na ovaj način spremni da sveštenstvu povere staranje o svojoj duši. Danas ima na hiljade vernika samo po imenu, koji ne mogu da pronađu nikakav drugi razlog za svoje verovanje osim da su ih tako poučile njihove verske starešine. Oni prolaze pored Spasiteljevih učenja ne obraćajući na njih skoro nikakvu pažnju, dok skoro neograničeno poverenje poklanjaju rečima svojih sveštenika. Međutim, da li su njihovi sveštenici nepogrešivi? Kako svoju dušu možemo poveriti njihovom vođstvu ukoliko iz Božje Reči nismo saznali da su zaista svetlonoše? Nedostatak moralne snage da skrenu s ugažene staze svetovnosti, navodi mnoge da slede učene ljude, a svojim oklevanjem da sami započnu istraživanje postaju beznadežno sputani lancima zabluda. Oni vide da je istina za ovo vreme jasno objavljena u Bibliji, osećaju silu Svetoga Duha koja prati njeno objavljivanje, a ipak dozvoljavaju da ih protivljenje sveštenstva odvrati od videla. Iako su im i razum i savest osvedočeni, ove zavedene duše ne usuđuju se da misle drugačije od svog propovednika, i tako njihovo rasuđivanje, njihovi večni interesi, padaju kao žrtva neverovanja, oholosti i predrasuda drugih.

Sotona ima mnogo načina kojima se služi da uz pomoć ljudskog uticaja zarobi svoje žrtve. On privlači mnoge ljude na svoju stranu vezujući ih svilenim nitima naklonosti prema onima koji su neprijatelji Hristovog krsta. Bez obzira na vrstu tih veza, možda roditeljskih, sinovskih, bračnih ili društvenih, posledice su uvek iste, jer se protivnici istine služe svojom moći da zavladaju savešću, a duše koje se nalaze pod njihovom vlašću nemaju dovoljno hrabrosti ili samostalnosti da poslušaju svoja uverenja o dužnosti.

Istina i proslavljanje Boga nerazdvojno su povezani, u skladu s time nama nije moguće, ako nam je Biblija nadohvat ruke, da slavimo Boga svojim pogrešnim uverenjima. Mnogi tvrde da nije važno šta ko veruje, ukoliko živi pravednim životom. Međutim, život se oblikuje verom. Ukoliko su nam videlo i istina nadohvat ruke, a mi zanemarimo da iskoristimo priliku da ih čujemo i razumemo, onda ih zaista odbacujemo; mi biramo tamu umesto videla.

»Neki se put čini čoveku prav, a kraj mu je put k smrti.« (Priče 16,25) Neznanje nije nikakav izgovor za zabludu ili greh, kada postoje sve mogućnosti za upoznavanje Božje volje. Zamislimo da neki čovek putuje i stigne u mesto u kome se ukršta nekoliko puteva sa putokazima koji pokazuju kuda svaki od njih vodi. Ukoliko zanemari putokaze i krene putem koji se njemu čini prav, ipak će se, bez obzira na svoju iskrenost, verovatno naći na pogrešnom putu.

Bog nam je dao svoju Reč da bismo se upoznali s njenim učenjem i saznali šta On traži od nas. Kada je neki zakonik došao Isusu i postavio mu pitanje: »Šta da činim da dobijem život večni?« Spasitelj mu je usmerio pažnju na Pismo, govoreći: »Šta je napisano u zakonu? Kako čitaš?« Neznanje neće opravdati ni stare ni mlade, niti ih osloboditi kazne propisane za kršenje Božjeg zakona; jer imaju u rukama imaju veran prepis toga Zakona, njegovih načela i zahteva. Nije dovoljno imati dobre namere, nije dovoljno činiti samo ono što čovek smatra da je pravo ili što mu je propovednik rekao da je pravo. Njegovo spasenje je u pitanju, i zato svako mora da istražuje Pismo. Bez obzira koliko su jaka njegova uverenja, koliko god da je uveren da njegov propovednik zna šta je istina, to nije temelj na kome bi trebalo da zida. On ima kartu na kojoj je označen svaki putokaz na njegovom putu prema Nebu i zato ne sme da nagađa ili da pretpostavlja.

Prva i najviša dužnost svakog razumnog stvorenja je da iz Svetog pisma sazna šta je istina, i da onda hodi u tom videlu i ohrabri i druge da pođu za njegovim primerom. Bibliju treba, iz dana u dan, marljivo proučavati, udubljujući se u

svaku misao i upoređujući tekst sa tekstom. Uz božansku pomoć sami treba da stvorimo svoje mišljenje, jer ćemo sami i odgovarati pred Bogom.

Istine koje su najjasnije otkrivene u Bibliji, učeni ljudi zaogrnuli su sumnjom i tamom, oni isti učeni ljudi koji su, smatrajući da raspolažu velikom mudrošću, govorili da Biblija ima mistično, tajno, duhovno značenje koje nije uočljivo iz upotrebljenih reči. Ti ljudi su lažni učitelji. Upravo takvima Isus je kazao: »Zato li se vi varate što ne znate pisma ni sile Božje!« (Marko 12,24) Biblijski jezik se mora objašnjavati jedino u skladu s njegovim očiglednim značenjem, osim ako nisu upotrebljeni simboli ili slike. Hristos je obećao: »Ko hoće NJegovu volju tvoriti razumeće je li ova nauka od Boga!« (Jovan 7,17) Kada bi ljudi prihvatili biblijski tekst onako kako je napisan, kada ne bi bilo lažnih učitelja da zavode i zbunjuju ljudski um, moglo bi se obaviti delo koje bi obradovalo anđele i dovelo u Hristovo stado hiljade i hiljade onih koji sada lutaju stazom zablude.

Prilikom proučavanja Biblije treba da napregnemo sve snage svoga uma, treba da uposlimo svoj razum da shvati dubine Božje, onoliko koliko je to smrtnom čoveku moguće, ali ne smemo zaboraviti da samo dečija poslušnost i pokornost predstavljaju duh pravog učenika. Teškoće sa biblijskim tekstom nikada se ne mogu rešavati istim metodama kojima se služimo prilikom rešavanja filozofskih problema. U proučavanje Biblije ne smemo se upuštati sa istim samopouzdanjem s kojim prilazimo području nauke, već se molitvom i oslanjajući se na Boga, sa iskrenom željom da upoznamo Njegovu volju. Moramo dolaziti s poniznim i poučljivim duhom da bismo stekli znanje od velikog JA SAM. U protivnom, zli anđeli zaslepiće naš um i otvrdnuti naše srce tako da istina neće uticati na nas.

Mnogi delovi Biblije koje su učeni ljudi proglasili tajnom ili ih zanemarili kao nevažne, puni su utehe i pouke onome koji se učio u Hristovoj školi. Jedan od razloga zašto mnogi teolozi nemaju jasnije razumevanje Božje Reči krije se u njihovom zatvaranju očiju pred istinama koje ne žele da sprovedu u život. Razumevanje biblijske istine ne zavisi toliko od snage intelekta koji je uključen u proučavanje, već od iskrenosti namere, od duboke čežnje za pravednošću.

Bibliju nikada ne treba proučavati bez molitve. Samo Sveti Duh može nas navesti da osetimo važnost onoga što se lako razume, ili nas sprečiti da iskvarimo istine koje su teške za razumevanje. Služba nebeskih anđela ogleda se u pripremi našeg srca da shvati Božju Reč, tako da budemo oduševljeni njenom lepotom, upozoreni njenim opomenama, oživljeni i ojačani njenim obećanjima. Molitva koju je izgovorio psalmista treba da postane i naša: »Otvori oči moje da bih video čudesa zakona Tvojega!« (Psalam 119,18) Iskušenja često izgledaju nesavladiva zato što čovek, koji je zanemario molitvu i proučavanje Biblije, ne može odmah da se seti Božjih obećanja i da se tako biblijskim oružjem odupre sotoni. Međutim, anđeli se neprestano nalaze oko onih koji su spremni da budu poučeni božanskim istinama i da ih u vreme velike potrebe podsete na neophodne istine. Prema tome, kada neprijatelj navali kao reka, »duh će Gospodnji podignuti zastavu nasuprot njemu«. (Isaija 59,19)

Isus je obećao svojim učenicima: »A utešitelj, Duh Sveti, kojega će Otac poslati u ime Moje, On će vas naučiti svemu i napomenuće vam sve što vam rekoh.« (Jovan 14,26) Međutim, Hristova učenja prethodno moraju da se urežu u sećanje da bi Božji Duh u vreme opasnosti mogao da nas podseti na njih. David je rekao: »U srce svoje zatvorio sam reč Tvoju da Ti ne grešim!« (Psalam 119,11)

Svi koji visoko cene svoje večno dobro treba da onemoguće svaki napad sumnje. Napadima će biti izloženi i sami stubovi istine. Skoro je nemoguće ostati izvan domašaja ruganja i lukavstva, podmuklih i zaraznih učenja savremenih nevernika. Sotona svoja iskušenja prilagođava svim klasama. On neobrazovane napada ruganjem i podsmehom, dok obrazovane dočekuje naučnim primedbama i filozofskim shvatanjima, sračunatim da izazovu nepoverenje ili prezir prema Pismu. Čak se i mladi sa vrlo oskudnim iskustvom usuđuju da izraze sumnje u osnovna hrišćanska načela. To mladalačko neverstvo, bez obzira koliko je plitko, širi svoj uticaj. Mnogi su tako bili navedeni da se rugaju veri svojih otaca i da prezru Duh blagodati (Jevrejima 10,29). Mnogi mladi život, koji je obećavao da bude na čast Bogu i blagoslov svetu, bio je zatrovan dahom neverstva. Svi koji se pouzdaju u ohole odluke ljudskog razuma, koji zamišljaju da mogu da objasne božanske tajne i dopru do istine bez Božje mudrosti, svakako da će se zaplesti u sotonine zamke.

Živimo u najsvečanijem razdoblju istorije ovoga sveta. Sudbina čovečanstva koje živi na ovoj Zemlji uskoro će biti odlučena. Naše buduće blagostanje, ali i spasenje drugih duša zavise od puta kojim sada idemo. Nama je neophodno vođstvo Duha istine. Svaki Hristov sledbenik treba ozbiljno da se upita: »Gospode, šta želiš da činim?« Mi se u postu i molitvi moramo poniziti pred Gospodom, duboko razmišljati o Njegovoj Reči, a posebno o prizorima suda. Sada treba da težimo za dubokim i živim iskustvom u onome što je Božje. Nemamo vremena za gubljenje. Događaji od životne važnosti zbivaju se svuda oko nas, nalazimo se na sotoninom začaranom tlu. Božji stražari, nemojte spavati, neprijatelj je blizu i vreba, spreman u svakom trenutku, da ukoliko zadremate ili postanete nemarni, skoči na vas i da vas učini svojim plenom.

Mnogi su prevareni u razmišljanju o svom stvarnom položaju pred Bogom. Zadovoljni su što nisu učinili zla dela, a zaboravljaju da prebroje dobra i plemenita dela koja Bog očekuje od njih, a koja su zanemarili da učine. Nije dovoljno što su postali stabla u Gospodnjem vrtu. Oni treba da odgovore na Njegova očekivanja i donesu rod. On ih smatra odgovornim za sve što su propustili da postignu, za sva dobra dela koja su mogli da učine uz Njegovu blagodati koja im daje snagu. U nebeskim knjigama zapisani su kao stabla koja smetaju zemlji. Ali, čak ni slučaj ovih ljudi nije potpuno beznadežan. Ljubav koja dugo trpi i dalje poziva sve one koji su prezreli Njegovu milost i zloupotrebili Njegovu blagodat. »Zato govori: ustani ti koji spavaš, vaskrsni iz mrtvih i obasjaće te Hristos. Gledajte, dakle, da uredno živite... pazite na vreme, jer su dani zli.« (Efescima 5,14-16)

Kada bude stiglo vreme probe, pokazaće se ko je prihvatio Božju Reč kao svoje životno pravilo. U leto ne postoje velike razlike između listopadnog i zimzelenog drveća, ali kada dunu zimski vetrovi, zimzeleno drveće ostaje nepromenjeno, a svako drugo gubi lišće. Tako se i danas nedosledni vernik možda ne može razlikovati od stvarnog hrišćanina, ali uskoro nastaće vreme kada će razlika postati vidljiva. Kada se podigne protivljenje, kada se licemerna verska revnost i netrpeljivost raspale, kada progonstva počnu da se ponavljaju, mlaki i licemerni počeće da se kolebaju i odbacuju svoju veru, ali pravi hrišćanin ostaće čvrst kao stena, njegova vera postaće još jača, njegova nada još blistavija nego u danima blagostanja.

Psalmista kaže: »Razumniji postah od svih učitelja svojih, jer razmišljam o Tvojim otkrivenjima... od zapovesti Tvojih postadoh razuman, toga radi mrzim na svaki put lažni.« (Psalam 119,99.104)

»Blago čoveku koji nađe mudrost.« »Jer će biti kao drvo usađeno kraj vode i koje niz potok pušta žile svoje, koje ne oseća kada dođe pripeka, nego mu se list zeleni, i sušne godine ne brine se i ne prestaje rađati rod.« (Priče 3,13; Jeremija 17,8)

38. poglavlje

POSLEDNjA OPOMENA

»I posle ovoga videh drugoga anđela gde silazi s neba, koji imaše oblast veliku; i zemlja se zasvetli od slave njegove. I povika jakim glasom, govoreći: pade, pade Vavilon veliki i posta stan đavolima i tamnica svakome duhu nečistome, i tamnica svih ptica nečistih i mrskih.« »I čuh glas drugi s neba koji govori: iziđite iz nje, narode Moj, da se ne pomešate u grehe njezine, i da vam ne naude zla njezina.« (Otkrivenje 18,1.2.4)

Ovaj biblijski tekst unapred ukazuje na vreme kada će, u skladu s vešću drugog anđela (Otkrivenje 14,8), biti ponovo objavljen pad Vavilona, uz dodatnu napomenu o pokvarenosti koja je, posle prvog objavljivanja ove vesti u leto 1844. godine prodrla u razne verske zajednice koje sačinjavaju Vavilon. Ovde je opisano strašno stanje verskoga sveta. Posle svakog odbacivanja istine ljudski duh postaje sve mračniji, njegovo srce sve upornije, dok na kraju otvoreno stane na stranu tvrdokornih nevernika. Prkoseći opomenama koje im je Bog uputio, ljudi će nastaviti da gaze bar jedan propis iz Dekaloga, sve dok ne počnu da progone one koji ih smatraju svetima. Preziranje Božje Reči i Njegovog naroda, znači i preziranje Hrista. Kada Crkve budu prihvatile spiritistička učenja, biće uklonjena sva ograničenja postavljena telesnom srcu, a ispovedanje religije postaće samo plašt kojim će biti pokriveno najgore bezakonje. Verovanje u pojavljivanje duhova otvara vrata lažnim duhovima i đavolskim naukama, i tako će se uticaj zlih anđela osetiti i u Crkvama.

O Vavilonu, u vreme koje je opisano u ovom proročanstvu, rečeno je sledeće: »Jer gresi njezini dopreše tja do neba, i Bog se opomenu nepravde njezine!« (Otkrivenje 18,5) Vavilon je napunio meru svoje krivice, i uskoro treba da ga zadesi propast. Međutim, Bog ima svoj narod u Vavilonu, i pre nego što ga bude pohodio svojim sudovima, pozvaće ove verne ljude da izađu iz njega, da ne učestvuju u njegovim gresima i da im ne »naude zla« njegova. Upravo zato nastaje pokret, simbolički predstavljen anđelom koji silazi s neba, koji obasjava zemlju svojom slavom i moćnim glasom objavljuje grehe Vavilona. U vezi s njegovom porukom, čuje se i poziv: »Izađite iz nje, narode Moj!« Ove poruke, zajedno s vešću trećeg anđela, sačinjavaju konačnu opomenu koja treba da se uputi stanovnicima Zemlje.

Težak će biti izbor s kojim će svet morati da se suoči. Zemaljske sile, ujedinjene u borbi protiv Božjih zapovesti, izdaće dekret da se svi »mali i veliki, bogati i siromašni, slobodnjaci i robovi« (Otkrivenje 13,16) moraju pokoriti običajima Crkve i svetkovati lažni dan odmora. Oni koji budu odbili da se pokore, biće kažnjeni građanskim kaznama, a posle toga biće proglašeno da zaslužuju i smrt. Sa druge strane, Božji zakon, koji zahteva svetkovanje Stvoriteljevog dana odmora, traži poslušnost i preti gnevom svim prekršiocima svojih propisa.

Pored mogućnosti izbora koja mu je tako jasno objavljena, svako ko slušajući ljudske propise, pogazi Božji zakon, dobija žig zveri, odnosno prihvata znak vernosti sili koju je izabrao da posluša umesto Boga. Opomena s Neba glasi: »Ko se god pokloni zveri i ikoni njezinoj i primi žig na čelo svoje ili na ruku svoju i on će piti od vina gneva Božjega koje je nepomešano utočeno u čašu gneva NJegova.« (Otkrivenje 14,9.10)

Međutim, niko neće morati da oseti žestinu Božjeg gneva, sve dok njegovom umu i njegovoj savesti istina ne bude jasno objavljena i dok je ne bude odbacio. Ima mnogo onih koji nikada nisu imali priliku da čuju posebne istine za ovo vreme. Obaveznost četvrte zapovesti nikada im nije bila objavljena u pravoj svetlosti. Onaj koji čita svako srce i poznaje svaku pobudu neće dozvoliti da nijedan od onih koji traži poznanje istine bude prevaren u odnosu na pitanja oko kojih postoji sukob. Dekret neće biti nametnut ljudima kao slepim izvršiocima. Svako treba da dobije dovoljno svetlosti da bi mogao razumno da odluči.

Pitanje svetkovanja sedmičnog dana odmora, poslužiće kao velika proba vernosti, jer je ta istina posebno napadnuta. Kada ljudi budu stavljeni pred tu konačnu probu, biće povučena i linija razdvajanja između onih koji služe Bogu i onih koji Mu ne služe. Dok će svetkovanje lažnog dana odmora u skladu sa zemaljskim zakonima, a suprotno četvrtoj zapovesti, predstavljati zakletvu vernosti sili koja se protivi Bogu, svetkovanje biblijskog dana odmora, u znak poslušnosti Božjem zakonu, biće dokaz vernosti Stvoritelju. Tako će jedna grupa, prihvatajući znak pokornosti zemaljskim silama, primiti žig zveri, dok će druga, birajući znak vernosti božanskom autoritetu, primiti Božji pečat.

Oni koji su objavljivali istine iz poruke trećeg anđela, sve do tada bili su često proglašavani izazivačima nemira. Njihova predviđanja da će verska netrpeljivost zavladati u Sjedinjenim Državama, da će se država i Crkva sjediniti u gonjenju onih koji drže Božje zapovesti, smatrana su neosnovanim i besmislenim tvrđenjima. Davane su uverljive izjave da ova zemlja nikada ne može postati ništo drugo osim onoga što je uvek bila – braniteljka verske slobode! Međutim, kada se o zakonskoj obavezi svetkovanja nedelje bude vrlo široko raspravljalo, svi će shvatiti da se događaji u koje su tako dugo sumnjali, u čiju mogućnost nisu verovali, brzo približavaju, pa će treća anđeoska vest ostaviti na ljude utisak kakav do tada nikada nije ostavljala.

Bog je u svakom naraštaju imao svoje sluge koje su žigosale greh, kako u svetu tako i u Crkvi. Međutim, ljudi vole da slušaju mile reči, jer čistu, neulepšanu istinu ne žele da prihvate. Mnogi reformatori, prihvatajući se svoga dela, odlučivali su da budu vrlo oprezni u žigosanju greha u Crkvi i u narodu. Nadali su se da će svojim primerom stvarnog hrišćanskog života pokrenuti ljude da se vrate biblijskoj nauci. Međutim, Božji Duh se spustio na njih kao što se nekada spustio na Iliju, šaljući ga da žigoše grehe pokvarenog vladara i otpalog naroda, pa nisu mogli da ćute, nisu mogli da se uzdrže da ne propovedaju jasne biblijske izjave – nauku koju su prvobitno oklevali da objavljuju. Bili su navedeni da revno propovedaju istinu i da govore o opasnostima koje prete duši. Izgovarali su reči koje im je Gospod davao da govore, ne plašeći se posledica, i narod je morao da čuje opomenu.

Tako će biti objavljena i poruka trećeg anđela. Kada bude došlo vreme da se ona još snažnije objavi, Gospod će delovati preko svojih skromnih oruđa, usmeravajući misli onih koji se budu posvetili Njegovoj službi. Radnici će biti osposobljeni za rad zahvaljujući mnogo više Svetom Duhu kojim će biti pomazani, nego pripremanju u obrazovnim ustanovama. Ljudi vere i molitve biće pokrenuti da puni svete revnosti izađu i da objavljuju reči koje im je Gospod dao. Gresi Vavilona biće obelodanjeni. Strašne posledice zakonskog nametanja crkvenih običaja autoritetom građanskih vlasti, prodiranje spiritizma, potajno, ali ubrzano jačanje rimske vlasti – sve to biće razotkriveno. Ove svečane opomene zaista će pokrenuti ljude. Hiljade i hiljade onih koji nikada nisu čuli reči slične ovima sada će ih čuti. Začuđeno će slušati svedočanstvo da je Vavilon u stvari Crkva, koja je pala zbog svojih zabluda i greha, zbog odbacivanja istine koju joj je Nebo poslalo. I dok ljudi budu odlazili svojim dotadašnjim učiteljima i željno se raspitivali: »Da li je to zaista tako«, njihovi sveštenici, da bi utišali strah i umirili njihovu probuđenu savest, pričaće im bajke i proricati prijatne događaje. Međutim, pošto će mnogi odbiti da se zadovolje ljudskim autoritetima i zahtevati ono jasno »Tako reče Gospod«, njihovi omiljeni klerici, kao nekada fariseji, napuniće se gneva što neko sumnja u njihov autoritet, odbiće poruku kao da je sotonska i pokrenuti mnoštvo koje voli greh da zlostavlja i progoni one koji je objavljuju.

Sotona će se pokrenuti kada sukob bude zahvatio nove oblasti i kada ljudske misli budu usmerene Božjem pogaženom zakonu. Sila koja bude pratila poruku razgneviće one koji su ustali protiv nje. Sveštenici će uložiti skoro nadljudske napore da spreče svetlost da ne obasja njihova stada. Svim raspoloživim sredstvima pokušaće da spreče rasprave o tim životnim pitanjima. Crkva će se osloniti na snažnu ruku građanskih vlasti i u tom poslu ujediniće se protestanti i katolici. Kada pokret za ozakonjenje svetkovanja nedelje postane smeliji i odlučniji, biće proglašen zakon protiv onih koji poštuju Božje zapovesti. Biće im zaprećeno kaznama i tamnicom, a nekima će biti ponuđena uticajna mesta i druge nagrade i prednosti, da bi ih privoleli da odbace svoju veru. Međutim, njihov odlučni odgovor glasiće: »Pokažite nam iz Božje reči gde grešimo!« Ovakvu molbu uputio je i Luter kada se našao u sličnim okolnostima. Oni koji će biti pozvani pred sudove snažno će braniti istinu i neki od onih koji će ih slušati biće pokrenuti da im se pridruže i prihvate poštovanje svih Božjih zapovesti. Tako će istina biti objavljena hiljadama ljudi koji inače ne bi saznali za nju.

Savesna poslušnost Božjoj Reči biće smatrana pobunom. Zaslepljeni sotonskom silom, roditelji će postupati oštro i surovo prema svojoj voljenoj deci, koja drže Božje zapovesti, gospodari i gospodarice tlačiti sluge koje žele da poštuju Božje zapovesti. Osećanja će ohladneti, roditelji će svoju decu lišavati nasledstva i izgoniti iz svoga doma. Doslovno će se ispuniti Pavlove reči: »I koji pobožno hoće da žive u Hristu Isusu, biće gonjeni.« (2. Timotiju 3,12) Kada branioci istine budu odbili da svetkuju nedelju kao dan odmora, neki od njih biće bačeni u tamnice, neki poslani u izgnanstvo, a prema nekima će se postupati kao prema robovima. Ljudskom razumu sve ovo u sadašnjim prilikama izgleda nemoguće, ali kada se Božji Duh, koji zadržava ljude, bude povukao iz njihove sredine, i kada ljudi budu potpuno prepušteni vlasti sotone, koji obuzdava božanske propise, nastupiće neočekivani događaji. Ljudsko srce može postati vrlo okrutno kada u njemu nestane ljubavi i bogobojaznosti.

Velika grupa onih koji su izrazili veru u vest trećeg anđela, ali nisu bili posvećeni poslušnošću istini, kada se oluja bude razbesnela odbaciće svoju veru i pridružiće se redovima protivnika. Sjedinjujući se sa svetom, nadahnjuju istim duhom, počeli su i zbivanja da posmatraju u skoro istoj svetlosti kao i svet, i kada budu stavljeni na probu, spremno će odabrati lakšu, popularniju stranu. Daroviti ljudi pristojnog ponašanja, koji su se nekada radovali istini, poslužiće se svojim sposobnostima da varaju i zavode bližnje. Oni će postati najogorčeniji neprijatelji svoje nekadašnje braće. Kada svetkovatelji Subote budu izvođeni pred sudove da odgovaraju zbog svoje vere, ovi otpadnici biće najuspešnija sotonska oruđa koja će ih klevetati i optuživati i svojim lažnim izveštajima i sumnjičenjima okrenuti upravitelje protiv njih.

Vera Gospodnjih slugu u ovo vreme progonstva, biće stavljena na probu. Oni će verno objavljivati opomenu, težeći za Bogom i Njegovom Rečju. Božji Duh, koji je delovao na njihovo srce, pokrenuo ih je da govore. Nadahnuti svetom revnošću, pokrenuti božanskim uticajem, obavljaće svoje dužnosti ne obazirući se na posledice kojima će ih izložiti objavljivanje Reči koju im je Gospod dao. Oni neće pitati za svoje zemaljske interese, niti će pokušavati da sačuvaju svoj ugled ili svoj život. Međutim, kada se oluja protivljenja i prigovora bude razbesnela nad njima, neki od njih, savladani zaprepašćenjem, biće spremni da uzviknu: »Da smo mogli da predvidimo posledice svojih reči, mi bismo ćutali!« Biće

okruženi teškoćama. Sotona će ih napadati žestokim iskušenjima. Činiće im se da obavljanje dela, koje su prihvatili, nadmašuje sve njihove sposobnosti. Biće izloženi opasnosti da budu uništeni. Oduševljenja koje će ih pokretati sada će nestati, ali više neće moći natrag. I onda, svesni svoje potpune bespomoćnosti, zatražiće snagu od Svemogućega. Setiće se da reči koje su izgovarali nisu bile njihove, već Onoga koji ih poslao da upute opomenu. Bog će staviti istinu u njihovo srce, i oni neće moći da je ne objave.

Iste nevolje su doživele i Božje sluge iz proteklih vekova. Viklif, Hus, Luter, Tindal, Bakster, Vesli tražili su da se svaka nauka mora proveriti Biblijom i isticali da su spremni da odbace sve što Biblija osuđuje. Protiv ovih ljudi progonstvo je besnelo surovom žestinom, ali oni nisu prestali da objavljuju istinu. Različita razdoblja u istoriji Crkve bila su obeležena pojavom posebnih istina, prilagođenih potrebama Božjeg naroda toga vremena. Svaka nova istina probijala se uprkos mržnji i protivljenju, tako da su oni koji su bili blagosloveni njenom svetlošću, prolazili su kroz iskušenja i nevolje. Gospod otkriva posebne istine ljudima kada se pojavi posebna potreba. Ko bi se usudio da je ne objavi? On zapoveda svojim slugama da objave svetu poslednji poziv milosti. Oni ne mogu ostati nemi, ukoliko ne žele da ugroze spasenje svoje duše. Hristovi poslanici nikada ne obraćaju pažnju na posledice. Oni moraju da obave svoju dužnost, a posledice prepuštaju Bogu.

Božje sluge ponovo će postati zbunjene kada se protivljenje rasplamsa i postane žestoko, jer će im izgledati da su sami izazvali krizu. Međutim, savest i Božja Reč uveriće ih da je njihovo ponašanje bilo pravilno; pa iako se nevolje nastavljaju oni će biti dovoljno jaki da ih podnesu. Bitka postaje sve neposrednija i oštrija, ali njihova vera i njihova hrabrost jačaju u skladu sa potrebama. Njihovo svedočanstvo glasi: »Mi se ne smemo igrati Božjom Rečju i deliti Božji zakon: označavati jedan njegov deo životno važan, a drugi nebitan da bismo tako zadobili naklonost sveta. Gospod kome služimo može nas izbaviti. Hristos je pobedio zemaljske sile i zato ne treba da se plašimo već pobeđenog sveta.«

Progonstvo u svim njegovim oblicima samo je praktična primena jednog načela koje će postojati sve dok sotona bude postojao i dok hrišćanstvo bude raspolagalo životnom snagom. Niko ne može da služi Bogu, a da time ne navuče na sebe protivljenje sila tame. Zli anđeli će ga napadati, uplašeni da će im svojim uticajem oteti plen iz ruku. Zli ljudi, ukoreni njegovim primerom, sjediniće se s demonima u pokušaju da ga primamljivim iskušenjima odvoje od Boga. Kada u tome ne budu uspeli, tada će primeniti silu kojom će savest izložiti pritisku.

Međutim, sve dok Isus bude obavljao službu čovekovog posrednika u nebeskom Svetilištu, u ponašanju upravitelja i naroda osećaće se uticaj Svetoga Duha koji obuzdava gnev. On u izvesnoj meri i dalje utiče na zemaljske zakone. Da to nije slučaj, stanje u svetu bilo bi mnogo teže nego što je sada. Iako su mnogi upravljači u svetu aktivne sotonske sluge, i Bog ima svoje sluge među vođama naroda. Neprijatelj utiče na svoje sluge da predlažu mere koje bi u velikoj meri ometale Božje delo; ali državnici koji se boje Gospoda i nalaze se pod uticajem svetih anđela, ustaju i neoborivim dokazima suprotstavljaju se takvim predlozima. Tako nekoliko ljudi može da zaustavi snažnu struju zla. Protivljenje neprijatelja istine biće obuzdano da bi poruka trećeg anđela mogla da obavi svoje delo. Kada konačna opomena bude objavljena, privući će pažnju vodećih ljudi preko kojih Gospod sada deluje, a neki od njih prihvatiće je i u vreme velike nevolje biti na strani Božjeg naroda.

Anđeo koji podržava objavljivanje vesti trećeg anđela svojom slavom treba da obasja ceo svet. Ovde je prorečeno delo najširih razmera i neobične sile. Pokret čekalaca drugog Hristovog dolaska iz 1840. do 1844. godine predstavljao je slavno ispoljavanje Božje sile; vest prvog anđela bila je odnesena u sve misionarske stanice po celom svetu, pa je u nekim zemljama nastupilo takvo buđenje verske svesti, kakvog nije bilo ni u jednoj zemlji još od vremena reformacije u šesnaestom stoleću; ali sve to nadmašiće moćni pokret u vreme objavljivanja poslednje opomene trećeg anđela.

Ovo delo postaće slično onome koje se dogodilo na dan Pedesetnice. Kao što je »rani dažd« delovao prilikom izlivanja Svetoga Duha u početku propovedanja Jevanđelja, i pokrenuo klijanje dragocenog semena, tako će u vreme »poznoga dažda«, koji će biti izliven na kraju propovedanja, nastupiti sazrevanje žetve. »Tada ćemo poznati Gospoda i sve ćemo ga više poznavati; jer Mu je izlazak uređen kao zora i doći će nam kao dažd, kao pozni dažd koji natapa zemlju.« (Osija 6,3) »I vi, sinovi Sionski, radujte se i veselite se u Gospodu Bogu svojemu, jer će vam dati dažd na vreme, i pustiće vam dažd rani i pozni na vreme.« (Joilo 2,23) »I biće u poslednje dane, govori Gospod, izliću od Duha svojega na svako telo.« »I biće da će se svaki spasti koji prizove ime Gospodnje.« (Dela 2,17.21)

Veliko delo propovedanja Jevanđelja neće se završiti manjim pokazivanjem Božje sile od one koja je obeležila njegov početak. Proročanstva koja su se ispunila izlivanjem ranoga dažda u početku propovedanja Jevanđelja treba ponovo da se ispune prilikom njegovog završetka u obliku poznoga dažda. Tako će nastati »vremena odmaranja od lica Gospodnjega« koja je apostol Petar očekivao kada je napisao: »Pokajte se, dakle, i obratite se da se očistite od greha svojih da dođu vremena odmaranja od lica Gospodnjega, i da pošlje napred narečenoga vam Isusa Hrista.« (Dela 3,19.20)

Božje sluge, lica ozarenih svetim posvećenjem, žuriće od mesta do mesta da objave vest sa Neba. Hiljade glasova, po celoj Zemlji, objavljivaće opomenu. Događaće se čuda, bolesnici će ozdravljati, a znaci i velika čuda pratiće vernike. Sotona će, takođe, delovati i činiti lažna čuda, učiniće da i oganj s neba padne na zemlju pred ljudima (Otkrivenje 13,13). Stanovnici Zemlje na ovaj način biše prisiljeni da se opredele.

Poruka će biti objavljivana ne toliko snagom dokaza, koliko snagom dubokog osvedočenja Božjim Duhom. Dokazi su već bili predstavljeni. Seme je već bilo posejano, a sada treba da proklija i da donese rod. Literatura koju su evanđeoski radnici rasprostranili izvršila je svoj uticaj, ali su mnogi, na koje je istina ostavila dubok utisak, bili sprečeni

da je potpuno shvate ili da je poslušaju. Međutim, zraci svetlosti sada svuda prodiru, i istina je otkrivena i postala jasna, a iskrena Božja deca raskinuće veze koje su ih sputavale. Porodične veze, odnosi u crkvi, sada ništa više nije dovoljno snažno da ih zadrži. Istina im je dragocenija od svega ostalog. Uprkos silama koje su se svrstale protiv istine, veliko mnoštvo ljudi i žena prelazi na Gospodnju stranu.

39. poglavlje

VREME VELIKE NEVOLjE

»A u to će se vreme podignuti Mihailo, veliki knez, koji brani svoj narod; i biće žalosno vreme, kakvoga nije bilo otkako je naroda do tada; i u to će se vreme izbaviti tvoj narod, svaki koji se nađe zapisan u knjizi.« (Danilo 12,1)

Kada se bude završilo objavljivanje treće anđeoske vesti, milost će prestati da posreduje za grešne stanovnike Zemlje. Božji narod je završio svoje delo. Primio je »pozni dažd«, »osveženje od lica Gospodnjega« i postao spreman za teške trenutke koji mu predstoje. Anđeli žure tamo-amo po Nebu. Jedan anđeo, koji se vratio sa Zemlje, objavljuje da je njegovo delo dovršeno; jer je svet stavljen na konačnu probu, a svi koji su ostali verni božanskim propisima primili su »pečat živoga Boga«. Tada Isus završava svoju posredničku službu u nebeskom Svetilištu. On podiže svoje ruke i glasno kaže: »Svrši se«, a sve anđeoske čete skidaju svoje krune, dok On daje svečanu izjavu: »Ko čini nepravdu, neka još čini nepravdu; i ko je pogan, neka se još pogani; i ko je pravedan, neka još čini pravdu; i ko je svet, neka se još sveti.« (Otkrivenje 22,11) Svaki slučaj već je rešen, bilo za život ili za smrt. Hristos je obavio delo pomirenja za svoj narod i izbrisao njegove grehe. Broj Njegovih podanika je popunjen; »carstvo i vlast i veličina carska pod celim nebom« treba da bude predata naslednicima spasenja i Isus da zavlada kao Car nad carevima i Gospodar nad gospodarima.

Kada Isus bude napustio Svetilište, tama će pokriti stanovnike Zemlje. U ovom zastrašujućem trenutku pravednici će morati da žive pred očima svetoga Boga bez Posrednika. Ograničenja koja su do tada vezivala bezakonike uklonjena su i sotona stiče potpunu vlast nad konačno nepokajanima. Božje veliko strpljenje je iscrpljeno. Svet je odbacio Njegovu milost, prezreo Njegovu ljubav, pogazio Njegov zakon. Bezakonici su prešli granice vremena milosti, i Božji Duh, kome su se uporno protivili, konačno se povukao. Nezaštićeni božanskom blagodaću, nemaju nikakve zaštite od Nečastivoga. Sotona će zato baciti stanovnike Zemlje u veliku, konačnu nevolju. Kada Božji anđeli prestanu da zadržavaju strašne oluje ljudskih strasti, biće oslobođeni svi elementi sukoba. Ceo svet biće uvučen u propast mnogo strašniju od one koja je zadesila stari Jerusalim.

Samo jedan anđeo pobio je sve prvence u Egiptu i tugom ispunio zemlju. Kada je brojeći narod, David uvredio Boga jedan anđeo je izazvao strašno pustošenje, kojim je bio kažnjen njegov greh. Istu razornu snagu koju su pokazali sveti anđeli kada im je Bog zapovedio, pokazaće i zli anđeli kada im to Bog bude dozvolio. Već sada su spremne te snage i samo čekaju božansku dozvolu da na sve strane poseju pustoš.

Oni koji poštuju Božji zakon bili su optuženi da su prizvali božanske sudove na Zemlju, pa će biti proglašeni krivi i za strašne poremećaje u prirodi, sukobe i krvoprolića među ljudima koji su ispunili zemlju jaucima. Sila koja je pratila objavljivanje poslednje opomene razgnevila je bezakonike, njihov gnev je usmeren protiv svih koji su prihvatili vest, a sotona će još žešće raspirivati duh mržnje i progonstva.

Kada se Božja prisutnost konačno povukla iz jevrejskog naroda, sveštenici i narod to nisu znali. Iako su se nalazili pod sotonskom vlašću, iako su ih razdirale najstrašnije i najpogubnije strasti, i dalje su sebe smatrali Božjim izabranim narodom. Služba u Hramu bila je nastavljena, žrtve su prinošene na oskrnavljenim oltarima, svakodnevno su prizivani božanski blagoslovi na narod koji je bio kriv za smrt Božjeg dragog Sina i koji je pokušavao da pobije Njegove propovednike i apostole. Isto tako, kada neopoziva odluka u nebeskom Svetilištu bude izrečena i kada sudbina sveta bude zauvek zapečaćena, stanovnici Zemlje to neće znati. Narod, iz čije se sredine Božji Duh zauvek povukao, nastaviće da obavlja svoje verske forme, a sotonska revnost kojom će ih ispuniti knez zla da bi ostvario svoje zle planove, biće slična revnosti za Boga.

Pošto je svetkovanje sedmičnog dana odmora, postalo predmet sukoba u celom hrišćanstvu, pošto su se i verski i svetovni autoriteti ujedinili da nametnu zakonsku obavezu svetkovanja nedelje, uporno odbijanje neznatne manjine da se pokori većinskom zahtevu, izložiće njene pripadnike sveopštem preziru. Svi će isticati da manjina koja se protivi ustanovi Crkve i zakonu države ne zaslužuje nikakav obzir, da će biti mnogo bolje da njeni pripadnici stradaju negoli da celi narodi budu izloženi zbrci i bezakonju. Isti razlog pre osamnaest stoleća (pisano krajem devetnaestog stoleća – prim. prev) »starešine narodne« iznele su protiv Hrista. Lukavi Kajafa je rekao: »I ne mislite da je nama bolje da jedan čovek umre za narod, negoli da sav narod propadne.« (Jovan 11,50) Ovaj razlog izgledaće im uverljiv, pa će konačno biti izdat dekret protiv onih koji svetkuju dan odmora u skladu sa četvrtom zapovesti, optužujući ih kao zločince koji zaslužuju najtežu kaznu, i dajući ljudima slobodu da ih posle isteka određenog vremena pobiju. Rimsko sveštenstvo staroga sveta i otpali protestantizam Novoga sveta postupaće na isti način prema onima koji poštuju sve božanske propise.

Božji narod biće tada izložen prizorima žalosti i očajanja koje prorok opisuje kao vreme muke Jakovljeve. »Jer ovako veli Gospod: čusmo viku od prepadanja, straha, a mira nema... I u svih se promenila lica i prebledela. Jaoh! Jer je velik ovaj dan, nije bilo takvoga, i vreme je muke Jakovljeve, ipak će se izbaviti od nje.« (Jeremija 30, 5-7)

Jakovljeva noć straha, kada se u molitvi rvao za izbavljenje od Isavove ruke (1. Mojsijeva 32,24-30), predstavlja iskustvo Božjeg naroda u ovo vreme nevolje. Zbog prevare koju je učinio da bi stekao očev blagoslov, namenjen Isavu,

Jakov je pobegao da spase život, uplašen smrtonosnim pretnjama koje mu je brat uputio. Pošto je u izgnanstvu proveo mnogo godina, krenuo je posle Božjeg naređenja, sa ženama i decom, krdima i stadima, na put povratka u rodnu zemlju. Kada je stigao do granice zemlje, užasnula ga je poruka da mu Isav izlazi u susret na čelu čete ratnika, svakako obuzet osvetničkim namerama. Jakovljeva pratnja, nenaoružana i bez odbrane, bila je naizgled osuđena da padne kao bespomoćna žrtva nasilja i pokolja. Teret zabrinutosti i straha otežavalo mu je i preteško breme vlastite krivice, svesti da je svojim grehom navukao ovu opasnost. Božja milost bila je njegova jedina nada, jedina njegova odbrana mogla je da bude samo molitva. Međutim, nije propustio ništa od onoga što je sam mogao da učini da popravi nepravdu učinjenu bratu i tako odvrati zlo koje se približavalo. I Hristovi sledbenici, kada se bude približilo vreme nevolje, treba da učine sve što je u njihovoj moći da se pred ljudima pokažu u pravoj svetlosti, da uklone predrasude, da savladaju opasnost koja ugrožava slobodu savesti.

Pošto je udaljio svoju porodicu da ne gleda njegovo očajanje, Jakov je ostao sam da se suoči s Bogom. Priznao je svoj greh i zahvalno prihvatio Božju milost, dok se u dubokoj poniznosti pozivao na zavet učinjen s njegovim očevima i na obećanje koje je dobio prilikom noćnog viđenja kod Vetilja i u zemlji svoga izgnanstva. Bio je to odlučujući trenutak u njegovom životu; jer je sve stajalo na kocki. Okružen noćnom tamom, daleko od svih ljudi, nastavio je da se moli i iskazuje poniznost pred Bogom. Iznenada, neko mu je položio ruku na pleća. Pomislio je da neki neprijatelj hoće da mu oduzme život, i zato se očajnički, svom snagom, usprotivio napadaču. Kada je zora počela da sviće, stranac se poslužio svojom natprirodnom snagom; jer je na njegov dodir ovaj snažni čovek ostao kao paralisan, i kao bespomoćni, uplakani, ponizni molitelj pao oko vrata svom tajanstvenom protivniku. Jakov je shvatio da se sukobio s Anđelom zaveta. Iako nemoćan, izložen neizdržljivim bolovima, nije se odrekao svoga cilja. Dugo je trpeo nemir, kajanje i nevolje zbog svoga greha, a sada je hteo da bude siguran da mu je prestup oprošten. Izgledalo je kao da božanski posetilac želi da ode, ali Jakov ga je čvrsto držao i molio za blagoslov. Anđeo je zahtevao: »Pusti me, zora je«, ali Jakov je uzvikivao: »Neću te pustiti dok me ne blagosloviš!« To je bio izraz poverenja, čvrstine i istrajnosti! Da je to bio hvalisav, drzak zahtev, Jakov bi odmah bio uništen, ali, na njegovoj strani bila je sigurnost onoga koji je priznao svoju slabost i nedostojnost, koji se uzda u milost Boga koji drži svoj zavet!

»Borio se s Anđelom, i nadjačao!« (Osija 12,5) Poniznošću, pokajanjem i ličnim predanjem, ovaj grešni, zalutali smrtnik čvrsto se držao Veličanstva Neba! Drhtavim rukama uhvatio se za Božja obećanja i srce Neizmerne ljubavi nije moglo da odbije grešnikovu molbu. Kao dokaz njegove pobede i kao ohrabrenje drugima da pođu za njegovim primerom, bilo mu je promenjeno ime, tako da je umesto imena koje je podsećalo na njegov greh, dobio drugo koje je govorilo o njegovoj pobedi. Činjenica da se Jakov održao u borbi s Bogom bila je potvrda da će pobediti i ljude. Više mu nije bilo teško da se suoči s gnevom svoga brata, jer je Gospod postao njegova odbrana.

Sotona je optužio Jakova pred Božjim anđelima, zahtevajući pravo da ga uništi zbog greha koji je počinio, uticao je i na Isava da krene protiv njega; tokom cele noći rvanja, pokušavao je da mu nametne svest o krivici da bi ga obeshrabrio i naveo da prestane da se oslanja na Boga. Jakov je bio skoro doveden do očajanja, ali je znao da će bez pomoći Neba biti uništen. Iskreno se pokajao zbog svog velikog greha i prepustio se Božjoj milosti. Ništa ga nije moglo odvratiti od njegovog cilja, čvrsto je zagrlio Anđela i upućivao svoju molbu usrdnim, bolnim vapajima, sve dok nije nadvladao.

Sotona će kao što je uticao na Isava da krene protiv Jakova, pokrenuti i bezakonike da u vreme velike nevolje napadnu pripadnike Božjeg naroda. Kao što je optuživao Jakova, tako će podizati optužbe i protiv pripadnika Božjeg naroda. On celokupno čovečanstvo smatra svojim podanicima; samo mala grupa, koja drži Božje zapovesti, odupire se njegovoj nadmoći. Kada bi mogao da ih izbriše sa lica zemlje, njegova pobeda bila bi potpuna. On vidi da ih štite Božji anđeli, shvata da su im gresi oprošteni, ali ne zna da je njihov slučaj već rešen u nebeskom Svetilištu. On ima tačan izveštaj o gresima na koje ih je naveo, i u prenaglašenoj svetlosti predstavlja ih pred Bogom, ističući da su ti ljudi, u istoj meri kao i on, zaslužili da budu lišeni Božje naklonosti. On tvrdi da Gospod ne može ostati pravedan ukoliko njima oprosti grehe, a uništi njega i njegove anđele. Polaže pravo na njih kao na svoj plen i traži da mu budu predati u ruke da ih uništi.

Pošto sotona uporno optužuje pripadnike Božjeg naroda zbog njihovih greha, Gospod mu dozvoljava da ih izloži najtežim iskušenjima. Tako će njihovo poverenje u Boga, njihova vera i čvrstina biti stavljeni na surovu probu. Dok razmatraju prošlost, njihove nade se gase, jer u celom svom životu ne mogu da sagledaju mnogo dobra. Potpuno su svesni svojih slabosti i svoje nedostojnosti. Sotona zato pokušava da ih zastraši, ističući da je njihov slučaj beznadežan, da se mrlje njihove grešnosti nikada neće oprati. Nada se da će tako pokolebati njihovu veru i učiniti da popuste pred njegovim iskušenjima, da pogaze svoj zavet vernosti Bogu.

Iako će Božji narod biti okružen neprijateljima, koji će želeti da ga unište, bojazan koju će osećati neće biti strah od progonstva istine radi, njegovi pripadnici; plašiće se ustvari da se nisu pokajali za svaki svoj greh i da će tako, zbog neke svoje slabosti, propustiti da dožive ispunjenje Spasiteljevog obećanja: »Ja ću tebe sačuvati od časa iskušenja, koje će doći na sav vasioni svet!« (Otkrivenje 3,10) Kada bi sigurno znali da su im gresi oprošteni, ne bi se plašili ni mučenja ni smrti, ali ako se budu pokazali nedostojnim i ako budu izgubili život zbog neke svoje karakterne slabosti, onda bi Božje sveto ime bilo osramoćeno!

Sa svih strana slušaju o zaverama izdajnika, prate delovanje pobune, i tada se u njima javlja snažna želja, iskrena čežnja duše, da se taj veliki otpad već jednom završi, i da ljudskom bezakonju konačno dođe kraj. Međutim, dok traže od Boga da zaustavi delo pobune, okrivljuju sebe što nemaju dovoljno snage da se odupru i potisnu moćnu poplavu zla. Da

su bar ulagali sve svoje sposobnosti u službu Hristu, da su bar išli napred iz snage u snagu, sotonske sile ne bi sada imale dovoljno moći da ih napadaju – to su misli koje proganjaju.

Oni muče svoje duše pred Gospodom, ukazujući da su se već dovoljno pokajali zbog mnogih greha koje su počinili i pozivaju se na Spasiteljevo obećanje: »Neka se uhvati za silu Moju da učini mir sa Mnom; i učiniće mir sa Mnom!« (Isaija 27,5) Njihova vera ne slabi zato što njihove molitve nisu odmah uslišene. Iako podnose najveća strahovanja, užas i očajanje, ne prestaju da se mole. Oni se oslanjaju na Božju snagu kao što je nekada učinio Jakov oslanjajući na Anđela, jer i molitva njihove duše glasi: »Neću te pustiti dokle me ne blagosloviš!«

Da se Jakov nije pokajao za greh koji je učinio, kada je prevarom stekao pravo prvenaštva, Bog ne bi uslišio njegovu molitvu i ne bi milostivo sačuvao njegov život. Tako bi u vreme velike nevolje, i pripadnici Božjeg naroda bili pobeđeni da su gajili nepriznate grehe kojih su postali svesni u vreme borbe sa strahom i brigama; očajanje bi potkopalo njihovu veru i više ne bi imali smelosti da od Boga traže izbavljenje. Međutim, iako su duboko svesni svoje nedostojnosti, nemaju prikrivenih greha koji bi tek mogli da budu otkriveni. Njihovi gresi su se već pre toga pojavili na sudu i bili izbrisani, i zato ih se oni više ne sećaju.

Sotona mnoge navodi na pomisao da Bog ne obraća pažnju na čovekovu nevernost u manjim životnim pitanjima, ali On je u svom postupanju prema Jakovu pokazao da nikada ni na koji način neće odobriti ili otrpeti zlo. Sotona će pobediti sve koji pokušavaju da opravdaju ili prikriju svoje grehe, dozvoljavajući im da nepriznati i neoprošteni ostanu u nebeskim knjigama. Što je uzvišenije njihovo zvanje i viši položaj koji zauzimaju, to je strašnije njihovo ponašanje u Božjim očima i sigurnija pobeda njihovog velikog neprijatelja. Oni koji odlažu svoju pripremu za dan Gospodnji neće je ostvariti u vreme velike nevolje niti u bilo koje kasnije vreme. Slučaj svih takvih ljudi ostaje beznadežan.

Hrišćani po imenu, koji će se nespremni uključiti u taj poslednji strašni sukob, priznaće, u svom očajanju svoje grehe rečima punim užasnog straha, dok će se bezakonici naslađivati njihovim mukama. Ova priznanja biće veoma slična priznanjima koje su dali Isav i Juda. Oni koji će ih činiti, jadikovaće zbog posledica prestupa, a ne zbog svoje krivice. Oni neće osetiti nikakvu istinsku skrušenost, niti odvratnost prema zlu. Oni će svoj greh priznati iz straha od kazne, i kao nekada faraon, vratiće se svom protivljenju Nebu čim kazna bude povučena.

Jakovljev slučaj predstavlja i dokaz da Bog neće odbaciti one koji su bili prevareni, iskušani i navučeni na greh, a koji su Mu se vratili u iskrenom pokajanju. Sotona se trudi da uništi ove ljude, ali Bog šalje svoje anđele da ih teše i štite u vreme opasnosti. Sotonini napadi biće surovi i odlučni, njegove obmane strašne, ali Gospodnje oko je nad svojim narodom i Njegove uši slušaju njegovu viku. Njihove muke su velike, plamen ognjene peći kao da će ih već zahvatiti, ali će ih Veliki Livac izvesti iz nevolje kao zlato očišćeno u ognju. Božja ljubav prema svojoj deci isto je tako snažna i nežna u vreme njihovih najtežih nevolja kao što je bila u sunčanim danima njihovog najvećeg blagostanja, međutim bilo je neophodno da prođu kroz ognjenu peć, njihova svetovnost morala je da izgori da bi se Hristov lik u njima savršeno odrazio.

Vreme nevolje i straha koje nam predstoji zahteva veru koja će biti u stanju da izdrži umor, odlaganje i glad – veru koja se ni u najtežoj probi neće pokolebati. Vreme probe obećano je svima da bi mogli da se pripreme za to doba. Jakov je pobedio zato što je bio istrajan i odlučan. Njegova pobeda dokaz je moći istrajne molitve. Svi koji se oslanjaju na Božja obećanja, kao što je to on učinio, koji budu ozbiljni i istrajni kao što je on bio, uspeće kao što je on uspeo. Oni koji nisu spremni da se odreknu sebe, da se bore sa Bogom, da se mole dugo i ozbiljno za Njegove blagoslove, neće ih ni dobiti. Boriti se sa Bogom – koliko je malo onih koji znaju šta to znači! Koliko je malo onih koji su ikada izašli pred Boga s dubokom čežnjom koja je snažno pokrenula sve snage njihovog bića! Kada talasi očajanja, koje nikakve reči ne mogu izraziti, preplave dušu molitelja, kako su retki oni koji se s nepokolebljivom verom oslanjaju na Božja obećanja!

Oni koji sada pokazuju tako malo vere nalaze se u velikoj opasnosti da pokleknu pod snagom sotonskih obmana i dekreta koji će izvršiti nasilje nad savešću. Ako uspeju da izdrže probu, upašće u još veće očajanje i strah u vreme velike nevolje, jer nisu stekli naviku da se oslanjaju na Boga. Pouke o veri koje nisu usvojili na vreme, biće prisiljeni da nauče pod strašnim pritiskom obeshrabrenja.

Sada moramo upoznati Boga stavljajući na probu Njegova obećanja. Anđeli beleže svaku iskrenu i ozbiljnu molitvu. Bilo bi mnogo bolje da se odreknemo svojih sebičnih zadovoljstava, negoli da zanemarimo vezu sa Bogom. Najdublje siromaštvo, najveće samoodricanje, uz Njegovo odobravanje, bolje je od bogatstva, časti, udobnosti i prijateljstva bez Njega. Moramo naći vremena za molitvu. Ukoliko svojim mislima dozvolimo da budu obuzete svetovnim interesima, Gospod nam može dati neophodno vreme udaljujući od nas naše idole u obliku zlata, naših kuća, našeg plodnog zemljišta.

Mladi nikada ne bi bili navedeni greh kada bi odbijali da pođu bilo kojim putem osim onim za koji mogu zatražiti Božji blagoslov. Kada bi se vesnici koji nose poslednju svečanu opomenu svetu molili za Božji blagoslov, ne hladno, ravnodušno i nemarno, već vatreno i sa verom, kao što je to činio Jakov, imali bi priliku da kažu: »Boga videh licem k licu i duša se moja izbavi!« (1. Mojsijeva 32,30) Nebo bi ih proglasilo knezovima, koji imaju snage da pobede u borbi sa Bogom i ljudima.

»Žalosno vreme kakvoga nikada nije bilo« uskoro će nastupiti, i nama će biti neophodno iskustvo koje sada još nemamo i koje mnogi zanemaruju da steknu. Često se događa da nevolje izgledaju mnogo strašnije dok ih očekujemo, ali to se ne odnosi na krizu koja je pred nama. Najživahnija mašta ne može da opiše pravu veličinu tog iskušenja. U vreme

velike nevolje, svaka duša moraće da stoji sama za sebe pred Bogom. »Ako bi Noje, Danilo i Jov bili u njoj (zemlji), tako Ja živ bio, govori Gospod, neće izbaviti sina ni kćeri, nego će svoje duše izbaviti pravdom svojom.« (Jezekilj 14,20)

Sada, dok naš veliki Prvosveštenik još obavlja službu pomirenja za nas, treba da nastojimo da postignemo savršenstvo u Hristu. Naš Spasitelj, čak ni u mislima nije bio naveden da popusti sili kušanja. Sotona u ljudskom srcu nalazi neke slabosti koje može da iskoristi kao uporišta, ukoliko gajimo neku grešnu želju, preko koje njegova kušanja dobijaju snagu. Međutim, Hristos je ovako rekao o sebi: »Jer ide knez ovoga sveta, i u Meni nema ništa!« (Jovan 14,30) sotona nije uspevao da u Božjem Sinu pronađe bilo šta što bi mu omogućilo da Ga pobedi. Hristos je držao zapovesti svoga Oca, i u Njemu nije bilo greha koji bi sotona mogao iskoristiti kao svoju prednost. To je stanje koje moraju da postignu svi koji žele da opstanu u vreme velike nevolje.

U ovom životu moramo se odvojiti od greha, verom u Hristovu krv pomirenja. Naš ljubljeni Spasitelj poziva nas da mu se pridružimo, da svoje slabosti sjedinimo s Njegovom snagom, naše neznanje s Njegovom mudrošću, našu nedostojnost s Njegovim zaslugama. Božje proviđenje je škola u kojoj treba da se naučimo Isusovoj krotoksti i poniznosti. Gospod nam uvek pokazuje put kojim možemo poći, ne zato što će nam biti ugodniji ili lakši, već zato što nas vodi pravim ciljevima u životu. Na nama je da sarađujemo sa snagama kojima se Nebo služi da bi se naš karakter uskladio s božanskim uzorom. Niko ne može zanemariti ili odložiti ovaj posao da svoju dušu ne izloži najstrašnijoj opasnosti.

Apostol Jovan čuo je u viđenju glas sa Neba koji je govorio: »Teško vama koji živite na zemlji i moru, jer đavo siđe k vama, i vrlo se rasrdio, znajući da vremena malo ima.« (Otkrivenje 12,12) Strašni prizori naveli su ovo nebesko biće da glasno izgovori ove reči. Sotonin gnev se sve više pojačava kako se njegovo vreme skraćuje, pa će i njegovo delo prevare i uništenja dostići vrhunac u vreme velike nevolje.

Strašne pojave natprirodnog karaktera uskoro će se pokazati na nebu kao dokaz moći demona koji čine čuda. Duhovi đavolski pridružiće se carevima zemaljskim i celome svetu da ih učvrste u zabludi, da ih navedu da se ujedine sa sotonom u njegovoj poslednjoj borbi s nebeskom vlašću. Tako će svi, vladari i podanici, biti podjednako prevareni delovanjem ovih sila. Podići će se ljudi koji će se predstavljati kao Hristos, zahtevajući čast i obožavanje koje pripada Otkupitelju sveta. Činiće sjajna dela isceljenja i tvrdiće da imaju otkrivenja s Neba koja se suprotstavljaju svedočenju Pisma.

Sotona će se sam predstaviti kao Hristos i to će biti završno delo u velikoj drami obmane. Crkva kao ispunjenje svojih nada dugo izjavljuje da očekuje Spasiteljev dolazak. Sada će veliki varalica učiniti da sve izgleda kao da je Hristos zaista došao. Sotona će se u različitim krajevima na Zemlji pokazivati među ljudima kao veličanstveno biće blistavog sjaja, po izgledu slično Božjemu Sinu koga Jovan opisuje u Otkrivenju (Otkrivenje 1,13-15). Slava koja ga okružuje nadmašivaće sve što su oči smrtnika do tada videle. Pobedonosni poklici odjekivaće vazduhom: »Hristos je došao! Hristos je došao!« Ljudi će padati ničice pred njim, iskazujući mu tako svoje obožavanje, dok će on podizati svoje ruke da ih blagoslovi, kao što je Hristos blagosiljao svoje učenike dok je bio na Zemlji. Njegov glas biće mek i prigušen, ali vrlo melodičan. Nežnim rečima, punim saučešća, objašnjavaće ljudima neke uzvišene nebeske istine koje je i Spasitelj objašnjavao; lečiće bolesti među ljudima, a onda će i dalje se predstavljajući kao Hristos, tvrditi da je premestio dan odmora sa Subote na nedelju, i zapovediće svima da svetkuju dan koji je on blagoslovio. Izjaviće da oni koji uporno svetkuju sedmi dan, obešćašćuju njegovo ime odbijajući da slušaju njegove anđele koje im je slao da ih obasjaju istinom. Biće to silna, skoro nenadmašna obmana. Slično Samarjanima koje je prevario Simon mag, mnoštvo, od najmanjega do najvećega, poslušaće njegove obmane i govoriti: Ovo je »velika sila Božja«! (Dela 8,10)

Međutim, pripadnici Božjeg naroda neće biti zavedeni. Učenja ovog lažnog Hrista neće biti u skladu s Biblijom. Njegovi blagoslovi upućeni su obožavaocima zveri i ikone njezine, istoj onoj grupi za koju Biblija tvrdi da će osetiti nepomešani Božji gnev.

Sotoni, osim toga, neće biti dozvoljeno da podražava način Hristovog dolaska. Spasitelj je opomenuo svoje sledbenike na prevare u tom smislu, i jasno prorekao način svog drugog dolaska. »Jer će izići lažni hristosi i lažni proroci, i pokazaće znake velike i čudesa, da bi prevarili, ako bude moguće, i izabrane... Ako vam, dakle, reku: evo ga u pustinji, ne izlazite, evo ga u sobama, ne verujte. Jer kao što munja izlazi od istoka i pokazuje se do zapada, takav će biti i dolazak Sina čovečijega.« (Matej 24,24-27. 31; 25,31; Otkrivenje 1,7; 1. Solunjanima 4,16.17) Ovaj dolazak, prema tome, niko neće moći da podražava. On će biti vidljiv svima – gledaće ga ceo svet.

Samo oni koji su marljivo proučavali Pisma i koji su stekli ljubav prema istini biće zaštićeni od ove snažne obmane koja će zarobiti svet. Svedočenje Biblije pomoći će im da prepoznaju prerušenog varalicu. Za sve ljude nastupiće vreme probe. Rešetanje, izazvano ovim kušanjem, pokazaće ko su istinski hrišćani. Da li su pripadnici Božjeg naroda već sada tako čvrsto utemeljeni na Njegovoj Reči da se neće povesti ni za svedočenjem svojih čula? Hoće li se, u takvoj krizi, držati Biblije i samo Biblije? sotona će ih, ako bude moguće, sprečiti da se pripreme da opstanu u onaj dan. On će delovati s ciljem da im zakrči put, da ih uhvati u mrežu zemaljskog blaga, da ih navede da prihvate teške, zamorne odgovornosti, da svoje srce preopterete brigama ovoga sveta i da ih dan probe iznenadi kao lupež.

Pošto će dekret koji će različiti hrišćanski vladari izdati protiv onih koji drže Božje zapovesti, uskratiti ovim ljudima zaštitu vlasti i predati ih u ruke onima koji žele njihovo uništenje, pripadnici Božjeg naroda napustiće gradove i sela i okupiti se kao grupe na najusamljenijim i najzabačenijim mestima. Mnogi će naći utočište u planinskim oblastima. Kao i hrišćani iz pijemontskih dolina, oni će od visokih predela na Zemlji učiniti svoja svetilišta i zahvaljivati Bogu na

»utočištu na stenama«. (Isaija 33,16) Međutim, mnogi pripadnici svih naroda i svih klasa, poštovani i prezreni, bogati i siromašni, beli i crni, biće bačeni u najnepravednije i najsurovije okove. Božji izabranici će provoditi teške dane, vezani u lance, iza zatvorskih rešetaka, osuđeni da budu ubijeni, neki prepušteni da umru od gladi u mračnim, odvratnim tamnicama. Nijedno ljudsko uho neće biti spremno da čuje njihove vapaje; nijedna ljudska ruka gotova da im pruži pomoć.

Hoće li Gospod zaboraviti svoj narod u ovom teškom času? Da li je zaboravio vernog Noja, kada je svojim sudovima pohodio pretpotopni svet? Da li je zaboravio Lota, kada je oganj padao s neba da zatre gradove u ravnici? Da li je zaboravio Josifa okruženog idolopoklonicima u Egiptu? Da li je zaboravio Iliju, kada mu je Jezavelja zapretila zakletvom da će podeliti sudbinu Valovih proroka? Da li je zaboravio Jeremiju u mračnoj i odvratnoj jami njegove tamnice? Da li je zaboravio trojicu mladića u raspaljenoj peći? Ili Danila u jami lavovskoj?

»Ali Sion reče: ostavi me Gospod, zaboravi me Gospod. Može li žena zaboraviti porod svoj, da se ne smiluje na čedo utrobe svoje? A da bi ga i zaboravila, Ja neću zaboraviti tebe! Gle, na dlanovima sam te izrezao.« (Isaija 49,14-16) Gospod nad vojskama kaže: »Jer ko tiče u vas, tiče u zenicu oka NJegova!« (Zaharija 2,8)

Iako ih neprijatelji mogu zatvoriti u tamnicu, tamnički zidovi ne mogu prekinuti vezu između njihove duše i Hrista. Onaj koji vidi sve njihove slabosti, koji je upoznat sa svakom njihovom nevoljom, stoji iznad svih zemaljskih sila; anđeli će dolaziti k njima u njihove usamljeničke ćelije, donoseći svetlost i mir sa Neba. Zatvor može izgledati kao palata, jer u njemu borave bogati verom, mračni zidovi mogu biti obasjani nebeskom svetlošću kao u vreme kada su se Pavle i Sila molili i pevali ponoćnu hvalu u tamnici u Filibi.

Božji sudovi pohodiće one koji pokušavaju da tlače i uništavaju Njegov narod. Njegovo beskrajno strpljenje prema bezakonicima kao da je osmelilo ljude da prestupaju Njegov zakon, ali njihova kazna time neće biti ništa manje izvesna i strašna, iako je tako dugo odlagana. »Jer će Gospod ustati kao na gori Ferasimu, razgneviće se kao u dolu gavaonskom, da učini delo svoje, neobično delo svoje, da dovrši posao svoj, neobični posao svoj.« (Isaija 28,21) Za našeg milostivog Boga delo kažnjavanja je neobično delo. »Tako bio ja živ, govori Gospod, Gospod, nije Mi milo da umre bezbožnik.« (Jezekilj 33,11) Gospod je »milostiv, žalostiv, spor na gnev, i obilan milosrđem i istinom... oprašta bezakonja i nepravde i grehe«. Ipak, »nikako ne pravda krivca«. »Bog milostiv, žalostiv, spor na gnev i obilan milosrđem i istinom... koji ne pravda krivoga.« (Naum 1,3; 2. Mojsijeva 34,6.7) On će strašnim pravednim kaznama odbraniti autoritet svog pogaženog Zakona. Oštrina kazne koja čeka prestupnika može se oceniti i prema Gospodnjem oklevanju da je izvrši. Narod s kojim je imao toliko strpljenja, i koga neće udariti sve dok se na Njegovom računu ne napuni mera njegovog bezakonja, konačno će popiti čašu božanskog gneva nepomešanog s milošću.

Kada Hristos bude završio svoju posredničku službu u nebeskom Svetilištu, nepomešani gnev, kojim je zaprećeno onima koji se klanjaju zveri, njenoj ikoni i primaju njen žig (Otkrivenje 14,9) biće izliven. Zla, izlivena na Egipat, u vreme Božje pripreme da izbavi Izrailj, bila su slična onim još strašnijim i sveobuhvatnijim koja će se izliti na svet neposredno pre konačnog izbavljenja Božjeg naroda. Pisac Otkrivenja, opisujući ova strašna zla, ovako govori: »I postaše rane zle i ljute na ljudima koji imaju žig zverin i koji se klanjaju ikoni njezinoj.« I more »posta kao krv u mrtvaca i svaka duša živa umre u moru«. »I treći anđeo izli čašu svoju na reke i na izvore vodene, i posta krv.« Iako su ove kazne zaista strašne, Božja pravednost je potpuno shvatljiva. Božji anđeo objavljuje: »Pravedan si Gospode, koji jesi i koji beše, i svet, što si ovo sudio, jer proliše krv svetih i proroka, i krv si im dao da piju, jer su zaslužili.« (Otkrivenje 16,2-6) Osuđujući pripadnike Božjeg naroda na smrt, oni su navukli na sebe krivicu za njihovu krv, odnosno kao da su je sami svojim rukama prolili. Hristos je na isti način Jevreje svoga vremena proglasio krivima za krv svetih ljudi koja je bila prolivena sve od Aveljevog vremena, jer su bili nadahnuti istim duhom kao i ubice proroka.

Sunce je u zlu koje sledi, dobilo snagu »da žeže ljude ognjem. I opališe se ljudi od velike vrućine« (Otkrivenje 16,8.9) Proroci ovako opisuju stanje na Zemlji u to strašno vreme: »Opuste polje, tuži zemlja, jer je potrveno žito.« »Sva drveta poljska posahnuše, jer nesta radosti među sinovima ljudskim.« »Seme istrunu pod grudama svojim, puste su žitnice.« »Kako uzdiše stoka, kako su se smela goveda, jer nemaju paše... usahnuše potoci vodeni, i oganj sažeže paše u pustinji.« »I pesme će crkvene biti ridanje u onaj dan, govori Gospod, biće mnoštvo mrtvih telesa, koja će se svuda ćuteći pobacati.« (Joilo 1,10-12. 17-20; Amos 8,3)

Ova zla nisu sveopšta, jer bi stanovnici Zemlje bili potpuno istrebljeni. Međutim, ipak će biti najstrašnija od svih koja su ikada zadesila smrtne ljude. Svi sudovi nad ljudima, pre završetka vremena milosti, bili su pomešani s milošću. Hristova posrednička krv štitila je grešnike od pune mere kazne za njihove krivice, ali gnev nepomešan s milošću biće izliven na sudu.

Mnogi će u taj dan poželeti zaštitu Božje milosti koju su tako drugo prezirali. »Gle, idu dani, govori Gospod Gospod, kada ću pustiti glad na zemlju, ne glad hleba ni žeđ vode, nego slušanja reči Gospodnjih. I potucaće se od mora do mora, i od severa do istoka trčaće tražeći reč Gospodnju i neće je naći.« (Amos 8,11.12)

Ni pripadnici Božjeg naroda neće biti oslobođeni patnji, ali iako progonjeni i zlostavljani, iako će trpeti oskudicu i stradati zbog nestašice hrane, neće biti prepušteni propasti. Onaj isti Bog koji se postarao za Iliju, neće zapostaviti nijedno od svoje požrtvovne dece. Onaj koji broji svaku vlas na njihovoj glavi postaraće se za njih, i u vreme gladi biće nahranjeni. Dok bezakonici budu umirali od gladi i bolesti, anđeli će štititi pravedne i zadovoljavati njihove potrebe. Onome koji »hodi pravedno« upućeno je obećanje: »Hleb će mu se davati, vode mu se neće premicati!« »Siromahe i

uboge koji traže vode a nje nema, kojima se jezik osušio od žeđi, njih ću uslišiti Ja Gospod, Ja Bog Izrailjev neću ih ostaviti!« (Isaija 33,15.16; 41,17)

»Jer smokva neće cvasti, niti će biti roda na lozi vinovoj; rod će maslinov prevariti, i njive neće dati hrane, ovaca će nestati iz tora, i goveda neće biti u oboru, ali ću se ja radovati u Gospodu, veseliću se u Gospodu spasenja svojega.« (Avakum 3,17.18)

»Gospod je čuvar tvoj, Gospod je sen tvoj, on ti je s desne strane. Danju te neće sunce ubiti, ni mesec noću. Gospod će te sačuvati od svakoga zla, sačuvaće dušu tvoju Gospod.« (Psalam 121,5-7) »On će te izbaviti od zamke ptičareve, i od ljutoga pomora; perjem svojim oseniće te, i pod krilima njegovim zaklonićeš se; istina je NJegova štit i ograda. Nećeš se bojati strahote noćne, strele koja leti danju, pomora, koji ide po mraku, bolesti, koja u podne mori. Pašće pored tebe tisuća, i deset tisuća s desne strane tebi, a tebe se neće dotaći. Samo ćeš gledati očima svojim, i videćeš platu bezbožnicima. Jer si ti, Gospode, pouzdanje moje. Višnjega si izabrao sebi za utočište. Neće te zlo zadesiti i udarac neće dosegnuti do kolibe tvoje!« (Psalam 91,3-10)

Ipak, ljudskom oku činiće se da će pripadnici Božjeg naroda uskoro morati da svoje svedočanstvo zapečate krvlju kao što su to činili mučenici pre njih. Oni sami počeće da se plaše da ih je Gospod ostavio da padnu od ruke njihovih neprijatelja. To će biti vreme užasnog duševnog straha. I danju i noću vikaće Gospodu za izbavljenje. Bezakonici će likovati i čuće se podrugljivi glasovi: »Gde je sada vaša vera? Zašto vas Gospod ne izbavi iz naših ruku ako ste zaista Njegov narod?« Međutim, čekaoci će se setiti visokih sveštenika i glavara kako podrugljivo dovikuju Isusu koji umire na golgotskom krstu: »Drugima pomože, a sebi ne može pomoći! Ako je car Izrailjev neka siđe s krsta pa ćemo ga verovati.« (Matej 27,42) Kao Jakov, svi se bore sa Gospodom! Njihova lica pokazuju tragove njihove unutrašnje borbe. Bledilo obuzima svako lice. Ali, oni ne prestaju da upućuju svoje iskrene molitve.

Kada bi ljudi mogli da dobiju nebesku sposobnost gledanja, videli bi čete silnih anđela koji stoje oko onih koji su održali reč trpljenja Hristova. Nežno i sa saučešćem, anđeli posmatraju njihovu nevolju i slušaju njihove molitve. Oni čekaju reč svoga Zapovednika da ih izbave iz opasnosti. Međutim, moraće nešto duže da čekaju. Pripadnici Božjeg naroda moraju da popiju čašu nevolja i da se krste krštenjem stradanja. Upravo ovo odlaganje, iako bolno za njih, predstavlja najbolji odgovor na njihove molbe. Dok se trude da strpljivo čekaju Gospoda da počne da deluje, pokazuju veru i nadu i strpljenje, osobine koje su im nedostajale u njihovom verskom iskustvu. Međutim, izabranih radi skratiće se ovo vreme velike nevolje. »A kamoli Bog neće odbraniti izabranih svojih koji ga mole dan i noć? Kažem vam da će ih odbraniti brzo.« (Luka 18,7.8) Kraj će doći mnogo brže nego što ljudi očekuju. Pšenica će biti prikupljena i povezana u snopove da se odveze u Božju žitnicu; a kukolj će biti vezan u snoplje da bude prepušten ognju uništenja.

Nebeski stražari, verni poverenoj dužnosti, nastavljaju da stražare. Iako je opštim dekretom bilo označeno vreme kada treba da budu pobijeni oni koji drže Božje zapovesti, njihovi neprijatelji u nekim slučajevima želeli bi da im oduzmu život i pre određenog vremena. Međutim, niko nije mogao da prođe pored moćnih čuvara koji brinu o svakoj vernoj duši. Neki će biti napadnuti za vreme izlaska iz gradova i sela, ali mačevi podignuti protiv njih lomiće se i padati nemoćni kao slamke. Druge će odbraniti anđeli u obliku ratnika.

Bog je tokom svih vremena delovao preko svetih anđela i pomagao svome narodu i izbavljao ga. Nebeska bića živo su učestvovala u ljudskom životu i poslovima. Anđeli su se pojavljivali u odeći koja je blistala kao munja, ili su dolazili odeveni u obično putničko ruho. Anđeli su pred Božje sluge izlazili u obliku ljudi. Odmarali su se u toku podnevnih sati pod hrastovima kao da su umorni. Prihvatali su gostoprimstvo u ljudskim domovima. Služili su kao vodiči putnicima koje je zatekla noć. Svojim rukama, palili su vatru na oltaru. Otvarali su tamnička vrata i oslobađali Božje sluge. Odeveni u nebesku odeću, došli su da odvale kamen sa Spasiteljevog groba.

Anđeli su često u ljudskom obliku prisustvovali skupovima pravednih, ali posećivali su i skupove bezakonika, kao što su dolazili u Sodom da načine izveštaj o njegovim stanovnicima, i da utvrde da li su prekoračili granice Božjeg strpljenja. Gospod voli da čini milost, i zbog nekolicine onih koji Mu stvarno služe, obuzdava katastrofe i produžava spokojstvo mnoštvu. Kako je malo onih koji greše protiv Boga koji znaju da su za svoj život dužni onom malom broju vernih koje su uživali da ismevaju i tlače?

Iako vladari ovog sveta toga nisu svesni, mnogo puta na njihovim skupovima anđeli su nastupali kao govornici. Ljudske oči su ih gledale, ljudske uši slušale njihove pozive, ljudske usne ustajale protiv njihovih predloga i ismejavale njihove savete, ljudske ruke su ih vređale i zlostavljale. Ovi nebeski vesnici u skupštinskim dvoranama i sudnicama pokazivali su bogato poznavanje ljudske istorije, oni su bolje zastupali potlačene nego njihovi najsposobniji i najrečitiji zastupnici. Oni su osujetili mnoge namere i zaustavili zla koja bi veoma oštetila Božje delo i izazvala velike patnje Božjeg naroda. U vreme opasnosti i nevolje »anđeli Gospodnji stanom stoje oko onih koji se NJega boje i izbavljaju ih«. (Psalam 34,7)

Božji narod sa iskrenom čežnjom, očekuje znak dolaska svoga Cara. Kada stražari budu čuli pitanje: »Stražaru, šta bi noćas? Stražaru, šta bi noćas?«, odgovor će odlučno glasiti: »Doći će jutro, ali i noć!« (Isaija 21,11.12) Na oblacima iznad planinskih vrhova već blista svetlost. Uskoro će se pokazati Njegova slava. Sunce pravde već se sprema da zasija punom snagom. I jutro i noć su pred vratima – rađanje beskrajnog dana za pravedne, i suton večne noći za bezakonike.

Dok oni koji se bore šalju svoje molitve Bogu, veo koji ih razdvaja od nevidljivoga sveta kao da je već potpuno uklonjen. Nebesa blistaju zorom večnoga dana, i kao melodija anđeoskih pesama do ušiju dopiru reči: »Ostanite verni svojoj zakletvi! Pomoć dolazi!« Hristos, svemoćni Pobednik, podiže pred svojim umornim borcima krunu besmrtne

slave, a sa otvorenih vrata Neba odzvanja Njegov glas: »Gle, Ja sam s vama! Ne bojte se! Znam sve vaše žalosti, nosio sam vaše tuge. Vi se ne borite s nepoznatim neprijateljima! Ja sam vodio bitku umesto vas i u Moje ime postali ste i više nego pobednici!«

Spasitelj će nam poslati pomoć upravo u trenutku kada je najpotrebnija. Njegove stope utabale su put prema Nebu. Svaki trn koji je ranio našu nogu ranio je i Njegovu. Svaki krst koji smo bili pozvani da nosimo, On je poneo pre nas. Gospod dozvoljava sukobe da bi nam dušu pripremio za mir. Vreme velike nevolje je teško doba za Božji narod, ali to je i vreme u kome svaki iskreni vernik treba da podigne svoj pogled, da verom ugleda dugu obećanja koja se nadvija nad njim.

»Tako oni koje iskupi Gospod neka se vrate i dođu u Sion pevajući, i veselje večno neka bude nad glavom njihovom; radost i veselje neka zadobiju, a žalost i uzdisanje neka beže. Ja, ja sam Utešitelj vaš; ko si ti da se bojiš čoveka smrtnoga i sina čovečijega koji je kao trava? I zaboravio si Boga, tvorca svojega... i jednako se bojiš svaki dan gneva onoga koji te pritešnjuje kada se sprema da zatire? A gde je gnev onoga koji pritešnjuje? Brzo će se oprostiti sužanj, neće umreti u jami, niti će biti bez hleba. Jer sam Ja Gospod Bog tvoj, koji raskidam more, da valovi njegovi buče; Gospod nad vojskama ime Mi je! Ja ti metnuh u usta reči svoje i senom ruke svoje zaklonih te.« (Isaija 51,11-16)

»Zato, čuj ovo nevoljni i pijani, ali ne od vina! Ovako veli Gospod tvoj, Gospod i Bog tvoj, koji brani svoj narod: evo uzimam iz tvoje ruke čašu strašnu, talog u čaši gneva svojega nećeš više piti! Nego ću je dati u ruke onima koji te muče, koji govoriše duši tvojoj: sagni se da pređemo, i ti si podmetao leđa svoja da budu kao zemlja i kao ulica onima koji prelaze.« (Isaija 51,21-23)

Božje oko, gledajući kroz vekove, usmereno je na krize kroz koje će morati da prođu pripadnici Njegovog naroda kada se zemaljske sile budu svrstale protiv njih. Kao i zarobljenici ili izgnanici, oni će biti u strahu od smrti, od gladi ili od nasilja. Ali Svetac Izrailjev, koji je razdelio Crveno more pred svojim narodom, pokazaće svoju moćnu silu i izbaviti ih iz ropstva. »Ti ćeš Mi biti blago, veli Gospod nad vojskama, u onaj dan kada ja uščinim, i biću im milostiv kao što je otac milostiv svome sinu koji mu služi.« (Malahija 3,17) Kada bi krv Hristovih vernih svedoka bila prolivena u tom trenutku, ona ne bi, kao krv mučenika, bila slična semenu posejanom da donese žetvu za Gospoda. Njihova vernost ne bi bila svedočanstvo kojim bi drugi prihvatili istinu, jer su uporna srca odbila talase milosti da se više nikada ne vrate. Kada bi pravedni sada bili ostavljeni da padnu kao plen svojih neprijatelja, bila bi to pobeda kneza tame. Psalmista kaže: »Jer bi me sakrio u kolibi svojoj u zlo doba, sklonio bi me pod krovom šatora svojega, na kamenu goru popeo bi me!« (Psalam 27,5) Hristos je rekao: »Hajde, narode Moj, uđi u kleti svoje, i zaključaj vrata svoja za sobom, prikrij se za čas, dokle prođe gnev. Jer, gle, Gospod izlazi iz mesta svojega da pohodi stanovnike zemaljske za bezakonje njihovo.« (Isaija 26,20.21) Slavno će biti izbavljenje onih koji su strpljivo čekali Njegov dolazak i čija su imena zapisana u Knjizi života.

40. poglavlje
BOŽJI NAROD IZBAVLJEN

Kada onima koji drže Božji zakon, bude uskraćena zaštita ljudskih zakon, tada će u raznim zemljama istovremeno biti organizovan pokret za njihovo uništenje. Kada se vreme određeno u proglasu bude približilo, ljudi će se dogovoriti da istrebe omrznutu sektu. Odlučiće da joj preko noći zadaju odlučujući udarac kojim će konačno i potpuno biti ućutkan glas razdora i prekora.

Pripadnici Božjeg naroda – jedni u tamničkim ćelijama, a drugi sakriveni u usamljenim utočištima u šumama i planinama - i dalje se mole za božansku zaštitu, dok se na sve strane čete naoružanih ljudi, podsticane gomilama zlih anđela, pripremaju za svoje smrtonosno delo. Bog Izrailjev umešaće se u trenutku najveće opasnosti da oslobodi svoj izabrani narod. Gospod je rekao: »Pevaćete kao noću uoči praznika, i veselićete se od srca kao onaj koji ide... na goru Gospodnju, k steni Izrailjevoj. I Gospod će pustiti da se čuje slava glasa njegova, i pokazaće kako maše rukom svojom s ljutim gnevom i plamenom ognjenim koji proždire, s rasapom i sa silnim daždom i gradom.« (Isaija 30,29.30)

Uz pobedonosne uzvike, ismejavanje i kletve, gomile zlih ljudi upravo se spremaju da skoče na svoj plen, kada se iznenada gusta tama, gušća od tamne noći, spušta na zemlju. Odmah se pojavljuje duga, koja blista slavom s Božjeg prestola, premošćuje nebo kao da se nadvija nad svakom grupom na molitvi. Gnevno mnoštvo iznenada se zaustavlja. Prezrivi uzvici više se ne čuju. Svi zaboravljaju žrtve svoga ubilačkog gneva. Sa strašnim predosećanjem gledaju simbol Božjeg zaveta i žele da budu zaštićeni od njegovog blistavog sjaja.

Pripadnici Božjeg naroda čuju glas, jasan i melodičan, koji ih poziva: »Pogledajte gore!« Podigavši oči prema nebu, vide dugu obećanja. Crni, preteći oblaci, koji prekrivaju nebeski svod, sada se rastavljaju i oni, kao nekada Stefan, upravljaju pogled prema Nebu i vide slavu Božju i Sina čovečjega kako sedi na svom prestolu. Na Njegovoj božanskoj pojavi raspoznaju znake Njegovog poniženja, sa Njegovih usana čuju molbu upućenu Ocu i svetim anđelima: »Oče, hoću da i oni koje si mi dao budu sa Mnom gde sam Ja!« (Jovan 17,24) Ponovo se čuje glas, melodičan i pobedonosan, kako govori: »Oni dolaze! Oni dolaze! Sveti, bezazleni, čisti! Održali su reč trpljenja Mojega; hodiće među anđelima!« Blede, uzdrhtale usne onih koji su održali veru ponavljaju uzvik pobede.

Upravo je ponoć kada Bog otkriva svoju silu kojom će osloboditi svoj narod. Sunce se pojavljuje u svom punom sjaju. Znaci i čuda smenjuju se velikom brzinom. Bezakonici sa užasom i zaprepašćenjem gledaju prizor, dok pravednici

u svečanoj radosti posmatraju znake svoga oslobođenja. Izgleda da je sve u prirodi izvan svog prirodnog toka. Potoci prestaju da teku. Tamni, teški oblaci se navlače i sudaraju jedan sa drugim. Međutim usred natmurenih nebesa nalazi se mali prazan prostor neopisive slave, odakle odjekuje Božji glas kao glas mnogih voda, govoreći: »Svrši se!« (Otkrivenje 16,17)

Taj glas potresa nebesa i Zemlju. Oseća se i snažan zemljotres, »veliko tresenje zemlje, kakvoga nikada ne bi otkako je ljudi na zemlji, toliko tresenje, tako veliko«. (Otkrivenje 16,1.18) Izgleda kao da se nebeski svod otvara i zatvara. Slava s Božjeg prestola prosijava kroz otvor. Planine se ljuljaju kao trska na vetru, a odvaljene stene padaju na sve strane. Čuje se huka oluje koja se približava. More postaje sve bešnje. Odjekuje i urlik strašnog olujnog vetra sličan glasu demona u nekoj rušilačkoj misiji. Cela zemlja, slično morskim talasima, podiže se i spušta. Njena površina puca. Kao da popuštaju i sami temelji. Planinski lanci tonu. Nastanjena ostrva nestaju. Morske luke, slične Sodomu po svojoj pokvarenosti, padaju kao žrtva razbesnelih talasa. »Vavilon veliki spomenu se pred Bogom, da mu da čašu vina ljutoga gneva svojega.« Velika zrna ledenog grada, velikog »kao glava«, obavljaju svoje rušilačko delo (Otkrivenje 16,19.21). Oboreni su i najponosniji gradovi na Zemlji. Gospodske palate, na koje su veliki ljudi sveta trošili svoje bogatstvo da bi proslavili sebe, ruše se u prah pred njihovim očima. Tamnički zidovi se raspadaju, i pripadnici Božjeg naroda, koji su zbog svoje vere tamnovali među njima u okovima, sada su slobodni.

Grobovi se otvaraju, i »mnogi od onih što spavaju u prahu zemaljskome probudiće se, jedni na život večni, a drugi na sramotu i prekor večni«. (Danilo 12,2) Svi koji su umrli verujući u vest trećeg anđela ustaju proslavljeni iz grobova da čuju Božji zavet mira sa onima koji su držali Njegov zakon. »I oni koji ga probodoše« (Otkrivenje 1,7), oni koji su se rugali Hristovim samrtnim mukama i ismejavali ga, najbezobzirniji protivnici Njegove istine i Njegovog naroda, ustaju da Ga vide u svoj Njegovoj slavi, da gledaju kako oni koji su bili verni i poslušni primaju čast.

Gusti oblaci i dalje prekrivaju nebo, ali s vremena na vreme Sunce se, slično Gospodnjem osvetničkom oku, ipak probija kroz njih. Zaslepljujuće munje paraju nebo, obavijajući celu zemlju plamenim ogrtačem. Iznad nepodnošljive tutnjave oluje, glasovi, tajanstveni i strašni, objavljuju sudbinu bezakonika. Izgovorene reči ne mogu svi da razumeju, ali lažni učitelji, ipak ih jasno shvataju. Oni koji su samo pre kratkog vremena bili tako bezbrižni, tako hvalisavi i prkosni, tako neobuzdani u svojoj surovosti prema pripadnicima Božjeg naroda koji drže Božje zapovesti, sada su preneraženi i drhte od straha. Njihovi jauci čuju se uprkos hučanju elemenata. Demoni priznaju Hristovo božanstvo i drhte pred Njegovom moći, dok ljudi traže milost i prestravljeni padaju u prah.

Stari prorok je rekao, dok je u svetom viđenju posmatrao Božji veliki dan: »Ridajte, jer je blizu dan Gospodnji, doći će kao pustoš od Svemogućega.« (Isaija 13,6) »Uđi u stenu, i sakrij se u prah od straha Gospodnjega i od slave veličanstva njegova. Ponosite oči čovečije poniziće se, i visina ljudska ugnuće se, a Gospod će sam biti uzvišen u onaj dan. Jer će doći dan Gospoda nad vojskama na sve ohole i ponosite i na svakoga koji se podiže, te će biti poniženi.« »Tada će baciti čovek idole svoje srebrne i idole svoje zlatne, koje načini sebi da im se klanja, krticama i slepim miševima. Ulazeći u raseline kamene i u pećine kamene od straha Gospodnjega i od slave veličanstva njegova, kada ustane da potre zemlju.« (Isaija 2,10-12. 20.21)

Kroz pukotinu u oblacima blista zvezda čiji je sjaj četvorostruko povećan u odnosu na tamu. Ona uliva nadu i radost vernima, ali i strogost i gnev prestupnicima Božjeg zakona. Oni koji su sve žrtvovali za Hrista sada su sigurni, sakriveni kao da se nalaze u okrilju Gospodnjeg šatora. Oni su bili okušani, i pred svetom i pred protivnicima istine, i pokazali svoju vernost Onome koji je umro za njih. Čudesna promena dogodila se u onima koji su sačuvali svoju čestitost u trenutku kada su se suočavali sa smrću. Iznenada su bili oslobođeni mračne i strašne tiranije ljudi pretvorenih u demone. Njihova lica, sve donedavno bleda, zabrinuta i iscrpljena, sada su ozarena divljenjem, verom i ljubavlju. Njihovi glasovi se podižu u pobedničkoj pesmi: »Bog nam je utočište i sila, pomoćnik koji se u nevoljama brzo nalazi. Zato se nećemo bojati da bi se i zemlja premestila i gore se prevalile u srce morima. Neka buči i kipi voda njihova, neka se planine tresu od vala njihovih!« (Psalam 46,1-3)

Dok se ove reči pune svetog poverenja uzdižu Bogu, oblaci se povlače i zvezdano nebo postoje vidno, neizrecivo lepo nasuprot crnom i gnevnom svodu sa obe njegove strane. Slava nebeskog grada blista s njegovih širom otvorenih vrata. I onda se prema nebu ocrtava ruka koja drži dve sastavljene ploče. Prorok kaže: »Nebesa oglasiše pravdu NJegovu, jer je taj sudija Bog!« (Psalam 50,6) Sveti Zakon, izraz Božje pravednosti, koji je usred grmljavine gromova i plamena bio proglašen sa Sinaja kao čovekov vodič u životu, sada se ponovo objavljuje ljudima kao pravilo po kome će im biti suđeno. Ruka otvara ploče, tako da se vide propisi Dekaloga kao da su napisani ognjenim perom. Reči su tako jasne da ih svi mogu pročitati. Sećanja se bude, tama sujeverja i jeresi gubi se iz svakog uma i Božjih deset reči, tako kratkih, shvatljivih i autoritativnih, pojavljuju se na vidiku svim stanovnicima Zemlje.

Užas i očajanje onih koji su gazili Božje svete zahteve, nije moguće opisati. Gospod im je dao svoj sveti Zakon, trebalo je zato da svoj karakter uporede s njime, da shvate svoje nedostatke dok još imaju prilike za pokajanje i reformu, ali su oni u želji da osiguraju naklonost sveta, odbacili njegove propise i pozivali i druge da ih krše. Pokušali su da nateraju i Božji narod da krši Njegov dan odmora. Sada su osuđeni po istom Zakonu koji su prezirali. S neumoljivom jasnoćom shvataju da nemaju izgovora. Sami su izabrali kome će služiti i kome će se klanjati. »Tada ćete se vratiti i videćete razliku između pravednika i bezbožnika, između onoga koji služi Bogu i onoga koji mu ne služi.« (Malahija 3,18)

Neprijatelji Božjeg zakona, od propovednika do poslednjeg vernika, stiču sada novi pojam o istini i dužnosti. Prekasno uviđaju da je dan odmora po četvrtoj zapovesti pečat živoga Boga. Prekasno uviđaju pravu prirodu lažnog dana odmora i peščanog tla na kome su zidali. Kasno uviđaju da su se borili protiv samoga Boga. Verski učitelji vodili su duše u propast, govoreći da ih vode prema rajskim vratima. Sve do dana konačnog obračuna ljudi neće uspevati da shvate kako je velika odgovornost onih koji obavljaju svetu službu i kakve su strašne posledice njihove nevernosti. Tek u večnosti moći ćemo pravilno da procenimo šta znači gubitak jedne duše. Strašna će biti sudbina onoga kome će Bog kazati: »Idi od Mene, zli i lenjivi slugo!«

Sa Neba se čuje Božji glas, koji objavljuje dan i čas Isusovog dolaska, koji proglašava večni zavet sa svojim narodom. Njegove reči odjekuju Zemljom kao tutnjava najsnažnije grmljavine. Pripadnici Božjeg Izrailja stoje i slušaju, očiju upravljenih prema nebu. Njihova lica obasjana su Njegovom slavom, blistaju kao Mojsijevo lice posle povratka sa Sinaja. Bezakonici nisu u stanju da ih gledaju. Kada nad onima koji su proslavili Boga svetkujući Njegov dan odmora, bude izrečen blagoslov, začuće se snažan uzvik pobede.

Uskoro se na istoku pojavljuje mali crni oblak, upola manji od čovekove šake. To je oblak koji okružuje Spasitelja i koji izdaleka izgleda kao da je okružen tamom. Pripadnici Božjeg naroda znaju da je to znak Sina čovečijega. U svečanoj tišini posmatraju kako se približava Zemlji, kako postaje sve svetliji i sve slavniji, dok se konačno ne pretvori u veliki beli oblak, čija je osnova kao oganj koji proždire, dok iznad njega lebdi duga zaveta. Isus dolazi kao moćni pobednik. Sada više nije »Čovek bola«, koji treba da ispije gorku čašu sramote i muka, već dolazi kao Pobednik nad Nebom i Zemljom, da sudi i živima i mrtvima. Dolazi kao »Veran i istinit« koji »sudi po pravdi i vojuje«. »I vojske nebeske iđahu za NJime!« (Otkrivenje 19,11.14) Sveti anđeli s pesmama nebeskih melodija kao nepregledno, nebrojeno mnoštvo, prate Ga na tom putu. Nebeski svod izgleda kao da je ispunjen blistavim bićima »deset tisuća puta deset tisuća, i tisuća tisuća«. Nijedno ljudsko pero nije u stanju da opiše ovaj prizor; nijedan smrtni um nije sposoban da shvati njegovu veličanstvenost. »Slava NJegova pokri nebesa, i zemlja se napuni hvale NJegove. Svetlost Mu beše kao sunce.« (Avakum 3,3.4) Pošto ovaj živi oblak prilazi sve bliže, svako oko prepoznaje Kneza života. Nikakva trnova kruna ne ranjava svetu glavu, već dijadema slave počiva na Njegovom svetom čelu. Njegovo sjajno lice nadmašuje blistavilo podnevnog Sunca. »I imaše na haljini i na stegnu svojemu ime napisano: Car nad carevima i gospodar nad gospodarima.« (Otkrivenje 19,16)

U Njegovoj prisutnosti »u svih se lica promenila i pobledela«, dok one koji su odbacili Božju milost zahvata užas večnog očajanja. »Srce se rastopi, kolena udaraju jedno o drugo... i lica su svima pocrnela.« (Jeremija 30,6; Naum 2,10) Pravedni takođe uzvikuju drhtavim glasom: »Ko može opstati?« Anđeoska pesma je umuknula, i nastaje vreme užasne tišine. Sada se čuje Isusov glas, koji govori: »Dosta ti je moja blagodat!« Lica pravednih postaju ozarena, radost ispunjava svako srce, a anđeli podižu glas i ponovo započinju pesmu približavajući se Zemlji.

Car nad carevima spušta se na oblaku, okružen razbuktalim ognjem. Nebesa se savijaju kao knjiga, Zemlja drhti pred Njim, a svaka planina i svako ostrvo pokreću se sa svoga mesta. »Ide Bog naš i ne muči, pred NJim je oganj koji proždire, oko NJega je bura velika. Doziva Nebo ozgo i Zemlju, da sudi narodu svojemu!« (Psalam 50,3.4)

»I carevi zemaljski i boljari i bogati i vojvode i silni i svaki rob i svaki slobodnjak, sakriše se po pećinama i po kamenjacima gorskim, i govoriše gorama i kamenju: padnite na nas, i sakrijte nas od lica Onoga što sedi na prestolu i od gneva Jagnjetova, jer dođe veliki dan gneva NJegova i ko može opstati?« (Otkrivenje 6,15-17)

Podrugljivo ismevanje je prestalo. Lažljive usne primorane su da ućute. Umukla je zveka oružja, buka bitke, vika ratnika koji se bore »odeće u krv uvaljane«. (Isaija 9,5) Ništa se više ne čuje osim molitve glasa plakanja i naricanja. Sa usana koje su sve donedavno izgovarale samo reči poruge, otima se uzvik: »Jer dođe veliki dan gneva NJegova i ko može opstati?« Bezakonici se mole da budu pokopani lavinom gorskih stena, da ne bi gledali lice Onoga koga su prezreli i odbacili.

Oni dobro poznaju taj glas, koji prodire sve do ušiju mrtvih. Koliko puta su ih Njegove blage, nežne reči pozivale na pokajanje. Koliko puta su ih prepoznali u dirljivim pozivima prijatelja, brata, Otkupitelja? Onima koji su odbacili Njegovu blagodat ništa ne izražava takvu osudu, ništa tako ne optužuje kao taj glas koji ih je tako dugo preklinjao: »Vratite se, vratite se sa zlih putova svojih, jer zašto da mrete!« (Jezekilj 33,11) O, kada bi bar njih bio glas nekog neznanca! Isus kaže: »Što zvah, ali ne hteste, pružah ruku svoju, ali niko ne mari! Nego odbaciste svaki savet Moj, i ukora Mojega ne hteste primiti!« (Priče 1,24.25) Taj glas budi uspomene koje bi najradije zaboravili – sećanja na prezrene opomene, odbačene pozive, zanemarene prednosti.

Prisutni su i oni koji su se rugali Hristu u vreme Njegovog poniženja. S neodoljivom snagom vraćaju im se u sećanje Paćenikove reči kada je, posle pitanja poglavara svešteničkog, svečano izjavio: »Odsele ćete videti sina čovečijega gde sedi s desne strane sile i ide na oblacima nebeskim!« (Matej 26,64) Sada Ga gledaju u Njegovoj slavi, ali tek treba da Ga vide kako sedi s desne strane Veličine.

Oni koji su se rugali Njegovom tvrđenju da je Božji Sin, sada su ostali bez reči. Tu je oholi Irod koji se podsmevao Njegovoj vladarskoj tituli i naredio vojnicima, da Ga iz podsmeha krunišu kao cara. Tu su i oni isti ljudi koji su svojim bezbožnim rukama stavili na Njegovo telo purpurni plašt, na Njegovo sveto čelo trnovu krunu, i u Njegove ruke, koje se nisu opirale, lažnu vladarsku palicu; koji su, klanjajući se pred Njime, izgovarali bogohulne reči. Ljudi koji su udarali i pljuvali Kneza života, sada izbegavaju Njegov prodorni pogled i pokušavaju da pobegnu od nadmoćne slave Njegovog

prisustva. Oni koji su njegove noge i ruke prikovali klincima, vojnici koji su proboli kopljem njegova rebra, gledaju ožiljke s užasom i žaljenjem.

Sveštenici i glavari sa užasnom jasnoćom sećaju se zbivanja na Golgoti. Uzdrhtali od užasa sećaju se kako su, sa sotonskim uživanjem mahali glavom i uzvikivali: »Drugima pomože, a sebi ne može pomoći. Ako je car Izrailjev, neka siđe sad s krsta, pa ćemo ga verovati! On se uzdao u Boga; neka Mu sada pomogne ako Mu je po volji, jer govoraše: Ja sam Sin Božji!« (Matej 27,42.43)

Živo se sećaju i Spasiteljeve priče o vinogradarima koji su odbili da svome gospodaru daju rodove vinograda, koji su zlostavljali njegove sluge i ubili njegovog sina. Sećaju se i osude koji su sami izgovorili: da će gospodar vinograda »zločince zlom smrću pomoriti«! U grehu i kazni ovih nevernih ljudi sveštenici i glavari vide sebe, svoje ponašanje i svoju pravednu sudbinu. I iz njegovih usta odjekuje glas samrtne agonije. Glasnije nego uzvik »Raspni ga! Raspni ga«, koji je odjekivao jerusalimskim ulicama, sada se razleže očajnički vapaj: »On je Božji Sin! On je istinski Mesija!« Pokušavaju da pobegnu iz blizine Cara nad carevima. Uzaludno pokušavaju da se sakriju u dubokim raselinama u zemlji, nastalih delovanjem poremećenih prirodnih elemenata.

U životu svih ljudi koji su odbacili istinu postoje trenuci kada se savest budi, kada se u sećanje vraćaju mučne uspomene iz života provedenog u licemerstvu i kada se duša grči pred navalom uzaludnog žaljenja. Međutim, šta mogu predstavljati ti trenuci u poređenju sa grižom savesti onoga dana kada »kao pustoš dođe čega se bojite«, kada »pogibao vaša kao oluja dođe«? (Priče 1,27) Oni koji su želeli da unište Hrista i Njegov verni narod sada su postali svedoci slave koja počiva na njima. U svom užasu slušaju glasove svetih koji u radosnoj pesmi uzvikuju: »Ovo je Bog naš, NJega čekasmo, i spašće nas!« (Isaija 25,9)

Usred kolebanja zemlje, sevanja munja i grmljavine gromova, glas Božjega Sina poziva zaspale svete. On gleda grobove pravednih, i podižući ruke prema nebu, uzvikuje: »Probudite se, probudite se, probudite se vi koji spavate u prahu zemaljskome i ustanite!« Na po celoj širini Zemlji, mrtvi će čuti Njegov glas, i oživeće svi koji Ga budu čuli. Cela Zemlja odjekivaće od koraka neizmernog mnoštva iz svakog plemena i kolena i jezika i naroda. Iz tamnice smrti oni će naći izlaz, odeveni u besmrtnu slavu, uzvikujući: »O, smrti, gde ti je žalac? O, grobe, gde ti je pobeda?« (1. Korinćanima 15,55; po engleskom originalu) Živi pravednici i vaskrsli sveti sjedinjavaju svoje glasove u dugom, radosnom glasu pobede.

Svi oni izlaze iz svojih grobova istoga stasa kao kada su ušli u njega. Adam, koji stoji usred mnoštva vaskrslih, dostojanstvenog je rasta i veličanstvene građe, samo malo niži od Božjeg Sina. Upadljivo se razlikuje od ljudi kasnijih naraštaja; i po tome se može zapaziti koliko se ljudski rod izrodio. Međutim, svi ustaju u svežini i životnoj snazi večne mladosti. U početku, čovek je bio stvoren po Božjem obličju, ne samo po karakteru, već i po obliku i izgledu. Greh je izopačio i skoro izbrisao božansko obličje u čoveku, ali Hristos je došao da obnovi ono što je bilo izgubljeno. On će promeniti naše poniženo telo i oblikovati ga prema svome slavnome telu. Smrtno, propadljivo telo, lišeno lepote, nekada poniženo grehom, postaje savršeno, lepo i besmrtno. Svi nedostaci i mane ostaće u grobu. S obnovljenim pravom na plodove drveta života u davno izgubljenom Edemu, otkupljeni će »uzrasti« (Malahija 4,2) do pune visine ljudskog roda u njegovom prvobitnom stanju. Poslednji zaostali tragovi prokletstva greha biće uklonjeni, a Hristovi verni pojaviće se u »lepoti Gospoda Boga našega«, odražavajući savršeni lik svoga Gospoda svojim umom, dušom i telom. O, divnog li otkupljenja, o kome smo tako dugo razgovarali, kome smo se tako dugo nadali, razmišljali sa žarkim očekivanjem, ali koje nikada nismo potpuno shvatali!

Živi pravednici preobrazili su se »ujedanput, u trenuću oka«. Na zvuk Božjega glasa, bili su proslavljeni; sada su postali besmrtni i zajedno sa uskrslim svetima uzeti u susret Gospodu na Nebo. Anđeli okupljaju izabrane Njegove »od četiri vetra, od kraja zemlje do kraja neba«. (Marko 13,27) Sveti anđeli predaju malu decu u naručje njihovim majkama. Prijatelji koje je smrt tako dugo rastavljala, sada se sjedinjuju da se nikada više ne rastanu, i s radosnim pesmama zajedno se upućuju prema Božjem gradu.

Sa svake strane kola od oblaka nalaze se krila, a ispod njih živi točkovi, i kada se kola pokrenu napred, točkovi uzvikuju: »Svet!«, i krila pokrećući se uzvikuju: »Svet!« i anđeoska pratnja kliče: »Svet, svet, svet je Gospod Bog Svedržitelj!« Dok kola lete prema Novom Jerusalimu, otkupljeni oduševljeno kliču u trenutku: Aliluja.«

Pre nego što će ući u Božji grad, Novi Jerusalim, Spasitelj svojim sledbenicima dodeljuje znake pobede i simbole njihovog carskog dostojanstva. Blistavi redovi postavljeni su u obliku praznog četvorougla oko njihovog Cara, čiji se lik svojim veličanstvom uzdiže visoko iznad svetih i anđela, i čije lice blista nežnom ljubavlju prema svima. U bezbrojnom mnoštvu otkupljenih svaki pogled usmeren je prema Njemu, svako oko posmatra slavu Onoga »koji beše nagrđen u licu mimo svakoga čoveka i u stasu mimo sinove čovečje«. (Isaija 52,14) Isus svojom desnom rukom stavlja krunu slave na glavu svakog pobednika. Za svakoga je pripremio krunu koja nosi njegovo »novo ime« (Otkrivenje 2,17), i natpis: »Svet Gospodu!« Svaka ruka dobija pobedničku palmovu granu i sjajnu harfu. A kada anđeo zapovednik da znak, svaka ruka počinje vešto da prebira po žicama na harfi izvodeći bogatim, melodičnim tonovima prijatnu muziku. Neizreciva radost ispunjava svako srce, i svaki glas odjekuje zahvalnom pesmom: »Onome koji nas ljubi i umi nas od greha naših krvlju svojom; i učini nas carevima i sveštenicima Bogu i Ocu svojemu, tome slava i država u vek veka! Amin!« (Otkrivenje 1,5.6)

Pred otkupljenim mnoštvom je Sveti grad. Isus širom otvara biserna vrata narodu koji je održao istinu. I tu vide Božji raj, dom u kome je Adam boravio pre nego što je pogrešio. Tada se čuje glas, lepši od svake muzike koja je ikada doprla

do ušiju smrtnika, kako govori: »Vaša borba je završena!« »Uđite, blagosloveni Oca Mojega, primite carstvo koje vam je pripravljeno od postanja sveta!«

Tako se ispunila Spasiteljeva molitva koju je izgovorio za svoje učenike: »Hoću da i oni koje si Mi dao budu sa Mnom gde sam Ja!« »Bez greha i bez mane... prave pred slavom svojom u radosti!« (Juda 24) Hristos predstavlja svome Ocu one koje je otkupio svojom krvlju, govoreći: »Evo Mene i dece koju si Mi dao!« »One koje si Mi dao, sačuvah!« O, kakvog neuporedivog čuda otkupiteljske ljubavi! O, kakvog li zanosa kada svemogući Otac, gledajući otkupljene, ugleda svoj lik, kada vidi da je uklonjen nesklad izazvan pojavom greha, da je izbrisano njegovo prokletstvo, i da je čovečansko ponovo u skladu s Bogom!

Isus, s neizrecivom ljubavlju pozdravlja svoje verne i prima ih u radost njihovog Gospodara. Spasiteljeva radost je u tome što u svom carstvu slave vidi one koji su spaseni Njegovim mukama i Njegovim poniženjem. Otkupljeni će učestvovati u Njegovoj radosti, kada među spasenima budu videli one koje su svojim molitvama, svojim radom i svojim žrtvama ljubavi zadobili za Hrista. Neizreciva radost ispuniće njihovo srce, dok se budu okupljali oko velikog belog prestola i kada ugledaju one koje su zadobili za Hrista, kada otkriju da su neki zadobili druge, a drugi još mnoge, i da su svi zajedno stigli u luku mira da svoje krune polože pred Isusove noge i da Ga slave tokom beskrajnih vekova večnosti.

I dok otkupljeni budu dobrodošlicom dočekivani u Božjem gradu, vazduhom će se prolamati radosni uzvici proslavljanja Boga. Dva Adama upravo treba da se sretnu! Božji Sin ispruženih ruku dočekuje praoca našeg roda – biće koje je On stvorio, koje je sagrešilo protiv svoga Stvoritelja, i zbog čijeg greha Spasitelj nosi ožiljke raspeća. Kada Adam prepozna tragove strašnih klinova, ne pada na grudi svome Gospodu, već se ponizno baca pred Njegove noge, uzvikujući: »Dostojno je, dostojno je Jagnje zaklano!« Spasitelj ga nežno podiže i pozove da još jednom pogleda edemski dom iz koga je tako dugo bio progonjen.

Posle izgnanstva iz Edema, Adamov život na Zemlji bio je ispunjen tugom. Svaki uveli list, svaka žrtvovana životinja, svaka mrlja na prekrasnom licu prirode, svaki nedostatak u čovekovom karakteru, sve ga je podsećalo na njegov greh. Strašan je bio bol izazvan kajanjem, dok je gledao kako se bezakonje umnožava, dok je kao odgovor na svoje opomene dobijao prigovore da je lično uzrok svakog greha. Strpljivo i ponizno podnosio je skoro hiljadu godina kaznu za svoj prestup. Iskreno se kajao zbog svoga greha i oslanjao na zasluge obećanog Spasitelja, pa je i umro s nadom u vaskrsenje. Božji Sin je iskupio čovekov neuspeh i pad; i sada, zaslugom dela pomirenja, Adam se mogao vratiti na svoj prvobitni položaj.

Ponesen radošću, posmatra drveće u kome je nekada uživao – ono isto drveće čije plodove je sakupljao u vreme svoje bezgrešnosti i radosti. Vidi loze koje je svojim rukama negovao, cveće oko koga se nekada s ljubavlju starao. Njegov um prihvata stvarnost tog prizora, on zna da je to zaista obnovljeni Edem, lepši nego onda, kada je bio izagnan iz njega. Spasitelj ga poziva da priđe drvetu života, uzima slavni plod i daje mu da jede. Adam se osvrće oko sebe i vidi mnoštvo pripadnika svoje otkupljene porodice u Božjem raju. Tada svoju blistavu krunu stavlja pred Isusove noge, baca Mu se na grudi i grli Otkupitelja. Uzima zlatnu harfu i nebeska prostranstva odjekuju pobedničkom pesmom: »Dostojno je, dostojno je Jagnje zaklano, i živo!« Adamova porodica prihvata pesmu, a onda, stavljajući svoje krune pred Spasiteljeve noge, klanja se pred Njim s obožavanjem.

Ovaj susret prate anđeli koji su plakali prilikom Adamovog pada i radovali se kada se Isus, posle svog vaskrsenja, uzneo na Nebo, omogućavajući svima koji su verovali u Njega da izađu iz svojih grobova. Sada posmatraju dovršeno delo otkupljenja, i svoje glasove sjedinjuju u pesmi hvale.

Na kristalnom moru pred prestolom, na staklenom moru koje izgleda kao da je pomešano s ognjem – jer blista od Božje slave – okupljeno je mnoštvo onih koji »pobediše zver i ikonu njezinu i žig njezin i broj imena njezina«. Oni stoje s Jagnjetom na gori Sionu, »imajući harfe Božje«, sto i četrdeset i četiri hiljade otkupljenih među ljudima. Tada se čuje, »kao glas voda mnogih, i kao glas groma velikoga« »glas svirača koji udaraju u harfe svoje«. Oni pevaju »pesmu novu« pred prestolom, pesmu koju niko ne može naučiti osim onih sto i četrdeset i četiri hiljade. To je pesma Mojsijeva i Jagnjetova – pesma oslobođenja. Niko, osim sto i četrdeset i četiri hiljade ne može da nauči tu pesmu, jer je to pesma njihovog iskustva – iskustva koje nijedna druga grupa nikada nije stekla. »Oni idu za Jagnjetom kud god ono pođe.« Oni, pošto su bili preneseni sa Zemlje, otkupljeni među živima, računaju se među »prvence Bogu i Jagnjetu«. (Otkrivenje 15,2.3; 14,1-5) »Ovo su koji dođoše od nevolje velike«, oni su prošli kroz vreme nevolje kakve nije bilo otkako je ljudi, izdržali su strah muke Jakovljeve, stajali su bez Posrednika u vreme poslednjeg izlivanja
Božjih sudova. Međutim, bili su izbavljeni, jer »opraše haljine svoje i ubeliše haljine svoje u krvi Jagnjetovoj«. »U njihovim ustima ne nađe se prevara, jer su bez mane pred« Bogom. »Zato su pred prestolom Božjim i služe mu dan i noć u crkvi njegovoj i onaj što sedi na prestolu useliće se u njih.« Videli su zemlju opustošenu glađu i pomorom, osetili su Sunce koje je imalo snagu da pali ljude velikom vrućinom, a oni sami izdržali su patnje, glad i žeđ. Ali, »više neće ogladneti ni ožedneti i neće pasti na njih sunce, niti ikakva vrućina. Jer Jagnje, koje je nasred prestola, pašće ih, i uputiće ih na izvore žive vode; i Bog će otrti svaku suzu od očiju njihovih.« (Otkrivenje 7,14-17)

U svim vekovima Spasiteljevi izabrani su bili odgajani i disciplinovani u školi nevolje. Hodali su uskim putevima na Zemlji, i pročišćavali se u peći nevolje. Isusa radi trpeli su protivljenje, mržnju, klevete. Išli su za Njim kroz žestoke sukobe, bili spremni na samoodricanje i doživljavali gorka razočaranja. Na temelju vlastitog bolnog iskustva sa grehom shvatili su njegovu zloćudnu silu, njegovu moć, krivicu, jad koji donosi i naučili da ga gledaju s odvratnošću. Svest o neizmernosti žrtve prinesene da bi se svet očistio od greha, učinila je da postanu ponizni i ispunila njihovo srce

zahvalnošću i hvalom, koje oni koji nikada nisu pali u zamke greha ne mogu da shvate. Oni mnogo vole, jer im je mnogo oprošteno. Pošto su učestvovali u Hristovim patnjama, osposobljeni su da s Njim učestvuju i u Njegovoj slavi.

Božji naslednici dolaze iz potkrovlja, iz koliba, iz tamnica, sa lomača, s planina, iz pustinja, iz pećina u zemlji, iz morskih dubina. Na Zemlji su bili »u sirotinji, u nevolji, u sramoti«. Milioni su otišli u grob natovareni sramotom zato što su uporno odbijali da se pokore prevarljivim zahtevima sotone. Ljudski sudovi su ih osuđivali kao najgore zločince. Međutim, sada je njihov »sudija Bog«. (Psalam 50,6). Sada se zemaljske osude menjaju. »Sramotu naroda svojega ukinuće.« (Isaija 25,8) »I oni će se prozvati narod sveti, iskupljenici Gospodnji.« On je odredio da im da »nakit umesto pepela, ulje radosti
umesto žalosti, odelo za pohvalu mesto duha tužnoga« (Isaija 62,12; 61,3) Više nisu slabi, izmučeni, isterani, potlačeni. Od sada će uvek s Gospodom biti. Stoje pred prestolom odeveni u odeću bogatiju od one koju su nosili najugledniji ljudi na Zemlji. Krunisani su dijademama slavnijim od onih koje su ikada bile stavljene na čelo zemaljskih vladara. Dani bola i plakanja zauvek su prestali. Car slave obrisao je suze sa svakog lica, svaki uzrok bola je uklonjen. Dok mašu palmovim granama, pevaju pesme hvale, jasne, ugodne i skladne, svi glasovi prihvataju melodiju, sve dok pesma ne ispuni nebeska prostranstva: »Spasenje Bogu našemu koji sedi na prestolu i Jagnjetu!« Svi stanovnici Neba složno odgovaraju: »Amin, blagoslov i slava i premudrost i hvala i čast i sila i jačina Bogu našemu u vek veka!« (Otkrivenje 7,10.12)

U ovom životu mi smo u stanju da steknemo površne pojmove o prekrasnoj temi otkupljenja. Svojim ograničenim razumom možemo veoma pažljivo da razmatramo sramotu i slavu, život i smrt, pravdu i milost, koje su se susrele na krstu, ali ni s najvećim naprezanjem svojih mentalnih mogućnosti ne možemo dosegnuti njegovo puno značenje. Dužinu i širinu, dubinu i visinu otkupiteljske ljubavi možemo samo nejasno shvatiti. Plan otkupljenja nećemo potpuno shvatiti, čak ni onda, kada se kao otkupljeni budemo videli kao što smo viđeni i znali kao što smo poznati, već će se tokom beskrajnih vekova večnosti nove istine neprestano otkrivati u našem zadivljenom i ushićenom umu. Iako je došao kraj zemaljskim bolima, i žalostima i iskušenjima, iako je uklonjen i njihov uzrok, Božji narod zauvek će sačuvati jasno i razumno saznanje o ceni koja je plaćena za spasenje.

Hristov krst biće osnovna tema proučavanja i pesma otkupljenih tokom cele večnosti. U proslavljenom Hristu oni će gledati Hrista raspetoga. Nikada neće zaboraviti da je Onaj čija je sila stvorila i održavala bezbrojne svetove u beskrajnim svemirskim prostranstvima, dragi Božji Sin, Veličanstvo Neba, Onaj koga heruvimi i sjajni serafimi sa uživanjem obožavaju – ponizio samoga sebe da bi uzdigao grešnoga čoveka, da je prihvatio krivicu i sramotu greha, da je podneo da Otac okrene svoje lice od Njega, sve dok boli izgubljenog sveta nisu slomili Njegovo srce i prekratili Njegov život na golgotskom krstu. Čuđenje i obožavanje svemira zauvek će buditi činjenica da se Stvoritelj svih svetova, Sudija svih stvorenja, odrekao svoje slave i ponizio iz ljubavi prema čoveku. Kada bezbrojne čete spasenih budu videle svoga Otkupitelja i večnu slavu Oca koja blista s Njegovog lica, dok budu posmatrali Njegov presto, koji je od večnosti, kada budu saznali da Njegovom carstvu nema kraja, oni će oduševljeno zapevati pesmu: »Dostojno je, dostojno je Jagnje zaklano, koje nas je otkupilo Bogu svojom dragocenom krvlju!«

Tajna krsta objašnjava sve ostale tajne. U svetlosti koja se širi sa Golgote božanske osobine koje su nas ispunjavale strahom i poštovanjem izgledaju prekrasne i privlačne. Milost, nežnost, i očinska ljubav kao da se sjedinjuju sa svetošću, pravednošću i silom. Dok posmatramo veličanstvenost Njegovog visokog i uzvišenog prestola, doživljavamo Njegov karakter u njegovom najnežnijem ispoljavanju, i shvatamo, kao nikada do tada, puno značenje imena nastalog iz ljubavi: »Oče naš!«

Videćemo tada da Onaj koji je neizmeran u mudrosti nije mogao da načini nijedan drugi plan za naše spasenje osim plana po kome je žrtvovao svoga Sina. Jedina naknada za tu žrtvu biće naseljavanje Zemlje otkupljenim bićima, svetim, srećnim i besmrtnim. Radost otkupljenih je posledica Spasiteljevog sukoba sa silama tame, ona će veličati Božju slavu tokom cele večnosti. Vrednost jedne duše tako je velika da je Otac zadovoljan cenom koju je platio, a i sam Hristos će, gledajući plodove svoje velike žrtve, osećati neizmerno zadovoljstvo.

41. poglavlje
PUSTOŠENJE ZEMLJE

» Jer gresi njezini dopreše tja do neba i Bog se opomenu nepravde njezine... kojom čašom zahvati vama, zahvatajte joj po dva puta onoliko. Koliko se proslavi i nasladi toliko joj podajte muka i žalosti; jer govori u srcu svojemu: sedim kao carica, i nisam udovica, i žalosti neću videti. Zato će u jedan dan doći zla njezina: smrt i plač i glad, i sažeći će se ognjem; jer je jak Gospod Bog koji joj sudi. I zaplakaće i zajaukaće za njom carevi zemaljski koji s njome blud činiše i besniše, kada vide dim gorenja njezina... govoreći: jaoh, jaoh, grade veliki Vavilone, grade tvrdi, jer u jedan čas dođe sud tvoj!« (Otkrivenje 18,5-10)

»I trgovci zemaljski« koji se »obogatiše od bogatstva slasti njezine«, »staće izdaleka od straha mučenja njezina, plačući i jaučući i govoreći: jaoh, jaoh, grade veliki, obučeni u svilu i porfiru i skerlet, i nakićeni zlatom i kamenjem dragim i biserom! Jer u jedan čas pogibe toliko bogatstvo!« (Otkrivenje 18,11.3.15-17)

To su sudovi koji padaju na Vavilon na dan njegovog pohođenja Božjim gnevom. Vavilon je napunio meru svoga bezakonja; njegovo vreme je došlo, sazreo je za uništenje.

Kada Božji glas bude oslobodio Njegov narod iz ropstva, doći će do strašnog buđenja onih koji su u ovom velikom životnom sukobu sve izgubili. Dok je trajalo vreme milosti bili su zaslepljeni sotonskim obmanama, nalazili su opravdanje za svoje grešne puteve. Bogati su se ponosili svojom nadmoćnošću nad onima koji su imali manje sreće, iako su svoje bogatstvo stekli kršenjem Božjeg zakona! Propuštali su da nahrane gladne, da odenu gole, da postupaju pravedno, da vole milost. Trudili su se da uzdignu sebe, da zadobiju poštovanje svojih bližnjih. Sada su lišeni svega što ih je činilo velikim, ostavljeni su nemoćni i bez odbrane. Sa užasom posmatraju uništenje idola koje su cenili više od svoga Stvoritelja. Prodali su svoju dušu za zemaljska bogatstva i uživanja, a nisu ni pokušali da se obogate u Bogu. Tako se dogodilo ono što je moralo da se dogodi: život im je postao promašen, njihova zadovoljstva pretvorila su se u gorčinu, njihova blaga propala. Celokupni životni dobitak nestao je u jednom trenutku. Bogati jadikuju nad svojim uništenim palatama, nad svojim rasutim zlatom i srebrom. Ali, njihovo jadikovanje je utihlo iz straha da će propasti zajedno sa svojim idolima.

Bezakonici su puni žalosti, ne zato što su zanemarili Boga i svoje bližnje, već zato što je Bog pobedio. Oni jadikuju nad posledicama; ali ne kaju se zbog svoje bezbožnosti. Poslužili bi se svakim sredstvom da pobede, samo kada bi mogli!

Svet posmatra one kojima se rugao, koje je ismejavao, koje je želeo da uništi, kako neozleđeni prolaze kroz epidemije, oluje i zemljotrese. Onaj isti koji je za prestupnike svoga Zakona oganj koji proždire, svom narodu predstavlja siguran zaklon.

Propovednik koji je žrtvovao istinu da bi zadobio ljudsku naklonost, sada prepoznaje karakter i uticaj svoga propovedanja. Oko Sveznajućega očigledno ga je pratilo dok je stajao za propovedaonicom, dok je hodao ulicama, dok se mešao sa ljudima u najrazličitijim životnim okolnostima. Svako osećanje njegove duše, svaki napisani red, svaka izgovorena reč, svako delo kojim je navodio ljude da se oslone na laž, sve to je poslužilo kao posejano seme; a sada, u nesrećnim, izgubljenim dušama koje gleda oko sebe, mogao je da vidi žetvu.

Gospod kaže: »Jer leče rane kćeri naroda Mojega ovlaš, govoreći: mir, mir, a mira nema.« (Jeremija 8,11) »Jer žalostiste lažju srce pravednika, kojega ja ne ožalostih, i krepiste ruke bezbožnika da se ne vrati sa zloga puta da se sačuva u životu.« (Jezekilj 13,22)

»Teško pastirima koji potiru i razmeću stado paše Moje!... Evo, Ja ću vas obići za zloću dela vaših!« »Ridajte, pastiri, i vičite i valjajte se po prahu, glavari stada, jer se navršiše vaši dani da budete poklani i da se razaspete... I neće biti utočišta pastirima, ni izbavljenja glavarima od stada.« (Jeremija 23,1.2; 25,34.35)

Propovednici i narod uviđaju da nisu uspeli da uspostave pravilan odnos sa Bogom. Vide da su se pobunili protiv Začetnika svakog pravednog i dobrog zakona, da je potiskivanje božanskih propisa dovelo je do pojave hiljade zala, do nesloge, mržnje, bezakonja, sve dok Zemlja nije postala veliko poprište sukoba, kaljuža pokvarenosti. To je slika koje sada postaju svesni svi oni koji su odbacili istinu i izabrali zabludu. Nijedan jezik ne može izraziti čežnju kojom neposlušni i neverni sada čeznu za onim što su zauvek izgubili – za večnim životom. Ljudi koje je svet obožavao zbog njihovih sposobnosti i njihove rečitosti, sada sve to vide u pravoj svetlosti. Shvataju šta su prestupom izgubili, i zato padaju pred noge onih čiju su vernost prezirali i ismejavali i priznaju da ih je Bog voleo.

Narod uviđa da je bio zaveden. Ljudi optužuju jednu druge da su krivi za propast, ali svi se ujedinjuju u upućivanju najogorčenijih optužbi protiv svojih propovednika. Neverni pastiri su im govorili ono što su želeli da čuju, navodili su svoje slušaoce da odbace Božji zakon i da progone one koji su želeli da ga poštuju. Sada, obuzeti očajanjem, ovi učitelji priznaju pred svetom svoje delo prevare. Mnoštvo, puno gneva, uzvikuje: »Mi smo izgubljeni, a vi ste uzrok naše propasti«, i okreće se protiv svojih lažnih pastira. Upravo oni koji su se nekada najviše divili svojim učiteljima, sada ih obasipaju najgorim kletvama. Iste ruke koje su ih nekada ukrašavale vencima sada su podignute da ih unište. Mačevi isukani da pobiju Božji narod, sada se okreću protiv njegovih neprijatelja. Na sve strane su sukobi i krvoprolića.

»Proći će graja do kraja zemlje, jer raspru ima Gospod s narodima; sudi se sa svakim telom, bezbožnike će dati pod mač, govori Gospod.« (Jeremija 25,31) Već šest hiljada godina traje velika borba između dobra i zla. Božji Sin i Njegovi nebeski vesnici sukobljavali su se sa silama zloga, u želji da opomenu, prosvetle i spasu sinove ljudske. Sada su svi već opredeljeni, bezakonici su se potpuno ujedinili sa sotonom u njegovom ratu protiv Boga. Došlo je vreme da Bog odbrani autoritet svoga pogaženog Zakona. Sada se borba ne vodi samo sa sotonom, već i sa ljudima. »Jer raspru ima Gospod s narodima... bezbožnike će dati pod mač.«

Znak oslobođenja stavljen je na one »koji uzdišu i ridaju radi svih gadova što se čine«. Anđeo smrti sada izlazi, anđeo koga prorok Jezekilj u viđenju gleda kao grupu ljudi naoružanih smrtonosnim oružjem kojima je izdata naredba: »Starce i mladiće, i devojke i decu i žene pobijte da se istrebe; ali na kome god bude znak, k njemu ne pristupajte, a počnite od Moje svetinje!« Prorok naglašava: »I počeše od starešina što bejahu pred domom.« (Jezkilj 9,1-6) Delo uništenja počinje od onih koji su sebe proglašavali duhovnim čuvarima naroda. Lažni stražari prvi treba da padnu. Nema nikoga da ih poštedi, nikoga da se na njih sažali. Ljudi, žene, devojke i mala deca – svi će zajedno propasti.

»Jer, gle, Gospod izlazi iz mesta svojega da pohodi stanovnike zemaljske za bezakonje njihovo, i zemlja će otkriti krvi svoje i neće više pokrivati pobijenih svojih.« (Isaija 26,21) »A ovo će biti zlo kojim će Gospod udariti sve narode koji bi vojevali na Jerusalim: telo će svakome posahnuti dok još stoji na nogama; oči će svakome posahnuti u rupama svojim; i jezik će svakome posahnuti u ustima. I u to će vreme biti velika smetnja među njima od Gospoda i hvataće jedan drugoga za ruku, i ruka će se jednoga podizati na ruku drugoga.« (Zaharija 14,12.13) U strašnom sudaru svojih

žestokih strasti, usred užasnog izlivanja Božjeg gneva nepomešanog s milošću, ginu grešni stanovnici Zemlje – sveštenici, glavari, narod, bogati i siromašni, ugledni i prezreni. »U onaj će dan biti od kraja do kraja zemlje pobijeni od Gospoda, neće biti oplakani, niti će se pokupiti i pogrepsti, biće gnoj po zemlji.« (Jeremija 25,33)

Prilikom Hristovog dolaska bezakonici će biti izbrisani sa lica cele Zemlje – pobijeni duhom usta Njegovih i uništeni sjajem slave Njegove. Hristos će povesti svoj narod u Božji grad, a Zemlja će ostati pusta, bez stanovnika. »Gle, Gospod će isprazniti zemlju, i opustiće je, prevrnuće je i rasejati stanovnike njezine.« »Sasvim će se isprazniti zemlja, i sasvim će se opleniti. Jer Gospod reče ovu reč.« »Jer prestupiše zakone, izmeniše uredbe, raskidoše zavet večni. Zato će prokletstvo proždreti zemlju, i zatrće se stanovnici njezini; zato će izgoreti stanovnici zemaljski.« (Isaija 24,1.3.5.6)

Cela Zemlja izgledaće kao nenastanjena pustinja. Razvaline gradova i sela, uništenih zemljotresom, izvaljeno drveće, stene izbačene iz mora ili iz same Zemlje, rasejane su po njenoj površini, dok ogromne raseline obeležavaju mesta sa kojih su planine bile pomerene iz svojih temelja.

A onda se događa ono što je simbolički bilo prikazano poslednjom svečanom službom na Dan pomirenja: Kada bi služba u svetinji nad svetinjama bila završena, kada bi gresi Izrailja bili uklonjeni iz Svetilišta krvlju žrtve za greh, jarac za Azazela bio bi živ doveden pred Gospoda, a onda bi u prisustvu celog zbora poglavar sveštenički izgovorio nad njim »sva bezakonja sinova Izrailjevih i sve prestupe njihove u svim gresima njihovim, metnuvši ih na glavu jarcu« (3. Mojsijeva 16,21) Na sličan način, kada delo pomirenja u nebeskom Svetilištu bude dovršeno, onda će u prisutnosti Boga, nebeskih anđela i mnoštva otkupljenih, gresi Božjeg naroda biti preneseni na sotonu; koji će biti proglašen krivim za sva zla na koja ga je nagovorio. Kao što je jarac za Azazela bio prognan u nenastanjenu zemlju, tako će i sotona biti prognan na opustošenu Zemlju, u nenastanjenu i golu pustinju.

Pisac Otkrivenja nagoveštava sotonino progonstvo i stanje haosa i pustoši u koje će Zemlja biti dovedena, i objavljuje da će to stanje potrajati hiljadu godina. Pošto je opisao prizor Gospodnjeg drugog dolaska i uništenja bezakonika, pisac nastavlja svoje proricanje: »I videh anđela gde silazi s neba, koji imaše ključ od bezdana i verige velike u svojoj ruci, i uhvati aždahu, staru zmiju, koja je đavo i sotona, i sveza je na hiljadu godina, i u bezdan baci je, i zatvori je, i zapečati nad njom, da više ne prelašćuje naroda, dok se ne navrši hiljada godina; i potom valja da bude odrešena na malo vremena.« (Otkrivenje 20,1-3)

Iz drugih biblijskih tekstova vidljivo je da izraz »bezdan« predstavlja Zemlju u stanju haosa i tame. Kada govori o stanju Zemlje »u početku«, biblijski izveštaj kaže: »A Zemlja beše pusta i bez obličja, i tama beše nad bezdanom.« (1. Mojsijeva 1,2. ovde je upotrebljena jevrejska reč koja je u Septuaginti, grčkom prevodu Staroga zaveta, prevedena istom rečju koja se pojavljuje u Otkrivenju 20,1-3) Proročanstvo nagoveštava da će Zemlja, makar delimično biti vraćena u to isto stanje. Gledajući unapred veliki dan Gospodnji, prorok Jeremija izjavljuje: »Pogledah na zemlju, a gle, bez obličja i pusta; i na nebo, svetlosti njegove nema. Pogledah na gore, a gle, tresu se i svi humovi drmaju se. Pogledah, a gle, nema čoveka, i sve ptice nebeske odletele. Pogledah, a gle, Karmil je pustinja i svi gradovi njegovi oboreni od Gospoda, od žestokoga gneva NJegova.« (Jeremija 4,23-26)

I tu treba da bude stan sotone i njegovih zlih anđela u razdoblju od hiljadu godina. Ograničen na Zemlju, neće više imati mogućnosti da odlazi na druge svetove i uznemirava one koji nikada nisu zgrešili. U tom smislu je okovan; više nema nikoga nad kojim bi mogao da pokazuje svoju vladarsku moć. Biće mu potpuno onemogućeno da nastavi svoje delo obmane i razaranja, koje je tokom tolikih stoleća predstavljalo jedini izvor njegove radosti.

Prorok Isaija, gledajući unapred na vreme sotoninog zatočenja, uzvikuje: »Kako pade s neba, zvezdo danice, kćeri zorina? Kako se obori na zemlju koji si gazio narode? A govorio si u srcu svome: izaći ću na nebo, više zvezda Božjih podignuću presto svoj, i sešću na gori zbornoj, na strani severnoj... izjednačiću se s Višnjim. A ti se u pakao vrže, u dubinu grobnu! Koji te vide pogledaće na te, i gledaće te, govoreći: to li je onaj koji je tresao zemlju, koji je drmao carstva, koji je vasionu obraćao u pustinju, i gradove njezine raskopavao? Roblje svoje nije otpuštao kućama!« (Isaija 14,12-17)

Sotonino delo pobune u razdoblju od šest hiljada godina učinilo je »da Zemlja drhti«. On je zaista pretvarao zemlju »u pustinju« i »gradove njezine raskopavao«! I nije »otpuštao roblje svoje kućama«! U njegovoj tamnici šest hiljada godina robovali su pripadnici Božjeg naroda i on bi ih zauvek držao kao svoje zarobljenike, da Hristos nije razlomio njihove okove i oslobodio zatvorenike.

Čak su se i grešnici sada našli izvan njegove vlasti, i on zajedno sa svojim zlim anđelima ostaje da razmišlja o posledicama prokletstva koje je doneo greh. »Svi carevi narodni, svikoliki, leže slavno, svaki u svojoj kući (grobu), ali ti se izbaci iz groba svojega, kao gadna grana... nećeš se udružiti s njima pogrebom, jer si zemlju svoju zatro, narod si svoj ubio.« (Isaija 14, 18-20)

Sotona će hiljadu godina lutati tamo-amo opustošenom zemljom da posmatra posledice svoje pobune protiv Božjeg zakona. Biće to za njega vreme velike patnje. Njegov život, od trenutka njegovog pada ispunjen neprestanom aktivnošću, uskraćivao mu je priliku da razmišlja, ali sada lišen svoje snage, prepušten je razmišljanju o ulozi koju je preuzeo od prvog dana svoje pobune protiv Božje vladavine na Nebu i da užasnut, dršćući gleda u strašnu budućnost u kojoj će morati da strada zbog svih zala koja je učinio, i da primi kaznu zbog svih greha na koje je druge naveo.

Božji narod primiće vest o zatvaranju sotone sa radošću i veseljem. Prorok kaže: »I kada te smiri Gospod od truda tvojega i od muke i od ljutoga ropstva u kojem si robovao, tada ćeš izvoditi ovu priču o caru vavilonskom (koji

predstavlja sotonu), i reći ćeš: kako nesta nastojnika?... Slomi Gospod štap bezbožnicima, palicu vladaocima, koja je ljuto bila narode bez prestanka i gnevno vladala nad narodima, i gonila nemilice.« (Isaija 14,3-6)

U toku ovih hiljadu godina između prvog i drugog vaskrsenja, održava se sud nad bezakonicima. Apostol Pavle govori o sudu kao o događaju koji se odigrava posle drugog Hristovog dolaska. »Zato ne sudite ništa pre vremena, dokle Gospod ne dođe, koji će izneti na videlo što je sakriveno u tami i objaviće savete srdačne.« (1. Korinćanima 4,5) Danilo objavljuje da se u trenutku kada se Starac pojavljuje održava »sud svecima Višnjega« (Danilo 7,22). Međutim, sada pravedni već vladaju kao carevi i sveštenici Bogu svojemu. U Otkrivenju Jovan kaže: »I videh prestole i sođahu na njima, i dade im se sud.« »Nego će biti sveštenici Bogu i Jagnjetu i carovaće s NJime hiljadu godina.« (Otkrivenje 20,4.6) Upravo u to vreme, kao što Pavle proriče, »sveti će suditi svetu« (1. Korinćanima 6,2). Zajedno sa Hristom, sudiće bezakonicima, upoređujući njihova dela sa Knjigom zakona, Biblijom, i odlučivati o svakom slučaju na osnovu dela učinjenih u telu. Tako će kazna koju će bezakonici morati da pretrpe biti odmerena prema njihovim delima; i biće zabeležena pored njihovog imena u Knjizi smrti.

I sotoni i njegovim anđelima sudiće Hristos sa svojim narodom. Pavle kaže: »Ne znate li da ćemo anđelima suditi?« (1. Korinćanima 6,3) A Juda izjavljuje da se »anđeli, koji ne održaše svoga starešinstva, nego ostaviše svoj stan, čuvaju u večnim okovima pod mrakom za sud velikoga dana«. (Juda 6)

Na kraju hiljadu godina dogodiće se drugo vaskrsenje. Tada će bezakonici biti podignuti iz svojih grobova i pojaviti se pred Bogom da prime kaznu koja im je određena. Jovan, pisac Otkrivenja, pošto je opisao vaskrsenje pravednika, nastavlja: »A ostali mrtvaci ne oživeše dokle se ne svrši hiljada godina.« (Otkrivenje 20,5) Isaija kaže, govoreći o bezakonicima: »Skupiće se kao što se skupljaju sužnji u jamu, i biće zatvoreni u tamnicu, i posle mnogo vremena biće pohođeni.« (Isaija 24,22)

42. poglavlje

VELIKA BORBA ZAVRŠENA

Posle hiljadu godina Hristos se ponovo vraća na Zemlju. Prati ga mnoštvo otkupljenih i povorka anđela. Dok silazi sa zastrašujućim veličanstvom, zapoveda umrlim bezakonicima da ustanu i prime svoju kaznu. Oni ustaju kao moćna armija, bezbrojni kao pesak na morskoj obali. Kakve li razlike između njih i onih koji su ustali u prvom vaskrsenju! Pravedni su bili odeveni u besmrtnu mladost i lepotu. Bezakonici nose tragove bolesti i smrti.

Svako oko u tom bezbrojnom mnoštvu vidi slavu Božjega Sina. Bezbrojne čete bezakonika jednoglasno izvikuju: »Blagosloven koji dolazi u ime Gospodnje!« Međutim, ljubav prema Isusu nije ih navela da izgovore ove reči! Sila istine istisnula je ovaj neželjeni uzvik s njihovih usana. Kao što su otišli u grobove, tako su izašli iz njih, noseći isto neprijateljstvo i isti duh pobune protiv Hrista. Njima neće biti dato neko novo vreme milosti da poprave greške iz svog prošlog života. Time niko ništa ne bi dobio. Ceo život proveden u prestupima nije omekšao njihovo srce. Neko novo vreme milosti, koje bi im bilo dato, bilo bi provedeno kao i prvo u pokušajima da izbegnu Božje zahteve i u raspirivanju buntovništva protiv Njega.

Hristos se spušta na Maslinsku goru, odakle se posle vaskrsenja uzneo i odakle su anđeli ponovili obećanje o Njegovom povratku. Prorok kaže: »Doći će Gospod Bog moj, i svi će sveti biti s Tobom!« »I noge će NJegove stati u taj dan na gori Maslinskoj, koja je prema Jerusalimu s istoka, i gora će se Maslinska raspasti po sredi... da će biti prodol vrlo velika.« »I Gospod će biti car nad svom zemljom, u onaj dan biće Gospod jedan, i ime njegovo jedno.« (Zaharija 14,5.4.9) Kada se Novi Jerusalim u svom blistavom sjaju, bude spustio s Neba, zaustaviće se na mestu koje je bilo očišćeno i pripremljeno za NJega. Hristos, zajedno sa svojim narodom i anđelima, ući će u Sveti grad.

Sotona se sada priprema da uđe u poslednju veliku bitku za prevlast. Dok je bio lišen svoje snage i onemogućen u svom delu obmane, knez zla osećao je jad i potištenost, ali kada su mrtvi grešnici ustali iz svojih grobova i kada je video nepregledno mnoštvo na svojoj strani, njegove nade su oživele i odlučio je da ne odustane od dalje borbe. Sve armije izgubljenih prikupiće pod svoju zastavu i pokušaće da uz njihovu pomoć ostvari svoje planove. Grešnici se nalaze u sotoninoj vlasti. Odbacujući Hrista, prihvatili su vladavinu svog pobunjenog vođe. Spremni su da prihvate njegove predloge i izvrše njegove naloge. Ipak, veran svom ranijem lukavstvu, on i dalje ne priznaje da je sotona. Tvrdi da je knez, zakoniti vlasnik ovoga sveta, i da mu je nasledstvo nezakonito oduzeto. Svojim obmanutim podanicima predstavlja se kao izbavitelj, uverava ih da ih je njegova moć pozvala iz grobova i da će ih uskoro osloboditi najsurovije tiranije. Sotona čini čuda da potvrdi svoje izjave, jer Hristos nije na vidiku. On čini da slabi postanu jaki, nadahnjuje sve bezakonike svojim duhom i svojom energijom. Predlaže da ih povede na logor svetih, da zauzmu Sveti grad. S paklenim uživanjem pokazuje nebrojene milione uskrslih iz grobova i izjavljuje da je kao njihov vođa potpuno sposoban da zauzme Grad, i povrati svoj presto i svoje carstvo.

U ovom mnoštvu nalaze se i predstavnici dugovečnog naraštaja koji je živeo pre Potopa; ljudi gorostasnog rasta i blistavog razuma, koji su, pokorivši se vlasti palih anđela, posvetili sve svoje sposobnosti i znanje nastojanju da uzdignu sami sebe, ljudi čija su sjajna umetnička dela navela svet da obožava njihovu genijalnost, ali koji su svojom surovošću i štetnim pronalascima pokvarili Zemlju i uništili božanski lik na njoj, tako da je Bog bio primoran da ih ukloni sa lica Zemlje. Tu su carevi i vojskovođe koji su pokorili mnoge narode, hrabri ljudi koji nikada nisu izgubili nijednu bitku, oholi, častoljubivi ratnici od čijeg su približavanja carstva drhtala. Iz grobova su ustali nepromenjeni. Kada su oživeli,

nastavili su u mislima tamo gde je ih je smrt prekinula. Nadahnuti su istom željom da porobljavaju kao i onda kada su pali na bojnom polju.

Sotona se prvo savetuje sa svojim anđelima, a onda i s carevima, osvajačima i moćnicima. Oni odmeravaju snagu i mnoštvo na svojoj strani, i izjavljuju da je armija u Gradu mala u poređenju s njihovom, i da može biti savladana. Stvaraju planove kako da preuzmu bogatstva i slavu Novog Jerusalima. Svi odmah počinju da se pripremaju za bitku. Vešti majstori izrađuju ratna oruđa. Vojni zapovednici, poznati po svojim uspesima, organizuju mnoštvo ratobornih ljudi u vojne formacije.

Konačno se izdaje zapovest za pokret, i bezbrojno mnoštvo polazi – armija kakvu nikada do tada nisu prikupili zemaljski osvajači, kakvu ni sjedinjene snage svih vekova, otkako je započeo rat na Zemlji, nikada nisu pokrenule. Sotona, najmoćniji od svih ratnika, predvodi, a njegovi anđeli ujedinjuju svoje snage za ovu konačnu bitku. Carevi i ratnici su u njegovoj pratnji, a mnoštvo sledi podeljeno u bezbrojne čete, svaka sa svojim posebnim zapovednikom. S vojničkom tačnošću, njihovi zbijeni redovi napreduju prema Božjem gradu preko Zemljine neravne i razorene površine. Na Isusovu zapovest, vrata Novog Jerusalima se zatvaraju, a sotonine armije opkoljavaju grad i spremaju se za napad.

Hristos se sada ponovo pojavljuje na vidiku svojim neprijateljima. Visoko iznad grada, na temeljima od blistavog zlata, nalazi se presto, visok i uzdignut. Na prestolu sedi Božji Sin, a oko Njega su podanici Njegovog carstva. Moć i veličanstvo Isusa Hrista nijedan jezik nije u stanju da opiše, nijedno pero da prikaže. Slava Večnoga Oca okružuje Sina. Sjaj Njegove prisutnosti ispunjava Božji Grad, i razliva se izvan njegovih zidova, preplavljujući celu Zemlju svojim zracima.

Najbliži prestolu su oni koji su nekada bili revnosni u radu za sotonu i koji su, kao glavnja istrgnuta iz ognja, u dubokoj i vatrenoj odanosti sledili svoga Spasitelja. Tu su i oni koji su usred laži i neverstva usavršili svoj hrišćanski karakter, oni koji su poštovali Božji zakon, kada ga je hrišćanski svet proglašavao nevažećim, i milioni onih koji su tokom svih vremena pretrpeli mučeničku smrt zbog svoje vere. Iza njih je »narod mnogi, kojega ne može niko izbrojiti, od svakoga kolena i jezika, naroda i plemena, stajaše pred prestolom, obučen u haljine bele, i palme u rukama njihovim.« (Otkrivenje 7,9) Njihova borba je završena, njihova pobeda sigurna. Oni su svoju trku završili i dobili nagradu. Palmove grančice u njihovim rukama predstavljaju simbol njihove pobede, a bela odeća, znak savršene Hristove pravednosti, sada je postala i njihova.

Otkupljeni udružuju glasove u pesmi hvale koja nekoliko puta odjekuje nebeskim prostranstvima: »Spasenje Bogu našemu koji sedi na prestolu i Jagnjetu!« (Otkrivenje 7,10) Anđeli i serafimi sjedinjuju svoje glasove u obožavanju. Pošto su se otkupljeni uverili u sotoninu moć i zloćudnost, uvideli su, kao nikada do tada, da ih nikakva sila osim Hristove ne bi mogla učiniti pobednicima. U celom tom blistavom mnoštvu spasenih nema nijednoga koji bi svoje spasenje pripisao sebi, koji bi pomislio da je pobedio svojom silom i dobrotom. Oni ne spominju ništa od svega što su učinili ili pretrpeli; tema svake pesme, sadržina svake himne je ista: Spasenje Bogu našemu i Jagnjetu!

Konačno krunisanje Božjeg Sina obavljeno je u prisutnosti okupljenih stanovnika Zemlje i Neba. A onda, Car nad carevima zaogrnut uzvišenim veličanstvom i silom, izriče presudu nad pobunjenicima protiv svoje vladavine, izriče pravdu nad onima koji su prestupili Njegov zakon i tlačili Njegov narod. Božji prorok kaže: »I videh veliki beli presto i onoga što seđaše na njemu od čijeg lica bežaše nebo i zemlja, i mesta im se ne nađe. I videh mrtvace male i velike gde stoje pred Bogom i knjige se otvoriše i druga se knjiga otvori, koja je knjiga života; i sud primiše mrtvaci kao što je napisano u knjigama, po delima svojima.« (Otkrivenje 20,11.12)

Čim se knjige izveštaja budu otvorile, čim Isusovo oko bude pogledalo bezakonike, oni će postati svesni svakog greha koji su učinili. Videće tačno gde je njihova noga skrenula s puta neporočnosti i svetosti, i dokle su ih njihova oholost i buntovnost odvele u kršenju Božjeg zakona. Zavodnička iskušenja koja su prizivali svojom popustljivošću prema grehu, zloupotrebljeni blagoslovi, prezreni Božji glasnici, odbačene opomene, nepokajano srce – sve to, kao da je napisano ognjenim slovima, pojaviće im se pred očima.

Iznad prestola pojaviće se krst; i kao u panoramskom prikazu pojaljivaće se i prizori Adamovog iskušenja i pada, i svega što se događalo prilikom velikog plana spasenja. Spasiteljevo skromno rođenje, Njegovo detinjstvo u jednostavnosti i poslušnosti, Njegovo krštenje u Jordanu, post i kušanje u pustinji, Njegova javna služba, koja je pred ljudima otkrivala najdragocenije nebeske blagoslove, dani ispunjeni delima ljubavi i milosti; noći provedene na molitvi i bdenju u planinskoj samoći zavere iz zavisti, mržnje i zlobe kojima su ljudi uzvraćali Njegova dobročinstva, strašna, nedokučiva duševna borba u Getsimaniji kada se lomio pod teškim teretom greha celoga sveta, izdajničko predavanje u ruke krvožednoj gomili, strašni događaji u toku te noći užasa – kada su bespomoćnog Zatvorenika, koga su ostavili Njegovi voljeni učenici, grubo provodili ulicama Jerusalima; kada su Božjega Sina likujući izvodili pred Anu, dovodili u palatu poglavara svešteničkog, u Pilatovu sudnicu, pred podlog i
surovog Iroda, kada su Ga ismejavali, vređali, mučili i osudili na smrt – sve to biće živo prikazano.

A onda će se pred uzdarhtalim mnoštvom pokazati završni prizori – strpljivi Paćenik koji korača prema Golgoti; Knez Neba koji visi na krstu, oholi sveštenici i podrugljiva gomila koji se smeju Njegovoj samrtnoj borbi, natprirodna tama, uskolebana zemlja, odvaljene stene, otvoreni grobovi, sve čime je bio obeležen trenutak kada je Otkupitelj sveta dao svoj život.

Strašni prizori su prikazani izgleda upravo onako kako su se i odigrali. Sotona, njegovi anđeli i njegovi podanici nemaju snage da odvrate pogled od slike koja prikazuje njihovo delo. Svaki učesnik seća se dela koje je učinio. Irod, koji

je pobio nevinu decu u Vitlejemu s ciljem da uništi Cara Izrailjevog, podmukla Irodijada, na čijoj duši leži krv Jovana Krstitelja, slabi, prevrtljivi Pilat, podrugljivi vojnici, sveštenici i glavari, kao i gnevna gomila koja viče: »Krv Njegova na nas i na decu našu«, svi uviđaju veličinu svoje krivice. Uzaludno pokušavaju da se sakriju od božanskog dostojanstva Njegovog lica, koje sjajem nadmašuje slavu Sunca, dok otkupljeni stavljaju svoje krune pred Spasiteljeve noge, uzvikujući: »On je umro za mene!«

U otkupljenom mnoštvu nalaze se i Hristovi apostoli: hrabri Pavle, vatreni Petar, voljeni Jovan pun ljubavi, njihova iskrena braća, a s njima i mnoštvo mučenika; dok se izvan zidova, zajedno sa svim što je sramno i nečisto, nalaze oni koji su ih progonili, zatvarali i ubijali. Tu je Neron, okrutno i poročno čudovište, koji posmatra radost i oduševljenje onih koje je nekada mučio i u čijem je najtežem bolu nalazio sotonsko uživanje. I Njegova majka je prisutna da vidi rezultate svoga posla, da vidi kako su zloćudni pečat, koji je utisnula u karatker svoga sina i nesavladive strasti koje je svojim uticajem i primerom podržavala, doneli kao plod zločine od kojih je drhtao svet.

Tu su i papski sveštenici i prelati, koji su sebe proglašavali Hristovim predstavnicima, iako su se služili mučilištima, lomačama i tamnicama da ovladaju savešću Njegovog naroda. Tu su i oholi pontifeksi koji su sebe uzdizali iznad Boga i usuđivali se da menjaju zakon Najvišega. Ti samozvani crkveni oci moraće da polože račun pred Bogom, račun koji bi rado izbegli. Prekasno su uvideli da Sveznajući revnuje za svoj Zakon i da neće ni na koji način opravdati krivoga. Shvataju sada da Hristos izjednačava svoje interese s interesima svoga napaćenog naroda, i osećaju moć Njegovih reči: »Kada učiniste jednome od ove Moje najmanje braće, Meni učiniste!« (Matej 25,40)

Ceo grešni svet stoji pred Božjom sudijskom stolicom optužen da je izdao nebesku vlast. Grešnici nemaju nikoga da zastupa njihov slučaj, a presuda na večnu smrt zato im je izrečena.

Svima postaje jasno da plata za greh nije željena nezavisnost i večni život, već robovanje, propadanje, i smrt. Bezakonici vide šta su izgubili svojim pobunjeničkim životom. Oni su prezreli večnu i od svega pretežniju slavu, kada im je bila ponuđena, a kako im poželjna sada izgleda! »Sve to«, uzvikuje izgubljena duša, »mogla sam imati, ali odlučila sam da to udaljim od sebe! O, kakve li neshvatljive zaslepljenosti! Zamenila sam mir, sreću i čast za bedu, sramotu i očajanje!« Svi uviđaju da je njihovo isključenje sa Neba pravedno. Svojim životom oni kao da su govorili: »Ne želimo da taj Čovek (Isus) vlada nad nama!«

Grešnici, kao u zanosu, prate krunisanje Božjeg Sina. U Njegovim rukama vide ploče Božjeg zakona, pravila koja su prezirali i prestupali. Gledaju izlive divljenja, ushićenja i obožavanja iz redova spasenih, i dok melodije pesama dopiru do mnoštva izvan zidina, svi jednoglasno uzvikuju: »Velika su i divna dela tvoja, Gospode Bože Svedržitelju, pravedni su i istiniti putevi tvoji, Care svetih« (Otkrivenje 15,3), i padajući ničice, obožavaju Kneza života.

Sotona zanemeo posmatra slavu i veličanstvo Isusa Hrista. On, koji je nekada bio heruvim zaklanjač, seća se odakle je pao. Blistavi serafim, »sin zore«; koliko se promenio, koliko se pokvario! Zauvek je isključen iz Saveta u kome je nekada bio poštovan. Sada vidi drugoga kako stoji u Očevoj blizini i zaklanja Njegovu slavu. Vidi kako jedan anđeo visokog rasta i veličanstvene pojave stavlja krunu na Hristovu glavu, i zna da je uzvišeni položaj toga anđela mogao da pripadne njemu.

Oživljavajući sećanje, vraća se na mesto svoje nevinosti i neporočnosti, seća se mira i spokojstva koje je uživao, sve dok se nije prepustio gunđanju protiv Boga, zavisti protiv Hrista. Njegove optužbe, njegova buntovnost, njegove obmane, kojima je zadobijao naklonost i podršku anđela, njegova tvrdovrata upornost da ne popravi svoju grešku, kada mu je Bog ponudio oproštenje – sve mu se to živo vraća u sećanje. Razmatrao je i svoje delovanje među ljudima i njegove posledice – neprijateljstvo čoveka prema čoveku, užasno uništavanje života, podizanje i propadanje carstava, obaranje prestola, neprestano smenjivanje pobuna, sukoba i revolucija. Seća se svojih upornih napora da spreči Hristovo delo, i da sve dublje obori čoveka. Uviđa da su njegove paklene zavere bile nemoćne da unište one koji su se oslanjali na Isusa. Dok posmatra svoje carstvo, plodove svojih napora, vidi samo poraze i propast. Naveo je mnoštvo da poveruje da će im Božji grad pasti u ruke kao lak plen; ali dobro zna da nije tako. U velikoj borbi, uvek je bio pobeđivan i prisiljavan na odstupanje. Moć i veličanstvo Večnoga veoma je dobro upoznao.

Cilj velikog buntovnika oduvek je bio da opravda sebe i dokaže da je božanska uprava izazvala pobunu. U želji da to postigne, naprezao je sve sile svoga divovskog razuma. Radio je promišljeno i sistematski i sa začuđujućim uspehom, navodeći nepregledno mnoštvo da prihvati njegovo objašnjenje velike borbe koja se vodi tako dugo. Hiljadama godina ovaj veliki zaverenik podmetao je laž umesto istine. Međutim, sada je došlo vreme da pobuna bude konačno slomljena i da sotonina istorija i karakter budu obelodanjeni. U svom poslednjem velikom naporu da Hrista zbaci s prestola, da uništi Njegov narod i zauzme Božji grad, veliki varalica potpuno se razotkrio. Oni koji su se sjedinili s njim, shvatili su da je njegovo delo doživelo potpuni poraz, i Hristovi sledbenici i verni anđeli sagledali su u punoj svetlosti njegove spletke protiv Božje vladavine. Tako je postao predmet sveopšteg prezira.

Sotona je shvatio da ga je njegova svojevoljna pobuna onesposobila za Nebo. On je uvežbao svoje snage za rat protiv Boga; nebeska neporočnost, mir i sklad za njega bi predstavljali najstrašnije mučenje. Njegove optužbe protiv Božje milosti i pravednosti sada su ućutkane. Sramota koju je pokušao da prebaci na Gospoda potpuno je pala na njega. Zato se sada klanja i priznaje pravednost svoje osude.

»Ko se neće pobojati tebe, Gospode, i proslaviti ime Tvoje? Jer si Ti jedan svet; jer će svi neznabošći doći i pokloniti se pred Tobom, jer se Tvoji sudovi javiše.« (Otkrivenje 15,4) Svako pitanje o istini i zabludi koje se pojavilo za vreme dugog trajanja velike borbe sada je razjašnjeno. Posledice pobune, plodovi odbacivanja božanskih pravila, sve je

izloženo pogledu svih stvorenih bića. Razlika između sotonine vladavine i božanske uprave predstavljena je celom svemiru. Sotonu su osudila vlastita dela. Božja mudrost, Njegova pravednost i Njegova dobrota potpuno su odbranjene. Sada je postalo jasno da su svi Njegovi postupci u velikoj borbi bili učinjeni tako da donesu večno dobro Njegovom narodu i dobro svim svetovima koje je stvorio. »Neka te slave, Gospode, sva dela Tvoja, i sveci Tvoji neka Te blagosiljaju.« (Psalam 145,10) Istorija greha za svu večnost stajaće kao svedočanstvo da je sa postojanjem Božjeg zakona povezana sreća svih bića koja je Bog stvorio. Sa svim činjenicama o velikoj borbi na vidiku, ceo svemir, i veran i buntovan, jednoglasno uzvikuje: »Pravedni su i istiniti putevi Tvoji, Care svetih!«

Pred celom svemirom jasno je predstavljena velika žrtva koju su Otac i Sin prineli za čoveka. Došlo je vreme da Hristos zauzme svoje mesto i bude proslavljen više od svakog poglavarstva i vlasti i od svakog drugog imena. Izdržao je krst i pretrpeo sramotu samo zbog radosti koja Mu je bila obećana – da će mnoge sinove dovesti u slavu. Iako je žalost bila neopisivo velika, sramota neiskazana, radost je bila neuporedivo veća, a slava blistavija! Hristos sada posmatra otkupljene, obnovljene po Njegovom obličju, bića čije srce nosi savršeni otisak božanstva, svako lice savršeno odsjajuje lik svoga Cara. U njima gleda plod truda svoje duše, i potpuno je zadovoljan. Glasom koji dopire do svih okupljenih pravednika i mase bezbožnika, objavljuje: »Pogledajte one koje sam otkupio svojom krvlju! Za njih sam trpeo, za njih sam umro, da u toku svih vekova večnosti mogu boraviti u Mojoj prisutnosti!« Pesme hvale uzdižu se iz mnoštva u belim haljinama koje se okupilo oko prestola: »Dostojno je jagnje zaklano da primi silu i bogatstvo i premudrost i jačinu i čast i slavu i blagoslov!« (Otkrivenje 5,12)

Sotona je bio prisiljen da prizna Božju pravednost i da se pokloni pred Hristovom premoći, ali njegov karakter ostao je nepromenjen. Duh pobune, sličan moćnoj reci, ponovo je provalio iz njega. Pun gneva, odlučio je da ne odustane od borbe i da je došlo vreme da uloži poslednji očajnički napor protiv Cara Neba. Požurio je među svoje podanike, pokušavajući da ih nadahne svojim gnevom, da ih pokrene da pođu u bitku. Međutim, među svim bezbrojnim milionima svojih podanika, koje je naveo na pobunu, nije našao nijednoga koji je spreman da prizna njegovu vlast. Njegova moć je iscrpljena. Grešnici su obuzeti istom mržnjom prema Bogu koja ispunjava i sotonu, ali uviđaju da je njihov slučaj beznadežan, da ne mogu pobediti Gospoda. Njihov gnev protiv sotone i onih koji su mu pomagali u delu prevare zato se raspaljuje i u demonskom besu okreću se protiv njih.

Gospod kaže: »Što izjednačuješ srce svoje sa srcem Božjim, zato evo Ja ću dovesti na tebe inostrance, najljuće između naroda, i oni će istrgnuti mačeve svoje na lepotu mudrosti tvoje i ubiće svetlost tvoju. Svaliće te u jamu.« »Zatrću te između kamenja ognjenoga, heruvime zaklanjaču... baciću te na zemlju, pred careve ću te položiti da te gledaju... obratiću te u pepeo na zemlju, pred careve ću te položiti da te gledaju.... bićeš strahota i neće te biti doveka.« (Jezekilj 28, 6-8. 16-19)

»Jer će obuća svakoga ratnika koji se bije u graji i odelo u krv uvaljano, izgoreti i biti hrana ognju.« »Jer se Gospod razgnevio na sve narode, razljutio se na svu vojsku njihovu, zatrće ih, predaće ih na pokolj.« »Pustiće na bezbožnike dažd od živoga ugljevlja, ognja i sumpora, i ognjeni vetar biće im deo iz čaše.« (Isaija 9,5; 34,2; Psalam 11,6) Oganj pada od Gospoda sa neba. Zemlja se rastače. Oružje sakriveno u dubini Zemlje je izvučeno. Plamen koji proždire izbija iz svake razjapljene raseline. Stene su zahvaćene ognjem. Osvanuo je dan koji gori kao peć. Elementi se tope od žestoke vrućine, ali gori i Zemlja i sva dela koja su na njoj (Malahija 4,1; 2. Petrova 3,10). Površina Zemlje izgleda kao rastopljena masa – ogromno, uzavrelo ognjeno jezero. To je vreme suda i propasti bezbožnih ljudi, »jer će biti dan osvete Gospodnje, godina plaćanja, da bi se osvetio Sion«. (Isaija 34,8)

Bezakonici primaju svoju platu na Zemlji (Priče 11,31). »I svi će ponositi i svi koji rade bezbožno biti strnjika, i upaliće će ih dan koji ide, veli Gospod nad vojskama.« (Malahija 4,1) Neki su uništeni u jednom trenutku, dok drugi pate mnogo dana. Svi su kažnjeni »po delima svojim«. Pošto su gresi pravednika položeni na sotonu, on mora da pati ne samo zbog svoje pobune, već i zbog svih greha na koje je naveo pripadnike Božjeg naroda. Njegova kazna biće mnogo teža od kazne onih koje je prevario. Kada nestanu svi koji su podlegli njegovim obmanama, on će i dalje morati da živi i pati. Plamenom očišćenja grešnici su konačno uništeni, i koren i grane – sotona kao koren, njegovi sledbenici kao grane. Izvršena je puna kazna po Zakonu, zadovoljeni su njegovi pravedni zahtevi, a Nebo i Zemlja potvrđuju Gospodnju pravednost.

Sotonino razorno delo zauvek je završeno. Šest hiljada godina provodio je svoju volju, ispunjavajući Zemlju jadom, izazivajući žalost u celom svemiru. Celokupno delo stvaranja stenjalo je i uzdisalo od muke. Sada su Božja stvorenja zauvek oslobođena njegove prisutnosti i iskušenja. »Sva Zemlja počiva i mirna je; pevaju iza glasa.« (Isaija 14,7) Slavljeničke i pobedonosne pesme uzdižu se iz celog vernog svemira: »Aliluja, jer caruje Gospod Bog Svedržitelj!« (Otkrivenje 19,6)

Dok je Zemlja bila obavijena ognjem uništenja, pravedni su bili sigurni u Svetom gradu. Nad onima koji su dobili deo u prvom vaskrsenju, druga smrt nema vlasti. Dok je bezakonicima kao oganj koji proždire, Bog je svome narodu Sunce i Štit (Otkrivenje 20,6; Psalam 84,11).

»I videh nebo novo i zemlju novu; jer prvo nebo i prva zemlja prođoše.« (Otkrivenje 21,1) Oganj koji je uklonio bezakonike očistio je Zemlju. Svaki trag prokletstva je izbrisan. Nikakav večno razgoreli pakao neće podsećati otkupljene na strašne posledice greha.

Samo jedno jedino podsećanje ostaje: naš Otkupitelj zauvek će nositi ožiljke svoga raspeća. Na Njegovom ranjenom čelu, na Njegovom boku, na Njegovim rukama i nogama, nalaze se jedini tragovi surovog dela koje je greh obavio.

Prorok, posmatrajući Hrista u Njegovoj slavi kaže: »Svetlost Mu beše kao sunce, zraci izlažahu Mu iz ruku, i onde beše sakrivena sila NJegova.« (Avakum 3,4) U probodenim rebrima iz kojih je potekla crvena reka koja je pomirila čoveka sa Bogom, nalazila se Spasiteljeva slava, tu je bila »sakrivena sila NJegova«. »Moćan da spase« svojom žrtvom otkupljenja, bio je moćan i da izvrši pravdu nad onima koji su prezreli Božju milost. Znaci Njegovog poniženja predstavljaju i oznake Njegove najviše časti; tokom svih beskrajnih vekova večnosti rane sa Golgote služiće Mu na slavu i objavljivaće Njegovu moć.

»I ti, kulo stadu, steno kćeri Sionske, tebi će doći prva vlast.« (Mihej 4,8) Došlo je vreme koje su s čežnjom očekivali sveti ljudi od vremena kada je plameni mač prvom paru preprečio put u Edem, vreme »za izbavljenje tečevine na hvalu slave NJegove«. (Efescima 1,14) Zemlja koja je prvobitno bila predata čoveku kao njegovo carstvo ali koja je njegovom izdajom prešla u sotonine ruke, i koju je ovaj moćni neprijatelj tako dugo držao, vraćena je čoveku zahvaljujući planu otkupljenja. Sve što je grehom bilo izgubljeno sada je vraćeno. »Jer ovako veli Gospod... koji je sazdao zemlju, i načinio je i utvrdio, i nije je stvorio naprazno, nego je načinio da se na njoj nastava.« (Isaija 45,18) Božja prvobitna namera prilikom stvaranja Zemlje sada se ostvarila, kada je ona postala večno boravište otkupljenih. »Pravednici će naslediti zemlju, i živeće na njoj doveka.« (Psalam 37,29)

Iz straha da svoje buduće nasledstvo ne shvate suviše materijalno, mnogi simbolički tumače upravo one istine koje nas upućuju da ga smatramo svojim domom. Hristos je uveravao svoje učenike da odlazi da im u kući Oca svojega pripremi stanove. Oni koji prihvataju učenje Božje Reči ne mogu ostati u neznanju, kada je u pitanju njihovo nebesko boravište. A ipak, »što oko ne vide, i uho ne ču, i u srce čoveku ne dođe, ono ugotovi Bog onima koji Ga ljube« (1. Korinćanima 2,9). Ljudski jezik nema moći da opiše nagradu koju će dobiti pravedni. Ona će biti poznata samo onima koji je budu ugledali. Nijedan smrtni um ne može da shvati slavu Božjeg raja.

U Bibliji se nasledstvo spasenih naziva »otadžbina« (Jevrejima 11,14-16; Čarnić). Tamo nebeski Pastir vodi svoje stado na izvore žive vode. Drvo života donosi svoje plodove svakoga meseca, a lišće toga drveta služi (za isceljenje) narodima. Tamo se nalaze i potoci koji ne presušuju, bistri kao kristal, a na njihovim obalama lelujavo drveće svojom senkom natkriljuje staze pripremljene za Gospodnje otkupljene. Tamo se široke ravnice produžuju u prekrasne brežuljke iza kojih Božje planine uzdižu svoje veličanstvene vrhove. Božji narod, koji je toliko vremena proveo kao putnik i došljak, naći će svoj dom na tim spokojnim proplancima i pored živih potoka.

»I Moj će narod sedeti u mirnu stanu i u šatorima pouzdanim, na počivalištima tihim.« »Neće se više čuti nasilje u tvojoj zemlji, ni pustošnje i potiranje na međama tvojim; nego ćeš zvati zidove svoje spasenjem i vrata svoja hvalom.« »I oni će graditi kuće i sedeće u njima, i sadiće vinograde i ješće rod njihov. Neće oni graditi, a drugi se naseliti; neće saditi, a drugi jesti; jer će dani narodu Mojemu biti kao dani drvetu, i izabranicima će Mojim ovetšati dela ruku njihovih.« (Isaija 32,18; 60,18; 65,21.22)

Tamo, »radovaće se... pustinja i zemlja sasušena, veseliće se pustoš i procvetati kao ruža.« »Mesto trnja niknuće jela, mesto koprive niknuće mirta, i to će biti Gospodu u slavu, za večan znak, kojega neće nestati.« »I vuk će boraviti s jagnjetom, i ris će ležati s jaretom; tele i lavić i ugojeno živinče biće zajedno, i malo dete vodiće ih... neće uditi ni potirati na svoj svetoj gori Mojoj; jer će zemlja biti puna poznanja Gospodnjega kao more vode što je puno.« (Isaija 35,1; 55,13; 11,6.9)

Bol neće postojati u nebeskoj atmosferi. Tamo više neće biti suza, ni pogrebnih povorki, ni znaka žalosti. »I smrti neće biti više, ni plača ni vike... jer prvo prođe.« »I niko od stanovnika neće reći: bolestan sam. Narodu koji živi u njemu oprostiće se bezakonje.« (Otkrivenje 21,4; Isaija 33,24)

Tu je i Novi Jerusalim, prestoni grad proslavljene nove Zemlje, »venac u ruci Gospodnjoj, carska kruna u ruci Boga svojega.« »I svetlost njegova beše kao dragi kamen, kao kamen jaspis svetli«. »I narodi koji su spaseni hodiće u videlu njegovu, i carevi zemaljski doneće slavu i čast svoju u njega.« Gospod kaže: »I ja ću se veseliti radi Jerusalima, i radovaću se radi naroda svojega!« »Evo skinije Božje među ljudima, i živeće s njima, i oni će biti narod njegov, i sam Bog biće s njima Bog njihov.« (Isaija 62,3; Otkrivenje 21,11.24; Isaija 65,19; Otkrivenje 21,3)

U Božjem gradu »noći... neće biti«. Nikome više neće biti potreban odmor, niti će ga poželeti. Niko se više neće umarati ispunjavajući Božju volju ili odajući hvalu Njegovom imenu. Uvek ćemo osećati svežinu jutra i ona nikada neće ni prestajati. »Niti će potrebovati videla od žiška, ni videla sunčanoga, jer će ih obasjavati Gospod Bog.« (Otkrivenje 22,5) Sunčeva svetlost biće zamenjena sjajem koji neće biti bolno zaslepljujući, ali će ipak daleko nadmašivati njegov podnevni sjaj. Božja i Jagnjetova slava ispuniće Sveti grad neprolaznom svetlošću. Otkupljeni će živeti u slavi neprolaznog dana bez sunčeve svetlosti.

»I crkve ne videh u njemu; jer je njemu crkva Gospod Bog Svedržitelj i Jagnje.« (Otkrivenje 21,22) Božji narod ima prednost da se slobodno druži s Ocem i Sinom. »Tako sada vidimo kao kroz staklo u zagonetki.« (1. Korinćanima 13,12) U delima prirode i Njegovim postupcima s ljudima, mi sada vidimo odraz Božjeg lika kao u ogledalu, ali tada ćemo Ga, bez tamnog vela među nama, videti licem k licu. Stajaćemo u Njegovoj prisutnosti i gledati slavu Njegovog lica.

Tamo će otkupljeni sve upoznati, kao što i sami biti poznati. (1. Korinćanima 13,12) Ljubav i naklonost, osećanja koja im je sam Bog usadio u dušu čoveka dobiće tamo svoj najlepši izraz. Neporočno druženje sa svetim bićima, skladan zajednički život sa blaženim anđelima i vernima iz svih vekova, koji su oprali i ubelili haljine svoje u krvi Jagnjetovoj, svete veze koje povezuju »svu čeljad i na nebesima i na zemlji« (Efescima 3,15), sve to doprinosiće sreći otkupljenih.

Besmrtni umovi tamo će oduševljeno i neumorno razmišljati o čudima stvaralačke moći i tajnama otkupiteljske ljubavi. Neće tamo biti surovog, prevarljivog neprijatelja više da nas navodi da zaboravimo Boga. Svaka sposobnost će se razvijati, svaki dar povećavati. Prikupljanje znanja neće umarati um, niti iscrpljivati snagu. Tamo će se najuzvišeniji poduhvati ostvarivati, najplemenitije težnje dostizati, najviše želje ispunjavati, ali i dalje će biti novih vrhova na koje se treba popeti, novih istina koje treba shvatiti, novih ciljeva koji će zahtevati ulaganje svih snaga uma i duše i tela.

Onima koje je Bog otkupio sve riznice svemira biće otvorene za istraživanje. Neopterećeni smrtnošću, oni će neumorno leteti prema dalekim svetovima – svetovima koji su duboko žalili gledajući ljudske patnje, ali i pesmama radosti pozdravljali vest o svakoj otkupljenoj duši. Deca Zemlje sa uživanjem upoznavaće radost i mudrost bezgrešnih bića. Otkrivaće riznice znanja i razumevanja, koje su stvarane vekovnim razmišljanjem o Božjim delima. Nepomućenim pogledom posmatraće slavu stvaranja – Sunca i zvezda i njihovih sistema, koji prema unapred određenom redu kruže oko Božjeg prestola. Uvideće da je na svakom stvorenom delu, od najmanjeg do najvećeg, napisano Stvoriteljevo ime, i da svako objavljuje bogatstvo Njegove moći.

Godine večnosti, dok budu prolazile donosiće sve slavnija i bogatija otkrivenja o Bogu i Hristu. Umnožavanjem znanja umnožavaće se ljubav, poštovanje i sreća. Što više budu upoznavali Boga, ljudi će se sve više i više diviti Njegovom karakteru. Isus će im otkrivati bogatstva otkupljenja i zadivljujuća dostignuća u velikoj borbi sa sotonom, a srca otkupljenih plamteće sve vatrenijom odanošću, i svi oni će sa većom radošću podizati svoje zlatne harfe; a deset tisuća puta deset tisuća i tisuću tisuća glasova sjedinjavaće se u silan hor.

»I svako stvorenje što je na nebu i na zemlji i pod zemljom i što je na moru i što je u njima, sve čuh gde govore: Onome što sedi na prestolu i Jagnjetu blagoslov i čast i slava i država u vek veka!« (Otkrivenje 5,13)

Velika borba je završena. Greha i grešnika više nema. Ceo svemir je čist. Sklad i radost ispunjavaju beskrajno delo stvaranja. Od Onoga koji je sve stvorio teče život, i svetlost, i radost u sva prostranstva bezgraničnosti. Od najsitnije čestice do najvećeg sveta, sve stvoreno, živo i neživo, u svojoj nepomućenoj lepoti i savršenoj radosti, objavljuje da je Bog Ljubav.